

ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერები

ხელნაწერთა აღწერილობა შეადგინა,
ანდერძ-მინაწერები გამოსაცემად მოამზადა,
და გამოკვლევები დაურთო
თემო ჯოჯუამ

ტომი I

ხელნაწერთა აღწერილობა
ანდერძ-მინაწერების პუბლიკაცია

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი 2024

ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერები

ნიგნი მომზადდა და გამოიცა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული პროექტის „ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცული X-XIV საუკუნეების ხუთი ქართული ხელნაწერი ნიგნისა და მათი ანდერძ-მინაწერების შესწავლა (ხელნაწერი ნიგნების აღწერილობა; ანდერძ-მინაწერების კორპუსი; კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“ (YS17_60) ფარგლებში

ნიგნის I ტომში შესულია ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცული X-XVII საუკუნეების 5 ქართული ხელნაწერი ნიგნის აკადემიური აღწერილობა (ქართულ და ინგლისურ ენებზე) და ამ ხელნაწერთა ფურცლებზე შესრულებული X-XX საუკუნეების 296 ანდერძ-მინაწერის აკადემიური პუბლიკაცია (ქართულ და ინგლისურ ენებზე)

ISBN 978-9941-18-472-7 (ორივე ტომის)

ISBN 978-9941-18-473-4 (პირველი ტომის)

© ტექსტი – თემო ჯოჯუა, 2024

© ინგლისური თარგმანი – ლადო მირიანაშვილი, 2024

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა
ქაქუცა ჩოლოყაშვილის 3/5, თბილისი, 0162, საქართველო

ნიგნი დაიბეჭდა შპს „გამომცემლობა სამშობლოს“ მიერ

THE GEORGIAN MANUSCRIPTS FROM THE AUSTRIAN NATIONAL LIBRARY

A description of the manuscripts,
preparation of marginalia for publication,
and new research findings
by **Temo Jojua**

Volume I

Description of the Manuscripts
Publication of Marginalia

Translated from Georgian by **Lado Mirianashvili**

ILIA STATE UNIVERSITY
TBILISI 2024

THE GEORGIAN MANUSCRIPTS FROM THE AUSTRIAN NATIONAL LIBRARY

The preparation and publication of this volume was made possible under the project “The Study of Five X-XIV cc. Georgian Manuscripts and their Colophons, Preserved at the Austrian National Library (Description of the Manuscripts; Corpus of Colophons and Testaments; Codicological, Historical and Source Study Analysis)” funded by grant of the Shota Rustaveli National Science Foundation (YS17_60)

Volume 1 presents an academic description of five Georgian manuscripts of the 10th-17th cc. from the collection of the Austrian National Library (in Georgian and English languages). 296 marginalia of the 10th-20th cc. found on the folios of these manuscripts are published academically (in Georgian and English languages)

ISBN 978-9941-18-472-7 (of both volumes)

ISBN 978-9941-18-473-4 (volume I)

© Text - Temo Jojua, 2024

© English Translation - Lado Mirianashvili, 2024

ILIA STATE UNIVERSITY PRESS
3/5 Cholokashvili Ave, Tbilisi, 0162, Georgia

Printed by Ltd "Gamomtsemloba Samshoblo"

შინაარსი/CONTENTS

წინასიტყვაობა	7
Preface.....	11
Vind.Georg.1. ოთხთავი. [X-XI საუკუნეები]	15
Vind.Georg.2. მაისის თვენი. [XIII ს-ის დასასრ. – XIV ს-ის დასაწ.].....	44
Vind.Georg.3. თებერვლის თვენი. [1042/1044-1066 წწ.].....	93
Vind.Georg.4. კრებული „სანატრელი“. 1160 წ.....	108
Vind.Georg.5. ოთხთავი. [XVI-XVII სს.].....	164
Vind.Georg.1. Four Gospels [X-XI Centuries]	173
Vind.Georg.2. The Menaion of May [End of the XIII c. – Beginning of the XIV c.] ...	204
Vind.Georg.3. Menaion for February [1042/1044 – 1066].....	256
Vind.Georg.4. A Collection “The Blessed One”. 1160	271
Vind.Georg.5. Four Gospels [XVI-XVII cc.]	332

წინასიტყვაობა

ქალაქ ვენაში, ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში (ყოფილ სასახლის, იგივე კარის საიმპერატორო ბიბლიოთეკაში) ინახება X-XVII საუკუნეების ხუთი ქართული ხელნაწერი წიგნი, რომლებიც ევროპის სიძველეთსაცავებში დაუნჯებული ძველი ქართული ხელნაწერების ერთ-ერთ ყველაზე საინტერესო და მნიშვნელოვან კოლექციას წარმოადგენს.

ვენის ქართული ხელნაწერები ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში XIX საუკუნის II ნახევარსა და XX საუკუნის I ნახევარში მოხვდა: პირველი ხელნაწერი – X-XI საუკუნეების ოთხთავი (Vind.Georg.1) ბიბლიოთეკამ 1873 წლის 8 მაისს ანტიკვარიატით მოვაჭრე გოლდშმიტისაგან შეიძინა, მეორე, მესამე და მეოთხე ხელნაწერები – XIII-XIV საუკუნეების მაისის თვენი (Vind.Georg.2), 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Vind.Georg.3) და 1160 წლის კრებული „სანატრელი“ (Vind.Georg.4) პროფესორმა ტიურკერმა ბიბლიოთეკისათვის 1931 წლის 3 იანვარს ქალაქ ალექსანდრიაში, ანტიკვარიატით მოვაჭრე უცნობი პირისაგან იყიდა, ხოლო მეხუთე ხელნაწერი – XVI-XVII საუკუნეების ოთხთავი (Vind.Georg.5) ბიბლიოთეკამ 1938 წლის 15 ივლისს ვინზე ნ. კრონეგერისაგან შეიძინა.

* * *

ვენის ქართული ხელნაწერების სამეცნიერო შესწავლის საქმეს საკმაოდ ხანგრძლივი, საუკუნენახევარზე მეტი ხნის ისტორია აქვს. ამ დროის განმავლობაში ვენის ხელნაწერები და მათ ფურცლებზე დაწერილი ანდერძ-მინაწერები სხვადასხვა კუთხითა და სისრულით შეისწავლეს, აღწერეს ან გამოაქვეყნეს XIX-XXI საუკუნეების ქართველმა და უცხოელმა მეცნიერებმა: ნიკო ჩუბინაშვილმა, ალექსანდრე ცაგარელმა, არისტო ქუთათელაძემ, კორნელი კეკელიძემ, გრიგოლ ფერაძემ, ლევან მენაბდემ, ივანე ლოლაშვილმა, ლამარა ქაჯაიამ, ზურაბ სარჯველაძემ, გულნაზ კიკნაძემ, ელგუჯა გიუნაშვილმა, ვახტანგ იმნაიშვილმა, თამარ ქორიძემ, ქეთევან ასათიანმა, მიხეილ ქავთარიამ, ციალა ქურციკიძემ, ექვთიმე კოჭლამაზაშვილმა, გიორგი კალანდიამ, მაია მამაცაშვილმა, იოსტ გიპერტმა, დარეჯან კლდიაშვილმა, თინა დოლიძემ, დალი ჩიტუნაშვილმა, ვლადიმერ კეკელიამ, ალესანდრო მარია ბრუნმა, ენრიკო გაბიძაშვილმა, ქეთევან სოსელიამ, მაია კარანაძემ, ლელა შათირიშვილმა, ნესტან ჩხიკვაძემ, ეკა კვირკველიამ, ბეჟან ხორავამ და სხვებმა.

დასახელებულ მეცნიერთა მიერ ჩატარებული კვლევა-ძიების შედეგები, სრული ან ფრაგმენტული სახით, შეტანილია ორმოცზე მეტ პუბლიკაციაში, აგრეთვე, სადოქტორო და საბაკალავრო ნაშრომებში.

* * *

ვენის ქართული ხელნაწერების შესწავლა 1990-იანი წლების მიწურულს დავიწყე. კვლევა-ძიების პირველი პერიოდი 2010-იანი წლების შუახანებში დავასრულე. ამ, დაახლოებით, თხუთმეტწლიან პერიოდში კოდიკოლოგიური და

ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი კუთხით შევისწავლე ვენის ორი ხელნაწერი – X-XI საუკუნეების ოთხთავი და 1160 წლის კრებული „სანატრელი“, აგრეთვე, ამ ხელნაწერების ფურცლებზე დაწერილი რამდენიმე ათეული ანდერძ-მინაწერი. კვლევითი სამუშაოების ჩატარებისას, ძირითადად, ვსარგებლობდი ვენის ხელნაწერების შავ-თეთრი ფოტოპირებით, რომლებიც კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრშია დაცული.

ვენის ქართული ხელნაწერების შესწავლის პირველ პერიოდში დიდი დახმარება გამიწია ორმა გარემოებამ: 1. 2002 წელს მოვიპოვე საერთაშორისო ორგანიზაცია INTAS-ის სტიპენდია ახალგაზრდა მკვლევარებისათვის, რომლის ფარგლებშიც 2002-2003 წლებში ორჯერ ვენაში ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკას და ვენის ხელნაწერებზე ადგილზე ვიმუშავე; და 2. 2002 და 2004 წლებში მივიღე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ორი გრანტი, რომელთა დახმარებითაც 2002-2005 წლებში ვენის ხელნაწერებთან დაკავშირებული რამდენიმე საკითხი შევისწავლე.

ვენის ქართული ხელნაწერების შესწავლის პირველ პერიოდში სხვადასხვა კრებულებსა და პერიოდულ გამოცემებში გამოვაქვეყნე ჩვიდმეტი გამოკვლევა, რომლებშიც ჩემს მიერ ჩატარებული კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი კვლევა-ძიების ძირითად შედეგები შევიტანე.

ამავე პერიოდში საქართველოსა და უცხოეთში გამართულ საერთაშორისო და ადგილობრივ კონფერენციებზე წავიკითხე ცხრამეტი მოხსენება, რომელთა დახმარებითაც სამეცნიერო საზოგადოებას ჩემს მიერ ჩატარებული კვლევითი სამუშაოების შედეგების ერთი ნაწილი გავაცანი.

დასასრულ, ამავე პერიოდში, უფრო ზუსტად კი, 2012 წლის 11 ივლისს, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო კომისიის სხდომაზე დავიცავი ისტორიის დოქტორის (Ph.D.) აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარდგენილი სადისერტაციო ნაშრომი, რომელიც ვენის ერთ-ერთი ქართული ხელნაწერის – 1160 წლის გარეჯული კრებულისა და მისი ანდერძ-მინაწერების შესწავლას ისახავდა მიზნად.

* * *

ვენის ქართული ხელნაწერების შესწავლა განვაახლე 2017 წელს, როდესაც ჩემმა სამეცნიერო პროექტმა „ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცული X-XIV საუკუნეების ხუთი ქართული ხელნაწერი წიგნისა და მათი ანდერძ-მინაწერების შესწავლა (ხელნაწერი წიგნების აღწერილობა; ანდერძ-მინაწერების კორპუსი; კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“ (YS17_60) შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ გამოცხადებულ „2017 წლის ახალგაზრდა მეცნიერთა კვლევების გრანტით დაფინანსების კონკურსში“ გაიმარჯვა.

პროექტის განხორციელება 2017 წლის დეკემბერში დავიწყე. მიუხედავად იმისა, რომ ამ დროიდან მოყოლებული კვლევა-ძიებას ინტენსიურად ვანარმოებდი, სამუშაოები დაგეგმილზე უფრო დიდხანს გაგრძელდა და მათი დამთავრება 2019

წლის დეკემბრის ნაცვლად, მხოლოდ მიმდინარე, 2024 წლის ივლისში მოხერხდა. პროექტის დასრულების გაჭიანურების უმთავრეს მიზეზს წარმოადგენდა Covid 19-ის პანდემიის დროს ანუ 2020-2022 წლებში შემდეგებული შეზღუდვები და რეგულაციები, რომელთა პირობებშიც სრულაფასოვანი სამეცნიერო კვლევები წარმოება უკიდურესად გართულებული იყო.

პროექტით გათვალისწინებული კვლევითი სამუშაოები, ძირითადად, თბილისში – ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში, კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში, საქართველოს ეროვნულ არქივსა და საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში შევასრულე. სამწუხაროდ, გარკვეული მიზეზების გამო, ვერ მოვახერხე ვენაში სამეცნიერო მივლინებით გამგზავრება, ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში მუშაობა და ქართული ხელნაწერების ადგილზე შესწავლა.

პროექტის განხორციელების პერიოდში გამოვაქვეყნე შვიდი გამოკვლევა, რომლებშიც ვენის ქართული ხელნაწერების კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი შესწავლის შედეგების ერთ ნაწილს მოვუყარე თავი.

პროექტის განხორციელების პერიოდში, ჩამოთვლილი გამოკვლევების გამოქვეყნების პარალელურად, საქართველოში გამართულ საერთაშორისო კონფერენციაზე წავიკითხე მოხსენება, რომელშიც ვენის ერთ-ერთ ქართულ ხელნაწერთან – 1160 წლის კრებულთან დაკავშირებული საკითხები განვიხილე.

* * *

წინამდებარე წიგნი მომზადებული და გამოცემულია შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული პროექტის „ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცული X-XIV საუკუნეების ხუთი ქართული ხელნაწერი წიგნისა და მათი ანდერძ-მინაწერების შესწავლა (ხელნაწერი წიგნების აღწერილობა; ანდერძ-მინაწერების კორპუსი; კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“ (YS17_60) ფარგლებში.

წიგნი ორი ტომისაგან შედგება. I ტომში შეტანილია: 1. ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერების აკადემიური აღწერილობა ქართულ და ინგლისურ ენებზე; და 2. ამ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების აკადემიური პუბლიკაცია ქართულ და ინგლისურ ენებზე. II ტომში შესულია ვენის ქართული ხელნაწერებისა და მათი ანდერძ-მინაწერებისადმი მიძღვნილი ცხრამეტი კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა, რომლებიც 2002-2023 წლებში სხვადასხვა გამოცემებში გამოვაქვეყნე. გამოკვლევებს ახლავს ინგლისური რეზიუმეები.

აღსანიშნავია, რომ ვენის ქართული ხელნაწერების ვრცელი, აკადემიური მოთხოვნების შესაბამისად შედგენილი აღწერილობა და მათი ანდერძ-მინაწერების ტექსტების სრული, აკადემიური წესით მომზადებული გამოცემა აქამდე არ არსებობდა.

გამოვთქვამ იმედს, რომ წიგნი ხელს შეუწყობს ვენის ქართული ხელნაწერების შესახებ ინფორმაციის ფართო სამეცნიერო მიმოქცევაში შემოტანასა და ამ

ხელნაწერებისა თუ მათი ანდერძ-მინაწერების შესწავლისადმი სამომავლო ინტერესის გაჩენას.

გარდა ამისა, გამოვთქვამ იმედს, რომ წიგნი დახმარებას გაუწევს ძველი ქართული ხელნაწერი მემკვიდრეობით, შუა საუკუნეების ქართული ორიგინალური თუ ნათარგმნი სასულიერო მწერლობით, საქართველოს, კავკასიისა და ქრისტიანული აღმოსავლეთის ისტორიით დაინტერესებულ მკვლევრებს.

დასასრულ, სასიამოვნო მოვალეობად მივიჩნევ, გულითადი მადლობა მოვახსენო იმ ადამიანებს, რომელთა დახმარებისა და თანადგომის გარეშე წიგნის მომზადება და გამოცემა შეუძლებელი იქნებოდა:

პროექტის მენტორს, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორ-ემერიტუსს თამაზ კოჭლამაზაშვილს.

ჩემს მეგობარსა და კოლეგას, შესანიშნავ მთარგმნელსა და რედაქტორს ლადო მირიანაშვილს.

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორს ნინო დობორჯგინიძეს და უნივერსიტეტის თანამშრომლებს: ანა ხუნდაძეს, ნინო მატარაძეს, თამარ დევაძეს, თემურ მაღრაძეს, ნინო ნიკოლაიშვილს, თამთა გოგელაშვილს, გრიგოლ კეკელიას, თინა კვირკველიასა და ლია გოგავას.

კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის დირექტორს ზაზა აბაშიძეს და ცენტრის თანამშრომლებს: მანუჩარ გუნცაძეს, ნათია ვეკუას, ნათია ხიზანიშვილს, ესმა მანიასა და ნინო კობაურს.

საქართველოს თეატრის, მუსიკის, კინოსა და ქორეოგრაფიის სახელმწიფო მუზეუმის – ხელოვნების სასახლის გენერალურ დირექტორს გიორგი კალანდიას.

შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის თანამშრომელს სალომე ოდიშვილს.

Preface

The National Library of Austria in Vienna (originally called the Imperial Court Library) holds five Georgian manuscript books from the 10th to 17th centuries. This is one of the most interesting and important collections of old Georgian manuscripts preserved in European libraries and museums.

Georgian manuscripts from the Austrian National Library in Vienna were acquired in the second half of the 19th century and the first half of the 20th century: on May 8, 1873 the library bought Four Gospels of 10th-11th cc. (Vind.Georg.1) from antique dealer Goldschmidt. Three manuscripts, namely the Menaion of May dated to 13th-14th cc. (Vind.Georg.2), the Menaion of February dated to 1042/1044-1066 (Vind.Georg.3), and the collection “The Blessed One” (“Sanatreli”) of 1160 (Vind.Georg.4) were donated by Professor Türker to the library. The professor bought them on January 3, 1931 from an unknown antique dealer in Alexandria. The fifth manuscript – Four Gospels of 16th-17th cc. (Vind.Georg.5) was bought by the library on July 15, 1938 from N. Kronneger.

* * *

The scientific study of the Georgian manuscripts held in the National Library of Austria has a rather long history of more than a century and a half. During this time, the Viennese manuscripts and marginalia written on their pages were studied, described or published from different perspectives and with different depths by the following Georgian and foreign researchers of the 19th-21st centuries: Niko Chubinashvili, Aleksandre Tsagareli, Aristo Kutateladze, Korneli Kekelidze, Grigol Peradze, Levan Menabde, Ivane Lolashvili, Lamara Kajaia, Zurab Sarjeladze, Gulnaz Kiknadze, Elguja Giunashvili, Vakhtang Imnaishvili, Tamar Koridze, Mikheil Kavtaria, Tsiala Kurtsikidze, Giorgi Kalandia, Maya Mamatsashvili, Jost Gippert, Darejan Kldiashvili, Tina Dolidze, Dali Chitunashvili, Vladimer Kekelia, Alessandro Maria Bruni, Enriko Gabidzashvili, Ketevan Soselia, Maya Karanadze, Lela Shatirishvili, Nestan Chkhikvadze, Eka Kvirkvelia, Bezhan Khorava and others.

The results of the studies carried out by the above-mentioned researchers, in whole or in part, was included in more than forty publications and doctoral and bachelor’s theses.

* * *

I started studying the Georgian Viennese manuscripts in the late 1990s. I finished the first research period in the mid-2010s. During this period of about fifteen years, I studied two Viennese manuscripts from the point of view of codicology, history and source studies: the four chapters from the X-XI centuries and the collection “*Sanatreli*” from 1160, as well as several dozen of marginalia written on the folios of these manuscripts. While conducting research, I mainly used black-and-white photographs of the Viennese manuscripts kept in the Korneli Kekelidze Georgian National Center of Manuscripts.

During the first period of the study of Georgian manuscripts of the National Library of Austria, two circumstances helped me a lot: 1. In 2002, I received a scholarship for young researchers from the international organization INTAS, within the framework of which I visited the National Library of Austria twice in 2002-2003 and worked on the Viennese manuscripts on the site; and 2. In 2002 and 2004, I received two grants from the Georgian Academy of Sciences, through which in 2002-2005 I studied several issues related to the Viennese manuscripts.

During the first period of the study of the Georgian Viennese manuscripts, I have published seventeen articles in various collections and journals. These publications contain the main results of my codicological, historical and source study research.

At the same time, I had nineteen presentations at international and local conferences held in Georgia and abroad, where I have presented some of the results of my research to the scholarship.

Finally, in the same period, more precisely, on July 11, 2012, at the session of the Dissertation Commission of the Faculty of Humanities at the Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, I defended the thesis submitted for partial fulfillment of PhD degree in History. My PhD thesis presented research results that focused on one of the Georgian manuscripts held in the National Library of Austria: the collection copied in the Gareji Wilderness in 1160 and its marginalia.

* * *

In 2017, I resumed work on the Georgian Viennese manuscripts after my research project “The study of five Georgian manuscript books of the 10th-14th centuries held in the Austrian National Library, and their colophons (Description of manuscript books, corpus of colophons, codicological, historical and source research)” (YS17_60) has been awarded a research grant of the Shota Rustaveli Georgian National Science Foundation under “Young Scientists Research Grant Funding Competition 2017”.

I started implementing the project in December 2017. Despite intense study activities since then, the research took longer than planned and instead of December 2019, it was completed only in July 2024. The main reasons for the delay in the completion of the project were the restrictions and regulations during the coronavirus pandemic in 2020-2022, under which it was difficult to carry out a full-scale research study.

I did the research planned for the project mainly in Tbilisi: at Ilia State University, at the Korneli Kekelidze Georgian National Center of Manuscripts, the National Archives of Georgia, and the National Parliamentary Library of Georgia. Unfortunately, for certain reasons, this time I could not visit Vienna with a scientific mission to work in the Austrian National Library and study Georgian manuscripts on site.

During the project, I published seven articles containing some of the results of my codicological, historical and source study research on the Georgian Viennese manuscripts.

During the implementation of the project, together with the publication of articles, I made a presentation at an international conference held in Georgia, where I discussed issues related to one of the Georgian Viennese manuscripts – the Gareji collection of 1160.

This book was prepared and published as part of the project funded by the Shota Rustaveli Georgian National Science Foundation – “The study of five Georgian manuscript books of the 10th-14th centuries held in the Austrian National Library, and their colophons (Description of manuscript books, corpus of colophons, codicological, historical and source research)” (YS17_60).

The publication consists of two volumes. Volume I contains: 1. Academic description of the Georgian manuscripts of the Austrian National Library in Georgian and English; and 2. Academic publication of marginalia found in the above manuscripts in Georgian and English. Volume II contains nineteen codicological, historical and source study researches devoted to the Georgian Viennese manuscripts and their marginalia that I published in various journals in 2002 and 2023. English summaries are attached to the studies.

It is worth noting that to date, there was no comprehensive, academically prepared description of the Georgian Viennese manuscripts and a complete, academically prepared edition of the texts of marginalia found in them.

I hope that the book will contribute to the wide dissemination of information about the Georgian Viennese manuscripts to a wide scientific circulation and generate interest in the study of these manuscripts and their marginalia.

In addition, I hope that the book will help researchers in their own quest in extending their knowledge of the heritage of ancient Georgian manuscripts, original or translated Georgian religious writings of the Middle Ages, in history of Georgia, the Caucasus, and the Christian East.

Finally, I consider it a pleasant obligation to express my heartfelt thanks to all those without whose help and cooperation this project and the publication of this book would not have been possible:

to the mentor of the project, an emeritus professor of Ilia State University Tamaz Kochlamazashvili,

to Lado Mirianashvili, a friend and colleague of mine, a skillful translator and editor,

to the Rector of the Ilia State University Nino Doborjginidze and the University staff members: Anna Khundadze, Nino Mataradze, Tamar Devidze, Temur Maghradze, Nino Nikolaishvili, Tamta Gogelashvili, Grigol Kekelia, Tina Kvirkvelia, and Lia Gogava.

to the Director of the Korneli Kekelidze Georgian National Centre of Manuscripts Zaza Abashidze and the Center staff members: Manuchar Guntsadze, Natia Vekua, Natia Khizanishvili, Esma Mania, and Nino Kobauri.

to the General Director of the Georgian Museum of Theatre, Music, Cinema, and Choreography (Art Palace) Giorgi Kalandia.

to the staff member of the Shota Rustaveli Georgian National Science Foundation Salome Odishvili.

Vind.Georg.1

ოთხთავი. [X-XI საუკუნეები]

ხელნაწერის საერთო მდგომარეობა / ზოგადი აღწერა: ხელნაწერი საშუალო ფორმატის წიგნს წარმოადგენს. მის შედგენილობაში გამოიყოფა ხელნაწერის ძირითადი, თავდაპირველი ნაწილი და წიგნის დამატებითი ნაწილი, რომელიც ხელნაწერში მოგვიანებით არის ჩართული.

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერში: 257 ფურცელი. ამათგან, ფურცლების ერთი ჯგუფი მიეკუთვნება ხელნაწერის თავდაპირველ ნაწილს (1rv-233rv), ხოლო ფურცლების მეორე ჯგუფი – წიგნის გვიანდელ ნაწილს (234rv-257rv). გარდა ამ ფურცლებისა, ხელნაწერში გვხვდება ორი საცავი ფურცელი, რომლებიც წიგნის დასაწყისსა და ბოლოშია ჩართული.

ხელნაწერის ძირითადი, თავდაპირველი ნაწილი

ხელნაწერის თავდაპირველი ნაწილის ავთენტური პაგინაცია: ხელნაწერის გადამწერის მიერ გაკეთებული რვეულებრივი პაგინაცია. დაწერილია ასომთავრული გრაფემებით, ძირითადი ტექსტის იდენტური მელნით. რვეულის დაწყების აღმნიშვნელი გრაფემები დაწერილია შესაბამისი რვეულის პირველი ფურცლის recto-ს ზედა მარჯვენა კუთხეში, ხოლო რვეულის დასრულების აღმნიშვნელი გრაფემები – შესაბამისი რვეულის ბოლო ფურცლის verso-ს ქვედა არშიის მარცხენა არეზე. შემორჩენილია შემდეგი გრაფემები: 1 (ი) – 1r და 8v, 7 (ზ) – 16v, 8 (ხ) – 17r და 24v, 9 (ც) – 32v, 10 (თ) – 33r და 40v, 11 (ი) – 48v, 12 (იბ) – 49r და 56v, 13 (იბ) – 57r და 64v, 14 (იბ) – 65r და 72v, 15 (იბ) – 73r და 80v, 16 (იბ) – 81r და 88v, 17 (იბ) – 89r და 95v, 18 (იბ) – 96r და 103v, 19 (იბ) – 104r, 20 (იბ) – 112r, 21 (კ) – 119r და 126v, 22 (კ) – 127r და 134v, 23 (კ) – 141r და 147v, 24 (კ) – 148r და 155v, 25 (კ) – 156r და 163v, 26 (კ) – 164r და 170v, 27 (კ) – 171r და 178v, 28 (კ) – 179r და 186v, 29 (კ) – 187r და 194v, 30 (ლ) – 195r და 202v, 31 (ლ) – 203r და 210v, 32 (ლ) – 211r და 218v, 33 (ლ) – 219r და 226v, 34 (ლ) – 227r.

ხელნაწერის თავდაპირველი ნაწილის ახალი პაგინაცია: უცნობი პირის მიერ XIX-XX საუკუნეებში გაკეთებული ფურცლობრივი პაგინაცია. დაწერილია არაბული ციფრებით, შავი ფერის ფანქრით, თითოეული ფურცლის recto-ს ზედა მარჯვენა და verso-ს ქვედა მარცხენა კუთხეებში. პაგინაცია ხელნაწერის თავდაპირველი ნაწილის პირველ ფურცელზე (1rv) იწყება და წიგნის გვიანდელი ნაწილის ბოლო ფურცელზე (257rv) მთავრდება.

ხელნაწერის თავდაპირველი შედგენილობიდან ჩვენამდე მოღწეული ფურცლები: 2 (5) – 10 (9) რვეულების 8-8 ფურცელი (1rv-40rv), 11 (10) რვეულის 7 ფურცელი (II-VIII ფფ.; 42rv-48rv), 12 (11) – 13 (15) რვეულების 8-8 ფურცელი (49rv-88rv), 14 (16) რვეულის 7 ფურცელი (I-IV, VI-VIII ფფ.; 89rv-95rv), 15 (17) – 16 (18) რვეულების 8-8 ფურცელი (96rv-111rv), 17 (19) რვეულის 7 ფურცელი (I-VII ფფ.; 112rv-118rv), 18 (20) – 19 (21) რვეულების 8-8 ფურცელი (119rv-134rv), 20 (22) რვეულის 6 ფურცელი (II-VII ფფ.; 135rv-140rv), 21 (23) რვეულის 7 ფურცელი (I-II, IV-VIII ფფ.; 141rv-147rv), 22 (24) – 23 (25) რვეულების 8-8 ფურცელი (148rv-163rv), 24 (26) რვეულის 7 ფურცელი (I-VI, VIII ფფ.; 164rv-170rv), 25 (27) – 26 (33) რვეულების 8-8 ფურცელი (171rv-226rv), 27 (34) რვეულის 7 ფურცელი (I-VII ფფ.; 227rv-233rv), სულ – 232 ფურცელი (1rv-40rv, 42rv-233rv).

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერის თავდაპირველ შედგენილობაში: 272 ფურცელი.

ხელნაწერის თავდაპირველი შედგენილობიდან დაკარგული ფურცლები: ა (1) – დ (4) რვეულების 8-8 ფურცელი, ი (10) რვეულის 1 ფურცელი (I ფ.); ამ ფურცლიდან შემორჩენილია მხოლოდ ქვედა მარცხენა კიდე, რომელიც პაგინირებულია, როგორც 41rv), იმ (18) რვეულის 1 ფურცელი (V ფ.), იმ (19) რვეულის 1 ფურცელი (VIII ფ.), კმ (22) რვეულის 2 ფურცელი (I, VIII ფფ.), კმ (23) რვეულის 1 ფურცელი (III ფ.), კმ (26) რვეულის 1 ფურცელი (VII ფ.), ლდ (34) რვეულის 1 ფურცელი (VIII ფ.), სულ – 40 ფურცელი.

ფურცლის ზომა: მცირედ სხვაობს. საშუალოდ – 17X11 სმ. (მაგ.: 12rv).

მასალა: ეტრატი.

დამწერლობის ტიპი: ძირითადი ტექსტი – ნუსხური; საზედაო ასოები, სათაურების ნაწილი და რიცხვითი მნიშვნელობები – ასომთავრული.

ხელნაწათა რაოდენობა: ერთი ხელი.

სვეტების რაოდენობა ფურცელზე: ერთ სვეტი.

სტრიქონების რაოდენობა სვეტში: ძირითადად – 22 სტრიქონი; იშვიათად – 23 (მაგ.: 134r) ან 24 (მაგ.: 127r) სტრიქონი.

განკვეთის ნიშნების ტიპი: განკვეთის ნიშნები თითქმის არ გვხვდება. აბზაცების ბოლოს დასმულია სამი წერტილი.

ქარაგმის ნიშნების ტიპი: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი.

მელნის ფერი: ძირითადი ტექსტი – ყავისფერი მელანი; სათაურები, საზედაო ასოების, საზედაო ასოებისათვის გარშემო შემოვლებული ხაზებისა და გადამწერის მიერ ძირითადი ტექსტისათვის დართული ლიტურგიკული შენიშვნების ერთი ნაწილი – წითელი ფერის სანერ-საღებავი; საზედაო ასოებისათვის გარშემო შემოვლებული ხაზებისა და გადამწერის მიერ ძირითადი ტექსტისათვის დართული ლიტურგიკული შენიშვნების მეორე ნაწილი – მწვანე ფერის სანერ-საღებავი.

არშიების შემოჭრა: არშიები ნაწილობრივ შემოჭრილია.

გაფორმება: არ არის გაფორმებული. გამონაკლისს წარმოადგენს ხელნაწერის 49v, რომლის ძირითადი ნაწილი მათეს სახარების დასასრული ფრაგმენტის 20 სტრიქონიან ტექსტს უჭირავს. ამ ტექსტის სიგანე VIII სტრიქონიდან მოყოლებული, ორივე მხრიდან, პროპორციულად, თანდათანობით მცირდება და ბოლო, XX სტრიქონზე მხოლოდ 6 გრაფემასლა მოიცავს. ტექსტის ქვემოთ წითელი ფერის სანერ-საღებავით მოხაზული მართკუთხა ჩარჩო, რომლის სიგანეც ტექსტის I-VIII სტრიქონების სიგანეს უტოლდება. ჩარჩოს, როგორც გარე, ისე შიდა მხრიდან, მწვანე ფერის სანერ-საღებავით გამოყვანილი ზოლები შემოუყვება. ჩარჩოში ღვინისფერი სანერ-საღებავით, სქელი მონასმებით, კუფური ასოების მსგავსი გეომეტრიული ნიშნებია ჩახატული. ჩარჩოს გვერდითა კიდეებს ემყარება წითელი ფერის სანერ-საღებავით გამოყვანილი თითო ვერტიკალური სვეტი, რომლებიც იმავე წითელი ფერის სანერ-საღებავით მოხაზული გეომეტრიულ-მცენარეული ორნამენტით მთავრდება. სვეტების სიმაღლე, მათი დამამთავრებელი ორნამენტის ჩათვლით, ტექსტის XII სტრიქონამდე აღწევს. სვეტებსა და ორნამენტებს, როგორც გარე, ისე შიდა მხრიდან, მწვანე ფერის სანერ-საღებავით გამოყვანილი ზოლები შემოუყვება. სწორედ ზემოთ ნახსენები მართკუთხა ჩარჩო და მასზე დამყარებული სვეტები ქმნის დეკორატიულ ბოლოსართს, რომლითაც 49v და მასზე დაწერილი მათეს სახარების დასასრული ფრაგმენტია გაფორმებული. აქვე, აღსანიშნავია, რომ ხელნაწერის გადამწერმა გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ ბოლოსართის ვერტიკალურ სვეტებსა და ტექსტის XII-XX სტრიქონებს შორის თავისუფალი არეები იყო დატოვებული და ამ არეებზე, ტექსტის XV-XIX სტრიქონების აქეთ-იქით, მწვანე ფერის სანერ-საღებავით, სავედრებელი მინაწერი შეასრულა.

საზედაო ასოები: გრაფიკული მოხაზულობის მქონე დიდი ზომის ასომთავრული გრაფემები.

ხელნაწერის დამატებითი, გვიანდელი ნაწილი

ხელნაწერის გვიანდელი ნაწილის ავთენტური პაგინაცია: არ აქვს.

ხელნაწერის გვიანდელი ნაწილის ახალი პაგინაცია: ზემოთ უკვე ნახსენები ფურცლობრივი პაგინაცია, რომელიც ხელნაწერის თავდაპირველი ნაწილის პირველ ფურცელზე (1rv) იწყება და წიგნის გვიანდელი ნაწილის ბოლო ფურცელზე (257rv) მთავრდება.

ფურცლების რაოდენობა: 24 ფურცელი (234rv-257rv).

ფურცლის ზომა: მცირედ სხვაობს. საშუალოდ – 21X13 სმ. (მაგ.: 245rv).

მასალა: ეტრატი.

დამწერლობის ტიპი: ძირითადი ტექსტი – ნუსხური; საზედაო ასოები, სათაურების ნაწილი და რიცხვითი მნიშვნელობები, მათ შორის, ის მრავალრიცხოვანი რიცხვითი მნიშვნელობები, რომლებიც ხელნაწერის გვიანდელი ნაწილის დამწერის ხელით წიგნის თავდაპირველი ნაწილის ფურცლების არშიებზეა მიწერილი – ასომთავრული.

ხელწერათა რაოდენობა: ერთი ხელი.

სვეტების რაოდენობა ფურცელზე: ერთ სვეტი.

სტრიქონების რაოდენობა სვეტში: 23 (მაგ.: 245v), 24 (მაგ.: 235r), 25 (მაგ.: 239r), 26 (მაგ.: 236r) ან 27 (მაგ.: 234r) სტრიქონი.

განკვეთის ნიშნების ტიპი: ორწერტილი. აბზაცების ბოლოს დასმულია სამი წერტილი.

ქარაგმის ნიშნების ტიპი: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი.

მელნის ფერი: ძირითადი ტექსტი – მოშავო-მოყავისფრო მელანი, სათაურები და საზედაო ასოები – წითელი ფერის სანერ-საღებავი.

არშიების შემოჭრა: არშიები ნაწილობრივ შემოჭრილია.

გაფორმება: არ არის გაფორმებული.

საზედაო ასოები: გრაფიკული მოხაზულობის მქონე დიდი ზომის ასომთავრული გრაფემები.

ხელნაწერის ორივე ნაწილის საერთო მახასიათებლები

აკინძვა: ხელნაწერი აკინძულია.

ყდა: ხელნაწერს აქვს მუყაოს ყდა, რომლის ყუაზეც ტყავია გადაკრული.

ბეჭდები:

1. ხელნაწერის დასაწყისში ჩართული საცავი ფურცლის recto-ს ქვედა კიდედან დასმულია ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკის მრგვალი ბეჭედი (დიამეტრი – 1,5 სმ.) ორი გერმანული ლეგენდით. ამ ორი ლეგენდიდან პირველი, ვრცელი ლეგენდა ბეჭდს ირგვლივ შემოუყვება, ხოლო მეორე, მოკლე ლეგენდა ბეჭდის შუაშია წარმოდგენილი: 1. “ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK”; და 2. “WIEN”.

2. ხელნაწერის 1r-სა და 91v-ს ქვედა არშიებზე დასმულია ვენის სასახლის ბიბლიოთეკის მართკუთხა მოყვანილობის კუთხეებზეაკვეთილი ბეჭედი (2X4,6 სმ.) ნახევრად გადასული ლათინური ლეგენდით: “BIBLIOTHECA PALAT | VINDOBONENSIS”.

3. ხელნაწერის 233v-სა და 257v-ს ქვედა ნახევარზე დასმული ავსტრიის საიმპერატორო კარის ბიბლიოთეკის მრგვალი ბეჭედი (დიამეტრი – 4 სმ.) ორთავიანი არწივის გამოსახულებითა და ნახევრად გადასული გერმანული ლეგენდით: “K: HOFBIBLIOTHEK”.

ძველი სარეგისტრაციო ნომერი: არ აქვს.

ხელნაწერის გადამწერის ვინაობა: მონაზონი გიორგი¹.

ხელნაწერის მომგებელთა ვინაობა: სტეფანე, ფებრონია, გუარანდუხტი, კვირიკე, იოვანე და დავითი.

ხელნაწერის გადაწერის ადგილი: შავი მთის სვიმეონწმიდის მონასტერი.

ხელნაწერის გადაწერის დრო: X საუკუნის II ნახევარი – XI საუკუნის I ნახევარი.

ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 24 ფურცლის დაწერისა და მომგებლის ვინაობა: დაუდგენელია.

ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 24 ფურცლის დაწერის ადგილი: დაუდგენელია.

ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 24 ფურცლის დაწერის დრო: XIII-XIV საუკუნეები.

ხელნაწერის ტექსტთან დაკავშირებული შენიშვნები: ხელნაწერის გადამწერს ფურცლების არშიებზე, ძირითადად, მწვანე და ღვინისფერი საწერ-საღებავებით მიწერილი აქვს ტექსტთან დაკავშირებული სხვადასხვა შინაარსის შენიშვნები, მაგ.: „წ. ალ(ილუი)მ. ღ (4) გ(უერდ)ი. ისმინე, ასულო“ (2v), „ესე | ოთხშაქფაქ|თსა“ (2v), „წ(მი)დი|სა ღ(მრ) თ|ისმშო|ბლის(ა)მ“ (2v); „სხ(უა)მ. ჰ(რ)ქ(უ)ა ო(ვფალმა)ნ ო(ვფალს)ა | ჩქ(ქ)მსა“ და ა.შ.

დაზიანება: ხელნაწერი განახლებული და რესტავრირებულია.

I. ხელნაწერის ძირითადი, თავდაპირველი ნაწილი

1. [მათეს სახარება. აკლია დასაწყისი]. Incipit: „რყო (12.29). რ(ომე)ლი არა არს ჩ(ე)მ თ(ა)ნა, იგი | ჩემი მტერი არს; და რ(ომე)ლი არა შე|ჰკრებს ჩემ თანა, იგი გ(ა)ნაბნევს (12.30). | ამისთჳს გ(ე)ტყ(უა)მ თქ(უენ): ყ(ოვე)ლი ცოდვაჲ | და გმობაჲ მიეტეოს კაცთა (12.31). და | რ(ომელმა)ნ თქუას სიტყუაჲ ძისა კა|ცისათჳს, მიეტეოს მას; | ხ(ოლო) რ(ომელმა)ნ თქუას ს(უ)ლ(ის)ა წმიდისათჳს, | არა მიეტეოს მას არცა ამას | სოფელსა, არცა მერმესა (12.32)“ (1r-49v).

შენიშვნები:

1. მათეს სახარების დასაწყისი ნაწილი, ხელნაწერის ბ (1) – ღ (4) რვეულების ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული რვეულები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 1rv-ს წინ იყო წარმოდგენილი.

2. მათეს სახარების ერთ-ერთი ფრაგმენტი, ი (10) რვეულის I ფურცლის თითქმის მთლიანად მოხვეის გამო, დაკარგულია. მოხვეული ფურცლის ჩვენამდე მოღწეული ქვედა მარცხენა კიდე წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 41rv-ს წარმოადგენს.

2. „ს(ა)სწ(აუ)ლნი მ(ა)რკ(ო)ზის თ(ა)ვის(ა)ნი“. Incipit: „ბ (1). იოვანესთჳს, უდაბნოს რ(ა)ჲ ქ(ა)დ(ა)გ(ე)ბდა. | ბ (2). ვ(ითა)რ ი(ესო)ჲ იოვანესგ(ა)ნ ნათელ-ილო და | გ(ა)ქ მოიცადებოდა და შეუდგეს მ(ო)წ(ა)ფ(ე)ნი. | ბ (3). მიცემისათჳს იოვანესა და რ(ა)ჟ(ამ)ს | ეშმაკეული რ(ომელ) გ(ა)ნკუჩრქნა ი(ესო)ჲ“ (50r-52v).

3. „ს(ა)ხ(არე)ბაჲ მ(ა)რკ(ო)ზის თ(ა)ვისაჲ“. Incipit: „დასაბამი სახარებისაჲ ი(ესო)ჲ ქ(რისტ)ესი, ძი|სა ღ(მრთისა)ჲ (1.1). ვ(ითარცა) წერილ არს ესა(ია)ჲ წ(ინას)წ(არმეტ)ყ(უე) ლსა: | აჰა ესერა მე წარვაგლინო ანგე|ლოზი ჩ(ე)მი წ(ინაშე) შე(ე)ნსა, რ(ომელმა)ნ გ(ა) ნმზადნეს გზ|ანი შე(ე)ნნი წ(ინაშე) შე(ე)ნსა (1.2)“ (52v-92v).

1 ხელნაწერის გადამწერისა და მომგებლების ვინაობის, გადაწერის ადგილისა და დროის შესახებ იხ. ჩემი გამოკვლევა „ვინმე გიორგი მონაზონის მიერ გადაწერილი X-XI საუკუნეების ოთხთავი ვენის ნაციონალური ბიბლიოთეკიდან (Vind.Georg.1)“, რომელიც წინამდებარე წიგნის II ტომშია დაბეჭდილი.

შენიშვნა: მარკოზის სახარების დასასრული ფრაგმენტი, ხელნაწერის იმ (16) რვეულის V ფურცლის ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცელი წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 92rv-სა და 93rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

4. „სასწაულნი ლქუქაქს თქავისაქანი“. Incipit: „პ (1). მღდლობისათ(კ)ს ზქაქქაქ რიასა, რ(ა)ჟ(ამ)ს დადომნა. | ბ (2). მოსლვისათჳს ანგელოზისა წ(მი)დისა ქ/ალწულისა მ(ა)რ(ია)მისა ხარებად მისა. | გ (3). მოკითხვისათ(კ)ს მ(ა)რ(ია)მისა და ელისაბედის[ი]“ (93r-96r).

5. „ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ღ ლ(უ)კ(ა)ს თ(ა)ვი“. Incipit: „რ(ამეთუ) მრავალთა ჴელი შეყვეს აღ/წერად მითხრობ(ა)დ გ(უ)ლს-მოდგინედ | ს(ა)რწმუნოებისათ(კ)ს ჩ(უ)ენ შ(ო)რის ს(ა)ქმ(ე)თა აღსროლებ(უ)ლთა (1.1), | ვ(ითარც)ა-იგი მომცეს ჩ(უ)ენ, რ(ომელ)ნი დასაბამითგ(ა)ნ | თჳთ-მხ(ი)ლველ და მსახურ ყოფილ იყ(ე)ნ(ე)ს ს(ი)ტყ(უ)ისა მის (1.2)“ (96r-168r).

შენიშვნა: ლუკას სახარების ოთხი სხვადასხვა ფრაგმენტი, ხელნაწერის იმ (19) რვეულის VIII ფურცლის, კბ (22) რვეულის I ფურცლის, იმავე კბ (22) რვეულის VIII ფურცლისა და კბ (23) რვეულის III ფურცლის ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცლები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 118rv-სა და 119rv-ს, 134rv-სა და 135rv-ს, 140rv-სა და 141rv-ს, 142rv-სა და 143rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

6. „ს(ა)სწ(აუ)ლნი წ(მი)დისა ს(ა)ხ(ა)რების(ა)ნი, გ(ა)მო/კრ(ე)ბ(უ)ლნი სამკურნალოდ“. Incipit: „მ(ა)თეს | თ(ა)ვისა ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ღ პზ (27) თ(ა)ვი არს. პ (1). გქაქლილეს ყ(ოველ)ი სნეულება გ(ა)ნკორნა ქ(რისტე)მან. | ბ (2). ეშმქაქი გქაქნჯადა. | გ (3). ახლისპიროა/ნი გ(ა)ნკურნა“ (168v-169v).

შენიშვნა: სახარებების სასწაულთა დასასრული ფრაგმენტი, ხელნაწერის კმ (26) რვეულის VII ფურცლის ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცელი წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 169rv-სა და 170rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

7. „ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ღ იოვანეს თავი“. Incipit: „პირველითგ(ა)ნ იყო ს(ი)ტყ(უ)აღ და ს(ი)ტყ(უ)აღ იგი | იყო ღ(მერ)თისა თ(ა)ნა და ღ(მერ)თი იყო ს(ი)ტყ(უ)აღ იგი (1.1). | ესე იყო პ(ირვე)ლითგ(ა)ნ ღ(მრ)თისა თ(ა)ნა (1.2)“ (170r-231v).

8. „ესე თავი არს იოვანეს | სახარებისა“. Incipit: „პ (1). რ(ა)ჟ(ამ)ს იგი თქ(უ)ა ს(ი)ტყ(უ)აღ პ(ირვე)ლ(ა)დ და ღ(მერ)თი ს(ი)ტყ(უ)აღ. | ბ (2). მისთუის, რ(ა)ჟ(ამ)ს თქ(უ)ა: ღ(მერ)თი | არა სადა ვინ იხილა. გ (3). [მის]ათჳს (?), რ(ა)ჟ(ამ)ს წამა იოვანე, | რ(ამეთუ): ვიხილე ს(უ)ლი ღ(მრ)თისაღ“ (231v-233v).

II. ხელნაწერის დამატებითი, გვიანდელი ნაწილი

9. „ზანდუკი, სახ(ა)რებისა საძიებ(ე)ლი. [სახარებანი ყოველთა დღეთანი“, იგივე „სახარებანი სამარადისონი“. I ნაწილი]“. Incipit: „წ(მი)დასა და დ(იდე)ბ(უ)ლსა ქ(რისტე)ს აღდგ(ო)მისა კ(ვრია)კესა | – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ღ ი(ოვან)ესი პ (1): „პ(ირვე)ლითგ(ა)ნ ი“, ვ(იდრე) „მ(იერ) იქმნ“ (234r-235v).

2 სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება აღდგომის კვირა დღის ჟამის წირვიდან მოყოლებული, აღდგომიდან VIII შვიდეულის, იგივე მარტვილის შვიდეულის, შაბათი დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

10. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. II ნაწილი]³. Incipit: „პ(ირვე)ლსა კ(ვრია)კესა ყ(ოველ)თა ნ(მიდა)თასა – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ მ(ა)თეს(ი)ჲ შ(93): | „ყ(ოველ)მან, რ(ომელ)მან ალიაროს“, ვ(იდრ)ე „არა არს ჩ(ე)მდა ღირს“ (235v-237r).

11. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. III ნაწილი]⁴. Incipit: „მეორე შვდესული იწყო. შაბ(ა)თ-კ(ვრია)კენი | ოდენ მ(ა)თესნია. სხ(უ)თა დღეთა – მ(ა)რკ(ო)ზ(ი)სნი. | პ(ირვე)ლსა კ(ვრია)კესა – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ მ(ა)თესი რმე (145): | „მ(ა)ს ჟ(ამ)სა შ(ინ)ა აიძულა ი(ეს)ოჲ მ(ო)ნ(ა)ფ“, ვ(იდრ)ე „გენესარე“ (237r-238r).

12. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. IV ნაწილი]⁵. Incipit: „შ(ა)ბ(ა)თი და კ(ვრია)კე პ(ირვე)ლ ჯ(უარ)ისა ამ(ა)ღლებისა და | შ(ემდგომა)დ, თუშთა თ(ან)ა დაწერილ არს. ოწყებ(ა)ჲ ჯერ არს, რ(ამეთუ) ჯ(უარ)ისა ამ(ა)ღლებითგ(ან) | იწყების ლ(უ)კ(ა)ს თ(ა)ვი. აქა ლ(უ)კ(ა)სნი იწყებიან“ (238r-239v)

13. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. V ნაწილი]⁶. Incipit: „პ(ირვე)ლსა კ(ვრია)კე(სა)ჲ – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ა)სიჲ რაბ (121): | „ს(ა)ჯ(უ)ლის მეცნიერი ვინმე მოუწდა“, ვ(იდრ)ე „შ(ენ)ეგრ(ე)თ“ (239v-240r).

14. [„სახარებანი შაბათ-კვრიაკეთანი“]⁷. Incipit: „აქა დასრულდეს ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი ყ(ოველ)თა დღეთანი | და ან, შაბ(ა)თ-კ(ვრია)კეთა ოდენ იწყებ(ა)ს. | მეათორმეტესა შაბ(ა)თსა ჯ(უარ)ისა ამ(ა)ღლებითგ(ან) – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ა)სი რმე (167): | „მსგ(ა)ჲს არს ს(ა)ს(უ)ფ(ევე)ლი ც(ა)თა“, ვ(იდრ)ე „ს(ა)ს(უ)ფ(ევე)ლსა ღ(მრთ)ის(ა)სა“ (240r-241r).

15. [„სახარებანი მარხვათანი“]. Incipit: „აქა მარხვანი | იწყებიან. პ(ირვე)ლსა შ(ა)ბ(ა)თსა ნ(მიდა)თა მ(არ)ხვათასა – | ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ მ(არ)კ(ო)ზ(ი)სიჲ ძდ (24): „ნ(ა)რვიდოდა ი(ეს)ჲ შ(ა)ბ(ა)თსა ყანებისაგ(ან)“, | ვ(იდრ)ე „მოეგო ჳ(ელი) ვ(თარც)ა ერთი იგი“ (241r-243r).

16. [„სახარებანი თუეთანი“]. Incipit: „თ(უეს)ა ს(ე)კდ(ე)ნბ(ე)რსა პ(1). დაწყებ(ა)ჲ ინდ(ი)კტიონისაჲ. | ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი სათუშონი. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ა)სიჲ იშ (18). „მოვიდა | ი(ეს)ჲ ნაზ(ა)რეთით“, ვ(იდრ)ე „პირისაგ(ან) მისისა“ (243r-256v).

3 სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება აღდგომიდან IX შვიდეულის კვირა დღიდან მოყოლებული, აღდგომიდან XVI შვიდეულის შაბათი დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

4 სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება აღდგომიდან XVII შვიდეულის კვირა დღიდან მოყოლებული, აღდგომიდან XXIV შვიდეულის შაბათი დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

5 სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება ჯვართამაღლების უძრავი დღესასწაულის (14 სექტემბერი) მომდევნო დღიდან მოყოლებული, ჯვართამაღლებიდან VIII შვიდეულის შაბათი დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

6 სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება ჯვართამაღლებიდან IX შვიდეულის კვირა დღიდან მოყოლებული, ჯვართამაღლებიდან XII შვიდეულის კვირა დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

7 სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება ჯვართამაღლებიდან XII შვიდეულის შაბათი დღიდან მოყოლებული, ჯვართამაღლებიდან XVII შვიდეულის კვირა დღის ჩათვლით, მხოლოდ შაბათ-კვირა დღეებში.

I. ხელნაწერის გადამწერის ხელით დაწერილი ანდერძ-მინაწერები

1. მინაწერი დაწერილია 49v-ს ქვედა ნახევარზე, მათეს სახარების დასასრულ ფრაგმენტთან, ძირითადი ტექსტის XV-XX სტრიქონებსა და დეკორატიული ბოლოსართის ვერტიკალურ სვეტებს შორის მოქცეულ არეზე, ძირითადი ტექსტის ორივე მხარეს; თერთმეტი სტრიქონი; ნუსხური; I გრაფემა (ო) – ასომთავრული; მწვანე ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები: არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მელანი ალაგ-ალაგ გადასულია, თუმცა ტექსტის წაკითხვა სრულად ხერხდება; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია სამჯერ: პირველად – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁸; მეორედ – 2005 წელს, ჩემსავე მიერ⁹; ხოლო მესამედ – 2018 წელს, მაია კარანაძის, ვლადიმერ კეკელიას, ლელა შათირიშვილისა და ნესტან ჩხიკვაძის მიერ, ქართულ და ინგლისურ ენებზე¹⁰.

1. Q~
2. ~ ~
3. ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~
- 6.
- 7.
8. ~
9. ~
10. ~
11. ~

„ო(ვფალო, | შ(ეინყაღ)ე ს(უ)ლი | მშ(ო)ბ(ე)ლთ|ა გ(იორგ)ის|თაჲ, ა(მე)ნ. | და შ|ეუნ|დვ(ნე)ნ ძ|მ(ა)თა მის|თა ც(ო)დ(ვა)ნი, | ა(მე)ნ“.

2. ანდერძი დაწერილია 233v-ს შუა არესა და ქვედა ნახევარზე, იოვანეს სახარების თავების დასასრული ფრაგმენტის შემდეგ; თოთხმეტი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა (ს), X სტრიქონის XIII გრაფემა (ლ) და XIII სტრიქონის I გრაფემა (ნ) – ასომთავრული; ყავისფერი მელანი,

- 8 „ო(ვფალო, | შ(ეინყაღ)ე ს(უ)ლი | მშ(ო)ბ(ე)ლთ|ა გ(იორგ)ის|თაჲ, ა(მე)ნ. | და შ|ეუნ|დვ(ნე)ნ ძ|მ(ა)თა მის|თა ც(ო)დ(ვა)ნი, | ა(მე)ნ“ (გრიგოლ ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, წერილი გერმანულიდან თარგმნა ცისია კილაძემ, თარგმანის რედაქტორი – პროფესორი დიმიტრი თუმანიშვილი. გამოსაცემად მოამზადა და კომენტარები დაურთო თემო ჯოჯუამ, მწიგნობარი, '04 (თბილისი, 2004), 175).
- 9 „ო(ვფალო, | შ(ეინყაღ)ე ს(უ)ლი | მშ(ო)ბ(ე)ლთ|ა გ(იორგ)ის|თაჲ, ა(მე)ნ. | და შ|ეუნ|დვ(ნე)ნ ძ|მ(ა)თა მის|თა ც(ო)დ(ვა)ნი, | ა(მე)ნ“ (თემო ჯოჯუა, „ვინმე გიორგი მონაზონის მიერ გადამწერილი X-XI საუკუნეების ოთხთავი ვენის ნაციონალური ბიბლიოთეკიდან (Ven.1)“, *საქართველოს შუა საუკუნეების ისტორიის საკითხები*, VIII, ეძღვნება აკადემიკოს ნიკო ბერძენიშვილის დაბადებიდან 110 წლისთავს (თბილისი, 2005), 201).
- 10 „ო(ვფალო, შ(ეინყაღ)ე ს(უ)ლი მშობელთა გიორგისთაჲ, და შეუნდვენ ძმათა მისთა ცოდვანი, ამენ“ (ქართული ხელნაწერი წიგნი საზღვარგარეთ, შეადგინეს მაია კარანაძემ, ვლადიმერ კეკელიამ, ლელა შათირიშვილმა და ნესტან ჩხიკვაძემ, ნესტან ჩხიკვაძის რედაქციით (თბილისი, 2018), 15), “May Lord have mercy upon the souls of Giorgi’s parents, and may his brothers be relieved of sins, amen” (*The Georgian Manuscript Book Abroad*, Compiled by Maia Karanadze, Vladimer Kekelia, Lela Shatirishvili and Nestan Chkhikvadze, Edited by Nestan Chkhikvadze (Tbilisi, 2018), 15). შდრ.: ქართული ხელნაწერი წიგნი საზღვარგარეთ, შეადგინეს მაია კარანაძემ, ვლადიმერ კეკელიამ, ლელა შათირიშვილმა და ნესტან ჩხიკვაძემ, ნესტან ჩხიკვაძის რედაქციით, მეორე შევსებული გამოცემა (თბილისი, 2023), 15.

1.	ს			~		~		~		~		~		~
2.		~		~		~		~		~		~		~
3.						~				~				~
4.					~			~				~		
5.				~				~		~				~
6.		~		~								~		
7.		~												
8.	~					~								
9.								~						
10.		~		~		~	ი			~			~	
11.							~							
12.												~		
13.	ქ		~		~			~		~			~	
14.				~		~	~	~		~		~		~

„სახელთა მამის(ა)თა, [ძი]ს(ა)თა და [ს]ლ(ი)სა წმ(ი)დის(ა)თა, მეოხე/ბითა წმ(იდ)ისა ღმრთ(ი)სმშ(ო)ბ(ე)ლის(ა)თა, [ძ]ალითა და შეწევნითა | ცხოველსმყოფელისა პ(ა)ტიოსნისა ჯ(უ)არ(ი)ს(ა)თა, მეოხე/ბითა და წყალო/ბითა წმ(იდ)ისა წინააწმ(არმე)ტყ(უ)ლისა და წინამორბედისა იოვანე წ(ა)თლისმცემელის(ა)თა, წმ(იდა)თა და ყ(ოვლა)დ ქებუ/ლთა მ(ო)ციქ(უ)ლთა, [...], მახარებელთა, [...] და წმ(იდ)ისა | და საკ(ვ)რველთმოქმედ(ი)სა სუიმეონისითა.

[...] და ტ(ა)ძ(ა)რსა (?) | წმ(იდ)ისა [...] სახელითა (?) მოძლ(უ)რისა ჩემისა კეთილისა, | [...] მყო (?) მე [...] ხოლო (?) და ქ(უ)ყ(ა)ნ(ი)/სამ(ა)ნ, მე, გლ(ა)ხ(ა)კმ(ა)ნ ღმრთისა(მ)ან, უმრწ(ე)მესმ(ა)ნ მონაზონთამან გ(ი)ორგ(ი). |

და წერილ[არს](?) [...] წელითა(?) ჩემითა(?) გ(ა)ნმანათლებელად | [...] და საწსენებელად მშობელთა ჩემთათ(ვ)ს. |

წმ(იდა)ჲ ესე ს(ა)ხ(ა)რებ(ა)ჲ წ(ე)რ(ი)ლ ა(რ)ს სტ(ე)ფ(ა)ნესთ(ვ)ს, ფებრონიასთ(ვ)ს და | გუარანდუხტისტ(ვ)ს და კკრიკ(ე)სთ(ვ)ს, ი(ო)ვ(ა)ნ(ე)სთ(ვ)ს და დ(ა)ვითისთ(ვ)ს“.

II. ხელნაწერის გვიანდელი მინაწერები

1. მინაწერი დაწერილია 2r-ს ქვედა არშიაზე, თავდაყირა; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი

სითა.] და(ფა)[--] | [-----](სა ჩემ)[ი აქა პირ]სა | [-----]
 -----] (და) [ჩ](უ)ენი | [-----] ღ[-----]ა(მან გკვრგვ)[ი]:. | [და -----
 -----] გ(ა)ნ(მან)ათლებელად* (*The reading გ(ა)ნმანათლებელად is uncertain) | [-----
 -----] და საწსენებელი მშობელთა ჩ(ემთათ(ვ)ს)ს | წმ(იდა)ჲ ესე ს(ა)ხ(ა)რებ(ა)ჲ ბ-----] (სტ(ე)
 ფ(ა)ნესთ(ვ)ს ფებრონიასთ(ვ)ს და | გუარანდუხტისტ(ვ)ს და კკრიკ(ე)სთ(ვ)ს და დ(ა)ვითისთ(ვ)ს და
 დ(ა)ვითისთ(ვ)ს:“; “In the name of the Father, the Son and the Holy Ghost, with the help | of the Holy
 Mother of God (and) with the power and the support | ----- of the Honourable Cross, with the help | and
 the ---- of the holy Prophet and Forerunner | John the Baptist, of the holy and overall praised | Apostles (?)
 and of John (?) the Evangelist and the holy | ----- and ---- | -----my ----- here the face
 | ----- and our | ----- crown. | And ----- as enlightener | ----- and (for
 the) commemoration of my parents | ----- these holy Gospel(s) for Stepane and Pebronia and | Guaranduxt
 and for 25th June for David” (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*, Collection publiée sous les hauts
 patronages du l’Union académique internationale, du Comité international de paléographie latine, de la
 Commission internationale de diplomatique dirigée par Élisabeth Lalou, Jean-Pierre Mahé et Marc Smith,
 Series Ibero-Caucasica, The Old Georgian Palimpsest Codex Vindobonensis georgicus 2, I, Edited by Jost
 Gippert, in co-operation with Zurab Sarjeladze and Lamara Kajaia (Turnhout, 2007), XXV).

კლაკნილი ხაზი; II-III გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ტექსტს ახასიათებს იოტამეტობა; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~

„რ[-||ს] და გჳორგის შჳუნდნეს<ჲ> ღმერთმან<ა>“.

2. მინანერი დაწერილია 2v-სა ქვედა არშიასა და 3r-ს ქვედა არშიის მარცხენა მონაკვეთზე; სამი სტრიქონი; მხედრული; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; I სტრიქონის დასაწყისში დასმული ქანნილი და I-IV გრაფემები, აგრეთვე, II სტრიქონის I-IV გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემების ნაწილი კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. [----]ა დედო: ფლსა: ბრაზდილსა: სულთნ
2. შუ[---]დნეს ღმერთმან: იმისთა: დედა მამთა: შუჳნ_{2v}||_{3r}
3. დნესა: ღმერთ[---]

„[ქ]. [სულს]ა დედოფლ[ი]სა გ<რ>აზ[რ]დილ[ი]სა სულთ[ა]ნ[ა]სა / შჳუნდნეს ღმერთმ[ა]ნ. იმისთა დედა-მამ[ა]თა შჳუნ_{2v}||_{3r}დნეს<ა> ღმერთმ[ა]ნ“.

3. მინანერი დაწერილია 5v-ს ქვედა არშიაზე; ერთი სტრიქონი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ძ: სულსა: მხოვენსა: შუნდნეს ღმერთმან

„ქ. სულსა მხოვენ[ი]სა (?) შჳუნდნეს ღმერთმ[ა]ნ“.

4. მინანერი დაწერილია 8v-ს ქვედა არშიაზე; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ხაზი; მინანერი 8v-ზე წარმოდგენილი ძირითადი ტექსტის ბოლო სტრიქონის დასაწყის ფრაგმენტს იმეორებს; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~

„ვ[ი]და მთ[ა]სა ლოც“.

5. მინანერი დაწერილია 12v-სა და 13r-ს ქვედა არშიებზე; სამი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XVI-XVII საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~ ~_{12v}||_{13r}
- 2.
3. ~ ~

**„ს(უ)ლსა ნურალისაჲ შ(ე)უნდნეს ღ(მერ)თმან^{12v} / |^{13r}
მის მეულლ(ე)საჲ რაოდენას | შ(ე)უნდვენ ღ(მერ)თმან“.**

6. მინაწერი დაწერილია 25v-ს ქვედა არშიაზე, #1 მინაწერის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ხაზი; ტექსტს ახასიათებს იოტამეტობა; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~
2. ~ ~
3. ~ ~

**„გერგ(ი)ძესა სორზს შ(ე)უნდნეს<ჲ> ღ(მერ)თმან<ჲ>.
მის(ს)ა მე/ულლ(ე)სა გილვერდის შ(ე)უნდნეს<ჲ> ღ(მერ)თმან<ჲ>.
მ(ა)თთა |ძეთ(ა) შ(ე)უნდნეს<ჲ> ღ(მერ)თმან<ჲ>“.**

7. მინაწერი დაწერილია 26r-ს ქვედა არშიაზე; ორი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; I სტრიქონის XII-XIV გრაფემები, მეღნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. † ~
2. ~

„†. როსაფას და გო[---] / |ას შ(ე)უნდნეს ღ(მერ)თმან, ა(მე)ნ. სლთს (?)“.

8. მინაწერი დაწერილია 32r-ს ქვედა და მარჯვენა არშიებზე (მარჯვენა არშიაზე – გვერდულად, ქვემოდან ზემოთ); ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
2. ~ ||
- 3.
4. ~

**„დოვლათბეგს შ(ე)უნდნეს | ღ(მერ)თმან და მისთა დ(ე)და-მ(ა)მათა, <თ>(ა)მე)ნ. ||
მის(თა) შ(ე)ილთა: ხოცადიელს და მის<ს>თა და(თა) – ა/ვართეთუფს და ანლატ(ა)ნ(ს)
შ(ე)უნდნეს ღ(მერ)თმან, ა(მე)ნ“.**

9. მინაწერი დაწერილია 35v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინაწერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ძ სულსა: როსაფას: შუნდნი ღმერთმნ

„ქ. სულსა როსაფ(ი)სა შ(ე)უნდნეს ღ(მერ)თმან“.

10. მინანერი დაწერილია 38v-სა და 39r-ს ქვედა არშიებზე, #3 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; III სტრიქონის V (უ) და IX (ე) გრაფემების ქვედა ფრაგმენტები, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ძ: სულს: იონნასა: შუნიდნ: ღმერთი^{38v} ||^{39r}
2. მნ: მისა მეუღლსა: ელსაბე
3. ღსი შუნიდნ, ეს: ღმერთმნ

**„ქ. სულსაქა იონ<ნ>ასა შქეუნდნესქ ღმერთ^{38v} ||^{39r} მქან.
მისსაქა მეუღლესა ელქისაბე/დს<ი>ქაქ შქეუნდნეს ღმქერთმქან“.**

11. მინანერი დაწერილია 40r-ს მარჯვენა არშიის ზედა ნახევარზე; რვა სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; VII სტრიქონის IV-V გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემები კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
8. ~

„ღ(ღმერთო, შქეიწყალე) / სული / სჰმო/ნასი დღ/ესა მა/ს გან/კითხვისასაქ, / ა(მე)ნ“.

12. მინანერი დაწერილია 43v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულსა: მახრს: შუნიდნე
2. ღმერთმნ:

„სულსა მახაქარქესაქა შეუნდნესქ / ღმერთმქან“.

13. მინანერი დაწერილია 44v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; II სტრიქონის XI გრაფემის (ე) ქვედა ფრაგმენტი, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულსა გიორგისა
2. შუნიდნეს: ღმერთმნ

„სულსა გიორგისა / შეუნდნეს ღმერთმქან“.

14. მინანერი დანერილია 49r-ს მარჯვენა არშიის ზედა ნახევარზე, #11 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა; მინანერის ქვემოთ იმავე ხელითა და იდენტური მელნით დანერილი იყო ათსტრიქონიანი ტექსტი, რომელიც საგულდაგულოდ არის ამოფხეკილი.

- 1.
- 2.
3. ~
4. ~

„ნარიმა/ნს შქუნდ/ნეს ღ(მერთ)მა(ნ), | ა(მე)ნ“.

15. მინანერი დანერილია 49v-ს მარცხენა არშიის ქვედა ნახევარზე, გვერდულად, ქვემოდან ზემოთ; სამი სტრიქონი; ნუსხური (?); შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ განიჩევა; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანნილი; მინანერი, ტექსტის დასაწყისში დასმული ქანნილის გამოკლებით, საგულდაგულოდ არის ამოფხეკილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. †
- 2.
- 3.

„†. [-----]//[-----]//[----]“.

16. მინანერი დანერილია 50r-ს, 50v-სა და 51r-ს ქვედა არშიებზე, #8 მინანერის ხელით; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის IV-VI და IX-XIII გრაფემები, II სტრიქონის XI-XII გრაფემები და III სტრიქონის I გრაფემა, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
2. $50r \parallel 50v$
- 3.
4. $50v \parallel 51r$
5. ~ ~

„გუნ[აშქს(ა)] (?) და [----]//რიმამცა(სა) (?) შქუნდნეს [ღ(მერთ)მა(ნ)]. $50r \parallel 50v$
[სქ(უ)ლი სათი-გუნაშას(ი)] და გორგი-ნორაზი $50v \parallel 51r$ ზას(ი) შ(ე)ნყალო(ს) ღ(მერთ)მ(ან)“.

17. მინანერი დანერილია 52v-ს ქვედა არშიაზე, #11 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~
- 2.
3. ~

„ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე სული შნორისი, მისი მეუღლ/ისა ბადურჯასი, ლაზარისა, ფე/როჟისი, შ(ეუნდ)ნ(ე)ს ღმ(ერ)თმაჲნ, აჲმეჲნ“.

18. მინაწერი დაწერილია 54r-ს მარჯვენა არშიაზე, გვერდულად, ქვემოდან ზემოთ; ერთი სტრიქონი; მინაწერის დასაწყისი ფრაგმენტი, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~ ~ ~ ~

**„[...]ს შ(ეუნდ)ნ(ე)ს ღმ(ერთმა)ნ.
შაროს შ(ეუნდ)ნ(ე)ს ღმ(ერთმა)ნ“.**

19. მინაწერი დაწერილია 55v-ს მარცხენა არშიასა (გვერდულად, ზემოდან ქვემოთ) და ქვედა არშიაზე, 56r-ს ქვედა არშიაზე, მარჯვენა არშიასა (გვერდულად, ქვემოდან ზემოთ) და ზედა არშიაზე (თავდაყირა), 55v-ს ზედა არშიაზე (თავდაყირა), 56v-ს მარცხენა არშიასა (გვერდულად, ზემოდან ქვემოთ) და ქვედა არშიის მარჯვენა ნახევარზე; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; V სტრიქონის დასაწყისში დასმულია სამი ჯვარი; მინაწერს ახასიათებს ანმეტობა; I სტრიქონის I-II, V-VIII, X-XIV, XXV, XXXIX გრაფემები, II სტრიქონის I-II, IV-XI, XIV, XVIII-XXIII გრაფემები, III სტრიქონის I, IX-XVII, XXXIX-XL გრაფემები, IV სტრიქონის I-XII, XXII, XXXV გრაფემები, V სტრიქონის VI გრაფემა და VI სტრიქონის IX-X, XXIV-XXVIII გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემების ნაწილი კონსტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინაწერის ტექსტი, რომელიც იურიდიულ დოკუმენტს – ჯოხაძეთა (?) ერთობის პირობის წიგნს წარმოადგენს, გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1.					
2.					
3.					
4.					55v 56r
5.	† † †		55v 56v		56r 55v
6.					

**„[-]სტ[---] და [-----] და ერთ<ა>მ<ა>ნქეთიქს[ა] || უკითხაჲვი არა ქქმნქულ [ი]ყ[ო],
|| [-]უ[-----]ეს[-]ფერ[-----]. ||**

**რომელმქანცა ესქე გქანგეზქულქი ო_{55v}||_{56r}[-]ათა მესა[-]||[-----] და
კითქა ჩქუენ<აა>, ჯოხა||ძეთა, ორთავ [-]||[-----] ერ<ა>თ<ა>სულ დქა ||
ერთჯორც<ა>ობისქაქსქაქ. _{56r}||_{55v}**

**† † †. ოღმთს[-]და (?) _{55v}||_{56v}
ამისნი მოწქაქმქენი ვქართ: სეხნქაქ დქა მქათიქკქა [-]-----]. ||
ქქრონიკონსაქ რჰ (180+1312=1492 წ.)“.**

20. მინაწერი დაწერილია 58v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინაწერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულსა ლომსა: შეუნდნ
2. ე ღმერთმნ:

„სულსა ლომისა შეუნდნ/ეს ღმერთმან“.

21. მინანერი დანერილია 68v-სა და 69r-ს ქვედა არშიებზე, #3 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; II სტრიქონის VIII გრაფემა (თ) მინანერის დამწერის მიერ ოდნავ მოგვიანებით, სტრიქონის ზედა ხაზშია დანერილი; III სტრიქონის I გრაფემა, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემა კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულსა: მახრს: შეუნ
2. დნ ღმერთმნ: მასს მუულ
3. [-]სა: მანს^{68v} ||^{69r}
4. შეუნდნ ღმერთმნ

„სულსა მახარესსა შეუნ/დნეს ღმერთმან“.

მ<ა>ის<ა>სა მეულ||ესა მანესსა^{50v} ||^{51r} შეუნდნეს ღმერთმან“.

22. მინანერი დანერილია 71v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ქ სულსა: ელსა. შუნდნ: ღმერთმნ

„ქ. სულსა ელსა შეუნდნეს ღმერთმან“.

23. მინანერი დანერილია 87v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულსა: ყზნს: შეუნდნ
2. ს ღმერთმნ:

„სულსა ყზანისა შეუნდნეს/ს ღმერთმან“.

24. მინანერი დანერილია 92v-ს ქვედა არშიაზე; სამი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; I სტრიქონის ბოლოს დასმულია წერტილი, II სტრიქონის ბოლოს – ორწერტილი, ხოლო ტექსტის ბოლოს – სამი წერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან სწორი ხაზი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XIV-XV საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უ)ლსა კომბას-ძესა ი(ოვან)ეს(ა) შ(ეუ)ნ(დნე)ს ლ(მერთმა)ნ. /
 მის(ს)ა მეუღლესა დესტანჯარს შ(ეუ)ნ(დნე)ს ლ(მერთმა)ნ. /
 ძეთა მისთა შ(ეუ)ნ(დნე)ს ლ(მერთმა)ნ“.

25. მინაწერი დანერილია 93r-ს, 93v-ს, 94r-ს, 94v-ს, 95r-სა და 95v-ს ქვედა არშიებზე, 96r-ს ქვედა არშიასა და მარჯვენა არშიის ქვედა ნახევარზე (გვერდულად, ქვემოდან ზემოთ), 96v-ს ქვედა არშიაზე, 97r-ს ქვედა არშიის მარცხენა კიდეზე, 97v-ს, 98r-ს, 98v-ს, 99r-ს, 99v-ს, 100r-ს, 100v-ს, 101r-სა და 100v-ს ქვედა არშიებზე; ოცდათორმეტი სტრიქონი; მხედრული; IV სტრიქონის VII-VIII გრაფემები (დი) და XXX სტრიქონის XI გრაფემა (ქ) – ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი, სამი წერტილი ან ოთხი წერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; XII სტრიქონის XIV-XVI გრაფემები, XIII სტრიქონის XV გრაფემა და XVII სტრიქონის I გრაფემა, მელნის გადასვლის გამო დაკარგულია; ნაკლები გრაფემების ნაწილი კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; ტექსტში რამდენიმეზის არის გამოყენებული ე.წ. მაჩხიტისძის ჩინი; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინაწერის ტექსტი, რომელიც იურიდიულ დოკუმენტს – შეწირულების წიგნს წარმოადგენს, გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ძ სახელითა ღმრთისათა
2. მამისა ძისა და სულისა წმ ^{93r}||^{93v}
3. იფისათა შუამდგომლო
4. ბით: წმი დისა: იოვან ^{93v}||^{94r}
5. ე ნათლისმცემლისათა ^{94r}||^{94v}
6. იოვანა: ნათლისმცემელი
7. სა: ეპლესიას: შგნ: ერთი ^{94v}||^{95r}
8. ფარდაბი: ერთი: ჯელ
9. მანდილი: ერთი: ტაბტი ^{95r}||^{95v}
10. ერთ: მავრება: ერთი
11. საცაცხურნი: ერთი ^{95v}||^{96r}
12. ლახურაქოვზი: ერი: [---]
13. მნი: ერთი ნიჭურბი [-]ერთი: ბარძიმი ^{96r}||^{96v}
14. ჭმისა: გურსამლოცველოთ
15. და ჭმ: მთუს: ესე ათი გი ^{96v}||^{97r}
16. რიგი ^{97r}||^{97v}
17. [-]იგი: ჭურჭლი: დამიც:
18. ნათლისმცემლისა ეკლე ^{97v}||^{98r}
19. სიასა შიგნ: ჭმისა: საუკუ ^{98r}||^{98v}
20. ნოსა სახლსა: და სა: ძირაპუ
21. ლსა: საფლავსა შიგნ: ^{98v}||^{99r}
22. ვნცა: რა: ბარდამისხუ
23. ოს: აბამცა: ოთხთავი ^{99r}||^{99v}
24. თა მახარებელთა: გადლ
25. ითა: ივოვანა ნათლ ^{99v}||^{100r}
26. მცემელისა: გადლი ^{100r}||^{100v}
27. სათა: კრულცა არის: და
28. ვინცა: შენდოვასა ^{100v}||^{101r}
29. ბრძანებდეთ და მოგუ

30. ჟანაბლით: თ ენცა^{101r||101v}
31. შიბინდნეს ლმერთი
32. მწნ. აწ

„ქ. სახელითა ღმრთისაჲთა, | მამისა, ძისა და სულისა წმ^{93r||93v} იდისაჲთა, შუამდგომქე
ლო|ბითქა წმიდი<დი>სა იოვან^{93v||94r} ნათლისმცემელისაჲთა. ^{94r||94v}
იოვ<ე>ანე ნათლისმცემელი|სა ეკლესიასა შიგქაჲნ:

ერთი – ^{94v||95r} ფარდაგი.

ერთი – ჯელ|მანდილი.

ერთი – ტაშტი. ^{95r||95v}

ერთი – მაშრაბა.

ერთი – | საცეცხურნი.

ერთი<ი> – ^{95v||96r} ლახუქარ-კოვზი.

ერქტი – [---]|მნი.

ერთი – ნიჭურბი.

ქერთი – ბარძიმი. ^{96r||96v}

ქემსა გუქარსამლოცველოთ | და ქემთუქის ესე ათი <გი> ^{96v||97r} რიგი ^{97r||97v} <ქრიგი>
ჭურჭელი დამიც | ნათლის<ა>მცემლისა ეკლე^{97v||98r} სიასა შიგქაჲნ, ქემსა საუკუ^{98r||98v} ნოსა
სახლსა და საძირ<ა>კუქე|ლსა საფლავსა შიგქაჲნ. ^{98v||99r}

ვიქნცა რა გარდამისხუქა|ოს, ამამცა ოთხთავი^{99r||99v} თა, მახარებელთა მადლ|ითა,
იოვანე ნათლქის^{99v||100r} მცემელისა მადლი^{100r||100v} <სა>თა კრულქმცა არის და | ვინცა
შენდობასა ^{100v||101r} ბრძანებდეთ და მოგუქი|წსენებდეთ, თქუქენცა ^{101r||101v} შეგინდნეს
ღმერთ|მ(ა)ნ, ა(მე)წ“.

26. მინანერი დაწერილია 102r-ს ქვედა არშისა და მარჯვენა არშის ქვედა კიდესთან; სამი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; II სტრიქონის III გრაფემა (ხ) სარკისებური შებრუნებით არის დაწერილი; I სტრიქონის XIII გრაფემა, II სტრიქონის VII-IX და XIII-XV გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; ტექსტს ახასიათებს ანმეტობა; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XIV-XV საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულასა კონაბა[-]თა
2. მახარებელსა შ[---] ||
3. ღმნ

„სულ<ა>სა კონ<ა>ბაქეთ<ა> | მახარებელსა შქუქნდქენ | ღმერთქაჲნ“.

27. მინანერი დაწერილია 104v-სა და 105r-ს ქვედა არშიებზე; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (ს) – ასომთავრული; ყავისფერი მელანი; I სტრიქონის I გრაფემა (ს) – წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლავილი ხაზი ან წერტილი; I სტრიქონის XII გრაფემის (ი) შემდეგ მინანერის დამწერის მიერ დაწერილია გრაფემა ს, რომელიც დამწერისავე მიერ არის გადახაზული; II სტრიქონის VIII გრაფემა (ა) მინანერის დამწერის მიერ ოდნავ მოგვიანებით, სტრიქონის ზედა ხაზშია დაწერილი; ტექსტში ბგერა ა, რიგ შემთხვევებში, გრაფემა ჟ-ს დახმარებით არის გადმოცემული; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XIV-XV საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს~
2. ~ 104v || 105r
3. ~
4. ~ ~ ~

„ს(უ)ლსა სხლივთს<ი> (?) ძე/სა სხლვთჲსა (?) და მეუ_{104v}||_{105r}ლ-ესჲ მისსა მარეხს / შ(ე)უნდვენ ღ(მერთმა)ნ, ერისთავსა“.

28. მინანერი დანერილია 105v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. აბაზისი: მისა: მეუღლსა
2. შუნდნეს: ღმერთმნ:

„აბაზისი (?)

მის(ს)ა მეუღლესა / შ(ე)უნდნეს ღმერთმ(ა)ნ“.

29. მინანერი დანერილია 112v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; III სტრიქონის VIII გრაფემის (უ) ქვედა ფრაგმენტი, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. :ჟ სულსა: ანასა შუნდნესი
2. ღმერთმნ: მისა მეუღლესა
3. მღრნსა: შუნდნეს.

„ქ. სულსა ანასა შეუნდნეს<ი> / ღმერთმ(ა)ნ.

მ(ი)ს(ს)ა მეუღლესა / მ(ა)ლრ(ა)ნსა შ(ე)უნდნეს“.

30. მინანერი დანერილია 119v-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. † სულსა: სულთნასას: შუნდნესი: ღმერთ
2. მნ: მისათა: ღელა მითა: შუნდნესი:
3. ღმერთმნ:

„ქ. სულსა სულთ(ა)ნასა<ს> შეუნდნეს<ი> ღმერთ/მ(ა)ნ.

მის<ა>თა დედა-მ(ა)მ(ა)თა შეუნდნეს<ი> / ღმერთმ(ა)ნ“.

31. მინანერი დანერილია 120v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. პაპასა: ღა: მისა: მეუღლს
2. ქალიჯამას: შუენდნეს
3. ღმერთმ

„პაპასა და მისისა მეუღლესისა / ქალიჯამას შუენდნეს / ღმერთმან“.

32. მინანერი დანერილია 121v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ სულსა: სუინსასა: შუენდნეს: ღმერთმ
2. თმნ:

„ქ. სულსა სუინსასა (?) შქუენდნეს ღმერთმან“.

33. მინანერი დანერილია 124v-ს ქვედა არშიაზე, #8 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის XIII გრაფემა (ო) მინანერის დამწერის მიერ ოდნავ მოგვიანებით, სტრიქონის ზედა ხაზშია დანერილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~ ~
2. ~
- 3.

„ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ს(უ)ლი ფილასონასი და / მისი მეუღლე მარჯან, ა(მე)ნ, / დღესა მქას გქანკიოხვისასა“.

34. მინანერი დანერილია 137v-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

† სულსა: ბისასა: შუენდნეს: ღმერთმ

„†. სულსა ბესასა შუენდნეს / ღმერთმან“.

35. მინანერი დანერილია 139v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულსა: იოვნესა: შუენდნეს
2. ღმერთმ

„სულსა იოვანესა შუენდნეს / ღმერთმან“.

36. მინანერი დანერილია 141v-ს ქვედა არშიაზე; ორი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი;

მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~ ~
- 2.

„ყირმიზს შ(ეუნდ)ნ(ე)ს ღ(მერთმა)ნ, ა(მე)ნ.
ეს ოთხთ/ავი მისის მამის ნასყიდია“.

37. მინანერი დაწერილია 142v-ს ქვედა არშიაზე, #36 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნული ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- $$\begin{array}{l} 1. \quad \sim \\ 2. \quad \sim \quad \sim \quad \sim \quad \sim \end{array}$$

„ს(უ)ლსა სვმონ(ი)ს(ა) და მის(ს)ა მეუღლესა / ბახშის შ(ეუ)ნდ(ე)ს ლ(მე)რთმან, ა(მე)ნ, რომ(ა)ნოზს“.

38. მინანერი დაწერილია 151v-ს ქვედა არშაზე, #3 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; III სტრიქონის XVI გრაფემის (ე) ქვედა ფრაგმენტი, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ სულსა: ლომასანძისა სეფისა
2. გუნეს: ღმერთმნ: მისა: მეუღლესა
3. გრესსა: შედნესი: ღმერთმნ

„ქ. სულსა ლომ<ა>ს<ი>ან<ი>ს<ი>ქ<ე>სა სეფესა / შქეუნდნეს ღმერთმ<ა>ნ.
მის<ა> მელლოესა / მ<ა>ჩარესა შქეუნდნეს<ი> ღმერთმ<ა>ნ“.

39. მინანერი დაწერილია 153v-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანჩილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

† სულსა: სულთნასა: გუდნასი: ღმერთმნ

„ჩ. სულსა სულთჲს^ასა^{სა} შეუ^ნდნეს^ი ღმერთჲს^ა“.

40. მინანერი დაწერილია 156v-სა და 157r-ს ქვედა არშიებზე; სამი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- $$\begin{array}{ccccccc} 1. & \sim & & \sim & & \sim & \\ 2. & & & & & & \\ 3. & & & & \sim & & \end{array} \quad \begin{array}{c} 156v \\ || \\ 157r \end{array}$$

„ლ(მერთო), შ(ეინყალ)ე ს(უ)ლი სუქისასი / დღესა მას<ა> განკით_{156v} / |_{157r} ხვისასა, ა(მე)ნ <ბი>“.

41. მინანერი დანერილია 157r-ს მარჯვენა არშიის ზედა ნახევარზე, #40 მინანერის ხელით; თორმეტი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I-II გრაფემები (შე) – მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. შე ~
2. ~
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
12. ~

„<შე> ლ(მერთო), | შ(ეინყალ)ე | სულ|ი გიო|რგ(ი) |სი დ|ღესა | მას გ|ანკი|თხვ|ისასა, | ა(მე)ნ“.

42. მინანერი დანერილია 158v-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. † სულსა: გორგისა: შუუნდნეს. ღმერთა
2. მნ: ღა მისა: მეულესა: შუუნდნეს ღმერ

„†. სულსა გ(ი)ორგისა შუუნდნეს ღმერთ<ა> |მ(ა)ნ და მის(ს)ა მეულესა შეუ(ნ)დნეს<ს> ღმერთმან“.

43. მინანერი დანერილია 159v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულსა მამსა: შუუნდნეს.
2. ღმერთმან

„სულსა მამ(ა)სა შეუნდნეს | ღმერ<ე>თმ(ა)ნ“.

44. მინანერი დანერილია 166v-ს ქვედა არშიაზე; ორი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~
- 2.

„ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ელისაბედ დღესა / მას გ(ა)ნ(კი)თ(ხ)ვ(ი)სას(ა)ჲ, ა(მე)ნ“.

45. მინაწერი დაწერილია 168v-ს ქვედა არშიაზე, #44 მინაწერის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~
- 2.

„ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე სული ნ(ა)სყიდასი და მის(სა) მეუღლე/სა ვარდისახარს შ(ე)უნდნეს ლ(მერთ)მან, ა(მე)ნ“.

46. მინაწერი დაწერილია 169r-ს ქვედა არშიაზე, #44 მინაწერის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
2. ~
3. ~

„გიგუტიას და ჴმის(სა) მეუღლესა / ბროლისახ(ა)რს შ(ე)უნდნეს ლ(მერთ)მან, ა(მე)ნ, / დ<ა>ლ(ე)სა გ(ა)ნ(კი)თ<ი>ხვ(ი)სას(ა)ჲ, ა(მე)ნ“.

47. მინაწერი დაწერილია 169v-ს ქვედა არშიაზე; ცხრა სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; IX სტრიქონის III გრაფემის (ე) ქვედა ფრაგმენტი, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. † ~
- 2.
3. ~ ~ ~
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

„ქ. სუ(ლს)ა ჩახუ(ა)რელსა ვა(რ)ს/იმ(ე)-ყოფილსა ბარნა/ბას შ(ე)უნდნეს ლ(მერთ)მან. მ(ი)ს(სა) მეუღლესაჲ | იათა/ვ(ა)რ(ს) | შ(ე)უნდნეს ლ(მერთ)მან. | მათ(ო)ქ[ა] | შვილ/ოქაჲ შ(ე)უნდნეს ლ(მერთ)მან, ა(მე)ნ“.

48. მინაწერი დაწერილია 170r-ს მარჯვენა არშიაზე, გვერდულად, ზემოდან ქვემოთ, #27 მინაწერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მინაწერის ბოლო ფრაგმენტი, მელნის გადასვლის გამო,

დაკარგულია; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (ს) – ასომთავრული; ყავისფერი მელანი; I სტრიქონის I გრაფემა (ს) – წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: წერტილი; X გრაფემა (ა) მინანერის დამწერის მიერ ოდნავ მოგვიანებით, სტრიქონის ზედა ხაზშია დანერილი; ტექსტში ბგერა ა, რიგ შემთხვევებში, გრაფემა ა-ს დახმარებით არის გადმოცემული; მინანერის ნაკლები ბოლო ფრაგმენტი კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ს~

„ს(უ)ლსა ერისთავი(ი)სა სხ[--]ლვთსა (?) [შ(უ)ნდვე]ნ [ლ(მ)ერთმა]ნ“.

49. მინანერი დაწერილია 170r-ს ქვედა არშიაზე; ერთი სტრიქონი; დაუმთავრებელი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ან სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~

„სახელითა ღ(მ)რთისაჲთა და შუა“.

50. მინანერი დაწერილია 170v-სა და 171r-ს ქვედა არშიებზე, #27 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან სწორი ხაზი; II სტრიქონის XVII გრაფემა (ა) მინანერის დამწერის მიერ ოდნავ მოგვიანებით, სტრიქონის ზედა ხაზშია დანერილი; ტექსტში ბგერა ა, რიგ შემთხვევებში, გრაფემა ა-ს დახმარებით არის გადმოცემული; III სტრიქონის I-II და XVII-XVIII გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემები კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~
2. ~ | 170v | 171r
3. ~
4. ~ ~ ~ ~

„რა(ც) ვის(ი) რე ჩ(უ)ენ, კონბათ | მღდელთა, წ(ე)ლსა მოსრ(უ)ლჲ – 170v | 171r [დი]დებ(უ)ლთა, აზნაურთა, [ან]უ | გლეხთა, მ(ა)თ ყ(ოველ)თა შ(უ)ნდვე]ნ ღ(მ)ერთმა]ნ“.

51. მინანერი დაწერილია 172r-ს ქვედა არშიაზე, #27 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა (მ) – ასომთავრული; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტში ბგერა ა, რიგ შემთხვევებში, გრაფემა ა-ს დახმარებით არის გადმოცემული; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ჳ ~
2. ~

„მ(ი)ქაელ მწერ(ა)ლსა, პაი/ჭისძესა და მკ(ა)ზმ(ა)ესა, შ(უ)ნდვე]ნ ღ(მ)ერთმა]ნ“.

52. მინანერი დაწერილია 172v-ს ქვედა არშიაზე, #44 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; II სტრიქონის I გრაფემა (გ) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები:

არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~ ~
2. ႁ

„ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ს(უ)ლი ასლან(ი)სი დ(ა) ნირა/გ-მ(ა)რინასი, გაბრეამასი“.

53. მინანერი დაწერილია 173r-ს ქვედა არშიაზე, #8 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის XI-XII გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემები კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
- 2.

„ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ფილასო[ნა] / დ(ა) მ(ი)სი მეულლე“.

54. მინანერი დაწერილია 181v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. :ქ სულსა: გიოგასა: შეუნდნეს ღმერთმა<ნ>
2. მისა: მეულლესა: შუნდნესი. ფრანგოს შუ
3. ნდს
4. ღმერთმა

„ქ. სულსა გიო(რ)გასა შეუნდნეს ღმერთმა<ნ> / მის(ს)ა მეულლესა შ(ე)უნდნეს<ი> . ფრანგოს შ(ე)უ/ნდ(ნ)ეს / ღმერთმა<ნ>“.

55. მინანერი დაწერილია 184v-სა და 185r-ს ქვედა არშიებზე, #3 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სულსა: აბუყაენ(ი)სა და <ა>მის<ა>თა ძმათა დ<ა>ქ(ე)და-მამ(ა)თა
2. თა ძმათა: და დადა მამთა
3. შეუნდნეს: ღმერთმა

„სულსა აბუყაენ(ი)სა და <ა>მის<ა>თა ძმათა დ<ა>ქ(ე)და-მამ(ა)თა შეუნდნეს(ს) ღმერთმა<ნ>“.

56. მინანერი დაწერილია 196v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. :მს ძმსა: ღაპონსა შუნდნე: ღმერ
2. თმნ

„მისსა (?) ძმასა დიკონსა შქუნდნეს ღმერ/თმან“.

57. მინანერი დანერილია 197v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. :ძ სულსა: ოქრსა: შუნდნესი: ღმერ
2. თმნ. მისა: მუღლესა: ნთსა
3. შუნდნეს: ღმერთმნ

„ქ. სულსა ოქრესა შქუნდნეს<ი> ღმერ/თმან.“

მისსა მეულესა ნქათიასა / შქუნდნეს ღმერთმან“.

58. მინანერი დანერილია 204v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ სულს: სხრულასა: შუნდნესი
2. ღმერთმნ

„ქ. სულსა სქიხარულასა შქუნდნეს<ი> / ღმერთმან“.

59. მინანერი დანერილია 207v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ნერტილი ან ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ სულსა. სულთნსა: შუნდნესი. ღმერ
2. თმნ: მისა: ღელა მამთა: შუნდნეს.
3. ღმერთმნ:

„ქ. სულსა სულთქანასა შქუნდნეს<ი> ღმერ/თმან.“

მისსა ღელა-მამათა შქუნდნეს / ღმერთმან“.

60. მინანერი დანერილია 210v-ს ქვედა არშიაზე; სამი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტს ახასიათებს ანმეტობა; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ღემეტრესა კოპაქსა: ც
2. ოღაპი: მისნი შუნდნეს
3. ღამერთამა:

**„დემეტრეს კობახესა> ც/ოდ<ა>ვანის მისნი შეუნ<ა>დნეს | ლ<ა>მე-
რ<ა>თ<ა>მაქს“.**

61. მინანერი დაწერილია 233v-ს ზედა ნახევარზე (გადაწერილია ძირითადი ტექსტის VIII სტრიქონის შუა და მარჯვენა მონაკვეთებზე); დაუმთავრებელი; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

„სახელითა მამისათა“.

62. მინანერი დაწერილია 233v-ს ზედა ნახევარზე (გადაწერილია ძირითადი ტექსტის IX, XI და XII სტრიქონებზე); დაუმთავრებელი; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (ს) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; I სტრიქონის I გრაფემა (ს) – წითელი ფერის სანერ-საღებავი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XIII-XIV საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2007 წელს, იოსტ გიპერტის, ზურაბ სარჯველაძისა და ლამარა ქაჯაიას მიერ, ქართულ და ინგლისურ ენებზე¹⁴.

1. ს
- 2.

**„ს(ა)ხ(ე)ლითა ღ(მრ)თისა(ქ)თა. |
ესე ოთხთავი მო“.**

63. მინანერი დაწერილია 233v-ს ქვედა არშიის მარცხენა მომანკვეთზე; დაუმთავრებელი; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერის VIII-XII გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

†

„†. ესე ს(ა)ხ(ა)რე[ბაჲ] [--]“.

64. მინანერი დაწერილია 244v-სა და 245r-ს ქვედა არშიებზე; დაუმთავრებელი; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ან სამი წერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; სიტყვა „ნინოსა“ მინანერის დედანში II სტრიქონის მარჯვენა მონაკვეთის ქვემოთ არის დაწერილი, თუმცა ეს სიტყვა მინანერის ჩემუელ ნაკითხვაში, კონტექსტის გათვალისწინებით, III სტრიქონის შესაბამის ადგილას მაქვს გადატანილი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
- 2.

244v | 245r

14 „სახელითა ღ(მრ)თისათა | ესე ოთხთავი მო|[ვეც]ი“; “in the name of God I have given (?) these Gospels” (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*, XXV).

- 3.
- 4.

**„სალობერსა ეფთჳიჲმეთ<ი>სა შჳეუნდნეს | ღმერთმაჲნ.
ს<ა>ჴოგრჳატათი> დედაბე^{244v}||^{245r}რსა ნინოსა შჳეუნდნეს ღმერთმაჲნ.
მჳისსაჲ შჳიჴლსაჲ | მჳანანჳასა შჳეუნდნეს ღმერთმაჲნ“.**

65. მინანერი დანერილია 247v-ს ქვედა არშიაზე, #3 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. იოვნეს: შუნდნესი ღმერთმან
2. :მსა ძმს: ნრმსა: შუნდნეს: ღმერთ
3. მან

**„იოვჳანეს შჳეუნდნეს<ი> ღმერთმაჲნ. |
მჳისსაჲ ძმჳისაჲ ნჳარჳიმჳანსა შჳეუნდნეს ღმერთ|მაჲნ“.**

66. მინანერი დანერილია 249v-სა და 250r-ს ქვედა არშიებზე, #3 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; III სტრიქონის XIV-XVIII გრაფემები და IV სტრიქონის I-VIII გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემების ნაწილი კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ძ სულს: სულთნსა: შუნდნეს
2. ღმერთმან: მსა: შუდდნს. ^{249v}||^{250r}
3. ღმერთმან: მისა მჳუ[---] [--]ასა
4. [-----]

**„ქ. სულსაჲ სულთჳანჳასა შჳეუნდნეს | ღმერთმაჲნ.
მჳამჳასა შჳეუნ<ედ>წდნეს^{249v}||^{250r} ღმერთმაჲნ.
მისსაჲ მეუღლჳესჳაჲ [--]ასა | [შჳეუნდნეს] [ღმერთმაჲნ]“.**

67. მინანერი დანერილია 255r-ს ქვედა არშიაზე; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები: წერტილი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~
- 2.

„ორბჳის<ა>-ძესა აბჳასა | შჳეუნდნეს ღმერთმაჲნ“.

68. მინანერი დანერილია 256v-ს ქვედა არშიაზე, #25 მინანერის ხელით; დაუმთავრებელი; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

42

მშვდ(ო)ბისა თ(ან)ა ყო[ვლისა ს(ო)ფლ(ი)სა, ს(ა)რწმ(უ)ნო(ე)ბ[ით] / დ(ა)მკ(ა)დრებულთა, ო(ვფლ)ისა მ(იმა)რ[თ]. /

წ(მიდ)ისა ამის<ი> ს(ა)ხლისათ(ვ)ს და / ს(ა)რწმ(უ)ნო(ე)ბით და კრძ(ა)ლ[უ]ლ(ე)ბით, შიშითა ღ(მრთისა)თა შემ[ავალთა მ(ა)ს შ(ა)ნ(ა), ო(ვფლ)ისა მ(იმა)რ[თ]. /

მთ(ა)ვ(ა)რეპისკ(ო)პოზისა ჩ(უე)ნ(ი)ს[ა]თ(ვ)ს, ს[ა]ჩახელით, პ(ა)ტი(ოსა)ნთა მლ[დ] (ე)ლთა, ქ(რისტე)ს მ(იე)რ დ(ა)კ(ო)ნთა, ყ(ოვლ)ისა“.

71. მინანერი დაწერილია 257v-ს ქვედა ნახევარზე, თავდაყირა; დაუმთავრებელი; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (ს) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის XII და XVII გრაფემები და II სტრიქონის X და XV გრაფემები, ფურცლის დაზიანებისა და მისი მარცხენა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემების ნაწილი კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ~ ~

„ს(უ)ლი ჩემი, მეუფე[ო], იესე[ნ] / ყ(ოველ)თა ვნებ(ა)თა, [-]დ და მ[-]“.

Vind.Georg.2

მაისის თვენი. [XIII ს-ის დასასრ. – XIV ს-ის დასაწ.]

ხელნაწერის საერთო მდგომარეობა / ზოგადი აღწერა: ხელნაწერი საშუალო ფორმატის წიგნს წარმოადგენს. მის შედგენილობაში გამოიყოფა ორი ნაწილი, რომლებიც ორი გადამწერის მიერ არის დაწერილი. კერძოდ, ხელნაწერის პირველი, ძირითადი ნაწილი დაწერილია გადამწერის მიერ, რომელმაც ტექსტის წერა დაუდგენელი მიზეზების გამო შეწყვეტა, იმგვარად, რომ უკანასკნელი სიტყვა დაუმთავრებლად დატოვა. წიგნის მეორე, შედარებით, მცირე მოცულობის ნაწილი დაწერილია გადამწერის მიერ, რომელმაც ტექსტის წერა პირველი გადამწერის მიერ დაუმთავრებლად დატოვებული სიტყვიდან დაიწყო და ხელნაწერის დაწერის საქმე ბოლომდე მიიყვანა. წიგნის დასაწყისსა და ბოლოში ჩართულია თითო ფურცელი, რომლებიც სხვა ხელნაწერებს ეკუთვნის. ამათგან, პირველი ჩანართი ფურცელი XI საუკუნეში გადამწერილი წიგნის – დეკემბრის თვენის ნაწილია, ხოლო მეორე ჩანართი ფურცელი ავსტრიის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცულ სხვა ქართულ ხელნაწერს – თებერვლის თვენს (Vind.Georg.3) ეკუთვნის და მაისის თვენის შედგენილობაში შეცდომით არის მოხვედრილი.

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერში: 141 ფურცელი. ამათგან, პირველი 107 ფურცელი ეკუთვნის ხელნაწერის პირველ ნაწილს, მომდევნო 32 ფურცელი – მეორე ნაწილს, ხოლო დასაწყისსა და ბოლოში ჩართული 2 ფურცელი – ორ სხვა წიგნს. გარდა ამისა, ხელნაწერში გვხვდება 2 საცავი ფურცელი, რომლებიც წიგნის დასაწყისსა და ბოლოში, ხელნაწერ ფურცლებსა და ყდის ფრთებს შორის არის ჩართული.

ფურცლების რაოდენობა რვეულებში: 8 ფურცელი. გამონაკლისს წარმოადგენს ხელნაწერის პირველი ნაწილის იბ (12) და მეორე ნაწილის ბ (3) რვეულები, რომლებიც 9-9 ფურცელს შეიცავს.

ხელნაწერის პირველი ნაწილი

თავდაპირველი პაგინაცია: პირველი ნაწილის გადამწერის მიერ გაკეთებული რვეულებრივი პაგინაცია. შესრულებულია ასომთავრული გრაფემებით, ძირითადი ტექსტის იდენტური მელნით. რვეულის დაწყების აღმნიშვნელი გრაფემები დაწერილია შესაბამისი რვეულის პირველი ფურცლის recto-ს ზედა არშიაზე, ხოლო რვეულის დასრულების აღმნიშვნელი გრაფემები – შესაბამისი რვეულის ბოლო ფურცლის verso-ს ქვედა არშიაზე. შემორჩენილია შემდეგი გრაფემები: Ⴀ (ა) – 8v, Ⴀ (ბ) – 16v, Ⴀ (გ) – 17r და 24v, Ⴀ (დ) – 25r და 31v, Ⴀ (ე) – 32r და 39v, Ⴀ (ვ) – 40r და 46v, Ⴀ (ზ) – 54v, Ⴀ (ი) – 62v, Ⴀ (თ) – 71v, Ⴀ (იბ) – 80v, Ⴀ (იგ) – 81r და 89v, Ⴀ (იბ) – 90r და 97v, Ⴀ (იღ) – 98r.

ახალი პაგინაცია: უცნობი პირის მიერ XIX-XX საუკუნეებში გაკეთებული ფურცლობრივი პაგინაცია. შესრულებულია არაბული ციფრებით, შავი ფერის ფანქრით, თითოეული ფურცლის recto-ს ზედა მარჯვენა და verso-ს ქვედა მარცხენა კუთხეებში. აღსანიშნავია, რომ პაგინაციის გაკეთებისას 27rv-სა და 28rv-ს, 40rv-სა და 41rv-ს, 55rv-სა და 56rv-ს შორის წარმოდგენილი თითო ფურცელი დაუნომრავი დარჩათ. მოგვიანებით ხარვეზი შენიშნეს და ეს 3 ფურცელი დანომრეს როგორც: 28*rv, 41*rv და 56*rv. გარდა ამისა, პაგინაციის გაკეთებისას 64rv-ს მომდევნო ფურცელი, შეცდომით, დანომრეს როგორც 66rv, რის გამოც ხელნაწერში საერთოდ არ გვხვდება ფურცელი, რომელიც დანომრილია როგორც 65rv. დასასრულ, პაგინაციის გაკეთებისას შეცდომით დანომრეს

73rv და 85rv. კერძოდ, 73rv-ს verso დანომრეს, როგორც 72v, ხოლო 85rv-ის verso – როგორც 86v. მოგვიანებით 85rv-ს პაგინირებისას დაშვებული ხარვეზი შენიშნეს და მისი verso დანომრეს როგორც 85v.

თავდაპირველი შედგენილობიდან ჩვენამდე მოღწეული ფურცლები: ა (1) – ზ (7) რვეულების 8-8 ფურცელი (1rv-27rv, 28^arv, 28rv-40rv, 41^arv, 41rv-54rv), ჳ (8) რვეულის 9 ფურცელი (55rv, 56^arv, 56rv-62rv), თ (9) რვეულის 8 ფურცელი (63rv-64rv, 66rv-71rv), ი (10) რვეულის 1 ფურცელი (შემორჩენილია მხოლოდ მარცხენა არშია) (72rv), იბ (11) რვეულის 8 ფურცელი (73rv-80rv), იზ (12) რვეულის 9 ფურცელი (81rv-89rv), იბ (13) – იდ (14) რვეულების 8-8 ფურცელი (90rv-105rv), სულ – 107 ფურცელი (1rv-27rv, 28^arv, 28rv-40rv, 41^arv, 41rv-55rv, 56^arv, 56rv-64rv, 66rv-105rv).

ფურცლების რაოდენობა თავდაპირველ შედგენილობაში: 114 ფურცელი.

თავდაპირველი შედგენილობიდან დაკარგული ფურცლები: ი (10) რვეულის 7 ფურცელი.

ფურცლის ზომა: საკმაოდ სხვაობს. საშუალოდ – 22X17 სმ.

მასალა: ეტრატი. თითქმის ყველა ფურცელი, ერთადერთი ფურცლის (89rv) გამოკლებით, პალიმფსესტურია.

პალიმფსესტური ფურცლების წარმომავლობა: თავდაპირველად ფურცლები ეკუთვნოდა ასომთავრულით დანერილ 12 და ნუსხურით დანერილ 1 ხელნაწერს¹.

დამწერლობის ტიპი: ძირითადი ტექსტი – ნუსხური; საზედაო ასოები, სათაურების ნაწილი და რიცხვითი მნიშვნელობები – ასომთავრული.

1 პალიმფსესტური ფურცლები (სულ – 98 ფურცელი), მათი შემცველი ხელნაწერების მიხედვით, 13 ჯგუფად იყოფა: 1. VII-VIII საუკუნეებში გადაწერილი ხანმეტი ოთხთავის (მათეს, მარკოზისა და ლუკას სახარებები) 19 ფურცელი (8rv, 27rv, 28^arv, 28rv, 29rv, 32rv, 33rv, 34rv, 37rv, 38rv, 39rv, 40rv, 41^arv, 41rv, 42rv, 43rv, 44rv, 45rv და 46rv); 2. VII-VIII საუკუნეებში გადაწერილი პირველი ხანმეტი ძველი ალექსის (მეორე სჯულის წიგნი) 5 ფურცელი (56^arv, 60rv, 73rv, 74rv, 79rv); 3. VI-VII საუკუნეებში გადაწერილი მეორე ხანმეტი ძველი ალექსის (ისო ნავეს წიგნი, მსაჯულთა წიგნი) 3 ფურცელი (75rv, 78rv, 80rv); 4. V-VI საუკუნეებში გადაწერილი მესამე ხანმეტი ძველი ალექსის (ეზრა ზორაბაბელის წიგნი) 4 ფურცელი (57rv, 58rv, 82rv, 87rv); 5. VI-VII საუკუნეებში გადაწერილი პირველი ხანმეტი ჰაგიოგრაფიული ხელნაწერის (იაკობის პირველსახარება) 10 ფურცელი (12rv, 13rv, 35rv, 36rv, 66rv, 67rv, 68rv, 69rv, 83rv, 86rv); 6. VI-VII საუკუნეებში გადაწერილი მეორე ხანმეტი ჰაგიოგრაფიული ხელნაწერის (კვიპრიანესა და იუსტინას წამება, ქრისტიანას წამება) 38 ფურცელი (9rv, 10rv, 11rv, 14rv, 15rv, 16rv, 17rv, 18rv, 19rv, 20rv, 21rv, 22rv, 23rv, 24rv, 25rv, 26rv, 30rv, 31rv, 63rv, 64rv, 70rv, 71rv, 90rv, 91rv, 92rv, 93rv, 94rv, 95rv, 96rv, 97rv, 98rv, 99rv, 100rv, 101rv, 102rv, 103rv, 104rv, 105rv); 7. IX საუკუნეში გადაწერილი ლექციონარის (გამოსვლის წიგნი, ესაიას წინასწარმეტყველება, იოვანეს სახარება, საქმე მოციქულთა, კათოლიკე ეპისტოლეები) 2 ფურცელი (55rv, 61rv); 8. IX-X საუკუნეებში გადაწერილი ძველი ალექსის (ნემტა პირველი წიგნი, ნემტა მეორე წიგნი) 12 ფურცელი (1rv, 2rv, 5rv, 6rv, 56rv, 59rv, 62rv, 72rv, 76rv, 77rv, 84rv, 85rv); 9. IX საუკუნეში გადაწერილი პირველი ჰომილეტიკური ხელნაწერის (გრიგოლ ნოსელის ჰომილია) 1 ფურცელი (3rv); 10. X-XI საუკუნეებში გადაწერილი მეორე ჰომილეტიკური ხელნაწერის (ეპიფანე კვიპრელის ჰომილია, აგათანგელოზის ჰომილია) 2 ფურცელი (81rv, 88rv); 11. X-XI საუკუნეებში გადაწერილი მესამე ჰომილეტიკური ხელნაწერის (ტექსტი იდენტიფიცირებული არ არის) 1 ფურცელი (7rv); 12. X-XI საუკუნეებში გადაწერილი მეოთხე ჰომილეტიკური ხელნაწერის (ტექსტი იდენტიფიცირებული არ არის) 1 ფურცელი (4rv); და 13. X-XI საუკუნეებში გადაწერილი ნუსხური ხელნაწერის (ტექსტი იდენტიფიცირებული არ არის) 8 ფურცელი (47rv-54rv) (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*, Collection publiée sous les hauts patronages du l'Union académique internationale, du Comité international de paléographie latine, de la Commission internationale de diplomatique dirigée par Élisabeth Lalou, Jean-Pierre Mahé et Marc Smith, Series Ibero-Caucasica, The Old Georgian Palimpsest Codex Vindobonensis georgicus 2, I, Edited by Jost Gippert, in co-operation with Zurab Sarjeladze and Lamara Kajaia (Turnhout, 2007)).

ხელნართა რაოდენობა: ერთი ხელი.

სვეტების რაოდენობა ფურცელზე: ერთ სვეტი.

სტრიქონების რაოდენობა სვეტში: მნიშვნელოვნად სხვაობს – 22 (2r), 23 (6r), 24 (21r), 25 (12r), 26 (8r), 27 (23r), 28 (11r), 29 (10r) და ა.შ. სტრიქონი.

განკვეთის ნიშნების ტიპი: ძირითადად – წერტილი; შედარებით იშვიათად – ორწერტილი, ორწერტილი და ხაზი ან სამი წერტილი.

ქარაგმის ნიშნების ტიპი: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი.

მელნის ფერი: ძირითადი ტექსტი – შავი ფერის მელანი, სათაურები და საზედაო ასოების ნაწილი – წითელი ფერის სანერ-საღებავი.

არშიების შემოჭრა: არშიები ნაწილობრივ შემოჭრილია.

ხელნაწერის გაფორმება: არ არის გაფორმებული.

საზედაო ასოები: გრაფიკული მოხაზულობის მქონე დიდი ზომის ასომთავრული გრაფემები.

ხელნაწერის მეორე ნაწილი

თავდაპირველი პაგინაცია: მეორე ნაწილის გადამწერის მიერ გაკეთებული რვეულებრივი პაგინაცია. შესრულებულია ასომთავრული გრაფემებით, ძირითადი ტექსტის იდენტური მელნით. რვეულის დაწყების აღმნიშვნელი გრაფემები დაწერილია შესაბამისი რვეულის პირველი ფურცლის recto-ს ზედა არშიაზე. რაც შეეხება რვეულის დასრულების აღმნიშვნელ გრაფემებს, მათ ჩვენამდე არ მოაღწიეს. შემორჩენილია შემდეგი გრაფემები: ლ (ბ) – 114r, ლ (გ) – 122r და ზ (დ) – 129r.

ახალი პაგინაცია: ზემოთ უკვე ნახსენები ფურცლობრივი პაგინაცია, რომელიც ხელნაწერის პირველი ნაწილის პირველ ფურცელზე (1rv) იწყება და წიგნის მეორე ნაწილის ბოლო ფურცელზე (135rv) მთავრდება. აღსანიშნავია, რომ ხელნაწერის მეორე ნაწილის პაგინაციის გაკეთებისას 124rv-სა და 125rv-ს, 128rv-სა და 129rv-ს შორის წარმოდგენილი თითო ფურცელი დაუნიშნავი დარჩათ. მოგვიანებით ხარვეზი შენიშნეს და ეს 2 ფურცელი დანომრეს როგორც: 125^arv და 129^arv. გარდა ამისა, პაგინაციის გაკეთებისას 128rv-ს verso, შეცდომით, დანომრეს როგორც 128^arv.

თავდაპირველი შედგენილობიდან ჩვენამდე მოღწეული ფურცლები: ა (1) – ბ (2) რვეულების 8-8 ფურცელი (106rv-121rv), ბ (3) რვეულის 9 ფურცელი (122rv-124rv, 125^a, 125rv-128rv, 129^a), დ (4) რვეულის 7 ფურცელი (I-VII ფფ., 129rv-135rv), სულ – 32 ფურცელი (106rv-124rv, 125^arv, 125rv-128rv, 129^arv, 129rv-135rv).

ფურცლების რაოდენობა თავდაპირველ შედგენილობაში: 32 ფურცელი.

თავდაპირველი შედგენილობიდან დაკარგული ფურცლები: დ (4) რვეულის 1 ფურცელი (VIII ფ.).

ფურცლის ზომა: საკმაოდ სხვაობს. საშუალოდ – 22X17 სმ.

მასალა: ეტრატი. ყველა (?) ფურცელი პალიმფსესტურია.

პალიმფსესტური ფურცლების წარმომავლობა: თავდაპირველად ფურცლები ეკუთვნოდა ასომთავრულით დაწერილ 1 და ნუსხურით დაწერილ 2 ხელნაწერს².

2 პალიმფსესტური ფურცლები (სულ – 32 ფურცელი), მათი შემცველი ხელნაწერების მიხედვით, 3 ჯგუფად იყოფა: 1. IX საუკუნეში გადაწერილი ასომთავრული ლექციონარის (გამოსვლის წიგნი, ესაიას წინასწარმეტყველება, იოვანეს სახარება, საქმე მოციქულთა, კათოლიკე ეპისტოლეები) 1 ფურცელი (131rv) (ამ ხელნაწერის 2 ფურცელი (55rv, 61rv) წიგნის I ნაწილშიც გვხვდება); 2. X-XI საუკუნეებში გადაწერილი პირველი ნუსხური ხელნაწერის (ტექსტი იდენტიფიცირებული არ არის) 5 ფურცელი (129^arv, 129rv-130rv, 134rv-135rv) (ამ ხელნაწერის 8 ფურცელი (47rv-54rv) წიგნის I ნაწილშიც არის გამოვლენილი); და 3. X-XI საუკუნეებში გადაწერილი მეორე ნუსხური

დამწერლობის ტიპი: ძირითადი ტექსტი – ნუსხური; საზედაო ასოები, სათაურების ნაწილი და რიცხვითი მნიშვნელობები – ასომთავრული.

ხელწერათა რაოდენობა: ერთი ხელი.

სვეტების რაოდენობა ფურცელზე: ერთ სვეტი.

სტრიქონების რაოდენობა სვეტში: მნიშვნელოვნად სხვაობს – 25 (106r), 27 (109r), 30 (107r), 33 (124r) და ა.შ. სტრიქონი.

განკვეთის ნიშნების ტიპი: ძირითადად – ნერტილი; შედარებით იშვიათად – ორწერტილი ან ორწერტილი და ხაზი.

ქარაგმის ნიშნების ტიპი: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი.

მელნის ფერი: ძირითადი ტექსტი – მოშავო-მოყავისფრო მელანი, სათაურები და საზედაო ასოების ნაწილი – წითელი ფერის სანერ-საღებავი.

არშიების შემოჭრა: არშიები ნაწილობრივ შემოჭრილია.

ხელნაწერის გაფორმება: არ არის გაფორმებული.

საზედაო ასოები: გრაფიკული მოხაზულობის მქონე დიდი ზომის ასომთავრული გრაფემები.

ხელნაწერის ორივე ნაწილის მახასიათებლები

აკინძვა: ხელნაწერი აკინძულია 1931 წელს. ამაზე მიუთითებს წიგნის დასაწყისში ჩართული საცავი ფურცლის recto-ზე შავი ფერის ფანქრით შესრულებული გერმანულენოვანი მინაწერი: “Gebunden im Juli 1931” („აკინძულია 1931 [წლის] ივლისში“).

ყდა: ხელნაწერს აქვს ტყავგადაკრული მუყაოს (?) ყდა, რომელშიც წიგნი 1931 წელს, მისი აკინძვის დროს, უნდა იყოს ჩასმული.

ბეჭედი: ხელნაწერის 136v-ს ქვედა კიდეგან დასმულია ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკის მრგვალი ბეჭედი (დიამეტრი – 1,5 სმ.) ორი გერმანული ლეგენდით. ამ ორი ლეგენდიდან პირველი, ვრცელი ლეგენდა ბეჭდს ირგვლივ შემოუყვება, ხოლო მეორე, მოკლე ლეგენდა ბეჭდის შუაშია წარმოდგენილი: 1. “ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK”; და 2. “WIEN”.

ძველი სარეგისტრაციო ნომრები: 1. ხელნაწერის დასაწყისში ჩართული საცავი ფურცლის recto-ზე, ზედა მარცხენა კუთხეში, შავი ფერის ფანქრით მინერილია: “Georg.2”; და 2. წიგნის Ir-ს ქვედა ნახევარზე, შავი ფერის ფანქრითა თუ მელნით მინერილია: “Georg. II”.

ხელნაწერის გადამწერების ვინაობა: დაუდგენელია.

ხელნაწერის მომგებლის ვინაობა: თეოდორე³.

ხელნაწერის გადანერის ადგილი: დაუდგენელია.

ხელნაწერის გადანერის დრო: XIII საუკუნის დასასრული – XIV საუკუნის დასაწყისი⁴.

ხელნაწერის (ტექსტი იდენტიფიცირებული არ არის) 26 ფურცელი (106rv-124rv, 125^{av}, 126rv-128rv, 132rv-133rv) (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*).

3 ხელნაწერის მომგებლის ვინაობის შესახებ პირდაპირი ცნობები წიგნის ჩვენამდე მოღწეულ მინაწერებში დაცული არ არის. მიუხედავად ამისა, ის ფაქტი, რომ ხელნაწერის მეორე გადამწერმა წიგნის 139 ფურცელზე თეოდორეს 92 (!) სვედრებელი მინაწერი დაწერა, მაფიქრებინებს, რომ ხელნაწერის მომგებელი სწორედ თეოდორე იყო.

4 ხელნაწერის მომგებელი – თეოდორე აქტიურ მოღვაწეობას XIII საუკუნის დასასრულსა და XIV საუკუნის დასაწყისში ეწეოდა (ვლადიმერ კეკელია, „ქართველები უფლის საფლავზე სამი იერუსალიმური ხელნაწერის კოლოფონების მიხედვით (XIV საუკუნე)“, *ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები*, X-XI (თბილისი, 2010/2011), 239-241; თემო ჯოჯუა, „ერაკოვის ეროვნული მუზეუმის თავად ჩარტორისკების ბიბლიოთეკაში დაცული იანვარ-თებერვლის ქართული თეგნის (Kr.1919) გადამწერისა და მომგებლის ვინაობა, გადანერის

ხელნაწერის ტექსტთან დაკავშირებული შენიშვნები: ფურცლების არშიებზე გვხვდება ტექსტთან დაკავშირებული სხვადასხვა შინაარსის შენიშვნები, რომელთა ერთი ნაწილი ხელნაწერი გადამწერების მიერ არის დაწერილი, მეორე ნაწილი კი მოგვიანო ხანის მწიგნობრებს ეკუთვნის, მაგ.: „იოვანე“ (3v), „გაქამაჟლინე. ბ (3). მ(ო)ნ(ა)მისა სევასტიენისი“ (15r), „მ(ა)სვე დღ(ეს)ა. ტიმოთე და მავრასი“ (21v), „ი(ო)ს(ე)ბ“ (22r), „ღ (4). მ(ო)ნ(ა)მისა ირინისა“ (24v), „თ(ე)ოფ(ან)ე“ (25v), „მ (6). პელაგიაჲსი“ (27v) და ა.შ.

დაზიანება: ხელნაწერი განახლებული და რესტავრირებულია.

1. „თ(უეს)ა მამსა ა (1). წ(მიდ)ისა წ(ინა)ნ(არმეტ)ყ(უე)ლისა იერემიასი. | ღ (4) გ(უერდ)ი. ო(კვალ)ო დაღ(ა)ც(ა)თუ“. Incipit: „ო(კვალ)ო, უპირატეს დ(ა)ბ(ა)დ(ე)ბი/სა უწყოდე შენ, იერემია და პ(ირუელ) შობა/დმდე დედისა გ(ა)ნსწმიდე...“ (1rv-4r).

2. „თ(უეს)ა მამსა | ბ (2). ექუსორობის(ა)გ(ა)ნ მოქც(ე)ვ(ა)დ დიდისა ათა/ნასესი. 4r | 4v [პ(ირუელ) დღ(ეს)ს(ა)ს(წაუ)ლ(ი)ს(ა)ნი. ან ის(ი)ნი. [ზ](ე)ცისა გ(ა)ნწეს(ე)ბ“. Incipit: „[ო]კ(უ) დ(ა)ვი ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)დ გ(ა)ქ(უ)ნდა და მ(ო)ქ(ა)ლ(ა)ქ(ო)ბ(ა)დ ვნ(ე)ბ[---] სიკ(უ)დ(ი)ლი/თა ყ(ოვლა)დვე გ(ა)ნუხრწნ(ე)ლი, ბრძენო ათანა/სი...“ (4r-13r).

3. „[სხ(უა)ნი] [გ(ა)ლ(ო)]ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა [ათანასესი]. [---]. ბ (3) გ(უერდ)ი. | [წ(ა) მისყ(ო)ფითა“. Incipit: „მოიხილე ჩ(უენ) ზ(ე)და მ(ა)ლლით გ(ა)რდამო, | რ(ომე)ლნი შევასხმათ პ(ა)ტ(ი)ოქს(ა)ნსა წ(ე)ნ(ე)ბ(ა)სა შ(ენ)სა...“ (13r-15v).

4. „თ(უეს)ა მ(ა)მსა ბ (3). წ(მიდ)ისა [მ(ა)წ(ა)მისა სევასტიანესი. ღ (4). | მწნ(ე)ო ნი“. Incipit: „პ(ა)ვლეს მ(ო)ძლ(უ)რ(ე)ბ(ა)თა მიერ და ბრძენთა ქა/დ(ა)გ(ე)ბ(ა)თა გრწმენა ქ(რისტ)ე და სრ(უ)ლ იქმენ წ(ა)თლისლე/ბითა...“ (15v-16r).

5. [3 მაისი. მიქაელ და არსენის ჰიმნოგრაფიული კანონი]. „ღ (4). [-]ა სწორმან“. Incipit: „რ(ომელ)იცა ბეთლემს იშვა წ(მიდ)ი/ს(ა)გ(ა)ნ ქ(ალ)წ(უ)ლისა პ(ირუელ) ს(აუ)კ(უ)ნ(ე)თა, ღ(მერთ)ი ყ(ოველ)თ(ა)დ და | კ(ა)ცთა (16v-19v).

6. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა | სევასტიანესი. [----]. ღ (4). ზღვსა მის მე“. Incipit: „[ღ(უა)წლითა მ(ო)წ(ა)მ(ე)თ(ა)თა აღასრ(უ)ლე სრბ(ა)დ წ(ა)მებ(ი)ს(ა)დ | და დაიდგ კვრგვნი სიმ(ა)რთლის(ა)დ ბრწყინვ(ა)ლე, | დ(იდ)ებ(უ)ლო...“ (19v-21v).

7. [3 მაისი. ტიმოთესა და მავრას ჰიმნოგრაფიული კანონი]. „ღ (4). მწნ(ე)ო ნი“. Incipit: „მწნ(ე)თა შ(ორი)ს მ(ო)წ(ა)მ(ე)თა, რ(ომელ)თა სიმწნით იღ(უა)ნ/ეს და ქ(რისტ)ე ღ(მერთ)ი მწ(უ)რვ(ა)ლ(ე)დ შეიყ(უა)რეს...“ (21v-24v).

დრო და ადგილი, ხელნაწერის ისტორია (იერუსალიმის აღდგომის ტაძრის დეკანოზი იოვანე ვარძიელი (1210-1220-იანი წწ.) და მის სახელთან დაკავშირებული სამი ხელნაწერი წიგნი: იანვარ-თებერვლის თვენი, ოთხთავი (A-41) და საწელიწადო სამოციქულო (Jer.Geo.76))“, კრაკოვის ეროვნული მუზეუმის თავად ჩარტორისკების ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერები, ხელნაწერთა აღწერილობა შეადგინა, ანდერძ-მინაწერები გამოსაცემად მოამზადა, სამეცნიერო შესწავლის ისტორია და გამოკვლევები დაურთო თემო ჯოჯუამ, II, კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა (თბილისი, 2023), 93-94). ამავე პერიოდით უნდა განისაზღვროს წიგნის გადაწერის დროც.

8. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ღ(4). [ირინეს ჰიმნოგრაფიული კანონი]. „ა(1). ნ(მიდა)ნო მარტვლ“. Incipit: „[პ]ოროფირი ბრწყინვ(ა)ლეს სისხ(ლ)ითა შ(ენი)თა ლებ(ი)ლი შეჰმოსე გუამსა შ(ე)ნ(ს)ა შ(ს)ა და შემკობილი აღინიე...“ (24v-27v).

9. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა მ(6). ნ(მიდ)ისა პელაგიაჲსი. ბ(2). რ(ა)ჟ(ამ)ს გ(ა)რდამ“. Incipit: „უფსკრ(უ)ლსა შ(ინ)ა პ(ა)ტ(იო)ს(ა)ნთა ლ(უ)აწლთა შ(ენ)თასა, | ყ(ოვლა)დ ქ(ე)ბ(უ)ლო პელაგია, საცნაური ფარაოო[-] | ნარწყმდა...“ (27v-29v).

10. „[თ(უეს)ა მ(ა)ესსა მ(6)“. [იოზის ჰიმნოგრაფიული კანონი]. „[მ(ო)გიც(ე)მ(ი)ეს]“. Incipit: „მოგუშც მოთმინ(ე)ბისა და სიმწნისა | ს(ა)ხედ მ(ა)რთ(ა)ლი იოზ, ყ(ოვლა)დ ს(ა)ხ(ი)ე რო, შემკ(უ)ლო სიტყ(ვ)თ...“ (29v-32v).

11. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ზ(7)“. [ჯვრის გამოცხადების ჰიმნოგრაფიული კანონი]. „ღ(4). მწნ(ეო)ნი“. Incipit: „ვლ(ა)ლ(ა)დებდეთ და ვ(ი)გ(ა)ლობდეთ ჴ(მ)ითა ტკბილითა ს(ა)ლ(მრთო)ჲთა და ყ(ოვლა)დ დ(იდ)ებ(უ)ლსა ჯ(უარს)ა ამბორს უყ(ო)ფდეთ...“ (32v-36v).

12. [7 მაისი. ჯვრის გამოცხადების სხვა ჰიმნოგრაფიული კანონი]. „ღ(4). ზღვსა მის მეწ“. Incipit: „გ(ა)მოაბრწყინვენ ელვანი | ჯ(უარ)ისა შ(ენ)ის(ა)ნი, ქ(რისტ)ე, რ(ომლ)ისა მიერ დაეც მ(ა)ცთ(უ)რი და | კ(ა)ცთა...“ (36v-39r).

13. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ჴ(8). ნ(მიდ)ისა ი(ოვან)ე მახა(რ)ებ(ე)ლის(ა)ჲ და ნ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა არსენისაჲ. | ა(1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წწეს“. Incipit: „მხილველმ(ა)ნ გ(ა)მოუთქმელთა მ(ა)თ | ხ(ი)ლვ(ა)თამ(ა)ნ და მეტყ(უ)ელმ(ა)ნ ზ(ე)ცისა ლ(მრთ)ისა ს(ა)დ(უ)მლ(ო)თა, | ძემ(ა)ნ ზებედესმ(ა)ნ...“ (39v-42v).

14. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ნ(მიდ)ილსა | ი(ოვან)ე მახ(ა)რ(ე)ბ(ე)ლის(ა)ნი და არს(ენ)ისი. ღ(4) გჩ(უერდ)ი. ეტლთა მეწ“. Incipit: „იყ(ა)ვ ნ(მი)და და საყ(უა)რ(ელ) ნ(ა)თლისა მიუაჩრდ(ი)ლებელ(ს)ა, რ(ომლ)ის(ა)ცა მკერდსა კ(ა)დნ(ი)ერ(ა)დ მიეყრდენ და | სიბრძნისა...“ (42v-47r).

15. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა თ(9). ნ(მიდ)ისა ნ(ინა)ნ(არმეტ)ყ(უე)ლისა ესაიაჲსი და ქ(რისტ)ე ფო(რესი). ღ(4). მოგიცემიეს“. Incipit: „ნაკუშრცხლითა ს(ა)ლ(მრთო)თა | გ(ა)ნკ(ა)ც(ე)ბ(უ)ლისა ლ(მრთისა)თა გ(ა)წმმედილსა ესაიას, | დიდსა და დ(იდ)ებ(უ)ლსა ნ(ინა)ნ(არმეტ)ყ(უე)ლ(ე)ბ(ა)ჲ ერწმ(უ)ნა...“ (47r-52v).

16. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ი(10). ნ(მიდ)ისა ს(კ)მ(ეო)ნ მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლის(ა)ჲ. | ღ(4). მოგიცემიეს“. Incipit: „ს(ქ)უიმქ(ე)ონ ლ(მერ)თშემოსილი და მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლთა | სიქ(ა)დ(უ)ლი, ვ(ითარცა) ელვაჲ ბრწყინვ(ა)ლეს გ(ა)წწდა | ცისკიდეთა და გ(ა)ნაქარვა...“ (52v-53r).

17. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ნ(მიდა)თ(ა)ნი. | ღ(4). ზღ(უა)ჲ უვალი“. Incipit: „იხ(ა)რ(ე)ბდენ ყ(ოველ)ი ერი მ(ო)რწმ(უ)ნ(ე)თ(ა)ჲ | ბრწყინვ(ა)ლ(ე)დ გ(ა)ლ(ო)ბითა ს(ა)ლ(მრთო)თა, რ(ამეთუ) დლ(ეს)ს ქ(რისტ)ემა(ნ)...“ (55v, 56^{rv}, 56rv).

18. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ია(11). სატ(ფ)ურ(ე)ბ(ა)ჲ კოსტ(ა)ნტინეპოლისაჲ. | ა(1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წწ“. Incipit: „დღ(ეს)ს აღ(ა)სრ(უ)ლებს კრებ(ა)სა | ს(ა)ტფურ(ე)ბის(ა)სა ბრძნითა მით გ(ა)წგ(ე)ბითა | შ(ენ)ითა შეზღუდვილი ქ(ა)ლ(ა)ქთა...“ (56v-61r).

19. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა იზ (12). წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა | [ეპიფ]ანე კვპრელ ეპისკ(ო) პ(ო)სის(ა)ჲ. ღ (4). მოგიც(ე)მ(იე)ს“. Incipit: „შ[ე]ჯ(უ)ლი იგი წიგნის(ა)ჲ მასწავლელ გექმნა ქ(რისტე)ს | მ(იმა)რთ, დ(იდე)ბულო ეპიფანე და მ(ა)დლი...“ (61r-64r, 66r-67v).

20. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა იზ (13). წ(მიდ)ისა და ლ(მერ)თშემოსილისა | მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა ევთჳმე მთან(მი)დელის(ა)ჲ, | ახლისა ოქროპირის(ა)ჲ, რ(ომელ)მან გ(ა)ნ(ა)ნ(ა)თლ/ნა ქ(ა)რთვ(ე)ლნი თ(ა)რგმ(ა)ნ(ე)ბითა წიგნთ(ა)ჲთა. | წ(მა)ჲ ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სნ(აუ)ლი“. Incipit: „მ(ა)მ(ა)ო წ(მიდა)ო ევთჳმე, | აღილე შ(ე)ნ სიჩხოთგ(ა)ნ ჯ(უარ)ი შ(ე)ნი მწართა | შ(ე)ნთა...“ (67v-71r).

21. „თ(უეს)ა [მ(ა)ესსა] იღ (14). [წ(მიდ)]ისა მ(ო)წ(ა)[მისა] ისიდო[რესი]. | წ(მა)ჲ ღ (4). [მო]გიც(ე)მ(იე)ს“. Incipit: „ტ(ა)ნჯვითა და ხუჭტითა | ტყავისა იგი ს(ა)მ(ო)ს(ე)ლი გ(ა)ნხრწნადი გ(ა)ნი/ძარცუშ შენ და კუართი უხრწნ(ე)ლი...“ (71rv).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონის მეორე ნაწილი, აგრეთვე, მომდევნო, 15 მაისზე დადებული ჰიმნოგრაფიული კანონი ან კანონები და შემდეგი, 16 მაისზე დადებული ჰიმნოგრაფიული კანონის პირველი ნაწილი, ხელნაწერის პირველი ნაწილის ი (10) რვეულის 7 ფურცლის ნაკლულობისა და ამავე რვეულის მე-8 ფურცლის თითქმის მთლიანად ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია. ნაკლული შვიდი ფურცელი, თითქმის მთლიანად ჩამოჭრილი ფურცლის (72rv) მსგავსად, წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 71rv-სა და 73rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

22. [16 მაისი. ზაქარია წინასწარმეტყველის ჰიმნოგრაფიული კანონი. მეორე ნაწილი]. Incipit: „დაიწსნა წყევად იგი პ(ირუე)ლისა დედისა ევ(ა)ესი, | სდ(ა)ლო, რ(ამეთუ) გვშ(ე)ვ ლ(მერთ)ი...“ (73r-74v).

23. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა იზ (17). წ(მიდ)ისა ანდრო/ნიკე მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლის(ა)ჲ, რ(ომელ)ი იყო ს(ა)მეოცდაათ/თ(ა)გ(ა)ნი. ^{74v} | ^{75r} ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სნ(აუ)ლნი“. Incipit: „სიტყვთ უტყუშბ(ა)ი პირუ/ტყუშბრი ულ(მრ)თ(ოე)ბის(ა)ჲ დაეც ვ(ითარცა) სიტყვსა | მნემ(ა)ნ და ბრძ(ე)ნმ(ა)ნ გ(ა)ნმგ(ე)ბ(ე)ლმ(ა)ნ...“ (74v-77v).

24. „მ(ა)სვე დღ(ე)სა. წ(მიდა)თა მ(ო)წ(ა)მეთა | დ(ავი)თ და ტირიჭანისი. | მწნ(ე)ონი“. Incipit: „სომხითისა | სანახებსა ხენი ყ(ოვლა)დ შ(უ)წნ(იე)რნი აღმოსცე/ნდეს, ვარდან და თაგინე ღირსნი, რ(ომელ)თაჲ...“ (77v-80v).

25. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა იზ (18). წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მისა თეოდოტი/სი და წ(მიდა)თა შვდთა ქ(ალ)წ(უ)ლთა. ღ (4). რ(ომელ)ი მოხ(უ)ცდ“. Incipit: „ძლუნად ყ(ოვლა)დ პ(ა)ტ(იო)სნ(ა)დ ქ(რისტე)ს, მწსნ(ე)ლისა, შესნი/რეთ სისხლი ლ(უა)ნლთა თქ(უე)ნთ(ა)ჲ, პ(ა)ტ(იო)სნ(ა)ნ/ნო ქ(ალ)წ(უ)ლნო...“ (80v-82v).

26. „მასვე დღ(ე)სა. წ(მიდა)თა მღდელმ(ო)წ(ა)მ(ე)თა ავდა და ავ/დისუ ეპისკ(ო)პ(ო)სთაჲ და იზ (16) ხუცესთაჲ და თ (9) დ(ია)კ(ო)ნთ(ა)ჲ, რ(ომელ)ნი დაწუნა უვალი ნავითა | მი-რ(ა)ფ-ვიდოდეს კრებ(ა)სა ნიკი(ი)ს(ა)სა. ღ (4) გ(უერდ)ი. ო(ვფალ)ო, დ(ა)ლ(ა)ცა“. Incipit: „ო(ვფალ)ო, შ(ე)ნ აღსჭურენ მღდელთმ(ო)ძლ(უა)რნი შ(ე)ნნი ძ(ა)ლითა | ს(უ)ლისა წ(მიდისა)ჲთა და მ(ა)თ მ(იე)რ დაჰწსნ(ე)ნ...“ (82v-84v).

27. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ით (19). წ(მიდა)თა მღდელმ(ო)წ(ა)მეთა: პატ[რი]კი, | პოლვენო, აკაკი და მენანდროსი. ჰ (2) გ(უერდ)ი. | ყ(ოველ)ი ს(ა)ს(ოე)ბ(ა)ჲ“. Incipit: „ქ(რისტე)

ს წინამძღ(უ)რობითა ვნ(ე)ბ(ა)თა ღელვა- / ტეხანი დაუნთქმელ(ა)დ წიაღვლნეს დიდთა მღ / დელმ(ო)წ(ა)მ(ე)თა, ს(ა)მგ ზის...“ (84v-88r).

28. „მ(ა)სვე დღ(ე)სა. წ(მიდ)ისა იოდასა / ფ ჰინდოთა მეფის(ა)ჲ. ღ (4) გ(უერდ)ი. არ(ა)ჲ დააკლ“. Incipit: „სანთელი ხ(ა)რ შ(ე)ნ, მნთებარე სას(ა)ნთლესა ზ(ე)და | ს(ა)ლ(მრთ)ოსა, ამისთ(კ)სცა ვერ დაგფარა ბნელმ(ა)ნ...“ (88r-91r).

29. „თ(უეს)ა მ(ა)ჲსსა კ (20). იწ(რუსა)ლ(ი)მისა წ(ა)რტყ(უ)ცვ(ნ)აჲ. პ (1) გ(უერდ)ი. | ს(უ)ფ(ე)ს ღ(მერთ)ი“. Incipit: „ღელვამ(ა)ნ ბაბილოვნისამ(ა)ნ | ვენ(ა)წი ღ(მრ)თ(ი)ვ აღშენ(ე)ბ(უ)ლი და ტევანნი | შუწნ(ი)ერნი მომწიფ(ე)ბ(უ)ლნი ღ(მრთ)ისა ს(ა)თნ(ოე)ბითა ^{91r} / ^{91v} წ(ა)რღლუნა...“ (91r-93v).

30. „მ(ა)სვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მი / სთაღელესი. პ (1). შ(ე)ნ ს(ი)ტყ(უ)აჲ“. Incipit: „წ(ო)რცთა მ(ა)თ | შ(ენ)თა ტკივილნი შესცვ(ა)ლენ ს(უ)ფ(ე)ვად ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)დ, ნ(ე)ტა / რო და წ(ო)რცთა მკ(უ)რნ(ა)ლ...“ (93v-99r).

31. „თ(უეს)ა მ(ა)ჲსსა კპ (21). წ(მიდა)თა მეფე / [თა] კ[(ონ)სტა]ნტინესი და ელენესი. ღ (4). | [მოგიც(ე)მ(ი)ეს]“. Incipit: „მოეც მეფესა ჩ(უე)ნსა, ქ(რისტ)ე, ს(ა)ჭუ / რველ(ა)დ ძლევისა ჯ(უარ)ი შ(ენ)ი უძლ(ე)ვ(ე)ლი, | რ(ომლ)ითა...“ (99r-103r).

32. „თ(უეს)ა მ(ა)ჲსსა კპ (22). წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მისა ვასილიკოჲსი. | წ(მიდა)ნო მ(ა)რტვლ“. Incipit: „ზ(ე)ცისა შუწბასა, ბრძ(ე)ნო | ვასილიკო, იქცევი მხ(ია)რ(უ)ლი და | შემკული სისხლთა შ(ენ)თა ზეთითა...“ (103r-106v).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონის პირველი ნაწილი, 105v-ს XXX სტრიქონის ბოლოსწინა ორი გრაფემის (ვა) ჩათვლით, დაწერილია ხელნაწერის პირველი გადამწერის ხელით, ხოლო საგალობლის მეორე ნაწილი, 105v-ს XXX სტრიქონის ბოლო გრაფემიდან (რ) მოყოლებული, – წიგნის მეორე გადამწერის ხელით.

33. „თ(უეს)ა მაი / სსა კპ (23). წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა მ(ი)ქ(ა)ელ სვანდელ ებისკ(ო)პ(ო)სისა. | [შ], ს(ა)სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „მ(ა)მ(ა)ო ნ(ე)ტ(ა)რო მ(ი)ქ(ა)ელ, ხ(ა)ტებ(ა)ჲ და მსგ(ა)ვს(ე)ბ(ა)ჲ ღ(მრთისა)ჲ დაჰმა / რხე უბრ(ა)ლ(ო)დ და ქ(რისტ)ეს ხ(ა)ტს(ა)ცა ყ(ოვლ)ად დ(იდ)ებ(უ)ლსა...“ (106v-108v).

34. „თ(უეს)ა მაისსა კდ (24). წ(მიდ)ისა ს(კ)მ(ეო)ნ ს(ა)კვრვ(ე)ლთმ(ო)ქმედის(ა)ჲ. პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწ“. Incipit: „ზ(ე)შთა კ(ა)ცთა ბ(უ)ნ(ე)ბისა, ს(ა)კვრვ(ე)ლთმ(ო)ქმედსა, დ(იდ)ე ბ(უ)ლსა ს(კ)მ(ეო)ნს გ(ა)ლ(ო)ბ / ითა ს(ა)ლ(მრთო)ჲთა ღირს(ა)დ პ(ა)ტ(ი)ვს(ვს)ც(ე)მდეთ...“ (109r-116r).

35. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ს(კ)მ(ეო)ნისნი. | ბ (3) გ(უერდ)ი. წ(ა)მისყ(ო)ფითა“. Incipit: „წ(ა)თლითა ელვ(ა)რითა ს(ა)თნ(ოე)ბ(ა)თა [--] შ(ენ)თ(ა)ჲთა ჰბ / რწყინ(ა)ვ, ვ(ითარ)ცა მზე კიდეთა ქ(უე)ყ(ა)ნის(ა)თა, ბრძ(ე)ნო...“ (116r-117r).

36. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ს(კ)მ(ეო)ნისნი. ო(კ)გ(ალო)ბ. ღ (4) [გ(უერდ)ი. | ეტლთა მფლ“. Incipit: „მიზეზ ღ(მრთ)ისმეტყ(უე)ლ(ე)ბისა ჭ(ეშმარი)ტისა არს წ(ა)ს(ე)ნ(ე)ბ(ა)ჲ შ(ენ)ი, ს(ა)კვრვ(ე)ლთმ(ო)ქმ(ე)დო, წ(მიდა)ო მ(ა)მ(ა)ო ს(კ)მ(ეო)ნ...“ (117r-119v).

37. „თ(უეს)ა მაისსა იე (25). მეს(ა)მე პ(ო)ვნ(ა)ე | თ(ა)ვისა ი(ო)ვან(ე) ნ(ა)თლისმც(ე) მ(ელ)ის(ა). ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სნ(ა)ულ“. Incipit: „ზ, დ(იდე)ბ(უ)ლო ი(ო)ვან(ე), | უნ(ა)თლეს მზისთ(უ)ალისა ნ(ა)თლ(ი)სა აღმოგვბრწყინდა | ქ(უე)ყ(ა)ნით ნ(მიდა)ე თ(ა)ვი შ(ენ)ი და გ(ა)ნგ(უ)ან(ა)თლნა...“ (119v-122r).

38. „თ(უეს)ა მაისსა კვ (26). ნ(მიდ)ისა | კარპო მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლის(ა)ე, რ(ომელ)ი იყო მ (70)-თ(ა)გ(ა)ნ. ბ (2) გ(უერდ)ი. შ(უენ)იერი გ“. Incipit: „მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლ(ა)დ ო(ვფლ)ის(ა) დ 122r || 122v ჭ(ეშმარი)ტ(ა)დ და ქ(ა)დ(ა)გ(ა)დ ვნ(ე)ბ(ა)თა მისთა გ(ა)მ(ო)სჩნდი, კარპო და ალას[რ] | ულე სრბ(ა)ე...“ (122r-124r).

39. „მ(ა)სვე დლ(ე)სა. იუდა, ძმისა [-----]. ა (1). ნ(მიდა)ნო მ(ა)რტვ“. Incipit: „იუდა ქ(ე)ბ(უ)ლო, შ(ენ)თა მ(ა)თ სიტყ(უ)ათა წ(მა)ე, ვ(ითარც)ა ელვ(ა)ე გ(ა)ნწდა | კიდეთა...“ (124rv, 125^arv, 125r).

40. „თ(უეს)ა მაისსა კზ (27). ნ(მიდ)ისა ელ[ადი მლდ(ე)ლმ(ო)ნ(ა)მის(ა)ე. ა (1). ნ(მიდა)ნო მ(ა)რტვ“. Incipit: „ნ(ე)ტ(ა)რო ელადი, თ(ვ)სთა სისხლ(ი)თა მენ(ა)მ(უ)ლითა გ(ა)ნაშ(უ) ღნე ს(ა)მლდ(ე)ლ(ო)ე იგი ს(ა)ლ(მრთ)ოჲ კუართი...“ (125r-127r).

41. „თ(უეს)ა მაისსა კწ (28). ნ(მიდ)ისა თერაპქიონ მლდ(ე)ლმ(ო)ნ(ა)მის(ა)ე. ა (1). ნ(მიდა)ნო მ(ა)რტვ“. Incipit: „ს(ა)ლ(მრთ)ო(ე)თა ნ(ა)თლ(ი)თა გ(ო)ნ(ე)ბ(ა)ე შ(ენ)ი შემწყნ(ა) რ(ე)ბ(ელ) ჰყ(ა)ვ და გ(ა)ნჰნ(ა)თლ[დი და ს(ა)ცხ(ე)ბელი ნ(მიდა)ე გეცხო სინ(მიდ)ით...“ (127r-128v).

42. „თ(უეს)ა მაისსა კთ (29). ნ(მიდ)ისა მ(ო)ნ(ა)მისა | თეოდოსიასი. ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სნ(ა)ულ“. Incipit: „ქ(ალ)ნ(უ)ლ(ე)ბითა შემკ(ო)ბ(ი)ლმ(ა)ნ 128v || 129^a რ(ო)ვიდა ნ(ე)ფსით თ(ვ) სით, რ(ამეთუ) დათრგ(უ)ნა მძლ(ა)ვრი და ვ(ითარც)ა | სიმი...“ (128v, 129^arv, 129r-130v).

43. „თ(უეს)ა მაისსა ლ (30). ნ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა ისაკისი. | ა (1). ზ(ე)ცისა“. Incipit: „ს(ა)მ(ო)თხისა ს(ა)შ(უე)ბ(ელი) გ(ა)ნიც(ა)დე, ღირსო და აღივსე შუშბითა | და უხრწნ(ე)ლნი ყუავილნი მიჰფინ(ე)ნ ს(ო)ფ(ე)ლსა...“ (130v-132v).

44. „თ(უეს)ა მაისსა ლა (31). ნ(მიდ)ისა ერმი მ(ო)ნ(ა)მის(ა)ე. ა (1). შ(ენ) სიტყ(უ)ა“. Incipit: „სისხლთა შ(ენ)თა მდინ(ა)რითა ს(ა)წმ(ი)ლი ულ(მრთ)ოთ(ა)ე დაშრი[ტე, მ(ო)ნ(ა)მ(ე)ო და ქ(რისტე)ს ეკლ(ე)ს(ია)ე დაათრვე...“ (132v-135r).

45. „მ(ა)სვე დლ(ე)სა. ნ(მიდა)თა | <ნ(მიდა)თა ჩ(უე)ნთა> ნისთერეონ და კატიან(ო)ესი. ღ (4). მწნ(ე)ონი“. Incipit: „ჯ(უარი)ი ქ(რისტე)სი აღილეთ და კუალსა მისსა მწ(უ)რვ(ა)ლ(ე)დ შეუდეგით, | ნისთერეონ და კატიანოს და აღძრვ(ა)ე...“ (135rv).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონის მეორე ნაწილი, ხელნაწერის მეორე ნაწილის ღ (4) რვეულის VIII ფურცლის ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცელი ნიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 135rv-ს შემდეგ იყო წარმოდგენილი.

I. ხელნაწერის I ნაწილის გადამწერის ხელით დანერგილი მინაწერი

მინაწერი დანერილია 1r-ს ზედა არშიაზე, ძირითადი ტექსტის I სტრიქონის ზემოთ, ხელნაწერის პირველი გადამწერის ხელით; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; პირველი გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (ო) — ასომთავრული; წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს;

3. $\text{C}^{\sim} \quad \sim \quad \sim$
4. $\sim$
5. $\quad \sim \quad \sim$
6. $\sim$

**„[ს(უ)ლძ(ა)ლ(ლსა),] ფრ(ია)ლ | ნ(ა)ყრ(ო)ვ(ა)ნსა, | ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე) 6 | ლ(მერთმა)ნ.
და ვი|ნცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ“.**

3. მინანერი დაწერილია 4v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I და III სტრიქონების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; III სტრიქონის IV გრაფემა, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემა კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. $\text{ს}^{\sim} \quad \sim$
2. $\sim$
3. $\text{C}^{\sim} \quad \sim \quad \sim$
4. $\sim$
5. $\quad \sim \quad \sim$
6. $\sim$

**„ს(უ)ლძ(ა)ლ(ლსა), მ(ე)მ|თრვ(ა)ლ(ე)სა, | ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ.
და ვი|ნცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ“.**

4. მინანერი დაწერილია 5v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის II-XI სიტყვები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ყ და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (II-XI სიტყვები) და მოშავო-მოყავისფრო (I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- $$\text{ს}^{\sim} \quad \sim \quad \text{ყ}^{\sim} \quad \text{C}^{\sim} \quad \sim \quad \sim \quad \sim \quad \sim \quad \sim \quad \sim$$

**„ს(უ)ლძ(ა)ლ(ლსა), ყ(ოვლა)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
და ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

5. მინანერი დაწერილია 7r-ს მარჯვენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის

წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა, III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორნერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის VIII-IX, II სტრიქონის I, IV-V, VIII-IX და III სტრიქონის X გრაფემები, ფურცლის მარჯვენა არშიის ჩამოჭრისა და მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ერთ-ერთი ნაკლული გრაფემა კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა⁶.

1. ს ~ ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ს : გ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ბჷმს [-]/[-]სა [-]ხრ[-], | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)[ნ]. | და ვინცა თქ(უ)ს, | შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ“.

6. მინანერი დანერილია 8r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VII სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დანერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; შვიდი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VII სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დანერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორნერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ს : გ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~ ~ ~
7. ~ ~ ~

6 1981 წელს ლამარა ქაჯაიამ გამოაქვეყნა ხელნაწერის ერთ-ერთი მინანერის ფრაგმენტი: „სრულიად ცოდვილსა თ ეს შეუნდვენ ლმერთმან“ (ლამარა ქაჯაია, „ხანმეტი ჰაგიოგრაფიული კრებული“, მრავალთავი, ფილოლოგიურ-ისტორიული ძიებანი, IX (თბილისი, 1981), 42). ამასთან, მკვლევარმა არ მიუთითა, თუ წიგნის რომელ ფურცელზეა დანერილი ეს მინანერი. ერთი შეხედვით, თითქოს შეიძლებოდა, გვეფიქრა, რომ ლამარა ქაჯაიამ ციტირებული ფრაგმენტი მოიტანა ხელნაწერის 7r-ზე შესრულებული მინანერიდან, რომელიც ნამდვილად შეიცავს ამ ფრაგმენტის ტექსტს. თუმცა, კვლევა აჩვენებს, რომ წიგნის ფურცლებზე, 7r-ზე დანერილი მინანერის გარდა, შესრულებულია კიდევ რამდენიმე ათეული მინანერი, რომლებიც, აგრეთვე, შეიცავს მკვლევრის მიერ გამოცემული ფრაგმენტის ტექსტს (იხ. ქვემოთ). აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეუძლებელია დაბეჯითებით ითქვას, თუ ხელნაწერის რომელი მინანერის ფრაგმენტი გამოაქვეყნა ლამარა ქაჯაიამ – 7r-ზე დანერილი მინანერისა თუ რომელიმე სხვა მინანერისა.

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), მეძ(ა)ვსა / და მემრ(უ)შ(ე)სა, ბრმ(ა)სა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ / ლ(მერთმა)ნ.

და ვინცა / თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ / და ვინცა თქ(უა)ს, / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

7. მინანერი დაწერილია 10v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის II სტრიქონის I-VI გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს
- 2.
3. ს̃ ႁ̃ ~
4. ~ ႁ̃
5. ~
6. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), / [-----], / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

და / ვინცა თქ(უა)ს, / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

8. მინანერი დაწერილია 13r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის I და II სტრიქონების ბოლო გრაფემების (ა და ა) მარჯვენა ფრაგმენტები, ფურცლის მარჯვენა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ~
3. ს̃ : ႁ̃ ~
4. ~ ႁ̃
5. ~
6. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), მეძა/ვსა, მემრ(უ)შ(ე)სა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

და / ვინცა თქ(უა)ს, / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

9. მინანერი დაწერილია 15v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
- 2.
3. ს ~ : გ ~ ~
4. ~ ~
- 5.
6. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), / ჩუკენსა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

და / ვინცა / თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

10. მინანერი დაწერილია 17r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
- 2.
3. ს ~ : გ ~ ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ბოზსა, / ღარიბსა, ბრმ(ა)ს(ა), / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ / ლ(მერთმა)ნ.

და ვინცა / თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

11. მინანერი დაწერილია 19r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის II-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონი; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და II სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (II-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონი) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ს ~ : გ ~ ~
3. ~ ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

და ვ/ინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

12. მინაწერი დაწერილია 19v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~ ~
2. ~ ~
3. ს ~ : გ ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~
6. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ჰ(ა)ნ/გ(ა)რსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

და | ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

13. მინაწერი დაწერილია 21v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I და III სტრიქონების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~
3. გ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ოქ/რ(ო)ბ(ო)რგნ(ეუ)ლსა, | ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ.

და ვინ/ცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ“.

14. მინანერი დაწერილია 22r-ს მარჯვენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I და II სტრიქონების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (II-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ც ~ ~ ~
3. ~
4. ~
5. ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ძვრს(ა), | ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
და ვ/ინცა თქ(უ)ას, | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

15. მინანერი დაწერილია 24v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), კერპთ/მს(ა)ხ(უ)რსა, ბრმ(ა)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)
ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
და ვინ/ცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

16. მინანერი დაწერილია 25v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-IV სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-IV სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~

3. ს̃ ც̃ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), სპ(ა)რსსა, / მუჰლიდსა, ბრმ(ა)სა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. / ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

17. მინაწერი დაწერილია 27v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორნერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ც̃ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. / ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

18. მინაწერი დაწერილია 29v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორნერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ~
3. ს̃ ც̃ ~ ~
4. ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), / უწრფ(ე)ლსა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ / ლ(მერთმა)ნ. / ვინცა / თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

19. მინაწერი დაწერილია 31r-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის II-IV სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I სტრიქონი; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და II სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (II-IV სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონი) მელანი; ყავისფერი მელნით

დანერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ს̃ ႁ̃ ~ ~
3. ~
4. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

20. მინანერი დანერილია 32v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დანერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ႁ̃ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

21. მინანერი დანერილია 34r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დანერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-VIII სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დანერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის I სიტყვის II და III გრაფემები, II სტრიქონის I სიტყვის II გრაფემა, II სიტყვის III გრაფემა და ამავე სტრიქონის ბოლო ოთხი გრაფემა, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემები კონტექსტისა და ხელნაწერის სხვა იდენტური მინანერების გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ს̃ ႁ̃ ~ ~ ~ ~
2. ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვიქინცა თქ(უა)ს, [შ(ეუნდვე)ნ] ღ(მერთმა)ნ“.**

22. მინანერი დაწერილია 34v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ~ ~
3. ს ~ ც ~ ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ც(ა)რ(ი)ე/ლსა, ბრმ(ა)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

23. მინანერი დაწერილია 36v-ს მარცხენა არშიის ქვედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის II-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონი; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და II სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ს ~ ც ~ ~
3. ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~
6. ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | და მშ(ო)ბ(ე)ლთა | მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

24. მინანერი დაწერილია 38v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), გრ/ძნ(ეუ)ლსა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
ვინ/ცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

25. მინანერი დაწერილია 39r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის VI-VII გრაფემები და II სტრიქონის VIII-IX გრაფემები მთლიანად, ხოლო IV სტრიქონის X გრაფემა ნაწილობრივ, ფურცლის მარჯვენა არშიის ჩამოჭრისა და მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემების ერთი ნაწილი კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), თო[--]/ჯსა, ეშმ(ა)კ[ს/ა], / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ / ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

26. მინანერი დაწერილია 40r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. /
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

27. მინანერი დაწერილია 41^რ-ს მარჯვენა არშის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნანერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; V სტრიქონის IX გრაფემა, ფურცლის მარჯვენა არშის ჩამოჭრის გამო, ნაწილობრივ დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
- 2.
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ცრუსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

ვინ|ცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

28. მინანერი დაწერილია 41^ვ-ს მარცხენა არშის ქვედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნანერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | მტყ(უ)ვ(ა)ნსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

ვინ|ცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

29. მინანერი დაწერილია 42^ვ-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნანერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

„ს(უ)ლ(ა)ლ(ლსა), ს(უ)ლსა თ(ეოდორ)ეს(ა)სა და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთ(ა)სა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |

ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

33. მინაწერი დაწერილია 52v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
- 2.
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(უ)ლ(ა)ლ(ლსა), | ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

34. მინაწერი დაწერილია 53v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უ)ლ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |

ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

35. მინაწერი დაწერილია 55v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), გრ/ძნ(უ)ლსა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა / თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

36. მინანერი დაწერილია 56v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ს ც ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)პ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. /
ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

37. მინანერი დაწერილია 58r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ს ც ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)პ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. /
ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

38. მინანერი დაწერილია 61r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-X სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული;

ყავისფერი (I სტრიქონის II-X სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. $\sim \sim \sim \sim \sim \sim \sim \sim$
2. $\sim \sim \sim \sim \sim \sim \sim \sim$

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

ვინცა / თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

39. მინაწერი დაწერილია 63r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. $\sim \sim \sim \sim \sim \sim \sim \sim$
2. $\sim \sim \sim \sim \sim \sim \sim \sim$

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

40. მინაწერი დაწერილია 63v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. $\sim \sim$
2. $\sim$
3. $\sim \sim \sim$
4. $\sim \sim$
5. $\sim$
6. $\sim \sim$

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), / მწწლსა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. /

ვინცა თქ(უა)ს, / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

41. მინანერი დაწერილია 67v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადაწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-X სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-X სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის I სიტყვის I-II გრაფემები ფურცლის ქვედა მარცხენა კიდეზე დაწებებული ქალაღდის ქვეშ არის მოქცეული; ეს გრაფემები კონტექსტისა და ხელნაწერის სხვა იდენტური მინანერების გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. [-] ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

**„[ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. /
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

42. მინანერი დაწერილია 69r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადაწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-X სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-X სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

43. მინანერი დაწერილია 71r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადაწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის II-XII სიტყვები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სიტყვა; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (II-XII სიტყვები) და მოშავო-მოყავისფრო (I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~

და IV სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (IV-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-III სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანურის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ~
- 2.
3. ~
4. ს̃ ႁ̃ ~ ~
5. ~ ~
6. ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), გ(უ)ლ/არძნილ/სა, ბრმ(ა)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვენ) | ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ“.**

47. მინანური დაწერილია 78r-ს მარჯვენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანურის II-IV სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანურის I სტრიქონი; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და II სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (II-IV სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონი) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანურის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ს̃ ႁ̃ ~
3. ~
4. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ“.**

48. მინანური დაწერილია 80v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანურის III-IV სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანურის I-II სტრიქონები; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-IV სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; II სტრიქონის III გრაფემა, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემა კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანურის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ~
- 2.
3. ს̃ ႁ̃ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), კ(ა)ცის/ მკლველსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს
შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ“.**

49. მინანერი დაწერილია 81r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის II-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონი; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და II სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონი) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის III და III სტრიქონის VII გრაფემები, ფურცლის მარჯვენა არშიის ჩამოჭრის გამო, ნაწილობრივ დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ს̃ ც̃ ~
3. ~ ~
4. ~ ~
5. ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ“.**

50. მინანერი დაწერილია 82v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
- 2.
3. ს̃ ც̃ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვენ)
ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ“.**

51. მინანერი დაწერილია 83r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები)

მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანურის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ~
3. ს̃ ႁ̃ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | უწყ(ა)ლოსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ.

ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ“.

52. მინანური დაწერილია 84v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანურის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანურის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანურის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ~
2. ~
3. ს̃ ႁ̃ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), კ(ა)ცის | მსყიდელსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ.

ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ“.

53. მინანური დაწერილია 85r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანურის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანურის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; IV სტრიქონის IX გრაფემა, ფურცლის მარჯვენა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემა კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანურის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ~
3. ს̃ ႁ̃ ~

- 74

და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ვ) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (II-III სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლავნილი ხაზი; მინანქრის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- $$\begin{array}{ccccccc} 1. & \tilde{l} & & \tilde{\nu} & & & \tilde{\nu} \\ 2. & & & & & \tilde{\nu} & \\ 3. & \tilde{l} & & \tilde{G} & & \tilde{\nu} & \\ 4. & & \tilde{\nu} & & \tilde{\nu} & & \\ 5. & & & \tilde{\nu} & & & \tilde{\nu} \\ 6. & & \tilde{\nu} & & & & \end{array}$$

„ს(უ)ლძ(ა)ლ(სა), ეკლ(ე)ს(ი)ა|თა მლ(ე)წ(ე)ლსა, | ს(რ)ულია|დ ც(ოდ)ვილსა) თ(ე)ოდორ)ეს
| შ(ე)უნდჳე)ნ ღმერთმან.

„30/6(ვა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ / ღ(მერთმა)ნ“.

60. მინანერი დაწერილია 99რ-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ვ) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყვავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- $$\begin{array}{ccccccc} 1. & \tilde{l} & & \tilde{\nu} & & & \tilde{\nu} \\ 2. & & & & \tilde{\nu} & & \\ 3. & \tilde{l} & & \tilde{G} & & \tilde{\nu} & \\ 4. & & \tilde{\nu} & & & & \tilde{\nu} \\ 5. & & \tilde{\nu} & & \tilde{\nu} & & \end{array}$$

„ს(უ)ლძ(ა)ლ(სა), ეკლ(ე)ს(ია)თა / მკრეხ(ა)ვსა, / ს(რ)ულია(დ) ც(ო)დვილსა თ(ე)ოდორ(ი)ეს
შ(ე)უნდვი(ნ) / ლ(მ)ერთმა(ნ).

ვინცა თქ(უა)ს, / შ(ე)უნდვე)ნ ღ(მერ)თმა)ნ“.

61. მინანერი დაწერილია 99-რ-ს ქვედა არშიაზე, ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასოე (გ) — ასომთავრული; ყვეისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. $\mathbb{Z}$ $\sim$
2. $\sim \sim \sim \sim \sim$

„გურიელსა ბეჰენს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა | შ(ე)უნდვენ ლ(მერთმან).
ვინცა თქ(უ)ას, შ(ე)უნდვენ ლ(მერთმან)“.

კინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

62. მინანერი დაწერილია 100r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ~
2. ~
3. ს̃ ႁ̃ ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), წიგნ(ე)ბისა / მპარ(ა)ვსა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვენ) / ღ(მერთმა)ნ.

ვინცა თქ(უ)ას, / შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ“.

63. მინანერი დაწერილია 100v-ს მარცხენა არშიის ქვედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის IV-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-III სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და IV სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (IV-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-III სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; VI სტრიქონის I გრაფემა, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემა კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ~
2. ~
3. ~
4. ს̃ ႁ̃ ~
5. ~ ~
6. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), კ(ა)ნდ(ე)ლ/ისა და ხ(ა)ტი/სა მპ(ა)რ(ა)ვსა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს / შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ.

ვინცა / თქ(უ)ას, შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმა)ნ“.

64. მინანერი დაწერილია 101r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს

დასმულია ორნერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ႁ̃ ႁ̃ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. | ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

65. მინანერი დაწერილია 103r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის II-III სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონი; სამი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და II სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (II-III სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონი) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორნერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის V, VI და IX გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ს̃ ႁ̃ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), დ(-)ას(-), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. | ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

66. მინანერი დაწერილია 104r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; II სტრიქონის X გრაფემა, ფურცლის მარჯვენა არშიის ჩამოჭრის გამო, ნაწილობრივ დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ~
3. ს̃ ႁ̃ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), მოგ/უსა, უკლუკსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. | ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

67. მინანერი დაწერილია 106v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
- 2.
3. ს̃ ႁ̃ ~
4. ~ ~
5. ~ ~
6. ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

ვინ/ცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ“.

68. მინანერი დაწერილია 107r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ႁ̃ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |

ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

69. მინანერი დაწერილია 109r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ს ც ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. | ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

70. მინანერი დაწერილია 111r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (II სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; II სტრიქონის IX-XII გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები კონტექსტისა და ხელნაწერის სხვა იდენტური მინანერების გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ს ც ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. | ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

71. მინანერი დაწერილია 112v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის I-III და VII, II სტრიქონის I-III, V, IX-XII გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, თითქმის მთლიანად დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები კონტექსტისა და ხელნაწერის სხვა იდენტური მინანერების გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ს ც ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. | ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

72. მინანერი დაწერილია 113v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი

ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის I-III გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, თითქმის მთლიანად დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები კონტექსტისა და ხელნაწერის სხვა იდენტური მინანერების გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ს̃ ც̃ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

**„[ს(ულ)]დ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

73. მინანერი დაწერილია 116r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ც̃ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

**„ს(ულ)დ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

74. მინანერი დაწერილია 117r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ც̃ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

75. მინაწერი დაწერილია 119r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ს̃ ც̃ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

76. მინაწერი დაწერილია 120r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ს̃ ც̃ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.**

77. მინაწერი დაწერილია 120v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინაწერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინაწერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~
- 2.
3. ს ~ ც ~
4. ~ ~
5. ~
6. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) | თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვენ) | ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ“.**

78. მინანერი დაწერილია 122r-ს ქვედა არშიაზე, ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I და II სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი მელანი; ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
- 2.

**„ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ“.**

79. მინანერი დაწერილია 122v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | მემრ(უ)შ(ე)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) | ლ(მერთმა)ნ“.**

80. მინანერი დაწერილია 124r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-X სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური;

I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~ ს გ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

81. მინანერი დაწერილია 124v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~ ს გ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

82. მინანერი დაწერილია 125r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია სამი წერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~ ს გ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

83. მინანერი დაწერილია 125v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-VII სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-VII სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ႁ̃ ႁ̃ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

*„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.*

84. მინანერი დაწერილია 127r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~ ს̃ ႁ̃ ႁ̃ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

*„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. /
ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.*

85. მინანერი დაწერილია 127v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VI სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა და III სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-VI სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს̃ ~
2. ~
3. ს̃ ႁ̃
4. ~ ~

5. ~
6. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), / მტყ(უ)ვ(ა)ნს(ა), / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) / თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ
/ ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა / თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

86. მინანერი დაწერილია 128v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; II სტრიქონის I-IV გრაფემების ქვედა ფარგმენტები და მომდევნო რამდენიმე გრაფემა, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები კონტექსტისა და ხელნაწერის სხვა იდენტური მინანერების გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს~ ~ ს~ ც~ ~ ~ ~ ~ ~
2.

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. /
ვინცა / თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ / ლ(მერთმა)ნ“.**

87. მინანერი დაწერილია 129v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I და II სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის I-III გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო, თითქმის მთლიანად დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები ხელნაწერის სხვა იდენტური მინანერების გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს~ ც~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

**„[ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა)], ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. /
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.**

88. მინანერი დაწერილია 130v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-V სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I

სტრიქონის I და III სტრიქონის III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~
- 2.
3. ~ ႁ ~ ~
4. ~
5. ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | [ც]ოფს(ა), | [ს](რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა | [თქ(უა)]ს, შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ“.**

89. მინანერი დაწერილია 131r-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~ ს ~ ႁ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

**„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ“.**

90. მინანერი დაწერილია 131v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I და III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი მელანი; ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი სანერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ნერტილი ან ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის I გრაფემის მარცხენა ფრაგმენტი, II სტრიქონის I გრაფემის მარცხენა ფრაგმენტი და III სტრიქონის I გრაფემა, ფურცლის მარცხენა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემა კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ႁ ~ ~ ~
2. ~
3. ~ ~ ~

**„ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვენ) | ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა | [თქ(უა)]ს, შ(ეუნდვენ) ლ(მერთმა)ნ“.**

91. მინანერი დაწერილია 132v-ს ქვედა არშიაზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი, ხოლო მოგვიანებით წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I სტრიქონის I სიტყვა; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (I სტრიქონის II-IX სიტყვები და II სტრიქონი) და მოშავო-მოყავისფრო (I სტრიქონის I სიტყვა) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ს ~ ~ ს გ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა [შ(ეუნდვე)ნ] ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

92. მინანერი დაწერილია 133v-ს მარცხენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (ც) — ასომთავრული; ყავისფერი მელანი; ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. გ ~ ~ ~
2. ~
3. ~ ~ ~

„ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უ)ას, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

93. მინანერი დაწერილია 135r-ს მარჯვენა არშიის ზედა მონაკვეთზე, ორ ეტაპად: თავდაპირველად ხელნაწერის II ნაწილის გადამწერის – ანონიმი კალიგრაფის ხელით შესრულებულია მინანერის III-VII სტრიქონები, ხოლო მოგვიანებით, წიგნის მომგებლის – თეოდორეს მიერ უკვე დაწერილი ტექსტის წინ ჩამატებულია მინანერის I-II სტრიქონები; შვიდი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I და III სტრიქონის III გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს და ც) — ასომთავრული; ყავისფერი (III-V სტრიქონები) და მოშავო-მოყავისფრო (I-II სტრიქონები) მელანი; ყავისფერი მელნით დაწერილი ტექსტი გაცხოველებულია ნაცრისფერი საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის I-IV გრაფემები, მეორე სტრიქონის I-IV გრაფემები, III სტრიქონის II და IV-VI გრაფემები, IV სტრიქონის IV გრაფემა, V სტრიქონის III გრაფემის ქვედა ფრაგმენტი, IV გრაფემის ზედა ფრაგმენტი და V გრაფემა, მელნის გადასვლის გამო, თითქმის მთლიანად დაკარგულია; ნაკლები გრაფემების ერთი ნაწილი კონტექსტისა და ხელნაწერის სხვა იდენტური მინანერების გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
- 2.
3. ს გ
4. ~

5. ~ ~ [-]
6. ~ ~
7. ~

„[ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა)], [-]/[---], [ს(რულია)დ] ც(ოდვილსა) [თ(ეოდორ)ეს] / შ(ეუნდვე)ნ
ლ(მერთმა)ნ]. /
ვინც[ა] / თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ / ლ(მერთმა)ნ“.

III. ხელნაწერის მომგებლის ხელით დაწერილი მინაწერები

1. მინაწერი დაწერილია 1r-ს ქვედა არშიაზე, ხელნაწერის მომგებლის – თეოდორეს ხელით; ექვსი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის I-V სტრიქონების მარჯვენა კიდეები და VI სტრიქონის შუა და მარჯვენა ფრაგმენტები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლული ფრაგმენტების ერთი ნაწილი აღდგენილი მაქვს მინაწერის დამწერის მიერ სხვა ხელნაწერი წიგნების ფურცლებზე შესრულებული იდენტური მინაწერების გათვალისწინებით; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია შვიდჯერ: პირველად – 1888 წელს, ალექსანდრე ცაგარელის მიერ, ფრაგმენტული სახით⁸; მეორედ – 1889 წელს, არისტო ქუთათელაძის მიერ, ფრაგმენტული სახით (გამოქვეყნებულია მინაწერის ნიკო ჩუბინაშვილის ნაკითხვის პირველი ვარიანტი)⁹; მესამედ – 1894 წელს, ალექსანდრე ცაგარელის მიერ, ფრაგმენტული სახით (გამოქვეყნებულია მინაწერის ნიკო ჩუბინაშვილის ნაკითხვის მეორე ვარიანტი)¹⁰; მეოთხედ – 1981 წელს, ლამარა ქაჯაიას მიერ¹¹; მეხუთედ – 2007

- 8 „სრულიად ცოდვილმან საპყარმან ბერმან მოძღვარმან თევდორაძემან დავდევე თთუშ ესე მაისი ქს საფლავსა შინა, რათა მუნ მყოფნი... და თუ რომ ქართუშლინი აღარ იყვნენ აღდგომას, მერმე მეტოქს [ჯვარის მონასტერს] დაიდვას...“ (Александр Цагарели, “Памятники Грузинской Старинны в Святой Земле и на Синае”, *Православный Палестинский Сборник*, IV, Выпуск первый (Санкт-Петербург, 1888), 164. შდრ.: გრიგოლ ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, წერილი გერმანულიდან თარგმნა ცისია კილაძემ, თარგმანის რედაქტორი: პროფ. დიმიტრი თუმანიშვილი, გამოსაცემად მოამზადა და კომენტარები დაურთო თემო ჯოჯუამ, *მნიგნობარი*, '04 (თბილისი, 2004) 175).
- 9 „ცოდვილმან ბერმან თევდამან დავსდევე თვე ესე მაისი ქრისტეს საფლავსა შინა, რათა მუნ მყოფნი, მოგვისხენებდნენ და თუ სადმე (რადმე?) ქართველნი აღარ იყვნენ აღდგომას მერმე მეტოქს დაიდვას და ვინცა იერუსალიმით სხვაგან წაიღოს ქრისტეს საფლავის მადლითა კრულია“ (არისტო ქუთათელაძე, „საისტორიო და საბიბლიოგრაფიო წერილი (ბიბლიოთეკა და წარწერანი წიგნებზედ ჯვარის მონასტერში“, *ივერია*, #70, 4 აპრილი (ტფილისი, 1889), 2).
- 10 „ცოდვილმან ბერმან თევდორემან დავსდევე თვე ესე მაისი ქს საფლავსა შინა, რათა მუნ მყოფნი მოგვისხენებდნენ და თურამე ქართველნი აღარ იყვნენ აღდგომას, მერმე მეტოქს დაიდვას და ვინც იერუსალიმით სხვაგან წაიღოს, ქს საფლავის მადლითა კრულია“ (“Описание Крестнаго монастыря, близъ Иерусалима, и некоторых Грузинскихъ рукописей, хранящихся в нем, сделанное Н. Чубиновым, с 3-4 по конецъ мая 1845 г.”, *Александр Цагарели, Сведения о памятникахъ грузинской письменности*, I, Выпускъ третій, С портретомъ профессора Давида Чубинова (Санктпетербург, 1894), 48).
- 11 „სრულიად ცოდვილმან საპყარმან ბერმან, მოძღუარმან თევდამან, დავდევე თთუშ ესე მაისი ქრისტეს საფლავსა შინა, რათა მუნ მყოფნი და შულნი ჩემთეს და მშობელთა ჩუენთათეს შენდობასა იტყოდენ და თუ... ქართველნი აღარ იყვნენ აღდგომას, მერმე მეტოქს დაიდვას და სრულადცა საწმარ იყოს. და ვინცა იწმლით სხუაგან წაიღოს ქრისტეს საფლავს...“ (ქაჯაია, „ხანმეტი ჰაგიოგრაფიული კრებული“, 42. შდრ. ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, 175; ენრიკო გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია* (თბილისი, 2018), 861).

ნელს, იოსტ გიპერტის, ზურაბ სარჯველაძისა და ლამარა ქაჯაიას მიერ¹²; მეექვსედ – 2010-2011 წლებში, ვლადიმერ კეკელიას მიერ¹³; ხოლო მეშვიდედ – 2023 წელს, ჩემს მიერ¹⁴.

1. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
6. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(რულია)დ ც(ო)დვ(ი)ლმ(ა)ნ, საპყ(ა)რმ(ა)ნ ბერმ(ა)ნ, მ(ო)ძლ(უ)არმ(ა)ნ თევდამ(ა)ნ და[ვდე] | თუჲ ესე მასი ქ(რისტეს) ს(ა)ფლ(ავ)სა შ(ინ)ა, რ(ა)თა მუნ მყ(ო)ფნი დ(ი)აკო[ნ]ნი ჩ(ე)მთ(კ)ს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა ჩ(ე)მთათ(კ)ს შ(ე)ნდობ(ა)სა იტყ(ო)დენ.

და თუ რადმე | ქ(ა)რთვე(ე)ლნი აღარ იყ(უ)ნ(ე)ნ, აღდგ(ო)მის მერმე მეტოქს [დაიდვ(ა)ს] | და ს(ა)დ(ა)ცა საჲმარ იყოს.

და ვ(ი)ნცა იმ(რუსა)ლ(ი)მით სხ(უ)აგან [ნ(ა)ილ(ო)ს], [ამ(ა)მცა] | ქ(რისტეს) ს(ა)ფლ(ავ) [ისა] მ(ა)დლითა [კრ(უ)ლია] [და] [...].“

2. მინანერი დანერილია 28^av-ს ქვედა არშიაზე, ხელნაწერის მომგებლის – თეოდორეს ხელით; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; II სტრიქონის I და II გრაფემები, მელნის გადასვლის გამო,

12 „ს(რულია)დ ც(ო)დვ(ი)ლმ(ა)ნ საპყ(ა)რმ(ა)ნ ბერმ(ა)ნ მ(ო)ძლ(უ)არმ(ა)ნ თევდამ(ა)ნ [დავდე] | თუჲ ესე მასი: ქ(რისტეს) ს(ა)ფლ(ავ)სა შ(ინ)ა რ(ა)თა მუნ მყ(ო)ფნი (დ[ი]ა) (კო)ნ[ი]ნი ჩ(ე)მთ(კ)ს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა ჩ(ე)მთათ(კ)ს შ(ე)ნდობ(ა)სა იტყ(ო)დენ: და თუ | ქ(ა)რთვე(ე)ლნი აღარ იყ(უ)ნ(ე)ნ აღდგ(ო)მისა მ(ე)რ(მ)ე (მეტოქს) შ(ინ)ა იყოს | და ს(რულია)დ[ცა] საჲმარ იყოს: [და] (ვინცა იეროჲსაჲს) [ლ]მით სხ(უ)აგან ნარილოს, ქ(რისტეს) ს(ა)ფლ(ავ)სა [მ]იერ მ***** ნონმცა ქ(რისტეს) *****“; “the totally sinful crippled monk (and) priest Tevda, have deposited (?) | this menaion of May in the (monastery) of the Sepulchre of Christ so that the deacons being there | may give (lit. speak) remission (of sins) for me and my parents. And if | there are no more Kartvelians in the (church of the) Resurrection, it shall be in (its) annex | and shall be totally useful (there). And whoever will [take ?] it somewhere else from Jerusalem | [will be ...] by (the monastery of) the Sepulchre of Christ [...]. Christ [...]” (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*, VI, IX).

13 „ს(რულია)დ ც(ო)დვ(ი)ლმ(ა)ნ საპყ(ა)რმ(ა)ნ ბერმ(ა)ნ, მ(ო)ძლ(უ)არმ(ა)ნ თევდამ(ა)ნ, [დავდე] | თუჲნი ესე მასი ქ(რისტეს) ს(ა)ფლ(ავ)სა შ(ინ)ა, რ(ა)თა მუნ მყ(ო)ფნი დ(ი)აკო[ნ]ნი | ჩ(ე)მთ(კ)ს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა ჩ(ე)მთათ(კ)ს შ(ე)ნდობ(ა)სა იტყ(ო)დენ. და თუ | ქ(ა)რთვე(ე)ლნი აღარ იყ(უ)ნ(ე)ნ აღდგ(ო)მისა, მერმე მეტოქს [დაიდვ(ა)ს] | და ს(ა)დ(ა)ცა საჲმარ იყოს. და ვ(ი)ნცა იეროჲსაჲს [ლ]მით სხ(უ)აგან ნარილოს, | ქ(რისტეს) ს(ა)ფლ(ავ)ითა მ(ა)დლითა კრ(უ)ლია და ნ(მი)დათა მ(ო)ც(ი) ქ(უ)ლთა კა[ნ]ონ(სა)მცა *****“ (კეკელია, „ქართველები უფლის საფლავზე სამი იერუსალიმური ხელნაწერის კოლოფონების მიხედვით (XIV საუკუნე)“, 241).

14 „ს(რულია)დ ც(ო)დვ(ი)ლმ(ა)ნ, საპყ(ა)რმ(ა)ნ ბერმ(ა)ნ, მ(ო)ძლ(უ)არმ(ა)ნ თევდამ(ა)ნ, [დავდე] | თუჲ ესე მასი ქ(რისტეს) ს(ა)ფლ(ავ)სა შ(ინ)ა, რ(ა)თა მუნ მყ(ო)ფნი დ(ი)აკო[ნ]ნი (?) ჩ(ე) მთ(კ)ს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა ჩ(ე)მთათ(კ)ს შ(ე)ნდობ(ა)სა იტყ(ო)დენ. და თუ [რადმე] | ქ(ა)რთვე(ე) ლნი აღარ იყ(უ)ნ(ე)ნ აღდგ(ო)მისა, მერმე მეტოქს [დაიდვ(ა)ს] | და ს(ა)დ(ა)ცა საჲმარ იყოს. და ვ(ი)ნცა იმ(რუსა)ლ(ი)მით სხ(უ)აგან [ნარილოს], | ქ(რისტეს) ს(ა)ფლ(ავ)ისა [მ(ა)დლითა [...]]“ (თემო ჯოჯუა, „კრაკოვის ეროვნული მუზეუმის თავად ჩარტორისკების ბიბლიოთეკაში დაცული იანვარ-თებერვლის ქართული თეგნის (Kr.1919) გადამწერისა და მომგებლის ვინაობა, გადამწერის დრო და ადგილი, ხელნაწერის ისტორია (იერუსალიმის აღდგომის ტაძრის დეკანოზი იოვანე ვარძიელი (1210-1220-იანი წწ.) და მის სახელთან დაკავშირებული სამი ხელნაწერი წიგნი: იანვარ-თებერვლის თეგნი, ოთხთავი (A-41) და სანელინდო სამოციქულო (Jer.Geo.76)“, 94).

დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები კონტექსტის გათვალისწინებით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ
2. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ
3. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ
4. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა), სინ(მი)დეთა ს(ა)კ(ურო)ხ(ე)ვლის(ა)თა საკერპოდ შემქმ|ნ(ე)ლსა და მ(ა)თ შ(ინ)ა ფ(ა)რ(უ)ლ(ა)დ ნ(ა)ყრ(ო)ვ(ა)ნსა, მემრ(უ)შესა, მეკ(ო)ბრ(ე)სა, | ნიგნისა და ხ(ა)ტისა და კ(ა)ნდ(ე)ლისა და ყ(ოველ)თა შეს(ა)წირ(ა)ვთა | მპ(ა)რ(ა)ვ<თ>|ს(ა), ბრმ(ა)სა თევდასა შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმან).

ვინცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმან)“.

3. მინანერი დაწერილია 85v-ს ქვედა არშიაზე, ხელნაწერის მომგებლის – თეოდორეს ხელით; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ
2. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ
3. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა), კ(ა)ცთა ნ(ინა)შე მ(ა)რხვისა და ღ(ო)ცვისა მჩემე|ბ(ე)ლსა და ფ(ა)რ(უ)ლ(ა)დ ყ(ოველ)სა ყ(ამ)სა ნაყრ(ო)ვ(ა)ნსა, მემრ(უ)შ(ე)სა, მეკ(ო)ბრ(ე)სა, | ეკლ(ე)ს(ია)თა მლ(ე)წ(ე)ლსა, ბრმ(ა)სა თევდასა შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმან).

ვინცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმან)“.

4. მინანერი დაწერილია 95r-ს ქვედა არშიაზე, ხელნაწერის მომგებლის – თეოდორეს ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I, II და III სიტყვების I გრაფემები, დიდი ზომის საზედაო ასოები (ს, ს და ც) — ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ
2. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ
3. ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ ႁ

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა), სინ(მი)დეთა ს(ა)კ(ურო)ხ(ე)ვლის(ა)თა დამარლუც(ე)ლსა და მ(ა)თ შ(ინ)ა | ფ(ა)რ(უ)ლ(ა)დ ნ(ა)ყრ(ო)ვ(ა)ნსა, მეძ(ა)ვსა, მემრ(უ)შ(ე)სა, მეკ(ო)ბრ(ე)სა, ეკლ(ე)ს(ია)თა მლ(ე)წ(ე)ლსა, ბრმ(ა)სა თევდასა შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმან).

ვინცა თქ(უ)ას, შ(ეუნდვენ) ღ(მერთმან)“.

IV. ხელნაწერის გვიანდელი მინანერები

1. მინანერი დაწერილია 59v-ს ქვედა არშიაზე, თავდაყირა; მინანერის თითქმის მთელი ტექსტი, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; I გრაფემა (ს) — ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის

I და VI გრაფემები, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, ნაწილობრივ დაკარგულია; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XIV-XV საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

რ. ა. ა.

„ს(ა)ხ(ე)ლითა [...]“.

2. მინანერი დაწერილია 125r-ს ქვედა არშიაზე, #1 გვიანდელი მინანერის დამწერის ხელით; მინანერის თითქმის მთელი ტექსტი, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; შემორჩენილია მხოლოდ I სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ხაზი; მინანერის I-II გრაფემები, ფურცლის ქვედა არშიის ჩამოჭრის გამო, ნაწილობრივ დაკარგულია; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ს. ა. ა.

„კმ[-----][...]“.

თებერვლის თვენი. [1042/1044-1066 წწ.]

ხელნაწერის საერთო მდგომარეობა / ზოგადი აღწერა: ხელნაწერი საშუალო ფორმატის წიგნს წარმოადგენს. მის შედგენილობაში გამოიყოფა ხელნაწერის ძირითადი, თავდაპირველი ნაწილი და წიგნის მომგებლის ხელით დაწერილი 4 ფურცელი, რომლებიც ხელნაწერში მოგვიანებით არის ჩართული.

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერში: 258 ფურცელი. ხელნაწერის თავსა და ბოლოში ჩართულია თითო საცავი ფურცელი.

ფურცლების გადანაცვლება: ხელნაწერში რამდენიმე ფურცელი, შეცდომით, სხვა ადგილას არის ჩადებული. ფურცლების სწორი მიმდევრობაა: 1rv, 3rv-4rv, 2rv, 5rv-8rv, 10rv, 9rv, 12rv, 11rv, 13rv-121rv, 257rv, 122rv-256rv, 258rv.

თავდაპირველი პაგინაცია: ხელნაწერის გადამწერის მიერ გაკეთებული რვეულებრივი პაგინაცია. შესრულებულია ასომთავრული გრაფემებით, ძირითადი ტექსტის იდენტური მელნით. რვეულის დაწყების აღმნიშვნელი გრაფემები დაწერილია შესაბამისი რვეულის პირველი ფურცლის recto-ს ზედა არშიაზე, ხოლო რვეულის დასრულების აღმნიშვნელი გრაფემები – შესაბამისი რვეულის ბოლო ფურცლის verso-ს ქვედა არშიაზე. შემორჩენილია შემდეგი გრაფემები: Ⴀ (ა) – 6v, Ⴁ (ბ) – 7r და 14v, Ⴃ (გ) – 15r და 22v, Ⴄ (დ) – 23r და 30v, Ⴅ (ე) – 31r და 32v, Ⴆ (ვ) – 33r და 40v, Ⴇ (ზ) – 41r და 48v, Ⴈ (ზ) – 49r და 56v, Ⴉ (თ) – 57r და 64v, Ⴊ (ი) – 65r და 72v, Ⴋ (ია) – 73r და 80v, Ⴌ (იბ) – 81r და 88v, Ⴍ (იგ) – 89r და 96v, Ⴎ (იდ) – 97r და 104v, Ⴏ (იე) – 105r და 112v, Ⴐ (ივ) – 113r და 257v, Ⴑ (იზ) – 122r და 129v, Ⴒ (იო) – 130r და 137v, Ⴓ (კ) – 138r და 145v, Ⴔ (კა) – 146r და 150v, Ⴕ (კბ) – 151r და 156v, Ⴖ (კგ) – 157r და 164v, Ⴗ (კდ) – 165r და 172v, Ⴘ (კე) – 173r და 180v, Ⴙ (კვ) – 181r და 188v, Ⴚ (კზ) – 189r და 193v, Ⴛ (კთ) – 194r და 201v, Ⴜ (კი) – 202r და 209v, Ⴝ (ლ) – 210r, Ⴞ (ლა) – 215r და 222v, Ⴟ (ლბ) – 223r და 230v, Ⴌ (ლგ) – 231r და 238v, Ⴟ (ლდ) – 239r და 246v, Ⴟ (ლე) – 247r და 254v, Ⴟ (ლვ) – 255r.

ახალი პაგინაციები: 1. უცნობი პირის მიერ დაუდგენელ პერიოდში გაკეთებული რვეულებრივი პაგინაცია. შესრულებულია სომხური გრაფემებით, მოშავო-მოყავისფრო მელნით. რვეულის დაწყების აღმნიშვნელი გრაფემები დაწერილია შესაბამისი რვეულის პირველი ფურცლის recto-ს ქვედა არშიაზე, ხოლო რვეულის დასრულების აღმნიშვნელი გრაფემები – შესაბამისი რვეულის ბოლო ფურცლის verso-ს ქვედა არშიაზე. პაგინაციის შემსრულებელს ზოგიერთი რვეულის დასაწყისი ან დასასრული ფურცლები დაუნომრვად აქვს დატოვებული. ზოგიერთ ფურცელზე სომხური გრაფემები ჯერ გადაშლილია, ხოლო შემდეგ იქვე, გვერდით, იგივე გრაფემები კიდევ ერთხელ არის დაწერილი; და 2. უცნობი პირის მიერ XIX-XX საუკუნეებში გაკეთებული ფურცლობრივი პაგინაცია. შესრულებულია არაბული ციფრებით, შავი ფერის ფანქრით, თითოეული ფურცლის recto-ს ზედა მარჯვენა და verso-ს ქვედა მარცხენა კუთხეებში.

ხელნაწერის თავდაპირველი შედგენილობიდან ჩვენამდე მოღწეული ფურცლები: ა (1) რვეულის 6 ფურცელი (III-VIII ფფ.; 1rv, 3rv-4rv, 2rv, 5rv-6rv), ბ (2) რვეულის 8 ფურცელი (7rv-8rv, 10rv, 9rv, 12rv, 11rv, 13rv-14rv), გ (3) – დ (4) რვეულების 8-8 ფურცელი (15rv-30rv), ე (5) რვეულის 2 ფურცელი (I, VIII ფფ.; 31rv-32rv), ვ (6) – ი (15) რვეულების 8-8 ფურცელი (33rv-112rv), ი (16) რვეულის 6 ფურცელი (I-III, VI-VIII ფფ.; 113rv-115rv, 116rv, 121rv, 257rv), ი (17) რვეულის 8 ფურცელი (122rv-129rv), ი (19) – კ (20) რვეულების

8-8 ფურცელი (130rv-145rv), კბ (21) რვეულის 5 ფურცელი (I-III, VII-VIII ფფ.; 146rv-150rv), კბ (22) რვეულის 6 ფურცელი (I-III, VI-VIII ფფ.; 151rv-156rv), კბ (23) – კვ (26) რვეულების 8-8 ფურცელი (157rv-188rv), კზ (27) რვეულის 5 ფურცელი (I-III, VII-VIII ფფ.; 189rv-193rv), კვ (28) – კთ (29) რვეულების 8-8 ფურცელი (194rv-209rv), ლ (30) რვეულის 5 ფურცელი (I-V ფფ.; 210rv-214rv), ლბ (31) – ლვ (35) რვეულების 8-8 ფურცელი (215rv-254rv), ლვ (36) რვეულის 3 ფურცელი (I-III ფფ.; 255rv-256rv, 258rv), სულ – 254 ფურცელი (1rv-116rv, 121rv-258rv).

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერის თავდაპირველ შედგენილობაში: სავარაუდოდ, 284 ფურცელი.

ხელნაწერის თავდაპირველი შედგენილობიდან დაკარგული ფურცლები: ა (1) რვეულის 2 ფურცელი (I-II ფფ.), ე (5) რვეულის 6 ფურცელი (II-VII ფფ.), ივ (16) რვეულის 2 ფურცელი (IV-V ფფ.), ივ (18) რვეულის 8 ფურცელი, კბ (21) რვეულის 3 ფურცელი (IV-VI ფფ.), კბ (22) რვეულის 2 ფურცელი (IV-V ფფ.), კზ (27) რვეულის 3 ფურცელი (IV-VI ფფ.), ლ (30) რვეულის 3 ფურცელი (VI-VIII ფფ.) და ლვ (36) რვეულის 1 ფურცელი (IV ფ.), სულ – 30 ფურცელი.

ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული ფურცლები: ხელნაწერის მომგებლის ხელით დანერგილი 4 ფურცელი (117rv-120rv). ჩართულია ივ (16) რვეულის VI (116rv) და VII (121rv) ფურცლებს შორის.

ფურცლის ზომა: მცირედ სხვაობს. საშუალოდ – 25,3X18 სმ. (მაგ.: 4rv).

მასალა: ეტრატი. ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 4 ფურცელი – ქალაღი.

დამწერლობის ტიპი: ძირითადი ტექსტი – ნუსხური; საზედაო ასოები, სათაურები ნაწილი და რიცხვითი მნიშვნელობები – ასომთავრული.

ხელნაწერა რაოდენობა: ერთი ხელი. ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 4 ფურცელი დანერგილია სხვა, წიგნის მომგებლის ხელით.

სვეტების რაოდენობა ფურცელზე: ერთ სვეტი.

სტრიქონების რაოდენობა სვეტში: 25 სტრიქონი. აღსანიშნავია, რომ ხელნაწერის გადამწერს 23v-ზე წარმოდგენილი ტექსტის შესრულებისას საკმაოდ მოზრდილი ფრაგმენტის დაწერა გამორჩა. გადამწერმა დაშვებული შეცდომა მალევე შენიშნა, გამორჩენილი ტექსტი 23v-ს ქვედა არშიაზე სამ სტრიქონად შეასრულა და ძირითადი ტექსტის XIII სტრიქონზე, სპეციალური ტექნიკური ნიშნის დახმარებით, მიუთითა ის ადგილი, სადაც გამორჩენილი ტექსტის აღდგენა ჰქონდა ნაგულისხმევი. შედეგად, გამოვიდა, რომ 23v-ზე წარმოდგენილი ტექსტი 28 სტრიქონს შეიცავს.

განკვეთის ნიშნების ტიპი: ძირითადად – წერტილი; შედარებით იშვიათად – ორწერტილი, ორწერტილი და ხაზი ან სამი წერტილი. განკვეთილობის ნიშნებთან, უმრავლეს შემთხვევაში, დამატებით დასმულია წითელი ფერის სანერ-საღებავით შესრულებული თითო წერტილი.

ქარაგმის ნიშნების ტიპი: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი.

მელნის ფერი: ძირითადი ტექსტი – მოშავო-მოყავისფრო მელანი, სათაურები და საზედაო ასოები – წითელი ფერის სანერ-საღებავი.

არშიების შემოჭრა: არშიები ნაწილობრივ შემოჭრილია.

ხელნაწერის გაფორმება: არ არის გაფორმებული.

საზედაო ასოები: გრაფიკული მოხაზულობის მქონე დიდი ზომის ასომთავრული გრაფემები.

აკინძვა: ხელნაწერი აკინძულია 1931 წელს. ამაზე პირდაპირ მიუთითებს წიგნის დასაწყისში ჩართული საცავი ფურცლის recto-ზე შავი ფერის ფანქრით შესრულებული გერმანულენოვანი მინაწერი: “Gebunden im Juli 1931” („აკინძულია 1931 [წლის] ივლისში“).

ყდა: ხელნაწერს აქვს ტყავგადაკრული მუყაოს (?) ყდა, რომელშიც წიგნი 1931 წელს, მისი აკინძვის დროს, უნდა იყოს ჩასმული.

ბეჭედი: ხელნაწერის 258v-ს ქვედა არშიაზე დასმულია ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკის მრგვალი ბეჭედი (დიამეტრი – 1,5 სმ.) ორი ლათინური ლეგენდით. ამ ორი ლეგენდიდან პირველი, ვრცელი ლეგენდა ბეჭდს ირგვლივ შემოუყვება, ხოლო მეორე, მოკლე ლეგენდა ბეჭდის შუაშია წარმოდგენილი: 1. “ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK”; და 2. “WIEN”.

ძველი სარეგისტრაციო ნომრები: 1. ხელნაწერის დასაწყისში ჩართული საცავი ფურცლის recto-ზე, ზედა მარცხენა კუთხეში, შავი ფერის ფანქრით მიწერილია: “Georg.3”; 2. წიგნის 1r-ს ქვედა არშიაზე, შავი ფერის ფანქრითა თუ მელნით შესრულებულია: “Georg. III”; და 3. ხელნაწერის 257v-ს ზედა მარცხენა კუთხეში, შავი ფერის ფანქრით მიწერილია: “N2 | 257 | pages”.

ხელნაწერის გადამწერის ვინაობა: დაუდგენელია.

ხელნაწერის მომგებლის ვინაობა: ბერი იოვანე ხახულელი¹.

ხელნაწერის გადანერის ადგილი: დაუდგენელია.

ხელნაწერის გადანერის დრო: 1042/1044-1066 წწ.

ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 4 ფურცლის დანერისა და მომგებლის ვინაობა: ბერი იოვანე ხახულელი.

ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 4 ფურცლის დანერის ადგილი: იერუსალიმის ჯვრის მონასტერი.

ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 4 ფურცლის დანერის დრო: 1066 წლის შემდგომი ახლოხანები.

ხელნაწერის ტექსტთან დაკავშირებული შენიშვნები: ხელნაწერის გადამწერს ფურცლების არშიებზე მიწერილი აქვს ტექსტთან დაკავშირებული სხვადასხვა შინაარსის შენიშვნები: საგალობლის ავტორის ვინაობა, საგალობლის შესრულების წესზე მითითება; და სხვ. მაგ.: „გ(იორგ)ი“ (3r), „თ(ეო)ფ(ა)|ნე“ (7r), „ნ{ი}ნადლე აქა|დცა ითქ{უ}მის“ (9v), „მინჩ{ხი}“ (11r), „ანდ{რია}“ (11r), „დ(იდე)ბ(ა)“ ანა, | სტ(ი)ქ(ა)რ(ო)ნ(ა)დ“ (18r), „ო(ვფალო) ღ(ა)ღ(ატ)ყ(ავს)ა“, „დ(იდე)ბ(ა) ან“ (18v), „წყეულმცა არიან ჰურიანი, ა(მე)ნ“ (157r) და ა.შ.

დაზიანება: ხელნაწერი განახლებული და რესტავრირებულია.

1. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბერე(ა)ლსა ა (1). წინაღღჳ მ(ი)გ(ე)ბ(ე)ბისა ო(ვფლ)ისა | ჩ(უე)ნისა ი(ეს)ჳ ქ(რისტ)ესი. დ(ა)სდ(ე)ბ(ე)ლნი წ(ი)ნა დღ(ი)ს(ა)ნი. ო(ვფალო) | ღ(ა)ღ(ა)ტყ(ა)ვსა. ჳ(მა)ღ დ (4). მწნეოთა ზ(ედა)ა“. Incipit: „აჩრდილნი უჩინო იქმნეს და სახენი თ(ა)ნა | წარგუჴდეს, რ(ამეთუ) ქ(რისტ)ე...“ (1rv, 3rv-4rv, 2rv).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონი იწყება ხელნაწერის ა (1) რვეულის III ფურცელზე, რომელიც წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 1rv-ს წარმოადგენს. ხელნაწერის თავდაპირველ შედგენილობაში ამ ფურცელს წინ უძღვოდა ა (1) რვეულის პირველი 2 ფურცელი (I-II ფფ.), რომლებიც ამჟამად დაკარგულია. დღეისათვის უცნობია, ნაკლებ 2 ფურცელზე რაიმე ტექსტი იყო შესრულებული თუ ისინი დაუწერლად იყო დატოვებული.

1 ხელნაწერის მომგებლის ვინაობისა და გადანერის დროის, აგრეთვე, წიგნში მოგვიანებით ჩართული 4 ფურცლის დანერისა და მომგებლის, დანერის ადგილისა და დროის შესახებ იხ. ჩემი გამოკვლევა „იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ბერის იოვანე ხახულელის დაკვეთით გადანერილი 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Vind.Georg.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან (კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“, რომელიც წინამდებარე წიგნის II ტომშია დაბეჭდილი.

2. „მასვე დღესა. წმიდისა და დიდებულისა მონამისა | ტრავონისი. წმა) ღ (4). მწნეოთა ზედ)ა“. Incipit: „სიმწნე შენი, სანატრელო და ს(უ)ლისა ახო/ვნება და მოთმინება იგი...“ (2v, 5rv-8rv, 10rv).

3. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ბ (2). მიგ(ე)ბ(ე)ბ(ა)ე ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნისა ი(ესო)ვ ქ(რისტე)სი, | რ(ა)ყ(ამ)ს ორმეოცისა დლი(ს)ა)ე ტ(ა)ძრ(ა)დ მი(ი)ყვ(ა)ნა | წ(მიდ)ამან ღ(მრთ)ისმშ(ო)ბ(ე)ლმ(ა)ნ. წ(მა)ე ბ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესე“. Incipit: „ქ(ალ)წ(უ)ლისაგ(ა)ნ შობილი ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)დ ს(ო)ფლისა, წ/იალთა რაჲ მიიქუა...“ (10v, 9rv, 12rv, 11rv, 13rv-16rv).

4. „ესეცა სტ(ი)ქ(არ)ო(ნ)წი იყვნ(ე)ს, | მადლითა ღ(მრთისა)თა და აჰა, კ(უა) ლ(ა)დ და სხ(უა)ნი სტ(ი)ქ(ა)რ(ო)წი. წ(მა)ე ბ (1)“. Incipit: „წ(ა)თ(ე)ლი წ(ა)თლისაგ(ა)ნ მოვლინებული, ქ(ალ)წ(უ)ლი/სა შ(ო)ბ(ი)ლი, ც(ა)თა მ(ეუ)ფჴ, დღეს მოჰყავს...“ (16v, 17rv-24rv).

5. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ამისვე დღ(ს)ს(ა)სწ(აუ)ლის(ა)ნი. წ(მა)ე ღ (4). ზღსა მის მენამული“. Incipit: „საუფლოო დღეს(ა)სწ(აუ)ლი, ვ(ითარცა) მზე, გამობრწ/ყინდა დღეს...“ (24v, 25rv-28r).

6. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ამისვე დღ(ა)ს(ა)სწ(აუ)ლის(ა)ნი. წ(მა)ე ბ (3) გ(უერდ) ი. | წამისყოფი)თა, ღ(მერ)თო“. Incipit: „ა(უ)რეთ ზეგარდამო | ღრ(უ)ბ(ე)ლთა ცუარი მადლისა, რ(ამეთუ) ღრ(უ)ბ(ე)ლსა...“ (28rv-30rv).

7. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ამისვე დღ(ი)სინი. წ(მა)ე ღ (4) გ(უერდ)ი. | გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ე შევწიროთ“. Incipit: „გ(ა)ნჴმ(არ)ტენ მკლა/ვნი შ(ე)ნნი, ძლ(იე)რ(ა)დ ბრწყინვალეო | მოხუცებულო...“ (30v, 31rv).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონის მეორე ნაწილი, აგრეთვე, მომდევნო ჰიმნოგრაფიული კანონი, დასასრული ფრაგმენტის გამოკლებით, ხელნაწერის II (5) რეგულის II-VII ფურცლების ნაკლებობის გამო, დაკარგულია. ნაკლები ფურცლები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 31rv-სა და 32rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

8. [3 თებერვალი. სვიმეონ მართლისა და ანა წინასწარმეტყველის ჰიმნოგრაფიული კანონი. დასასრული ფრაგმენტი]. Incipit: „ს(ა)ღ(მრთო)ე და წ(მიდ)აე მიჰრონი. შეგიყუარა ს(ი)ტყ(უ)ამ(ა)ნ | ღ(მრ)თისამ(ა)ნ, სძალო ღ(მრთ)ის(ა)ო და შ(ე)ნ თ(ა)ნა დაემკვ/დრა და ს(უ)ლნელყო...“ (32r).

9. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ამისვე წ(მიდ)ისა ს(კ)მ(ეო)ნისნივე. წ(მა)ე გ~ე. | წამისყოფი“. Incipit: „გიგ(ა)ლობთ შ(ე)ნ, ო(ვფალ)ო ღ(მერ)თო, დაუსაბა/მოო, რ(ომელ)ი ჩჩკლ იქმენ...“ (32rv-35rv).

10. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ს(კ)მ(ეო)ნისნი. ღ (4) გ(უერდ)ი. ქ(უე)ყნისა მწ“. Incipit: „პ(ირუ)ელ შექმნულო, დ(ა)ბნელ(ე)ბ(უ)ლო ცთომითა, | გ(ა)ნ(ა)თლდი, რ(ამეთუ) ქ(რისტე) ღ(მერთ)ი...“ (35v, 36rv-37rv, 38r).

11. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ღ (4). წ(მიდ)ისა ისიდორე პილოსელი/საჲ. ო(ვფალ)ო ღ(ა)ღ(ა)ტყ(ა)ვსა. წ(მა)ე ღ (4). მწნეონი“. Incipit: „დახედვითა და საქმ(ი)თა აჴმალდი შ(ე)ნ ღ(მრთ)ი/სა მიმართ...“ (38rv-41rv, 42r).

12. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 2 (5). წ(მიდ)ისა მლდ(ე)ლმ(ო)ნ(ა)მისა აბრა/ჰამ სპარსისაჲ და წ(მიდ)ისა ალათისი. წ(მა)ჲ 2 (1). შ(ე)ნ ს(ი)ტყ(უა)ჲ“. Incipit: „მლდელმ(ო)ნ(ა) მესა აბრაჰაჲმს ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)ჲთა შეს/ხმითა, ს(უ)ლიერ(ა)დ ღირსებით, ყ(ოველ)ნი...“ (42rv-44rv, 45r).

13. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ო)ნ(ა)მისა ალათისი. წ(მა)ჲ 2 (1) გ(უერდ)ი“. Incipit: „გ~ხნ, ყ(ოველ)ად ქ(ე)ბ(უ)ლო ალათი, რ(ომელმან) შეიყუარე წყ/აროჲ კ(ე)თ(ი)ლთაჲ, რ(ამეთუ)...“ (46rv-49rv, 50r).

14. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 3 (6). წ(მიდ)ისა ვუკულე ზმირნ/ელ ეპისკოპოსისაჲ, რ(ომელ)ი იყო მ(ო)ნ(ა)ფჴ წ(მიდ)ისა | ი(ოვან)ე ღ(მრთ)ისმ(ე)ტყ(უე)ლის(ა)ჲ. წ(მა)ჲ 2 (1). ზ(ე) ცისა გ(ა)ნწეს“. Incipit: „წ(ა)თლითა ღ(მრ)თივზრწყინვალითა ქ(რისტე)ს მცნე/ბათაჲთა პზრწყინევედი შ(ე)ნ, ვუკულჴ | და ვ(ითარც)ა...“ (50rv-53rv).

15. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა ტიმოთე აღმსარებ/ელისაჲ. წ(მა)ჲ 4 (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა) სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „ყ(ოველითურთ) შ(ე)მ(ო)ქმ(ე)დისა ღ(მრთ)ისა ხატებასა პა/ტივეც და მაღლისაგ(ან) შეიკდიმე...“ (53v, 54rv-56rv).

16. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა | ივლიანესი და სილოვანესი და ლუკაჲ/სი და მოქიმეოესი. წ(მა)ჲ 4 (4). მწნეონი“. Incipit: „მოვისწრაფოთ, მ(ო)რწმ(უ)ნენო, ს(ი)ყ(უა)რ(უ)ლითა | ს(ა) ღ(მრ)თ(ო)ჲთა, სურვიელად და დღეს(ა)სწ(აუ)ლ/სა ბრწყინვალესა ა(ღ)ვ(ა)სრ(უ)ლ(ე) ბდეთ...“ (56v, 57rv-58rv, 59r).

17. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა ბარსანო/ფისი და წ(მიდ)ისა ი(ოვან)ესი და დორეთესი. ო(ვფალო) ლა/ღ(ა)ტყ(ა)ვსა. წ(მა)ჲ 2 (1). სამწუხროსა ლ(ო)ცვა“. Incipit: „უბინოდ წაჰვლე ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ შ(ე)ნი, ს(ა)ნ(ა)ტრ(ე)ლო...“ (59v, 60rv-61rv).

18. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 3 (7). წ(მიდ)ისა პართენი ლამფ/საკელ ეპისკოპოსისაჲ. წ(მა)ჲ 2 (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწეს“. Incipit: „ელისპონტოჲსა დ(იდე)ბ(ა)ჲ, ლამფსაკოჲსა ქ(ე)ბ(ა)ჲ | და ს(ა)კ(ვ)რვ(ელ)ებ(ა)თა მნათობი შ(უე)ნიერი, პართე/ნი...“ (61v, 62rv-65rv, 66r).

19. „ამასვე დღესა. წ(მიდ)ისა და დ(იდე)ბ(უ)ლისა მ(ო)ნ(ა)მისა | თ(ეოდორ)ე [სტ]რატილატისაჲ. წ(მა)ჲ 2 (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწეს“. Incipit: „ღ(მრთ)ისა მს(ა)ხ(უ)რ(ე)ბისა სიმწნე და დ(იდე)ბ(ა)ჲ დიდი მოიგ/ე, ახ(ო)ვ(ა)ნო, ღ(უა)წლითა...“ (66rv-70rv).

20. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა თ(ეოდორ)ესნივე. 4 (4) გ(უერდ)ი. ქ(უე)ყ(ა)ნასა მწ“. Incipit: „ს(ა)ღ(მრ)თ(ო)ჲ ღ(უა)წლი მოიღ(უა)წჴ, მ(ო)ნ(ა)მ(ე)ო და სრბაჲ ალა/სრულე და ს(ა)რწმ(უ)ნ(ოე)ბ(ა)ჲ დაიმარხე...“ (70v, 71rv-72rv, 73r).

21. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 4 (8). წ(მიდა)თა | ათას და სამთა მ(ო)ნ(ა)მეთ(ა)ჲ, ნიკომიდიას წამე/ბულთაჲ და წ(მიდა)თა მ(ო)ნ(ა)მ(ე)თა მართაჲსი და | მ(ა)რ(ია)მისი და ლჴკარიონ მონაზონისაჲ და | წ(მიდა)თა მ(ო)ნ(ა)მ(ე)თა პაპია, დიოდორე და კლავ/დისი და სილოანე და ლუკიოესი. ო(ვფალო) | ღ(ა)ღ(ა)ტყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ 2 (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესებულ“. Incipit: „მ(ო)ნ(ა)მ(ე)თა კრ(ე)ბ(უ)ლსა დღეს შევამკობდეთ, ერ/ნო, რ(ომელ)ნი...“ (73rv-80rv).

22. „ამასვე დღესა წმიდისა წინაწარმეტყუელისა ზაქარი/ასი. წ(მა)ჲ დ (4) გ(უერდ)ი. ვ(ითარმე)დ გხადოდით“. Incipit: „გაქუნდა ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ ანგ(ელ)ოზის(ე)ბრი და ანგ(ელ)ო(ო)ზთა / წესნი ცხადად...“ (80v, 81rv-82rv, 83r).

23. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა თ (9). წმიდისა მ(ო)წ(ა)მისა ნიკი/ფორესი. ო(ვფალ)ო ლ(ა)ლ(ა)ტყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ ა (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წნესე“. Incipit: „შეყუარებულ იქმენ, მწნეო, ქ(რისტე)ს, მწსნე/ლისაგ(ა)ნ, რ(ამეთუ)...“ (83rv-87rv, 88r).

24. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წმიდისა ნიკიფო/რესნივე. დ (4) გ(უერდ)ი. ეტლთა მფლობელი ფარა“. Incipit: „ზღუაჲ ს(ო)ფლისაჲ აღტეხილი ღელვა-ტეხით / ჰყოფს თუალთა ს(უ)ლისა...“ (88rv-91rv, 92r).

25. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ი (10). წმიდისა მღდელთმ(ო)ძღ(უ)რისა / თეოდონიასი. ო(ვფალ)ო ლ(ა)ლ(ა)ტყ(ავ)სა. დ (4). მწნეთა ზ(ედ)ა“. Incipit: „ჯ(უა)რითა იქმენ შეჭურვილ, მღდელთმ(ო)ძღ(უა)რო ო(ვფლ)ი/საო, ღ(უა)წლისა...“ (92rv-94rv).

26. „მასვე დღესა წმიდისა მღდელმ(ო)წ(ა)მისა ხარალ/ამპისი. წ(მა)ჲ ბ (2) გ(უერდ)ი. ყ(ოვე)ლი სასოებაჲ“. Incipit: „ყ(ოვ)ლითურთ სიყრმითგ(ა)წვე შეწირულ იქმენ ო(ვფლ)ისა, მისსა...“ (94v, 95rv-99rv).

27. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა იბ (11). წმიდისა მღდელმ(ო)წ(ა)მისა ვ/ლასისი. ო(ვფალ)ო ლ(ა)ლ(ა)ტყ(ავ)სა. ა (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წნესებუ“. Incipit: „მ(ო)ლ(ა)წ(ე)ბისა ნაყოფად აღმოსცენდი, ვლასი, / და მღდ(ელ)ო(ო)ბისა მ(იე)რ, ვ(ითარც)ა...“ (99v, 100rv-104rv, 105r).

28. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წმიდისა ვლასისნი. დ (4). და[-]ნთქენ“. Incipit: „ბრგუნვილსა ენასა მოეც დღეს, ქ(რისტე) ღ(მერთ)ო, მეტ/ყუწლებაჲ და აღავსე იგი მაღლითა...“ (105rv-107rv).

29. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წმიდისა ვლასისნი. ბ (3) გ(უერდ)ი. უგ(ალო)ბ(დით)სა. ნამისყო“. Incipit: „ქებაჲ შეზავებული ქ(რისტე)ს, ღ(მრთ)ისა, შევწიროთ / დღეს და აღვასრულებდეთ წს(ე)წ(ე)ბ(ა)სა...“ (107v, 108rv-110rv, 111r).

30. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წმიდისა ვლასისნი. დ (4) გ(უერდ)ი. გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ჲ შე“. Incipit: „გ(ა)ლ(ო)ბით უგ(ა)ლ(ო)ბ დღეს წმიდასა წსენებასა ღ(უა)წლთა / შ(ე)ნთასა, ჰ, მღდელმ(ო)წ(ა)მ(ე)ო...“ (111rv-114rv).

31. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა იბ (12). წმიდისა მელეტი ანტიო/ქელ მამათმ(ა)ვრის(ა)ჲ. წ(მა)ჲ დ (4). მჭქნეთა ზა“. Incipit: „ინურთიდი, შენ, მღდელთმ(ა)ვ(ა)რო, ყ(ოვლა)დ წ(ე)ტ(ა)რო / მელეტი, შჯქუქლსა ცხ(ო)რ(ე)ბისასა...“ (114v, 115rv, 116rv).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონის შუა ნაწილი, ხელნაწერის იმ (16) რვეულის IV-V ფურცლების ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცლები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 115rv-სა და 116rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

32. „[თ](უეს)ა ფებერვალსა იბ (12). საწსენებელი წმიდისა მ(ა)მისა / და მ(ო)ძღ(უ)რისა ჩ(უე)ნისა პროხორესი. დ(ა)სდ(ე)ბ(ე)ლნი ო(ვფალ)ო / ლ(ა)ლ(ა)დყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ დ (4)

გ(უერდ)ი. მ(ი)ე(ა)ლ მთ(ა)ვ(ა)რანგ(ე)ლ(ო)ზო“. Incipit: „[გ]მადლობთ, შ(ე)ნ, ზ, მეუფეო, მამაო ყ(ოვე)ლთაო, მ(არა)დის...“ (117rv-120rv).

შენიშვნები:

1. ჰიმნოგრაფიული კანონის ტექსტი ხელნაწერის გადანერიდან გარკვეული დროის შემდეგ – 1066 წლის შემდგომ ახლობანებში წიგნის მომგებლის — იოვანე ხახულების მიერ 4 ფურცელზეა დანერილი და ხელნაწერის იმ (16) რვეულის VI და VII ფურცლებს შორის არის ჩართული. იმ (16) რვეულის VI და VII ფურცლები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 116rv-სა და 121rv-ს, ხოლო იოვანე ხახულების მიერ დანერილი და ხელნაწერში ჩართული 4 ფურცელი წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 117rv-120rv-ს წარმოადგენს.

2. იოვანე ხახულების მიერ ჰიმნოგრაფიული კანონის შედგენისა და ხელნაწერში ჩართვის შესახებ იხ. ჩემი გამოკვლევა „იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ბერის იოვანე ხახულების დაკვეთით გადანერილი 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Vind.Georg.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან (კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“, რომელიც წინამდებარე წიგნის II ტომშია დაბეჭდილი.

33. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ათა ათას და სამთა მ(ო)ნ(ა)მე/თა ნიკომიდიელთაჲ და წ(მიდ)ისა ანტონი კოს/ტანტინეპოლელ პ(ა)ტრ(ია)ქ(ი)ს(ა)ჲ. წ(მა)ჲ ღ (4). მწნ(ე)ონი“. Incipit: „მრ(ა)ვ(ა)ლრიცხუჴდად ერ(ე)ბ(უ)ლ(ა)დ, ღ(მრ)თ(ი)ვშეკრე/ბულად მწედრობად, შესაკრებელად სა/ღ(მრ)თოდ და მწყობრად ყ(ოვე)ლ(ა)დწ(მი)დად...“ (121rv, 257rv, 122rv-124rv, 125r).

34. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა იმ (13). წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა მარტინიანე/სი. ო(ვფალ)ო ღ(ა)ღ(ა)ტყ(ა)ესა. წ(მა)ჲ ა (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნენ“. Incipit: „ს(ი)ტყვსაებრ დ(ავი)თისა გ(ა)ნეშორე, ბრძენო, უ/დაბნოს ქ(ე)შმარიტა/დ...“ (125rv-129rv).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონის მეორე ნაწილი, აგრეთვე, მომდევნო ჰიმნოგრაფიული კანონი და ამ უკანასკნელის მომდევნო ჰიმნოგრაფიული კანონის პირველი ნაწილი, ხელნაწერის იმ (18) რვეულის ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული რვეული წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 129rv-სა და 130rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

35. [14 თებერვალი. აქესენტის ჰიმნოგრაფიული კანონი. მეორე ნაწილი]. Incipit: „გ(ა)ნაბრწყინვე, ღ(მერ)თშ(ე)მ(ო)ს(ი)ლო მ(ა)მ(ა)ო აქესენტი, | ნ(ე)ტ(არო, ვნ(ე)ბ(ა)ნი წ(ორ)ცთ(ა)ნი მოაკუდინენ ღ(უა)წლთა | მ(ი)ერ მ(ო)ღ(უა)წ(ე)ბისათა...“ (130rv-132rv).

36. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა კოზმ(ა)ნ აღმს(ა)რ(ე)ბ(ე)ლის(ა)ჲ, | ქალკიდონელისაჲ. წ(მა)ჲ ღ (4). მოგიცემიეს ღ(მერთ)ო“. Incipit: „ცხებული საცხებლითა სამღდელთაჲთა გა/მოშწნდი, ღირსო, მშვდ და წრფელ...“ (132v, 133rv-135rv, 136r).

37. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა იმ (15). წ(მიდ)ისა მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლისა ონისი/მესი, პ(ავ)ლე მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლისა მ(ო)წ(ა)ფის(ა)ჲ. ღ (4). მწნეონი“. Incipit: „მდინარისა მიმოსლვანი ს(ა)ღ(მრ)თ(ო)ჲსა ქადაგი/სანი, ვ(ითარცა) ქ(ა)ლ(ა)ქსა ღ(მრ)თის(ა)სა პირმ(ე)ტყ(უ)ელსა, ქ(ე)შმარიტა/დ...“ (136rv-139rv).

38. „მისნივე წ(მიდ)ისა ონისიმესნი და წ(მიდ)ისა მღდ(ე)ლ/მ(ო)წ(ა)მისა ათანასისნი. ო(ვფალ)ო ღ(ა)ღ(ატ)ყ(ავ)ესა. ღ (4). მწნეონი“. Incipit: „ჭურმ(ა)ნ რჩეულმ(ა)ნ გპოა შ(ე)ნ, საუნჯე | პ(ა)ტ(იო)ს(ა)ნი და აღგავსო...“ (139v, 140rv-143rv, 144r).

39. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ივ(16). წ(მიდა)თა იზ(12) მ(ო)წ(ა)მეთაჲ პამფი/ლესი და მ(ო)ყ(უა)სთ(ა)ჲ. წ(მა)ჲ ღ(4). მწნეონი“. Incipit: „სწორ მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლთა რიცხვსა იქმნენით, თქ(უენ), | მ(ო)წ(ა)მ(ენ)ო და გ(ო)წ(ე)ბ(ა)ჲ მსგავსი...“ (144rv-147rv, 148r).

40. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა იზ(17). წ(მიდ)ისა თ(ეოდორ)ე ტირონისაჲ. | წ(მა)ჲ პ(1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წწესებ“. Incipit: „კ(ე)თ(ი)ლ(ა)დ მს(ა)ხ(უ)რ(ე)პითა სიმდიდრე მოიგე და ლ(უა) წ/ლისა შრომითა დაიუნჯე ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ...“ (148rv, 149rv-153rv).

შენიშვნები:

1. ჰიმნოგრაფიული კანონის შუა ნაწილი, ხელნაწერის კბ (21) რვეულის IV-VI ფურცლების ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცლები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 148rv-სა და 149rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

2. ამავე ჰიმნოგრაფიული კანონის დასასრული ფრაგმენტი, აგრეთვე, მომდევნო ჰიმნოგრაფიული კანონის პირველი ნაწილი, ხელნაწერის კბ (22) რვეულის IV-V ფურცლების ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცლები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 153rv-სა და 154rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

41. [17 თებერვალი. თეოდორე ტირონის სხვა ჰიმნოგრაფიული კანონი. მეორე ნაწილი]. Incipit: „ღწი, ამპარტანი და ლ(მერთს)ა უგ(ა)ლ(ო)ბდი. | მთ(ა)ვ(ა)რსა მას ბნელსა, ს(ო)ფლის მპყრობელ/სა ბ(ო)რ(ო)ტთა დას(ა)ბ(ა)მსა...“ (154rv-156rv).

42. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უენ)ისა თეოსტ/ირიკტესი. ო(კფალო) ლ(ალად)ე(ავ)სა. წ(მა)ჲ ღ(4). მწნეონი“. Incipit: „ც(ე)ცხლი ვნ(ე)ბ(ა)თ(ა)ჲ დაჰშრიტე, მ(ა)მ(ა)ო თეოსტირი/კტე, ოფლთა...“ (156v, 157rv-159rv).

43. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ა)რ(ა)ჩ(ა)მნი, დისა წ(მიდ)ისა ფ/ილიპე მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლ(ი)ს(ა)ჲ და წ(მიდ)ისა მღდელმ(ო)წ(ა)მისა | პოლუხრონისი. წ(მა)ჲ ღ(4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა) სწ(აუ)ლთა“. Incipit: „წ(ა)ციითა ამით მიწისაჲთა, ანგ(ე)ლ(ო)სთა ებადვე | და მტკიცითა სურვილითა...“ (159v, 160rv-163rv).

44. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ივ(18). წ(მიდ)ისა ლეონ შრომთა პა/პისაჲ. ო(კფალო) ლ(ალად)ე(ავ)სა. წ(მა)ჲ პ(1). წ(მიდა)ნო მარტვ“. Incipit: „სიბრძნით და გონიერად გ(ო)წ(ე)ბ(ა)ჲ ვნ(ე)ბ(ა)თა თუთ/მპყრობელად გამოაჩინე...“ (163v, 164rv-167rv).

45. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა ალაპიტოს საკ(ვ)რვ(ე)ლთ/მოქმედისაჲ, სწნაელ ეპისკოპოსისაჲ. ო(კფალო) ლ(ალად)ე(ავ)სა. ღ(1) გ(უერდ)ი. არა დააკლდი საყდა“. Incipit: „ს(ი)ტყ(უა)ნი ცხ(ო)რ(ე)პისანი, ს(უ)ლ(იე)რნი, მდინარის სახედ...“ (167v, 168rv-171rv, 172r).

46. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ით(19). წ(მიდა)თა მ(ო)წ(ა)მ(ე)თა – მაქსიმე, თე/ოდოტე და ასკლიპიოდოტისი. ო(კფალო) ლ(ალად)ე(ავ)სა. პ(1). წ(მიდა)ნო მარტვლ“. Incipit: „მაქსიმე დ(იდ)ე(ბ)ული მრ(ა)ვ(ა)ლთა | ტ(ა)ნჯვ(ა)თა მ(ი)ერ გარეშეცეული და გ(ა)წ(ე)ლ(ი)ლი...“ (172rv-174rv, 175r).

47. „სს(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბანი ამ(ა)თვე წ(მიდა)თ(ა)ნი. ღ(4). დაანთქენ“. Incipit: „ქ(რისტ)ეს თ(ა)ნა მკვდრ ხ(ა)რთ და ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)მთა წ(ა)თლითა | ჰბრწყინავთ მ(არა)დის ლ(უა)წ(ე)ლ(ი)სა...“ (175r, 176rv-177rv).

48. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კ (20). წ(მიდ)ისა არქიპოს მ(ო)ც(ი)ე(უ)ლი/სა, პ(ა) ვლ(ე)ს მ(ო)წ(ა)ფისაჲ. წ(მა)ჲ ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „წ(ა)თლითა ს(ი) ტყ(ვ)თაჲთა არქიპოს წარმა/რთნი გ(ა)წ(ა)წ(ა)თლნა და უმეცრებისაგ(ა)ნ ივ/სწნა...“ (177v, 178rv-181rv).

49. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა ლეონ კატანელ ეპის/კოპოსისა, ს(ა)კ(ვ)რვ(ე)ლთმ(ო)ქმ(ე) დის(ა)ჲ. ო(ვფალო) ღ(ა)ღ(ად)ყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ ღ (4). მოგიცემიეს, ღ(მერ)თო“. Incipit: „ლეონ ღ(მერ)თშ(ე)მ(ო)ს(ი)ლი, შემამკობელი კატანისაჲ, / მჭურვალე...“ (181v, 182rv-186rv, 187r).

50. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ლეონისნივე. წ(მა)ჲ ბ (2) გ(უერდ)ი. / უკულ(ე) ელ(ა)დ“. Incipit: „სასწაულთა დიდისა მღდელ/ლთმ(ო)ძლ(უ)რისათა შესხმად აღძრულსა / ამას მომეტ...“ (187rv-189rv, 190r).

51. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კბ(21). წ(მი)დისა და საკვრველთმო/ქმედისა ტიმოთესი. ო(ვფალო) ღ(ა)ღ(ად)ყ(ავ)სა. ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „მ(ა)მ(ა)ო დ(იდე) ბ(უ)ლო ტიმოთე, დიდად მ(ო)ღ(უა)წ(ე)ბითა და / მჭურვალედ...“ (190rv-191rv, 192rv).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონის შუა ნაწილი, ხელნაწერის პზ (27) რვეულის IV-VI ფურცლების ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცლები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 191rv-სა და 192rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

52. „მასვე დღესა. პოვნაჲ ნაწილთა წ(მიდა)თა მ(ო)წ(ა)მე/თაჲ ევგენიას. წ(მა)ჲ ბ (3) გ(უერდ)ი. მჯდომარე ე“. Incipit: „მრ(ა)ვ(ა)ლ სახეთა მათ ტ(ა)წჯვ(ა)თა მ(იერ), ღირსნო, გ(ა)ნი/ძარცუჳთ...“ (192v, 193rv-196rv, 197r).

53. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კბ (22). წ(მიდ)ისა ევსტათისი, ანტი/ოქელ მამათმ(ა) ვრისაჲ. ო(ვფალო) ღ(ა)ღ(ად)ყ(ავ)სა. ბ (2) გ(უერდ)ი. შ(ენ), რ(ომელ)ი“. Incipit: „შეიჭურე მადლითა ს(უ)ლისაჲთა, ევსტათი / დ(იდე)ბ(უ)ლო...“ (197v, 198rv-202rv, 203r).

54. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ევსტათისნივე. ღ (4) გ(უერდ)ი. ქ(უე)ყ(ა)წ(ა) სა მწ“. Incipit: „პირი ჩემი აღავსე, ზ, ს(ა)ხ(იერ)ო, გ(უ)ლისწმისყოფი/თა ს(ა)ღ(მრ)თ(ო)ჲთა და სიბრძნითა ს(უ)ლ(იერ)ითა...“ (203v, 204rv-205rv).

55. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კბ (23). წ(მიდ)ისა პოლუკარქ(პ)ო ზმირ/ნელ ეპ(ი)სკ(ო) პ(ო)სისაჲ. წ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წწესე“. Incipit: „მოშაკობისა ს(ა)ღ(მრ)თ(ო)ჲსა ვაზად გამოშწნ/დი შ(ენ) და ტევანნი მწიფენი ს(ა)კ(ვ)რვ(ე)ლ(ე)ბ(ა)თანი...“ (205v, 206rv-209rv).

56. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კღ (24). პოვნაჲ პ(ა)ტ(იო)სნისა თავისა / წ(მიდ)ისა იოვანე წ(ა)თლ(ი)სმც(ე)მლის(ა)ჲ. ო(ვფალო) ღ(ა)ღ(ად)ყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ პ (1). / ზ(ე)ცისა გ(ა) წწ“. Incipit: „დღეს, პოვნასა თავისა მის ყ(ოვლა)დ/წ(მიდ)ისასა, შემოვკრბეთ...“ (209v, 210rv-214rv, 215rv, 216r).

შენიშვნა: ჰიმნოგრაფიული კანონის შუა ნაწილი, ხელნაწერის ლ (30) რვეულის VI-VIII ფურცლების ნაკლულობის გამო, დაკარგულია. ნაკლული ფურცლები წიგნის ამჟამინდელი შედგენილობის 214rv-სა და 215rv-ს შორის იყო წარმოდგენილი.

57. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ნ(ა)თლისმცემელისა თავ/ის პოვნისანი. წ(მა)ჲ ბ (3) გ(უერდ)ი. წამისყოფითა“. Incipit: „რ(ომელმ)ან იგი პ(ირუ)ელ, გ(უ)ლნი უვალნი სავალ-ყვნა, | ს(ა)ლ(მრ)თოთა...“ (216rv-218rv, 219r).

58. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა წინამორბედისანივე. წ(მა)ჲ | ღ (4) გ(უერდ)ი. ეტლთა მფლო“. Incipit: „ბჭეთა მ(ო)ლ(უ)ან(ე)ბისათა | და მარხვისათა გ(ა)ნგვხამს წინამორბედი | და ყ(ოვლა)დ საწადელსა...“ (219rv-221rv, 222r).

59. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა კჲ (25). წ(მიდ)ისა ტარასი კოსტანტინე/პოვლელ მამათმ(ა)ვრის(ა)ჲ. წ(მა)ჲ ა (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნენ“. Incipit: „მ(ო)ვ(ე)დით, მ(ო)ყ(უ)არ(ე) ნო დღესასწ(აუ)ლისანო და შევა/მკოთ წსენებაჲ ღირსისა ტარასისი შეს/ხმითა...“ (222rv-228rv, 229r).

60. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ტარასისნივე. უგჯალოქბჯდითქსა. | ბ (2) გ(უერდ)ი. უკულ(ე)ვ(ე)ლ(ა)დ“. Incipit: „ს(ა)მ(ე)ბისა წ(მიდ)ისა ბრ/წყინვალეებითა, ბრძენო, გ(ა)ნ(ა) თლებულ | ხ(ა)რ და ხედვითა მისითა...“ (229rv-231rv).

61. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა კჲ (26). წ(მიდ)ისა პორფირი ღაზე/ლისაჲ. ო(კვფალო) ღ(ა)ლ(ად)ყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ ბ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნენ“. Incipit: „ცრემლთა შ(ენ)თა მდინარითა, ნ(ე)ტ(ა)რო პორ/ფირი, გ(ა)ნსწმიდე...“ (231v, 232rv-235rv, 236r).

62. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი პორფირიისნივე. ღ (4) გ(უერდ)ი. უგჯალოქბჯდითქსა. | უგ(ა)ლ(ო)ბდეთ ო(კვფალს)ა, რ(ომელმ)ან“. Incipit: „შემაგებელსა ამას ბ/რწყინვალისა წსენებისას შ(ე)ნისასა ნ(ა)თელგა/დაფენილი...“ (236rv-238rv).

63. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მი/სა გელასისი. უგჯალოქბჯდითქსა. ღ (4) გ(უერდ)ი. უგჯალოქბჯდეთ ო(კვფალს)ა, რ(ომელმ)ან გ“. Incipit: „გამოუკულებელ იქმნა სიმართლე <გ(ა)ნ> | გ(ა)ნგებულებათა შ(ე)ნთაჲ, რ(ამეთუ)...“ (238v, 239rv, 240r).

64. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა კჲ (27). წ(მიდ)ისა პროკოპი დეკაპო/ლელისაჲ და წ(მიდა)თა მ(ო)წ(ა)მეთა – ნესტორ მღდელ/მწოწ(ა)მისა და ტრივიმესი. წ(მა)ჲ ღ (4). მოგიცემიეს“. Incipit: „მ(ო)ლ(უ)ან(ე)ბ(ა)თა მ(ი)ერ დაჰწსნენ ვნ(ე)ბ(ა)თა სიბორგლ(ე)ნი, | ღ(მერ)თშ(ე)მ(ო)ს(ი)ლო პროკოპი, დასთესე...“ (240r, 241rv-245rv, 246r).

65. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა კჲ (28). წ(მიდ)ისა ბასილისი, თ(ა)ნამო/ლუანისა წ(მიდ)ისა პროკოპი დეკაპოლელი/საჲ და წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უ)ენისა კასიანე დიდისაჲ. | ო(კვფალო) ღ(ა)ლ(ად)ყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ ღ (4). მოგიცემიეს, ღ(მერთ)ო“. Incipit: „ნ(ე)ტ(ა)რ(ე)ბისა მისთ(ჲ)ს გონებათა უაღრესისა შე/ჰრაცხე...“ (246rv-250rv, 251r).

66. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა კჲ (29). წ(მიდ)ისა პროტერი ალექს/ნდრჩიელ მ(ა) მ(ა)თმ(ა)ვ(ა)რისაჲ, მღდელმ(ო)წ(ა)მისაჲ. | ო(კვფალო) ღ(ა)ლ(ად)ყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ ა (1). ეჰა, დ(იდ)ე(უ)ლი საკურ“. Incipit: „ეჰა, სათნოებანი და შრომანი შ(ე)ნნი, მღდელთ/მთ(ა)ვ(ა) რო...“ (251rv-255rv).

1. $\tilde{t}$ $\tilde{t}$ $\tilde{t}$ $\tilde{t}$
2. $\tilde{t}$ $\tilde{t}$ $\tilde{t}$ $\tilde{t}$
3. $\tilde{t}$ $\tilde{t}$ $\tilde{t}$ $\tilde{t}$
4. $\tilde{t}$ $\tilde{t}$ $\tilde{t}$ $\tilde{t}$

II. ხელნაწერის მომგებლის ხელით შესრულებული ანდერძ-მინაწერები

პატროლოგია, პოეზია, ქადგებანი, გამოსაცემად მოამზადა და დამატებითი შენიშვნები დაურთო დავით ყოლბაიამ (ვარშავა, 2014), 224-225; ენრიკო გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია* (თბილისი, 2018), 862).

6 „ქ(რისტე)ე, მეუფეო დიდ(ე) ბისაო, დაიცევ კ(ურთ)ხ(ეუ)ლი | მონაჲ შ(ე)ნი და ს(უ)ლიერი მამაჲ და მოძღ(უ)არი ჩ(უ)ენი ი(ოვან)ე ხახულელი და შუენდვენ | ყ(ოველ)ნი შ(ე)ც(ო)დ(ე)ბანი მისნი, ა(მენ)“ (ჯოჯუა, „იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ბერის იოვანე ხახულელის დაკვეთით გადწერილი 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Ven.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან (კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“, 179).

7 „მე გლახკმან და უღირსმან იოანე ხახულელმან დაცხნერე ესე თთუჴნი...“ (Цагарели, “Памятники Грузинской Старины в Святой Земле и на Синае”, 164. შდრ.: Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 225; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 162, 172, 176; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 224).

8 “Ich, der ärmste und unwürdigste Jowane Chachuleli, ließ dieses Menaion schreiben”, “Ich war sehr arm und hatte nichts, auf wessen Kosten diese Bücher geschrieben worden sind, vergib (o Herr) ihnen alle ihre Schulden. Es sagten zu mir meine Freunde, als ich dieses Buch zu schreiben angefangen hatte: ‚Woher hast du das Geld?‘ Ich hatte nur 4 Drahanen. Sie sprachen zu mir: ‚Bist du von Sinnen, o Mönch?‘ Als ich aber das Buch mit der Abschrift und den Binden fertigstellte, legte ich es vor die Ikone der Gottesmutter und versammelte die Mönche: ‚Was könnt ihr jetzt sagen, Brüder?‘ Wir alle dankten Gott, der alles Gute zu Ende führt”, „მე გლახაკი ყოველ და არარაჲ მქონდა. ვისთაცა საჴმრითა ესე ნიგნნი დაწერილი არიან. შეჴუნდენენ ყნი ბრალნი მათნი. ოდეს ამით თუითა წერად დაჯიწყებდი მეკობარნი ჩემნი

1. ჰ
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
10. ჰ
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
19. ~
- 20.
- 21.
22. ~

„მე, გლახაკმან და უღირსმან იოვანე | ხახულელმან, დავანერიე ე[ს]ე თუე[ფეხე]||[რვალი]
 [-----]||[-----]||[-----]||[-----]
 -----]||[-----]||[-----]||[-----]||

მე გლახაკი ვიყავ და არა რაჲ მე|ონდა.

ვისითაცა საჲმრითა ესე წიგ|ნნი დაწერილ არიან, შეუნდვენ ყ(ოველ)ნი | ბრალნი მ(ა)
 თნი.

ოდეს ამათ თუეთა | წერად დავიწყებდი, მეგობარნი | ჩემნი მეტყოდეს: „სად არის
 საჲმარი“?

მე | ოთხი დრაჲკანი მაქუნდა.

ესრე მარ|ქუეს: „ცნობასა მისრულ ხ(ა)რ, ბერო“?

და ო|დეს გავასრულენ, წერითა და მოსითა, წ(ინაშე) | ღ(მრ)თისმშ(ო)ბლისა ხატსა
 დავკრიბენ და მო|უწმე მ(ა)თ ბერთა: „ან, რაჲ სთქუათ, ძმა|ნო“?

და ერთობით მაღლი შევწირეთ ღ(მერთს)ა, | ყ(ოვ)ლისა კეთილისა სრულმყოფელსა“.

2. მინაწერი შესრულებულია ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული 4 ფურცლიდან (117rv-120rv) ბოლო ფურცლის – 120v-ს XXIII-XXIX სტრიქონებზე, აგრეთვე, მომდევნო ფურცლის – 121r-ს I-III სტრიქონებზე, 12 თებერვლის საგალობლის ბოლოს, ხსენებულ 4 ფურცელზე დაწერილი და წიგნის მომგებლის ანდერძის ტექსტების ხელით; ათი სტრიქონი; ტექსტის ზომა: 120v — 5X13 სმ., 121r — 2,5X12 სმ.; ნუსხური; საზედაო ასოები — ასომთავრულით; ყავისფერი მელანი; საზედაო ასოები და განკვეთილობის წერტილების ნაწილი — წითელი ფერის საწერ-საღებავით; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ოთხი წერტილი;

იოვანე ხახულელის დაკვეთით გადაწერილი 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Ven.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან (კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“, 180-181).

ქარაგმად გამოყენებულია პატარა განივი კლავნილი ხაზი; მინანერის VIII-X სტრიქონები დაწერილია ხელნაწერიდან საგულდაგულოდ ამოფხეკილი სამსტრიქონიანი ტექსტის ადგილას; მინანერის ტექსტი გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2019 წელს, ჩემს მიერ¹³.

1. ო ~ ~ ~ ~ ~
 2. ო ~ ~ ~ ~ ~
 3. ~ ~ ~ ~ ~
 4. ~ ~ ~ ~ ~
 5. ~ ~ ~ ~ ~
 6. ~ ~ ~ ~ ~
 7. ~ ~ ~ ~ ~ 120v||121r
 8. ~ ~ ~ ~ ~
 9. ო ~ ~ ~ ~ ~
 10. ~ ~ ~ ~ ~

„ლ(მერ)თშემოსილო წ(მიდა)ო მ(ა)მ(ა)ო და მოძლ(უა)რო გ(იორგ)ი-პრო|ხოლე და შ(ე)ნცა, მ(ა)მ(ა)ო გ(იორგ)ი, მე, გლ(ა)ხ(ა)კმ(ა)ნ ი(ოვ)ანე, შვ|ილმ(ა)ნ თქ(უე)ნმ(ა)ნ, შეწევნითა ლ(მრთ) ის(ა)ათა და მად|ლითა თქ(უე)ნითა და ყ(ოვე)ლთა ძმათა ჩ(უე)ნთაჲთა, აღვასრ(უ)ლე აღთქ(უ) მ(ა)ჲ ჩემი თქ(უე)ნდა | მომართ, მ(ეო)ხ(ე)ბითა წ(მიდ)ისა ლ(მრთ)ისმშ(ო)ბ(ე)ლისათა, | ძალითა ცხოველსმყოფელისა ჯ(უარ)ის(ა)ათა. 120v||121r შეინირეთ უძრულებისა ჩემისა | ნაშრომი. ლ(მერთმა)ნ მიეცინ მ(ა)დლი და სასყიდ|ელი, ვინცა ამ(ა)თ წ(ი)გნთა შრ(ო)მ(ა)სა შ(ე)მწე მეყო“.

III. ხელნაწერის გვიანდელი მინანერი

მინანერი შესრულებულია 3r-ს ქვედა არშიაზე; ერთი სტრიქონი; მინანერის ზომა: 1,1X5,2 სმ.; ნუსხური; წითელი ფერის სანერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმად გამოყენებულია პატარა განივი სწორი ხაზი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XV-XVI საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~

„კ(ც)რ(ი)ლ(ე)ს შ(ე)უნდევ(ე)ნ, ლ(მერთ)ო“.

13 „ო ~ ~ ~ ~ ~ ო ~ ~ ~ ~ ~
 ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 ო ~ ~ ~ ~ ~ 120v||121r
 ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

“, „ლ(მერ)თშემოსილო წ(მიდა)ო მ(ა)მ(ა)ო და მოძლ(უა)რო გ(იორგ)ი-პრო|ხოლე და შ(ე)ნცა, მ(ა)მ(ა)ო გ(იორგ)ი, მე, გლ(ა)ხ(ა)კმ(ა)ნ ი(ოვ)ანე, შვ|ილმ(ა)ნ თქ(უე)ნმ(ა)ნ, შეწევნითა ლ(მრთ)ის(ა)ათა და მად|ლითა თქ(უე)ნითა და ყ(ოვე)ლთა ძმათა ჩ(უე)ნთაჲთა, აღვასრ(უ)ლე აღთქ(უ)მ(ა)ჲ ჩემი თქ(უე)ნდა | მომართ, მ(ეო)ხ(ე)ბითა წ(მიდ)ისა ლ(მრთ)ისმშ(ო)ბ(ე)ლისათა, | ძალითა ცხოველსმყოფელისა ჯ(უარ)ის(ა)ათა. 120v||121r შეინირეთ უძრულებისა ჩემისა | ნაშრომი. ლ(მერთმა)ნ მიეცინ მ(ა)დლი და სასყიდ|ელი, ვინცა ამ(ა)თ წ(ი)გნთა შრ(ო)მ(ა)სა შ(ე)მწე მეყო“ (ჯოჯუა, „იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ბერის იოვანე ხახულელის დაკვეთით გადაწერილი 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Ven.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან (კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა“, 179).

Vind.Georg.4

კრებული „სანატრელი“. 1160 წ.

ხელნაწერის საერთო მდგომარეობა / ზოგადი აღწერა: ხელნაწერი წარმოადგენს საშუალო ფორმატის წიგნს, რომელიც გადამწერის მიერ შესრულებული ულამაზესი თავსამკაულებითა და საზედაო ასოებით არის გამშვენებული.

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერში: 301 ფურცელი. ამათგან, 299 ფურცელი ხელნაწერის თავდაპირველ შედგენილობას ეკუთვნის, ხოლო 2 ფურცელი წიგნში მოგვიანებით არის ჩამატებული. გარდა ამისა, ხელნაწერის თავსა და ბოლოში 5 (!) საცავი ფურცელია ჩართული.

თავდაპირველი პაგინაცია: ხელნაწერის გადამწერის მიერ გაკეთებული რვეულებრივი პაგინაცია. შესრულებულია ასომთავრული გრაფემებით, ძირითადი ტექსტის იდენტური მელნით. რვეულის დაწყების აღმნიშვნელი გრაფემები დაწერილია შესაბამისი რვეულის პირველი ფურცლის recto-ს ზედა მარჯვენა კუთხეში, ხოლო რვეულის დასრულების აღმნიშვნელი გრაფემები – შესაბამისი რვეულის ბოლო ფურცლის verso-ს ქვედა მარცხენა კუთხეში. შემორჩენილია შემდეგი გრაფემები: Ɔ (ბ) – 15v, Ծ (დ) – 32v, Դ (ე) – 33r და 40v, Զ (ვ) – 41r და 48v, Ծ (ზ) – 49r და 55*v, Ի (ჭ) – 56r და 63v, Դ (ო) – 64r და 71v, Դ (ი) – 72r და 79v, Դ (ი) – 80r და 87v, Դ (ი) – 88r და 95v, Դ (ი) – 96r და 103v, Դ (ი) – 104r და 111v, Դ (ი) – 112r და 119v, Դ (ი) – 120r და 127v, Դ (ი) – 128r და 135v, Դ (ი) – 136r და 143v, Դ (ი) – 144r და 152v, Դ (ი) – 153r და 160v, Դ (ი) – 161r და 168v, Դ (ი) – 176v, Դ (ი) – 177r და 185v, Դ (ი) – 186r და 194v, Դ (ი) – 202v, Դ (ი) – 226v, Դ (ი) – 251r და 258v, Դ (ი) – 259r და 266v, Դ (ი) – 267r და 274v, Դ (ი) – 275r და 282v და Դ (ი) – 298v.

ახალი პაგინაციები: 1. ხელნაწერის პირველი განმარტების – ურბნელ ეპისკოპოს ვლასის მიერ 1570 წელს გაკეთებული რვეულებრივი პაგინაცია. შესრულებულია ასომთავრული გრაფემებით, შავი ფერის მელნით. რვეულის დაწყების აღმნიშვნელი გრაფემები დაწერილია შესაბამისი რვეულის პირველი ფურცლის recto-ს ზედა არშიაზე, ხოლო რვეულის დასრულების აღმნიშვნელი გრაფემები – შესაბამისი რვეულის ბოლო ფურცლის verso-ს ქვედა არშიაზე. ამასთან, ვლასი ურბნელს პაგინაციის აღმნიშვნელი გრაფემები, ძირითადად, დაწერილი აქვს წიგნის იმ ფურცლებზე, რომლებზეც ხელნაწერის გადამწერის მიერ დაწერილი პაგინაციის აღმნიშვნელი გრაფემები ფურცლის დაზიანებისა თუ მელნის გადასვლის გამო მთლიანად არის დაკარგული ან კიდეც, ეს გრაფემები ვლასი ურბნელისავე მიერ ფურცლების არშიებზე მათი გამაგრების მიზნით დაწებებული სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ არის მოქცეული. შემორჩენილია შემდეგი გრაფემები: Ծ (ბ) – 7v, Դ (ბ) – 15v, Դ (ბ) – 24v, Ծ (დ) – 25r, Դ (კ) – 169v, Դ (კ) – 203r და 210v, Դ (კ) – 211r და 218v, Դ (კ) – 219r და 226v, Դ (კ) – 227r და 234v, Դ (ლ) – 235r და 242v, Դ (ლ) – 243r და 250v, Դ (ლ) – 290v, Դ (ლ) – 291r და Դ (ლ) – 299r; და 2. უცნობი პირის მიერ XIX-XX საუკუნეებში გაკეთებული ფურცლობრივი პაგინაცია. შესრულებულია არაბული ციფრებით, შავი ფერის ფანქრით, თითოეული ფურცლის recto-ს ზედა მარჯვენა და verso-ს ქვედა მარცხენა კუთხეებში. აღსანიშნავია, რომ პაგინაციის გაკეთებისას 1rv-ს, 20rv-ს, 150rv-ს, 180rv-სა და 190rv-ს მომდევნო ფურცლები, შეცდომით, დანომრეს როგორც 4rv, 22rv, 152rv, 182rv და 192rv, რის გამოც ხელნაწერში საერთოდ არ გვხვდება ფურცლები, რომლებიც დანომრულია როგორც: 2rv,

3rv, 21rv, 151rv, 181rv და 191rv. გარდა ამისა, პაგინაციის გაკეთებისას 55rv-სა და 56rv-ს შორის წარმოდგენილი ფურცელი დაუნომრავი დარჩათ. მოგვიანებით ხარვეზი შენიშნეს და ეს ფურცელი დანომრეს როგორც 55*rv.

ხელნაწერის თავდაპირველი შედგენილობიდან ჩვენამდე მოღწეული ფურცლები: ა (1) რვეულის 5 ფურცელი (IV-VIII ფფ.; 1rv, 4rv-7rv), ბ (2) – ლზ (37) რვეულების 8-8 ფურცელი (8rv-20rv, 22rv-55rv, 55*rv, 56rv-150rv, 152rv-180rv, 182rv-190rv, 192rv-298rv), ლხ (38) რვეულის 6 ფურცელი (I-VI ფფ.; 299rv-304rv), სულ – 299 ფურცელი (1rv, 4rv-20rv, 22rv-55rv, 55*rv, 56rv-150rv, 152rv-180rv, 182rv-190rv, 192rv-304rv).

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერის თავდაპირველ შედგენილობაში: 304 ფურცელი.

ხელნაწერის თავდაპირველი შედგენილობიდან დაკარგული ფურცლები: ა (1) რვეულის 3 ფურცელი (I-III ფფ.), ლზ (38) რვეულის 2 ფურცელი (VII-VIII ფფ.), სულ – 5 ფურცელი.

ხელნაწერში მოგვიანებით ჩართული ფურცლები: 1. ხელნაწერის დასაწყისში, წიგნის თავდაპირველი შედგენილობის ა (1) რვეულის IV ფურცლის (1rv) წინ, ჩართული 1 ფურცელი (Irv). ფურცელზე დანერილ რამდენიმე ტექსტს შორის ყველაზე ადრეულია მოგვიანო პერიოდის ზანდუკი, რომელიც პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XVI-XVII საუკუნეებით თარიღდება; 2. ხელნაწერის ბოლოს, წიგნის თავდაპირველი შედგენილობის ლზ (38) რვეულის VI ფურცლის (304rv) შემდეგ, ჩართული 1 ფურცელი (305rv). ფურცელზე დანერილ რამდენიმე ტექსტს შორის ყველაზე ადრეულია ხელნაწერის პირველი განმარტებული – ვლასე ურბნელის მიერ დანერილი 1570 წლის მინაწერი; და 3. დასახელებული სამი ფურცლის გარდა, ხელნაწერში გვხვდება 5 საცავი ფურცელი, რომელთაგან 2 ფურცელი (პაგინაცია არ აქვს) წიგნის დასაწყისში, ყდის წინა ფრთასა და ხელნაწერ ფურცლებს შორის, ხოლო დანარჩენი 3 ფურცელი (306rv, I*rv, II*rv) წიგნის ბოლოს, ხელნაწერ ფურცლებსა და ყდის უკანა ფრთას შორის არის ჩართული.

ფურცლის ზომა: მცირედ სხვაობს. საშუალოდ – 31X24 სმ.

მასალა: ქაღალდი.

დამწერლობის ტიპი: ძირითადი ტექსტი – ნუსხური; საზედაო ასოები, სათაურების ნაწილი და რიცხვითი მნიშვნელობები – ასომთავრული.

ხელნერათა რაოდენობა: ერთი ხელი.

სვეტების რაოდენობა ფურცელზე: ორი სვეტი.

სტრიქონების რაოდენობა სვეტში: 17 სტრიქონი.

განკვეთის ნიშნების ტიპი: წერტილი, მძიმე, ორწერტილი, წერტილმძიმე, ორი მძიმე, ორწერტილი და მძიმე, ორწერტილი და ხაზი.

სპეციალური ტექნიკური ნიშნები: სიტყვის პირველი გრაფემების ქვემოთ გამოყვანილი პატარა განივი კლაკნილი ხაზი, სიტყვის ბოლოს დასმული ზევით აბრუნებული მძიმე, სიტყვის ბოლოს დასმული წერტილისათვის შემოვლებული რკალი და სხვ., რომლებიც, ძირითადად, წითელი ფერის საწერ-საღებავით არის შესრულებული.

ქარაგმის ნიშნების ტიპი: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი.

მელნის ფერი: ძირითადი ტექსტი – მოშავო-მოყავისფრო მელანი, სათაურები და საზედაო ასოების – წითელი ფერის საწერ-საღებავი.

არშიების შემოჭრა: არშიები ნაწილობრივ შემოჭრილია.

ხელნაწერის გაფორმება: ხელნაწერში შეტანილი თითქმის ყველა ტექსტის დასაწყისი მცენარეული და გეომეტრიული ორნამენტებით გამშვენებული ულამაზესი თავსამკაულებით არის გაფორმებული (1v, 41v, 178r, 180v, 187v, 208v, 224v, 249v, 255r, 266v, 292v). თავსამკაულების კონტურები მოშავო-მოყავისფრო მელნითა და წითელი ფერის საწერ-საღებავით არის მოხაზული, შიდა არეები კი ცისფერი, ყვითელი, მწვანე, ყავისფერი და სხვა ფერის საღებავებით არის დაფერილი.

მოგვიანო პერიოდის გრაფიკული გამოსახულებები: ხელნაწერის არშიებზე ვხვდებით გრაფიკულ გამოსახულებებს, უფრო ზუსტად კი, გამოსახულებების დაუმთავრებელ ესკიზებს, რომლებიც წიგნისათვის დართული XV-XVI საუკუნეების 8 მინაწერის (#24, #28, #40, #41, #43, #44, #46 და #80) დამწერის დიაკონ სვიმეონის მიერ არის შესრულებული. ესენია: ღმრთისმშობლისა და ყრმა მაცხოვრის გამოსახულების ოთხი ესკიზი (33r, 68r, 179v, 260r) და წმიდა მხედრის (წმ. გიორგის?) გამოსახულების სამი ესკიზი (71r, 94r, 192v).

საზედაო ასოები: დიდი ზომის ასომთავრული გრაფემები, რომელთა ერთ ნაწილს გეომეტრიული მოხაზულობა აქვს, ხოლო მეორე ნაწილი მცენარეული მოტივებითა და ფერადოვანი საღებავებით მდიდრულად არის გამშვენებული.

აკინძვა: ხელნაწერი აკინძულია, სავარაუდოდ, 1931 წელს.

ყდა: ხელნაწერს აქვს ტყავგადაკრული მუყაოს (?) ყდა, რომელშიც წიგნი სავარაუდოდ, 1931 წელს, მისი აკინძვის დროს, უნდა იყოს ჩასმული.

ბეჭდები:

1. ხელნაწერის 56r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა ნახევარზე ორჯერ და 105r-ს მარჯვენა არშიაზე სამჯერ არის დასმული მრგვალი ბეჭედი (დიამეტრი – 3,6 სმ.), ტოლმკლავა ჯვრის გამოსახულებითა (ჯვრის თითოეულ მკლავზე გამოსახულია პატარა ტოლმკლავა ჯვარი) და ორი ასომთავრული ლეგენდით. ამ ორი ლეგენდიდან პირველი ლეგენდა ბეჭდს ირგვლივ შემოუყვება, ხოლო მეორე ლეგენდა ბეჭდის შუა ნაწილში, ჯვრის მკლავებს შორის არის ჩანერილი: 1. „მონაჲ ღ{მრ}თისაჲ მეფეთა მეფე გ{იორ}გი“; და 2. „ჯ(უარ)ი || ქ(რისტჳს)ი. | ჯ(უარ)ი || ქ(რისტჳს)ი“. სავარაუდოდ, იგივე ბეჭედი დასმული ხელნაწერის 1r-ს ქვედა არშიაზე, თუმცა ანაბეჭდი მოგვიანო პერიოდის სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული და მის შესახებ რაიმეს დაზუსტებით თქმა შეუძლებელია.

2. ხელნაწერის 305v-ს ქვედა არშიაზე დასმულია ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკის მრგვალი ბეჭედი (დიამეტრი – 1,5 სმ.) ორი ლათინური ლეგენდით. ამ ორი ლეგენდიდან პირველი, ვრცელი ლეგენდა ბეჭდს ირგვლივ შემოუყვება, ხოლო მეორე, მოკლე ლეგენდა ბეჭდის შუაშია წარმოდგენილი: 1. “ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK”; და 2. “WIEN”.

ძველი სარეგისტრაციო ნომრები: ხელნაწერის დასაწყისში ჩართული საცავი ფურცლის recto-ზე, ზედა მარჯვენა კუთხეში, შავი ფერის ფანქრით მიწერილია – “Georg.IV”.

ხელნაწერის გადამწერის ვინაობა: ნიკოლოზ ნიკრა.

ხელნაწერის მომგებლის ვინაობა: დაუდგენელია.

ხელნაწერის გადწერის ადგილი: ბერთის სახელით ცნობილი სავანე, რომელიც გარეჯში, წმ. დავითის მონასტრის მიდამოებში მდებარეობდა.

ხელნაწერის გადწერის დრო: 1160 წელი.

დაზიანება: ხელნაწერი განახლებული და რესტავრირებულია.

ხელნაწერის ძველი განახლებები:

1. ხელნაწერის 305r-ზე დაწერილი #95 მინაწერის თანახმად, 1570 წელს ურბნელმა ეპისკოპოსმა ვლასიმ, ტფილელი ეპისკოპოსის ბარნაბას დაკვეთით, წიგნი „შეკაზმა“, ე.ი. ყდაში ჩასვა. ამასთან, ხელნაწერის შესწავლა აჩვენებს, რომ ვლასი მხოლოდ წიგნის ყდაში ჩასმით არ შემოიფარგლა, მან დაზიანებული ფურცლები სარესტავრაციო ქალაქში გაამაგრა და ამ ქალაქის ქვეშ მოქცეული ძირითადი ტექსტის ფრაგმენტები ფურცლის შესაბამის მონაკვეთებზე საკუთარი ხელით აღადგინა.

2. ხელნაწერის 56r-ზე დაწერილი #38 მინაწერის თანახმად, 1813 წელს მღვდელმა ბესარიონ ქიოტიშვილმა წიგნი „მზით დაშალა“ და „დაამზეურა“, ე.ი. ნესტისაგან დაზიანებული ხელნაწერი ფურცლებად დაშალა და გამოაშრო, ხოლო 8r-ზე დაწერილი #18 მინაწერის მიხედვით, 1814 წელს იმავე ბესარიონმა „ბევრგან დამალული“ წიგნი „მრავალგზის თვალა“ და „გაახლა“, ე.ი. ხელნაწერის ფურცლები, რომელთა დიდი ნაწილი

ჭიისაგან იყო დაღრღნილი, სწორი მიმდევრობით დააწყო და სარესტავრაციო ქალაქად იქცა.

ხელნაწერის ტექსტთან დაკავშირებული შენიშვნები: ხელნაწერის გადამწერს ფურცლების არშიებზე მიწერილი აქვს ტექსტთან დაკავშირებული ორი შენიშვნა, უფრო ზუსტად კი, მითითება ტექსტის ავტორის ვინაობაზე: „თ(ა)რგმ(ა)ნი | გ(ი)ორგ(ი)“ (266v) და „თ(ა)რგმ(ა)ნი | თეოფილ(ე)“ (303v). გარდა ამისა, ფურცლების არშიებზე გვხვდება ტექსტთან დაკავშირებული მოგვიანო პერიოდის შენიშვნებიც, ძირითადად, მითითება ტექსტის რაობასა და რიგითობაზე: „მეშვიდე“ (224v), „შეჩვენება | მწვანელებელთა. ჭ (8)“ (249v); „თავი | ი (10)“ (266v); „თავი | | იბ (11)“ (292v); და ა.შ.

ხელნაწერის ფურცელზე დასმული სეფისკვერის საბეჭდავის ანაბეჭდი: ხელნაწერის 259v-ზე დასმულია სეფისკვერის საბეჭდავი ასომთავრული ლეგენდით: „ი(ეს)კ | | ქ(რის)ტე | | ძლ(ე) | | ვ(ა)ი“.

1. „თქუმული ანა|სტასი მონაზონი|სა, სინელის(ა)ჲ, შე|მოსლვისათჳს მა|რხვათაჲსა და | მეექუსისათჳს | ფს(ალმუ)ნისა“. Incipit: „შემსგავსებ(უ)ლი მარხვათა დაწყ(ებ)ისაჲ და ჯე|როვნისა სინანუ|ლისა მიზეზი, მიუ|ღებეს ეკლესი|ასა, მეექუსე ფ|სალმუნი...“ (1v, 4r-20v, 22r-41r).

2. „თარგმ(ა)ნებ(ა)ჲ მომიწ|სენისაჲ, თქუმ(უ)ლი | წ(მიდ)ისა გ(რი)გ(ო)ლი ნ(ო)ს(ე) ლის(ა)ჲ“. Incipit: „ნ(ე)ტ(ა)რ იყვნენ გლ(ა)ხ(ა)კნი | ს(უ)ლითა, რ(ამეთუ) მ(ა)თი არს | ს(ა) ს(უ)ფ(ევე)ლი ც(ა)თაჲ ვინმცა...“ (41v-55rv, 55*rv, 56rv-150rv, 152rv-177v).

3. „აღვსებასა შემდგომად ამ|ბ[ო]რის ყოფისა. ე|სე საკით|ხავი ერსა ზ(ედ)ა იკ|ითხევების. თქუ|მული წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა | ჩ(უე)ნისა ი(ოვ)ანე ოქრო|პ[ი]რისაჲ. | გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „რ(ომელ)ნი ხართ | ქ(რისტე)სმოყუარენი | და მორწმუნენი, | მიიღეთ კეთილისა | ამის დღისა კრებ(ა)ჲ | და რ(ომელ)ნი...“ (178r-180r).

4. „წ(მიდა)თა შ(ორი)ს მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა | ი(ოვ)ანე ოქროპირისა, | კოსტანტინეპო|ლელ მთავარე|პისკოპოსისაჲ, | სიტყ(უა)ჲ ამაღლები|სათჳს ოცფლ(ა) ისა ჩ(უე)ნი|სა ი(ეს)კ ქ(რისტეს)ა. გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „სამნი გ(ა)ნსაკრებელნი სა|საქმენი და არა|საცნაურნი კ(ა)ცო|ბრივისა ბ(უ)ნ(ე)ბისაგ(ან) | თ(ან)ა შემოათხზნ|ნა ბ(უ)ნ(ე)ბ(ა)სა...“ (180v, 182rv-186v).

5. „სიტყვს-გებ(ა)ჲ კითხვა-|მიგებითი დიდისა | ბასილისი და გ(რი)გ(ო)ლი | ღ(მრთ) ისმეტყუელისაჲ. გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „ჰ(რ)ქ(უ)ა გ(რი)გ(ო)ლი: „ვისსა | შეჰგავს წოდებ(ა)დ გ(უ)ლისწმისყო|ფად?“ მი(უ)გო ბ(ა)ს(ი)ლი: | „რ(ომელ)სა იგი...“ (187v-190rv, 192rv-208r).

6. „შრომაჲ და ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ სანა|ტრელთა მ(ა)თ შიშუ|ელ-მართალთაჲ | და წ(მიდ) ისა მ(ა)მისა ზო|სიმესი. გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „ჟამსა მ(ა)ს, რ(ომელ)სა იყო | კ(ა)ცი ერთი უდაბ|ნოს და სახელი მი|სი ზოსიმე...“ (208v-224r).

7. „ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ და მოქ(ა)ლ(ა)ქობ(ა)ჲ წ(მიდ)ისა | ნისიმესი, რ(ომელ)ი იყ|ო ასული მეფი|სა ეგვბტისაჲ | და იქმნა მ(ა)მასახლ(ი)ს უდაბნოს მძ|უვართა ზ(ედ)ა, რი|ცხვთ

ოთხასთა. | [გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ], [მე](უ)[ფეო]“. Incipit: „იყო ეგვბტეს დე/დაკ(ა)ცი ერთი, | რ(ომე)ლსა ერქუა | ნისიმე და იყო | ჴელსა ქუეშე...“ (224v-234v).

შენიშვნა: #7 და #8 ტექსტები წარმოადგენს ერთი თხზულების ორ ნაწილს, რომლებსაც თავთავისი, წითელი ფერის საწერ-საღებავით დაწერილი სათაური აქვს. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ #8 ტექსტის სათაური, #7 ტექსტის, აგრეთვე, ხელნაწერში შეტანილი სხვა 10 ტექსტის (##1-6, 9-12) სათაურებისაგან განსხვავებით, დეკორატიული თავსამკაულით გაფორმებული არ არის.

8. „მოთხრობ(ა)ჲ წ(მიდა)თა | მ(ა)მ(ა)თა მძუვართ/ათ(ვ)ს, რიცხვთ ოთ/ხასთა“. Incipit: „ხ(ოლო) ამისა შ(ემდგომა)დ მო-ვინ/მე-ვიდა მსახუ/რსა ეკლესიის(ა)სა | თ(ან)ა ალექსანდ/რიისასა, კაცი...“ (235r-249r).

9. „წვალეებისა წინამ/ძღუართა შეჩუ/ენებ(ა)ჲ“. Incipit: „არიოზ, უცხო ქმნული | ღ(მრთ)ისაგ(ა)ნ, მწვალე/ბელთა წინამძღუ/არი, სიტყუამ(ა)ნ მხ/ოლოდშობილმ(ა)ნ, | რ(ომ)ლ(ი)სა იგი...“ (249v-254v).

10. „ქებ(ა)ჲ ქება/თაჲ, შესხმაჲ | წ(მიდ)ისა ღ(მრთ)ისმშ[ოლ][ბე]ლისაჲ ბრძნისა | სოლომონისგ(ა)ნ“. Incipit: „ამბორის ყოფაჲ პი/რისაჲ მომეცინ მე, | რ(ამეთუ) შ(ე)ნნი ძუძუნი ღვნი/სასა || მჯობ...“ (255r-266r).

11. „უწყებათაგ(ა)ნ | პ(ირუე)ლთა გამონუ/ლილვით შეკრებ/ული ნეტ(ა)რისა ი(ოვა)ნე/სგ(ა)ნ, ხუცისა და მო/ნაზონისა დამასკე/ლისაჲ, საკითხავი | შობისათჳს ო(ვფლ)ისა | ჩ(უე)ნისა ი(ეს)ჲ ქ(რისტეს)ა. გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „რ(ა)ჟ(ამ)ს ზაფხული | მოიწიოს, ყ(ოვლ)ისა || ს(ო)ფლისა ნივთნი კ(უალა)დ | გ(ა)ნახლებაჲ მოიქც/ევიან და კაცნი...“ (266v-292r).

12. „ცხ(ო)რებ(ა)ჲ წ(მიდი)სა დიონოსიოს | ეპისკოპოსისა, რ(ომელ)ი | იყო ძე სოკრატისი | და მთავარი ათენე/ლთაჲ, რ(ომე)ლსა ეწოდა | ქ(ა)ლ(ა)ქი ბრძენთაჲ. მო/თხრობაი ჯ(უა)რცუმი/სათჳს ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნისა | ი(ეს)ჲ ქ(რისტეს)ა. მე(უ)ფეო, გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ“. Incipit: „გვთხრობდა თავი/სა თჳსისათჳს | ნეტარი დიონოსიოს | და თქ(უ)ა: „მე, ძმანო ჩე/მნო სიბრძნისმოყ/უარენო...“ (292v-303r).

13. „მოთხრობ(ა)ჲ ს(უ)ლ მცირე | ვასილოღრაფის/(ა)გ(ა)ნ, რიცხჳსათჳს და/საბამითგ(ა)ნ გარდა/სრულთა წელთაჲსა“. Incipit: „ადამისითგ(ა)ნ წყლით რლუნა/დმდის გარდაჲდეს | წელნი ორ ათას ორას | ორმოცდაორნი. | წყლით...“ (303v-304r).

I. ხელნაწერის მოგვიანო პერიოდის ზანდუკი

ზანდუკი დაწერილია 1r-ს ზედა ნახევარზე, #19 მინაწერის ხელით; ცამეტი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I გრაფემა (ზ), II სტრიქონის I და II გრაფემები (ა და შ), III სტრიქონის I და II გრაფემები (ბ და თ), IV სტრიქონის I და II გრაფემა (გ და ა), V სტრიქონის I და II გრაფემები (დ და ს), VI სტრიქონის I და II გრაფემები (ე და კ), VII სტრიქონის I და II გრაფემები (ვ და ც), VIII სტრიქონის I და II გრაფემები (ზ და ს), IX სტრიქონის I და II გრაფემები (წ და შ), X სტრიქონის I და II გრაფემები (თ და ქ), XI სტრიქონის I და II გრაფემები (ი და ს), აგრეთვე, ბოლოსწინა სიტყვის პირველი გრაფემა (დ) და ბოლო სიტყვის ორივე გრაფემა (კე), XII სტრიქონის I-III გრაფემები (ია და ს), XIII სტრიქონის I-IV გრაფემები (იბ და აღ) — ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ერთგან; თითქმის ყოველი სტრიქონის ბოლოს დასმულია ორწერტილი ან ორწერტილი

1. $\bar{b}$
2. $\bar{c} \sim y$
3. $\bar{q} \sim \bar{q}$
4. $\bar{l} \sim \bar{c}$
5. $\bar{s} \sim l$
6. $\bar{t} \sim b$
7. $\bar{u} \sim G$
8. $\bar{b} \sim l$
9. $\bar{t} \sim y$

- 113

- $$\begin{array}{llllll}
10. & \tilde{q} \tilde{t} & & & & \tilde{q} \\
11. & \tilde{t} \tilde{t} & & \sim & \sim & \sim \quad \bar{\theta} \\
12. & \tilde{t} \tilde{t} \tilde{t} & & & & \tilde{q} \tilde{t} \\
13. & \tilde{t} \tilde{q} \tilde{t} & & & & \sim
\end{array}$$

„ზანდუკი ამა წიგნისა. /

ბ (1). შემოსლვისათ(ვ)ს მქარზვათასა, თქმ(უ)ლი ანასტასი მონაზონისა. /

ბ (2). თ(ა)რგმ(ა)ნ(ე)ბ(ა)მ მომიწს(ე)ნეთა, თქმ(უ)ლი გრ(ი)გ(ო)ლი ნოსელისა. /

მ (3). აღდგომასა შემდგომად ამბორის ყ(ო)ფისა, თქმ(უ)ლი ნ(მიდ)ისა ი(ოვან)ე
ოქრობირისა. |

დ (4). საკითხავი ამ(ა)ლლ(ე)ბისა. /

2 (5). კითხვა-მიგეგმნი წ(მიდ)ისა ბასილისა და გრიგოლისა. /

3 (6). ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ შიშველ-მ(ა)რთ(ა)ლთა. |

ზ (7). ს(ა)კითხ(ა)ვი წ(მოდ)ისა ნისიმასი. /

ლ (8). შეჩუწნებ(ა)მ მწვ(ა)ლ(ე)ბ(ე)ლთა. |

თ (9). ქ(ე)ბ(ა)ჟ ქ(ე)ბჟთა, იამბიკონად თქმ(უ)ლი. |

10. საკითხები შრომის ოცვლის ჩუენის იესო ქრისტესი, დეკემბერსა 30 (25). /

ნა (11). ს(ა)კითხ(ა)ვი დიონისიოს არიოპაგელისა. /

იზ (12). აღრიცხვა წელთა ადამისითგ(ა)ნთა“.

II. ხელნაწერის გადამწერის ხელით შესრულებული ანდერძ-მინაწერები

1. მინანერი დაწერილი იყო 186v-ს ქვედა ნახევარზე, #4 ტექსტის („წმიდათა შორის მამისა ჩუენისა იოვანე ოქროპირისა, კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისაჲ, სიტყუაჲ ამაღლებისათჳს უფლისა ჩუენისა იესჳ ქრისტესა“) ბოლოს, ძირითადი ტექსტის მარცხენა სვეტის ქვემოთ; მინანერის ტექსტი, დასაწყისი ფრაგმენტის გამოკლებით, ამოკვეთილია ფურცლის ზედაპირის თხელ ფენასთან ერთად; ორი სტრიქონი; დამწერლობის სახე არ განირჩევა; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ განირჩევა; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან სწორი ხაზი; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი.

1. $\vdash [\dots]$
2. $[\dots]$

2. მინანერი დაწერილი იყო 224r-ს ქვედა ნახევარზე, #6 ტექსტის („შრომა და ცხოვრება სანატრელთა მათ შოშუელ-მართალთა და ნმიდისა მამისა ზოსიმესი“) ბოლოს, ძირითადი ტექსტის ორივე სვეტის ქვემოთ; მინანერის ტექსტი ამოკვეთილია ფურცლის ზედაპირის თხელ ფენასთან ერთად; ერთი სტრიქონი; დამწერლობის სახე არ განირჩევა; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ განირჩევა.

$$\left[\begin{array}{c} \vdots \end{array} \right]$$

3. მინანერი დანერილია 266რ-ს ქვედა ნახევარზე, #10 ტექსტის („ქებაჲ ქებათაჲ, შესხმაჲ წმიდისა ღმრთისმშ[ო]ბელისაჲ ბრძნისა სოლომონისგან“) ბოლოს, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის XVII-XVIII სტრიქონებზე (მინანერი ძირითადი ტექსტისაგან წერტილებისა და განივი კლავნილი ან სწორი ხაზების საშუალებით შექმნილი დეკორატიული ზოლით არის გამოყოფილი); ორი სტრიქონი; ნუსხური; | სტრიქონის პირველი სიტყვის I-II გრაფემები (დბ) — ასომთავრული; ყავისფერი მელანი; | სტრიქონის პირველი სიტყვის I გრაფემა (დ) — წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა

განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნანერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 1983 წელს, ზურაბ სარჯველაძის მიერ⁵.

1. ~ ~ ~
2. ~ ~

„დიდეზ(ა) ღმერთისა სრ(უ)ლ მყოფელსა / ყოველთასა, ამენ“.

4. მინანერი დაწერილი იყო 292r-ს ქვედა ნახევარზე, #11 ტექსტის („უნყებათაგან პირუელთა გამოწულილვით შეკრებული ნეტარისა იოვანესგან, ზუცისა და მონაზონისა დამასკელისაჲ, საკითხავი შობისათჳს უფლისა ჩუენისა იესჳ ქრისტესა“) ბოლოს, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის ქვემოთ; მინანერის ტექსტი ამოკვეთილია ფურცლის ზედაპირის თხელ ფენასთან ერთად; ერთი სტრიქონი; დამწერლობის სახე არ განირჩევა; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ განირჩევა; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ხაზი.

[...]

5. მინანერი დაწერილი იყო 303r-ს ქვედა ნახევარზე, #12 ტექსტის („ცხორებაჲ წმიდისა დიონოსიოს ეპისკოპოსისა, რომელი იყო ძე სოკრატისი და მთავარი ათენელთაჲ, რომელსა ეწოდა ქალაქი ბრძენთაჲ. მოთხრობაჲ ჯუარცუმისათჳს უფლისა ჩუენისა იესჳ ქრისტესა“) ბოლოს, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის ქვემოთ; მინანერის ტექსტი ამოკვეთილია ფურცლის ზედაპირის თხელ ფენასთან ერთად; ორი სტრიქონი; დამწერლობის სახე არ განირჩევა; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ განირჩევა; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან სწორი ხაზი; I სტრიქონის ბოლოს დასმულია ორი მძიმე; II სტრიქონის ამოკვეთის ადგილზე გადაწერილია #89 გვიანდელი მინანერის I სტრიქონის რამდენიმე გრაფემა.

1. [...]
2. [...]

6. ანდერძი დაწერილია შესრულებულია 304v-ზე; თერთმეტი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი სიტყვის I-II გრაფემები (სა), V სტრიქონის მეორე სიტყვის I გრაფემა (ქ) და მესამე სიტყვის ორივე გრაფემა (ტპ), VI სტრიქონის მეექვსე სიტყვის ერთადერთი გრაფემა (გ), VIII სტრიქონის მეცხრე სიტყვის პირველი გრაფემა (დ) და X სტრიქონის პირველი სიტყვის სამივე გრაფემა (დბჲ) — ასომთავრულით; წითელი ფერის საწერ-საღებავი; V სტრიქონის მესამე სიტყვის ორივე გრაფემა (ტპ) და VI სტრიქონის მერვე სიტყვის ერთადერთი გრაფემა (გ), რომელთა საშუალებითაც რიცხვითი მნიშვნელობებია გადმოცემული – შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: მძიმე, ზემოთ აბრუნებული მძიმე, ორწერტილი, წერტილმძიმე, ორწერტილი და მძიმე – ალაგ-ალაგ; VIII სტრიქონის მერვე სიტყვის შემდეგ, IX, X და XI სტრიქონების ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმად გამოყენებულია პატარა განივი კლაკნილი ხაზი, II სტრიქონის პირველი სიტყვის I გრაფემის (ნ) ზედა ფრაგმენტი, V გრაფემის (ე) მარჯვენა ფრაგმენტი და VI გრაფემის (ლ) მარცხენა ფრაგმენტი, იმავე II სტრიქონის მეხუთე სიტყვის II გრაფემა და III გრაფემის (ვ) მარჯვენა ფრაგმენტი, III სტრიქონის მეორე სიტყვის I გრაფემის (ნ) მარცხენა ფრაგმენტი და მეექვსე სიტყვის მეორე გრაფემის (თ) მარჯვენა ფრაგმენტი, IV სტრიქონის მეორე სიტყვის IV-V გრაფემები და მეხუთე სიტყვის II-III გრაფემები, V სტრიქონის მეოთხე სიტყვის VIII გრაფემა და VII სტრიქონის მესამე სიტყვის V გრაფემის (ბ) ქვედა ფრაგმენტი, საწერ-საღებავის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემები, IV სტრიქონის მეორე სიტყვის IV-V გრაფემების გამოკლებით, კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; ანდერძის ტექსტი, დედანზე, ხელნანერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია რვაჯერ: პირველად – 1940 წელს,

5 „დიდება ღმერთისა, სრულ-მყოფელსა ყოველთასა, ამენ“ (ზურაბ სარჯველაძე, „ვენაში დაცული „ქებაჲ ქებათას“ ტექსტისათვის“, მრავალთავი, ფილოლოგიურ-ისტორიული ძიებანი, X (თბილისი, 1983), 86).

გრიგოლ ფერაძის მიერ, გერმანული თარგმანის სახით (თარგმანში ჩართულია მინაწერის ქართული მხედრული შრიფტით გადმოცემული რამდენიმე ფრაგმენტი)⁶; მეორედ – 2001 წელს, ჩემს მიერ⁷; მესამედ – 2002 წელს, ჩემსავე მიერ⁸; მეოთხედ – იმავე 2002 წელს, ჩემს მიერ⁹; მეხუთედ – 2003 წელს, აგრეთვე, ჩემს მიერ¹⁰, მექვეყნად – 2004 წელს, კვლავ ჩემს მიერ (პუბლიკაციაში ჩართულია

- 6 “Im Namen Gottes, dieses Buch heißt სანატრელი (etwa: das Begehrenswerte), geschriben durch die Hand des unwürdigen Nikolaos Nikra (წკზ ნიკრაჰსაჰთა) in Kedwa, das in der Welt heißt Bertha und ist eines von den Klöstern in der Umgebung des Klosters des hl. Davids in der Garedscha (wüste) (სანახებსა წისა მამისა დავითისსა. გარესჯას, კედვისა რლსა ეწოდების სოფლად ბერთაჲ), Khoronikon tp (ტპ) während der Herrschaft des Königs Giorgi, des Sohnes des Königs Demetre, im dritten Jahre seiner Regierung. Der Herr möge seine Herrschaft festigen zum Wohlgefallen unseres Herrn Jesus Christus, dem schwarzen Nikra (და შავ ნიკრასა) aber für seine Mühe den ewigen Segen verleihen, Amen” (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 226).
- 7 „სახელითა ღ(მრთ)ისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაიწერა ჴელითა უნდოჲსა შ[ა]ვ ნიკ(ოლო)ზ ნიკრაჰსაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხ[ე]ლ[ა]დ ბერთაჲ. ქრონიკონსა ტპ (1160 წ.), მეფობას[ა] ძისა დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისა ზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (მე-3 წ.). დაამყარენ ღ(მერთ)მან მეფობ[ა]ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უენ)ისა ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ს[ა]ჲ, რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდებ)აჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ა(მი)ნ. დ(იდებ)აჲ ღ(მერთ)სა სრ(ულ)მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. მე(უ)ფეო, გ(უ)ა(კ)ურთხ(ე)ნ“ (თემო ჯოჯუა, „საქართველოს მეფის გიორგი III-ის აღსაყდრების თარიღი 1160 წელს გარეჯში გადანერგილი ხელნაწერის (Ven.4-ის) ანდერძის მიხედვით, ისტორიის ინსტიტუტი 60 წლისაჲ, საინსტიტუტო სესია მიძღვნილი ისტორიის ინსტიტუტის დაარსების 60 წლისთავისადმი (მოხსენებების მოკლე შინაარსი) (თბილისი, 2001)).
- 8 „სახელითა ღ(მრთ)ისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების სანატრელი“. დაიწერა ჴელითა უნდოჲსა შ[ა]ვ ნიკ(ოლო)ზ ნიკრაჰსაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხ[ე]ლ[ა]დ(?) ბერთაჲ. ქრონიკონსა ტპ (380+780=1160 წ.), მეფობას ძისა დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისა ზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (მე-3 წ.). დაამყარენ ღ(მერთ)მან მეფობ[ა]ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უენ)ისა ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ს[ა]ჲ, რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდებ)აჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ა(მი)ნ. დ(იდებ)აჲ ღ(მერთ)სა სრ(ულ)მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. მე(უ)ფეო, გ(უ)ა(კ)ურთხ(ე)ნ“ (ჯოჯუა, „საქართველოს მეფის გიორგი III-ის აღსაყდრების თარიღი 1160 წელს გადანერგილი ხელნაწერის (Ven.4-ის) ანდერძის მიხედვით“ (2002)).
- 9 „სახელითა ღ(მრთ)ისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების სანატრელი“. დაიწერა ჴელითა უნდოჲსა, შ[ა]ვ ნიკ(ოლო)ზ ნიკრაჰსაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხ[ე]ლ[ა]დ ბერთაჲ. ქრონიკონსა ტპ (1160 წ.), მეფობას[ა] ძისა დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისა ზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (3). დაამყარენ ღ(მერთ)მან მეფობ[ა]ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უენ)ისა ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ს[ა]ჲ, რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდებ)აჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ა(მი)ნ. დ(იდებ)აჲ ღ(მერთ)სა სრ(ულ)მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. მე(უ)ფეო, გ(უ)ა(კ)ურთხ(ე)ნ“ (თემო ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაქმე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერგილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, ისტორიულ-ეთნოგრაფიული შტუდიები, V, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტში ჩატარებული ინსტიტუტის 60 წლისთავისადმი მიძღვნილი ახალგაზრდა მეცნიერთა და ასპირანტთა დარგთაშორისი კონფერენციის მასალები (თბილისი, 2002), 93-94).
- 10 „სახელითა ღ(მრთ)ისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაიწერა ჴელითა უნდოჲსა, შ[ა]ვ | ნიკ(ოლო)ზ ნიკრაჰსაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, | გარესჯას, კედელ[ა]სა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხ[ე]ლ[ა]დ | ბერთაჲ, ქრონიკონსა ტპ (380+780=1160 წ.), მეფობასა ძისა | დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისა ზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (III). | დაამყარენ ღ(მერთ)მან მეფობ[ა]ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უენ)ისა | ი(ეს)ჲ ქ(რისტესათჳს), რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდებ)აჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შ[ა]ვ ნიკრასა შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ა(მი)ნ. | დ(იდებ)აჲ ღ(მერთ)სა, სრ(ულ)მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. | მე(უ)ფეო, გ(უ)ა(კ)ურთხ(ე)ნ“ (თემო ჯოჯუა, „XII საუკუნის გარეჯელი კალიგრაფი ნიკოლოზ ნიკრაი და მის მიერ გადანერგილი ორი ხელნაწერი (Ven.4 და H-1669)“, ახალგაზრდა მეცნიერთა ასოციაციის /

გრიგოლ ფერაძის მიერ 1940 წელს გამოქვეყნებული, ქართული მხედრული შრიფტით გადმოცემული რამდენიმე ფრაგმენტი¹¹; მეშვიდედ – 2009 წელს, თინა დოლიძისა და ექვთიმე კოჭლამაზაშვილის მიერ¹², ხოლო მერვედ – 2015 წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ტექსტის გადმონაწერის ლათინური ტრანსკრიპციისა და ინგლისური თარგმანის სახით¹³.

1. $\mathcal{L}$
2. $\mathcal{L}$
3. $\sim$
4. $\sim$
5. $\dagger$ $\mathcal{L}^{\sim}$
6. $\sim$ $\mathcal{L}$
7. $\sim$ $\mathcal{L}$
8. $\sim$ $\mathcal{L}$
9. $\sim$ $\mathcal{L}$

რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენციის შრომები, ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2003 წელი, 10-12 ოქტომბერი (თბილისი, 2003), 203).

- 11 „სახელითა ღმრთისათა, წიგნსა ამას ეწოდების სა|ნატრელი (სანატრელი). დაიწერა ჯელითა უნდოჲსა, შავ | ნიკ(ოლო)ზ ნიკრასაჲთა, სანახებსა წმიდისა მამისა დავითისსა, | გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების სახელად | ბერთაჲ (ნიკ(ოლო)ზ ნიკრასაჲთა სანახებსა წმიდისა მამისა დავითისსა. გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების სოფლად, ბერთაჲ). ქრონიკონსა ტჰ (ტჰ) (1160 წ.) მეფობასა ძისა | დემეტრეს გიორგისაზე, წელსა მეფობისა მისისასა ზ (3). | დაამყარენ ღმერთმან მეფობაჲ მისი სათნოდ ოცვლისა ჩ(უე)ნისა | იეს(ჰ) ქრისტ(ჲ)სა, რ(ომ)ლისაჲ არს დიდებ(ა)ჲ უკ(უნი)თი უკ(უწინ)სადმდე, ამინ. და შა|ვ ნიკრასა (და შავ ნიკრასა) შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ამინ. | დიდებ(ა)ჲ ღმერთსა სრ(უ)ლ მყოფელსა ყოველთასა, ამინ. | მე|ჟ(უ)ფო, გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ“ (ფერადე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 164, 176. შდრ.: ფერადე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 225; ენრიკო გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია* (თბილისი, 2018), 862).
- 12 „სახელითა ღმრთისათა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაიწერა ჯელითა უნდოჲსა შავ ნიკოლოზ ნიკრასაჲთა, სანახებსა წმიდისა მამისა დავითისსა, გარესჯას, კედელსა, (თუ: კლდესა?), რომელსა ეწოდების სახელად ბერთაჲ, ქრონიკონსა ტჰ (=1160 წ.), მეფობასა ძისა დემეტრეს გიორგის ზე, წელსა მეფობისა მისისასა გ. დაამყარენ ღმერთმან მეფობაჲ მისი სათნოდ უფლისა ჩუენისა ი|ჰ ქ|სა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ უკ(უნი)თი-უკ(უწინ)სადმდე, ამენ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კურთხევაჲ საუკუნოჲ, აწ. დიდებაჲ ღმერთსა, სრულმყოფელსა ყოველთასა, აწ მეუფეო, გ კხნ“ (*პატრისტიკული კვლევა საქართველოში*, I, პროგრამა „ლოგოსი“, პუბლიკაციები და ლონისძიებები კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეციტიკის სფეროში, წმ. გრიგოლ ნოსელის თხზულებათა შემცველ ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ხელნაწერები აღწერეს, შესავალი და საძიებლები დაურთეს ექვთიმე კოჭლამაზაშვილმა და თინა დოლიძემ (თბილისი, 2009), 164).
- 13 “Saxelita ḡmrtisayta, c ignsa amas ec odebis sa|natreli; daic, era qelita undoysa, šavisa | niḡ(olao)z niḡraysayta; sanaxebsa c(mid)isa mamisa d(avi)tissa | garežas, kedvasa r(ome)lsa ec odebis soplad | bertay; Kroniḡonsa : Ṫ P .; Mepobasa zisa, | d(eme)tres; ḡ(iorg)isa ze, c elsa mepobisa misisasa Ḡ. | daamqaren ḡ(mertma)n mepob(a)y misi, satnod o(wpl)isa č(ue)nisa | i(eso)w k(riste)s, r(om)lisay ars d(ide)b(a)y; uḡ(uni)ti uḡ(unisamd)e a(me)n : — Da šav | niḡrasa šromisatws k(urt)x(e)vay s(au)ḡ(u)n(o)y : a(me)n | D(ide)b(a)y ḡ(merts)a sr(u)l-mqop(e)lsa ḡ(ovel)tasa a(me)n: — | — : me(u)peo ḡ(ua)k(urt)x(e)n : —”; “In the name of God! This book is named ‘the blissful | one’; it was written by the hand of the unapt ‘Black’ | Niḡlaoz ‘the Nikra’, in the vicinity of the (monastery of) the holy Father David | in Gareža, in Kėdva, which as a village is named | Berta; in the chronicon 380, under the reign of the son | of Demetre, Giorgi, in the third year of his reign. | May God consolidate his dominion, to the delight of our Lord | Jesus Christ, whose is the glory forever and ever. — And for the | black Niḡra eternal benediction for his endeavour! Amen! | Glory to God, the accomplisher of all! Amen! | Ruler, bless us!” (Jost Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”. *Manuscript Cultures*. 8 (Hamburg, 2015), 113).

**„ღმერთო, შეინყაღე ვარდი კიკნაძის ქალი თამარი, შეინყაღე, უ(ფაღ)ო. |
ქაიხოსრო და თათია შეინყაღე, უ(ფაღ)ო. |
გიორგი და მათა შეინყაღე.
სვიმონა გველეხიანი შეინყაღე“.**

3. მინანერი დანერილია IV-ს ზედა ნახევარზე; ათი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ტეხილი ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი; I სტრიქონის მესამე სიტყვის (კ ე) წინ თავდაპირველად დანერილი იყო გრაფემა ი, რომელიც დამწერს თავადვე გადაუშლია; მინანერს უზის თარიღი – ჩღოზ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1772 წელი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ხუთჯერ: პირველად – 1940 წელს, გრიგოლ ფერაძის მიერ, ქართული ტექსტის გადმონაწერისა და მისი გერმანული თარგმანის სახით¹⁵; მეორედ – 2002 წელს, ჩემს მიერ¹⁶; მესამედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ¹⁷; მეოთხედ – 2009 წელს, აგრეთვე, ჩემს მიერ¹⁸, ხოლო მეხუთედ – 2015

- 15 “Im Jahre 1770 (ჩღო) am 25. März schenkte ich, der unwürdige Mönchspriester Johannes der Stumme, dem Kreuzkloster: Horologion, Psalter, Euchologion (und) Kondakion der Buchdruckerei. Ihr alle, die ihr hierherkommt, könnt diese Bücher hier benutzen, lesen und für die Vergebung meiner Sünden beten. Wer aber diese bücher aus Jerusalem entfernt, dem werde die Hand abgeschlagen und er sei verdammt von Christus - mir aber soll er am Tage des Jüngsten Gerichts Rechenschaft abgeben, Amen. Das gedruckte Evangelion gehört der Muttergottes Pirghebuli”; „ჩღო მარტს კე უღირსმან: იოანე. მლუდელ: მონაზონ მან მუნჯმან. შევსწირე. ჯვარის. მონასტერსა. ჩემი: მოგებული ჟამნი. დავითნი. კურთხევანი: კონდაკი. სტამბისა. ვინცა მოხვიდეთ. აქ. იხმარეთ. იკითხეთ. და შენდობა. მიბრძანეთ. ვინც. ამ იეროსალიმიდამ. წაიღოს. ხელიმცა. მოეკვეთოს: და შეჩვენებულ იყოს. ქესგან. და მეცა. მეპასუხოს. დიდის. მსაჯულის. წინაშე. აწ: სახარებასა სტამბისა პირლებულისა. ღმრთის მშობლისა: არის:“ (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 231. შტრ.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 168, 178; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 230).
- 16 „ჩღოზ (1772 წ.), მარტს კე (25). უღირსმან იოანე მლუდელ მონოზონმან მუნჯმან შევსწირე ჯვარის მონასტერს ჩემი მოგებული ჟამნი, დავითნი, კურთხევანი, კონდაკი სტამბისა. ვინც მოხვიდეთ, აქ იხმარეთ, იკითხეთ და შენდობა მიბრძანეთ. ვინც ამ იეროსალიმიდამ წაიღოს, ხელიმცა მოეკვეთოს და შეჩვენებულ იყოს ქ(რისტ)ესგან და მეცა მეპასუხოს დიდის მსაჯულის წინაშე, ა(მ)იწ. სახარება სტა(მ)ბისა პირლებულის ღ(მრ)თის მშობლისა არის“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაწი გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 109).
- 17 „ჩღოზ (1772 წ.), მარტს კე (25). | უღ(ი)რსმან იოანე მლუდელ მონოზონმან მუნჯმან | შევსწირე ჯვარის მონასტერს ჩემი მოგებული | ჟამნი, დავითნი, კურთხევანი, კონდაკი სტამბისა. | ვინც მოხვიდეთ, აქ იხმარეთ, იკითხეთ და შენ|დობა მიბრძანეთ. ვინც ამ იეროსალიმიდამ წაი|ღოს, ხელიმცა მოეკვეთოს და შეჩვენებულ | იყოს ქ(რისტ)ესგან და მეცა მეპასუხოს დიდის მსა|ჯ(უ)ლის წინაშე, ა(მ)იწ. სახარება სტა(მ)ბისა პირლე|ბულის ღ(მრ)თის მშობლისა არის“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 178. შტრ.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 230; გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 863).
- 18 „ჩღოზ: მარტს. კე | უღრსმან: იოანე. მლუდელ: მონოზონმან მუნჯმან. | შევსწირე. მონასტერს. ჩემი: მოგებული | ჟამნი. დავითნი. კურთხევანი, კონდაკი სტამბისა. | ვინც მოხვიდეთ. აქ იხმარეთ, იკითხეთ და შენ|დობა მიბრძანეთ. ვინც ამ იეროსალიმიდამ წაი|ღოს, ხელიმცა მოეკვეთოს და შეჩვენებულ | იყოს ქ(რისტ)ესგან და მეცა მეპასუხოს დიდის მსა|ჯ(უ)ლის წინაშე, ა(მ)იწ. სახარება სტა(მ)ბისა პირლე|ბულის ღ(მრ)თისმშობლისა არის“ (თეგო

წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ტექსტის გადმონაწერის ლათინური ტრანსკრიპციისა და ინგლისური თარგმანის სახით¹⁹.

1. ჩლოზ მარტს. კე
2. ულსმან: იოანე. მლუდელ: მონოზონმან მუნჯმან.
3. შვესწირე. ჯვარის. მონასტარს. ჩამი: მოგებული
4. ჟამნი. დავითნი. კურთხევანი: კონდაკი. სტამბისა.
5. ვინც. მოსვიდეთ. აქ. იხმარეთ. იკითხეთ. და შენ
6. ღოზა. მიგრძანეთ. ვინც. ამ. იეროსალიმიდამ. წაი
7. ღოს. ხელიმცა. მოეკვეთოს: და შეჩვენებულ
8. იყოს. ქეხგან. და მცა. მეპასუხოს. დიდის. მსა
9. ჯლის. წინაშე. ან: სახარება. სტამბისა. პირლე
10. გულის. ღმრის. მშობლისა: არის:–

„ჩლოზ (1772 წ.). მარტს კე (25). /

ულქირსმან იოანე მლუდელმონოზონმან, მუნჯმან, | შვესწირე ჯვარის მონასტერს
ჩემი მოგებული | ჟამნი, დავითნი, კურთხევანი, კონდაკი, სტამბისა. |

ვინც მოხვიდეთ, აქ იხმარეთ, იკითხეთ და შენ/ღოზა მიგრძანეთ.

ვინც ამ იეროსალიმიდამ წაი/ღოს, ხელიმცა მოეკვეთოს და შეჩვენებულ | იყოს ქ(რისტ)
ესგან და მეცა მეპასუხოს დიდის მსა/ჯ(უ)ლის წინაშე, ა(მი)ნ.

სახარება სტამბისა პირლე/ბულის ღ(მრ)თისმშობლისა არის“.

4. მინაწერი დაწერილია IV-ს ქვედა ნახევარზე, #3 მინაწერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით; ათი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის I-II გრაფემები (რი) და II სტრიქონის ბოლო სამი გრაფემა(ტპჰ) — ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი; მინაწერს უზის თარიღი – ჩლოჲ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1778 წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია სამჯერ: პირველად – 1940 წელს,

ჯოჯუა, „მღვდელმონაზონი იოანე მუნჯის ბიბლიოგრაფიული მინაწერი (1772 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, *საქართველოს ისტორიის პრობლემური საკითხები*, II, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, II რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენციის შრომები (ქუთაისი, 2009), 203).

- 19 “čg ob marts k e | uğirsman : ioane . mğdeli . monazonman munžman . | ševsc ire . žvars monašters . čemi : m(o)gebuli | žamni . davitni . kurtxevani : kondaķi . štambisa . | vinca . moxvidet . ak . ixmaret . iķitxet . da šen|doba . mibrzanet . vinca . am . ierosalimidam . č ailğos . xelimca . moeķvetos . da šečvenebul | iqos . k(rist)esgan . da meca . mepasuxos . didis . msa|žulis . cį naše . a(me)n . saxareba . štabisa . pırğe|bulis . ğ(mr)tis mšobelisa : aris : — ”; “1772, March 25 | I, Ioane the mute, the unworthy priest (and) monk, | have donated to the Monastery of the Holy Cross the (following books) acquired by me: | a book of hours, a psalter, a euchologion, (and) a kontakion, printed. | You who come here, use them, read them and grant forgiveness to | me. Whoever takes them away from Jerusalem here – | his hand shall be cut off and he shall be cursed | by Christ! And he shall have to answer to me before | the great judge. Amen! The printed Gospels belong | to the Theotokos ‘with a coloured face’ (Jost Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 117).

გრიგოლ ფერაძის მიერ, ქართული ტექსტის გადმონაწერისა და მისი გერმანული თარგმანის სახით²⁰; მეორედ – 2002 წელს, ჩემს მიერ²¹; ხოლო მესამედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ²².

1. ჩლოჭ. ოკდობერს. კე.
2. ულირსი. არქიმანდრიტი ანტონიოს. ამა წმიდათა.
3. ადგილთა. მეორედ. მოვედ. და თაყვანის ვეც. ყოველთ.
4. განმაცხოველებელს. ქრისტეს საფლავსა. და წმიდას. გოლგოთას.
5. და ყოველთა. წმიდათ. ადგილთა. წმიდის მამის. იოანეს.
6. ნაწარი ვნახე. წიგნები. ვეძიე. და იერუსალიმს. წიგნე.
7. ბის. საუნჯეში. ვნახე. სახარება. და კურთხევანი ვპოვე.
8. სხვა. არა. იყო. ბევრი. ვეძიე. ყველგან. და ვერ ვიპოვე.
9. ვინც. წაიღო. აღწერილისაებრ. ეყოს. და მას. შუა.
10. ასუსოს. ვინც. ამ ადგ. მონასტერს. გამოახვა. აწ.

„ჩლოჭ (1778 წ.). ოკდობერს კე (25). |

ულირსი არქიმანდრიტი ანტონიოს ამა წმიდათა | ადგილთა მეორედ მოვედ და თაყვანის ვეც ყოველთა | განმაცხოველებელს ქრისტეს საფლავსა და წმიდას გოლგოთას | და ყოველთა წმიდათა ადგილთა.

20 „Im Jahre 1778 (ჩლოჭ) kam ich, der unwürdige Archimandrit Antonios, hierher zum zweitenmal, um daz Grab Christi, das hl. Golgatha und andere hl. Ortschaften anzubeten. Ich habe die Beischrift des hl. Vaters Johannes gelesen und diese Bücher gesucht. Ich fand davon in Jerusalem in der Schatzkammer der Bücher (wahrscheinlich Bibliothek) nur zwei Bücher: das Evangelium und das Euchologion. Ich habe viel nach den anderen Büchern gesucht und nichts gefunden. Wer diese Bücher aus dem Kloster entfernt, dem Möge das widerfahren, was oben geschrieben ist, und er möge dieses ihm (dem Vater Johannes am Tage des Jüngsten Gerichts) verantworten“; „ჩლოჭ ოკდობერსა კე ულირსი არქიმანდრიტი ანტონიოს. ამა წმიდათა. ადგილთა. მეორედ. მოვედ. და თაყვანისვეც. ყოველთ განმაცხოველებელს. ქრისტეს საფლავსა. და წმიდასა. გოლგოთას. და ყოველთა. წმიდათა. ადგილთა. წმიდის მამის. იოანეს. ნაწარი ვნახე. წიგნები. ვეძიე. და იერუსალიმს. წიგნების საუნჯეში. ვნახე. სახარება. და კურთხევანი. ვპოვე. სხვა. არა. იყო. ბევრი. ვეძიე. ყველგან. და ვერ ვიპოვე. ვინცა წაიღო. აღწერილისა მრ. ეყოს. და მას უბასუხოს. ვინც. ამ მონასტერს. გამოახვა. აწ“ (Peradze, „Über die georgischen Handschriften in Österreich“, 232. შდრ.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 168, 178; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 224-225; გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 863).

21 „ჩლოჭ (1778 წ.), ოკდობერს კე (25). ულირსი არქიმანდრიტი ანტონიოს ამა წმიდათა ადგილთა მეორედ მოვედ და თაყვანის ვეც ყოველთა | განმაცხოველებელს ქრისტეს საფლავსა და წმიდას გოლგოთას და ყოველთა წმიდათა ადგილთა. წმიდის მამის იოანეს ნაწარი ვნახე. წიგნები ვეძიე და იერუსალიმს წიგნების საუნჯეში ვნახე. სახარება და კურთხევანი ვპოვე. სხვა არა იყო. ბევრი ვეძიე ყველგან და ვერ ვიპოვე. ვინც წაიღო, აღწერილისაებრ ეყოს და მას უბასუხოს, ვინც ამ <ადგ> მონასტერს გამოახვა, აწინ“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაწამე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 110-111. შდრ.: ჯოჯუა, „მღვდელმონაზონი იოანე მუწუგის ბიბლიოგრაფიული მინაწერი (1772 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) ამიებიდან“, 209).

22 „ჩლოჭ (1778 წ.), ოკდობერს კე (25). | ულირსი არქიმანდრიტი ანტონიოს ამა წმიდათა | ადგილთა მეორედ მოვედ და თაყვანის ვეც ყოველთა | განმაცხოველებელს ქრისტეს საფლავსა და წმიდას გოლგოთას | და ყოველთა წმიდათა ადგილთა. წმიდის მამის იოანეს | ნაწარი ვნახე. წიგნები ვეძიე და იერუსალიმს, წიგნების საუნჯეში ვნახე. სახარება და კურთხევანი ვპოვე. | სხვა არა იყო. ბევრი ვეძიე ყველგან და ვერ ვიპოვე. ვინც წაიღო, აღწერილისაებრ ეყოს და მას უბასუხოს, ვინც ამ <ადგ> მონასტერს გამოახვა, აწინ“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 178-179. შდრ.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 230; გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 863).

წმიდის მამის იოქანეს / ნაწერი ვნახე. წიგნები ვეძიე და იერუსალიმს, წიგნები/ბის საუნჯეში ვნახე. სახარება და კურთხევანი ვიპოვე. / სხვა არა იყო. ბევრი ვეძიე ყველგან და ვერ ვიპოვე.

ვინც წაიღო, აღწერილისაებრ ეყოს და მას უპასუხოს, ვინც ამ <ადგ> მონასტერს გამოაზვა, ა(მი)ნ“.

5. მინაწერი დაწერილია 1რ-ს ზედა კიდესთან; ერთი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერის დასაწყისი და დასასრული ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; მინაწერის ჩვენამდე მოღწეული ტექსტის მეხუთე და მერვე-მეთერთმეტე გრაფემები, მეღმის გადასვლის გამო, აღარ იკითხება; ერთ-ერთი ნაკლები გრაფემა კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინაწერი, ხელნაწერის 303რ-ზე იმავე ხელით დაწერილი თარიღიანი მინაწერის (#89) გათვალისწინებით, 1363 წლით თარიღდება; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ²³.

[...] სანტ[-]ლი [---][...]

„[...] სანტ[რ]ელი [---][...]“.

6. მინაწერი დაწერილია 1რ-ს ზედა ნახევარზე, #5 მინაწერის ქვემოთ; სამი სტრიქონი; წუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერის სამივე სტრიქონის მარცხენა ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; I სტრიქონის ბოლოს თავდაპირველად დაწერილი იყო ორი გრაფემა, რომლებიც დამწერს თავადვე გადაუხაზავს; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
- 2.
- 3.

„[...] ფილიპეს / [...] ვიდე / [...] ცოდვანი ჩემნი“.

7. მინაწერი დაწერილია 1რ-ს ზედა ნახევარზე, #6 მინაწერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, იმავე #6 მინაწერის ხელით; სამი სტრიქონი; წუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლანილი ხაზი; მინაწერის სამივე სტრიქონის მარცხენა ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტების ტექსტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

23 „წიგნ-...“ სანატრაქი სე[...]; „წიგნ[ი] [სე] „სანატრაქი“ სე[...“ (თემო ჯოჯუა, „მოქცის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრხელი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მინაწერი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, *ისტორიულ-ეთნოგრაფიული შტუდიები*, VI, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტში 2002 წლის 24-26 სექტემბერს ჩატარებული მარი ბროსეს დაბადებიდან 200 წლისთავისადმი მიძღვნილი ახალგაზრდა მეცნიერთა და ასპირანტთა კონფერენციის მასალები (თბილისი, 2003), 34. შდრ.: თემო ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქცეული ეპისკოპოსის ლუკა ოძრხელის (1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, ახალგაზრდა მეცნიერთა ასოციაციის II რესპუბლიკური კონფერენციის შრომების კრებული, 2004 წელი, 8-10 ოქტომბერი (თბილისი, 2004), 260).

1. ~
2. ~
- 3.

„[ნეტარ] [არს] [კაცი], რ(ომე)ლ(ი) არა მივიდა | [ზრახვასა] [უ]ლმ(რ)თოთასა | [და] [გზასა] [ცოდვ]ილთასა არა დადგა“.

8. მინანერი დაწერილია 1r-ს შუა მონაკვეთზე, #7 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #6 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის დასაწყისი და დასასრული ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტების ტექსტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

„[ნეტარ] [არს] [კაცი], [რო]მელი არა მივიდა ზრახვ[ასა] [...]“.

9. მინანერი დაწერილია 1r-ს შუა მონაკვეთზე, #8 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #6 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის დასაწყისი და დასასრული ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტების ერთ-ერთი გრაფემა კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; პირველი სიტყვის (მერ) ბოლოს თავდაპირველად დაწერილი იყო ორი გრაფემა (თო), რომლებიც დამწერს თავადვე გადაუხაზავს; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

„[...] [ლ]მერ(თო), {ა}ცხოვნე [...]“.

10. მინანერი დაწერილია 1r-ს შუა მონაკვეთზე, #9 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #6 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის დასაწყისი და დასასრული ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტის ტექსტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

„[ნეტარ] [არს] [კაცი], [რო]კ[-]მელი არა მივიდა ზრახვ[ასა] [...]“.

11. მინანერი დაწერილია 1r-ს ქვედა ნახევარზე, #10 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #6 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; წითელი ფერის სანერ-საღებავი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის დასაწყისი ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტის ტექსტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

„[ნეტარ] [არს] [კაცი], რომელი არა მივიდა“.

12. მინანერი დაწერილია 1r-ს ქვედა ნახევარზე, #11 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #6 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; II სტრიქონის მესამე გრაფემა (ლ) – ასომთავრული; ნითელი ფერის სანერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის I სტრიქონის დასაწყისი და დასასრული ფრაგმენტები, III სტრიქონის დასასრული ფრაგმენტი და III სტრიქონის დასაწყისი ფრაგმენტი ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტების ტექსტის ერთი ნაწილი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
2. ზ
3. ~ ~

**„[ჯუარო] პატოსანო, შეინყა[ლე] | ფილიპე, ამენ]. |
[...] პ(ა)ტ(ი)ყს, ა(მ)ენ“.**

13. მინანერი დაწერილია 1r-ს ქვედა მარცხენა კუთხეში, #2 მინანერის ხელით; ცხრა სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ვარდი
2. და ბესარიონ ტასია ეფე
3. ნია და რუსუდან შუ
4. უო ვა იესო ძრისტე და
5. წმინდა ღვთისმშო
6. ბელო მარიამ შუ
7. ნ დღესა განკითხვისასა
8. საუკუნოდ უკუნისამ
9. დე ამინ

„ვარდი | და ბესარიონ, ტასია, ეფე/ნია და რუსუდან შ(ეინყალ)ე, | უ(ფალ)ო <ვა> იესო ქრისტე და | წმინდაო ღვთისმშო/ბელო მარიამ, შ(ეინყალ)ე/ნ დღესა განკითხვისასა, | საუკუნოდ უკუნისამ/დე, ამინ“.

14. მინანერი დაწერილია 1v-ს ქვედა არშიაზე; ორი სტრიქონი; ნუსხური; ყავისფერი მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~
2. ~

**„ლ(მერთო), მ(ე)ცა მალირსე ნან(ი)ლსა მოყ(უა)რეთა და მეძებელთა | შენთასა, ცოდვიქ
ლი დ(ავი)თ ჭულ(ე)ველი“.**

15. მინანერი დაწერილია 1v-ს ქვედა არშიაზე, #14 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით; ერთი სტრიქონი; მეხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერი, შინაარსობლივად, #14 მინანერს მიემართება;

მინაწერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

[...]ო მეცა: მაღრსა

„[ღმერთ]ო, მეცა მაღ(ი)რსე“.

16. მინაწერი დაწერილია 4r-ს მარჯვენა არშიის შუა მონაკვეთზე, #2 მინაწერის ხელით; შვიდი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან ტეხილი ხაზი; მინაწერს უზის თარიღი – ჩჰიზ (1813) ქრონიკონი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1813 წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2004 წელს, ჩემს მიერ²⁴; ხოლო მეორედ – 2015 წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ტექსტის ფრაგმენტის გადმონაწერის ლათინური ტრანსკრიპციისა და ინგლისური თარგმანის სახით²⁵.

1. იესო ქრისტე შუ
2. ბესარიონ მღვ
3. დელი და მო
4. მხსენებელი მის
5. სი მოიხსენა ღმერთო
6. თუვესა დეკენბერსა
7. თი ქს ჩჰიზ

„იესო ქრისტე, შ(ეიწყალ)ე | ბესარიონ მღვ/დელი და მო/მხსენებელი მის/ს>ი მოიხსენე, ღმერთო. |

თვესა დეკენბერსა | თი (9), ქ(რონიკონ)ს ჩჰიზ (1813 წ.)“.

17. მინაწერი დაწერილია 8r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა ნახევარზე, #2 მინაწერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი მორკალული ხაზი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2015 წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ტექსტის ფრაგმენტის გადმონაწერის ლათინური ტრანსკრიპციისა და ინგლისური თარგმანის სახით²⁶.

1. ღმერთო შუ ბესარ
2. იონ სანა
3. ყალი და ცოდვ
4. ილი ამინ

„ღმე(რ)თო, შ(ეიწყალ)ე ბესარ/იონ, სან<ა>/ყალი და ცოდვ/ილი, ამინ“.

24 „იესო ქრისტე, შ(ეიწყალ)ე | ბესარიონ მღვ/დელი და მო/მ<ო>ხსენებელი მის/ს>ი მოიხსენე, ღმერთო. | თვესა დეკენბერსა | თი (9). ქ(რონიკონ)ს ჩჰიზ (1813 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 179).

25 “tvesa dekembersa t k(riste)s čqyg”; “in the month of December, 9; (in the year) of Christ, 1863” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 116).

26 “gme(r)to š(eic qal)e besarion sač qali da codvili, amin”; “God, have mercy on Besarion, poor and sinful. Amen!” (იქვე, 120).

18. მინაწერი დაწერილია 8r-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინაწერის ხელით; ექვსი სტრიქონი; მხედრული; IV სტრიქონის მეხუთე სიტყვის პირველი გრაფემა (ღ) – ა სომთავრული; II სტრიქონის მესამე სიტყვის მეხუთე გრაფემა (ა), III სტრიქონის პირველი სიტყვის მეორე (ა) და მეცხრე სიტყვის მეორე (ა) გრაფემები, IV სტრიქონის მესამე სიტყვის მესამე (ა) და მეხუთე სიტყვის მეორე (ო) გრაფემები – ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი, მორკალული ან ტეხილი ხაზი; VI სტრიქონის მეორე სიტყვის (ჩყიდ) პირველი ორი გრაფემის შემდეგ თავდაპირველად დაწერილი იყო ორი გრაფემა, რომლებიც დამწერს თავადვე გადაუხაზავს; VI-სტრიქონის პირველი-მეექვსე გრაფემები, ჭიის მიერ ფურცლის დაღრღნის გამო, დაკარგულია; მინაწერს უზის თარიღი – ჩჰიდ (1814) ქრონიკონი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1814 წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია სამჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ²⁷; მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ²⁸; ხოლო მესამედ – 2015 წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ტექსტის გადმონაწერის ლათინური ტრანსკრიპციისა და ინგლისური თარგმანის სახით²⁹.

1. წმინდანო მამანწო, ვინაც იხილოთ წმინდა და სასულიერო წიგნი
2. ესა გავრგან დამი ლული იყო მრავალგზის ვთვალე დ გავაწახლე მეცა ვევედრე
3. უ ამის მწერლის და მკითხველისათვის მეცა შენდობა მიბძანეთ რ~
თქვენცა შენ
4. ნდოვილ იყვნეთ უწ მიერ ი და ცხოველსყოფელო ჯვარო ქრისტესო
საფლაო ძრსტა
5. [-----] საფლაო ქრისტესო შუი გსარიო
6. 6. ეწ ჩჰიდ

**„წმინდანო მამანწო, ვინაც იხილოთ წმინდა და სასულიერო წიგნი | ესე, ბევრგან
დამღალული იყო. მრავალგზის ვთვალე დ გავაწახლე.
მეცა ვევედრე | უ(ფალს)ა ამის მწერლის და მკითხველისათვის.**

27 „წმინდანო მამანწო, ვინაც იხილოთ, წმინდა და სასულიერო წიგნი ესე ბევრგან დამღალული იყო, მრავალგზის ვთვალე დ{ა} გავაწახლე. მეცა ვევედრე უ(ფალს)ა ამის მწერლის და მკითხველისათვის, მეცა შენდობა მიბძანეთ, რ(ათ)ა თქვენცა შენ<ნ>დობილ იყვნეთ უ(ფლი)სა მიერ. ღ(მერთ)ო და ცხოველს მყოფელო ჯვარო ქრისტესო, <საფლაო ქრსტე> [-----] საფლაო ქრისტესო, შ(ეინყალ)ე ბქესარიონ. ქ(რონიკონ)ს ჩჰიდ (1814 წ.)“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაწი გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადამწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 94-95).

28 „წმინდანო მამანწო, ვინაც იხილოთ, წმინდა და სასულიერო წიგნი | ესე ბევრგან დამღალული იყო, მრავალგზის ვთვალე და გავაწახლე. მეცა ვევედრე | უ(ფალს)ა ამის მწერლის და მკითხველისათვის, მეცა შენდობა მიბძანეთ, რ(ათ)ა თქვენცა შენ<ნ>დობილ იყვნეთ უ(ფლი)სა მიერ. ღ(მერთ)ო და ცხოველს მყოფელო ჯვარო ქრისტესო, <საფლაო ქრსტე> | <[...]> საფლაო ქრისტესო, შ(ეინყალ)ე ბქესარიონ<ნ>. ქ(რონიკონ)ს ჩჰიდ (1814 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 176-177. შდრ.: გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 865-866).

29 “ç mindano mamano vinac ixilet ç minda da sasuliero ç igni | ese bevrgan damgîluli iqo. mravalgzis vtvale davakazme. meca vedvedre | u(pals)a amis mc erlis da mk̄itxvelisatvis. meca şendobas (?) mibzanet r(ayt) a tkuenca şen|dobil iq̄vnet u(pli)sa mier. Ġ(mert)o da cxovels-mq̄opelo, žvaro kristeso, saplao kriste[so], ***** , saplao kristeso, s(eicqal)e besario|ni k(riste)s (?) ċ ċ yd | ġme(rt)o š(eicqal)e besarion sacqali da codvili, amin”; “Holy fathers, you who have seen this holy and spiritual book (before): | it was extensively eaten by worms (?). Many times I have considered restoring it. And I have implored | God for its writer and reader. Grant me forgiveness so that you, too, may | achieve forgiveness from the Lord. God and Redeemer, Christ’s Cross, Christ’s Sepulchre, | ***** , Christ’s Sepulchre, have mercy on me, | Besarion, (in the year) of Christ 1864. | God, have mercy on Besarion, poor and sinful. Amen!” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 115).

*მეცა შენდობა მიბძანეთ, რ(აჲთ)ა თქვენცა შენ/ნდობილ იყვნეთ უ(ფლი)სა მიერ.
 ღ(მერთო) და ცხოველსმოყოფლო ჯვარო ქრისტესო, საფლავჱო ქრ(ისტე)სო, | [-----]
 <საფლავო ქრისტესო> შ(ეინ)ყალე ბ(ე)ქსარიო/ნ.
 ქ(ორონიკონ)ს ჩჲიდ (1814 წ.)“.*

19. მინაწერი დაწერილია 10r-ს ქვედა არშიაზე, ხელნაწერის მოგვიანო პერიოდის ზანდუკის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; სტრიქონების ბოლოს დასმულია თითო ორწერტილი და მძიმე; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; I სტრიქონის მერვე სიტყვის მეორე და მესამე გრაფემების (ნს) და მეცხრე სიტყვის მეორე გრაფემის (ნ) ზედა ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; II სტრიქონის მესამე სიტყვის მეხუთე (ზ) და მეოთხე სიტყვის პირველი (ზ) გრაფემები, ჭიის მიერ ფურცლის დაღრღნის გამო დაკარგულია; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~ ~ ~ ~
 2. ~ ~ ~ ~ ~

*„ფარ(ე)მ(უ)ზაშე(ი)ლსა ს(ა)ბ(ა)ს და მისთა დედა-მ(ა)მ(ა)თა შ(ეუნდ)ნ(ე)ს ღ(მერთმა)ნ. |
 და ვინცა შენდ(ო)ბ(ა)ჲ ბრძანოთ, თქ(უ)ენცა შ(ე)გ(ინდ)ნ(ე)ს ღ(მერთმა)ნ<ა>“.*

20. მინაწერი დაწერილია 17r-ს ქვედა არშიაზე, #6 მინაწერის ხელით; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; პირველი გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (მ) — ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მეექვსე გრაფემის (ნ) მარჯვენა და მეშვიდე გრაფემის (ე) მარცხენა ფრაგმენტები ფურცელზე დაწვეთებული მელნის (?) ლაქის ქვეშ არის მოქცეული; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ჟ ~

„მივსენე სიტყ(უ)აჲ“.

21. მინაწერი დაწერილია 18v-ს ქვედა არშიაზე; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის დასაწყისში დასმული სტილიზებული ქანწილი; I სტრიქონის მესამე სიტყვის პირველი-მეოთხე გრაფემების (ადგლ) ქვედა ფრაგმენტები, მეხუთე სიტყვის მესამე გრაფემის (ფ) მარცხენა ფრაგმენტი, მერვე სიტყვის პირველი გრაფემის მარჯვენა ფრაგმენტი და მეორე-მესამე გრაფემები, II სტრიქონის მეორე სიტყვის ორივე გრაფემა, მესამე სიტყვის მეორე გრაფემის (ლ) მარცხენა ფრაგმენტი, მეხუთე სიტყვის პირველი გრაფემის (შ) ქვედა მარჯვენა ფრაგმენტი და მეშვიდე სიტყვის მესამე გრაფემა, III სტრიქონის პირველი-მეორე გრაფემები, IV სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი და მეორე გრაფემები, მესამე სიტყვის მესამე და მეექვსე გრაფემები, მეშვიდე გრაფემის (ი) ზედა მარჯვენა და მერვე გრაფემის (ს) ქვედა მარცხენა ფრაგმენტები, მელნის გადასვლის გამო, დაკარგულია; ნაკლული გრაფემები კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნებისა და მის ტექსტში მოხსენებული ისტორიული პირის – „აღდგომელი“, ე.ი. იერუსალიმის მაცხოვრის აღდგომის ტაძრის მოძღვრის იოსებ ხუნტუსძის ცხოვრება-მოღვაწეობის რეალიების გათვალისწინებით, XV საუკუნის II ნახევრით თარიღდება³⁰; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია სამჯერ:

30 მინაწერის დათარიღების შესახებ დაწერილებით იხ. ჩემი გამოკვლევა „წმიდა მღვდელმონაღმ გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, რომელიც წინამდებარე წიგნის II ტომშია დაბეჭდილი.

„ქ(რისტ)ე, შ(ეინყალ)ე ლავრ(ე)ნტი“.

24. მინაწერი დაწერილია 29v-ს ქვედა ნახევარზე; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი გრაფემა (ჰ) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის ბოლოს დასმულია სამი წერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან სწორი ხაზი; მინაწერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ჰ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~
3. ~ ~
4. ~
- 5.

„ჴ, საქმე ს(ა)კვრ(ე)ლო, | კ(ურთ)ხ(ეულ) (ა)რს კ(ა)ცთმ(ო)ყ(უა)რ(ე)ბ(ა)ჴ შ(ე)ნი, ლ(მერთ)ო | ჩ(უ)ნო ჴ(ეშპარი)ტო, | ა(მე)ნ“.

25. მინაწერი დაწერილია 30r-ს მარჯვენა არშიის შუა მონაკვეთზე, #22 მინაწერის ხელით; ხუთი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის პირველი სიტყვის ორივე გრაფემა (ქე) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი ან წერტილი; მინაწერს უზის თარიღი – ჩჰვ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ~ი შ~ე
2. ლავრენტი
3. უღირსი. ბერი
4. იმერელი. გოგელიძე
5. ჩჰვ

„ქ(რისტ)ე, შ(ეინყალ)ე | ლავრენტი, | უღირსი ბერი, | იმერელი, გოგელიძე. | ჩჰვ (1806 წ.)“.

26. მინაწერი დაწერილია 30r-ს ქვედა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის სვეტებს შორის და ქვედა არშიაზე, #22 მინაწერის ხელით; რვა სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის ორივე გრაფემა (ქე) და VII სტრიქონის მესამე სიტყვის I გრაფემა (ა) – ასომთავრული; VII სტრიქონის ბოლო სიტყვის ერთადერთი გრაფემა (ო) – ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი ან წერტილი; მინაწერს უზის თარიღი – ჩჰვ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ~ი
2. შ~ე
3. ფ~დ
4. ცოდვლი
5. ბერი არა ღირსი არა თუ
6. მღვდლოვისა არამედ არცაღა თუ
7. ღორთა მწყესობისა. ლ~დ შ~ე მი ~
8. ჩჰვ

„ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე | ფ(რია)დ | ცოდვ(ი)ლი | ბერი, არა ღირსი არა თუ | მღვდლობისა, არამედ არცაღა თუ | ღორთა მწყესობისა, ა(რამე)დ შ(ემინყალ)ე მე, ო(ცფალო). | ჩჲჰ (1806 წ.)“.

27. მინაწერი დაწერილია 31v-ს ქვედა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის სვეტებს შორის და ქვედა არშიაზე, #23 მინაწერის ხელით; ხუთი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის ორივე გრაფემა (ქე) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი ან წერტილი; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ~
2. შ~
3. ცო~ლი
4. ბერი იმერელი
5. ლავრენტი

„ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე | ცო(დვი)ლი | ბერი, იმერელი | ლავრენტი“.

28. მინაწერი დაწერილია 33r-ს ქვედა არშიაზე, იმავე ხელით შესრულებული ღმრთისმშობლისა და მაცხოვრის გრაფიკული გამოსახულების ესკიზთან, #24 მინაწერის ხელით; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; მუქი წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ:³⁵ პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ³⁵; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ³⁶.

~ ~

„შ(ემინყალ)ე ქ(რისტე)“.

29. მინაწერი დაწერილია 33v-ს ქვედა ნახევარზე, თავდაყირა; ერთი სტრიქონი; მხედრული; წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები: სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა მარყუჟი; მინაწერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XVI-XVII საუკუნეებით თარიღდება; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ლ~. აცხოვნე.. მოგელა.. ამინ..

„ლ(მერთო), აცხოვნე გოგელა, ამინ“.

30. მინაწერი დაწერილია 39r-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინაწერის ხელით; ხუთი სტრიქონი; მხედრული; V სტრიქონის მესამე სიტყვის პირველი გრაფემა (ღ) – ასომთავრული; V სტრიქონის მესამე სიტყვის მეორე გრაფემა (ო) – ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან პატარა განივი ტეხილი ხაზი აგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან ტეხილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ³⁷;

35 „შ(ემინყალ)ე, ქ(რისტე)“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 105).

36 „შ(ემინყალ)ე, ქ(რისტე)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

37 „შ(ოი), რომელმან ავაზაკსა სამოთხისა კარი განუღე, კაცთ|მოყვარეო, შ(ოი), მეუფეო, უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო | ჩვენო, სიცრუვისა სოფლისა მიერ დაბრმავებული მონა | შენი <ბე>

1. ზი რომელმან ავაზაქსა სამოთხისა კარი განუღე, კაცთ/მოყვარეო, ზი, მეუფეო, უფალო
2. მოყვარეო ზი მეუფეო უფალო იესო ქრისტე ღმერთო-
3. ჩვენო სიცრუვისა სოფლისა მიერ დაბრმავებული მონა
4. შენი ბა ბესარიონ ში უფალო სასუფეველსა. შენსა
5. მოიხსენე უფალო. ი

„ზი, რომელმან ავაზაქსა სამოთხისა კარი განუღე, კაცთ/მოყვარეო, ზი, მეუფეო, უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო / ჩვენო, სიცრუვისა სოფლისა მიერ დაბრმავებული მონა / შენი <ბე> ბესარიონ შ(ეინყალ)ე, უფალო, სასუფეველსა შენსა / მოიხსენე, უფალო ღ(მერთ)ო“.

31. მინაწერი დაწერილია 39v-ს ზედა არშიის შუა და მარჯვენა მონაკვეთებზე, #2 მინაწერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. იხილეთ საკვირველება და კაცთმოყვარება
2. მღვთისა ზი დიდო მეუფეო ში ბესარიონ მოყვსითუ
3. რთ ში უ
4. უო

„იხილეთ საკვირველება და კაცთმოყვარება / მღვთისა.

ზი, დიდო მეუფეო, შ(ეინყალ)ე ბესარიონ, მოყვ(ა)სით<თ>უ/რთ, შ(ეინყალ)ე, <უ> / უ(ფალო)ო“.

32. მინაწერი დაწერილია 39v-ს მარცხენა არშიის ზედა ნახევარზე, #22 მინაწერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. იხილ
2. ეთ სა
3. კვრვ
4. ლება ლა

„იხილ/ეთ სა/კვ(ი)რვ(ე)/ლება ღ(მერთის)ა“.

33. მინაწერი დაწერილია 39v-ს მარცხენა არშიის ზედა ნახევარზე, #32 მინაწერის ქვემოთ, #23 მინაწერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; მესამე გრაფემის ბოლო სიტყვის ერთადერთი გრაფემა (ო) — ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ხაზი ან წერტილი; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ლაპრენტი ში ~

„ლაპრენტი შ(ეინყალ)ე, ო(ვფალო)“

ბესარიონ შ(ეინყალ)ე, უფალო. სასუფეველსა შენსა | მოიხსენიე, უფალო ღ(მერთ)ო“ (იქვე, 179).

34. მინაწერი დაწერილია 39v-ს ქვედა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის სვეტებს შორის და ქვედა არშიაზე, #22 მინაწერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; | სტრიქონის ორივე გრაფემა (ქე) – ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი ან წერტილი; მინაწერს უზის თარიღი – ჩჰ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ³⁸; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ³⁹;

1. ქ~
2. შ~
3. ც~ლი ლავრენტი
4. ქორიკ~ნი. ჩჰ.

„ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე | ც(ოდვი)ლი ლავრენტი. | ქორ(ონ)იკ(ონ)ი (ან ქორიკ(აც)ი) ჩჰ (1806 წ.)“.

35. მინაწერი დაწერილია 41r-ს შუა მონაკვეთზე, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის აქეთ-იქით, #22 მინაწერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; | სტრიქონის ორივე გრაფემა (ქე) – ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილიერტგან; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი ან წერტილი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁴⁰.

1. ქ~
2. შ~ ||
3. ლავრენ
4. ტი. ბერი
5. ც~ლი

ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე || ლავრენ|ტი ბერი, | ც(ოდვი)ლი“.

36. მინაწერი დაწერილია 41r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა მონაკვეთზე, #22 მინაწერის ხელით; ათი სტრიქონი; მხედრული; IX სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემა (ღ) – ასომთავრული; VI სტრიქონის მესამე სიტყვის მეექვსე-მეშვიდე გრაფემები (ჯა) და IX სტრიქონის პირველი სიტყვის მეორე გრაფემა (ო) – ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან სამი წერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმული პატარა განივი სწორი ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი ან წერტილი; მინაწერს უზის თარიღი – ჩჰ ქორონიკონი (?), ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁴¹.

38 „ქრისტე, შ(ეინყალ)ე ც(ოდვი)ლი ლავრენტი ქორავა“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაქმე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 113).

39 „ქრისტე, | შ(ეინყალ)ე | ც(ოდვი)ლი ლავრენტი. | ქორ(ონ)იკ(ონ)ი ჩჰ (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

40 „ქ(რისტე), შ(ეინყალ)ე ლავრენ|ტი ბერი | ც(ოდვი)ლი“ (იქვე).

41 „წმინდანო და პატიოსანო | მამანო, ვინაც იხილოთ და | ღირს იქნეთ კითხვად სულ|თა განმანათლებელისა | ამის ნიგნისა, მადლობდეთ | ღ(მერთს)ა და გულის ჴ{მ}ა ჴყა(ვ)თ | ძალი სიტყვათა ამათ | და მოწყალეა ღ(მრთი)სა. | ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ბერი იმერელი, ც(ოდვი)ლი | ლავრენტი. ჩჰ (1806 წ.)“ (იქვე).

1. წმინდანო და პატიოსანო
2. მამანო ვნაც იხილოთ და
3. ღირს იქნეთ კითხვად სულ/თა
4. თა განმანათლებლისა
5. ამის წიგნისა მადლობად
6. ღა და გულის ~ ჰყავთ
7. ძალი. სიტყვათა ამათ
8. და მოწყალება ღა
9. იქ შუა ბერი იმერელი ცოლი
10. ლავრენტი. ჩ.ჟ.ვ-

„წმინდანო და პატიოსანო / მამანო, ვინაც იხილოთ და / ღირს იქნეთ კითხვად სულ/თა განმანათლებლისა / ამის წიგნისა, მადლობად / ღ(მერთს)ა და გულის(მა)ჲ ჰყავ(ვ)თ / ძალი სიტყვათა ამათ / და მოწყალება ღ(მერთის)ა. /

**ღ(მერთ)ო, შეიწყალე ბერი იმერელი, ცოდვილი / ლავრენტი.
ჩჟვ (1806 წ.).“**

37. მინანერი დაწერილია 41v-სა და 42r-ს ქვედა არშიებზე, #2 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; III სტრიქონის მესამე სიტყვის ორივე გრაფემა (ქე) – ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი, მორკალული ან კლაკნილი ხაზი; მინანერს უზის თარიღი – ჩჟიბ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1813 წელი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁴².

1. შეიწყალე უფალო გლახაკი და ცოდვილი ბესარიონ
2. მღვდელი სასუფეველსა შენსა მოიხსენე მეუფეო
3. უო იესო ~ და შუა აღმოგითხველნო მამანო^{41v||42r}
4. უბძანეთ შენდობა ბესასრიონს რათა
5. თქვენცა შენდობილ იყვენეთ უფლისა მიერ
6. ან და საუკუნოდ უქუნისამდე, ამინ

„შეიწყალე, უფალო, გლახაკი და ცოდვილი ბესარიონ / მღვდელი, სასუფეველსა შენსა მოიხსენე, მეუფეო, / უ(ფალო) იესო ქ(რისტე) და შ(ეიწყალე).

აღმოგითხველნო მამანო, ^{41v||42r} უბძანეთ შენდობა ბესა<ს>რიონს, რათა / თქვენცა შენდობილ იყვენეთ უფლისა მიერ, / ან და საუკუნოდ უ(კუნისამდე), ამინ.

ჩჟიბ (1813 წ.).“

38. მინანერი დაწერილია 56r-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინანერის ხელით; შვიდი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან ტეხილი ხაზი ან წერტილი; მინანერს უზის თარიღი – ჩჟიბ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1813 წელი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის

⁴² „შეიწყალ(ე) უფალო, გლახაკი და ცოდვილი ბესარიონ / მღვდელი. სასუფეველსა შენსა მოიხსენე, მეუფეო, / უ(ფალო) იესო ქ(რისტე) და შ(ეიწყალე). აღმოგითხველნო მამანო, / უბძანეთ შენდობა ბესა<ს>რიონს, რათა / თქვენცა შენდობილ იყვენეთ უფლისა მიერ, ან და საუკუნოდ უ(კუნისამდე), ამინ. ჩჟიბ (1813 წ.).“ (იქვე, 179).

დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია მეორედ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁴³; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁴⁴.

1. იესო ქრისტე შუა ბესარიონ ყოველთა კაცთა უსაწყა
2. ლოპალესი მეოხებით ღვთისმშობლისათა შემინყალე მე ცოდვი
3. ლი უო იესო ქრისტე ღო ჩვენო ჭი წა ესე ნიგნი მზით დავ
4. შალე ღვთისმშობელს მრავალგზის ჩავიკითხე. მხილველნი ამისნი შუა
5. ღო ბატონო მამანო წო ბრძანეთ ბესარიონს შენდობა
6. და ღმერთი თქვენცა შეგინდობს ამინ
7. ჩუიბ

„იესო ქრისტე, შეინყალე ბესარიონ, ყოველთა კაცთა უსაწყა/ლობელესი. მეოხებითა ღვთისმშობლისათა, შემინყალე მე, ცოდვი/ლი, უ(ფალ)ო იესო ქრისტე, ღ(მერთ)ო ჩვენო.

ჰი, წ(მიდ)ა ესე ნიგნი მზით დავ/შალე, დავამზეურე, მრავალგზის ჩავიკითხე.

მხილველნი ამისნი შეინყალე, | ღმ(ერთ)ო.

<ბ> ბატონო მამანო წ(მიდან)ო, {უ}ბრძანეთ ბესარიონს შენდობა | და ღმერთი თქვენცა შეგინდობს, ამინ. | ჩუიბ (1813 წ.).“

39. მინაწერი დაწერილია 76r-ს მარჯვენა არშიის შუა მონაკვეთზე; ოცი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემა (ყ) — ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნის ხაზი; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნებისა და მის ტექსტში მოხსენებული ისტორიული პირის – ამბროსეს ცხოვრება-მოღვაწეობის რეალიების გათვალისწინებით, 1501 წლის ახლონებით თარიღდება⁴⁵; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ყ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ~ ~ ~
- 4.
5. ~
6. ~
7. ~

43 „წ(მინდ)ა ესე ნიგნი მზით დავშალე, დავამზეურე, მრავალგზის ჩავიკითხე... ბატონო მამანო წ(მინდან)ო, {უ}ბრძანეთ ბესარიონს შენდობა და ღმერთი თქვენცა შეგინდობს, ამინ. ჩუიბ (1813 წ.).“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაქვით გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანიშნული ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 103).

44 „იესო ქრისტე, შეინყალე ბესარიონ, ყოველთა კაცთა უსაწყა/ლობელესი. მეოხებითა ღვთისმშობლისათა შემინყალე მე, ცოდვი/ლი, უ(ფალ)ო იესო ქრისტე, ღ(მერთ)ო ჩვენო. ჰ(ო)ი, წ(მიდ)ა ესე ნიგნი მზით დავ/შალე, დავამზეურე, მრავალგზის ჩავიკითხე. მხილველნი ამისნი შეინყალე, | ღმ(ერთ)ო. <ბ> ბატონო მამანო წ(მიდან)ო, {უ}ბრძანეთ ბესარიონს შენდობა | და ღმერთი თქვენცა შეგინდობს, ამინ. | ჩუიბ (1813 წ.).“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 179. შტრ.: გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია*, 865-866).

45 მინაწერის დათარიღების შესახებ დანვრილებით იხ. ჩემი გამოკვლევა „წმიდა მღვდელმონაქვით გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანიშნული ერთი უცნობი ხელნაწერი“, რომელიც წინამდებარე ნიგნის II ტომშია დაბეჭდილი.

- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.

~

~

~

~

~

„ყ(ოვლა)დნ(მიდა)ო ღ(მრთ)ისმშ(ო)ბ(ელ)ო, | მ(ეო)ხ მ(ე)ყ(ა)ვ წ(ინაშ)ე ძისა | შ(ე)ნისა ყ(ოვლი)თ ც(ო)დვ(ით) აღს(ა)ვსესა | და ღონებ(უ)ლსა, სა|ბრ(ა)ლოსა და ყ(ოვე)ლ(თა) კ(ა)ცთა | უც(ო)დვ(ილ)ე/სს/ა ოდესმე ყოფილსა, | შავ-საწყლობელ/სა ამბროსეს, რ(აფთ)ა | არ/ა მივ(ეცე) ც(ე)ცხლ/სა ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)სა, მს/გ(ა)ვსად ს(ა)ქმ(ეთა) ჩ(ე)მთა ბ(ო)რ(ო)ტთა“.

40. მინანერი დაწერილია 79v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, #24 მინანერის ხელით; ათი სტრიქონი; ნუსხური; მუქი წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~ ~ ~ ~
- 2.
3. ~ ~
4. ~ ~
- 5.
6. ~
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

„ქ(რისტ)ე, ღ(მერთ)ო ყ(ოვლა)დმ(ო)წყ(ა)ლ(ე)ო, შ(ემინ)ყალ(ე) მე, არა/ღირსი შეწყ(ა) ღ(ე)ბისა, | ც(ო)დვ(ი)ლი დ(ია)კ(ო)ნი | და გ(ლა)ხ(ა)კი ს(უ)ლ(ითაჲ) | ს(ვმეო)ნ, | ა(მე)წ(ნ)“.

41. მინანერი დაწერილია 80v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, ძირითადი ტექსტის საზედაო ასოს, ასომთავრული გრაფემა ზ (ლ)-ს მუცელში, #24 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; მუქი წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~
2. ~ ~

„რ(ომე)ლსა იტყ(ვ)ს: | „ო(ვფალო), ჩ(ე)მო“.

42. მინანერი დაწერილია 81r-ს ქვედა არშიის შუა და მარჯვენა მონაკვეთებზე, #2 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი, კლაკნილი ან ტეხილი ხაზი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁴⁶; ხოლო მეორედ – 2015 წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ტექსტის გადმონაწერის ლათინური ტრანსკრიპციისა და ინგლისური თარგმანის სახით ⁴⁷.

1. ღმერთო სამეხით დიდებულო და ცხოველს მყოფელო ჯვარო
2. ქრისტესო შეე ბესარიონ საწყალი ამ წერილის მხილველს
3. ნი უს ღვ და შენდობის ბძანებელი უოს ღვ
4. ამინ

„ღმერთო, სამეხით დიდებულო და ცხოველს მყოფელო ჯვარო | ქრისტესო, შეიწყალე ბესარიონ საწყალი.

ამ წერილის მხილველს<ნ>ი შეიწყალოს ღმერთმან და შენდობის ბძანებელი შეიწყალოს ღმერთმან, ამინ“.

43. მინანერი დაწერილია 83v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, #24 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი გრაფემა (ჟ) – ასომთავრული; მუქი წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ჟ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~

„ჟ, ს(უ)ლი ახოვ(ა)ნი, რ(ომელმან) | ესე გ(უ)ლისწ(მ)ა ყოს | კ(უ)ლად“.

44. მინანერი დაწერილია 84v-ს მარცხენა არშიის ქვედა მონაკვეთზე, #24 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; მუქი წითელი ფერის საწერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~

„ეგრეთვეო, ასრე | იტყვს, პატრონო | ჩ(ე)მო მკითხვე(ე)ლო“.

46 „ღმერთო, სამეხით დიდებულო და ცხოველს მყოფელო ჯვარო | ქრისტესო, შეიწყალე ბესარიონ საწყალი. ამ წერილის მხილველს<ნ>ი შეიწყალოს ღმერთმან და შენდობის {მ}ბძანებელი შეიწყალოს ღმერთმან, | ამინ“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 179).

47 “ǵmerto samebit didebulo da cxovels-mq̇opelo, žvaro kristeso, š(eiç q̇al)e besarion sac q̇ali am ċ erilis mxilveln|ni š(eundo)s ǵ(mertma)n da šendobisbžanebeli š(eundo)s ǵ(mertma)n amin”; “God, exalted with the Trinity and Redeemer, Christ’s Cross, have mercy on pitiful Besarion! May God pardon the reader[s] of this note and may God pardon him who grants forgiveness. Amen!” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 115).

45. მინანერი დაწერილია 85v-ს ქვედა არშის შუა და მარჯვენა მონაკვეთებზე, #21 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის დასასრული ფრაგმენტი ფურცელზე მოგვიანებით დაწებულ სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტის ტექსტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~ ~ ~

ლ(მერთო), შინყ(ა)ლე ს(უ)ლი იოსებ მოძღუროსა, აღდგომელისა“.

46. მინანერი დაწერილია 94v-ს მარჯვენა არშის შუა მონაკვეთზე, იქვე შესრულებული წმიდანის თავის გრაფიკული გამოსახულების ქვემოთ, #24 მინანერის ხელით; შვიდი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი გრაფემა (ჟ) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; III სტრიქონის ბოლოს დასმულია ორწერტილი, ხოლო ტექსტის ბოლოს — სამი წერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁴⁸; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁴⁹.

1. ჟ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~ ~
6. ~ ~ ~ ~ ~
7. ~ ~ ~ ~ ~

„ჟ, ჩ(ე)მდა ს(ა)წყ(ა)ლობ(ე)ლისა ამ(ი)ს, | რამე ვყო, მ(ა)რთ(ლ)მს(ა)ჯ(უ)ლო, ქ(რისტ)ე | ლ(მერთო), ნუ დამს(ა)ჯი, | ა(რამე)დ | შ(ემიწყალ)ე“.

47. მინანერი დაწერილია 120r-ს მარჯვენა არშის შუა მონაკვეთზე, #39 მინანერის ხელით; თერთმეტი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი ორი გრაფემა (ვა) და V სტრიქონის პირველი გრაფემა (ო) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; IV სტრიქონის ბოლოს დასმულია ორწერტილი, ხოლო ტექსტის ბოლოს — ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁵⁰; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁵¹.

48 „ჟ ჩ(ე)მდა ს(ა)წყ(ა)ლობ(ე)ლისა ამ(ა)ს, რამე ვყო, მ(ა)რთ(ლ)მსაჯ(უ)ლო ქ(რისტ)ე ლ(მერთო), ნუ დამს<(ა)>ჯი, ა(რამე)დ შ(ემიწყალ)ე“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაძე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერგილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 105).

49 „ჟ(ოი) ჩ(ე)მდა ს(ა)წყ(ა)ლობ(ე)ლისა ამ(ა)ს, | რამე ვყო, მ(ა)რთ(ლ)მსაჯ(უ)ლო ქ(რისტ)ე | ლ(მერთო), ნ<ო>{უ} დამს<(ა)>ჯი, | ა(რამე)დ შ(ემიწყალ)ე“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

50 „ვამე ყ(ოვლი)თ ც(ო)დვით სავესსა ამბრ(ო)ს(ე)ს. ო(ვფალო) ი(ეს)კ ქ(რისტ)ე, მოიხსენე ს(უ)ლი პ(ა)ტრ(ო)ნისი ქაიხოსროსი წყ(ა)ლობით ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლსა შ(ე)ნსა“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაძე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერგილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 102).

51 „ვაჲ მე ყ(ოვლი)თ | ც(ო)დვით | სავესსა | ამბრ(ო)ს(ე)ს, | ო(ვფალო) ი(ეს)კ ქ(რისტ)ე, | მოიხსენე ს(უ)ლი | პ(ა)ტრ(ო)ნისი ქაიხოსროსი | წყ(ა)ლობით | ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლსა | შ(ე)ნსა“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 181).

1. ზღ ~
2. ~
- 3.
4. ~
5. ო ~ ~ ~
6. ~
7. ~
- 8.
- 9.
10. ~
11. ~

**„ვაჟ მე, ყ(ოვლ)ით / ც(ო)დვით / სავსესა / ამბრ(ო)ს(ე)ს. /
ო(ვფალო) ი(ესო)ჲ ქ(რისტი)ე, / მოიხსენე ს(ულ)ი / პ(ა)ტრ(ო)ნისა ქა|იხოსროსი /
წყალობით / ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლსა / შ(ე)ნსა“.**

48. მინანერი დაწერილია 128v-ს ქვედა არშის შუა და მარჯვენა მონაკვეთებზე, #2 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ან ტეხილი ხაზი; მინანერის დასაწყისში თავდაპირველად დაწერილი იყო გრაფემა ს, რომელიც დამწერს თავადვე გადაუხაზავს; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. სასუფევეველსა შენსა მოიხსენე უფალო და შეი
2. ნჲლე საწყალობელი ბესარიონ და მიცა შჲ უო

„სასუფევეველსა შენსა მოიხსენე, უფალო და შეი/წყ(ა)ლე საწყალობელი ბესარიონ და მიცა შ(ე)მინწყალო, უ(ფალო)“.

49. მინანერი დაწერილია 129r-ს ქვედა არშის მარჯვენა მონაკვეთზე, #2 მინანერის ხელით; შვიდი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁵².

1. ბესარიონ შეი
2. წყალოს ღმერ
3. თმან ამინ ამ
4. შენდობის მბრ
5. რძანებელი შს
6. ღმერთმან
7. ამინ

**„ბესარიონ შეი/წყალოს ღმერ|თმან, ამინ.
ამ | შენდობის მბრ|<რ>ძანებელი შ(ე)მინწყალო|ს | ღმერთმან, | ამინ“.**

⁵² „ბესარიონ შეი/წყალოს ღმერ|თმან, ამინ. <ამ> | შენდობის მბრ|<რ>ძანებელი შ(ე)მინწყალო|ს | ღმერთმან, | ამინ“ (იქვე, 179).

50. მინანერი დაწერილია 154r-ს ქვედა არშიის მარჯვენა ნახევარზე, #3 მინანერის ხელით; დაუმთავრებელი; ერთი სტრიქონი; ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

იჭიქი: კ1

„ღმერთო, მი“.

51. მინანერი დაწერილია 156v-ს ქვედა არშიაზე; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემა (§) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერი მინანერი პალეოგრაფიული ნიშნებისა და მის ტექსტში მოხსენებული ისტორიული პირის – „ჯობის ქათალიკოზის“, იგივე აფხაზეთის კათოლიკოსის, ბართლომე კუვინჩიძის ცხოვრება-მოღვაწეობის რეალიების გათვალისწინებით, 1490-1510-იანი წლებით თარიღდება⁵³; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁵⁴.

1. ს

2. ~ ~

„ს(უ)ლსა ჯობისა ქათალიკოზისა | ბართლომესა შ(ეუნდნეს) ღმერთმა“.

52. მინანერი დაწერილია 168v-ს ზედა არშიის მარცხენა ნახევარზე; დაუმთავრებელი; ერთი სტრიქონი; ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ქ1 ცდუხ1

„მე, ცოდვილი“.

53. მინანერი დაწერილია 180r-ს მარჯვენა არშიაზე, #2 მინანერის ხელით; თექვსმეტი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ხაზი ან წერტილი; VII სტრიქონის მეორე სიტყვის (ან) შემდეგ თავდაპირველად დაწერილი იყო გრაფემა გ, რომელიც დამწერს თავადვე გადაუხაზავს; მინანერს უზის თარიღი – ჩჰიბ (1813) ქრონიკონის თი (9) დეკემბერი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1813 წლის 9 დეკემბერი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁵⁵.

53 მინანერის დათარიღების შესახებ დაწერილებით იხ. ჩემი გამოკვლევა „XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Vind.Georg.4-ის) ერთი მინანერი და აფხაზეთის უცნობი კათოლიკოსი ბართლომე (დაახლ. 1488-1519 წწ.)“, რომელიც წინამდებარე წიგნის II ტომშია დაბეჭდილი.

54 „ს“; „ს(უ)ლსა ჯობისა | ქათალიკოზისა | ბართლომესა შ(ეუნდნეს) ღმერთმა“ (თეიმურაზ ჯოჯუა, „XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) ერთი მინანერი და აფხაზეთის უცნობი კათოლიკოსი ბართლომე (დაახლ. 1488-1519 წწ.)“, საქართველოს სიძველენი, 1 (თბილისი, 2002), 117. შდრ.: გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაერთა ანდერძ-მინანერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 864).

55 „საფლავო ქრისტესო და მსხნელო აღდგომაო ქრისტესო, შ(ეინყალე) ზესარიონ | მღვდელი და მოყვასნი | მისნი შ(ეინყალო)ს ღმერთმან, ა(მი)ნ. აღმომკითხველო ამის წერილსა|სა,

1. საფლავო ქრისტე
2. სო და მხსნელო ალ
3. დგომავო ქრისტეს
4. ო შუე გასარიონ
5. გლვდელი და მოყვასნი
6. მისნი შს ღმერთმ
7. ან ან აღმომავით
8. ხველო ამის წარილ
9. სა წმინდანო მამა
10. ანო შენდობა გვი
11. ბძანეთ და თქვენცა.
12. შენდობილ იყვენით უა
13. მიერ ღვთისა ჩვენი
14. ან დაწერილი თვესა
15. დეკემბერსა თ ქროს
16. ჩჰიზ

„საფლავო ქრისტე/სო და მხსნელო ალ/დგომავო ქრისტეს/ო, შეინყალე ბესარიონ / მღვდელი და მოყვასნი / მისნი შეინყალო/ს ღმერთმ/ან, ა(მი)ნ.“

აღმომავით/ხველქნო ამის წერილი(ი)/სა წმინდანო მამა/ანო, შენდობა გვი/ბძანეთ და თქვენცა / შენდობილ იყვენით უ(ფლის)ა / მიერ, ღვთისა ჩვენი(ს)ა, / ა(მი)ნ.“

დაწერილი თვესა / დეკემბერსა თ (9), ქ(ო)რო(ნიკონ)ს(ა) / ჩჰიზ (1813 წ.)“.

54. მინანერი დაწერილია 180r-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი სწორი ხაზი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁵⁶; ხოლო მეორედ – 2015 წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ტექსტის ფრაგმენტის გადმონაწერის ლათინური ტრანსკრიპციისა და ინგლისური თარგმანის სახით⁵⁷.

ღმერთო შუე გასარიონ ქიოტიშვილი ან

„ღმერთო, შე(ინყალ)ე ბესარიონ ქიოტიშვილი, ა(მი)ნ“.

55. მინანერი დაწერილია 186v-ს ზედა მარჯვენა კუთხესთან; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; მეორე (იე), მესამე (შე) და მეოთხე (ღე) გრაფემები – ასომთავრული; წითელი ფერის სანერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნული ხაზი; მინანერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~ ოქროსი:

წმინდანო მამა|<ა>ნო, შენდობა გვი|ბძანეთ და თქვენცა | შენდობილ იყვენით უ(ფლის)ა | მიერ ღვთისა ჩვენი(ს)ა, | ა(მი)ნ. დაწერილი თვესა | დეკემბერსა თ (9), ქრო(ნიკონ)ს | ჩჰიზ (1813 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 179).

56 „ღმერთო, შე(ინყალ)ე ბესარიონ ქიოტიშვილი, ა(მი)ნ“ (იქვე).

57 “ǵmerto še(ic qal)ē besarion kiotišvili. a(mi)n”; “God, have mercy on Besarion Kiotišvili. Amin!” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 120).

„მოდ(უ)არსა ი(ოვან)ე(ს) შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

56. მინანერი დანერილია 186v-ს ზედა მარჯვენა კუთხესთან, #55 მინანერის ქვემოთ; ერთი სტრიქონი; ასომთავრული; მეოთხე სიტყვა (დუმბაძე) – ნუსხური; მეორე (იე), მესამე (შნ) და მეოთხე (ლნ) გრაფემები – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ნილქანი; მინანერის დასასრული ფრაგმენტი ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; მინანერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XVII-XVIII საუკუნეებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

Р.: И́ДЪ ҃҃҃҃҃҃҃ ~ ~

„Р. ლ(მერთო), შ(ეინყალ)ე იოს(ე)ბ დუმბაძე [-]...“.

57. მინანერი დანერილია 186v-ს მარცხენა არშიის შუა მონაკვეთზე, #2 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი მორკალული ხაზი; მინანერს უზის თარიღი – ჩჰიბ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1813 წელი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ბესარიონ სანყა
2. ლი შჲ ღმერ
3. თმან ამინ
4. ჩჰიბ

**„ბესარიონ სანყა/ლი შ(ეინყალო)ს ღმერ/თმან, ამინ. /
ჩჰიბ (1813 წ.)“.**

58. მინანერი დანერილია 186v-ს ქვედა ნახევრის მარჯვენა მონაკვეთზე, #3 მინანერის ხელით; შვიდი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი ან წერტილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. საფლაო ქრისტესო შჲ
2. ბესარიონ მღვდელი ცხოვე
3. ლსამოფელო ჯვარო ქრისტე
4. სო შჲ სანყალი ყო
5. ვლის გზით გაჭირვებული
6. და დაგლახაპებული
7. ბაბესარიონ შჲს ღჲ

„საფლაო ქრისტესო, შ(ეინყალ)ე / ბესარიონ მღვდელი.

**ცხოვე/ლსამოფელო ჯვარო ქრისტე/სო, შ(ეინყალ)ე სანყალი, ყო/ვლის გზით
გაჭირვებული / და დაგლახაპებული / ბე<ბე>სარიონ, შ(ეინყალო)ს ლ(მერთმა)ნ“.**

59. მინანერი დანერილია 186v-ს ქვედა ნახევრის მარჯვენა მონაკვეთზე, #58 მინანერის ქვემოთ, #57 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის ბოლოს დასმულია სამი წერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~ ~
- 2.
3. ~ ~

„დ(იდე)ბაჲ ლ(მერ)თსა, | რომე ველირსე | აქ მოსლ(ვ)ასა, ც(ო)დ(ვი)ლი“.

60. მინანერი დაწერილია 186v-ს ქვედა ნახევრის მარჯვენა მონაკვეთზე, #59 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #2 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁵⁸.

შუე ლმითო

„შ(ემინყალ)ე, ღმე(რ)თო“.

61. მინანერი დაწერილია 187r-ს ზედა ნახევარზე, #5 მინანერის ხელით; შვიდი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: არ ახლავს; ტექსტში ბგერა ჩ ე.წ. მაჩხიტაძის ჩინის (ჭ-ს მსგავსი გრაფემის) საშუალებით არის გადმოცემული; მინანერის შვიდივე სტრიქონის დასაწყისი ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაქის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტების ტექსტები კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁵⁹.

1. [--]რისტას: მერნო: ძმანო: დანო: ყუპლნო:
2. [-]ოჟურენო: სასუფეველისანო: ცოდვილი:
3. [-]ოჟული: ოძელი: ლუკა: გევერეპით:
4. [---]ცა: ამა: წიგნსა: მიამთხუვანეთ: ჟამათუის:
5. [---]ლოკა: ბრძანეთ: აქა ჟამი: ვუწირვე:
6. [---]რაპოლიტსა: ღა: თქუნცა: შენდოკა:
7. [---]ბრძანეთ:

58 „მ(ოი) ჩ(ე)მდა ს(ა)წყ(ა)ლობ(ე)ლისა ამ(ა)ს, | რამე ვყო, მ(ა)რთლ(მ)საჟ(უ)ლო ქ(რისტ)ე | ლ(მერ)თო, ნ<ო>{უ} დამს<(ა)>ჯი, | ა(რამე)დ შ(ემი)წყალ(ე)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

59 „[ქ] ქრისტას. მერნო: ძმანო: დანო: ყუპლნო: | [ო]ოჟურენო: სასუფეველისანო: ცოდვილი: | [ო]ოჟული: ოძელი: ლუკა: გევერეპით: | [ვინა]ცა: ამა: წიგნსა: მიამთხუვანეთ: ჟამათუის: | [შენ]დოკა: ბრძანეთ: აქა ჟამი: ვუწირვე: | [მიტ]რაპოლიტსა: ღა: თქუნცა: შენდოკა: | [მიტ]რძანეთ:“, „ქ. ქრისტეს მ(ა)ჩერნო ძმანო, დანო, ყ<უ>{ო}ვ(ე)ლნო | მოყუარენო სასუფეველისანო, ცოდვილი | მოქული ოძელი ლუკა გევერეპით, | ვინ<ა>ცა ამა წიგნსა მიამთხუვ<ა>ნეთ, <ქ>{ჩ}ემ<ა>თუის | შენდოკა ბრძანეთ. აქა ჟამი ვუწირვე | მიტრაპოლიტსა და თქუ(ე)ნცა შენდოკა | მიბრძანეთ“ (ჯოჯუა, „მოქვის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრხელი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მინანერი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშეიბიდან“, 34. შდრ.: ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქველი ეპისკოპოსის ლუკა ოძრხელის (1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, 260; გაბიაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინანერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 864).

„[ქ]. ქ(რის)ტეს მ(ი)ერნო ძმანო, დანო, ყუვ(ე)ლნო | [მ]ოყუ(ა)რენო სასუფეველისანო, ცოდვილი, | [მ]ოქუ(ე)ლი, ოძ(რ)გელი ლუკა გევ(ე)დრებით, | [ვინ]ცა ამა წიგნსა მიემთხუვ<ა>ნეთ, ჭემ<ა>თის | [შენ]დობა ბრძანეთ.

აქა ჟამი ვუწირვე | [მიტ]რაპოლიტსა და თქუ(ე)ნცა შენდობა | [გუი]ბრძანეთ“.

62. მინანერი დაწერილია 187r-ს ქვედა ნახევარზე, #61 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა მარყუჟი; მინანერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2006 წელს, ჩემს მიერ⁶⁰.

1. ძ: საფლაჳო: ქტსო: და:
2. ჯუარო: პატიო
3. სანო: შიინყალე: არტანუჯე
4. ლი: ლომასძე: გწი:.

„ქ. საფლაჳო ქ(რის)ტ(ე)სო და | ჯუარო პატიო|სანო, შეინყალე არტანუჯე|ლი ლომას-ძე გ(იორგ)ი“.

63. მინანერი დაწერილია 187r-ს ქვედა ნახევარზე, #62 და #64 მინანერებს შორის დაუნერლად დატოვებულ თავისუფალ არეზე, #56 მინანერის ხელით; ორ სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ერთგან; ტექსტის დასაწყისსა და დასასრულს დასმულია სამი წერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლავილი ხაზი; მინანერი, შინაარსობლივად, #62 მინანერს, შესაძლოა, #64 მინანერსაც, მიემართება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~
- 2.

„ლ(მერთმა)ნ შეგინდნეს, | ვ(ი)ნცა ჰბრძანოთ“.

64. მინანერი დაწერილია 187r-ს ქვედა ნახევარზე, #62 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა მარყუჟი; მინანერი პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XVI-XVII საუკუნეებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁶¹; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁶².

60 „ძ: საფლაჳო: ქტსო: და: | ჯუარო: პატიო|სანო: შიინყალე: არტანუჯე|ლი: ლომასძე: გწი:–“; „ქ. საფლაჳო ქ(რის)ტ(ე)სო და | ჯუარო პატიო|სანო, შეინყალე არტანუჯე|ლი ლომას-ძე გ(იორგ)ი“ (თემო ჯოჯუა, „არტანუჯელი პილიგრიმის გიორგი ლომას-ძის სავედრებელი (XV ს.) იერუსალიმში გადატანილი 1160 წლის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშებიდან“, *ქართული წყაროთმცოდნეობა*, XI, ეძღვნება ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორებს მამისა ბერძნიშვილს და ლიანა დავლიანიძეს (თბილისი, 2006), 121-122. მდრ.: გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინანერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია*, 863-864).

61 „ქ. ლ(მერ)თო და შენ ტკბილო ჯვარო პატიოსანო, შე(მინ)ყალე მე, ფ(რია)დ ცოდვილი დიაკონი ესაია“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 113).

62 „ქ. ლ(მერ)თო და შენ ტკბილო ჯვარო პატიოსანო, | შე(მინ)ყალე მე, ფ(რია)დ ცოდვილი დიაკონი ესაია“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 181).

1. ქ. ლთოო. და შენ. ტკბილო. ჯვარო. პატიოსანო..
2. შენ. მე. ფად. ცოდვილი. დიასონი. მსანია..

„ქ. ლ(მერ)თო და შენ, ტკბილო ჯვარო პატიოსანო, / შ(ე)მინყალე მე, ფ(რია)დ ცოდვილი დიაკონი ესაია“.

65. მინანერი დაწერილია 187r-ს ქვედა ნახევარზე, #64 მინანერის ქვემოთ, #56 მინანერის ხელით; ორ სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
2. ~

„ზედ დაჰკროდა და მტვერი ჩაკროდა. ერთჯერ / დავათავე. ამისთვის ჩავეჭუჭყე ც(ო)დ(ვი)ლი“.

66. მინანერი დაწერილია 203v-ს ქვედა არშიის მარცხენა მონაკვეთზე, მინანერის დამწერისავე მიერ შესრულებულ ოთხკუთხა ჩარჩოში, რომელიც, სიმაღლეზე, ორ ნაწილად არის გაყოფილი (ოთხკუთხა ჩარჩო, საგარეოდ, საბეჭდავის იმიტაცია უნდა იყოს), #2 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: წერტილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ოჲ ||
2. ქო ||
3. ძხ ||
4. უჲ

„ი(ესო)ჯ || ქ(რისტ)ე, || ძლ(ე)|| ვ(ა)ი“.

67. მინანერი დაწერილია 203v-ს ქვედა არშიის შუა მონაკვეთზე, #66 მინანერის მარჯვნივ, #2 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემა (ქ) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ან მორკალული ხაზი ან წერტილი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁶³; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁶⁴.

1. ქე შენ ბესარიონ
2. შენ

„ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ბესარიონ, / შ(ე)ინყალე“.

68. მინანერი, რომელიც #66 მინანერის გამეორებას წარმოადგენს, დაწერილია 203v-ს ქვედა არშიის შუა მონაკვეთზე, #67 მინანერის ქვემოთ, #2 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი;

63 „ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ბესარიონ“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაერი“, 129).

64 „ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ბესარიონ“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. Ⴆ¶ ||
2. ႦႦ ||
3. ႦႦ ||
4. ႦႦ

„ი(ესო)ჯ || ქ(რის)ტე, || ძლ(ე) || ვ(ა)ი“.

69. მინანერი დაწერილია 208r-ს ქვედა არშიაზე, #5 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: გრძელი განივი მორკალული ხაზი; მინანერის ორივე სტრიქონის მარჯვენა ფრაგმენტები, II სტრიქონის მარცხენა მონაკვეთი, ამავე სტრიქონის მეორე სიტყვის პირველი-მესამე (ლთმ) და მესამე სიტყვის პირველი-მესამე (შეგ) გრაფემების ქვედა მონაკვეთები ფურცელზე მოგვიანებით დანებებული სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ არის მოქცეული; სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ მოქცეული ფრაგმენტების ტექსტები კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁶⁵.

1. მოქულისათუის: ვინცა: შინდოზ[...]
2. [-] [-] ლ, თ, მ, ან: შ, ა, ბ, ინდოზ: თ[...]

„მოქულისათუის ვინცა შინდოზა ბრ[...][...][...][...], ლ(მერ)თმან შეგინდოს თქ(უე) ნცა“.

70. მინანერი დაწერილია 208v-ს ქვედა არშიის მარჯვენა მონაკვეთზე, #2 მინანერის ხელით; ხუთი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქე შე ბესარი
2. ონ მღვდელი ვინცა
3. ა მიბრძნოთ შინს
4. შიბინეს ღმერთიან
5. შიბოღვაბანი თქნცა

„ქ(რის)ტე, შ(ეიწყალ)ე ბესარი/ონ მღვდელი.

ვინცა | <ა> მიბრძნოთ, შე(გინდ)ნ(ე)ს | <შეგინეს> ღმერთმ<ე>ან | შეცოდ<ვ>ებანი თქ(უ)ენცა“.

71. მინანერი დაწერილია 209r-ს ქვედა არშიის მარჯვენა მონაკვეთზე, #22 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის პირველი სიტყვის ორივე გრაფემა (ქე), IV სტრიქონის მესამე სიტყვის პირველი გრაფემა (ქ) და მეოთხე სიტყვის პირველი გრაფემა (ღ) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები:

⁶⁵ „მოქულისათუის: ვინცა: შინდოზა: ბრ[...][...][...][...]: ლ, თ, მ, ან: შ, ა, ბ, ინდოზ: თ[...][...][...]; „მოქულისათ(უ) ის ვინცა შინდოზა ბრ[...][...][...], ლ(მერ)თმან შეგინდოს თქ(უ)ენცა“ (ჯოჯუა, „მოქუის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრხელი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მინანერი XII საუკუნის გარეგნული კრებულის (Ven.4-ის) ამიებიდან“, 34-35. შდრ.: ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქველი ეპისკოპოსის ლუკა ოძრხელის (1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, 260).

პატარა განივი კლაკნილი ხაზი ან წერტილი; მინანერს უზის თარიღი – ჩჰჰ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნანერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁶⁶.

1. ქ~.
2. შ~ე საფარველისა შენისა მოლტლვლი. ფ~დ ცოდვლი
3. ბერი ლავრენტი. ვნაც ბრძანოთ შენდობა შეგინდ
4. ენეს თქვენცა ქ~ნ ი~ნ ა~ნ. ჩჰჰ

„ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე საფარველ<ი>სა შენ<ი>სა მოლტ(ო)ლვლი ფ(რია)დ ცოდვლი | ბერი ლავრენტი.

ვ(ი)ნაც ბრძანოთ შენდობა, შეგინდ<ე>ნეს თქვენცა ქ(რისტე)მან ლ(მერთმა)ნ, ა(მე)ნ. ჩჰჰ (1806 წ.).“

72. მინანერი დაწერილია 218r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა ნახევარსა და ქვედა არშიის მარჯვენა მონაკვეთზე, #22 მინანერის ხელით; თოთხმეტი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის მესამე სიტყვის პირველი ორი გრაფემა (ოჟ), IV სტრიქონის მეორე სიტყვის ორივე გრაფემა (ოა), V სტრიქონის პირველი სიტყვის ორივე გრაფემა (რა), XIII სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემა (ლ) და მეოთხე სიტყვის ორივე გრაფემა (ქე) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან მორკალული ხაზი ან წერტილი; V სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი, ასომთავრული გრაფემა ჯ (რ) სარკისებური შებრუნებით არის დაწერილი; მინანერს უზის თარიღი – ჩჰჰ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნანერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ, ფრაგმენტული სახით⁶⁷; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁶⁸.

1. წმინდანო და ძა~ისა
2. შეჰარებულო შიშვლ
3. მართალნო ჩემთ~ს
4. ცა. ევედრენით. ძ~რ
5. ჯ~რ შემიწყალოს
6. მე ცოდვლი და
7. უღირსი და უღვა
8. წი და არა. ღირსი
9. წყალობისა და არც
10. ალა. ღორთა მწყს.
11. ად ღირსი. ცოდვლი
12. ბერი იმერელი მღვდელ მონაზონი

⁶⁶ „ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე საფარველ<ი>სა შენ<ი>სა მოლტ(ო)ლვლი ფ(რია)დ ცოდვლი | ბერი ლავრენტი. ვინაც ბრძანოთ შენდობა, შეგინდ<ე>ნეს თქვენცა ქ(რისტე)მან ლ(მერთმა)ნ, ა(მე)ნ. ჩჰჰ (1806 წ.).“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

⁶⁷ „წმინდანო და ო(ფვლი)<ე>სა შეჰარებულო შიშვლ მართალნო, ჩემთ(ვი)სცა ევედრენით ო(ფვალ)სა“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშენ გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 112).

⁶⁸ „წმინდანო და ო(ფვლი)<ე>სა | შეჰარებულო შიშვლ | მართალნო, ჩემთ(ვი)სცა ევედრენით ო(ფვალ)სა, | რ(ათ)ა შემიწყალოს | მე ცოდვლი და | უღირსი და უღვაწი და არა ღირსი | წყალობისა და არც|ალა ღორთა მწყს|ად ღირსი, ცოდვლი | ბერი იმერელი, მღვდელ მონაზონი | ლავრენტი. შ(ეინყალ)ე, ჰი, ქ(რისტე), დღესა | მას განკითხვისასა. ქორონიკონი ჩჰჰ (1806 წ.).“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

13. ზაპრენტი შუი ჟი ქუ. დღესა
14. მას განკითხვასა. ქორონიკონი. ჩჰვ.

„წმინდანო და უ(ფლ)ისა | შეყ(უ)არებულო შიშველ-მართალნო, ჩემთ(ც)ს|ცა ევედრენით ო(ცფალს)ა, | რ(აჲთ)ა შემინყალოს | მე, ცოდვილი და | უღირსი და უღვაწი და არაღირსი | წყალობისა და არც|ალა ღოთა მწყს|ად ღირსი, ცოდვილი | ბერი, იმერელი მღვდელმონაზონი | ლავრენტი, შ(ე)ინყალე, ჟი, ქ(რისტ)ე, დღესა | მას განკითხვი(ს)ასა. ქორონიკონი ჩჰვ (1806 წ.)“.

73. მინანერი დანერილია 224r-ს ქვედა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის XVI, დაუნერლად დატოვებულ სტრიქონზე, #2 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; II სტრიქონის ორივე გრაფემა (შე) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი (?) ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ~
2. ყუ

„ო(ცფალ)ო, | შ(ე)მინყალე“.

74. მინანერი დანერილია 224v-ს ქვედა არშიაზე, #22 მინანერის ხელით; ხუთი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის პირველი სიტყვის ორივე გრაფემა (ქე) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლავნილი ხაზი ან წერტილი; მინანერის დამწერს მის მიერ დანერილ ტექსტსა და ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის ბოლო სტრიქონებს შორის, ამ ტექსტების ერთმანეთისაგან მკაფიოდ გამოყოფის მიზნით, გრძელი ხაზი აქვს გავლებული; მინანერს უზის თარიღი – ჩჰვ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ, ფრაგმენტული სახით⁶⁹; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁷⁰.

1. ქუი შინყალე. ცოლი.
2. იმერელი. ოკრიბელი. გოგელაძე ბერი მონაზონი.
3. ლავრენტი ლთის მოყვარენო ვნაც იხილოთ შენდობა ბქრძანეთ
4. დიდათ შემენევა. ფ(რია)დ ცოდვილი ვარ. რა ვქნა, არა | უწყი. ვაი მე.
5. უწყი ვაი მე ჩჰვ

„ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ცო(დვი)ლი, | იმერელი, ოკრიბელი, გოგელაძე, ბერი, მონაზონი | ლავრენტი. ლ(მრ)თის მოყვარენო, ვი(ნ)აც იხილოთ, შენდობა ბქრძანეთ. | დიდათ შემენევა. ფ(რია)დ ცოდვილი ვარ. რა ვქნა, არა | უწყი. ვაი მე. ჩჰვ (1806 წ.)“.

69 „ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ცო(დვი)ლი იმერელი, ოკრიბელი გოგელიძე, ბერი მონაზონი ლავრენტი“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაზონი გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 113).

70 „ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ცო(დვი)ლი | იმერელი, ოკრიბელი გოგელიძე, ბერი, მონაზონი | ლავრენტი. ლ(მრ)თის მოყვარენო, ვი(ნ)აც იხილოთ, შენდობა ბქრძანეთ, | დიდათ შემენევა, ფ(რია)დ ცოდვილი ვარ, რა ვქნა, არა | უწყი. ვაი მე. ჩჰვ (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

75. მინანერი დაწერილია 234v-ს შუა მონაკვეთზე, ძირითადი ტექსტის სვეტებს შორის არეზე, X-XI სტრიქონების გასწვრივ, #22 მინანერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის ორივე გრაფემა (ქე) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი ან წერტილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ~
2. ლავრენტი შ~

„ქ(რისტე), ლავრენტი შ(ეინყალ)ე“.

76. მინანერი დაწერილია 238r-ს ზედა მარცხენა კუთხეში, თავდაყირა დაცვრებით; ორი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; II სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემის (წ) ზედა მარცხენა ფრაგმენტი და მეორე გრაფემა, III სტრიქონის მეორე სიტყვის მეოთხე გრაფემის (დ) ზედა მარჯვენა, მეხუთე გრაფემის (წ) ზედა მარჯვენა და მეექვსე გრაფემის (ე) ქვედა ფრაგმენტები, მელნის გადასვლისა და ჭიის მიერ ფურცლის დაღრღნის გამო, დაკარგულია; ნაკლები გრაფემა კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნების გათვალისწინებით, XV-XVI საუკუნეებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

- 1.
2. რ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~

„მამო და ძეო, | წ[(მიდა)ო] ს(უ)ლო, შ(ეინყალ)ე ცო/დვილი იორდანე“.

77. მინანერი დაწერილია 248v-ს მარცხენა არშიის ქვედა მონაკვეთზე, #22 მინანერის ხელით; ექვსი სტრიქონი; მხედრული; VI სტრიქონის ბოლო გრაფემა (ო) – ნუსხურით; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. შიშვლ მართალთა
2. ცხოვრებითგან აქამდინ
3. ორმოც ფურცლად
4. გასრულდა. ჰი
5. საყვარელი სას
6. მინელი. ლავრენტი შიინყლე. ~

**„შიშველ-მართალთა | ცხოვრებითგან აქამდინ | ორმოც ფურცლად | გასრულდა.
ჰი, | საყვარელი სას/მენელი.
ლავრენტი შიინყალე, ო(ვფალო)“.**

78. მინანერი დაწერილია 249r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა მონაკვეთზე, #22 მინანერის ხელით; ექვსი სტრიქონი; მხედრული; III სტრიქონის მესამე სიტყვის პირველი გრაფემა (ა), IV სტრიქონის მესამე სიტყვის პირველი გრაფემა (ლ) და V სტრიქონის მეოთხე სიტყვის ორივე გრაფემა (შე) – ასომთავრული; IV სტრიქონის მესამე სიტყვის მეორე გრაფემა (ო) – ნუსხური; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან ტეხილი ხაზი ან წერტილი; მინანერს უზის თარიღი – ჩჰჰ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინანერის ტექსტი,

დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁷¹; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁷².

1. დასრულდა აქა
2. წმინდათა და ღირსთა მოთხ
3. რომა. ჭეშმარიტისა ღმრთისა
4. მხითარ მათითა ი შუ. ფ.დ. ც.ლი
5. ბერი იმერელი ლავრენტი. ქ. შუ
6. ჩუვ

*„დასრულდა აქა | წმინდათა და ღირსთა მოთხ|რომა ჭეშმარიტისა ამბავისა. |
ოხითა მათითა, ღმერთო, შეინყალე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი, | ბერი, იმერელი ლავრენტი,
ქ(რისტ)ე, შეინყალე. |
ჩუვ (1806 წ.)“.*

79. მინაწერი დაწერილია 249v-ს ქვედა არშია, #22 მინაწერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერს უზის თარიღი – ჩუვ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁷³; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁷⁴.

1. მიხსენ მე უფალო ნაწილისა მისგან მარცხენეთა
2. მე ცოდვლი ბერი ლავრენტი დღესა მას განკითხვისასა
3. ჩუვ ინ

*„მიხსენ მე, უფალო, ნაწილისა მისგან მარცხენეთა, | მე, ცოდვილი ბერი ლავრენტი,
დღესა მას განკითხვისასა. |
ჩუვ (1806 წ.). <ინ>“.*

80. მინაწერი, რომელიც ბერძნული დამწერლობით გადმოცემულ ბერძნულენოვან ტექსტს შეიცავს, დაწერილია 260r-ს მარჯვენა არშიის შუა მონაკვეთზე, იმავე ხელით შესრულებული ღმრთისმშობლისა და მაცხოვრის გრაფიკული გამოსახულების ესკიზთან, გამოსახულების აქეთ-იქით, #24 მინაწერის დამწერის მიერ, გვერდულად; ერთი სტრიქონი; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლავნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. M̄P Θ̄Y ||
2. Γ̄C X̄C

71 „დასრულდა აქა წმინდათა და ღირსთა მოთხრობა ჭეშმარიტისა ამბავისა. ოხითა მათითა, ღმერთო, შეინყალე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი, ბერი იმერელი ლავრენტი“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 112).

72 „დასრულდა აქა | წმინდათა და ღირსთა მოთხ|რომა ჭეშმარიტისა ამბავისა. | ოხითა მათითა, ღმერთო, შეინყალე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი, | ბერი იმერელი, ლავრენტი. ქ(რისტ)ე, შეინყალე. | ჩუვ (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

73 „მიხსენ მე, უფალო, ნაწილისა მისგან მარცხენეთა, მე, ცოდვილი ბერი ლავრენტი, დღესა მას განკითხვისასა“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 112).

74 „მიხსენ მე, უფალო, ნაწილისა მისგან მარცხენეთა, | მე, ცოდვილი ბერი ლავრენტი, დღესა მას განკითხვისასა. | ჩუვ (1806 წ.) ინ(?)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

“M(ήτηρ Θ(εο)ν. ||
I(ησοῦ)ς X(ριστός)ς”.

**„დედა ღმრთისა. ||
იესო ქრისტე “.**

81. მინანერი დაწერილია 265r-ს ზედა არშიის მარცხენა ნახევარზე, #1 მინანერის დამწერის მიერ; ორი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა მარყუჟი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 1983 წელს, ზურაბ სარჯველაძის მიერ, ფრაგმენტული სახით⁷⁵; ხოლო მეორედ – 2010 წელს, ჩემს მიერ⁷⁶.

1. მანდრაგორი: ვაშლია: ძმანო
2. უზი: სწ:

**„მანდრაგორი ვაშლია, ძმანო. |
უ(რ)ბ(ნელ)ი ს(ვიმო)ნ“.**

82. მინანერი დაწერილია 265r-ს ქვედა არშიის მარჯვენა მონაკვეთზე; ორი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემა (ლ) – ასომთავრული; II სტრიქონის პირველი სიტყვის მესამე-მეოთხე გრაფემები (ნა) და მეორე სიტყვის შემდეგ დაწერილი გრაფემა (ბ) – მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ნერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია სამი ნერტილი; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნებისა და მის ტექსტში მოხსენებული ისტორიული პირის – ოდიშის დედოფალ-ყოფილის, გელათელი მონაზონის თინათინ-ყოფილი ნინო ბაგრატიონის ცხოვრება-მოღვაწეობის რეალიების გათვალისწინებით, XVIII საუკუნის I ნახევრით თარიღდება⁷⁷; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ექვსჯერ: პირველად – 1940 წელს, გრიგოლ ფერაძის მიერ, ფრაგმენტული სახით⁷⁸; მეორედ – 1983 წელს, ზურაბ სარჯველაძის მიერ⁷⁹; მესამედ – 1989 წელს, გულნაზ კიკნაძის მიერ⁸⁰, მეოთხედ –

75 „მანდრაგორი ვაშლია, ძმანო“ (სარჯველაძე, „ვენაში დაცული „ქება ქებათას“ ტექსტისათვის“, 85. შდრ.: ჯოჯუა, „უცნობი ურბნელი ეპისკოპოსის სვიმონ ჩხეიძის სამი მინანერი (1700 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, 132).

76 „მანდრაგორი: ვაშლია: ძმანო | უზი: სწ:“; „მანდრაგორი ვაშლია, ძმანო. | უ(რ)ბ(ნელ)ი ს(ვიმო)ნ“ (ჯოჯუა, „უცნობი ურბნელი ეპისკოპოსის სვიმონ ჩხეიძის სამი მინანერი (1700 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, 132).

77 მინანერის დათარიღების შესახებ დაწვრილებით იხ. ჩემი გამოკვლევა „გელათელი მონაზონის – ლევან IV დადიანის ცოლყოფილის ნინო ბაგრატიონისა და მონაზონ ფებრონია ხევარიძის სავედრებლები (XVIII ს-ის I ნახ.) იერუსალიმში გადატანილი ერთი გარეჯული ხელნაწერის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, რომელიც წინამდებარე ნიგნის II ტომშია დაბეჭდილი.

78 „ლ ო შ ე. ბატონიშვილი თინათინ. ყოფილი ნინო“ (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 232. შდრ.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 231).

79 ზურაბ სარჯველაძემ #83 და #84 მინანერები ერთ მინანერად მიიჩნია და მათი ტექსტები ერთი, გაბმული ტექსტის სახით გამოსცა: „ღმერთო, შეინყაღე ბატონიშვილი თინათინ, ყოფილი ნინო. ღმერთო, შეინყაღე ფებრონია მონაზონი, გურული, ბიძა მისი გრიგოლ ხევარიძე“ (სარჯველაძე, „ვენაში დაცული „ქება ქებათას“ ტექსტისათვის“, 86).

80 ძველი აღთქმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, შეასრულეს: ბაქარ გიგინეიშვილმა, ნარგიზა გოგუაძემ, გულნაზ კიკნაძემ, ცილა ქურციკიძემ, უჩა ცინდელიანმა, ნიგნო ძუელისა აღთქუმისანი, I, შესაქმისაჲ, გამოსლვათაჲ, ყველა არსებული ხელნაწერის მიხედვით გამოსაცემად მოამზადეს ბაქარ გიგინეიშვილმა და ცოტნე კიკვიძემ, გამოკვლევა ბაქარ გიგინეიშვილისა (თბილისი, 1989), 593.

1. $n \sim \sim$
2. $\sim \sim \sim \sim$

83. მინანერი დაწერილია 265r-ს ქვედა არშის მარჯვენა მონაკვეთზე, #82 მინანერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, იმავე #82 მინანერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან ტეხილი ხაზი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ხუთჯერ: პირველად – 1983 წელს, ზურაბ სარჯველაძის მიერ⁸⁴; მეორედ – 1989 წელს, გულნაზ კიკნაძის მიერ⁸⁵, მესამედ – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁸⁶; მეოთხედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ⁸⁷; ხოლო მეხუთედ – 2008 წელს, აგრეთვე, ჩემს მიერ⁸⁸.

- 151

ორწერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; I სტრიქონის მარჯვენა ფრაგმენტი და II სტრიქონი ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქალაღდის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტების ტექსტების ერთი ნაწილი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁸⁹.

† მოქულსა: ოძრვლელსა: ლუკას: ლ[---] 265v || 266r
[...]

„†. მოქულსა, ოძრვლელსა ლუკასს ლ(მერ)თმან 265v || 266r [შეუნდვნეს] [...]“.

85. მინაწერი დაწერილია 292r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა ნახევარზე, #22 მინაწერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ერთგან; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერის დამწერს მის მიერ დაწერილ ტექსტსა და მომდევნო, მისსავე მიერ დაწერილ, #86 მინაწერის ტექსტს შორის, ამ ტექსტების ერთმანეთისაგან მკაფიოდ გამოყოფის მიზნით, განივი ხაზი აქვს გავლებული; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ორჯერ: პირველად – 2002 წელს, ჩემს მიერ⁹⁰; ხოლო მეორედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ (იმხანად მიმაჩნდა, რომ #85 და #86 მინაწერები ერთი მინაწერი იყო და ამიტომ მათი ტექსტები ერთად გამოვაქვეყნე)⁹¹.

1. დაესრულა შობის
2. მეტაპრასი. ოცდა
3. ექვსი ფურცელია:

„დაესრულა შობის | მეტაპრასი. ოცდა/ექვსი ფურცელია“.

86. მინაწერი დაწერილია 292r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა ნახევარსა და ქვედა არშიაზე, #85 მინაწერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #22 მინაწერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის პირველი სიტყვის ორივე გრაფემა (ქე) – ასომთავრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან სამი წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლავნილი ხაზი, შვეული ხაზი ან რგოლი; მინაწერს უზის თარიღი – ჩჰჰ, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1806 წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ (იმხანად მიმაჩნდა, რომ #85 და #86 მინაწერები ერთი მინაწერი იყო და ამიტომ მათი ტექსტები ერთად გამოვაქვეყნე)⁹².

89 „† მოქულსა: ოძრვლელსა ლუკასს ლ(მერ)თმან: შეუნდვნეს“; „ქ. მოქულსა ოძრვლელსა ლუკასს ლ(მერ)თმან შე<ო>{უ}ნდვნეს“ (ჯოჯუა, „მოქვის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრველი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მინაწერი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, 35. შდრ.: ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქველი ეპისკოპოსის ლუკა ოძრვლის (1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, 260).

90 „დაესრულა შობის მეტაპრასი (sic). ოცდაექვსი ფურცელია“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაღმ გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 112-113).

91 „დაესრულა შობის | მეტაპრასი. ოცდა/ექვსი ფურცელია, | ქ(რისტე), შ(ეინყალ)ე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი | ლავრენტი, ბერი | ივერიისა. | ლ(მრ)თ(ი)ს მოყვარენო, ვინც იხილოთ, შ(ე)ნდ(ო) ბა ბძანეთ. ჩჰჰ (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180-181).

92 „დაესრულა შობის | მეტაპრასი. ოცდა/ექვსი ფურცელია, | ქ(რისტე), შ(ეინყალ)ე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი | ლავრენტი, ბერი | ივერიისა. | ლ(მრ)თ(ი)ს მოყვარენო, ვინც იხილოთ, შ(ე)ნდ(ო) ბა ბძანეთ. ჩჰჰ (1806 წ.)“ (იქვე, 180-181).

1. ქ~უ შ~ე ფ~დ. ც~ლი
2. ლავრენტი ბერი
3. ივრიისა
4. ლ~თს მოყვარენო ვინც იხილოთ შენდობა ბძანეთ.. ჩჲვ

„ქ(რისტე), შ(ეინყალ)ე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი / ლავრენტი, ბერი / ივქერისა. / ლ(მრ)თ(ი)ს მოყვარენო, ვინც იხილოთ, შქენდოქობა ბძანეთ. ჩჲვ (1806 წ.)“.

87. მინაწერი დაწერილია 292v-ს ქვედა არშიაზე, #2 მინაწერის ხელით; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; I სტრიქონის მეორე სიტყვის ორივე გრაფემა (ქე) და მერვე სიტყვის მეექვსე გრაფემა (დ) ასომთავრული; I სტრიქონის მესამე სიტყვის პირველი გრაფემა (ლ) – ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁹³.

1. ჰი ქ~უ ~ო შ~ე უღირსი მღვდელი ბესარიონ გამზრდელ ბაამგა
2. ცაბელთა და კეთლის მყოფელთა და მცნობელთა მისთა შეუნდოს | ლმერთმან, ა(მი)ნ
3. ლმერგან ა~ნ ვინც აღმოიკითხოთ წ~ო გამანო შენდობა გვი
4. ბძანოთ შებინდეს თქმნა უ~ნ ცოდვან თქმნი ა~ნ

„ჰი, ქ(რისტე), ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე უღირსი მღვდელი ბესარიონ, გამზრდელ-გა<ა>მ<მ>კა/ცებელთა და კეთილის მყოფელთა და მცნობელთა მისთა შეუნდ(ნ)ეს | ლმერთმან, ა(მი)ნ“.

ვინც აღმოიკითხოთ, წ(მიდან)ო მამანო, შენდობა გვი|ბძანოთ, შეგინდნეს თქქენცა უ(ფალმა)ნ ცოდვანიქ თქქენი, ა(მი)ნ“.

88. მინაწერი, რომელიც ბერძნული დამწერლობით გადმოცემულ ბერძნულენოვან ტექსტს შეიცავს, დაწერილია 303r-ს მარჯვენა არშიის ქვედა ნახევარზე; ოთხი სტრიქონი; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერი, მის ტექსტში მოხსენიებული ისტორიული პირის – „დიდი არქიდიაკონის“, ე.ი. იერუსალიმის საპატრიარქოს პირველი მთავარდიაკონის კლეოპას ცხოვრება-მოღვაწეობის რეალებების გათვალისწინებით, 1904-1921 წლებით თარიღდება⁹⁴; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია სამჯერ: პირველად –

93 „ჰი, ქ(რისტე) ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე უღირსი მღვდელი ბესარიონ. გამზრ<გ>დქელ გა<ა>მო{მ} კა|ცებელთა და კეთილის მყოფელთა და მცნობელთა მისთა შეუნდოს | ლმერთმან, ა(მი)ნ. ვინც აღმოიკითხოთ, წ(მიდან)ო მამანო, შენდობა გვი|ბძანოთ, შეგინდნეს თქქენცა უ(ფალმა)ნ ცოდვანიქ თქქენი, ა(მი)ნ“ (იქვე, 180).

94 მინაწერის დათარიღებისას ვემყარები ორ ძირითად არგუმენტს: 1. მთავარდიაკონმა კლეოპა კიკილიდისმა (1866-1929 წწ.), რომელმაც, გრიგოლ ფერაძის ცნობით, ქართული ენა იცოდა და იერუსალიმის ბერძნული საპატრიარქოს გაზეთში “Nea Sion” წმიდა მიწის ქართული მონასტრების ისტორიის რამდენიმე ნაშრომიც გამოაქვეყნა, იერუსალიმის საპატრიარქოს პირველი მთავარდიაკონის წოდება 1904 წელს მიიღო; და 2. 1921 წელს კლეოპა დიოკესარიის არქივისკოპოსად აკურთხეს, რის შემდეგაც იგი დიდი არქიდიაკონის წოდებას აღარ ატარებდა (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 227; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 165, 172).

1940 წელს, გრიგოლ ფერაძის მიერ⁹⁵; მეორედ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁹⁶; ხოლო მესამედ – 2015 წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ფრაგმენტული სახით⁹⁷.

1. Κλεόπας
2. M.
3. APXIDIAKO
4. NOC.

“Κλεόπας | μ(έγας) | αρχιδιάκονος”.

„დიდი მთავარდიაკონი კლეოპა“.

89. მინაწერი დაწერილია 303r-ს ქვედა არშიაზე, ხელნაწერის გადამწერის #5, ამოკვეთილი მინაწერის ქვემოთ, მოგვიანო პერიოდის #5 მინაწერის ხელით; ორი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; I სტრიქონის მარცხენა ფრაგმენტი ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტის ტექსტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; I სტრიქონის მეოთხე სიტყვის V გრაფემის (დ) ზედა ფრაგმენტი, VI გრაფემა (ი) და მეხუთე სიტყვის II გრაფემის (რ) ზედა ფრაგმენტი ხელნაწერის გადამწერის #5 მინაწერის II სტრიქონის ამოკვეთის ადგილზეა გადანერილი; მინაწერს უზის თარიღი – ხელნაწერის გადანერიდან 203 წელიწადი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1363 (203+1160) წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2004 წელს, ჩემს მიერ⁹⁸.

1. [–]რას: ღა: სამი: ნელწდი: არის: ოდეს
2. ესა წგნი დაწერილა

„[ო]რას და სამი წელწიწაწდი არის, ოდეს | ესე წწიგნი დაწერილა“.

90. მინაწერი დაწერილია 303r-ს ქვედა არშიაზე, #89 მინაწერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: გრძელი განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის მარცხენა ფრაგმენტი ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ არის მოქცეული; ამ ფრაგმენტის ტექსტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინაწერი ხელნაწერის 304v-ზე იმავე ხელით დაწერილი თარიღიანი მინაწერის (#93) გათვალისწინებით, 1405 წლით თარიღდება; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

[–]ზრს ღწთ შუნდწწწს:

95 “Κλεόπας M. APXIDIAKONOC” (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 227. შდრ.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 165; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 226).

96 “ΚΛΕΟΠΑΣ | M | APXIDIAKONOC” (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

97 “Μέγας” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 117).

98 „[ო]რას: ღა: სამი: ნელწდი: არის: ოდეს | ესა წგნი დაწერილა“ (ჯოჯუა, „მოქვის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრხელი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მინაწერი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშეიბიდან“, 35. შდრ.: ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქველი ეპისკოპოსის ლუკა ოძრხელის (1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, 260; გაბიაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია*, 864).

„[ლა]ზარქის ღ(მერ)თ(მან) შ(ე)უნდენს“.

91. მინანერი დაწერილია 304v-ს ზედა კიდესთან, ხელნაწერის გადამწერის #6 ანდერძის ზემოთ, მისი გათვალისწინებით; ორი სტრიქონი; ხვეული მდივანმნიგნობრული მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტში ბგერა ჩ ე.წ. მაჩხიტძის ჩინის (ჭ-ს მსგავსი გრაფემის) საშუალებით არის გადმოცემული; მინანერის ორივე სტრიქონის კიდურა მარჯვენა ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ არის მოქცეული; I სტრიქონის კიდურა მარჯვენა ფრაგმენტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; I სტრიქონის პირველი სიტყვისა და კიდურა მარჯვენა ფრაგმენტის ნაკითხვა ვერ ხერხდება; მინანერი მისი დამწერის ხელით დაწერილი #92 (1347 წ.) და #94 (1355 წ.) თარიღიანი მინანერების ქრონოლოგიის გათვალისწინებით, 1340-1350-იანი წლებით თარიღდება; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. [-----] მნიბნ[-]ბრი შიჰჰ [-----]
2. ან შჰხრპჰ ჰპჰ წჷღა [----]

**„[----] მნიგნ[ო]ბ(ა)რი ვიყ(ა)ვ [-----] /
ან ვჰხრეჲ.
ჰავ წა(ა)ჯდა [წელი] (?)“.**

92. მინანერი დაწერილია 304v-ს შუა მონაკვეთზე, ხელნაწერის გადამწერის #6 ანდერძის მარცხნივ, მისი გათვალისწინებით, #91 მინანერის დამწერის მიერ; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; II სტრიქონის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: განივი მცირედ მორკალული ხაზი; მინანერის III და IV სტრიქონის მარცხენა ფრაგმენტები მელნის გადასვლისა და ჭიის მიერ ფურცლის დაღრღნის გამო, დაკარგულია; ნაკლული ფრაგმენტის ტექსტი კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერს უზის ორი თარიღი: 1. ხელნაწერის გადამწერიდან (1160 წ.) 187-ე წელიწადი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1347 (1160+187) წელი; და 2. ლე (35) ქრონიკონი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1347 (35+1312) წელი; ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ას ოთხმცდაჰუდ წელწდი
2. ესა წიბნი ღწარლა:-
3. [-]ს ლე აჰმღს ეს ბრღა
4. [-]ლ'ა

**„ას ოთხმ(ო)ცდაჰუდ(ი) წელ(ი)წა(ა)დი(ა), / ესე წიგნი დ(ა)წერ(ი)ლა. /
[ქ(რონიკონ)]ს ლე (35+1312=1347 წ.).
აქ(ა)მდ(ი)ს ეს გ(ა)რდა[სრ(უ)ლა]“.**

93. მინანერი დაწერილია 304v-ს ქვედა ნახევარზე, ხელნაწერის გადამწერის #6 ანდერძსა და #94 მინანერს შორის დატოვებულ თავისუფალ არეზე, #90 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან ორწერტილი თითქმის ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; I და II სტრიქონების მარჯვენა ფრაგმენტები ფურცელზე მოგვიანებით დაწებებული სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ არის მოქცეული; III სტრიქონის მარცხენა ფრაგმენტი, ფურცლის შესაბამისი მონაკვეთის მოხვევის გამო, დაკარგულია; სარესტავრაციო ქაღალდის ქვეშ მოქცეული და ნაკლული ფრაგმენტების ტექსტები კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; მინანერს უზის ორი თარიღი: 1. „ქრისტეს განკაცებით“, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1405 წელი; და 2. „ჟამთა უკანსულით“ ანუ დასაბამიდან 7009 წელი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1405 (7009-5604) წელი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ძ. ქრიტეს: გნაცებით: აძმიდის: არის: ნელწნი: ათას [-]
2. ხს: ღა: ხუთნი: ჟმთა: უკანსლით: მოვიდა შუღ[---]
3. [-----]ი: ლაზარე

„ქ. ქრიტეს გაცნაცებით აქამ<ი>დის არის ნელწნი ათას [ოთ]/ხქს და ხუთნი (1405 წ.).

ჟამთა უკანსულთ მოვიდა შუღ [ათქას] / [ცხრა წელ]ი (1405+5604=7009).
ლაზარე“.

94. მინანერი დაწერილია 304v-ს ქვედა კიდესთან, #92 მინანერის ხელით; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი, ორწერტილი ან ოთხი წერტილი ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები: განივი მცირედ მორკალული ხაზი; მინანერის თავდაპირველ ტექსტში მოგვიანებით, მისივე დამწერის მიერ, შეტანილია შემდეგი მნიშვნელოვანი ცვლილებები: 1. თავდაპირველად I სტრიქონსა და II სტრიქონის მარცხენა ნახევარზე დაწერილი იყო თარიღის აღმნიშვნელი ცხრასიტყვიანი ფრაზა: „[ორმოც]და[ა] თექუსმეტი (56) წელიწადი სხუაოდა, რ[ო]მე შუიდი ათასი წელიწადი | [გასრულ]დეს დას[ა]ბ[ა] მითგ[ა]წ[6]“, რაც ქრისტეშობიდან 1340 (7000-5604-56) წელს გვაძლევდა. მოგვიანებით მინანერის დამწერმა განსახილველი ფრაზის პირველ სიტყვა „[ორმოც]და[ა] თექუსმეტი“-ში სამი ცვლილება შეიტანა: ა) სიტყვის XI-XII გრაფემები „ქუ“ გადახაზა; ბ) სიტყვის XIII გრაფემა „ს“ გრაფემა „ხ“-დ გადააკეთა; და გ) სიტყვის მარჯვენა ფრაგმენტის ზემოთ, სტრიქონის ზედა ხაზში, ორი გრაფემა „ოთ“ დაწერა. ამ ცვლილებების შედეგად, თარიღის აღმნიშვნელმა ცხრასიტყვიანმა ფრაზამ შემდეგი სახე მიიღო: „[ორმოც]და[ა]თ<ე>ოთხმეტი (54) წელიწადი სხუაოდა, რ[ო]მე შუიდი ათასი წელიწადი | [გასრულ]დეს დას[ა]ბ[ა]მითგ[ა]წ[6]“, რაც ქრისტეშობიდან 1342 (7000-5604-54) წელს გვაძლევს; და 2. თავდაპირველად III სტრიქონზე დაწერილი იყო თარიღის აღმნიშვნელი ორსიტყვიანი ფრაზა: „ქ(რო)ნ(იკონ)სა ლწ-სა (35)“, რაც ქრისტეშობიდან 1347 (35+1312) წელს გვაძლევდა. მოგვიანებით მინანერის დამწერმა განსახილველი ფრაზის მეორე სიტყვა „ლწ-სა“-ში სამი ცვლილება შეიტანა: ა) სიტყვის ზემოთ, სტრიქონის ზედა ხაზში, შეიდი გრაფემა „ორმე[ო] ცდა“ დაწერა და წერტილების დახმარებით მიუთითა, რომ ეს შეიდი გრაფემა სიტყვა „ლწ-სა“-ს წინ ჩამატა; ბ) გრაფემა „ლწ“-ს ორი გრაფემა „მს“ გადააწერა; და გ) გრაფემა „ო“ გრაფემა „მ“-დ გადააკეთა. ამ ცვლილებების შედეგად, თარიღის აღმნიშვნელმა ორსიტყვიანმა ფრაზამ შემდეგი სახე მიიღო: „ქ(რო)ნ(იკონ)სა ორმე[ო]ცდამ[ე]ს[ა]მ[ე]სა“, რაც გვაძლევს 43-ე ქრონიკონს, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1355 (43+1312) წელს; მინანერის სამივე სტრიქონის მარცხენა ფრაგმენტები, ფურცლის ქვედა მარცხენა კუთხის მოხვევის გამო, ხოლო III სტრიქონის თითქმის ყველა გრაფემის ქვედა ფრაგმენტები, ფურცლის ქვედა არმიის ჩამოჭრის გამო, დაკარგულია; I და II სტრიქონების პირველი სიტყვების დაკარგული გრაფემები კონტექსტის მიხედვით მაქვს აღდგენილი; II სტრიქონის მესამე სიტყვისა და ბოლო ფრაგმენტის, აგრეთვე, III სტრიქონის გრაფემათა უმეტესი ნაწილის ნაკითხვა ვერ ხერხდება; მინანერს უზის ორი განსხვავებული თარიღი: 1. დასაბამიდან 7000 წელს გამოკლებული 54 წელიწადი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1342 (7000-5604-54) წელი; და 2. 43-ე ქრონიკონი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1355 (43+1312) წელი; ამ ორ თარიღს შორის უფრო მართებული ჩანს მეორე, ქრონიკონული წელთაღრიცხვის თარიღი, რომლის თავდაპირველი ვარიანტიც – 35-ე ქრონიკონი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1347 წელი, ზუსტად შეესაბამება მინანერის დამწერისავე ხელით დაწერილი #92 მინანერისათვის დასმულ ორმაგ თარიღს – ქრისტეშობიდან 1347 წელს; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. [-----] ღა. თიოთხამტი: წელიწადი სხუაოდა რამ: შუიდი ათასი წელიწადი
2. [-----]დეს დასაბამითგ[ა] [-]წწმ[-]: ძწწა: ორამცდამსსა: ვწწრ ამ[-]: [-]წწ[-]
3. [-----]მქ[-]შ[-]ილ[-]ლ[-]მქ[-]მქ[-]რ[-]ლ[-]სი[-]წ[-]

„[ორმოც]და[ა]თ<ე>ოთხმეტი (54) წელიწადი სხუაოდა, რ[ო]მე შუიდი ათასი წელიწადი | [გასრულ]დეს დას[ა]ბ[ა]მითგ[ა]წ[6] (7000-5604-54=1342 წ.) [-]წწმ[-].

ქ(რო)ნ(იკონ)სა ორმე(ო)ცდამ(ე)ს(ა)მ(ე)სა (43+1312=1355 წ.) ვნერ ამ(ა)ს].
[-|--|--|--|-----|მ|--|მ|--|ილ|--|ლ|--|მ|--|მ|--|რ|--|ლ|--|სი|-----|ნ“.

95. მინანერი დაწერილია 305-ს ზედა ნახევარზე; ცხრამეტი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემა (დ), XIX სტრიქონის პირველი სიტყვის პირველი გრაფემა (შ) და მეექვსე სიტყვის სამივე გრაფემა (სნწ) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი, ორწერტილი ან სამი წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინანერს უზის თარიღი: სნწ (258) ქრონიკონი, ე.ი. ქრისტეშობიდან 1570 (258+1312) წელი; მინანერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ექვსჯერ: პირველად – 1889 წელს, არისტო ქუთათელაძის მიერ, ფრაგმენტული სახით (გამოქვეყნებულია მინანერის ნიკო ჩუბინაშვილის წაკითხვის პირველი ვარიანტი)⁹⁹; მეორედ – 1894 წელს, ალექსანდრე ცაგარელის მიერ, ფრაგმენტული სახით (გამოქვეყნებულია მინანერის ნიკო ჩუბინაშვილის წაკითხვის მეორე ვარიანტი)¹⁰⁰, მესამედ – 1940 წელს, გრიგოლ ფერაძის მიერ, გერმანული თარგმანის სახით (თარგმანში ჩართულია მინანერის ქართული მხედრული შრიფტით გადმოცემული ერთი ფრაგმენტი)¹⁰¹; მეოთხედ – 2002 წელს, ჩემს მიერ¹⁰²; მეხუთედ – 2004 წელს, ჩემსავე მიერ (პუბლიკაციაში ჩართულია გრიგოლ ფერაძის მიერ 1940 წელს გამოქვეყნებული, ქართული მხედრული შრიფტით გადმოცემული ფრაგმენტი)¹⁰³; ხოლო

99 „შეიკაზმა წიგნი ესე ქორონიკონს. სნწ (258–1586)“ (ქუთათელაძე, „საისტორიო და საბიბლიოგრაფიო წერილი (ბიბლიოთეკა და წარწერანი წიგნებზედ ჯვარის მონასტერში)“, 3).

100 „შეიკაზმა წიგნი ესე ქ^კს სნწ, 258–1570)“ (”Описание Крестнаго монастыря, близъ Иерусалима, и некоторых Грузинских рукописей, хранящихся в нем, сделанное Н. Чубиновым, с 3-4 по конец мая 1845 г.”, 50).

101 “Ehre Gott, der alles Gute zu Ende Führt; ich, der Erzbischof von Urbnisi, Vlasa, bin gewürdigt worden, dieses Buch, das სანატრელი (das Begehrtenwerte) heißt, zu binden. Es ist nämlich wegen der Länge der Zeit sehr unbrauchbar geworden. Dem Befehl Meines Vaters, des Erzbischofs von Tphilisi, folgend, habe ich dies Buch gebunden” (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 226-227).

102 „დ(ი)დ(ე)ბ(ა) ღ(მ)რ(თ)ს(ა) სრულმყოფელსა ყ(ოვლ)ისა კ(ე)თილის(ა)სა. ღირს ვ(ი)ქმენ მე, ურბნ(ელ) მ(თ)ა(ე)ვ(არ) ებისკ(ო)პ(ო)სი ვლასი, შეკაზმად წ(მი)დ(ი)სა ამის წიგნისა ს(ა)ნატრ(ე)ლისა, რ(ამეთუ) ჟ(ა)მთა სიგრძის(ა)გ(ან) გ(ა)ნრყუნილ და უჴმარ ქმნილიყო. და ჩ(უ)ენ ახლ(ა)დ, ბრძ(ა)ნ(ე)ბითა და ჯ(ე)რჩინ(ე)ბითა მ(ა)მისა ჩ(უ)ენისა ტფილელ მ(თ)ა(ე)ვ(არ)ებისკ(ო)პოსისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)სითა, ჴელ ვყ(ა)ვ შეკ(ა)ზმ(ა)დ სალ(ო)ცველ(ა)დ ც(ო)დვილისა ს(უ)ლისა ჩ(ემ)ისა და ც(ო)დგ(ა)თა ჩ(ე) მთა შეს(ა)ნდ(ო)ბ(ელ)ა(დ), და ყ(ოველ)თა ჩ(უ)ენთა თ(კ)სთა და ნ(ა)თესავთა მიცვ(ა)ლ(ე)ბ(უ) ლთა შ(ე)ს(ა)ნდ(ო)ბ(ელ)ა(დ). და ან გ(ე)ვ(ე)დრ(ე)ბი ყ(ოველ)თა, რ(ომელ)ნიცა იკითხვდით წ(მი)დასა ამ(ა)ს წიგნსა, რ(აათა) ჴს(ე)ნ(ე)ბ(უ)ლ ვიქმნ(ე)ბ(ო)დეთ წ(მი)დათა შ(ინ)ა ლ(ო)ც(უ)ათა თქ(უ)ენთა, რ(აათა) თქ(უ)ენცა მო<ა>ილოთ ს(ა)სყიდელი უხუვად მიმნიჭებლისა მი(ს)<ს> ყ(ოველ)თა ღ(მ)რ(თ)ის(ა)გ(ან), და ერთობით ღირს ვიქმნეთ ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლ(ი)სა ც(ა)თასა, ა(მი)ნ. ლ(ო)ც(უ)აჲ ყ(ა)ვთა მ(ა)მისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)ს(ა)თ(კ)ს, და ჩ(უ)ენ ს(უ)ლიერთა ძმათათ(კ)ს, და ჩ(ემ) ც(ო)დვილისა ვლასეს(ა)თ(კ)ს, რ(ომელ)მან წ(მი)დაჲ ესე წიგნი შევჴაზმე. მრ(ა)ვ(ა)ლი ჭირი ვიხილე, ო(ვფალ)მან უწყის. შეიკაზმა<ა> წ(მი)დაჲ ესე წიგნი ქ(რონი)კ(ო)ნსა სნწ (1570 წ.)“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაღმ გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჴმო გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 94. შდრ.: გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინანერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 864-865).

103 „დ(ი)დ(ე)ბ(ა) ღ(მ)რ(თ)ს(ა) სრულ მყოფელსა ყ(ოვლ)ისა კ(ე)თილის(ა)სა. ღირს ვ(ი)ქმენ მე, ურბნ(ელ) მ(თ)ა(ე)ვ(არ)ებისკ(ო)პ(ო)სი ვლასი, შეკაზმად წ(მი)დ(ი)სა ამის წიგნისა ს(ა)ნატრ(ე)ლისა (სანატრელი). რ(ამეთუ) ჟ(ა)მთა სიგრძის(ა)გ(ან) გ(ა)ნრყუნილ და უჴმარ ქმნილიყო. და ჩ(უ)ენ | ახლ(ა)დ, ბრძ(ა)ნ(ე)ბითა და ჯ(ე)რჩინ(ე)ბითა მ(ა)მისა ჩ(უ)ენისა ტფილელ მ(თ)ა(ე)ვ(არ)ებისკ(ო)პოსისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)სითა, ჴელ ვყ(ა)ვ შეკ(ა)ზმ(ა)დ სალ(ო)ცველ(ა)დ ც(ო)დვილისა ს(უ)ლისა | ჩ(ემ)ისა და ც(ო)დგ(ა)თა ჩ(ემ)თა შ(ე)ს(ა)ნდ(ო)ბ(ელ)ა(დ). და ყ(ოველ)თა ჩ(უ)ენთა თ(კ)სთა და ნ(ა)თესავთა მიცვ<ი>(ა)ლ(ე)ბ(უ)ლთა შ(ე)ს(ა)ნდ(ო)ბ(ელ)ა(დ). და ან გ(ე)ვ(ე)დრ(ე)ბი ყ(ოველ)თა, რ(ომელ)ნიცა იკითხვდით წ(მი)დასა | ამ(ა)ს წიგნსა, რ(აათა) ჴს(ე)ნ(ე)ბ(უ)ლ ვიქმნ(ე)ბ(ო)დეთ წ(მი)დათა შ(ინ)ა | ლ(ო)ც(უ)ათა თქ(უ)ენთა. რ(აათა) თქ(უ)ენცა მო<ა>ილოთ ს(ა)სყიდელი უხუვად მიმნიჭებლისა მი(ს)ს ყ(ოველ)თა ღ(მ)რ(თ)ის(ა)გ(ან). | და ერთობით ღირს ვიქმნეთ ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლსა ც(ა)თასა,

მეექვსედ – 2015 წელს, იოსტ გიპერტის მიერ, ტექსტის გადმონაწერის ლათინური ტრანსკრიპციისა და ინგლისური თარგმანის სახით ¹⁰⁴.

1. ო ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~ ~
6. ~ ~ ~ ~ ~
7. ~ ~ ~ ~ ~
8. ~ ~ ~ ~ ~
9. ~ ~ ~ ~ ~
10. ~ ~ ~ ~ ~
11. ~ ~ ~ ~ ~
12. ~ ~ ~ ~ ~
13. ~ ~ ~ ~ ~
14. ~ ~ ~ ~ ~
15. ~ ~ ~ ~ ~
16. ~ ~ ~ ~ ~
17. ~ ~ ~ ~ ~
18. ~ ~ ~ ~ ~
19. ყ ~ ~ ~ ~ ~ სწი:.

ა(მი)ნ. | ლ(ო)ც(უ)ა ყ(ა)ვთ მ(ა)მისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)ს(ა)თ(კ)ს, და ჩ(უ)ენ ს(უ)ლიერთა ძ|მათათ(კ)ს, და ჩ(ე)მ ც(ო)დვილისა ვლასეს(ა)თ(კ)ს, რ(ომელმ)ან | წ(მიდა)ჲ ესე წიგნი შევჰკაზმე. მრ(ა)ც(ა)ლი ჭირი ვ|იხილე, ო(ვფაღმ)ან უწყის. | შეიკაზმა<ჲ> წ(მიდა)ჲ ესე წიგნი კ(რონი)კ(ო)ნსა სწჳ (სწჳ) (1570 წ.)“ (ფერადე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 164-165, 176. შდრ.: ფერადე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 225-226).

104 “Didebay ġmrtisa srul-mqopelsa qovlisa ķetilisasa: | ġirs-vikmen me urbnel mtavarebiķkoposi. vlasi . űķkazmad | ķ midisa amis ķ ġgnisa sanatrelisa: rametu ķamta sigŗzisaġan | ġanŗqunil, da uqmar-kmnil iķo. | da ķuen axlad brzanebita da ķerķinebita mamisa ķuenisa ķpilel | mtavarebiķkoposisa barnabaysita qel-vqav űķkazmad salocvelad | codvilisa sulisa ķemisa da codvata ķemta űsandobelad. da qovelta | ķuenta twsta da natesavta micvalebulta űsandobelad. | da aķ gevedrebi qovelta romelnica ikitxwdit ķ midasa amas | ķ ġgnsa, rayta qsenebit vikmnebdet ķ midata űina locvata tkuenta, | rayta tkuenca moġot sasqidelu uxuvad mimniķ ebelsa mis | qoveltatwsgan, da ertobit ġirs vikmnnet sasupevelsa catasa amen : | locvay qavt mamisa barnabastws da ķuen sulierta ķmatatws. | da ķem codvilisa vlasestws romelman ķ miday ese ķ ġgni | űevhķazme. mravali ķ iri vixile, upalman ucqis. | űeiķazma ķ miday ese ķ ġgni kroniķonsa : S N E :”; “Glory to God, the accomplisher of everything good! | I, the archbishop of Urbnisi, Vlasi, have become worthy of | restoring this holy ‘blissful’ book. For due to the length of | time, it has become rotten and unusable. | And upon the order and regulation of our father, the archbishop | of Tbilisi, Barnaba, I have undertaken to restore it to receive | prayers for my sinful soul and forgiveness of my sins, and | forgiveness for all our deceased kin and relatives. | And now I beg all of you who read this holy book that we may | be remembered in your holy prayers, that you, too, may receive | ample reward from Him who gives to all, and that we may | become worthy of the kingdom of the heavens. Amen! | Pray for Father Barnaba and for us, the brethren in spirit, and | myself, sinful Vlase, I who have restored this holy book. I have | seen many hardships, as God knows! | This holy book was restored in the chronicon 258” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 114).

„დ(იდებ)აჲ ლ(მერთს)ა სრულმოყოფელსა ყ(ოვლ)ისა კ(ე)თილის(ა)სა.

ლირს ვ(ი)ქმენ მე, ურბნელ მთ(ა)ვ(ა)რებისკ(ო)პ(ო)სი ვლასი, შეკა/ზმად წ(მიდ)ისა ამის წიგნისა ს(ა)ნატრ(ე)ლისა, რ(ამეთუ) უ(ა)მთა სიგ(რ)ძის(ა)გ(ა)ნ გ(ა)ნრყუნილ და უგმარ ქმნილიყო და ჩ(უ)ენ/ ახლ(ა)დ, ბრძ(ა)ნ(ებ)ითა და ჯერჩინ(ებ)ითა მ(ა)მისა ჩ(უ)ენისა, ტ/ფილელ მთ(ა)ვ(ა)რებისკ(ო)პ(ო)სისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)სითა, ჯელ/ვყ(ა)ვ შეკ(ა)ზმ(ა)დ, სალ(ო) ცველ(ა)დ ც(ო)დვილისა ს(უ)ლისა/ ჩ(ე)მისა და ც(ო)დვ(ა)თა ჩ(ე)მთა შეს(ა)ნდ(ო)ბ(ე)ლ(ა)დ და ყ(ოველ)თა ჩ(უ)ენ/თა თ(ვ)სთა და ნ(ა)თესავთა მიცვ(ა)ლ(ე)ბ(უ)ლთა შ(ე)ს(ა)ნდ(ო)ბ(ე)ლ(ა)დ.

და ან გ(ე)ვედრ(ე)ბი ყ(ოველ)თა, რ(ომელ)ნიცა იკითხვდით წ(მიდა)სა | ამ(ა)ს წიგნსა, რ(ამთა) წს(ე)ნ(ებ)ულ ვ(ი)ქმნ(ებ)ოდეთ წ(მიდა)თა შ(ინ)ა | ლ(ო)ც(უ)ათა თქ(უ)ენთა, რ(ამთა) თქ(უ)ენცა მო<ა>ილოთ ს(ა)სყიდე/ლი უხუვად მიმნიჭებლისა მის, ყ(ოველ)თა ლ(მრთ)ის(ა)გ(ა)ნ | და ერთო<ო>ბით ლირს ვ(ი)ქმნეთ ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ველსა ც(ა)თასა, ა(მ)ენ. |

ლ(ო)ც(უ)აჲ ყ(ა)ვთ მ(ა)მისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)სთ(ვ)ს და ჩ(უ)ენ, ს(უ)ლიერთა ძ(მათათ)ვს და ჩ(ე)მ, ც(ო)დვილისა ვლასესთ(ვ)ს, რ(ომელმან) წ(მიდა)ჲ ესე წიგნი შევჰკაზმე.

მრ(ა)ვე(ა)ლი ჭირი ვ(ი)ხილე, ოცფალმან უწყის. |

შეიკაზმა<ა> წ(მიდა)ჲ ესე წიგნი ქ(რონი)კ(ო)ნსა სნწ (258+1312=1570 წ.)“.

96. მინაწერი დაწერილია 305r-ს ქვედა ნახევარზე, #95 მინაწერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #1 მინაწერის დამწერის მიერ; სამი სტრიქონი; მხედრული; მოშავო-მოყავისფრო მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორნერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა მარყუჟი; მინაწერს უზის თარიღი: ტპწ (388) ქრონიკონი, ე.ი. ქრისტეობიდან 1700 (388+1312) წელი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2010 წელს, ჩემს მიერ¹⁰⁵.

1. ძ: შენ; სახელ: შვენიერო; სანატრელო; ცხრა ნეტარებისაგან: ცარიელი;
2. ურბნელი; სვიმონ; ჩხეიძე; ლირს: ყავ; ერთსა: მათგანსა; მცირე
3. დ: ჩამოკითხვისათვის: ნუ: უგულუბელს: მყოფ: ქკოს: ტპწ:

„ქ. შენ, სახელშვენიერო სანატრელო, ცხრა ნეტარებისაგან ცარიელი | ურბნელი სვიმონ ჩხეიძე ლირს ყავ ერთსა მათგანსა.

მცირე/დ ჩამოკითხვისათვის ნუ უგულუბელს მყოფ.
ქ(ორონი)კ(ო)ნს ტპწ (388+1312=1700 წ.)“.

97. მინაწერი დაწერილია 305r-ს ქვედა ნახევარზე, #96 მინაწერის ქვემოთ, მისი გათვალისწინებით, #82 მინაწერის დამწერის მიერ; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ნერტილი ან ორნერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ან ტეხილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი, დედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2008 წელს, ჩემს მიერ¹⁰⁶.

105 „ქ. შენ: სახელ: შვენიერო: სანატრელო: ცხრა: ნეტარებისაგან: ცარიელი: | ურბნელი: სვიმონ: ჩხეიძე: ლირს: ყავ: ერთსა: მათგანსა: მცირე/დ: ჩამოკითხვისათვის: ნუ: უგულუბელს: მყოფ: ქკოს: ტპწ:“; „ქ. შენ, სახელშვენიერო „სანატრელო“, ცხრა ნეტარებისაგან ცარიელი | ურბნელი სვიმონ ჩხეიძე ლირს ყავ ერთსა მათგანსა. მცირე/დ ჩამოკითხვისათვის ნუ უგულუბელსმყოფ. ქ(ორონი)კ(ო)ნს ტპწ (1700 წ.)“ (ჯოჯუა, „უცნობი ურბნელი ეპისკოპოსის სვიმონ ჩხეიძის სამი მინაწერი (1700 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, 132-133. შდრ.: გაბიაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 865).

106 „ღ'თო შ'ნ ფ'დ ცოდვილი მონაზონ' ფებრონია | ხმვარიძის ასული“; „ლ(მერ)თო, შ(ე)ინყალ'ე ფ(რია)დ ცოდვილი მონაზონ'ი} ფებრონია, გურული, | ხევარიძის ასული“ (ჯოჯუა, „გელათელი მონაზონის – ლევან IV დადიანის ცოლყოფილის ნინო ბაგრატიონისა და

1. ღოთო შუ ფდ ცოდვილი მონაზონ. ფებრონია: გურული
2. ხევეარიძის ასული

„ღ(მერ)თო, შ(ეიწყალ)ე ფ(რია)დ ცოდვილი მონაზონი(ი) ფებრონია, გურული, | ხევეარიძის ასული“.

98. მინანერი დაწერილია 305r-ს ქვედა ნახევარზე, #97 მინანერის II სტრიქონის გაგრძელებაზე, #2 მინანერის ხელით; ერთი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ხაზი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ბასარიონ შეინყალე უო

„ბესარიონ შეინყალე, უ(ფალ)ო“.

99. მინანერი დაწერილია 305v-ს ზედა ნახევარზე; ხუთი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: წერტილი ან მძიმე ალაგ-ალაგ; ტექსტის ბოლოს დასმულია ორწერტილი და ხაზი; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინანერს უზის თარიღი: 1793, აპრილი იზ (12), ე.ი. ქრისტეშობიდან 1793 წლის 12 აპრილი; მინანერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. 1793. აპრილს, იზ, ღოთო და წმიდაო ქრისტეს საფლავო
2. შეინყალე, მონა შენი სიხარულა, და მამა მისი ვასილი და.
3. ღედა მისი მარიამ, ვინცა წერილი ესე აღმოიკითხოთ.
4. და შენდობა ბძანოთ, უფლისა მიერ თქვენცა შენდობილ | იყვენით, ამინ:-

„1793, აპრილს იზ (12).“

ღ(მერ)თო და წმიდაო ქრისტეს საფლავო, | შეინყალე მონა შენი სიხარულა და მამა მისი ვასილი და | ღედა მისი მარიამ.

ვინცა წერილი ესე აღმოიკითხოთ | და შენდობა ბძანოთ, უფლისა მიერ თქვენცა შენდობილ | იყვენით, ამინ“.

100. მინანერი დაწერილია 305v-ს ქვედა ნახევარზე; ოთხი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ან სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; მინანერი, პალეოგრაფიული ნიშნებისა და მის ტექსტში მოხსენებული ისტორიული პირის – გურიის ერისთვისშვილის, მონაზონ ქრისტეფორე შარვაშიძის ცხოვრება-მოღვაწეობის რეალიების გათვალისწინებით, 1760-იანი წლებით თარიღდება¹⁰⁷; მინანერის ტექსტი, ღედანზე, ხელნაწერის ფოტოპირზე ან მის დიგიტალურ ვერსიაზე დაყრდნობით, გამოქვეყნებულია ერთხელ – 2009 წელს, ჩემს მიერ¹⁰⁸.

მონაზონ ფებრონია ხევეარიძის სავედრებლები (XVIII ს-ის I ნახ.) იერუსალიმში გადატანილი ერთი გარეჯული ხელნაწერის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, 155-157).

107 მინანერის დათარიღების შესახებ დაწვრილებით იხ. ჩემი გამოკვლევა „გურიის ერისთვისშვილის, მონაზონ ქრისტეფორე შარვაშიძის მინანერი (1760-იანი წწ.) 1160 წლის გარეჯული კრებული (Ven.4) ფურცლებიდან“, რომელიც წინამდებარე ნიგნის II ტომშია დაბეჭდილი.

108 „ქ. მოიხსენა: უფალო: იესო: ქრისტე: ცოდვილი: გური|სა: ერისთვის: შვილი: შარვაშიძე: მონაზონი: | ქრისტეფორე: ვინც: შენდობა: ბძანოთ: | თქვენც: შე|გ|ინდოს უფალმა, ამენ“;

„ქ. მოიხსენე, უფალო იესო ქრისტე, ცოდვილი გური|ი|სა ერისთვისშვილი, შარვაშიძე, მონაზონი| ქრისტეფო|რე. ვინც შენდობა ბძანოთ, | თქვენც შე|გ|ინდოს უფალმა, ამენ“ (თემო

1. ქ.: მოიხსენა: უფალო; იესო; ქრისტე; ცოდვილი; გური
2. სა: ერისთვის; შვილი; შარვაშიძე; მონაზონი;
3. ქრისტეფრა: ვინც; შენდობა; ბძანოთ;
4. თქვენც; შეინდოს; უფალმა; ამენ;

**„ქ. მოიხსენე, უფალო იესო ქრისტე, ცოდვილი გური(ქ) | სა ერისთვისშვილი, შარვაშიძე, მონაზონი | ქრისტეფრო(ქ)ე.
ვინც(ქ) შენდობა ბძანოთ, | თქვენც(ქ) შე(ქ)გინდოს უფალმა, ამენ“.**

IV. ხელნაწერში ჩადებული მოგვიანო პერიოდის მოსახსენებელი

ხელნაწერში, 19rv-სა და 20rv-ს შორის, თავდაყირა ჩადებულია ოთხკუთხა მოყვანილობის მქონე ფურცელი, რომელიც მოგვიანო პერიოდის ათეულობით პირის მოსახსენებლის ტექსტს შეიცავს; მოსახსენებელი დაწერილია ხელნაწერის მოგვიანო პერიოდის #3 მინაწერის დამწერის – მღვდელი ბესარიონ ქიოტიშვილის ხელით, რომელიც ტექსტის დასაწყისშივე აღნიშნავს, რომ მოსახსენებელი სწორედ გარეჯულ კრებულში უნდა იყოს ჩადებული; ფურცლის recto-ზე ტექსტი შემდეგი სახით არის განაწილებული: I-II სტრიქონები დაწერილია ფურცლის ქვედა ნახევრის მარცხენა კიდედან, გვერდულად, ზემოდან ქვემოთ, III-VI სტრიქონები – ფურცლის ზედა კიდედან, VII-XXI სტრიქონები – ფურცლის მარჯვენა კიდედან, უწყვეტი ხაზის დახმარებით საგანგებოდ მოფარგლულ არეზე, ხოლო XXII-XXXVI სტრიქონები – დაწერილია ფურცლის დანარჩენ, ძირითად მონაკვეთებზე; ორმოცდათხუთმეტი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი ტეხილი ან სწორი ხაზი; მოსახსენებელი, ხელნაწერის ფურცლებზე იმავე ხელით დაწერილი მოგვიანო პერიოდის ექვსი თარიღიანი მინაწერის (#16, #18, #37, #38, #53 და #57) გათვალისწინებით, 1813-1814 წლებით თარიღდება; მინაწერის ტექსტი აქამდე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ამ ნიგვნიდ იღვას ეს ნიგნი ღვთის მოყვრანო მხ
2. ილველნო ბძანეთ შდბა ||
3. ქ იოაჰიმ სარაფიმ ქრსტო ტრი
4. ალაფილოს კოსტანტი ნი
5. კოლა თეოდორე კოზმან
6. კირიაკო ბალამ მიხაილ ||
7. ზაირამი კოზმა
8. ნ ლაზ
9. ა პროსკი
10. ნითო
11. პროდრომ
12. ბაბრილ
13. პეტრო
14. ანასტას
15. პრისკინი
16. თო
17. ანასტა
18. სი
19. სარაფიმ

ჯოჯუა, „გურიის ერისთვისშვილის, მონაზონ ქრისტეფორე შარვაშიძის სავედრებელი მინაწერი (1760-იანი წწ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აზიიდან“, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები, IX (თბილისი, 2009), 148-147).

20. ამითგან მამ
21. ა ფარა ||
22. ქახოსრო თათია
23. მოიხსენე საფლაო
24. ქრისტესო და შეინ
25. ყალე უფალო სული
26. მათი სახელისა შე
27. ნისათვის შე
28. ვარდიკა შე უო
29. მანა გიორგი ნანა
30. ასტნდარ ელისაბე
31. დ ტასია რუსუდ
32. ან ეფენია დედით
33. და მამითურთ შე
34. უო ისო ქრისტე
35. გესარიონ და ვარდიკა შე
36. უო თამარი სვიმონა ||_v
37. მარკოზ ესტატი პაატა ელე
38. ნე მარიამ იესე გიორგი თათია
39. მარიამ ასაფია ფირან ელენე მათი
40. კანახუხტა მეუღლე მისი იესე და მე
41. ღლე მისი მამუკა ქიოტიშვილ
42. ის შვილნი და ნათესავნი შეი
43. წყალე და მოიხსენე უფალო
44. იესო ქრისტე მხსნელო ასულო სიონისო დედოფალო ოთია
45. ს შვილნი და ნათესავნი
46. და მეორე ოთიას შვილნი და ნა
47. თესავნი ყვიჩილი შვილნი
48. და ნათესავნი და სულით ერთო
49. გით ქიოტიშვილნი და მო
50. მავალი სახლთა მათთაგან
51. სახელისა შენისათვის და წყა
52. ლოზისა შენისათვის მოიხსენ
53. ე ქრიტე მხსნელო ჭეშმარი
54. ტო და შეიწყალე და მე ცოდვილი
55. ესე გესარიონ შემინწყალე ღო

„ამ წიგნშიდ იდვას ეს წიგნი. ღვთის მოყვ(ა)რენო მხ/ილველნო, ბძანეთ შე(ნ)დ(ო)ბა. ||
 ქ. იოაკიმ, სარაფიმ, ქრ(ი)სტო, ტრი/ადაფილოს, კოსტანტი, ნი/კოლა, თევდორე,
 კოზმან, | კირიაკო, ბალამ, მიხაილ, || ზაირამი, კოზმა|ნ, ლაზ|ა, პროსკი|ნითო, | პროდრომ,
 | გაბრილ, | პეტრო, | ანასტას, | ვრსკინი|თო, | ანასტა|სი, | სერაფიმ. | ამითგან მაქ|ა ფარა.
 ||

ქახოსრო, თათია | მოიხსენე, საფლაო | ქრისტესო და შეინ|ყალე, უფალო, სული | მათი
 სახელისა შე|ნისათვის შე(ინწყალ)ე. |
 ვარდიკა შე(ინწყალ)ე უ(ფალ)ო. |

მაია, გიორგი, ნანა, | ასტაქნდარ, ელისაბედ, ტასია, რუსუდ/ან, ეფენია, დედით | და
მამითურთ შეინწყალე, | უ(ფალ)ო იქესო ქრისტე. |

ბესარიონ და ვარდიკა შეინწყალე, | უ(ფალ)ო.

თამარი, სვიმონა, რ||ვ მარკოზ, ესტატე, პაატა, ელე/ნე, მარიამ, იესე, გიორგი, თათია,
| მარიამ, ასაფია, ფირან, ელენე, დათი/კა, ხახუხტა, მეუღლე მისი, იესე და მე(უ)ლლე
მისი, მამუკა ქიოტიშვილ/ის შვილნი და ნათესავნი შეი/წყალე და მოიხსენე, უფალო | იესო
ქრისტე, მხსნელო, ასულო სიონის(ა)ო, დედოფალო.

ოთია/ს შვილნი და ნათესავნი | და მეორე ოთიას შვილნი და ნა/თესავნი, ყვიჩილიშვილნი
| და ნათესავნი და სულ<ით> ერთო/ბით ქიოტიშვილნი და მო/მავალი სახლთა მათთაგან
| სახელისა შენისათვის და წყა/ლობისა შენისათვის მოიხსენ/ე, ქრი(ს)ტე, მხსნელო
ჭეშმარი/ტო და შეინწყალე.

და მე, ცოდვილი | ესე ბესარიონ, შემინწყალე, ლ(მერთ)ო“.

Vind.Georg.5

ოთხთავი. [XVI-XVII სს.]

ხელნაწერის საერთო მდგომარეობა / ზოგადი აღწერა: ხელნაწერი წარმოადგენს ქედურ ბუდეში ჩადებულ მცირე ფორმატის წიგნს, რომელმაც ჩვენამდე სრული სახით მოაღწია.

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერში: 281 ფურცელი.

ხელნაწერის თავდაპირველი პაგინაცია: ხელნაწერის გადამწერის მიერ გაკეთებული რვეულებრივი პაგინაცია. დაწერილია ასომთავრული გრაფემებით, ძირითადი ტექსტის იდენტური მელნით. რვეულის დაწყების აღმნიშვნელი გრაფემები დაწერილია შესაბამისი რვეულის პირველი ფურცლის recto-ს ზედა არშიაზე, ხოლო რვეულის დასრულების აღმნიშვნელი გრაფემები – შესაბამისი რვეულის ბოლო ფურცლის verso-ს ქვედა არშიაზე. შემორჩენილია შემდეგი გრაფემები: Ⴀ (ა) – 8v, Ⴁ (ბ) – 9r და 16v, Ⴃ (გ) – 17r და 24v, Ⴄ (დ) – 25r და 32v, Ⴅ (ე) – 33r და 40v, Ⴆ (ვ) – 41r და 48v, Ⴇ (ზ) – 49r და 56v, Ⴈ (ზ) – 57r და 64v, Ⴉ (თ) – 65r და 72v, Ⴊ (ი) – 73r და 80v, Ⴋ (ი) – 81r და 88v, Ⴌ (ი) – 89r და 96v, Ⴍ (ი) – 97r და 104v, Ⴎ (ი) – 105r და 112v, Ⴏ (ი) – 113r და 120v, Ⴐ (ი) – 121r და 128v, Ⴑ (ი) – 129r და 136v, Ⴒ (ი) – 137r და 144v, Ⴓ (ი) – 145r და 152v, Ⴔ (კ) – 153r და 160v, Ⴕ (კ) – 161r და 168v, Ⴖ (კ) – 169r და 176v, Ⴗ (კ) – 177r და 184v, Ⴘ (კ) – 185r და 192v, Ⴙ (კ) – 193r და 200v, Ⴚ (კ) – 201r და 208v, Ⴛ (კ) – 209r და 216v, Ⴜ (კ) – 217r და 224v, Ⴝ (კ) – 225r და 232v, Ⴞ (ლ) – 233r და 240v, Ⴟ (ლ) – 241r და 248v, Ⴚ (ლ) – 249r და 254v, Ⴛ (ლ) – 262v, Ⴜ (ლ) – 263r და 270v, Ⴝ (ლ) – 271r და 278v, Ⴞ (ლ) – 279r.

ხელნაწერის ახალი პაგინაცია: უცნობი პირის მიერ XIX-XX საუკუნეებში გაკეთებული ფურცლობრივი პაგინაცია. დაწერილია არაბული ციფრებით, თითოეული ფურცლის recto-ს ქვედა არშიაზე.

ხელნაწერის თავდაპირველი შედგენილობიდან ჩვენამდე მოღწეული ფურცლები: ა (1) – ლა (31) რვეულების 8-8 ფურცელი (1rv-248rv), ლბ (32) რვეულის 6 ფურცელი (I-VI ფფ.; 249rv-254rv), ლგ (33) – ლი (35) რვეულების 8-8 ფურცელი (255rv-278rv), ლვ (36) რვეულის 3 ფურცელი (I-III; 279rv-281rv), სულ – 281 ფურცელი (1rv-281rv).

ფურცლების რაოდენობა ხელნაწერის თავდაპირველ შედგენილობაში: 282 ფურცელი.

ხელნაწერის თავდაპირველი შედგენილობიდან დაკარგული ფურცლები: ლვ (36) რვეულის 1 ფურცელი (IV ფ.).

ფურცლის ზომა: მცირედ სხვაობს. საშუალოდ – 16,4X12,3 სმ. (მაგ.: 137rv).

მასალა: ქალაღი.

დამწერლობის ტიპი: ძირითადი ტექსტი – ნუსხური; საზედაო ასოები, სათაურების ნაწილი და რიცხვითი მნიშვნელობები – ასომთავრული.

ხელნერათა რაოდენობა: ერთი ხელი.

სვეტების რაოდენობა ფურცელზე: ორი სვეტი.

სტრიქონების რაოდენობა სვეტში: ხელნაწერის ძირითად ნაწილში – 20 სტრიქონი, დამატებით ნაწილში – 30 სტრიქონი.

განკვეთის ნიშნების ტიპი: განკვეთის ნიშნები: წერტილი, ორწერტილი, ორწერტილი და ხაზი, სამი წერტილი ან ოთხი წერტილი.

ქარაგმის ნიშნების ტიპი: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი.

მელნის ფერი: ძირითადი ტექსტი – შავი ფერის მელანი; საზედაო ასოების, სათაურებისა და რიცხვითი მნიშვნელობების ნაწილი – წითელი ფერის საწერ-საღებავი.

არშიების შემოჭრა: არშიები ნაწილობრივ შემოჭრილია.

გაფორმება: მათეს, მარკოზის, ლუკასა და იოვანეს სახარებების დასაწყისში შესრულებულია თითო თავსამკაული, რომლებიც წნული გეომეტრიული ორნამენტით მოტივებისაგან შედგება და თითო დიდი ზომის საზედაო ასო, რომლებიც, აგრეთვე, გრაფიკული მოტივებით არის გამშვენებული (7r, 71r, 117r, 194r).

საზედაო ასოები: გრაფიკული მოხაზულობის მქონე დიდი ზომის ასომთავრული გრაფემები.

აკინძვა: ხელნაწერი აკინძულია.

ყდა: ახალი, მუყაოს ყდა, რომელზეც ძველი, ტყავის ყდის ფრაგმენტებია დაკრული. ხელნაწერი ჩადებულია ვერცხლის ჭედურ ბუდეში, რომელიც მცენარეული მოტივებითა და ფრინველთა გამოსახულებებით არის შემკული. ბუდის წინა მხარეს, ცენტრში მაცხოვრის ჯვარცმის სცენა, ხოლო კუთხეებში ოთხი მახარებლის ფიგურებია წარმოდგენილი. ჯვარცმის სცენა და მახარებელთა ფიგურები მაღალი რელიეფით არის გამოქანდაკებული და ოქროთია დაფერილი.

ბეჭედი: 1v-ს ქვედა მარცხენა კიდეგან დასმულია ოთკუთხა ბეჭედი (1X1,4 სმ.), რომელიც თითქმის მთლიანად გადასულია.

ძველი სარეგისტრაციო ნომერი: არ აქვს.

ხელნაწერის გადამწერის ვინაობა: დაუდგენელია.

ხელნაწერის მომგებელთა ვინაობა: დაუდგენელია.

ხელნაწერის გადანერის ადგილი: დაუდგენელია.

ხელნაწერის გადანერის დრო: XVI-XVII საუკუნეები.

ხელნაწერის ტექსტთან დაკავშირებული შენიშვნები: ხელნაწერის ფურცლების არშიებზე გადამწერის ხელით, აგრეთვე, XVIII-XIX საუკუნეების მხედრულით, მიწერილია ტექსტთან დაკავშირებული სხვადასხვა შინაარსის შენიშვნები, მაგ.: „სახარება მატთესია“ (7v), „დასან. | კლ (24)“ (18r), „აქა სასუჴნი“ (46v), „მარკოზ“ (71r) და ა.შ.

დაზიანება: ფურცლების ზედა კიდეები შემოცვეთილი და დალაქავებულია.

I. ოთხთავის ძირითადი ნაწილი

1. „ესე თავები არს | მ(ა)თეს ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბისაჲ“. Incipit: „ბ(1). გ(ა)ნჯორციელებისათ(ვ)ს ქ(რისტე)ს/ისა და ნ(ა)თეს(ა)ვთა შ(ო)ბ(ი)სა/თ(ვ)ს და ვ(ითა)რ შეიმოსა ქ(ალ)ნ/(უ)ლისა(ა) გ(ა)ნ კ(ა)ც(ე)ბ(ა)ჲ. | ბ(2). მოგუთა მოსლვას...“ (4r-6r).

შენიშვნა: თავების სათვალავის აღმნიშვნელი გრაფემები (ბ (1), ბ (2) და ა.შ.) ძირითადი ტექსტის სვეტების მარცხნივ, შესაბამისი თავის დასაწყისში გამოყვანილი საზედაო ასოს ზემოთ არის დაწერილი.

2. „თ(ა)ვი პ(ირვე)ლი. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბაჲ | მ(ა)თეს თავისაჲ“. Incipit: „ნიგნი შობისა ი(ესო)ჲ ქ(რისტე)სი, ძი/სა ღ(ავი)თისი, ძისა აბრ(ა)ჴ(ა)მისი. | აბრაჴამ შვა...“ (7r-68v).

3. „ესე თ(ა)ვები არს მ(ა)რკ/ოზის ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბისა“. Incipit: „ბ(1). ი(ოვან)ე(ს)თ(ვ)ს, უდ(ა)ბნოს რ(ა)ჲ ქა/დაგებდაჲ. | ბ(2). ვ(ითა)რ ი(ესო)ჲ ი(ოვან)ესგ(ა)ნ ნ(ა)თ(ე)ლილო. | ბ(3). მიცემისათ(ვ)ს ი(ოვან)ესისა...“ (69r-70r).

შენიშვნა: თავების სათვალავის აღმნიშვნელი გრაფემები (ა (1), ბ (2) და ა. შ.) ძირითადი ტექსტის სვეტების მარცხნივ, შესაბამისი თავის დასაწყისში გამოყვანილი საზედაო ასოს ზემოთ არის დაწერილი.

4. „ს(ა)ხ(არე)ბაჲ მარკ(ო)ზის / თავი“. Incipit: „დასაბამი სახ(ა)რ(ე)ბისაჲ / ი(ესო)კ(რისტე)სი, ძისა ღ(მრთისა)ჲ (1.1). ვ(ითარცა) / წერილ არს ესაიაჲ...“ (71r-112v).

5. „ესე თ(ა)ვები ლუკ(ა)ჲს / ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბისა არს“. Incipit: „ა (1). მღდ(ე)ლობისათ(კ)ს ზაქ(ა)რია/ისა და დადუმებისა. / ბ (2). ხ(ა)რ(ე)ბისათ(კ)ს ქ(ალ)წ(უ)ლისა მ(ა)რ(ია)მი/სა ანგ(ელო)ზისა მ(ი)ერ. / ბ (3). მოკითხვისათ(კ)ს მ(ა)რ(ია)მისა...“ (113r-115v).

შენიშვნა: თავების სათვალავის აღმნიშვნელი გრაფემები (ა (1), ბ (2) და ა. შ.) ძირითადი ტექსტის სვეტების მარცხნივ, შესაბამისი თავის დასაწყისში გამოყვანილი საზედაო ასოს ზემოთ არის დაწერილი.

6. „ს(ა)ხარ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ა)ს თ(ა)ვი“. Incipit: „ვინაჲთგ(ა)ნ უკუჲ მრ(ა)ვ(ა)ლთა წ(ე)ლყვეს / აღწერად მითხრობ(ი)სა ს(ა)ქმეთათ(კ)ს გ(უ)ლსა / ესე ქმნ(ი)ლთა...“ (117r-192r).

7. „თ(ა)ვნი ი(ოვან)ეს თ(ა)ვისა / სახარებისანი“. Incipit: „ა (1). რ(ა)ჟ(ამ)ს იგი / თქ(უ)ა სიტყ(უ)აჲ ღ(მრთისა)დ / და ღ(მერთ)ი – სიტყ(უ)აჲდ. / ბ (2). რ(ა)ჟ(ამ)ს თქ(უ)ა...“ (192r-193r).

შენიშვნა: თავების სათვალავის აღმნიშვნელი გრაფემები (ა (1), ბ (2) და ა. შ.) ძირითადი ტექსტის სვეტების მარცხნივ, შესაბამისი თავის დასაწყისში გამოყვანილი საზედაო ასოს ზემოთ არის დაწერილი.

8. „ს(ა)ხ(არე)ბ(ა)ჲ ი(ოვან)ეს თ(ა)ვი“. Incipit: „პ(ირვე)ლითგ(ა)ნ იყო სიტყ(უ)აჲ / და სიტყ(უ)აჲ იგი იყო / ღ(მრთისა) თ(ა)ნა და ღ(მერთ)ი / იყო...“ (194r-251r).

II. ოთხთავის დამატებითი ნაწილი

1. [ანდერძი]. Incipit: „მ(ა)ღლი და დ(იდე)ბ(ა)ჲ, პ(ა)ტივი და თ(ა)ყ(უ)აწ/ისცემა ყ(ოვლა) ღწ(მიდას)ა ს(ა)მ(ე)ბასა, მ(ა)მ(ა)სა და ძესა და წ(მიდას)ა ს(უ)ლსა...“ (251r-254v).

2. „გ(ა)ნგ(ე)ბ(ა)ჲ ს(ა)ხარ(ე)ბათა საძ/იებ(ე)ლის(ა)ჲ“. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“, იგივე „სახარებანი სამარადისონი“. I ნაწილი]. Incipit: „წელიწდისა დღეს(ა)სწ(აუ)ლ/თაჲ, ვითა მივალს / სჯნაქსარი წესსა ზ(ედა) / ბერძულსა სრულებითა. / დღესა...“ (255r-257r).

შენიშვნა: სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება აღდგომის კვირა დღის ჟამის წირვიდან მოყოლებული, აღდგომიდან VIII შვიდეულის, იგივე მარტვილის შვიდეულის, შაბათი დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

3. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. II ნაწილი]. Incipit: „პ(ირვე)ლსა კ(კ)რ(ია)კ(ე)სა ყ(ოველ)თა წ(მიდა)თა/სა. ს(ა)ხ(არე)ბ(ა)ჲ მ(ა)თ(ესი), ჟმ (93), შ ა: / „პ(რ)ქ(უ)ა ო(ვფალმა)ნ თ(კ)სთა...“ (257r-258v).

შენიშვნა: სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება აღდგომიდან IX შვიდეულის კვირა დღიდან მოყოლებული, აღდგომიდან XVI შვიდეულის შაბათი დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

4. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. III ნაწილი]. Incipit: „პ(ირვე)ლსა კ(ვ)რ(ია)კ(ე)სა. / ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ მ(ა)თესი, რმჴ (148): / „მ(ა)ს ჟ(ამს)ა შ(ინ)ა აიძულა ი(ესო)ჲ შ(ე)ს/ლვად“...“ (258v-260v).

შენიშვნა: სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება აღდგომიდან XVII შვიდეულის კვირა დღიდან მოყოლებული, აღდგომიდან XXIV შვიდეულის შაბათი დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

5. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. IV ნაწილი]. Incipit: „შ(ა)ბ(ა)თსა პ(ირვე)ლ ჯ(უა)რთა აპყ(რ) / ობისა. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ მ(ა)თ(ე)სი, შშ (96): / „თქ(უ)ა ო(კვაღმა)ნ, რ(ომე)ლსა უყუარდეს...“ (260v-262r).

შენიშვნა: სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება ჯვართამაღლების უძრავი დღესასწაულის (14 სექტემბერი) მომდევნო დღიდან მოყოლებული, ჯვართამაღლებიდან VIII შვიდეულის შაბათი დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

6. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. V ნაწილი]. Incipit: „პ(ირვე)ლსა კ(ვ)რ(ია)კესა. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ასი), / რპბ (121): „მ(ა)ს ჟ(ამს)ა შ(ინ)ა შჯ(უ)ლის მეცნი/ერი ვინმე“...“ (262r-263r).

შენიშვნა: სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება ჯვართამაღლებიდან IX შვიდეულის კვირა დღიდან მოყოლებული, ჯვართამაღლებიდან XII შვიდეულის კვირა დღის ჩათვლით, ყოველ დღე.

7. [„სახარებანი შაბათ-კვირაკეთანი“]. Incipit: „აქ დასრ(უ)ლდეს ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი / ყ(ოველ)თა დღეთანი და ან, კ(უალა)დ / შ(ა)ბ(ა)თ-კ(ვ)რ(ია)კ(ე)თა იწყების...“ (263r-264r).

შენიშვნა: სახარებების საკითხავთა ეს ჯგუფი იკითხება ჯვართამაღლებიდან XII შვიდეულის შაბათი დღიდან მოყოლებული, ჯვართამაღლებიდან XVII შვიდეულის კვირა დღის ჩათვლით, მხოლოდ შაბათ-კვირა დღეებში.

8. [„სახარებანი მარხვათანი“]. Incipit: „ვითა მარხვ(ა)თა ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი / სხ(უ)ანი მნ(უ)ხრის(ა)სა ზ(ე)და ნარ/იკითხვიან, მითვე ნე/სითა ესე...“ (264r-266r).

9. [„სახარებანი თუეთანი“]. Incipit: „თ(უეს)ა ს(ე)კდენბ(ერ)სა ა (1). დაწყებ(ა)ჲ / ინდიკტიონისაჲ და წსენებაჲ / ნ(მიდ)ისა სჴმეონ ჰალაბ/ელისაჲ. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ასი)...“ (266r-278r).

10. „ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი სატ/ფურებისანი“. Incipit: „ა (1). ი(ოვან)ნ(ესი) რპზ (127): „ჰ(რ)ქ(უ)ა / ო(კვაღმა)ნ თ(ვ)სთა მ(ო)ნ(ა)ფეთა, ნუ შეძ/რწუნდებიან გ(უ)ლნი“, ვ(იდრ)ე „და მ(ა)მ(ა)ჲ...“ (278r).

შენიშვნა: იოვანეს სახარების თავის რიცხვის აღმნიშვნელი გრაფემები (რპზ) ფურცლის მარჯვენა არშიაზე, #10 ტექსტის გასწვრივ არის დაწერილი.

11. „წს(ე)ნებასა თითო/ეულისა შიშის(ა)სა“. Incipit: „ა (1). ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ / მ(ა)თ(ესი), ჟმ (69): „მ(ა)ს ჟ(ამს)ა შ(ინ)ა აღვიდა ი(ესო)ჲ / ნავსა და მისდევდა“, ვ(იდრ)ე...“ (278r).

შენიშვნა: სახარების თავის რიცხვის აღმნიშვნელი გრაფემები (ა, ბ და ა.შ.), აქაც და ქვემოთაც, ძირითადი ტექსტის სვეტების მარცხნივ, შესაბამისი ტექსტის გასწვრივ არის დაწერილი.

12. „ზეთსა ზედ)ა სნეულისჯახსა, ოდეს | შვდნი ხუცესნი იყვნენ“. Incipit: „ბ (1). ჰპოო ნ(ოენ)ბ(ერ)სა ბ (1). მოუწოდა | ი(ესო)ჲ“. | ბ (2). ს(ა)ხ(არება)ჲ მ(ა)რ(კოზისი), იმ (15): „მ(ა)ს ჟ(ამს)ა შ(ინ)ა...“ (278r).

13. „სქემის კ(უ)რთხ(ე)ვასა“. Incipit: „მჯარჯკოზისი, პმ (86): | „თქ(უ)ა ო(ვფალმა)ნ, მე(ომე)ლსა ჰნებაჲს, უკუა“, | ვ(იდრ)ე „მომავალი ძ(ა)ლითა“. მ(ა)რ(კოზისი)...“ (278r).

14. „სნეულთათ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). ი(ოვა)ნ(ესი), მმ (55): | „თქ(უ)ა ო(ვფალმა)ნ, მე ვარ პური, ^{278r} | ^{278v} ცხ(ო)რ(ე)ბისა“, ვ(იდრ)ე „უკ(უ)ან(ა)სკნ(ე)ლსა მ(ა)ს დღ(ე)სა“...“ (278rv).

15. „ბრძ[-----]“. Incipit: „ბ (1). ი(ოვა)ნ(ესი), კდ (24), შ ა: | „მ(რ)ქ(უ)ა ო(ვფალმა)ნ თ(ჲ)სთა მ(ო)ნ(ა)ფ(ე)თა, ესრეთ | შეიყუარა“, ვ(იდრ)ე „ქმნილ არიან“ (278v).

16. „ლ(მრთ)ისმშ(ო)ბ(ე)ლ(ი)სათ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). ლ(უ)კ(ასი), მ (3), შ ა: | „აღმოვიდინა მ(ა)მ(ა)ჲ-დედაჲ“, ვ(იდრ)ე „წ(ინა)შ(ე) ლ(მრთისა)ჲ | და კ(ა)ცთა“. ბ (2). ს(ა)ხ(არება)ჲ...“ (278v).

17. „ჯ(უ)არისათ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). მჯარჯესი, სმ (256): | „რ(ამეთუ) ვ(ითარც)ა ელვაჲ რ(ა)ჲ გა“, | ვ(იდრ)ე „წ(ე)მნი არა წარჴდეს“. ბ (2). ს(ა)ხ(არება)ჲ...“ (278v).

18. „წ(მიდა)თა მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლთათ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), | მმ (76): „და მოჴვლიდა ი(ესო)ჲ“, ვ(იდრ)ე „ქ(ა)ლ(ა)ქი | იგი“. ბ (2). მჯარჯესი, რშ (196): „მ(ა)შ(ინ) მოუგო პ(ეტრ)ე...“ (278v).

19. „წ(მიდა)თა წ(ინა)წ(არმეტყვე)ლთ(ა)ჲ/თ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). მჯარჯესი, | ლმ (33): | „ნუ ჴგონებთ ვ(ითარმე)დ“, | | ვ(იდრ)ე „შეს[-----] შ(ე)ნთა“. ბ (2). მჯარჯესი, სმ (240): „ამის | თ(ჲ)ს...“ (278v).

20. „წ(მიდა)თა მ(ო)ნ(ა)მეთათ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), პმ (86): | „აჴა, მე მიგავლინე“, ვ(იდრ)ე „ს(რულია)დ იგი ც | ხონდეს“. ბ (2). მ(ა)თ(ესი), შ (90): „არა...“ (278v).

21. „წ(მიდა)თა მღდელთმოდ/ლ(უ)რთათ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), კდ (24): „და ვ(ითარც)ა | იხილა ი(ესო)ჲ ერი“, ვ(იდრ)ე „თქ(უ)ენსა | ზ(ე)ც(ა)თასა“. ბ (2). მ(ა)თ(ესი), | რმ (140): „კ(უ)ალა)დ...“ (278v).

22. „მ(ა)რთ(ა)ლთა და | ნეტჯართა და აღმსარებ(ე)ლთა/თ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). ს(ა)ხ(ა) რ(ე)ბ(ა)ნი | მჯარჯესი, კდ (24): „და ვ(ითარც)ა იხილა ი(ესო)ჲ ერი | იგი“, ვ(იდრ)ე „თქ(უ)ენსა ზ(ე)ც(ა)თასა“...“ (278v).

23. „მეფეთა/თ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). ლ(უ)კ(ასი), მმ (45): „და ვ(ითარც)ა აღასრ(უ)ლა“, | ვ(იდრ)ე „მისი ცოცხალი“. ბ (2). ი(ოვა)ნ(ესი), კდ (24): „და შ(ემდგომა)დ...“ (278v-279r).

24. „ეკლესიისალა | საფუძველსა დასდებდენ“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), რმ (166): „მო-რაჲ-ვიდა ი(ესო)ჲ ადგ | ილთა“, ვ(იდრ)ე „ვ(ითარმე)დ იგი არს <არს> ქ(რისტ)ე“ (279r).

25. „სატფურსა ეკლესიისასა | შინაგ(ა)ნ კ(უ)რთხ(ე)ვ(ა)სა“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), რმ (166): | „მო-რაჲ-ვიდა ი(ესო)ჲ ადგილთა“, ვ(იდრ)ე | „ვ(ითარმე)დ იგი არს ქ(რისტ)ე“ (279r).

26. „ლიტანიჲსანი“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), რლ (131): | „მ(ა)ს დღესა შ(ინ)ა“, ვ(იდრ)ე „ს | მენად ისმინენ“. ბ (2). მ(ა)თ(ესი), რლ (131): „და მო | უწდეს“, ვ(იდრ)ე „და არა...“ (279r).

27. „მთ(ა)ვ(ა)რანგ(ელო)ზთათ(ჲ)ს“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), | რმ (140): | „მ(ა)შ(ი)ნ დაუტევეს“, ვ(იდრ)ე „სმენა | დ ისმინენ“. ბ (2). მ(ა)თ(ესი), სმზ (273): „რ(ა)ჟ(ამ)ს მო | ვიდრ)ჲს ძე...“ (279r).

28. „ს(უ)ლთათ(ჲ)ს შესუწნებუ | ლთა“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), რი (110): „მ(ა)ს ჟ(ამ)ს ა შ(ინ)ა | იტყ(ო)და ი(ესო)ჲ ს(უ)ლთა წ(მიდ)ითა და | თქ(უ)ა, აღგია“, ვ(იდრ)ე...“ (279r).

29. „სლ~თჲსათ~ს“. Incipit: „[ბ] (1). მ(ა)რ(კოზისი), რლ (131): | „და მოვიდა მისა ერთი მწ(ი)გ“, | ვ(იდრ)ე „და დადვა საცხ(ო)რ(ე)ბ(ე)ლი თ(ჲ)სი“. | [ბ] (2). ლ(უ)კ(ასი), რნა (151): ნუ გეშინინ...“ (279r).

30. „ქორ | ნილისათ(ჲ)ს“. Incipit: „[ბ] (1). მ(ა)რ(კოზისი), რბ (103): | „ხ(ოლო) ფ | არის(ე) ვ(ე)ლნი იგი ჰკითხვიდე“, | ვ(იდრ)ე „აკ(ურთ)ხ(ე)ვდა მ(ა)თ“. ბ (2). ი(ოვ)ან(ესი), იმ (18), შ~: „და | მესამესა...“ (279r).

31. „მგეფსისა ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი“. Incipit: „ორშ(ა)ბა | თსა. წ(მიდა)თა მთ(ა) ვარანგ(ელო)ზ | თაჲ. ლ(უ)კ(ასი), რივ (116). ჰ(რ)ქ(უ)ა ო(ვფალმ)ან თ(ჲ)ს | თა მ(ო)წ(ა)ფეთა, რ(ომელმ)ან თქ(უ)ენი...“ (279rv).

32. „წ(მიდა)თა მლდ(ე)ლთმ(ო)ძლ(უ)ართა | თ(ჲ)ს“. Incipit: „მ(ა)თ(ესი), ლზ (32). ჰ(რ) ქ(უ)ა ო(ვფალმ)ან თ(ჲ)ს | თა მ(ო)წ(ა)ფეთა, თქ(უ)ენ ხ(ა)რთ ნა | თ(ე)ლნი ს(ო)ფლის(ა)ნი“, ვ(იდრ)ე...“ (279v).

33. „ზატიკსა პ(ირვე)ლსა, ფ(სალმუ)ნნი და | ალ(ილუი)ა-ფს(ალმუ)ნნი“. Incipit: „აღვსებასა, | წ(მიდა)სა კ(ჲ)რ(ია)კ(ე)სა. სამხრად. ფ(სალმუ)ნნი. | ჳ(მა)ჲ დ (4). ესე არს დღე, რ(ომე)ლ...“ (279v-280r).

I. ხელნაწერის გადამწერის ხელით დანერგილი მინაწერები

1. მინაწერი დანერილია 13r-ს ქვედა არშიის მარჯვენა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის ქვემოთ; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~ ~ ~

„ლ(მერთ)ო, შ(ეიწყალ)ე ამისი მწერ(ა)ლი“.

2. მინაწერი დაწერილია 21r-ს ქვედა არშის მარჯვენა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის ქვემოთ; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

„ჭირი ვნახე“.

3. მინაწერი დაწერილია მათეს სახარების ბოლოს, 68v-ს ქვედა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის სვეტებს შორის არეზე, გვერდულად, ზემოდან ქვემოთ; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (წ) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; საზედაო ასო (წ) – წითელი ფერის სანერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები: არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის ბოლოს დასმულია სამი წერტილი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ქ ~ ~ ~ ~

„წ(მიდა)ო მ(ა)თე, შ(ეინყალ)ე ამისი მწერალი, ა(მე)ნ“.

4. მინაწერი დაწერილია მარკოზის სახარების ბოლოს, 112v-ს ქვედა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის მარცხენა სვეტის მარცხნივ, გვერდულად, ზემოდან ქვემოთ; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (წ) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის ბოლოს დასმულია სამი წერტილი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ქ ~ ~ ~ ~ ~

„წ(მიდა)ო მ(ა)რკ(ო)ზ, შ(ეინყალ)ე ს(ულ)ი ჩ(ემ)ი“.

5. მინაწერი დაწერილია ლუკას სახარების წინა, დაუწერლად დატოვებულ 118v-ზე, გვერდულად, ზემოდან ქვემოთ; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (ლ) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის ბოლოს დასმულია ოთხი წერტილი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~

„ლ(მერთ)ო და წ(მიდა)ნო ოთხნო მ(ა)ხ(არ)ე(ბ)ელნო, შ(ეინყალ)ეთ ამისი მწერ(ა)ლი და მისინ დედა<გ>-მ(ა)მ(ა)ნი ს(უ)ლითა, ა(მე)ნ“.

6. მინაწერი დაწერილია იოანეს სახარებასა და სახარებათა საძიებელის განგებას შორის ჩართული ანდერძის ბოლოს, 254v-ზე, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის ქვემოთ; ერთი სტრიქონი; ნუსხური; I გრაფემა, დიდი ზომის საზედაო ასო (ყ) – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; საზედაო ასო (ყ) – წითელი ფერის სანერ-საღებავი; განკვეთილობის ნიშნები: არ ახლავს; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის ბოლოს დასმულია სამი წერტილი; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ყ ~ ~ ~ ~ ~

„ყ(ოველ)თა ს(უ)ლთა ქ(რის)ტ(ე)ნეთ(ას)ა<ჲ> შეუნდ(ნე)ს ღ(მერთმა)ნ, ა(მე)ნ“.

II. ხელნაწერის გვიანდელი მინაწერები

1. მინაწერი დაწერილია 3v-ს ზედა ნახევარზე; ხუთი სტრიქონი; ნუსხური; I სტრიქონის I-III (ესე) და III სტრიქონის VII (გ) გრაფემები – ასომთავრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ან სამი წერტილი ალაგ-ალაგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; მინაწერი 4r-ზე წარმოდგენილი ძირითადი ტექსტის I-III სტრიქონებისა და IV სტრიქონის მარცხენა ნახევრის მომცველ ფრაგმენტს იმეორებს. ამასთან, აშკარაა, რომ დამწერი ქართულ ასომთავრულ და ნუსხურ დამწერლობებს ცუდად იცნობდა, რის გამოც I სტრიქონის V გრაფემა (ა?), II სტრიქონის IX გრაფემა (ხ?), III სტრიქონის IV გრაფემა (ა?), IV სტრიქონის II-IV და VII გრაფემები (იელ? და ი?) და V სტრიქონის II გრაფემა (ი?) ისეთი უცნაური ფორმით აქვს მოხაზული, რომ მათი მხოლოდ გრაფიკული ნიშნით იდენტიფიცირება შეუძლებელია; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XVI-XVII საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ღს
2. ~
3. ~ ლ
4. ~
5. ~

„ესე თქვებიქ / არს მ(ა)თეს ს(ა)ხ(ს)არ(ე)ქ(ს)ის(ა)ჲ. ა (1). გ(ა)ნჯორ(ც)იელ(ე)ბ(ი)სათ(ც)ს / ქ(რ)ი(ს)ტ(ე)სისა და ნ(ა)თეს“.

2. მინაწერი დაწერილია 112v-ს ქვედა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის მარცხენა სვეტის მარცხნივ, ხელნაწერის გადამწერის #4 მინაწერის გაგრძელებაზე, გვერდულად, ზემოდან ქვემოთ; დაუმთავრებელი; ერთი სტრიქონი; I გრაფემა (ნ) – ასომთავრული, II გრაფემა (ო) – ნუსხური, III-VI გრაფემები (მხრე) – მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ერთგან; ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XVI-XVII საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

ჩ~ მხრე

„ნ(მიდა)ო მ(ა)ხ(ა)რე“.

3. მინაწერი დაწერილია ხელნაწერის დამატებითი ნაწილის ბოლოს, 280r-ს ქვედა ნახევარზე, ძირითადი ტექსტის მარჯვენა სვეტის ქვემოთ; სამი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობის ნიშნები: ორწერტილი ან სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ; ქარაგმის ნიშნები: პატარა განივი კლაკნილი ხაზი; ტექსტის დასაწყისში დასმულია ქანწილი; III სტრიქონის ბოლო სიტყვა (იაკობ) ხვეულად არის დაწერილი; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XVII-XVIII საუკუნეებს მიეკუთვნება, ხოლო ტექსტში მოხსენებული იაკობ სამეგრელის ცნობილი ისტორიულ პირებთან – კანარეთის ეპისკოპოს იაკობ ჩოლოყაშვილთან (XVII ს-ის I ნახ.) ან შემოქმედელ მიტროპოლიტ იაკობ დუმბაძესთან (XVII ს-ის II ნახ. – 1713 წ.) გაიგივების საფუძველზე, XVII საუკუნითა და XVIII საუკუნის დასაწყისით თარიღდება; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. ქ.: უთესლოდ: მშობელო:
2. სიტყვისა: ღთისაო
3. შუე: ცნი: სამეპელი: იაპოზ:

„ქ. უთესლოდ მშობელო / სიტყვისა ღ(მრ)თისაო, / შ(ეინყალ)ე ც(ოდვილ)ი სამეპელი იაკობ“.

4. მინაწერი დაწერილია 280r-ს ქვედა ნახევარზე, #3 გვიანდელი მინაწერის ქვემოთ; ორი სტრიქონი; მხედრული; შავი ფერის მელანი; განკვეთილობისა და ქარაგმის ნიშნები არ ახლავს; მინაწერი, როგორც შინაარსობლივად, ისე გრაფიკულად, #3 გვიანდელ მინაწერს იმეორებს; მინაწერი, პალეოგრაფიული ნიშნების მიხედვით, XVII-XVIII საუკუნეებს მიეკუთვნება; მინაწერის ტექსტი გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

1. უთე იაპოზ
2. იაპოზ იაპოზ

„უთე (?). იაკობ. / იაკობ. იაკობ“.

Vind.Georg.1

Four Gospels [X-XI Centuries]

The general state of the manuscript / General description: The manuscript is a medium size codex. It consists of two parts: initial, main part of the manuscript and a later addition, added to the manuscript at later date.

The number of folios in the manuscript: 257 folios. Folios 1rv-233rv belong to the initial part of the manuscript and folios 234rv-257rv – to the later addition. An endleaf is found at the very beginning and end of the manuscript.

The Main, Initial Part of the Manuscript

Initial, authentic foliation of the manuscript: The quires were numbered by the scribe. The numbers are in *Asomtavruli* graphemes and in the ink of the main text. Graphemes denoting the beginning of a quire are written in the top right corner of the first recto of the corresponding quire. Graphemes denoting the end of a quire are written in the left side of the bottom margin of the last verso of the corresponding quire. Preserved graphemes: Ⴀ (Ⴀ) – 1r and 8v, Ⴁ (Ⴁ) – 16v, Ⴂ (Ⴂ) – 17r and 24v, Ⴃ (Ⴃ) – 32v, Ⴄ (Ⴄ) – 33r and 40v, Ⴅ (Ⴅ) – 48v, Ⴆ (Ⴆ) – 49r and 56v, Ⴇ (Ⴇ) – 57r and 64v, Ⴈ (Ⴈ) – 65r and 72v, Ⴉ (Ⴉ) – 73r and 80v, Ⴊ (Ⴊ) – 81r and 88v, Ⴋ (Ⴋ) – 89r and 95v, Ⴌ (Ⴌ) – 96r and 103v, Ⴍ (Ⴍ) – 104r, Ⴎ (Ⴎ) – 112r, Ⴏ (Ⴏ) – 119r and 126v, Ⴐ (Ⴐ) – 127r and 134v, Ⴑ (Ⴑ) – 141r and 147v, Ⴒ (Ⴒ) – 148r and 155v, Ⴓ (Ⴓ) – 156r and 163v, Ⴔ (Ⴔ) – 164r and 170v, Ⴕ (Ⴕ) – 171r and 178v, Ⴖ (Ⴖ) – 179r and 186v, Ⴗ (Ⴗ) – 187r and 194v, Ⴘ (Ⴘ) – 195r and 202v, Ⴙ (Ⴙ) – 203r and 210v, Ⴚ (Ⴚ) – 211r and 218v, Ⴛ (Ⴛ) – 219r and 226v, Ⴜ (Ⴜ) – 227r.

New pagination of the initial part of the manuscript: In XIX-XX cc., an unknown individual paginated the manuscript. The numbers are in Arabic numerals and in pencil. The page numbers are written in the upper right corner of a recto page and lower left corner of a verso page. The pagination starts on the first folio (1rv) of the initial part of the manuscript and ends on the last folio (257rv) of the later part of it.

Surviving folios of the initial composition of the manuscript: 8 folios (1rv-40rv) from each quire Ⴀ (5) – Ⴀ (9), 7 folios (II-VIII ff.; 42rv-48rv) from quire Ⴁ (10), 8 folios (49rv-88rv) from each quire Ⴂ (11) – Ⴂ (15), 7 folios (I-IV, VI-VIII ff.; 89rv-95rv) from quire Ⴃ (16), 8 folios (96rv-111rv) from each quire Ⴄ (17) – Ⴄ (18), 7 folios (I-VII ff.; 112rv-118rv) from quire Ⴅ (19), 8 folios (119rv-134rv) from each quire Ⴆ (20) – Ⴆ (21), 6 folios (II-VII ff.; 135rv-140rv) from quire Ⴇ (22), 7 folios (I-II, IV-VIII ff.; 141rv-147rv) from quire Ⴈ (23), 8 folios (148rv-163rv) from each quire Ⴉ (24) – Ⴉ (25), 7 folios (I-VI, VIII ff.; 164rv-170rv) from quire Ⴊ (26), 8 folios (171rv-226rv) from each quire Ⴋ (27) – Ⴋ (33), 7 folios (I-VII ff.; 227rv-233rv) from quire Ⴌ (34), 232 folios (1rv-40rv, 42rv-233rv) in total.

The number of folios in the initial composition of the manuscript: 272 folios.

The missing folios of the initial composition of the manuscript: 8 folios from each quire Ⴀ (1) – Ⴀ (4), one folio from quire Ⴁ (10) (folio I; only the bottom left edge survived from this folio; the folio is assigned the number 41rv), one folio (f. V) from quire Ⴂ (18), one folio (f. VIII) from quire Ⴅ (19), two folios (ff. I, VIII) from quire Ⴇ (22), one folio (f. III) from quire Ⴈ (23), one folio (f. VII) from quire Ⴊ (26), one folio (f. VIII) from quire Ⴌ (34), 40 folios in total.

Folio dimensions: Dimensions vary a little: 17.0X11.0 cm at average (e.g. 12rv).

Writing medium: parchment.

System of script: The main text is written in *Nuskhuri*. Capital letters, some titles and numerical values are written in *Asomtavruli*.

Number of calligraphic hands: One hand.

Number of columns on a folio: One column.

Number of lines in a column: mainly 22 lines, rarely 23 (e.g. 134r) or 24 lines (e.g. 127r).

The type of separation marks: The text has almost no separation marks. Three dots stand at the paragraph ends.

Abbreviation mark: Tilde.

Ink colour: The main text is written in brown ink; titles and capital letters, capital letter outlines and part of liturgical comments written by the scribe of the main text – in red ink. Another part of capital letter outlines and liturgical comments written by the scribe of the main text – in green ink.

Trimming of edges: Margins have been partially trimmed.

Illumination: The manuscript is not illuminated. Only folio 49v is the exclusion. The main part of the folio contains the 20-line text of the concluding fragment of the Gospel's text according to St. Matthew. The text frame is not a rectangle: it has the maximum width along the line VIII, which is gradually decreasing from line VIII towards the bottom of the folio. The final line XX of the text contains only 6 graphemes. Below the text, a rectangular frame is drawn with red ink, the width of which is equal to the width of lines I-VIII of the text. Actually, it is a triple line frame: a red line is running between two green lines. The wine-coloured geometric signs similar to Kufic letters are drawn within the frame with thick strokes of ink. The side edges of the frame are supported by a vertical column drawn with red ink. The columns are topped by a geometrical floral ornament drawn with the same red ink. The top of the columns, including their finishing ornament, touches line XII of the text. Columns and ornaments, both from the outside and inside, are surrounded by strips drawn with green ink. It is the above-mentioned rectangular frame and the columns supported by it, that form a decorative element – a finial which adorns the folio 49v with the final fragment of the Gospel of Matthew. It is worth noting that the scribe of the manuscript took into account the free space left between the vertical columns on the last page and lines XII-XX of the text, and wrote an invocation text in green ink on both sides of lines XV-XIX.

Capital letters: A graphical outline of *Asomtavruli* graphemes is applied.

The Additional Part of the Manuscript of Later Date

Authentic foliation of the later part of the manuscript: none.

New pagination of the later part of the manuscript: folio numbering as discussed above: the pagination starts from folio 1rv of the initial part of the manuscript and ends on the last folio (257rv) of the later part of the manuscript.

The number of folios: 24 folios (234rv-257rv).

Folio dimensions: Dimensions vary a little: 21X13 cm at average (e.g. 245rv).

Writing medium: Parchment.

System of script: The main text is written in *Nuskhuri*. Capital letters, some titles and numerical values, including a big number of numerical values written in the margins of the initial part of the manuscript in the hand of the scribe of the later part of the manuscript, are written in *Asomtavruli*.

The number of calligraphic hands: One hand.

The number of columns on a folio: One column.

Number of lines in a column: 23 (e.g. 245v), 24 (e.g. 235r), 25 (e.g. 239r), 26 (236r) or 27 (234r).

The type of separation marks: Colon; paragraphs end up with three dots.

Abbreviation mark: Tilde.

Ink colour: The main text is written in black-brownish ink; titles and capital letters – in red ink.

Trimming of edges: Margins have been partially trimmed.

Illumination: The manuscript is not illuminated.

Capital letters: A graphical outline of *Asomtavruli* graphemes is applied.

The General Characteristics of Both Parts of the Manuscript

Binding: The manuscript is bound.

Cover: Cardboard cover. The spine of the manuscript is covered with leather.

Seal:

1. In the bottom edge of an endleaf recto in the beginning of the manuscript is an impression of a circular seal (1.5 cm in diameter) of the Austrian National Library with two German inscriptions. The inscription surrounding the seal reads “ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK” and that in the center: “WIEN”.

2. In the bottom half of folios 233v and 257v of the manuscript is an impression of a rectangular seal with truncated corners (2X4.6 cm) of the Austrian Imperial Library with partially faded inscription in Latin script: “BIBLIOTHECA PALAT | VINDOBONENSIS”.

3. In the bottom half of folios 233v and 257v of the manuscript is an impression of a circular seal (4.0 cm in diameter) of the Austrian Imperial Library with an image of a two-headed eagle and partially faded inscription in German: “K: HOFBIBLIOTHEK”.

Old shelfmark: none.

Scribe of the manuscript: Monk Giorgi.¹

Commissioner of the manuscript: Stephane, Febronia, Gurandukht, Kvirike, Iovane, and Davit.

Place of origin of the manuscript: The monastery of St. Simeon on Black Mountain.

Date of origin of the manuscript: The second half of the X c. – the first half of the XI c.

The scribe and commissioner of the text written on 24 folios added later: Unknown.

Place of writing the text on 24 folios added later: Unknown.

Date of writing the text on 24 folios added later: XIII-XIV cc.

Notes to the text of the manuscript: Comments of various content written by the scribe of the manuscript mainly in green and wine-coloured ink, are found in folio margins, e.g.: „†. აღ(ილუი)დ. ღ (4) გ(უერდ)ი. ისმინე, ასულო“ (2v), „ეცე | ოთხშაფაჟა|თსა“ (2v), „წ(მი)დი|სა ღ(მრ)თ|ისმშო|ბლისა)ა“ (2v); „სხ(უა)დ. ჰ(რ)ქ(უ)ა ო(ვფალმა)ნ ო(ვფალს)ა | ჩქეჟმსა“, etc.

Damage: The manuscript was renovated and restored.

I. The Main, Initial Part of the Manuscript

1. [Gospel of St. Matthew. Lacks the beginning]. Incipit: „რ(ომე)ლი არა არს ჩ(ე)მ თ(ა)ნა, იგი | ჩემი მტერი არს; და რ(ომე)ლი არა მე/ჰკრებს ჩემ თანა, იგი გ(ა)ნაბნევს (12.30). | ამისთჳს გ(ე)ტყ(უა)დ თქ(უ)ნ: ყ(ოვე)ლი ცოდვაჲ | და გმოზად მიეტეოს კაცთა (12.31). და | რ(ომელმა)ნ თქუას სიტყუად ძისა კა/ცისათჳს, მიეტეოს მას; | ხ(ოლო) რ(ომელმა)ნ თქუას ს(უ)ლ[ის]ა წმიდისათ(კ)ს, | არა მიეტეოს მას არცა ამას | სოფელსა, არცა მერმესა (12.32)“ (1r-49v).

¹ See results of my study about the scribe and commissioner, place and time of copying of the manuscript „ვინმე გიორგი მონაზონის მიერ გადაწერილი X-XI საუკუნეების ოთხთავი ვენის ნაციონალური ბიბლიოთეკიდან (Vind.Georg.1)“, printed in vol. 2 of the present work.

Comments:

1. The beginning of the Gospel of St. Matthew is lost due to the missing quires Ծ (1) – Թ (4). The missing quires were placed before folio 1rv of the recent manuscript.

2. A fragment from the Gospel of St. Matthew is lost due to the missing folio I from quire Ծ (10), which was torn out from the manuscript almost completely. The surviving bottom left edge of this folio is 41rv of the recent manuscript.

2. „ს(ა)სწ(აუ)ლნი მ(ა)რკ(ო)ზის თ(ა)ვის(ა)ნი“. Incipit: „ა (1). იოვანესთჳს, უდაბნოს რ(ა)ჲ ქ(ა)დ(ა)გ(ე)ბდა. | ბ (2). ვ(ითა)რ ი(ესო)ჳ იოვანესგ(ა)ნ ნათელ-ილო და | გ(ა)ჲ მოიცადებოდა და შეუდგეს მ(ო)წ(ა)ფ(ე)ნი. | ბ (3). მიცემისათჳს იოვანესა და რ(ა)ჟ(ამ)ს | ეშმაკეული რ(ომე)ლ გ(ა)ნკუჭ(რ)ნა ი(ესო)ჳ“ (50r-52v).

3. „ს(ა)ხ(არე)ბად მ(ა)რკ(ო)ზის თ(ა)ვისაჲ“. Incipit: „დასაბამი სახარებისაჲ ი(ესო)ჳ ქ(რისტე)ესი, ძი/სა ღ(მრთისა)ჲ (1.1). ვ(ითარცა) წერილ არს ესა(ია)ჲ წ(ინას)წ(არმეტყ)უ(ე)ლსა: | აჰა ესერა მე წარვევლინო ანგე/ლოზი ჩ(ე)მი წ(ინაშე) შ(ე)ნსა, რ(ომელმ)აჲ გ(ა)ნმადნეს გ(ა)ნნი შ(ე)ნნი წ(ინაშე) შ(ე)ნსა (1.2)“ (52v-92v).

Comment: The final fragment of the Gospel of St. Mark is lost due to the missing folio V of quire Ծ3 (16). The missing folio was placed between folios 92rv-93rv of the recent manuscript.

4. „სასწაულნი ლ(უ)კ(ა)ს თ(ა)ვის(ა)ნი“. Incipit: „ა (1). მღდელობისათ(ჳ)ს ზ(ა)ქ(ა)ჲ რიასა, რ(ა)ჟ(ამ)ს დადომნა. | ბ (2). მოსლვისათჳს ანგელოზისა წ(მი)დისა ქ(ალწულისა) მ(ა)რ(ია)მისა ხარებად მისა. | ბ (3). მოკითხვისათ(ჳ)ს მ(ა)რ(ია)მისა და ელისაბედის[ი]“ (93r-96r).

5. „ს(ა)ხ(არე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ა)ს თ(ა)ვი“. Incipit: „რ(ამეთუ) მრავალთა ჴელი შეყვეს აღ/წერად მითხრობ(ა)დ გ(უ)ლს-მოდგინედ | ს(ა)რწმუნოებისათ(ჳ)ს ჩ(უენ) შ(ორი)ს ს(ა)ქმ(ე)თა აღსროლებ(უ)ლთა (1.1), | ვ(ითარცა)-იგი მომცეს ჩ(უენ)ს, რ(ომელ)ნი დასაბამითგ(ა)ნ | თჳთ-მხ(ი)ლველ და მსახურ ყოფილ იყ(ვნეს) ს(ი)ტყ(უ)ისა მის (1.2)“ (96r-168r).

Comment: The four different fragments of the Gospel of St. Luke are lost due to the missing folio VIII of quire ԾԾ (19), folio I of quire ԶԶ (22), folio VIII of the same quire ԶԶ (22), and folio III of quire ԶԶ (23). The missing folios were placed between folios 118rv and 119rv, 134rv and 135rv, 140rv and 141rv, 142rv and 143rv of the recent manuscript.

6. „ს(ა)სწ(აუ)ლნი წ(მი)დისა ს(ა)ხ(არე)ბის(ა)ნი, გ(ა)მო/კრ(ე)ბ(უ)ლნი სამკურნალოდ“. Incipit: „მ(ა)თეს | თ(ა)ვისა ს(ა)ხ(არე)ბ(ა)ჲ პ(ა) 27) თ(ა)ვი არს. პ (1). გ(ა)ქლილეს ყ(ოველ)ი სნეულებაჲ გ(ა)ნკორნა ქ(რისტე)მან. | ბ (2). ეშმაკი გ(ა)ნწადა. | ბ (3). ახლისპიროა/ნი გ(ა)ნკურნა“ (168v-169v).

Comment: The final fragment of the Gospel miracles is lost due to the missing folio VII of quire ԶԶ (26). The missing folio was placed between folios 169rv and 170rv of the recent manuscript.

7. „ს(ა)ხ(არე)ბ(ა)ჲ იოვანეს თავი“. Incipit: „პირველითგ(ა)ნ იყო ს(ი)ტყ(უ)აჲ და ს(ი)ტყ(უ)აჲ იგი | იყო ღ(მერთ)ისა თ(ა)ნა და ღ(მერთ)ი იყო ს(ი)ტყ(უ)აჲ იგი (1.1). | ესე იყო პ(ირვე)ლითგ(ა)ნ ღ(მრ)თისა თ(ა)ნა (1.2)“ (170r-231v).

8. „ესე თავი არს იოვანეს / სახარებისაჲ“. Incipit: „პ (1). რ(ა)ჟ(ა)მს იგი თქ(უ)ა ს(ი) ტყ(უ)აჲ პ(ირვე)ლ(ა)დ და ლ(მერთი) ს(ი)ტყ(უ)აჲ. / პ (2). მისთუის, რ(ა)ჟ(ამ)ს თქ(უ)ა: ლ(მერთი) / არა სადა ვინ იხილა. პ (3). [მის]ათჳს (?), რ(ა)ჟ(ამ)ს წამა იოვანე, / რ(ამეთუ): ვიხილე ს(უ)ლი ლ(მრ)თისაჲ“ (231v-233v).

II. The Additional Part of the Manuscript of Later Date

9. „ზანდუკი, სახ(ა)რებისა საძიებ(ე)ლი. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“, იგივე „სახარებანი სამარადისონი“. Part I]². Incipit: „წ(მიდას)ა და დ(იდებ)ლ(ა)სა ქ(რისტე)ს აღდგ(ო)მისა კ(ვრია)კესა / – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ი(ოვან)ესი პ (1): „პ(ირვე)ლითგ(ა)ნ ი“, ვ(იდრ)ე „მ(იერ) იქმნ“ (234r-235v).

10. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. Part II]³. Incipit: „პ(ირვე)ლ(ა)სა კ(ვრია)კესა ყ(ოველ)თა წ(მიდა)თასა – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ მჭ(ა)ტეს(ი)ჲ შპ (93): / „ყ(ოველ)მან, რ(ომელ)მან აღიაროს“, ვ(იდრ)ე „არა არს ჩ(ე)მდა ღირს“ (235v-237r).

11. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. Part III]⁴. Incipit: „მეორე შუდელთა იწყო. შაბ(ა)თ-კ(ვრია)კენი / ოდენ მ(ა)თესნია. სხ(უ)თა დღეთა – მ(არკ)ოზ(ი)სნი. / პ(ირვე)ლ(ა)სა კ(ვრია)კესა – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ მ(ა)თესი რმე (145): / „მ(ა)ს ჟ(ამ)სა შჭინა აიძულა ი(ესო)ჲ მ(ო)წ(ა)ფ“, ვ(იდრ)ე „გენესარე“ (237r-238r).

12. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. Part IV]⁵. Incipit: „შ(ა)ბ(ა)თი და კ(ვრია)კე პ(ირვე)ლ ჯ(უარ)ისა ამ(ა)ლღებისა და / შ(ემდგომ)ად, თუშთა თ(ან)ა დაწერილ არს. ოწყე/ბჭ(ა)ჲ ჯერ არს, რ(ამეთუ) ჯ(უარ)ისა ამ(ა)ლღებითგ(ა)ნ / იწყების ლ(უ)კ(ა)ს თ(ა)ვი. აქა ლ(უ)კ(ა)სნი იწყებიან“ (238r-239v).

13. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. Part V]⁶. Incipit: „პ(ირვე)ლ(ა)სა კ(ვრია)კე(სა)ჲ – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ა)სიჲ რპბ (121): / „სჯ(უ)ლის მეცნიერი ვინმე მოუჭდა“, ვ(იდრ)ე „შ(ენ) ეგრ(ე)თ“ (239v-240r).

14. [„სახარებანი შაბათ-კ(ვრია)კეთანი“]⁷. Incipit: „აქა დასრულდეს ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი ყ(ოველ)თა დღეთანი / და აწ, შაბ(ა)თ-კ(ვრია)კეთა ოდენ იწყებ(ი)ს. / მეთორმეტესა შაბჭ(ა)ტსა ჯ(უარ)ისა ამ<ო>ჭ(ა)ჲ/ლღებითგ(ა)ნ – ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ა)სი რდზ (167):

2 This group of Readings of the Gospel is read daily starting from the Easter Sunday liturgy, till Saturday (inclusive) of the VIII septimal after Easter (the Martyr's septimal).

3 This group of Readings of the Gospel is read daily starting from Sunday of the IX septimal after Easter, till Saturday (inclusive) of the XVI septimal after Easter.

4 This group of Readings of the Gospel is read daily starting from Sunday of the XVII septimal after Easter, till Saturday (inclusive) of the XXIV septimal after Easter.

5 This group of Readings of the Gospel is read daily starting from the next day after the Feast of the Exaltation of the Holy Cross (14 September) till Saturday (inclusive) of the VIII septimal after the Exaltation of the Holy Cross.

6 This group of Readings of the Gospel is read daily starting from the Sunday of the IX septimal after the Feast of the Exaltation of the Holy Cross till Sunday (inclusive) of the XII septimal after the feast of the Exaltation of the Holy Cross.

7 This group of Readings of the Gospel is read only on Saturday and Sunday starting from the Saturday of the XII septimal after the Feast of the Exaltation of the Holy Cross till Sunday (inclusive) of the XVII septimal after the feast of the Exaltation of the Holy Cross.

/ „მსგავსეს არს ს(ა)ს(უ)ფ(ევე)ლი ც(ა)თა“, ვ(იდრ)ე „ს(ა)ს(უ)ფ(ევე)ლსა ღ(მრთ)ის(ა)სა“ (240r-241r).

15. [„სახარებანი მარხვათანი“]. Incipit: „აქა მარხვანი / იწყებინ. პ(ირვე)ლსა შ(ა)ბ(ა)თსა ნ(მიდა)თა მ(არ)ხვათასა – / ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ მ(არ)კ(ო)ზ(ი)სიჲ კდ (24): „ნ(ა)რვიდოდა ი(ეს)ჲ შ(ა)ბ(ა)თსა ყანებისაგ(ა)ნ“, / ვ(იდრ)ე „მოვეგო ჴ(ელი) ვ(თარც)ა ერთი იგი“ (241r-243r).

16. [„სახარებანი თუეთანი“]. Incipit: „თ(უეს)ა ს(ე)კდ(ე)ნბ(ე)რსა პ(1). დაწყებ(ა)ჲ ინდ(ი)კტიონისაჲ. / ს(ა)ხ(ა)[რ]ე(ბ)ანი სათუჭონი. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ა)სიჲ იჴ (18). „მოვიდა / ი(ეს)ჲ ნაზ(ა)რეთით“, ვ(იდრ)ე „პირისაგ(ა)ნ მისისა“ (243r-256v).

I. Marginalia Written in the Hand of the Scribe of the Manuscript

1. The marginales is written in the bottom half of folio 49v, at the end of the Gospel's text according to St. Matthew, between the lines XV-XX of the main text and the space between vertical columns of a decorative endpiece, on both sides of the main text: eleven lines; in *Nuskhuri*; grapheme I (o) – in *Asomtavruli*; in green ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; here and there the ink has faded, but the entire text is legible. The text of the marginales, read from the original, a photocopy or digital copy, was published three times: the first time in 2004 by me⁸; the second time in 2005, also by me⁹; and the third time in 2018 in Georgian and English by Maia Karanadze, Vladimer Kekelia, Lela Shatirishvili and Nestan Chkhikvadze¹⁰.

1. ო~
2. ~ ~
3. ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~
- 6.
- 7.
8. ~ ~
9. ~ ~

8 „ო(ვფალო, | შ(ეინყალო)ე ს(უ)ლი | მშ(ო)ბ(ე)ლთ|ა გ(იორგ)ის|თაჲ, ა(მე)ნ. | და შ(ე)უნ|დ(ე)ნ ძ(მ)ა)თა მის|თა ც(ო)დ(ვა)ნი, | ა(მე)ნ“ (გრიგოლ ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, წერილი გერმანულიდან თარგმნა ცისია კილაძემ, თარგმანის რედაქტორი – პროფესორი დიმიტრი თუმანიშვილი. გამოსაცემად მოამზადა და კომენტარები დაურთო თემო ჯოჯუამ, *მწიგნობარი*, '04 (თბილისი, 2004), 175).

9 „ო(ვფალო, | შ(ეინყალო)ე ს(უ)ლი | მშ(ო)ბ(ე)ლთ|ა გ(იორგ)ის|თაჲ, ა(მე)ნ. | და შ(ე)უნ|დ(ე)ნ ძ(მ)ა)თა მის|თა ც(ო)დ(ვა)ნი, | ა(მე)ნ“ (თემო ჯოჯუა, „ვინმე გიორგი მონაზონის მიერ გადაწერილი X-XI საუკუნეების ოთხთავი ვენის ნაციონალური ბიბლიოთეკიდან (Ven.1)“, *საქართველოს შუა საუკუნეების ისტორიის საკითხები*, VIII, ეძღვნება აკადემიკოს ნიკო ბერძენიშვილის დაბადებიდან 110 წლისთავს (თბილისი, 2005), 201).

10 „უფალო, შეინყალო სული მშობელთა გიორგისთაჲ, და შეუნდვენ ძმათა მისთა ცოდვანი, ამენ“ (ქართული ხელნაწერი ნიგნი საზღვარგარეთ, შეადგინეს მაია კარანაძემ, ვლადიმერ კეკელიამ, ლელა შათირიშვილმა და ნესტან ჩხიკვაძემ, ნესტან ჩხიკვაძის რედაქციით (თბილისი, 2018), 15), “May Lord have mercy upon the souls of Giorgi’s parents, and may his brothers be relieved of sins, amen” (*The Georgian Manuscript Book Abroad*, Compiled by Maia Karanadze, Vladimer Kekelia, Lela Shatirishvili and Nestan Chkhikvadze, Edited by Nestan Chkhikvadze (თბილისი, 2018), 15). Cfr.: ქართული ხელნაწერი ნიგნი საზღვარგარეთ, შეადგინეს მაია კარანაძემ, ვლადიმერ კეკელიამ, ლელა შათირიშვილმა და ნესტან ჩხიკვაძემ, ნესტან ჩხიკვაძის რედაქციით, მეორე შეესწავლია გამოცემა (თბილისი, 2023), 15.

10. ~

11. ~

„ო(კვალ)ო, | შ(ეინყალ)ე ს(უ)ლი | მშ(ო)ბ(ე)ლთ|ა გ(იორგ)ის|თაჲ, ა(მე)ნ. |
და შ|ეუნ|დვ(ენ) დ|მ(ა)თა მის|თა ც(ო)დ(ვა)ნი, | ა(მე)ნ“.

**“May Lord have mercy on the souls of Giorgi’s parents, amen;
and pardon his brothers for their sins, amen”.**

2. The testament is written in the middle and bottom half of folio 233v, following the final fragment of the “chapters of the Gospel according to St. John”: fourteen lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I (s), grapheme XIII in line X (R), and grapheme I in line XIII (w) – in *Asomtavruli*; in brown ink, which was probably outlined in gold ink; grapheme I in line I (s), grapheme XIII in line X (R), and grapheme I in line XIII (w) – in red ink; lacks separation marks; line X ends with colon, and line XIV ends with three dots; abbreviation mark: tilde; ink has faded almost completely, therefore only several fragments of the text are legible. Other fragments of the text are not legible even under ultraviolet light. The text of the testament, read from the original, a photocopy or digital copy, was published three times: the first time in 2004 by me¹¹; the second time in 2005, also by me¹²; and the third time in 2007 in Georgian and English by Jost Gippert, Zurab Sarjveladze, and Lamara Kajaia.¹³

- 11 „სახე[ლით]ა მამის[ა]თა, [ძი]ს[ა]თა და [ს]ლ(ი)სა წმ(ი)დის[ა]თა, მეოხე|ბითა წმ(ი)დისა ღ(მრ)თ(ი)ს მშ(ო)ბ(ე)ლის[ა]თა, [ძ]ალითა და შეწვენითა | ცხოველს მყოფელისა პ(ა)ტიოსნისა ჯ(უა)რ(ი)ს[ა]თა, მეოხე|ბითა და წყალო|ბითა(?) წმ(ი)დისა წ(ინა)სწ(არმე)ტყ(უე)ლისა და წინამორბე|დისა იოვანე წ(ა)თლისმცემელის[ა]თა, წმ(ი)დათა და ყ(ოვლა)დ ქებუ|ლთა მ(ო)ციქ(უ)ლთა [...] მახარებელთა [...] და წმ(ი)დისა | და საკ(უ)ირველთმოქმედ[ი]სა სუიმეონისითა [...] | [...] მოძლ(უ)რისა ჩემისა კეთილისა(?) | [...] მყო(?) მე(?) [...] და ქ(უე)ყ(ა)ნ(ი)|სამ(ა)ნ(?) მე, გლ(ა)ხ(ა)კმ(ა)ნ ღ(მრთისა)მ(ა)ნ, უმრწმესმ(ა)ნ მონ[ა]ზონ[თ]ამან(?) გ(იორგ)ი. | და წერილ [...] ჩემთა გ(ა)ნმანათლებლად | [...] და სახსენებლად მშობელთა ჩემთათ(კ)ს. | წმ(ი)დაჲ ესე ს(ა)ხ(ა)რებ(ა)ჲ წ(ერ)ილ ა(რ)ს სტ(ე)ფ(ა)ნეს(ა)თ(კ)ს, ფებრონიას(ა)თ(კ)ს და | გუარანდუხტის(ა)თ(კ)ს და კ(ვრიკ)ე(სა)თ(კ)ს, ი(ო)ვ(ა)ნ(ე)ს(ა)თ(კ)ს და დ(ა)ვითის(ა)თ(კ)ს“ (ფერადე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, 175. Cf.: ქართული ხელნაწერი წიგნი საზღვარგარეთ, 15; *The Georgian Manuscript Book Abroad*, 15; ქართული ხელნაწერი წიგნი საზღვარგარეთ, მეორე შევსებული გამოცემა, 15).
- 12 „სახე[ლით]ა მამის[ა]თა, [ძი]ს[ა]თა და [ს]ლ(ი)სა წმ(ი)დის[ა]თა, მეოხე|ბითა წმ(ი)დისა ღ(მრ)თ(ი)ს მშ(ო)ბ(ე)ლის[ა]თა, [ძ]ალითა და შეწვენითა | ცხოველს მყოფელისა პ(ა)ტიოსნისა ჯ(უა)რ(ი)ს[ა]თა, მეოხე|ბითა და წყალო|ბითა წმ(ი)დისა წ(ინა)სწ(არმე)ტყ(უე)ლისა და წინამორბე|დისა იოვანე წ(ა)თლისმცემელის[ა]თა, წმ(ი)დათა და ყ(ოვლა)დ ქებუ|ლთა მ(ო)ციქ(უ)ლთა [...] მახარებელთა [...] და წმ(ი)დისა | და საკ(უ)ირველთმოქმედ[ი]სა სუიმეონისითა და ტძრსა (?) | წმ(ი)დისა [...] ხელითა (?) მოძლ(უ)რისა ჩემისა კეთილისა | [...] მყო (?) მე [...] ხოლო (?) და ქ(უე)ყ(ა)ნ(ი)|სამ(ა)ნ, მე, გლ(ა)ხ(ა)კმ(ა)ნ ღ(მრთისა)მ(ა)ნ, უმრწმესმ(ა)ნ მონ[ა]ზონ[თ]ამან გ(იორგ)ი. | და წერილ [...] ჩემთა გ(ა)ნმანათლებლად | [...] და სახსენებლად მშობელთა ჩემთათ(კ)ს. | წმ(ი)დაჲ ესე ს(ა)ხ(ა)რებ(ა)ჲ წ(ერ)ილ ა(რ)ს სტ(ე)ფ(ა)ნეს(ა)თ(კ)ს, ფებრონიას(ა)თ(კ)ს და | გუარანდუხტის(ა)თ(კ)ს და კ(ვრიკ)ე(სა)თ(კ)ს, ი(ო)ვ(ა)ნ(ე)ს(ა)თ(კ)ს და დ(ა)ვითის(ა)თ(კ)ს“ (ჯოჯუა, „ვინმე გიორგი მონაზონის მიერ გადაწერილი X-XI საუკუნეების ოთხთავი ვენის ნაციონალური ბიბლიოთეკიდან (Ven.1)“, 205. Cf.: ენრიკო გაბიაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია* (თბილისი, 2018), 861; ქართული ხელნაწერი წიგნი საზღვარგარეთ, 15; *The Georgian Manuscript Book Abroad*, 15; ქართული ხელნაწერი წიგნი საზღვარგარეთ, მეორე შევსებული გამოცემა, 15).
- 13 „ს

და წერილ [არს] (?) [...] [წელითა] (?) ჩემითა (?) გ(ა)ნმანათლებელად | [...] და საწსენებელად მშობელთა ჩემთათ(ვ)ს. |

წ(მიდა)ჲ ესე ს(ა)ხ(ა)რებ(ა)ჲ წ(ე)რ(ი)ლ აჭრ(ს) სტ(ე)ფ(ა)ნესთ(ვ)ს, ფებრონიაესთ(ვ)ს და | გუარანდუხტისთ(ვ)ს და კ(ვრიკ)ე(ს)თ(ვ)ს, ი(ო)ვ(ა)ნ(ე)სთ(ვ)ს და დ(ა)ვითისთ(ვ)ს“.

“In the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit, and with the assistance of the Mother of God, with the aid and assistance of the Life-Giving Holy Cross, with the assistance and by the grace of the Holy Prophet and Forerunner John the Baptist, of the Holy and all-praised Apostles, Evangelists and of the Holy Wonderworker Simeon.

And at the church (?) of Saint [---], in the name (?) of my kind ghostly father [---] made (?) me [---] and of the country [---], I, God’s pauper, the last among the monks, Giorgi.

And this has been written in my (?) hand (?) for letting perpetual light to shine upon [---] and for the mention of my parents.

This Holy Evangelium has been written for Stephane, Febronia, Guarandukht and Kvirike, Iovane and Davit.”

II. The Manuscript Marginalia of the Later Period

1. The margine is written in the bottom margin of folio 2v, upside down; one line; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; graphemes II-III are illegible due to faded ink. The text is formed with words written with extra letter ‘iota’; Based on palaeographic criteria, the margine dates to the XV-XVI cc. The text of the margine has never been published before.

~

„რ[-][ს] და გ(ი)ორგ(ი)ის შ(ე)უნდნეს<ჲ> ღ(მ)ერთმან<ა>“.

“God, pardon R[---] and Giorgi”.

2. The margine is written in the bottom margin of folio 2v and in the left portion of the bottom margin of folio 3r; three lines; in *Mkhedruli*; in brown ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; Ch-sign in the beginning of line I and graphemes I-IV, as well as graphemes I-IV in line II are illegible due to faded ink; I have restored some missing graphemes by context. Based on palaeographic criteria, the margine dates to the XV-XVI cc. The text of the margine has never been published before.

1. [-----]ა დედო: ფლსა: ბრაზდილსა: სულთნ
2. ჴ[---]დნს ღმერთმ: იმისთა: დედა მამთა: შუენ_{2v}||_{3r}
3. დნსა: ღმერთ[---]

„[ქ]. [სულს]ა დედოფლ(ი)სა გ<რ>აზ(რ)დილ(ი)სა სულთ(ა)ნ(ა)სა | შ(ე)უნდნეს ღმერთმ(ა)ნ.“

იმისთა დედა-მამ(ა)თა შუენ_{2v}||_{3r}დნეს<ა> ღმერთ[მ(ა)ნ]“.

“[ქ] God, pardon the soul of Sultana [who was] brought up by the Queen. God, pardon their mothers and fathers.”

3. The marginale is written in the bottom margin of folio 5v; one line; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

ძ: სჟულსა: მხოევნსა: შუნდნეს ღმერთმ

„ქ. სჟულსა მხოევნისა (?) შქეუნდნეს ღმერთმაჲნ“.

„*Ch. God, pardon the soul of Mkhoevni (?)*.“

4. The marginale is written in the bottom margin of folio 8v; one line; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The beginning of the main text's closing line is repeated in the marginale. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

~

„ვ{ი}და მთ(ა)სა ლოც“.

“*[We]nt up on a mountainside to say a prayer.*”

5. The marginale is written in the bottom margin of folios 12v and 13r; three lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XVI-XVII cc. The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~ ~ 12v | 13r
2.
3. ~ ~

„ს(უ)ლსა ნურალისაჲ შ(ეუნდნე)ს ღ(მერთმან). 12v | 13r
მის მეუღლესაჲ რაოდენას | შ(ეუნდნე)ს ღ(მერთმა)ნ“.

“*God, pardon the soul of Nurali.
God, pardon his spouse Raodena.*”

6. The marginale is written in the bottom margin of folio 25v in the hand of the scribe of marginale N1; three lines; in *Nuskhuri*. The text is formed with words written with extra letter ‘iota’. The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~ ~
2. ~ ~
3. ~ ~

„გერგ{ი}ძესა სორზს შ(ეუნდნეს)<ღ> ღ(მერთმან)<ღ>.
მისსჲა მე/უღლესა გილვერდის შ(ეუნდნეს)<ღ> ღ(მერთმან)<ღ>.
მსაჲთთა | ძეთაჲ შ(ეუნდნეს)<ღ> ღ(მერთმან)<ღ>“.

***“God, pardon Sorz Gergidze.
God, pardon his spouse Gilverdi.
God, pardon their sons.”***

7. The marginale is written in the bottom margin of folio 26r; two lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text starts with Ch.; graphemes XII-XIV in line I are illegible due to faded ink; Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1. † ~
2.

„†. როსაფას და გო[---]/ას შვეუნდნეს ღმერთმაჲს, ა(მე)ნ. სლთს (?)“.

“† God, pardon Rosafa and Go[---], amen. S[---](?).”

8. The marginale is written in the bottom and right margins of folio 32r (In the case of the right margin it is written sideways, upside down); four lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1.
2. ~ ||
3.
4. ~

„დოვლათბეგს შვეუნდნეს / ღმერთმაჲს და მისთა დედაჲ-მამათაჲ, <თ>(ამე)ნ. ||
მისთაჲ შვილითა: ხოცადიელს და მის<ს>თა დაჲთაჲ – ა/ვართეთუფს და ანლატ(ა)
ნ(ს) შვეუნდნეს ღმერთმაჲს, ა(მე)ნ“.

***“God, pardon Dovlatbeg and his mother and father, amen.
God, pardon his children: Khotsadiegh and his sisters – Avartetup and Anghlatan, amen.”***

9. The marginale is written in the bottom margin of folio 35v in the hand of the scribe of marginale N3; one line; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almos after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

ქ სულსა: როსაფსა: შუნდნე ღმერთმ

„ქ. სულსა როსაფისა შვეუნდნეს ღმერთმაჲს“.

“God, pardon the soul of Rosapi.”

10. The marginale is written in the bottom margins of folios 38v and 39r, in the hand of the scribe of marginale N3; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almos after each word; lacks abbreviation marks; The text starts with Ch.; the lower parts of graphemes V (u) and IX (e) in line III are missing due to trimming of the bottom margin of the folio. The text of the marginale has never been published before.

1. ქ: სულს: იონნასა: შუენდნ: ღმერთი^{38v}||^{39r}
2. მნ: მისა მეუღლსა: ელსაბე
3. ღსი შუენდნეს: ღმერთმნ

„ქ. სულსაქ იონ<ნ>ასა შქეუნდნესქ ღმერთ^{38v}||^{39r}მქან.
მისქსა მეუღლქესა ელქისაბე/დს<ი>ქაქ შქეუნდნეს ღმქერთმქან“.

**“God, pardon the soul of Ionna.
God, pardon his spouse Elizabeth.”**

11. The marginale is written in the upper half of the right margin of folio 40r; eight lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; graphemes IV-V in line VII are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
8. ~

„ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე | სული | სჰმეო/ნასი დღ/ესა მა/ს გან/კით[ხე]ისქასაქ, | ა(მე)ნ“.

“God, have mercy on the soul of Svimeon on the Day of Last Judgment, amen.”

12. The marginale is written in the bottom margin of folios 43v, in the marginale N3 scribe’s hand; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; The text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. სულსა: მახრს: შუენდნე
2. ღმერთმნ:

„სულსა მახსაქრქესქაქ შეუნდნესქ | ღმერთქმქან“.

“God, pardon the soul of Makhare.”

13. The marginale is written in the bottom margin of folio 44v, in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon is used only once; lacks abbreviation marks; The text starts with Ch.; the lower part of grapheme XI (e) in line II is missing due to trimming of the bottom margin of the folio. The text of the marginale has never been published before.

1. სულსა გიორგისა
2. შუენდნეს: ღმერთმნ

„სულსა გიორგისა / შეუდნეს ღმერთმა“.

“God, pardon the soul of Giorgi.”

14. The marginale is written in the top margin of folio 49r, in the hand of the scribe of marginale N11; four lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before. Below the marginale, in the same hand was written a ten-line text, which has been scraped off thoroughly.

- 1.
- 2.
3. ~
4. ~

„ნარიმა / ნს შქეჟუნდ / ნეს ღ(მერთ)მა(ნ), / ა(მე)ნ“.

“God, pardon Nariman, amen”.

15. The marginale is written in the lower half of the left margin of folio 49v sideways, upside down; three lines; in *Nuskhuri* (?); in black ink; separation and abbreviation marks are illegible. The text starts with Ch.; the marginale, with the exception of the starting Ch., has been scraped off thoroughly. The text of the marginale has never been published before.

1. †
- 2.
- 3.

„†. [-----] / [-----] / [----]“.

“†. [-----] || [-----] || [----]”.

16. The marginale is written in the bottom margins of folios 50r, 50v and 51r in the hand of the scribe of marginale N8; five lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; graphemes IV-VI and IX-XIII in line I, graphemes XI-XII in line II, and grapheme I in line III are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

- 1.
2. 50r || 50v
- 3.
4. 50v || 51r
5. ~ ~

„გუნ[აშქა]ს[ა]ს[ა] (?) და [----] / რიმამცასა (?) შეუდნეს [ღმერთმა]ნ. 50r / 50v
[ს]ქელი სათი-გუნაშასი / და გორგი-ნორაზი 50v / 51r ზასი შეინყალო)ს ღ(მერთ)
მ(ან)“.

“God, pardon the souls of Sati-Gunasha and Gorgi-Norazi.”

რომელმანცა ესე გავნგებულნი ო_{55v}||_{56r}[-]ათა მესა[-]||[-] და
 ვითა ჩუენ<ა>, ჯოხა||ძეთა, ორთავ [-]||[-] ერ<ა>თ<ა>სულ და||
 ერთგორც<ა>ობისა[ს]სა. _{56r}||_{55v}
 †††. ოღმოს[-]და(?) _{55v}||_{56v}
 ამისნი მოწესებულნი ვართ: სეხნია და მათთიკა [-]||
 ქრონიკონსა რპ (180+1312=1492 წ.).

**“[-] [-] and [-] and must not be done without asking each other, [-] [-].
 The one who [-] this agreement [-] [-], and as we – the Jokhadzes, both [-] one in
 soul and body.**

†††. [-] (?)

The witnesses of this are: Sekhnia and Matika [-].

Chronikoni was რპ (180+1312=1492).”

20. The marginale is written in the bottom margin of folio 58v in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. სულსა ლომსა: შეუნდ
2. ე ღმერთმ:

„სულსა ლომისა შეუნდ/ეის ღმერთმან“.

“God, pardon the soul of Lomi.”

21. The marginale is written in the bottom margins of folios 68v and 69r in the hand of the scribe of marginale N3; four lines; in *Nuskhuri*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; grapheme VIII (T) from line II was written later above the line, over the word where it should have been; grapheme I in line III is illegible due to faded ink; I have restored the missing grapheme by context. The text of the marginale has never been published before.

1. სულსა: მახრს: შეუნ
2. დნ ღმერთმ: მასს გუულ
3. [-]სა: მანს _{68v}||_{69r}
4. შეუნდეს ღმერთმ

„სულსა მახარესა შეუნ/დნეს ღმერთმან.“

მ<ა>ის<ა>სა მეუღლ/[ე]სა მანასსა _{50v}||_{51r} შეუნდეს ღმერთმან“.

“God, pardon the soul of Makhare.

God, pardon Mana, his spouse”.

22. The marginale is written in the bottom margin of folio 71v in the hand of the scribe of marginale N3; one line; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: full stop or colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

ქ სულსა: ელსა. შეუნდ: ღმერთმ

„ქ. სულსა ელ{ია}სა შ(ე)უნდნე{ს} ღმერთმა{ნ}“.

“Ch. God, pardon the soul of Eliah”.

23. The marginale is written in the bottom margin of folio 87v in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. სულსა: ყზნსა: შუუნდნ
2. ს ღმერთმ:

„სულსა ყ{ა}ზ{ა}ნ{ი}სა შეუნდნე{ე}|ს ღმერთმა{ნ}“.

“God, pardon the soul of Qazan”.

24. The marginale is written in the bottom margin of folio 92v; three lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; line I ends with full stop, line II – with colon, and the entire text – with three dots; abbreviation marks: tilde or dash. The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უ)ლსა კომბას-ძესა ი(ოვან)ეს(ა) შ(ე)უნ(დნე)ს ღ(მერთმა)ნ. |
მის{ს}ა მეუღლესა დესტანჯარს შ(ე)უნ(დნე)ს ღ(მერთმა)ნ. |
ძეთა მისთა შ(ე)უნ(დნე)ს ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the soul of Kombas-dze Iovane.

God, pardon his spouse Destanjari.

God, pardon his sons”.

25. The marginale is written in the bottom margins of folios 93r, 93v, 94r, 94v, 95r, and 95v, in the bottom margin and lower half of the right margin of folio 96r (sideways, upside down), in the bottom margin of folio 96v, at the left edge of the bottom margin of folio 97r, in the bottom margins of folios 97v, 98r, 98v, 99r, 99v, 100r, 100v, 101r, and 100v; thirty two lines; in *Mkhedruli*; graphemes VII-VIII (di) in line IV and grapheme XI (q) in line XXX – in *Nuskhuri*; in black ink; separation marks: colon, three or four dots almost after each word; abbreviation mark: dash or tilde; the text starts with Ch.; graphemes XIV-XVI in line XII, grapheme XV in line XIII, and grapheme I in line XVII are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context; the so called “ch grapheme of Machkhitisdze” is used in the text several times; the text of the marginale, which is a document of donation, has never been published before.

1. ქ სახელითა ღმერთისათა
2. მამისა ძისა და სულისა წმ _{93r}||_{93v}
3. იფისათა შუამდგომლო
4. ბით: წმი ღისა: იოვან _{93v}||_{94r}
5. ე ნათლისმცემლისათა _{94r}||_{94v}
6. იოვანა: ნათლისმცემელი
7. სა: აკლესიას: შგნ: ერთი _{94v}||_{95r}

8. ფარდაგი: ერთი: ჯელ
9. მანდილი: ერთი: ტაშტი $_{95r}||_{95v}$
10. ერთი: მაშრაბა: ერთი
11. საცეცხურნი: ერთი $_{95v}||_{96r}$
12. ლახურკოვზი: ერი: [---]
13. მნი: ერთი ნიჭურბი [-]ერთი: ბარძიმი $_{96r}||_{96v}$
14. ჭმისა: გურსამლოცველთ
15. ღა ჭი: მთუს: ესე ათი გი $_{96v}||_{97r}$
16. რიგი $_{97r}||_{97v}$
17. [-]იგი: ჭურჭლი: დამიც:
18. ნათლისამცემლისა ეკლე $_{97v}||_{98r}$
19. სიასა შიგნ: ჭმისა: საუკუ $_{98r}||_{98v}$
20. ნოსა სახლსა: ღა სა: ძირაჲ
21. ლსა: საფლავსა შიგნ: $_{98v}||_{99r}$
22. ვნცა: რა: ბარდამისხუ
23. ოს: ამამცა: ოთხთავი $_{99r}||_{99v}$
24. თა მახარებელთა: მაღლ
25. ითა: ივოვანე ნათლს $_{99v}||_{100r}$
26. მცემელისა: მაღლი $_{100r}||_{100v}$
27. სათა: კრულცა არის: ღა
28. ვინცა: შენდობასა $_{100v}||_{101r}$
29. ბრძანებდეთ ღა მოგუ
30. ჟენებდეთ: თ ენცა $_{101r}||_{101v}$
31. შეგინდნეს ღმერთი
32. მწ: აწ

„ქ. სახელითა ღმრთისა{ჯ}თა, | მამისა, ძისა და სულისა წმ $_{93r}||_{93v}$ იდისა{ჯ}თა, შუამდგომელ $_{93v}||_{94r}$ ბითა{ჯ} წმიდი<დი>სა იოვან $_{93v}||_{94r}$ ნათლისმცემელისა{ჯ}თა. $_{94r}||_{94v}$ იოვ<ე>ანე ნათლისმცემელი|სა ეკლესიასა შიგ{ჯ}ან:

ერთი – $_{94v}||_{95r}$ ფარდაგი.

ერთი – ჯელ/მანდილი.

ერთი – ტაშტი. $_{95r}||_{95v}$

ერთი – მაშრაბა.

ერთი – | საცეცხურნი.

ერთი<ი> – $_{95v}||_{96r}$ ლახუ{ჯ}რ-კოვზი.

ერთი – [---]|მნი.

ერთი – ნიჭურბი.

[ე]ერთი – ბარძიმი. $_{96r}||_{96v}$

ჭმისა გუ{ჯ}რსამლოცველთ | და ჭემთუ{ჯ}ს ესე ათი <გი> $_{96v}||_{97r}$ რიგი $_{97r}||_{97v}$ <[რიგი> ჭურჭელი დამიც | ნათლის<ა>მცემლისა ეკლე $_{97v}||_{98r}$ სიასა შიგ{ჯ}ან, ჭმისა საუკუ $_{98r}||_{98v}$ ნოსა სახლსა და საძირ<ა>კუ{ჯ}ლსა საფლავსა შიგ{ჯ}ან. $_{98v}||_{99r}$

ვ{ჯ}ნცა რა გარდამისხუ{ჯ}|ოს, ამამცა ოთხთავი $_{99r}||_{99v}$ თა, მახარებელთა მაღლ|ითა, იოვანე ნათლ{ჯ}ს $_{99v}||_{100r}$ მცემელისა მაღლი $_{100r}||_{100v}$ <სა>თა კრულ{ჯ}ცა არის და | ვინცა

შენდობასა^{100v}||^{101r} ბრძანებდეთ და მოგუწი|წსენებდეთ, თქუ|ენცა^{101r}||^{101v} შეგინდნეს
 ღმერთ|მ(ა)ნ, ა(მე)ნ“.

“In the name of God: Father, Son, and Holy Spirit, [and] with the aid of Saint John the Baptist.

In the church of John the Baptist:

One carpet.

One purificator.

One washing bowl.

One mug.

One incense burner.

One spear and the communion spoon.

One [---].

One ‘nitchurbi’.

One chalice.

In supplication for my family and me, I have placed these ten items in the church of John the Baptist, my eternal house and ground, tomb.

Let the one who changes this, be cursed by the force of the Four Gospels, by grace of Evangelists, by grace of John the Baptist. And let the one who says [a prayer] for our forgiveness and with our mention, be also forgiven by God, amen”.

26. The marginale is written in the bottom margin and at the lower edge of the right margin of folio 102r; three lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; lacks separation and abbreviation marks; grapheme III (x) in line II is written as a mirror letter; grapheme XIII in line I, graphemes VII-IX and XIII-XV in line II are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context. The text is formed with words written with extra letter ‘a’. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XIV-XV cc. The text of the marginale has never been published before.

1. სულასა კონაბა[-]თა
2. მახარებელსა შ[---] ||
3. ღმნ

„სულ<ა>სა კონ<ა>ბა[ე]თ<ა> | მახარებელსა შქუ|ნდქვე|ნ | ღმერთ|მა|ნ“.

“God, pardon the soul of Konabaf[-]ta Makharebeli”.

27. The marginale is written in the bottom margins of folios 104v and 105r; four lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I – a large initial (s) – in *Asomtavruli*; in brown ink; grapheme I (s) in line I – in red ink; separation marks: full stop here and there; abbreviation mark: tilde or full stop; next to grapheme XII (i) in line I the scribe wrote grapheme s and then crossed it out; grapheme VIII (j) from line II was written above the line; in several cases, sound ‘a’ is represented by the grapheme ‘j’. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XIV-XV cc. The text of the marginale has never been published before.

1. ს~
2. ~~~~~~^{104v}||^{105r}
3. ~~~~~~
4. ~~~~~~

„ს(უ)ლსა სხლივთს<ი> (?) ძე/სა სხლვთჲსა (?) და მეუ_{104v} / _{105r} ლლესჲ მისსა მარეხს /
შ(ე)უნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ, ერისთავსა“.

“God, pardon the soul of Skhlivt’s (?) son, Skhlyta (?), and his spouse Marekh, [pardon] eristavi”.

28. The marginale is written in the bottom margin of folio 105v in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. ამაგისი: მისა: მეუღლსა
2. შუნდნეს: ღმერთმ:

„ამაგისი (?).
მისსა მეუღლესა / შ(ე)უნდნეს ღმერთმა“.

“God, pardon Amabisi (?), his spouse”.

29. The marginale is written in the bottom margin of folio 112v in the hand of the scribe of marginale N3; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch.; due to trimming of the bottom margin, the lower segment of grapheme VIII (u) in line III is missing. The text of the marginale has never been published before.

1. :ჟ სულსა: ანასა შუნდნესი
2. ღმერთმ: მსა მეუღლსა
3. მღრნა: შუნდნეს.

„ჟ. სულსა ანასა შეუნდნეს<ი> / ღმერთმა.
მისსა მეუღლესა / მ(ა)ღრანსა შეუნდნეს“.

**“Ch. God, pardon the soul of Anna.
Pardon her spouse Maghrani”.**

30. The marginale is written in the bottom margin of folio 119v in the hand of the scribe of marginale N2; three lines; in *Mkhedruli*; in brown ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. † სულსა: სულთანასა: შუნდნესი: ღმერთ
2. მ: მისათა: ღაღა მითა: შუნდნესი:
3. ღმერთმ:

„†. სულსა სულთანასა<ს> შეუნდნეს<ი> ღმერთ/მა.
მის<ა>თა ღაღა-მა(ა)მა(ა)თა შეუნდნეს<ი> / ღმერთმა“.

**“†. God, pardon the soul of Anna.
God, pardon her mother and father”.**

31. The marginale is written in the bottom margin of folio 120v in the hand of the scribe of marginale N3; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. პაპასა: ღა: მისა: მეუღლს
2. ქალიჯამას: შეუნდნეს
3. ღმერთმ

„პაპასა და მისისა მეუღლესა | ქალიჯამას შეუნდნეს | ღმერთმან“.

“God, pardon Papa and his spouse Kalijama”.

32. The marginale is written in the bottom margin of folio 121v in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. ქ სულსა: სუინახასა: შეუნდნეს: ღმერ
2. თმ:

„ქ. სულსა სუინახასა (?) შეუნდნეს ღმერთმან“.

“God, pardon the soul of Suinakha (?)”.

33. The marginale is written in the bottom margin of folio 124v in the hand of the scribe of marginale N8; three lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; grapheme XIII (o) in line I was written in the upper line; The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~ ~
2. ~
- 3.

„ღ(მერთ)ო, შეიწყალე ს(უ)ლი ფილასონასი და | მისი მეუღლე მარჯან, ა(მე)ნ, | დღესა მასს გჯანჯიოთხისასა“.

“God, have mercy on the soul of Philasona and his spouse Marjan, amen, on the Day of Last Judgment”.

34. The marginale is written in the bottom margin of folio 137v in the hand of the scribe of marginale N2; one line; in *Mkhedruli*; in brown ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; The text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

† სულსა: ბესასა: შეუნდნე: ღმერთმ

„†. სულსა ბესასა შეუნდნეს | ღმერთმან“.

“†. God, pardon the soul of Besa”.

35. The marginale is written in the bottom margin of folio 139v in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. სულსა: იოვანესა: გუენდ
2. ღმერთამნ

„სულსა იოვანესა გუენდენენ | ღმერთ<ა>მან“.

“God, pardon the soul of Iovane”.

36. The marginale is written in the bottom margin of folio 141v; two lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~ ~
- 2.

„ყირმიზს შ(ეუნდ)ნ(ე)ს ღ(მერთმ)ან, ა(მე)ნ.
ეს ოთხთ/ავი მისის მამის ნასყიდია“.

“God, pardon Kirmiz, amen.

This Tetraevangelion was bought by her (or his) father”.

37. The marginale is written in the bottom margin of folio 142v in the hand of the scribe of marginale N36; two lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ~
2. ~ ~ ~ ~

„ს(უ)ლსა სვმონიქისა და მისისა მეუღლესა | ბახშის შ(ეუნდ)ნ(ე)ს ღ(მერთმ)ან, ა(მე)ნ, რომ(ა)ნოზს“.

“God, pardon the soul of Svimeon and his wife Bakhshi, amen, on Romanoz”.

38. The marginale is written in the bottom margin of folio 151v in the hand of the scribe of marginale N3; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch.; the lower part of grapheme XVI (e) in line III is missing due to trimming of the bottom margin of the folio. The text of the marginale has never been published before.

1. :ჟ სულსა: ლომანანსძსა სეფსა
2. შუნეს: ღმერთმნ: მისა: გუულესა
3. მრეხსა: გუენდსი: ღმერთმნ

„ჟ. სულსა ლომ<ა>სიქანისძესა სეფსა | შ(ე)უნდენეს ღმერთმან.
მისისა მეუღლესა | მ(ა)რეხსა შ(ე)უნდენეს<ი> ღმერთმან“.

“†. God, pardon the soul of Sepe Lomasianisdze. God, pardon his spouse Marekh”.

39. The marginale is written in the bottom margin of folio 153v in the hand of the scribe of marginale N2; one line; in *Mkhedruli*; in brown ink; seperation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

† სულსა: სულთნსასა: გუგუნასი: ღმერთმნ

„ჩ. სულსა სულთ{ა}ნ{ა}სა<სა> შეუ{ნ}დნეს<ი> ღმერთმ{ა}ნ“.

“†. God, pardon the soul of Sultana”.

40. The marginales is written in the bottom margins of folios 156v and 157r; three lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation marks: tilde. Based on palaeographic criteria, the marginales dates to the XV-XVI cc. The text of the marginales has never been published before.

- $$\begin{array}{ccccccc} 1. & \sim & & \sim & & \sim & \\ 2. & & & & & & \\ 3. & & & & \sim & & \end{array} \quad \begin{array}{c} 156v \\ || \\ 157r \end{array}$$

„ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ს(უ)ლი სუქისასი / დღესა მას<ა> განკით_{156v}||_{157r} ზვისასა, ა(მე)ნ <ბი>“.

“God, have mercy on the soul of Sukis on the Day of Last Judgment, amen ‘bi’ ”.

41. The marginales is written in the upper half of the right margin of folio 157 in the hand of the scribe of marginales N40; twelve lines; in *Nuskhuri*; graphemes I and II (Se) in line I – in *Mkedruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation marks: tilde. The text of the marginales has never been published before.

1. 30 ~
2. ~
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
12. ~

„<შე> ღ(მერთ)ო, | შ(ეინყალ)ე | სულ/ი გიო/რგ{ი}სი დ/ღესა | მას
გ/ან.ჰი/თხვ/ისასა, | ა(მრ)ნ“.

“My God, have mercy on the soul of Giorgi on the Day of Last Judgment, amen”.

42. The marginale is written in the bottom margin of folios 158v in the hand of the scribe of marginale N2; two lines; in *Mkhedruli*; in brown ink; separation mark: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. † სულსა: გორგისა: შეუნდნეს. ღმერთსა
2. მნ: ღა მისა: მეუღლესა: შეუნდნეს ღმერთსა

„†. სულსა გ(ი)ორგისა შეუნდნეს ღმერთსა>|მწან და მისსა მეუღლესა შეუნდნეს<ს> ღმერთმან“.

“†. God, pardon the soul of Giorgi and God, have mercy on his spouse”.

43. The marginale is written in the bottom margin of folio 159v in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: full stop or colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. სულსა მამსა: შეუნდნეს.
2. ღმერთმნ

„სულსა მამწასა შეუნდნეს | ღმერთმწან“.

God, pardon the soul of Mama”.

44. The marginale is written in the bottom margin of folio 166v; two lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: tilde. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~
- 2.

„ღ(მერთ)ო, შ(ეინწყალ)ე ელისაბედ დღესა | მას გწანქიტსხვეწისასა, აწმეწნ“.

“God, have mercy on Elisabeth on the Day of Last Judgment, amen”.

45. The marginale is written in the bottom margin of folio 168v in the hand of the scribe of marginale N44; two lines; in *Nuskhuri*; in black ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~
- 2.

„ღ(მერთ)ო, შ(ეინწყალ)ე სული წასწყიდასი და მისსა მეუღლე|სა ვარდისახარს შწეუნდწეს ღმერთმან, აწმეწნ“.

“God, have mercy on the soul of Naskida and pardon his spouse Vardisakhar, amen”.

46. The marginale is written in the bottom margin of folio 169r in the hand of the scribe of marginale N44; three lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

- 1.
2. ~
3. ~

„გიგუტიას და მისისა მეუღლესა / ბროლისახარს შეეუნდნეს ღმერთმაჲს, ა(მე)ნ, / დ<ა>ღქესა გჲანქით<ი>ხვისასა, ა(მე)ნ“.

“God, pardon Gigutia and his spouse Brolisakhari, amen, on the Day of Last Judgment, amen”.

47. The marginale is written in the bottom margin of folio 169v; nine lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; The text starts with Ch.; the lower part of grapheme III (e) in line IX is missing due to trimming of the bottom margin of the folio. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1. † ~
- 2.
3. ~ ~ ~
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

„†. სუ(ლს)ა ჩახუჯარელსა ვარქს/იმქე-ყოფილსა ბარნა/ბას შეეუნდნეს ღმერთმაჲს.

მისისა მეუღლესა / იათა/ვარქს / შეეუნდნეს ღმერთმაჲს. / მათთქა / შვილ/თქა შეეუნდნეს ღმერთმაჲს, ა(მე)ნ“.

“†. God, pardon the soul of Varsime Chakhuareli, the former Barnaba. God, pardon his spouse Iatavari. God, pardon their children, amen”.

48. The marginale is written in the right margin of folio 170r, sideways, from top to bottom, in the hand of the scribe of marginale N27; one line; the final fragment of the marginale is illegible due to faded ink; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, the large initial (s) – in *Asomtavruli*; in brown ink; grapheme I in line I (s) – in red ink; separation mark: full stop after each word; abbreviation mark: full stop. The scribe wrote grapheme X (i) above the line; in several cases, sound ‘a’ is represented by the grapheme ‘i’. I have restored the missing final fragment by context. The text of the marginale has never been published before.

ს~

„ს(უ)ლსა ერისთავისა სხ[--]ლვთა (?) [შ(ეუნდვე)ნ] [ღმერთმაჲს]“.

“God, pardon the soul of Skh[--]lvt (?) eristavi”.

49. The marginale is written in the bottom margin of folio 170r; one line; unfinished; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon or three dots after each word; abbreviation mark: tilde. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

~

„სახელითა ღ(მრთისაჲ)თა და შუა“.

„In the name of God and with interc[ession]“.

50. The marginale is written in the bottom margins of folios 170v and 171r in the hand of the scribe of marginale N27; four lines; in *Nuskhuri*; in brown ink; separation marks: full stop after almost each word; abbreviation mark: tilde or dash. The scribe wrote grapheme XVII (i) from line II above the line; in several cases, sound ‘a’ is represented by the grapheme ‘i’. I have restored the missing fragments by context. The text of the marginale has never been published before.

1. ~
2. ~
3. ~
4. ~ ~ ~ ~

„რაცა ვისიი რე ჩ(უე)ნ, კონბაეთ | მღდელთა, წ(ე)ლსა მოსრ(უ)ლჲ – ^{170v} | ^{171r} [დი] დებ(უ)ლთა, აზნაურთა, [ან]უ | გლეხთა, მ(ა)თ ყ(ოველ)თა შ(ეუ)ნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon all those who have become parish members of Konbaeti priests: the noblemen, aznaurs and peasants”.

51. The marginale is written in the bottom margin of folio 172r in the hand of the scribe of marginale N27; two lines; in *Nuskhuri*; in brown ink; separation marks: full stop almost after each word; abbreviation mark: tilde; in several cases, sound ‘a’ is represented by grapheme ‘i’. The text of the marginale has never been published before.

1. შ ~
2. ~

„მ(ი)ქეელ მწერ(ა)ლსა, პაი|ჭისძესა და მკ(ა)ზმ(ა)ვსა, შ(ეუ)ნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the scribe Michael, Paitchisdze and the bookbinder”.

52. The marginale is written in the bottom margin of folio 172v in the hand of the scribe of marginale N44; two lines; in *Nuskhuri*; grapheme I (g) in line II – *Asomtavruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ~ ~ ~
2. ლ

„ღ(მერთ)ო, შ(ეი)ნყალ)ე ს(უ)ლი ასლან(ი)სი დ(ა)წირა|გ-მ(ა)წრინასი, გაბრეამასი“.

“God, have mercy on the soul of Aslani and of Tsirag-Marina, of Gabreama”.

53. The marginale is written in the bottom margin of folio 173r in the hand of the scribe of marginale N8; two lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. graphemes XI-XII in line I are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context. The text of the marginale has never been published before.

- 1.
2. ლ

„ღმერთო, შეეწყალე ფილასონა | დეა მისი მეუღლე“.

“God, have mercy on Philasona and his spouse”.

54. The marginale is written in the bottom margin of folio 181v in the hand of the scribe of marginale N3; four lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. :ქ სულსა: გიოგასა: შეუნდნეს ღმერთმა
2. მისა: მეუღლესა: შეუნდნეს. ფრანგოს შუ
3. ნდს
4. ღმერთს

„ქ. სულსა გიოგასა შეუნდნეს ღმერთმა |
მისქსა მეუღლესა შექუნდნეს<ი>.
ფრანგოს შექუ/ნდქნეს | ღმერთმა“.

**“Ch. God, pardon the soul of Giorga.
Pardon his spouse.
God, pardon Prango”.**

55. The marginale is written in the bottom margins of folios 184v and 185r in the hand of the scribe of marginale N3; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. სულსა: აბუყნა: ღა ამისა
2. თა ძმათა: ღა ღაღა მამთა 184v || 185r
3. შეუნდნეს: ღმერთს

„სულსა აბუყნა მისა და <ა>მის<ა>თა ძმათა დ<ა>ქედამამათა 184v || 185r
შეუნდნეს ღმერთმა“.

“God, pardon the soul of Abukaen and his brothers, and mother [and] father”.

56. The marginale is written in the bottom margin of folio 196v in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. :მს ძმსა: ღაჰონსა შეუნდნეს: ღმერთს
2. თმს

„მისისა (?) ძმისა დიაკონსა შვეუდნეს ღმერთმან“.

“God, pardon his (?) brother Diakoni”.

57. The marginale is written in the bottom margin of folio 197v in the hand of the scribe of marginale N3; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. ქ სულსა: ოძრსა: შუნდნესი: ღმერთმან
2. თმნ. მისა: მუდლესა: ნოსა
3. შუნდნეს: ღმერთმან

„ქ. სულსა ოქრუასა შვეუდნეს<ი> ღმერთმან.
მისისა მეუღლესა ნათესასა | შვეუდნეს ღმერთმან“.

**“Ch. God, pardon the soul of Okrua.
God, pardon his spouse Natia”.**

58. The marginale is written in the bottom margin of folio 204v in the hand of the scribe of marginale N3; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. ქ სულს: სხრულსა: შუნდნესი
2. ღმერთმან

„ქ. სულსა სისხარულასა შვეუდნეს<ი> | ღმერთმან“.

“Ch. God, pardon the soul of Sikharula”.

59. The marginale is written in the bottom margin of folio 207v; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: full stop or colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. ქ სულსა. სულთნსა: შუნდნესი. ღმერთმან
2. თმნ. მისა: დედა მამთა: შუნდნეს.
3. ღმერთმან:

„ქ. სულსა სულთნისა შვეუდნეს<ი> ღმერთმან.
მისისა დედა-მამათა შვეუდნეს | ღმერთმან“.

**“Ch. God, pardon the soul of Sultana.
God, pardon his mother [and] father”.**

60. The marginale is written in the bottom margin of folio 210v; three lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks; The text is formed with words written with extra letter ‘a’; Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1. დემეტრეს კობაძისა: ც
2. ოღაპი: მისნი შეუნადნეს
3. ღამირათამა:

„დემეტრეს კობაძისა<ა> ც/ოღ<ა>გჷანჷ მისნი შეუნ<ა>დნეს /
 ღ<ა>მერ<ა>თ<ა>მაჷნჷ“.

“God, pardon Demetre Kobadze for his sins”.

61. The marginale is written in the upper half of folio 233v (Text of the marginale is overwritten over the mid and right fragments of line VIII of the main text); one line; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

„სახელითა მამისათა“.

“In the name of the Father”.

62. The marginale is written in the upper half of folio 233v (Text of the marginale is overwritten over the lines IX, XI and XII of the main text); unfinished; two lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, large initial (s) – in *Asomtavrili*; in black ink; grapheme I (s) in line I – in red ink; lacks separation and abbreviation marks. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XIII-XIV cc. The text of the marginale, read from the original, a photocopy or digital copy, was published only once in 2007 in Georgian and English by Jost Gippert, Zurab Sarjveladze, and Lamara Kajaia.¹⁴

1. ს
- 2.

„ს{ა}ხ{ე}ლითა ღ{მ}რ{თ}ისა{ფ}თა. /
 ესე ოთხთავი მო“.

**“In the name of God.
 This Tetraevangelion was”.**

63. The marginale is written in the left part of the bottom margin on folio 233v; unfinished; one line; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks; the text starts with Ch.; graphemes VIII-XII are illegible due to faded ink. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

†

„†. ესე ს{ა}ხ{ე}ს{ა}რე[ბაჲ] [--]“.

“†. This Evangelium [---]”.

¹⁴ „სახელითა ღ{მ}რ{თ}ისათა | ესე ოთხთავი მო|[ვეც]ი“; “in the name of God I have given (?) these Gospels” (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*, XXV).

64. The marginale is written in the bottom margins of folio 244v and 245r; unfinished; one line; in *Nuskhuri*; in black ink; separation marks: colon or three dots almost after each word; lacks abbreviation marks; though the word „Nino“ is written below the right portion of line II, I took into account the general context of the marginale and moved the word to the corresponding place in line III. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

244v || 245r

„სალობერსა ეფთვეიმეთ<ი>სა შქეუნდნეს | ღმერთმაჲნ.
ს<ა>ხოგრჯატათ<ი> დედაბე^{244v} | /^{245r} რსა ნინოსა შქეუნდნეს ღმერთმაჲნ.
მჩისსაჲ შვილსაჲ | მჩანანაჲსა შქეუნდნეს ღმერთმაჲნ“.

**“God, pardon Eptvime Saloberi.
God, pardon Sograt’s old woman Nino.
God, pardon his daughter Manana”.**

65. The marginale is written in the bottom margin of folio 247v in the hand of the scribe of marginale N3; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon almost after each word; lacks abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. იოვანეს: შუნდნესი ღმერთმ
2. :მსა ძმს: ნრმსა: შუნდნეს: ღმერთ
3. მს

„იოვანეს შქეუნდნეს<ი> ღმერთმაჲნ. |
მჩისსაჲ ძმასაჲ ნარჩიმანსა შქეუნდნეს ღმერთ/მაჲნ“.

**“God, pardon Iovane.
God, pardon his brother Nariman”.**

66. The marginale is written in the bottom margins of folio 249v and 250r in the hand of the scribe of marginale N3; four lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: fullstop or colon almost after each word; lacks abbreviation marks; graphemes XIV-XVIII in line III and graphemes I-VIII in line IV are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context; the text starts with Ch. The text of the marginale has never been published before.

1. ქ სულს: სულთნსა: შუნდნეს
2. ღმერთმ: მსა: შუნდნეს. ^{249v} || ^{250r}
3. ღმერთმ: მისა მეუ[---] [---]ასა
4. [-----]

„ქ. სულსაჲ სულთნსაჲსა შქეუნდნეს | ღმერთმაჲნ.
მჩამჩასა შქეუ<ედ>ნდნეს^{249v} | /^{250r} ღმერთმაჲნ.
მისსაჲ მეუ[ლქს]აჲ [-]ასა | [შქეუნდნეს] [ღმერთმაჲნ]“.

***“Ch. God, pardon the soul of Sultana.
God, pardon the father.
God, pardon his spouse [----]”.***

67. The marginale is written in the bottom margin of folio 255v; one line; in *Nuskhuri*; in black ink; separation marks: colon is used only once; abbreviation mark: full stop. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1. ~
- 2.

„ორბ{ი}ს<ა>-ძესა აბა{სა} / შვეუნდნეს ღმერთმა}ნ“.

“God, pardon Aba, son of Orbi”.

68. The marginale is written in the bottom margin of folio 256v in the hand of the scribe of marginale N25; unfinished; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks. The text of the marginale has never been published before.

1. მე იოვანეს
2. კომბასძესა ღამიდგა

„მე, იოვანეს, / კომბას<ა>ძესა, ღამიდგა“.

“Has erected^{*15} for me, Iovane, Kombasadze”.

69. The marginale is written in the lower half of folio 257r, below large Golgotha Cross placed within the circular frame, embellished by floral ornaments, drawn by the scribe; three lines; in *Nuskhuri*; the graphemes VII (À), VIII (T) and X (i) in line I – in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks; grapheme VIII (c) in line III is written as a mirror letter; grapheme X (h) in line III is partially missing due to folio damage. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale, which is the Georgian alphabet, has never been published before.

1. ზ თ ი
- 2.
- 3.

„ა, ბ, გ, დ, ე, ვ, ზ, თ, ი, / ი, ლ, მ, ნ, ა, ო, პ, ჟ, რ, ს, / ტ, ჰ, ფ, ქ, ღ, ყ, შ, ც, ჯ, ჰ“.

[A list of Georgian alphabet letters.]

70. The marginale is written in the upper half of folio 257v; thirteen lines; in *Nuskhuri*; grapheme VII (m) in line IV, grapheme I (w) in line VII, and grapheme (m) in line XI, all large initials – in *Asomtavruli*; in black ink; grapheme VII (m) in line IV, grapheme I (w) in line VII, and grapheme I (m) in line XI – in red ink; separation marks: full stop or colon here and there; abbreviation mark: tilde; grapheme I in line I and also the last graphemes in lines II, III, V, VI, VIII, X, XI and XII are missing due to the folio damage and trimming of its left and right margins; I have restored the missing graphemes by context. Based on palaeographic criteria,

15 Translator’s note: depending on the context, „ღამიდგა“ may also mean “to arrive”, e.g. Tough times arrived.

the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale, which is a short version of the prayer said by deacon (“*didi kvereksi*”), has never been published before.

1. [-] ~ ~ ~ ~
2. ~
3. ~ ~
4. ~ ჭ ~
5. ~ ~
6. ~ ~
7. ზ ~ ~ ~
8. ~ ~
9. ~ ~ ~
10. ~ ~ ~ ~
11. ჭ ~ ~ ~
12. ~ ~
13. ~ ~ ~ ~

„[მ]შვედობ(ი)თ, ო(ვფლ)ისა მ(იმა)რთ ვ(ი)[ლ]ო[ც(ო)თ]. |
 ზ(ე)[ც](ი)თ გ(ა)რდამო მშვედ(ო)ბი[ს]ა [და] | ცხოვრებისათ(ვ)ს ს(უ)ლთა ჩ(უე)ნ[თა] | ს(ა),
 ო(ვფლ)ისა.
 მშვედ(ო)ბისა თ(ან)ა ყო[ვ]ლისა ს(ო)ფლ(ი)სა, ს(ა)რწმ(უ)ნო(ე)ბ[ით] | დ(ა)მკ(ვ)ს
 დრებულთა, ო(ვფლ)ისა მ(იმა)რ[თ]. |
 წ(მიდ)ისა ამის<ი> ს(ა)ხლისათ(ვ)ს და | ს(ა)რწმ(უ)ნო(ე)ბით და კრძ(ა)ლ[უ]ლ(ე)ბით,
 მიშითა ღ(მრთისა)თა შემ[ა]ვალთა მ(ა)ს შ(ა)ნ(ა), ო(ვფლ)ისა მ(იმა)რ[თ]. |
 მთ(ა)ვ(ა)რებისკ(ო)პოზისა ჩ(უე)ნ(ი)[ს](ა) | თ(ვ)ს, [ს]ქ(ა)ხელით, პ(ა)ტი(ოსა)ნთა მლ[დ]
 (ე) | ლთა, ქ(რისტ)ს მ(იე)რ დ(ა)კ(ო)ნთა, ყ(ოვლ)ისა“.

“With peace, let’s pray towards God.

For peace from heaven and [eternal] life of our souls, [towards] God.

For peace in the entire country, for those strengthened in faith, towards God.

For this holy house and with faith and respect, with fear of God in those who enters it, towards God.

For our Archbishop, in the name of honourable priests, for deacons in Christ, for all”.

71. The marginale is written in the lower half of folio 257 v, upside down; unfinished; two lines; in Nuskhuri; grapheme I in line I, large initial (s) – in *Asomtavruli*; in black ink; separation marks: full stop here and there; abbreviation mark: tilde; graphemes XII and XVII in line I, and graphemes X and XV in line II are missing due to the folio damage and trimming of the left margin; I have restored the missing graphemes by context. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to the XV-XVI cc. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~

„ს(უ)ლი ჩემი, მეუფ(ე) [ო], ი(ვ)ს(ე) [ნ] | ყ(ოველ)თა ვნებ(ა)თა, [-]დ და მ[-]“.

“My Lord, save my soul from all evil, [---] and [---]”.

Vind.Georg.2

The Menaion of May [End of the XIII c. – Beginning of the XIV c.]

The general state of the manuscript / General description: The manuscript is a codex of medium format. It consists of two parts copied by two scribes. In particular, the first, main part of the manuscript was written by a scribe who abruptly stopped copying the text for unknown reason, leaving the last word unfinished. The second, relatively small part of the manuscript was copied by a scribe, who continued writing the text from the word left unfinished by the first scribe and finished copying the entire text. Two pages belonging to other manuscripts are included at the beginning and end of the codex. Of these, the first inserted folio is from the Menaion of December copied in the XI century, and the second one belongs to the Menaion of February (Vind.Georg.3), another Georgian manuscript held in the Austrian National Library. The folio was mistakenly included in the text of the Menaion of May.

The number of folios in the manuscript: 141 folios. The first 107 folios out of 141 belong to the first part of the manuscript, and the remaining 32 folios – to the second part. Two folios, one of which is inserted at the beginning of the manuscript and another one at its end, belong to other manuscripts. Apart from that, the manuscript has two guard-leaves placed between the manuscript proper and cover boards.

The number of folios in quires: 8 folios, excluding quires 08 (12) of the first part of the manuscript and 8 (3) of the second part, which contain 9 folios each.

Part 1 of the Manuscript

Initial foliation: In the first part of the manuscript the scribe had foliated the quires. The numbers are written in *Asomtavruli* graphemes, in the ink of the main text. Graphemes denoting the beginning of a quire are written in the top margin of the first recto of the corresponding quire. Graphemes denoting the end of a quire are written in the bottom margin of the last verso of the corresponding quire. Preserved graphemes: Ⴀ (၁) – 8v, Ⴁ (၂) – 16v, Ⴂ (၃) – 17r da 24v, Ⴃ (၄) – 25r da 31v, Ⴄ (၅) – 32r da 39v, Ⴅ (၆) – 40r da 46v, Ⴆ (၇) – 54v, Ⴇ (၈) – 62v, Ⴈ (၉) – 71v, Ⴉ (၁၀) – 80v, Ⴊ (၁၁) – 81r da 89v, Ⴋ (၁၂) – 90r da 97v, Ⴌ (၁၃) – 98r.

New foliation: In the XIX-XX cc., an unknown individual wrote the page numbers in the top right corner of the recto page and in the bottom left corner of the verso page of the manuscript; Arabic numerals written in black pencil were used for pagination. It is of note that three folios between 27rv and 28rv, 40rv and 41rv, 55rv and 56rv were left unnumbered. After the mistake was noticed, these three pages were foliated as 28^arv, 41^arv and 56^arv. Apart from that, the folio next to 64rv was numbered as 66rv. Therefore, the manuscript lacks a folio with page number 65rv. And finally, folios 73rv and 85rv were numbered erroneously as 72v and 86v. Later, the erroneous page number 85rv was corrected to the new number 85v.

Surviving folios of the original manuscript: 8 folios from each quire ၁ (1) – ၇ (7) (1rv-27rv, 28^arv, 28rv-40rv, 41^arv, 41rv-54rv), 9 folios from quire ၈ (8) (55rv, 56^arv, 56rv-62rv), 8 folios from quire ၉ (9) (63rv-64rv, 66rv-71rv), a folio from quire ၁၀ (10) (only the left margin has survived) (72rv), 8 folios from quire ၁၁ (11) (73rv-80rv), 9 folios from quire ၁၂ (12) (81rv-89rv), 8 folios from each quire ၁၃ (13) – ၁၄ (14) (90rv-105rv), total – 107 folios (1rv-27rv, 28^arv, 28rv-40rv, 41^arv, 41rv-55rv, 56^arv, 56rv-64rv, 66rv-105rv).

The number of folios in the original manuscript: 114 folios.

The missing folios of the original manuscript: 7 folios in quire 0 (10).

Folio dimensions: Dimensions differ significantly; 22.0X17.0 cm at average.

Writing medium: parchment. All folios except for 89rv are palimpsests.

The origin of palimpsest folios: Initially, the folios belonged to 12 manuscripts copied in *Asomtavruli* script and a manuscript copied in *Nuskhuri* script.¹

System of script: The main text is written in *Nuskhuri*. Capital letters, some titles and numerical values are written in *Asomtavruli*.

The number of calligraphic hands: One hand.

The number of columns on a folio: One column.

The number of lines in a column differs significantly: 22 (2r), 23 (6r), 24 (21r), 25 (12r), 26 (8r), 27 (23r), 28 (11r), 29 (10r) and so on.

The type of separation marks: Mainly full stop, rarely colon, or colon followed by a dash.

Abbreviation mark: Tilde.

Ink colour: The main text is written in black-brownish ink; titles and capital letters – in red ink.

Trimming of edges: Margins have been partially trimmed.

Illumination: The manuscript is not illuminated.

Capital letters: A graphical outline of large *Asomtavruli* graphemes is applied.

Part 2 of the Manuscript

Initial foliation: The scribe had foliated the quires in the second part of the manuscript. The numbers are written in *Asomtavruli* graphemes, in the ink of the main text. Graphemes denoting the beginning of a quire are written in the top margin of the first recto of the corresponding quire.

1 The palimpsest folios (Total 98 folios) can be subdivided into 13 groups taking into account the manuscripts they belong to: 1. 19 folios from the *Khanmeti* Four Gospels (The Gospels according to Matthew, Mark and Luke) copied in the VII-VIII cc. (8rv, 27rv, 28^arv, 28rv, 29rv, 32rv, 33rv, 34rv, 37rv, 38rv, 39rv, 40rv, 41^arv, 41rv, 42rv, 43rv, 44rv, 45rv and 46rv); 2. 5 folios from the first *Khanmeti* Old Testament (Deuteronomy) copied in the VII-VIII cc. (56^arv, 60rv, 73rv, 74rv, 79rv); 3. 3 folios from the second *Khanmeti* Old Testament (Joshua, Judges) copied in the VI-VII cc. (75rv, 78rv, 80rv); 4. 4 folios from the third *Khanmeti* Old Testament (Ezra Zerubbabel) copied in the V-VI cc. (57rv, 58rv, 82rv, 87rv); 5. 10 folios from the first *Khanmeti* Hagiographic Collection (The Gospel of Jacob) copied in the VII-VIII cc. (12rv, 13rv, 35rv, 36rv, 66rv, 67rv, 68rv, 69rv, 83rv, 86rv); 6. 38 folios from the second *Khanmeti* Hagiographic Collection (The Martyrdom of Cyprian and Justina) copied in the VI-VII cc. (9rv, 10rv, 11rv, 14rv, 15rv, 16rv, 17rv, 18rv, 19rv, 20rv, 21rv, 22rv, 23rv, 24rv, 25rv, 26rv, 30rv, 31rv, 63rv, 64rv, 70rv, 71rv, 90rv, 91rv, 92rv, 93rv, 94rv, 95rv, 96rv, 97rv, 98rv, 99rv, 100rv, 101rv, 102rv, 103rv, 104rv, 105rv); 7. 2 folios from the Lectionary (Exodus, the Book of the Prophet Isaiah, the Gospel according to John, the Acts of the Apostles, The Seven Epistles of the Apostles) copied in the IX c. (55rv, 61rv); 8. 12 folios from the Old Testament (1 Chronicles, 2 Chronicles) copied in the IX c. (1rv, 2rv, 5rv, 6rv, 56rv, 59rv, 62rv, 72rv, 76rv, 77rv, 84rv, 85rv); 9. A folio from the first homiletic manuscript (Homily of St. Gregory of Nissa) copied in the IX c. (3rv); 10. 2 folios from the second homiletic manuscript (Homily of St. Epiphanius Bishop of Cyprus, Homily of Agathangelos) copied in the X-XI c. (81rv, 88rv); 11. A folio from the third homiletic manuscript (the text is not identified) copied in the X-XI cc. (7rv); 12. A folio from the fourth homiletic manuscript (the text is not identified) copied in the X-XI cc. (4rv); and 13. 8 folios of the manuscript in *Nuskhuri* script (the text is not identified) copied in the X-XI cc. (47rv-54rv) (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*, Collection publiée sous les hauts patronages de l'Union académique internationale, du Comité international de paléographie latine, de la Commission internationale de diplomatique dirigée par Elisabeth Lalou, Jean-Pierre Mahé et Marc Smith, Series Ibero-Caucasica, The Old Georgian Palimpsest Codex Vindobonensis georgicus 2, I, Edited by Jost Gippert, in co-operation with Zurab Sarjeladze and Lamara Kajaia (Turnhout, 2007)).

Graphemes denoting the end of a quire are missing. Only the following graphemes are preserved: 𐌺 (b) – 114r, 𐌽 (g) – 122r da 𐌸 (d) – 129r.

New foliation: The foliation already mentioned above, which starts from folio 1 (1rv) of the first part of the manuscript and ends on the last folio (135rv) of the second part of the manuscript. It is of note that when foliating part 2 of the manuscript, a page placed between the folios 124rv and 125rv, and also between the folios 128rv and 129rv were left unnumbered. After the mistake was noticed, these two pages were foliated as 125^arv and 129^arv. Apart from that, the verso of folio 128rv was also numbered erroneously as 128^arv.

Surviving folios of the original manuscript: 8 folios from each quire 𐌹 (1) – 𐌺 (2) (106rv-121rv), 9 folios from quire 𐌸 (3) (122rv-124rv, 125^a, 125rv-128rv, 129^a), 7 folios from quire 𐌺 (4) (I-VII ff., 129rv-135rv), total – 32 folios (106rv-124rv, 125^arv, 125rv-128rv, 129^arv, 129rv-135rv).

The number of folios in the original manuscript: 32 folios.

The missing folios of the original manuscript: a single folio (VIII f.) in quire 𐌺 (4).

Folio dimensions: Dimensions differ significantly. 22.0X17.0 cm at average.

Writing medium: parchment. All folios are palimpsests.

The origin of palimpsest folios: Initially, the folios belonged to a manuscripts copied in *Asomtavruli* script and two manuscripts copied in *Nuskhuri* script.²

System of script: The main text is written in *Nuskhuri*. Capital letters, some titles and numerical values are written in *Asomtavruli*.

The number of calligraphic hands: One hand.

The number of columns on a folio: One column.

The number of lines in a column differs significantly: 25 (106r), 27 (109r), 30 (107r), 33 (124r) and so on.

The type of separation marks: Mainly full stop, rarely colon, or colon followed by a dash.

Abbreviation mark: Tilde.

Ink colour: The main text is written in black-brownish ink; titles and capital letters – in red ink.

Trimming of edges: Margins have been partially trimmed.

Illumination: The manuscript is not illuminated.

Capital letters: A graphical outline of large *Asomtavruli* graphemes is applied.

Features of Both Parts of the Manuscript

Binding: The manuscript was bound in 1931. This is stated in the inscription by pencil in German found on recto of the guard leaf at the beginning of the manuscript, which reads: “Gebunden im Juli 1931” (Was bound in July 1931).

Cover: Leather cover, cardboard (?) inside. The manuscript was probably bound in leather cover simultaneously with bounding folios together in 1931.

2 The palimpsest folios (Total 32 folios) can be subdivided into 3 groups taking into account the manuscripts they belong to: 1. a folio (131rv) from the Lectionary (Exodus, the Book of the Prophet Isaiah, the Gospel according to John, the Acts of the Apostles, The Seven Epistles of the Apostles) copied in the IX c. in *Asomtavruli* script (Two folios (55rv, 61rv) of the same manuscript are found in part 1 of the codex); 2. 5 folios of the first manuscript copied in the X-XI cc. in *Nuskhuri* (The text is not identified) (129^arv, 129rv-130rv, 134rv-135rv) (Eight folios (47rv-54rv) of the same manuscript are found in part 1 of the codex); 3. 26 folios of the first manuscript copied in the X-XI cc. in *Nuskhuri* (The text is not identified) (106rv-124rv, 125^arv, 126rv-128rv, 132rv-133rv) (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*).

Seal: In the bottom margin edge of folio 136v is an impression of a circular seal (1.5 cm in diameter) of the Austrian National Library with two inscriptions in Latin script. The inscription surrounding the seal reads “ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK” and that in the center: “WIEN”.

Old shelfmarks: Shelfmarks are written in hand: 1. “Georg.2” is written in black pencil in the upper left corner of the guard leaf recto at the beginning of the manuscript, 2. “Georg II” is written in black pencil or ink in the bottom half of 1r.

Scribe of the manuscript: Unknown.

Commissioner of the manuscript: Theodore.³

Place of origin of the manuscript: Unknown.

Date of origin of the manuscript: end of the XIII c. - beginning of the XIV c.⁴

Comments to the text of the manuscript: The scribe had left comments on folio margins in connection with the content: who is the author of the hymn, how to chant this or that psalm, etc.; e.g.: „გ(იორგ)ი“ (3r), „თ(ეო)ფ(ა)ნე“ (7r), „წ(ი)ნადლე აქა|დცა ითქ(უ)მის“ (9v), „მინჩ(ხ)ი“ (11r), „ანდ(რ)ია“ (11r), „დ(იდე)ბ(ა)ჲ ანა, | სტ(ი)ქ(ა)რ(ო)ნ(ა)დ“ (18r), „ო(ვფალო) ღ(ა)ლ(ატ) ყ(ა)ს(ა)ჲ“, „დ(იდე)ბ(ა)ჲ ან“ (18v), „წყეულმცა არიან ჰურიანი, ა(მე)ნ“ (157r), etc.

Damages: The manuscript was renovated and restored.

1. „თ(უეს)ა მამსა ა (1). წ(მიდ)ისა წ(ინაჲ)წ(არმეტ)ყ(უ)ელისა იერემიასი. | დ (4) გ(უერდ)ი. ო(ვფალო) დაღ(ა)ც(ა)თუ“. Incipit: „ო(ვფალო) უპირატეს დ(ა)ბ(ა)დ(ე)ბი|სა უწყოდე შენ, იერემია და პ(ირუ)ელ შობა|დმდე დედისა გ(ა)ნსწმიდე...“ (1r-4r).

2. „თ(უეს)ა მამსა | ბ (2). ექუსორიობის(ა)გ(ა)ნ მოქც(ე)ვ(ა)ჲ დიდისა ათა|ნასესი. 4r | 4v [პ(ირუ)ელ დღ(ე)ს(ა)ს(ნაუ)ლ(ი)ს(ა)ნი. ან ის(ი)ნი. [ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწეს(ე)ბ“. Incipit: „[ო]კც(უ) დ(ა)ვი ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ გ(ა)ქ(უ)ნდა და მ(ო)ქ(ა)ლ(ა)ქ(ო)ბ(ა)ჲ ვნ(ე)ბ[---] სიკ(უ)დ(ი)ლი|თა ყ(ოვლა)დვე გ(ა)ნუხრწნ(ე)ლი, ბრძენო ათანა|სი...“ (4r-13r).

3. „[სხ(უ)ანი] [გ(ა)ლ(ო)]ბ(ა)ქანი წ(მიდ)ისა [ათანასესი]. [---]. ბ (3) გ(უერდ)ი. | [წ(ა) მისყ(ო)ფითა“. Incipit: „მოიხილე ჩ(უ)ენ ზ(ე)და მ(ა)ლლით გ(ა)რდამო, | რ(ომე)ლნი შევასხმათ პ(ა)ტ(ი)ოქს(ა)ქსა წ(ს)ენ(ე)ბ(ა)სა შენ(სა)...“ (13r-15v).

3 The preserved marginalia lack direct information about the commissioner of the manuscript. Despite this, the fact that 139 folios of the manuscript contain 92 (!) marginalia written by Theodore with invocation to God, gives me a reason to consider Theodore as the commissioner of the manuscript.

4 Theodore, the commissioner of the manuscript, was active at the end of the XIII c. and beginning of the XIV c. (ვლადიმერ კეკელია, „ქართველები უფლის საფლავზე სამი იერუსალიმური ხელნაწერის კოლოფონების მიხედვით (XIV საუკუნე)“, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები, X-XI (თბილისი, 2010/2011), 239-241; თემო ჯოჯუა, „კრაკოვის ეროვნული მუზეუმის თავად ჩართორისკების ბიბლიოთეკაში დაცული იანვარ-თებერვლის ქართული თვეების (Kr.1919) გადამწერისა და მომგებლის ვინაობა, გადანერის დრო და ადგილი, ხელნაწერის ისტორია (იერუსალიმის აღდგომის ტაძრის დეკანოზი იოვანე ვარძიელი (1210-1220-იანი წწ.) და მის სახელთან დაკავშირებული სამი ხელნაწერი წიგნი: იანვარ-თებერვლის თვენი, ოთხთავი (A-41) და სანელინდო სამოციქულო (Jer.Geo.76))“, კრაკოვის ეროვნული მუზეუმის თავად ჩართორისკების ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერები, ხელნაწერთა აღწერილობა შეადგინა, ანდერძ-მინაწერები გამოსაცემად მოამზადა, სამეცნიერო შესწავლის ისტორია და გამოკვლევები დაურთო თემო ჯოჯუამ, II, კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა (თბილისი, 2023), 93-94). The manuscript must be dated to the same period of time.

4. „თ(უეს)ა მჭაქსსა ბ (3). ნ(მიდ)ისა [მ]ჭოწჭამისა სევქასტიანესი. ღ (4). | მწნ(ეო)ნი“. Incipit: „პ(ავ)ლეს მ(ო)ძლ(უ)რ(ე)ბ(ა)თა მიერ და ბრძენთა ქა/დ(ა)გ(ე)ბ(ა)თა გრწმენა ქ(რისტ)ე და სრ(უ)ლ იქმენ ნ(ა)თლისლე/ბითა...“ (15v-16r).

5. [May 3. The Hymnographic Canon to Michael and Arsen]. „ღ (4). [-]ს სწორმან“. Incipit: „რ(ომელ)იცა ბეთლემს იშვა ნ(მიდ)ი/ს(ა)გ(ა)ნ ქ(ალ)ნ(უ)ლისა პ(ირუ)ელ ს(აუ)კ(უ)ნ(ე)თა, ღ(მერთ)ი ყ(ოველ)თ(ა)ჲ და | კ(ა)ცთა (16v-19v).

6. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ნ(მიდ)ისა | სევას[ტი]ანესი. [-]----. ღ (4). ზღვსა მის მე“. Incipit: „[ლ](უა)წლითა მ(ო)წ(ა)მ(ე)თ(ა)ჲთა აღასრ(უ)ლე სრბ(ა)ჲ ნ(ა)მეზის(ა)ჲ | და დაიდგ გვრგვნი სიმ(ა)რთლის(ა)ჲ ბრწყინვ(ა)ლე, | დ(იდე)ბ(უ)ლო...“ (19v-21v).

7. [May 3. The Hymnographic Canon to Timothy and Mavra]. „ღ (4). მწნ(ეო)ნი“. Incipit: „მწნ(ე)თა შ(ორო)ს მ(ო)წ(ა)მ(ე)თა, რ(ომელ)თა სიმწნით ილ(უა)წ/ეს და ქ(რისტ)ე ღ(მერთ)ი მწ(უ)რვ(ა)ლ(ე)დ შიეყ(უ)არეს...“ (21v-24v).

8. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ღ (4). [The Hymnographic Canon to Irene]. „ა (1). ნ(მიდა)ნო მარტვლ“. Incipit: „[პ]ოროფირი ბრწყინვ(ა)ლე სისხ/ლჭითა შ(ენი)თა ღებ(ი)ლი შეჰმოსე გუამსა შ(ე)ნ/სა შ ს და შემკობილი აღინიე...“ (24v-27v).

9. „თ(უეს)ა მჭაქსსა პ (6). ნ(მიდ)ისა პელაგიაჲსი. ბ (2). რ(ა)ყ(ამ)ს გ(ა)რდამ“. Incipit: „უფესკრ(უ)ლსა შ(ინ)ა პ(ა)ტ(იო)ს(ა)ნთა ღ(უა)წლთა შ(ენ)თასა, | ყ(ოვლა)დ ქ(ე)ბ(უ)ლო პელაგია, საცნაური ფარაოო[-] | წარწყმდა...“ (27v-29v).

10. „[თ](უეს)ა მ(ა)ესსა პ (6)“. [The Hymnographic Canon to Job]. „[მ](ო)გიც(ე)მ(ი)ეს“. Incipit: „მოგუჴც მოთმინ(ე)ბისა და სიმწნისა | ს(ა)ხედ მ(ა)რთ(ა)ლი იოზ, ყ(ოვლა)დ ს(ა)ხ(ი)ე რო, შემკ(უ)ლო სიტყ/ვთ...“ (29v-32v).

11. „თ(უეს)ა მ[ა]ესსა ზ (7)“. [The Hymnographic Canon to the Apparition of the Cross]. „ღ (4). მწნ(ეო)ნი“. Incipit: „ვლ(ა)ლ(ა)დებდეთ და ვ(ი)გ(ა)ლობდეთ ჴ(მ)ითა ტკბილითა ს(ა)ლ(მრთო)ჲ/თა და ყ(ოვლა)დ დ(იდე)ბ(უ)ლსა ჯ(უარს)ა ამბორს უყ(ო)ფდეთ...“ (32v-36v).

12. [May 7. Another Hymnographic Canon to the Apparition of the Cross]. „ღ (4). ზღვსა მის მეწ“. Incipit: „გ(ა)მოაბრწყინვენ ელვანი | ჯ(უარ)ისა შ(ენ)ის(ა)ნი, ქ(რისტ)ე, რ(ომლ)ისა მიერ დაეც მ(ა)ცთ(უ)რი და | კ(ა)ცთა...“ (36v-39r).

13. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ჴ (8). ნ(მიდ)ისა ი(ოვან)ე მახა/რ(ე)ბ(ე)ლის(ა)ჲ და ნ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა არსენისა[ჲ]. | ა (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წწეს“. Incipit: „მხილველმ(ა)ნ გ(ა)მოუთქმელთა მ(ა)თ | ხ(ი)ლვ(ა)თამ(ა)ნ და მეტყ(უ)ელმ(ა)ნ ზ(ე)ცისა ღ(მრთ)ისა ს(ა)დ(უ)მლ(ო)თა, | ძემ(ა)ნ ზებედესმ(ა)ნ...“ (39v-42v).

14. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ნ(მიდ)ი[სა] | ი(ოვან)ე მახ(ა)რ(ე)ბ(ე)ლის(ა)ნი და არს(ე)ნისი. ღ (4) გჩ(უერდ)ი. ეტლთა მე“. Incipit: „იყ(ა)ვ ნ(მი)და და საყ(უარ)ელ ნ(ა)თლისა მიუაჩრდ(ი)ლებელ/ისა, რ(ომლ)ის(ა)ცა მკერდსა კ(ა)დნ(ი)ერ(ა)დ მიეყრდენ და | სიბრძნისა...“ (42v-47r).

15. „თ(უეს)ა მახსსა **თ** (9). წ(მიდ)ისა წ(ინაჲ)წ(არმეტ)ყ(უე)ლისა ესაიასი და ქ(რისტე) ფო/რესი. **ღ** (4). მოგიცემიეს“. Incipit: „ნაკუჭრცხლითა ს(ა)ლ(მართო)ჲთა | გ(ა)ნკ(ა)ც(ე)ბ(უ) ლისა ლ(მართისა)ჲთა გ(ა)წწმედილსა ესაიას, | დიდსა და დ(იდე)ბ(უ)ლსა წ(ინაჲ)წ(არმეტ) ყ(უე)ლ(ე)ბ(ა)ჲ ერწმ(უ)ნა...“ (47r-52v).

16. „თ(უეს)ა მ(ა)ხსსა **ი** (10). წ(მიდ)ისა ს(კ)მ(ეო)ნ მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლის(ა)ჲ. | **ღ** (4). მოგიცემიეს“. Incipit: „ს(ა)ქ(ი)მ(ა)ქ(ი)ონ ლ(მერ)თშემოსილი და მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლთა | სიქ(ა)დ(უ) ლი, ვ(ითარც)ა ელვაჲ ბრწყინვ(ა)ლუ გ(ა)წჳდა | ცისკიდეთა და გ(ა)წაქარვა...“ (52v-53r).

17. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდა)თ(ა)ნი. | **ღ** (4). ზლ(უა)ჲ უვალი“. Incipit: „იხ(ა)რ(ე) ბდენ ყ(ოველ)ი ერი მ(ო)რწმ(უ)ნ(ე)თ(ა)ჲ | ბრწყინვ(ა)ლ(ე)დ გ(ა)ლ(ო)ბითა ს(ა)ლ(მართო)ჲთა, რ(ამეთუ) დლ(ე)ს ქ(რისტე)მაწ...“ (55v, 56^{rv}, 56rv).

18. „თ(უეს)ა მ(ა)ხსსა **იბ** (11). სატ/ფ(უ)რ(ე)ბ(ა)ჲ კოსტ(ა)ნტინეპოლისაჲ. | **ა** (1). ზ(ე) ცისა გ(ა)წწ“. Incipit: „დლ(ე)ს აღ(ა)სრ(უ)ლუბს კრებ(ა)სა | ს(ა)ტფურ(ე)ბის(ა)სა ბრძნითა მით გ(ა)წგ(ე)ბითა | შ(ენ)ითა შეზლუდვილი ქ(ა)ლ(ა)ქთა...“ (56v-61r).

19. „თ(უეს)ა მ(ა)ხსსა **იბ** (12). წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა | [ეპიფ]ანე კვპრელ ეპისკ(ო) პ(ო)სის(ა)ჲ. **ღ** (4). მოგიც(ე)მ(ი)ეს“. Incipit: „[შ]ჯ(უ)ლი იგი წიგნის(ა)ჲ მასწავლელ გექმნა ქ(რისტე)ს | მ(იმა)რთ, დ(იდე)ბულო ეპიფანე და მ(ა)დლი...“ (61r-64r, 66r-67v).

20. „თ(უეს)ა მ(ა)ხსსა **იბ** (13). წ(მიდ)ისა და ლ(მერ)თშემოსილისა | მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა ეფთჳმე მთაწ(მი)დელის(ა)ჲ, | ახლისა ოქროპირის(ა)ჲ, რ(ომელმა)ნ გ(ა)წწ(ა)ნ(ა)თლ/ნა ქ(ა) როვ(ე)ლნი თ(ა)რგმ(ა)წწ(ე)ბითა წიგნთ(ა)ჲთა. | **ვ** (მა)ჲ **ღ** (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სწ(აუ)ლი“. Incipit: „მ(ა)მ(ა)ო წ(მიდა)ო ეფთჳმე, | აღილე შ(ენ) სიჩჩოჲთგ(ა)ნ ჯ(უარი) შ(ენ)ი მჳართა | შ(ენ)თა...“ (67v-71r).

21. „თ(უეს)ა [მ(ა)ხსსა] **იღ** (14). [წ(მიდ)]ისა მ(ო)წ(ა)[მისა] ისიდო[რესი]. | **ვ** (მა)ჲ **ღ** (4). [მოგიც(ე)მ(ი)ეს]“. Incipit: „ტ(ა)წწვითა და ხუჭვითა | ტყავისა იგი ს(ა)მ(ო)ს(ე)ლი გ(ა) წწწწწადი გ(ა)წწ/ძარცუშ შენ და კუართი უხრწწ(ე)ლი...“ (71rv).

Comment: Part 2 of the hymnographic canon, the next canon or canons of May 15, and part 1 of the hymnographic canon for May 16 are lost due to the missing 7 folios of quire **ი** (10) from part 1 of the manuscript, and because of trimming folio 8 of the same quire almost entirely. The missing 7 folios, like the folio 72rv, which was trimmed almost entirely, were placed between the folios 71rv and 73rv.

22. [May 16. The Hymnographic Canon to Prophet Zechariah. Part 2]. Incipit: „დაიწსნა წყევაჲ იგი პ(ირუ)ელისა დედისა ევ(ა)ხსი, | სდ(ა)ლო, რ(ამეთუ) გვშ(ე)ვ ლ(მერთ)ი...“ (73r-74v).

23. „თ(უეს)ა მ(ა)ხსსა **იზ** (17). წ(მიდ)ისა ანდრო/ნიკე მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლის(ა)ჲ, რ(ომელ)ი იყო ს(ა)მეოცდაათ/თ(ა)გ(ა)ნი. ^{74v}/|^{75r} **ღ** (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „სიტყვთ უტყუშბ(ა)ი პირუ/ტყუშბრი უღ(მრ)თ(ო)ეპის(ა)ჲ დაეც ვ(ითარც)ა სიტყვსა | მნემ(ა)ნ და ბრძ(ე)წმ(ა)ნ გ(ა)წმგ(ე)ბ(ე)ლმ(ა)წ...“ (74v-77v).

24. „მ(ა)სვე დღ(ე)სა. წ(მიდა)თა მ(ო)წ(ა)მეთა | დ(ავი)თ და ტირიჭანისი. | მწნ(ეო)ნი“. Incipit: „სომხითისა | სანახებსა ხენი ყ(ოვლა)დ შ(უ)წნ(იე)რნი აღმოსცე/ნდეს, ვარდან და თავინე ღირსნი, რ(ომელ)თა...“ (77v-80v).

25. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა იწ (18). წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მისა თეოდოტი/სი და წ(მიდა)თა შვდთა ქ(ალ)წ(უ)ლთა. ღ (4). რ(ომელი) მოხ(უ)ცდ“. Incipit: „ძლუნად ყ(ოვლა)დ პ(ა)ტ(იო)სნ(ა)დ ქ(რისტე)ს, მწსნ(ე)ლისა, შესნი/რეთ სისხლი ღ(უა)წლთა თქ(უე)ნთ(ა)ჲ, პ(ა)ტ(იო)სნ(ა)ნ/ნო ქ(ალ)წ(უ)ლნო...“ (80v-82v).

26. „მასვე დღ(ე)სა. წ(მიდა)თა მღდელმ(ო)წ(ა)მ(ე)თა ავდა და ავ/დისუ ებისკ(ო)პ(ო)სთაჲ და იწ (16) ხუცესთაჲ და თ (9) დ(ია)კ(ო)ნთ(ა)ჲ, რ(ომელი)ნი დაწუნა უვალი ნავითა | მი-რ(ა)ჲ-ვიდოდეს კრებ(ა)სა ნიკი(ი)ს(ა)სა. ღ (4) გ(უერდ)ი. ო(ვფა)ლო, დ(ა)ლ(ა)ცა“. Incipit: „ო(ვფა)ლო, შ(ე)ნ აღსჭურენ მღდელთმ(ო)ძლ(უა)რნი შ(ე)ნნი ძ(ა)ლითა | ს(უ)ლისა წ(მიდისა)ჲთა და მ(ა)თ მ(იე)რ დაჰწსნ(ე)ნ...“ (82v-84v).

27. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა ით (19). წ(მიდა)თა მღდელმ(ო)წ(ა)მეთა: პატრიკი, | პოლკენო, აკაკი და მენანდროსი. ბ (2) გ(უერდ)ი. | ყ(ოველი) ს(ა)ს(ოე)ბ(ა)ჲ“. Incipit: „ქ(რისტე)ს წინამძღ(უ)რობითა ვნ(ე)ბ(ა)თა ლელვა-|ტეხანი დაუნთქმელ(ა)დ წიაღვლნეს დიდთა მღ/დელმ(ო)წ(ა)მ(ე)თა, ს(ა)მგ ზის...“ (84v-88r).

28. „მ(ა)სვე დღ(ე)სა. წ(მიდ)ისა იოდასა/ფ ჰინდოთა მეფის(ა)ჲ. ღ (4) გ(უერდ)ი. არ(ა)ჲ დააკლ“. Incipit: „სანთელი ხ(ა)რ შ(ე)ნ, მნთებარე სას(ა)ნთელესა ზ(ე)და | ს(ა)ლ(მრთ)ოსა, ამისთ(კ)სცა ვერ დაგფარა ბნელმ(ა)ნ...“ (88r-91r).

29. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა კ (20). იწ(რუსა)ლ(ი)მისა წ(ა)რტყ(უ)ცვ(ნ)აჲ. პ (1) გ(უერდ)ი. | ს(უ)ფ(ე)ვს ღ(მერთ)ი“. Incipit: „ლეღვამ(ა)ნ ბაბილოვნისამ(ა)ნ | ვენ(ა)ჴი ღ(მრ)თ(ი)ვ აღშენ(ე)ბ(უ)ლი და ტეკანნი | შუწნ(იე)რნი მომნიფ(ე)ბ(უ)ლნი ღ(მრთ)ისა ს(ა)თნ(ოე)ბითა ^{91r}/_{91v} წ(ა)ქროლუნა...“ (91r-93v).

30. „მ(ა)სვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მი/სა თაღელესი. პ (1). შ(ე)ნ ს(ი)ტყ(უა)ჲ“. Incipit: „წ(ო)რცთა მ(ა)თ | შ(ენ)თა ტკივილნი შესცვ(ა)ლენ ს(უ)ფ(ე)ვად ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)დ, ნ(ე)ტა/რო და წ(ო)რცთა მკ(უ)რნ(ა)ლ...“ (93v-99r).

31. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა კბ (21). წ(მიდა)თა მეფე/[თა] კ[(ონ)სტ(ა)ნტი]ნესი და ელენესი. ღ (4). | [მ]ოგიც(ე)მ(იე)ს“. Incipit: „მოეც მეფესა ჩ(უე)ნსა, ქ(რისტე)ს, ს(ა)ჭუ/რველ(ა)დ ძლევისა ჯ(უარი) შ(ენ)ი უძლ(ე)ვ(ე)ლი, | რ(ომლ)ითა...“ (99r-103r).

32. „თ(უეს)ა მ(ა)ესსა კგ (22). წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მისა ვასილიკოზი. | წ(მიდა)ნო მ(ა)რტვლ“. Incipit: „ზ(ე)ცისა შუშბასა, ბრძ(ე)ნო | ვასილიკო, იქცევი მხ(ია)რ(უ)ლი და | შემეული სისხლთა შ(ენ)თა ზეთითა...“ (103r-106v).

Comment: Part 1 of the hymnographic canon, including the penultimate two graphemes (va) in line XXX on folio 105v, are written in the hand of the first scribe, while part 2 of the hymn, starting from the last grapheme (r) in line XXX on folio 105v, is written in the hand of the second scribe.

33. „თ(უეს)ა მაი/სსა კბ (23). წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა მ(ი)ქ(აე)ლ სვანადელ ებისკ(ო) პ(ო)სისა. | [ჭ], ს(ა)სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „მ(ა)მ(ა)ო ნ(ე)ტ(ა)რო მ(ი)ქ(აე)ლ, ხ(ა)ტებ(ა) და მსგ(ა)ვს(ე)ბ(ა)ღ (მრთისა)ღ დაჰმა/რხე უბრ(ა)ლ(ო)დ და ქ(რისტე)ს ხ(ა)ტს(ა)ცა ყ(ოვლა)დ დ(იდე)ბ(უ)ლსა...“ (106v-108v).

34. „თ(უეს)ა მაისსა კდ (24). წ(მიდ)ისა ს(ვ)მ(ეო)ნ ს(ა)კვრვ(ე)ლთმ(ო)ქმედის(ა)ღ. პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწ“. Incipit: „ზ(ე)შთა კ(ა)ცთა ბ(უ)ნ(ე)ბისა, ს(ა)კვრვ(ე)ლთმ(ო)ქმედსა, დ(იდე) ბ(უ)ლსა ს(ვ)მ(ეო)ნს გ(ა)ლ(ო)ბ/ითა ს(ა)ღ(მრთო)ღთა ღირს(ა)დ პ(ა)ტ(ი)ვს(ვს)ც(ე)მდეთ...“ (109r-116r).

35. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ს(ვ)მ(ეო)ნისნი. | ბ (3) გ(უერდ)ი. წ(ა)მისყ(ო) ფითა“. Incipit: „წ(ა)თლითა ელვ(ა)რითა ს(ა)თნ(ოე)ბ(ა)თა [--] შენ(თ)ა)ღთა ჰბ/რწყინ(ა)ვ, ვ(ითარცა) მზე კიდეთა ქ(უე)ყ(ა)ნის(ა)თა, ბრძ(ე)ნო...“ (116r-117r).

36. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ს(ვ)მ(ეო)ნისნი. ო(ვ)გ(ალო)ბ. ღ (4) გ(უერდ)ი. | ეტლთა მფლ“. Incipit: „მიზეზ ღ(მრთ)ისმეტყ(უე)ლ(ე)ბისა ჭ(ეშმარი)ტისა არს ვ/ს(ე)ნ(ე)ბ(ა)ღ შენ(ი), ს(ა)კვრვ(ე)ლთმ(ო)ქმ(ე)დო, წ(მიდა)ო მ(ა)მ(ა)ო ს(ვ)მ(ეო)ნ...“ (117r-119v).

37. „თ(უეს)ა მაისსა იე (25). მეს(ა)მე პ(ო)ვნ(ა)ღ | თ(ა)ვისა ი(ოვან)ე ნ(ა)თლისმც(ე) მ(ელ)ის(ა). ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სწ(აუ)ლ“. Incipit: „ზ, დ(იდე)ბ(უ)ლო ი(ოვან)ე, | უნ(ა)თლეს მზისთ(უა)ლისა ნ(ა)თლ(ი)სა აღმოგვბრწყინდა | ქ(უე)ყ(ა)ნით წ(მიდა)ღ თ(ა)ვი შენ(ი) და გ(ა)ნგ(უა)ნ(ა)თლნა...“ (119v-122r).

38. „თ(უეს)ა მაისსა კვ (26). წ(მიდ)ისა | კარპო მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლის(ა)ღ, რ(ომელ)ი იყო ო (70)-თ(ა)გ(ა)ნ. ბ (2) გ(უერდ)ი. შ(უე)ნ(იე)რი გ“. Incipit: „მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლ(ა)დ ო(ვფლ)ის(ა) დ ^{122r}/_{122v} ჭ(ეშმარი)ტ(ა)დ და ქ(ა)დ(ა)გ(ა)დ ვნ(ე)ბ(ა)თა მისთა გ(ა)მ(ო)სწინდი, კარპო და აღას[რ]ულე სრბ(ა)ღ...“ (122r-124r).

39. „მ(ა)სვე დღ(ე)სა. იუდა, ძმისა [-----]. პ (1). წ(მიდა)ნო მ(ა)რტვ“. Incipit: „იუდა ქ(ე)ბ(უ)ლო, შენ(თა) მ(ა)თ სიტყ(უა)თა ვ(მა)ღ, ვ(ითარცა) ელვ(ა)ღ გ(ა)ნწდა | კიდეთა...“ (124rv, 125^arv, 125r).

40. „თ(უეს)ა მაისსა კზ (27). წ(მიდ)ისა ელ[ადი მღდ(ე)ლმ(ო)წ(ა)მის(ა)ღ. პ (1). წ(მიდა)ნო მ(ა)რტვ“. Incipit: „წ(ე)ტ(ა)რო ელაღი, თ(ვ)სთა სისხლ(ი)თა მეწ(ა)მ(უ)ლითა გ(ა)ნაშ(უ) ჭნე ს(ა)მღდ(ე)ლ(ო)ღ იგი ს(ა)ღ(მრთო)ღ კუართი...“ (125r-127r).

41. „თ(უეს)ა მაისსა კლ (28). წ(მიდ)ისა თერაპქიონ მღდ(ე)ლმ(ო)წ(ა)მის(ა)ღ. პ (1). წ(მიდა)ნო მ(ა)რტვ“. Incipit: „ს(ა)ღ(მრთო)ღთა ნ(ა)თლ(ი)თა გ(ო)ნ(ე)ბ(ა)ღ შენ(ი) შემწყნ(ა) რ(ე)ბ(ელ) ჰყ(ა)ვ და გ(ა)ნჰნ(ა)თლ/დი და ს(ა)ცხ(ე)ბელი წ(მიდა)ღ გეცხო სინ(მიდ)ით...“ (127r-128v).

42. „თ(უეს)ა მაისსა კთ (29). წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მისა | თეოდოსიასი. ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სწ(აუ)ლ“. Incipit: „ქ(ალ)წ(უ)ლ(ე)ბითა შემკ(ო)ბ(ი)ლმ(ა)ნ ^{128v}/_{129^ar} მოვიდა ნ(ე)ფსით თ(ვ) სით, რ(ამეთუ) დათრგ(უ)ნა მძლ(ა)ვრი და ვ(ითარცა) | სიმი...“ (128v, 129^arv, 129r-130v).

43. „თ(უეს)ა მაისსა ლ (30). წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უენ)ისა ისაკისი. | ა (1). ზ(ე)ცისა“. Incipit: „ს(ა)მ(ო)თხისა ს(ა)შ(უე)ბ(ე)ლი გ(ა)ნიც(ა)დე, ღირსო და აღივსე შუჭბითა | და უხრწნ(ე)ლნი ყუავილნი მიჰვინ(ე)ნ ს(ო)ფ(ე)ლსა...“ (130v-132v).

44. „თ(უეს)ა მაისსა ლა (31). წ(მიდ)ისა ერმი მ(ო)წ(ა)მის(ა)ე. ა (1). შ(ენ) სიტყ(უა)ე“. Incipit: „სისხლთა შ(ენ)თა მდინ(ა)რითა ს(ა)წმ(ი)ლი ულ(მრთ)ოთ(ა)ე დაშრი|ტე, მ(ო)წ(ა)მ(ე)ო და ქ(რისტე)ს ეკლ(ე)ს(ია)ე დაათრვე...“ (132v-135r).

45. „მ(ა)სვე დლ(ე)სა. წ(მიდა)თა | <წ(მიდა)თა ჩ(უენ)თა> ნისტერეონ და კატიან(ო)ესი. ღ (4). მწნ(ეო)ნი“. Incipit: „ჯ(უარი) ქ(რისტე)სი აღიღეთ და კუალსა მისსა მწ(უ)რვ(ა)ლ(ე)დ შეუდგით, | ნისტერეონ და კატიანოს და აღძრვ(ა)ე...“ (135rv).

Comment: Part 2 of the hymnographic canon is lost due to the missing folio VIII of quire ღ (4) from part 2 of the manuscript. The missing folio was placed next to folio 135rv in the current structure of the manuscript.

I. Marginale Written in the Hand of the Scribe of Part I of the Manuscript

The marginale is written in the upper margin of folio 1r, above line 1 of the main text, in the hand of the scribe 1 of the manuscript; one line; in *Nuskhuri*; grapheme I, large initial (o) – in *Asomtavruli*; in red ink; lacks separation marks; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale, read from the original, a photocopy or digital copy, was published only once in 2007 in Georgian and English by Jost Gippert, Zurab Sarjeladze, and Lamara Kajaia.⁵

Q ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ო(კფალ)ო ი(ესო)ჲ ქ(რისტე)ე, ღ(მერთ)ო, ღ(მერთ)ო, შეგვინყალენ ჩ(უენ) და წ(ა) რჰმ(ა)რთ(ე)ნ ს(ა)ქმენი ჩ(უენ)ნი“.

“Lord Jesus Christ, God, God, have mercy on us and conduct our affairs”.

II. Marginalia Written in the Hand of the Scribe of Part II of the Manuscript

1. The marginale is written in the right margin of folio 1r, towards the top. The text is almost completely illegible due to faded ink; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line IV – large initial (ც) – in *Asomtavruli*; in brown ink; separation marks: colon is used only once; abbreviation mark: tilde. The analysis shows that the marginale of our interest, like dozens of identical marginalia written on the folios of the manuscript, was written in two stages: first were written lines IV-VI of the marginale by the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-III before already written text. I have restored one part of the missing text of the marginale taking into account other identical marginalia of the manuscript. The text of the marginale has never been published before.

- 1.
- 2.
- 3.

5 „Q ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ „ო(კფალ)ო ი(ესო)ჲ ქ(რისტე)ე ღ(მერთ)ო ღ(მერთ)ო შეგვინდენ ჩ(უენ) და წ(ა)რჰმ(ა)რთ(ე)ნ ს(ა)ქმენი ჩ(უენ)ნი“-“; “Lord Jesus Christ, God, God, forgive us and conduct our affairs” (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*, VI, VIII-IX).

4. Ⴃ~
- 5.
- 6.

„[-----]/[-----]/[-]Ⴂ[---], | Ⴃ(ოდვილსა) [თ(ეოდორ)ეს] [შ(ეუნდვე)ნ] ლ[ლ(მერთმა)ნ].
 ღ[ა] [ვო]ნ[ც[ა] [თქ(უა)ს], [შ(ეუნდვე)ნ] ლ[ლ(მერთმა)ნ]“.

**“[-----] [-----] [-----] God have mercy on sinful Theodore.
 And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

2. The marginale is written in the right margin of folio 2r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-IV of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, extremely gluttonous”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line III – large initial (c) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; seperation marks: colon is used only once; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. Graphemes I, II and VI in line I are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context and in analogy with similar marginalia found in the manuscript. The text of the marginale has never been published before.

1. ~
2. ~
3. Ⴃ~ ~ ~
4. ~
5. ~ ~ ~
6. ~

„[ს(უ)ლძ(ა)]ლ[ლ(სა),] ფრ(ია)[ღ] | ნ(ა)ყრ(ო)ვ(ა)ნსა, | Ⴃ(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს
 შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ.
 და ვ[ო]ნ[ცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, extremely gluttonous, a sinful Theodore.
 And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

3. The marginale is written in the left margin of folio 4v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a drunkard”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in lines I and III – large initials (s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; seperation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. Grapheme IV in line III is illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context. The text of the marginale has never been published before.

1. Ⴃ~ ~
2. ~
3. Ⴃ~ ~ ~
4. ~
5. ~ ~ ~
6. ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), მ(ე)მ|თრე(ა)ღ(ე)სა, | ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს] შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.

და ვი|ნცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, a drunkard, a sinful Theodore.

And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

4. The marginale is written in the bottom margin of folio 5v. It was written in two stages: first were written words II-XI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; one line; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III – large initials (s, y and c) – in *Asomtavruli*; words II-XI – in brown ink, and word I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. Grapheme IV in line III is illegible due to faded ink. The text of the marginale has never been published before.

ს ~ ყ ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), ყ(ოვლა)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
და ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore.

And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

5. The marginale is written in the middle of the right margin of folio 7r. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, [---] [---] [---]” before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. Graphemes VIII-IX in line I, graphemes I, IV-V, VIII-IX in line II, and grapheme X in line III are missing due to trimming of the right margin of the folio, and because ink has faded. I have restored one of the missing graphemes by context. The text of the marginale has never been published before.⁶

1. ს ~ ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ს ~ : ც ~ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~

6 In 1981 Lamara Kajaia published a fragment of the marginale from the manuscript: „სრულიად ცოდვილსა თქს შეუნდვენ ღმერთმან“ (ლამარა ქაჯაია, „ხანმეტი ჰაგიოგრაფიული კრებული“, მრავალთავი, ფილოლოგიურ-ისტორიული ძიებანი, IX (თბილისი, 1981), 42). However, the researcher did not indicate on which page of the manuscript this marginale was written. At first glance, one might think that the fragment quoted by Lamara Kajaia is from the marginale found on folio 7r, which actually contains the above fragment. However, the study shows, that apart from the marginale written on folio 7r, several dozen other marginalia were written on the pages of the manuscript, which also contain the same fragment of the text published by the researcher (see below). Based on the above, it is impossible to identify to which marginale the fragment published by Lamara Kajaia belongs to: is it a fragment of the marginale found on folio 7r or elsewhere?

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ბჲ მს [--]/[-]სა [--]ნ რ[--], | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)[6]. |
და ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, [---?] [---] [---], the most sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

6. The marginale is written in the right margin of folio 8r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VII of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a whore and adulterer”) before already written text; seven lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-VII – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~
3. ს ~ : გ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~
6. ~ ~ ~ ~
7. ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), მეძ(ა)ვსა | და მემრჭუშქესა, ბრმ(ა)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა)
თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
და ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ | და ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ
ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, a whore and adulterer, a blind one, the most sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

7. The marginale is written in the middle of the left margin of folio 10v. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, [----]”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. Graphemes I-VI in line II are illegible due to faded ink. The text of the marginale has never been published before.

1. ს
2. ~ ~ ~ ~
3. ს ~ გ ~ ~
4. ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~
6. ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), | [-----], | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ
 ღ(მერთმა)ნ.

და | ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, [-----], the most sinful Theodore.

And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

8. The marginale is written in the right margin of folio 13r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a whore, an adulterer”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The right fragments of the last graphemes in lines I and II of the marginale (a and a) are missing due to trimming of the right margin of the folio. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ს ~ : გ ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), მეძა/ვსა, მემრ(უ)შ(ე)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს |
 შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.

და | ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, a whore, an adulterer, the most sinful Theodore.

And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

9. The marginale is written in the left margin of folio 15v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a masturbator”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ს ~ : გ ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ჩუკენსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ
 ღ(მერთმა)ნ.

და | ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a masturbator, the most sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

10. The marginale is written in the right margin of folio 17r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a whore, a blind one”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III– large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; seperation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
- 2.
3. ს ~ : გ ~ ~ ~
4. ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), ბოზსა, | ღარიბსა, ბრმ(ა)ს(ა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
და ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a whore, a blind one, the most sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

11. The marginale is written in the right margin of folio 19r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines II-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added line I (“the son of a bitch, a nasty”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III– large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines II-V – in brown ink, and line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; seperation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ს ~ : გ ~ ~
3. ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
და ვ/ინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a nasty, the most sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

12. The marginale is written in the left margin of folio 19v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a

bitch, a greedy one”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ~
2. ~
3. ს : ც ~ ~
4. ~ ~
5. ~
6. ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), ჰ(ა)ნ/გ(ა)რსა, / ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.

და / ვინცა თქ(უა)ს, / შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a greedy one, the most sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

13. The marginale is written in the middle of the left margin of folio 21v. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, greedy for gold”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and grapheme I in line III – large initials (s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ც ~ ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), ოქ/რ(ო)ბ(ო)რგნ(ეუ)ლსა, / ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ / ლ(მერთმა)ნ.

და ვინ/ცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ / ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, greedy for gold, a sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

14. The marginale is written in the middle of the right margin of folio 22r. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a nasty”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and grapheme I in line II – large initials (s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~
2. ც ~ ~
3. ~
4. ~
5. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ძვრს[ა], | ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ.
და ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a nasty, a sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

15. The marginale is written in the middle of the left margin of folio 24v. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a server of idols, a blind one”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and grapheme I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~
2. ~ ~
3. ს ც ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), კერპთ/მს(ა)ნ(უ)რსა, ბრმ(ა)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა)
თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
და ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a server of idols, a blind one, the most sinful Theodore.
And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

16. The marginale is written in the left margin of folio 25v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-IV of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, the Persian, an assassin, a blind one”) before already written text; four lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-IV – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~
2. ~ ~
3. ს ც ~ ~ ~
4. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), სპ{ა}რსსა, | მუჰლიდსა, ბრმ(ა)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა)
თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the Persian, an assassin, a blind one, the most sinful Theodore.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness].”

17. The marginale is written in the bottom margin of folio 27v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I and line II – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness].”

18. The marginale is written in the left margin of folio 29v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, an insincere one”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~
3. ს ~ ც ~ ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | უწრფ(ე)ლსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the insincere one, the most sinful Theodore.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness].”

19. The marginale is written in the left margin of folio 31r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines II-IV of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added line I (“the son of a bitch”) before already written text; four lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line II – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines II-IV – in brown ink, and line I – in black-brownish ink; the text

written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginales has never been published before.

1. ს̃ ~
2. ს̃ ႁ ~ ~
3. ~
4. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

20. The marginales is written in the bottom margin of folio 32v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginales has never been published before.

1. ს̃ ~ ს̃ ႁ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

21. The marginales is written in the bottom margin of folio 34r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words III-X in line I and entire line II – in brown ink, word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde; graphemes II and III of word I in line I, grapheme II of word I in line II, grapheme III of word II and the last four graphemes in the same line are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes of the marginales by context and taking into account other identical marginalia. The text of the marginales has never been published before.

1. ს̃ ს̃ ႁ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)[ძ(ა)ლ(ლსა)], ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვ[ი]ნცა თქ(უ)ს, [შ(ეუნდვე)ნ] [ღ(მერთმა)ნ].

a sorcerer”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. Ⴑ Ⴑ
2. Ⴑ
3. Ⴑ Ⴑ Ⴑ
4. Ⴑ Ⴑ
5. Ⴑ Ⴑ Ⴑ

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), გრ/ძნ(ეუ)ლსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს |
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
ვინ/ცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a sorcerer, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

25. The marginale is written in the right margin of folio 39r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, [----?], a devil”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. Graphemes VI-VII in line I, graphemes VIII-IX in line II entirely, and grapheme X in line IV are partially missing due to trimming of the right margin of the folio, and because ink has faded. I have restored one part of the missing graphemes by context. The text of the marginale has never been published before.

1. Ⴑ Ⴑ
2. Ⴑ
3. Ⴑ Ⴑ Ⴑ Ⴑ Ⴑ
4. Ⴑ Ⴑ
5. Ⴑ Ⴑ

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), თო[---]/ჯსა, ეშმ{ა}კ[ს]{ა}, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს
შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, [----?], a devil, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

26. The marginale is written in the bottom margin of folio 40r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

27. The marginale is written in the right margin of folio 41^ar, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a liar”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde. Grapheme IX in line V is partially missing due to trimming of the right margin of the folio. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ცრუსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ
ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a liar, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

28. The marginale is written in the left margin of folio 41^av, towards the bottom. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a wrong one”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), | მტყ(უ)ვ(ა)ნსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს |
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a wrong one, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

29. The marginale is written in the bottom margin of folio 42v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

30. The marginale is written in the left margin of folio 46v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a deceitful one”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), გ(უ)ლ(ა)რ(ი)დნილსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს |
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a deceitful one, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

31. The marginale is written in the bottom margin of folio 47r. It was written in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript; one line; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I and II – large initials (s and c) – in *Asomtavruli*; in brown ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.

ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the most sinful Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

32. The marginale is written in the bottom margin of folio 49r. It was written in two stages: first were written the words II-VIII in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I and III in line I – large initials (s and s) – in *Asomtavruli*; words II-VIII in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ~ ს̃ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)დ(ა)ლ(ლსა), ს(უ)ლსა თ(ეოდორ)ეს(ა)სა და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთ(ა)სა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |

ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the soul of the son of a bitch Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

33. The marginale is written in the left margin of folio 52v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a nasty”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ~
2. ~
3. ს̃ ც̃ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(უღ)დ(ა)ლ(ლსა), | ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.

ვინ|ცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, a nasty, the most sinful Theodore.

And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

34. The marginale is written in the bottom margin of folio 53v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ს̃ Ⴑ ~ Ⴑ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~

„ს(უ)ლ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

35. The marginale is written in the left margin of folio 55v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a sorcerer”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ~ ~
2. ~ ~
3. ს̃ Ⴑ ~ Ⴑ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~

„ს(უ)ლ(ა)ლ(სა), გრ|ძნ(ეუ)ლსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)
ნ ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უ)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a sorcerer, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

36. The marginale is written in the bottom margin of folio 56v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

37. The marginale is written in the bottom margin of folio 58r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

38. The marginale is written in the bottom margin of folio 61r. It was written in two stages: first were written the words II-X in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-X in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

39. The marginale is written in the bottom margin of folio 63r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

40. The marginale is written in the left margin of folio 63v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, [----?]”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | მწ~ნბლსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ
ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, [----?], the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

41. The marginale is written in the bottom margin of folio 67v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (s, s and c) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. Graphemes I-II of the word I in line I are no longer seen due to a strip of paper glued over the text on the bottom left edge

1. $\tilde{l} \sim \tilde{l} \quad \tilde{G} \sim \tilde{G} \quad \tilde{\nu} \sim \tilde{\nu}$
2. $\tilde{l} \sim \tilde{l} \quad \tilde{G} \sim \tilde{G} \quad \tilde{\nu} \sim \tilde{\nu}$

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

1. $\tilde{l} \quad \tilde{}$
2. $\quad \quad \tilde{}$
3. $\tilde{l} \quad \tilde{G} \quad \tilde{} \quad \tilde{}$
4. $\quad \tilde{} \quad \quad \quad \tilde{}$
5. $\quad \tilde{} \quad \quad \tilde{} \quad \tilde{}$

“God, pardon the son of a bitch, a double-devil, the most sinful Theodore and his parents. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”;

7 „მრჩობლ ეშმაკსა, სრულიად ცოდვილს თჳს და მშობელთა მისთა შეუწდვენ ღმერთიან“ (ქაჯაია, „ხანმეტი ჰაგიოგრაფიული კრებული“, 42).

marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს~ ~ ~
- 2.
3. ~
4. ს~ გ~ ~ ~
5. ~ ~
6. ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), გ(უ)ღ/არძნიღ/სა, ბრმ(ა)სა, | ს(რუღლია)ღ ც(ოდვიღსა) თ(ეოდორ) ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.

ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, a deceitful one, a blind one, the most sinful Theodore. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

47. The marginale is written in the middle of the right margin of folio 78r. It was written in two stages: first, lines II-IV of the marginale were written in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added line I before already written text; four lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, graphemes I and III in line II – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines II-IV – in brown ink, and line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს~ ~
2. ს~ გ~ ~
3. ~ ~
4. ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), | ს(რუღლია)ღ ც(ოდვიღსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

48. The marginale is written in the left margin of folio 80v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-IV of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a murderer”) before already written text; four lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-IV – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde; grapheme III in line II is illegible due to faded ink. I have restored the missing graphemes by context. The text of the marginale has never been published before.

1. ს~ ~ ~
- 2.
3. ს~ გ~ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), კ(ა)ცის | მკ[ლ]ველსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, a murderer, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

49. The marginale is written in the right margin of folio 81r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines II-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added line I-I (“the son of a bitch”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line II – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines II-V – in brown ink, and line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde: grapheme III in line I and grapheme VII in line III are partially missing due to trimming of the right margin. The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ~
2. ს̃ ც̃ ~
3. ~ ~
4. ~ ~
5. ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

50. The marginale is written in the left margin of folio 82v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a nasty”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ~
- 2.
3. ს̃ ც̃ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ
ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, a nasty, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

51. The marginale is written in the right margin of folio 83r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a merciless”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), | უწყ(ა)ლოსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.

ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, a merciless, the most sinful Theodore.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

52. The marginale is written in the left margin of folio 84v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, the one selling people”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ~
2. ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), კ(ა)ცის | მსყიდელსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.

ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the one selling people, the most sinful Theodore.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

53. The marginale is written in the right margin of folio 85r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a [----?]”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and

there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; grapheme IX in line IV is missing due to trimming of the right margin. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
 2. ~
 3. ს ~ ც ~ ~
 4. ~ ~
 5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ავ~ნსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ
 ლ(მერთმა)ნ.
 ვინც[ა] | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a [----?], the most sinful Theodore.
 God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

54. The marginale is written in the bottom margin of folio 88r. It was written in two stages: first were written words II-XI in line I and line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-XI in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~
 2. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
 შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
 ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
 God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

55. The marginale is written in the bottom margin of folio 88v. It was written in two stages: first were written words II-XI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I (“the son of a bitch”) before already written text; one line; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-XI – in brown ink, and word I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
 შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
 ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

56. The marginale is written in the bottom margin of folio 91r. It was written in two stages: first were written words II-IX in line I and line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

57. The marginale is written in the bottom margin of folio 91v. It was written in two stages: first were written words II-IX in line I and line II of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes in words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

58. The marginale is written in the left margin of folio 93v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a killer of man”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with three dots; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~
3. ს ~ გ ~
4. ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), კ(ა)ცის | მკლვ(ე)ლსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს |
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, a killer of man, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

59. The marginale is written in the right margin of folio 95r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, the one who ruins churches”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ~
2. ~
3. ს ~ გ ~
4. ~ ~
5. ~ ~
6. ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ეკლ(ე)ს(ი)ა | თა მლ(ე)ნ(ე)ლსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)
ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, a church destroyer, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

60. The marginale is written in the right margin of folio 99r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a robber of churches”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ~
2. ~
3. ს ~ გ ~ ~

4. ~ ~
5. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ეკლ(ეს)იათა | მკრეხ(ა)ვსა, | ს(რუ)ლიად ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს
შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a robber of churches, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

61. The marginale is written in the bottom margin of folio 99r in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript; two lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I – large initial (გ) – in *Asomtavruli*; in brown ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ლ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„გურიელსა ბეშქენს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon Beshken Gurieli and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

62. The marginale is written in the right margin of folio 100r, towards the bottom. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a thief of books”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~
3. ს ც ~ ~
4. ~ ~
5. ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ნიგნ(ე)ბისა | მპარ(ა)ვსა, | ს(რუ)ლიად ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს
შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა თქ(უა)ს, | შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a thief of books, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

63. The marginale is written in the left margin of folio 100v, towards the bottom. It was written in two stages: first were written lines IV-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of

the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-III (“the son of a bitch, a thief of candelabra and icon”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line IV – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines IV-VI – in brown ink, and lines I-III – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; grapheme I in line VI is illegible due to faded ink; I have restored the missing grapheme by context. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ~ ~ ~
4. ს ~ ც ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), კ(ა)ნდ(ე)ლ/ისა და ხ(ა)ტი/სა მპ(ა)რ(ა)ვსა, | ს(რუღი)აღ
ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | [თ]ქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, a thief of candelabra and icon, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

64. The marginale is written in the bottom margin of folio 101r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რუღი)აღ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

65. The marginale is written in the right margin of folio 103r, towards the bottom. It was written in two stages: first were written lines II-III of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added line I (“the son of a bitch, [-----?]”) before already written text; three lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line II – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines II-III – in brown ink, and line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. Graphemes V, VI and IX in line I are illegible due to faded ink. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ს ~ ც ~ ~ ~
3. ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), დ[-]ას[-], | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |

ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, [----?], the most sinful Theodore and his parents. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

66. The marginale is written in the right margin of folio 104r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, an astrologer, a sorcerer”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde; grapheme X in line II is partially missing due to trimming of the right margin. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), მოგ/უსა, უკლუკსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ.

ვინ/ცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, an astrologer, a sorcerer, the most sinful Theodore. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

67. The marginale is written in the left margin of folio 106v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a nasty”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; grapheme X in line II is partially missing due to trimming of the right margin. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~
3. ს ~ ც ~ ~
4. ~ ~ ~
5. ~ ~ ~
6. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ
 ლ(მერთმა)ნ.
 ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a nasty, the most sinful Theodore.
 And God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

68. The marginele is written in the bottom margin of folio 107r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginele has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~
 2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
 შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
 ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
 God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

69. The marginele is written in the bottom margin of folio 109r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginele has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~
 2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
 შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
 ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
 God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

70. The marginele is written in the bottom margin of folio 111r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line

„ს(უღ)დ(ა)ლ(ლსა), ს(რუღია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

73. The marginale is written in the bottom margin of folio 116r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)დ(ა)ლ(ლსა), ს(რუღია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

74. The marginale is written in the bottom margin of folio 117r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)დ(ა)ლ(ლსა), ს(რუღია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

75. The marginale is written in the bottom margin of folio 119r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line

I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)ღ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. | ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness].”

76. The marginale is written in the bottom margin of folio 120r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)ღ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. | ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness].”

77. The marginale is written in the left margin of folio 120v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a nasty”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ს ~ ც ~
4. ~ ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~ ~
6. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | ძვრსა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) | თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ |
 ლ(მერთმა)ნ.
 ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a nasty, the most sinful Theodore.
 God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

78. The marginale is written in the bottom margin of folio 122r. It was written in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I and II in line I – large initials (ს and ც) – in *Asomtavruli*; in brown ink; the text was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ც̃ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ
 ლ(მერთმა)ნ. |
 ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the most sinful Theodore and his parents.
 God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

79. The marginale is written in the middle of the left margin of folio 122v. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, an adulterer”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ~
2. ~
3. ს̃ ც̃ ~
4. ~ ~
5. ~ ~
6. ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), | მემრ(უ)შ(ე)სა, | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს |
 შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ.
 ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, an adulterer, the most sinful Theodore.
 God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

80. The marginale is written in the bottom margin of folio 124r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the

part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)ღ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

81. The marginale is written in the bottom margin of folio 124v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(უღ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)ღ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

82. The marginale is written in the bottom margin of folio 125r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with three dots; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

83. The marginale is written in the bottom margin of folio 125v. It was written in two stages: first were written the words II-VII in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-VII in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ~ ~ ს̃ ც̃ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა |
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

84. The marginale is written in the bottom margin of folio 127r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; The text of the marginale has never been published before.

1. ს̃ ~ ~ ს̃ ც̃ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

85. The marginale is written in the middle of left margin of folio 127v. It was written in two stages: first were written lines III-VI of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a wrong one”) before already written text; six lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I and graphemes I and III in line III – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-VI – in brown ink, and lines I-II – in black-brown-

ish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~
2. ~
3. ს ~ ც ~
4. ~ ~
5. ~
6. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | მტყ(უ)ვ(ა)ნს(ა), | ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) | თ(ეოდორ)ეს
შ(ეუნდვე)ნ | ლ(მერთმა)ნ.
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, a wrong one, the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

86. The marginale is written in the bottom margin of folio 128v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde; the lower halves of graphemes I-IV in line II and several graphemes written next to them are missing due to trimming of the bottom margin of the folio. I have restored the missing graphemes by context and in analogy with similar marginalia found in the manuscript. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
2. ს ს ს ს ს

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
შ(ეუნდვე)ნ ლ(მერთმა)ნ. |
ვინცა [თქ(უა)ს], [შ(ეუნდვე)ნ] [ლ(მერთმა)ნ]“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

87. The marginale is written in the bottom margin of folio 129v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words II and III in line I – large initials (ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde; the graphemes I-III in line I are almost completely missing due to faded ink. I have restored the missing graphemes in analogy with similar marginalia found in the manuscript. The text of the marginale has never been published before.

1. $\tilde{l} \quad \tilde{G} \quad \sim \quad \sim$
2. $\sim \quad \sim \quad \sim$

„[ს(უ)ლ(ა)ლ(სა)], ს(რ)ულია დ ც(ოდ)ვილსა თ(ე)ოდორ(ე)ს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ე)უნდვენ ლ(მ)ერთმა. |
ვინცა თქ(უ)ს, შ(ე)უნდვენ ლ(მ)ერთმა“.

“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

88. The marginales is written in the middle of left margin of folio 130v, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-V of the marginales in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, a mad one”) before already written text; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I and grapheme III in line III – large initials (ბ and გ) – in *Asomtavruli*; lines III-V – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginales has never been published before.

1. $\tilde{l}$ $\sim$
- 2.
3. $\sim$ $G \sim$ $\sim$
4. $\sim$
5. $\sim$ $\sim$

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(სა), | [ც]ოფს{ა}, | [ს](რ)ულია|დ ც(ოდ)ვილსა) თ(ეოდო)რ)ეს | შ(ეუ)ნდვე) ნ] ლ(მერ)თმა)ნ.
ვინ(ა | თ(ე)ა)ს, შ(ეუ)ნდვე)ნ ლ(მერ)თმა)ნ“.

“God, pardon the son of a bitch, a mad one, the most sinful Theodore. God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

89. The marginale is written in the bottom margin of folio 131r. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (b, b and 3) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. $\tilde{l} \sim \tilde{l} \quad \tilde{G} \sim \tilde{G} \quad \sim \quad \sim \quad \sim$
2. $\sim \quad \sim \quad \sim$

„ს(უ)ძ(ა)ლ(სა), ს(რ)ულია(დ ც(ოდ)ვილსა) თ(ე)ოდ(ო)რ(ე)ს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა შ(ე)უნდვე(ნ ლ(მ)ერთმა)ნ. |
ვინ(ა) თქ(უ)ს, შ(ე)უნდვე(ნ ლ(მ)ერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

90. The marginale is written in the left margin of folio 131v, towards the top. It was written in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript; three lines; in *Nuskhuri*; graphemes I and III in line I – large initials (ს and ც) – in *Asomtavruli*; in brown ink; separation marks: dot or colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The left fragment of the grapheme I in line I, the left fragment of the grapheme I in line II, and grapheme I in line III are missing due to trimming of the left margin of the folio. I have restored the missing graphemes by context. The text of the marginale has never been published before.

1. ს~ ც~ ~ ~
2. ~
3. ~ ~ ~

„ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | [თ]ქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

91. The marginale is written in the bottom margin of folio 132v. It was written in two stages: first were written the words II-IX in line I and entire line II in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added word I in line I (“the son of a bitch”) before already written text; two lines; in *Nuskhuri*; first graphemes of words I, II and III in line I – large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; words II-IX in line I and entire line II – in brown ink, and word I in line I – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს~ ~ ს~ ც~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ღ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა მისთა
[შ(ეუნდვე)ნ] ღ(მერთმა)ნ. |
ვინცა თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

***“God, pardon the son of a bitch, the most sinful Theodore and his parents.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.***

92. The marginale is written in the left margin of folio 133v, towards the top. It was written in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript; three lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I – large initial (ც) – in *Asomtavruli*; in brown ink; the text was later rewritten in grey ink; separation marks: dot or colon here and there; the text ends with colon; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ც~ ~ ~
2. ~
3. ~ ~ ~

„ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ.
ვინცა | [თ]ქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon Theodore, a sinner.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

93. The marginale is written in the right margin of folio 135r, towards the top. It was written in two stages: first were written lines III-VII of the marginale in the hand of an anonymous calligrapher, the scribe of the part II of the manuscript, and later, Theodore, the commissioner of the manuscript, added lines I-II (“the son of a bitch, [-] [----]”) before already written text; seven lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I, grapheme I in line I, and grapheme III in line III – large initials (ს and ც) – in *Asomtavruli*; lines III-VII – in brown ink, and lines I-II – in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde. Graphemes I-IV in line I, graphemes I-IV in line II, graphemes II and IV-VI in line III, grapheme IV in line IV, the lower fragment of grapheme III, the upper fragment of grapheme IV and grapheme V in line V are missing almost entirely due to faded ink; I have restored the missing graphemes by context and in analogy with similar marginalia found in the manuscript. The text of the marginale has never been published before.

- 1.
- 2.
3. ს ც
4. ~
5. ~, ~, ~, ~ [-]
6. ~, ~, ~, ~
7. ~

„[ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა)], [-] | [----], | ს[(რულია)დ] ც(ოდვილსა) თ(ეოდორ)ეს | შ(ეუნდვე)ნ
ღ(მერთმა)ნ]. |
ვინცა | თქ(უა)ს, შ(ეუნდვე)ნ | ღ(მერთმა)ნ“.

**“God, pardon [the son of a bitch], [-] [----], the most sinful Theodore.
God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.**

III. Marginalia Written in the Hand of the Manuscript’s Commissioner

1. The marginale is written in the bottom margin of folio 1r. It is written in the hand of Theodore, the commissioner of the manuscript; six lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; the text written in brown ink was later rewritten in grey ink; separation marks: colon is used only once; abbreviation mark: tilde; the right edges of lines I-V and mid and right fragments of line VI are missing due to faded ink; I have restored one part of the missing graphemes in analogy with similar marginalia written by the commissioner on different pages of the manuscript. The text of the marginale was published seven times based on the text of the original, its photo or digital copy. The first time, its fragment was published in 1888 by Aleksandre Tsagareli⁸; the second time, a fragment of the marginale was published in 1889 by Aristo Kutateladze (Contains the first version of Niko

8 „სრულიად ცოდვილმან საპყარმან ბერმან მოძღვარმან თევდორაძემან დავდევე თთუჲ ესე მაისი ქს საფლავსა შინა, რათა მუნ მყოფნი... და თუ რომ ქართულნი აღარ იყუნენ აღდგომას, მერმე მეტოქს [ჯვარის მონასტერს] დაიდვას...“ (Александр Цагарели, “Памятники Грузинской Старины в Святой Земле и на Синае”, *Православный Палестинский Сборник*, IV, Выпуск первый (Санкт-Петербург, 1888), 164. Cf.: გრიგოლ ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, წერილი გერმანიიდან თარგმნა ცისია კილაძემ, თარგმანის რედაქტორი: პროფ. დიმიტრი

Chubinashvili's reading)⁹; the third time – in 1894 by Aleksandre Tsagareli (Contains the second version of Niko Chubinashvili's reading)¹⁰; the fourth time – in 1981 by Lamara Kajaia¹¹; the fifth time – in 2007 by Jost Gippert, Zurab Sarjeladze and Lamara Kajaia¹²; the sixth time – in 2010-2011 by Vladimer Kekelia¹³; and in 2023 – by me¹⁴.

- თუმანიშვილი, გამოსაცემად მოამზადა და კომენტარები დაურთო თემო ჯოჯუამ, *მწიგნობარი*, '04 (თბილისი, 2004) 175).
- 9 „ცოდვილმან ბერმან თევდამან დავსდევ თვე ესე მაისი ქრისტეს საფლავსა შინა, რათა მუნ მყოფნი, მოგვისხენებდნენ და თუ სადმე (რადმე?) ქართველნი ღარ იყვნენ აღდგომას მერმე მეტოქს დაიდვას და ვინცა იერუსალიმით სხვაგან წაიღოს ქრისტეს საფლავის მადლითა კრულია“ (არისტო ქუთათელაძე, „საისტორიო და საბიბლიოგრაფიო წერილი (ბიბლიოთეკა და წარწერანი წიგნებზედ ჯვარის მონასტერში“, *ივერია*, #70, 4 აპრილი (ტფილისი, 1889), 2).
 - 10 „ცოდვილმან ბერმან თევდორემან დავსდევ თვე ესე მაისი ქრისტეს საფლავსა შინა, რათა მუნ მყოფნი მოგვისხენებდნენ და თურამე ქართველნი აღარ იყვნენ აღდგომას, მერმე მეტოქს დაიდვას და ვინც იერუსალიმით სხვაგან წაიღოს, ქრისტეს საფლავის მადლითა კრულია“ (“Описание Крестнаго монастыря, близъ Иерусалима, и некоторыхъ Грузинскихъ рукописей, хранящихся в нем, сделанное Н. Чубиновым, с 3-4 по конецъ мая 1845 г.”, *Александръ Цагарели, Сведения о памятникахъ грузинской письменности*, I, Выпускъ третій, С портретомъ профессора Давида Чубинова (Санктпетербург, 1894), 48).
 - 11 „სრულიად ცოდვილმან საპყარმან ბერმან, მოძღუარმან თევდამან, დავდევ თთუჲ ესე მაისი ქრისტეს საფლავსა შინა, რათა მუნ მყოფნი და შულნი ჩემთჳს და მშობელთა ჩუენთათჳს შენდობასა იტყოდენ და თუ... ქართველნი აღარ იყუნენ აღდგომას, მერმე მეტოქს დაიდვას და სრულადცა საჴმარ იყოს. და ვინცა იწმომით სხუაგან წაიღოს ქრისტეს საფლავს...“ (ქაჯაია, „ხანმეტი ჰაგიოგრაფიული კრებული“, 42. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, 175; ენრიკო გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია* (თბილისი, 2018), 861).
 - 12 „ს(რულია)დ ც(ო)დვ(ი)ლმ(ა)ნ საპყ(ა)რმ(ა)ნ ბერმ(ა)ნ მ(ო)ძღ(უ)არმ(ა)ნ თევდამ(ა)ნ [დავდევ] | თუჲ ესე მაისი: ქ(რ)ისტეს ს(ა)ფლ(ა)ვსა შ(ი)ნა რ(ა)თა მუნ მყ(ო)ფნი დ(ი)აქო[ნ]ნი [კო]ნ[ი]ნი ჩ(ე)მთ(ჳ)ს და მშ(ო)ბელთა ჩ(ე)მთათ(ჳ)ს შ(ე)ნდობ(ა)სა ითყ(ო)დენ: და თ[უ] | ქ(ა)რთველნი აღარ იყ(უ)ნენ აღდგ(ო)მას მ(ე)ტოქს [შ(ი)ნა იყოს] | და ს(რულია)დ[ც]ა საჴმარ იყოს: [და] (ვინცა იქროვსა) [ლ]მით სხ(ა)გ(ა)ნ წარიღოს, ქ(რ)ისტეს ს(ა)ფლ(ა)ვს(ი)ს [მ(ი)ერ მ***** ნონმცა ქ(რ)ისტე *****]“; “the totally sinful crippled monk (and) priest Tevda, have deposited (?) | this menaion of May in the (monastery) of the Sepulchre of Christ so that the deacons being there | may give (lit. speak) remission (of sins) for me and my parents. And if | there are no more Kartvelians in the (church of the) Resurrection, it shall be in (its) annex | and shall be totally useful (there). And whoever will [take ?] it somewhere else from Jerusalem | [will be ...] by (the monastery of) the Sepulchre of Christ [...]. Christ [...]” (*Monumenta Paleographica Medii Aevi*, VI, IX).
 - 13 „ს(რულია)დ ც(ო)დვ(ი)ლმ(ა)ნ საპყ(ა)რმ(ა)ნ ბერმ(ა)ნ, მ(ო)ძღ(უ)არმ(ა)ნ თევდამ(ა)ნ, [დავდევ] | თუჲნი ესე მაისი ქ(რ)ისტეს ს(ა)ფლ(ა)ვსა შ(ი)ნა, რ(ა)თა მუნ მყ(ო)ფნი დ(ი)აქო[ნ]ნი | ჩ(ე)მთ(ჳ)ს და მშ(ო)ბელთა ჩ(ე)მთათ(ჳ)ს შ(ე)ნდობ(ა)სა იტყ(ო)დენ. და თუ | ქ(ა)რთველნი აღარ იყ(უ)ნენ აღდგ(ო)მას, მერმე მეტოქს [დაიდვ(ა)ს] | და ს(ა)დ(ა)ცა საჴმარ იყოს. და ვ(ი)ნცა იქროვსა [ლ]მით სხ(ა)გ(ა)ნ წარიღოს, | ქ(რ)ისტეს ს(ა)ფლ(ა)ვითა მ(ა)დლითა კრ(უ)ლია და წ(მი)დათა მ(ო)ც(ი) ქ(უ)ლთა კა[ნ]ონ(სა)მცა *****“ (კეკელია, „ქართველები უფლის საფლავზე სამი იერუსალიმური ხელნაწერის კოლოფონების მიხედვით (XIV საუკუნე)“, 241).
 - 14 „ს(რულია)დ ც(ო)დვ(ი)ლმ(ა)ნ, საპყ(ა)რმ(ა)ნ ბერმ(ა)ნ, მ(ო)ძღ(უ)არმ(ა)ნ თევდამ(ა)ნ, [დავდევ] | თუჲ ესე მაისი ქ(რ)ისტეს ს(ა)ფლ(ა)ვსა შ(ი)ნა, რ(ა)თა მუნ მყ(ო)ფნი დ(ი)აქო[ნ]ნი (?) ჩ(ე)მთ(ჳ)ს და მშ(ო)ბელთა ჩ(ე)მთათ(ჳ)ს შ(ე)ნდობ(ა)სა იტყ(ო)დენ. და თუ [რადმე] | ქ(ა)რთველნი აღარ იყ(უ)ნენ აღდგ(ო)მას, მერმე მეტოქს [დაიდვ(ა)ს] | და ს(ა)დ(ა)ცა საჴმარ იყოს. და ვ(ი)ნცა იწ(რუსა)ლ(ი)მით სხ(ა)გ(ა)ნ წაიღოს, | ქ(რ)ისტეს ს(ა)ფლ(ა)ვისა [მ(ა)დლითა [...]]“ (ჯოჯუა, „კრაკოვის ეროვნული მუზეუმის თავად ჩარტორისკების ბიბლიოთეკაში დაცული იანვარ-თებერვლის ქართული თვენი (Kr.1919) გადამწერისა და მომგებლის ვინაობა, გადანერის დრო და ადგილი, ხელნაწერის ისტორია (იერუსალიმის აღდგომის ტაძრის დეკანოზი იოვანე ვარძიელი (1210-1220-იანი წწ.) და მის სახელთან დაკავშირებული სამი ხელნაწერი წიგნი: იანვარ-თებერვლის თვენი, ოთხთავი (A-41) და სანელინდო სამოციქულო (Jer.Geo.76))“, 94).

1. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 3. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 4. ~
 5. ~ ~
 6. ~ ~

„ს(რულია)დ ც(ო)დვ(ი)ლმ(ა)ნ, საპყ(ა)რმ(ა)ნ ბერმ(ა)ნ, მ(ო)ძლ(უა)რმ(ა)ნ თევდამ(ა)ნ და[ვდევე] | თუჴ ესე მაჴსი ქ(რისტე)ს ს(ა)ფლ(ავ)სა შ(ინ)ა, რ(აჴთ)ა მუნ მყ(ო)ფნი დ(ი) აკო[ნ]ნი ჩ(ე)მთ(კ)ს და მშ(ო)ბ(ე)ლთა ჩ(ემ)თათ(კ)ს შ(ე)ნდობ(ა)სა იტყ(ო)დენ.

და თუ რადმე | ქ(ა)რთვ(ე)ლნი აღარ იყ(უ)ნ(ე)ნ, აღდგ(ო)მის მერმე მეტოქს [დაიდვ(ა)ს] | და ს(ა)დ(ა)ცა საჴმარ იყოს.

და ვ[ინ]ცა იჴ(რუსა)ლ[ი]მით სხ[ლ(უაგა)ნ] [ნ(ა)ილ(ო)ს], [ამ(ა)მცა] | ქ(რისტე)ს ს(ა)ფლ(ავ)[ისა] [მ(ა)დლითა] [კრ(უ)ლია] [და] [...]“.

„I, the most sinful monk, priest Tevda, have deposited this Menaion of May in the Christ’s Sepulchre, so that the deacons who are there could say [a prayer] for forgiveness for my and my parents’ sins.

And if there are no more Georgians [there], it must be transferred from the Resurrection [Church] into the metochion and be used there.

And whoever will take it away from Jerusalem, [will be cursed by virtue of] the Christ’s Sepulchre [and] [...]“.

2. The marginales is written in the bottom margin of folio 28^{av}. It is written in the hand of Theodore, the commissioner of the manuscript; four lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes of words I, II and III in line I - large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; seperation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde; graphemes I and II in line II are eligible due to faded ink; I have restored missing graphemes by context. The text of the marginales has never been published before.

1. ს~ ~ ს~ ც~ ~ ~ ~ ~ ~
 2. ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 3. ~ ~ ~ ~ ~
 4. ~ ~ ~ ~ ~

„ს(ულ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა), სინ(მი)დეთა ს(ა)კ(ურთ)ხ(ე)ვლის(ა)თა საკერპოდ შემქმ[ნ(ე)ლ]სა და მ(ა)თ შ(ინ)ა ფ(ა)რ(უ)ლ(ა)დ ნ(ა)ყრ(ო)ვ(ა)ნსა, მემრ(უ)შესა, მეკ(ო)ბრ(ე)სა, | ნიგნისა და ხ(ა)ტიხა და კ(ა)ნდ(ე)ლისა და ყ(ოველ)თა შეს(ა)ნირ(ა)ვთა | მმ(ა)რ(ა)ვ<თ>ს(ა), ბრმ(ა)სა თევდასა შ(ე)უნდვენ) ლ(მერთმან).

ვინცა თქ(უ)ას, შ(ე)უნდვენ) ლ(მერთმან)“.

“God, forgive Theodore, the son of a bitch, the most sinful one, who converted the holy altar into the place of idol worshipping, staying there secretly gluttonous, an adulterer, a fortune seeker, a robber of a manuscript, and of an icon and a candelabra, and of various donations, a blind one.

God, forgive whoever says [a prayer for forgiveness]“.

3. The marginale is written in the bottom margin of folio 85v. It is written in the hand of Theodore, the commissioner of the manuscript; four lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes of words I, II and III in line I - large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; the text ends with colon followed by a dash; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
 2. ~
 3. ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა), კ(ა)ცთა წ(ინაშ)ე მ(ა)რხვისა და ლ(ო) ცვისა მჩემე/ბ(ე)ლსა და ფ(ა)რ(უ)ლ(ა)დ ყ(ოველს)ა ჟ(ამს)ა ნაყრ(ო)ჯ(ა)ნსა, მემრ(უ)შ(ე)სა, მეკ(ო)ბრ(ე)სა, | ეკლ(ე)ს(ია)თა მლ(ე)ნ(ე)ლსა, ბრმ(ა)სა თევდასა შ(ე)უნდვენ) ლ(მერთმან). ვინცა თქ(უა)ს, შ(ე)უნდვენ) ლ(მერთმან)“.

“God, pardon Tevda, the son of a bitch, the most sinful one, boasting before men by lenting and praying, and staying secretly gluttonous all the time, an adulterer, a fortune seeker, a church destroyer, a blind one.

God, pardon whoever says [a prayer for forgiveness]”.

4. The marginale is written in the bottom margin of folio 95r. It is written in the hand of Theodore, the commissioner of the manuscript; three lines; in *Nuskhuri*; the first graphemes of words I, II and III in line I - large initials (ს, ს and ც) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation marks: colon here and there; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ს ~ ~ ს ~ ც ~
 2. ~
 3. ~

„ს(უღ)ძ(ა)ლ(ლსა), ს(რულია)დ ც(ოდვილსა), სინ(მი)დეთა ს(ა)კ(ურო)ბ(ე)ვლის(ა)თა დამარლუც(ე)ლსა და მ(ა)თ შ(ინ)ა | ფ(ა)რ(უ)ლ(ა)დ ნ(ა)ყრ(ო)ვ(ა)ნსა, მეძ(ა)ვსა, მემრ(უ)შ(ე)სა, მეკ(ო)ბრ(ე)სა, ეკლ(ე)ს(ია)თა მლ(ე)ნ(ე)ლსა, ბრმ(ა)სა თევდასა შ(ე)უნდვენ) ლ(მერთმან). ვინცა თქ(უა)ს, შ(ე)უნდვენ) ლ(მერთმან)“.

“God, forgive Tevda, the son of a bitch, the most sinful one, the one who ruined the holy altar and stayed there secretly a gluttonous man, a whore, an adulterer, a fortune seeker, a church destroyer, a blind one.

God, forgive whoever says [a prayer for forgiveness]”.

IV. The Manuscript Marginalia of the Later Period

1. The marginale is written in the bottom margin of folio 59v, upside down. Almost entire text of the marginale is missing due to trimming of the bottom margin; one line; in *Nuskhuri*; grapheme I (ს) – in *Asomtavruli*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks. Graphemes I and IV of the marginale are partially missing due to trimming of the bottom margin. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to XIV-XV cc. The text of the marginale has never been published before.

ᲚᲗ ᲚᲗ

„ბ{ა}ბ{ე}ლოთა [...]“.

“In the name of [...]”.

2. The marginale is written in the bottom margin of folio 125r in the hand of scribe #1 of the later period. Almost entire text of the marginale is missing due to trimming of the bottom margin; only line I survived; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; Graphemes I and II of the marginale are partially missing due to trimming of the bottom margin. The text of the marginale has never been published before.

ᲚᲗ ᲚᲗ

„კ[-----][...]“.

“Km (?) [-----][...]”.

Vind.Georg.3

Menaion for February [1042/1044 – 1066]

The general state of the manuscript / General description: The manuscript is a medium size codex. It consists of two parts: initial, main part of the manuscript and a later addition – four leaves written in the commissioner's hand.

The number of folios in the manuscript: 258 folios. A guard leaf is found at the very beginning and end of the manuscript.

Altered page sequence: Several folios are placed in wrong order. The correct sequence of pages is as follows: 1rv, 3rv-4rv, 2rv, 5rv-8rv, 10rv, 9rv, 12rv, 11rv, 13rv-121rv, 257rv, 122rv-256rv, 258rv.

Initial foliation: The quires were numbered by the scribe. The numbers are in *Asomtavruli* graphemes and in the ink of the main text. Graphemes denoting the beginning of a quire are written in the top margin of the first recto of the corresponding quire. Graphemes denoting the end of a quire are written in the bottom margin of the last verso of the corresponding quire. Preserved graphemes: Ե (Ծ) – 6v, Գ (ծ) – 7r and 14v, Լ (ծ) – 15r and 22v, Ծ (Ը) – 23r and 30v, Դ (Ճ) – 31r and 32v, Դ (Յ) – 33r and 40v, Ե (Ծ) – 41r and 48v, Ի (Է) – 49r and 56v, Գ (Մ) – 57r and 64v, Դ (Ո) – 65r and 72v, Դ (ՈԾ) – 73r and 80v, Դ (ՈԶ) – 81r and 88v, Դ (ՈԶ) – 89r and 96v, Դ (ՈԸ) – 97r and 104v, Դ (ՈՅ) – 105r and 112v, Դ (ՈԶ) – 113r and 257v, Դ (ՈԶ) – 122r and 129v, Դ (ՈՄ) – 130r and 137v, Կ (Յ) – 138r and 145v, Կ (ՅԾ) – 146r and 150v, Կ (ՅԶ) – 151r and 156v, Կ (ՅԶ) – 157r and 164v, Կ (ՅԸ) – 165r and 172v, Կ (ՅՅ) – 173r and 180v, Կ (ՅԶ) – 181r and 188v, Կ (ՅԶ) – 189r and 193v, Կ (ՅԶ) – 194r and 201v, Կ (ՅՄ) – 202r and 209v, Ե (Լ) – 210r, Ե (ԼԾ) – 215r and 222v, Ե (ԼԶ) – 223r and 230v, Ե (ԼԶ) – 231r and 238v, Ե (ԼԸ) – 239r and 246v, Ե (ԼՅ) – 247r and 254v, Ե (ԼՅ) – 255r.

New foliation: 1. At an unknown time, an unanimous individual has numbered quires. Numbering is in Armenian graphemes written in black-brownish ink. Graphemes denoting the beginning of a quire are written in the bottom margin of the first recto of the corresponding quire. Graphemes denoting the end of a quire are written in the bottom margin of the last verso of the corresponding quire. The first and last leaves of some quires are left unnumbered. On some leaves the numbers were erased and then the same graphemes were written anew in the same place, next to the erased ones. 2. In the XIX-XX cc., an unanimous individual has numbered pages. The numbers are in Arabic numerals written in the upper right corner of recto and in the lower left corner of verso in black pencil.

Surviving folios of the original manuscript: 6 folios of quire Ծ (1) (III-VIII ff.; 1rv, 3rv-4rv, 2rv, 5rv-6rv), 8 folios of quire ծ (2) (7rv-8rv, 10rv, 9rv, 12rv, 11rv, 13rv-14rv), 8 folios of each quire Ծ (3) and Ը (4) (15rv-30rv), 2 folios of quire Ճ (5), (I, VIII ff.; 31rv-32rv), 8 folios of each quire Զ (6) - ՈՅ (15) (33rv-112rv), 6 folios of quire ՈՅ (16) (I-III, VI-VIII ff.; 113rv-115rv, 116rv, 121rv, 257rv), 8 folios of quire ՈԶ (17) (122rv-129rv), 8 folios of each quire ՈՄ (19) - Զ (20) (130rv-145rv), 5 folios of quire ԶԾ (21) (I-III, VII-VIII ff.; 146rv-150rv), 6 folios of quire ԶԶ (22) (I-III, VI-VIII ff.; 151rv-156rv), 8 folios of each quire ԶԶ (23) - ԶԶ (26) (157rv-188rv), 5 folios of quire ԶԶ (27) (I-III, VII-VIII ff.; 189rv-193rv), 8 folios of each quire ԶԶ (28) - ԶՄ (29) (194rv-209rv), 5 folios of quire Լ (30) (I-V ff.; 210rv-214rv), 8 folios of each quire ԼԾ (31) - ԼՅ (35) (215rv-254rv), 3 folios of quire ԼՅ (36) (I-III ff.; 255rv-256rv, 258rv), total number – 254 folios (1rv-116rv, 121rv-258rv).

The number of folios in the original manuscript: Presumably 284 folios.

The missing folios of the original manuscript: Total number – 30 folios. 2 folios (I-II ff.) of quire 1 (1), 6 folios (II-VII ff.) of quire, 2 folios (IV-V ff.) of Quire 13 (16), 8 folios of quire 18 (18), 3 folios (IV-VI ff.) of quire 21 (21), 2 folios (IV-V ff.) of quire 22 (22), 3 folios (IV-VI ff.) of quire 27 (27), 3 folios (VI-VIII ff.) of quire 30 (30), and one folio (IV f.) of quire 36 (36).

Folios inserted in the manuscript at a later stage: 4 folios written in the commissioner's hand (117rv-120rv). The folios are inserted between the pages VI (116rv) and VII (121rv) of quire 13 (16).

Folio dimensions: Dimensions vary a little: 25,3X18 cm at average (e.g. 4rv).

Writing medium: Parchment. 4 folios inserted later are paper leaves.

System of script: The main text is written in *Nuskhuri*. Capital letters, some titles and numerical values are written in *Asomtavruli*.

Number of calligraphic hands: One hand. 4 folios inserted in the manuscript at a later stage are written in different, namely in the commissioner's hand.

Number of columns on a folio: One column.

Number of lines in a column: 25 lines with one exception: the scribe had omitted a large text fragment on folio 23v. He immediately noticed the blunder and wrote the missing text in the bottom margin of folio 23v. The text is distributed in three lines. At the point in text where the missing text was to be inserted, the scribe placed a special mark. As a result, there are 28 lines of text on folio 23v.

The type of separation marks: Mainly full stop, rarely colon followed by a dash, and three dots. In most cases, additionally a red dot is put next to the above marks.

Abbreviation mark: Tilde.

Ink colour: The main text is written in black-brownish ink; titles and capital letters – in red ink.

Trimming of edges: Margins have been partially trimmed.

Illumination: The manuscript is not illuminated.

Capital letters: A graphical outline of *Asomtavruli* graphemes is applied.

Binding: The manuscript was bound in 1931. This is stated in the inscription by pencil in German found on recto of the guard leaf at the beginning of the manuscript, which reads: "Gebunden im Juli 1931" (Was bound in July 1931).

Cover: Leather cover over the cardboard (?). The manuscript was probably bound in leather cover simultaneously with bounding folios together.

Seal: In the bottom margin of folio 258v is an impression of a circular seal (1.5 cm in diameter) of the Austrian National Library with two inscriptions in Latin script. The inscription surrounding the seal reads "ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK" and that in the center: "WIEN".

Old shelfmarks: Shelfmarks are written in hand: 1. "Georg.3" is written in black pencil in the upper left corner of the guard leaf recto at the very beginning of the manuscript, 2. "Georg III" is written in black pencil or ink in the bottom margin of 1r, and 3. "N2 | 257 | pages" is written in black pencil in the upper left corner of 257v.

Scribe of the manuscript: Unknown.

Commissioner of the manuscript: Monk Iovane Khakhuleli.¹

Place of origin of the manuscript: Unknown.

1 See my article titled „იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ბერის იოვანე ხახულელის დაკვეთით გადაწერილი 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Vind.Georg.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან (კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“ about the commissioner of the manuscript and time of its copying, as well as about the scribe and commissioner of 4 folios inserted into the manuscript later, including place and time of copying.

Date of origin of the manuscript: 1042/44-1066.

Scribe of the text written on 4 folios added later and the commissioner of the manuscript:
Monk Iovane Khakhuleli.

Place of writing the text on 4 folios added later: The Holy Cross Monastery in Jerusalem.

Date of writing the text on 4 folios added later: Somewhere shortly after 1066.

Comments to the text of the manuscript: The scribe had left comments on folio margins in connection with the content: who is the author of the hymn, how to chant this or that psalm, etc.; e.g.: „გ(იორგ)ი“ (3r), „თ(ეო)ფ(ა)ნე“ (7r), „წ(ი)ნადლე აქა|დცა ითქ(უ)მის“ (9v), „მინჩ(ხ)ი“ (11r), „ანდ(რ)ია“ (11r), „დ(იდე)ბ(ა)ჲ ანა, | სტ(ი)ქ(ა)რ(ო)ნ(ა)დ“ (18r), „ო(კვალო) ღ(ა)ლ(ა)ტ(ა) ყ(ავს)ა“, „დ(იდე)ბ(ა)ჲ ან“ (18v), „წყეულმცა არიან ჰურიანი, ა(მე)ნ“ (157r), etc.

Damages: The manuscript was renovated and restored.

1. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბერვ(ა)ლსა ა (1). წინადღჳ მ(ი)გ(ე)ბ(ე)ბისა ო(კვლ)ისა | ჩ(უე)ნისა ი(ეს)ჳ ქ(რისტ)ესი. დ(ა)სდ(ე)ბ(ე)ლნი წ(ი)ნა დღ(ი)ს(ა)ნი. ო(კვალო) | ღ(ა)ლ(ა)ტყ(ა) ჳსა. ჳ(მა)ჲ ღ (4). მწნეოთა ზ(ედ)ა“. Incipit: „აჩრდილნი უჩინო იქმნეს და სახენი თ(ა)ნა | წარგუჳდეს, რ(ამეთუ) ქ(რისტ)ე...“ (1rv, 3rv-4rv, 2rv).

Comment: The hymnographic canon started on folio III of quire ა (1), currently 1rv of the manuscript. In the original, this leaf was preceded by the first two leaves (I-II ff.) of quire ა (1). These leaves are now missing. It is unknown whether the two missing leaves contained some text or were left blank.

2. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა და დ(იდე)ბ(უ)ლისა მ(ო)წ(ა)მისა | ტრვჳონისი. ჳ(მა)ჲ ღ (4). მწნეოთა ზ(ედ)ა“. Incipit: „სიმწწნე შ(ენ)ი, სანატრელო და ს(უ)ლისა ახო|ვნებაჲ და მოთმინებაჲ იგი...“ (2v, 5rv-8rv, 10rv).

3. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ბ (2). მიგ(ე)ბ(ე)ბ(ა)ჲ ო(კვლ)ისა ჩ(უე)ნისა ი(ეს)ჳ ქ(რისტ)ესი, | რ(ა)ჟ(ამ)ს ორმეოცისა დღ(ი)ს(ა)ჲ ტ(ა)ძრ(ა)დ მი(ი)ყვ(ა)ნა | წ(მიდ)ამან ღ(მრთ)ისმშ(ო)ბ(ე)ლმ(ა)ნ. ჳ(მა)ჲ ა (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წწესე“. Incipit: „ქ(ალ)წ(უ)ლისაგ(ა)ნ შობილი ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)დ ს(ო)ფლისა, წ|იაღთა რაჲ მიიქუა...“ (10v, 9rv, 12rv, 11rv, 13rv-16rv).

4. „ესეცა სტ(ი)ქ(ა)რ(ო)ნ(ი) იყვნ(ე)ს, | მადლითა ღ(მრთისა)ჲთა და აჰა, კ(უა) ღ(ა)დ და სხ(უა)ნი სტ(ი)ქ(ა)რ(ო)ნ(ი)ნი. ჳ(მა)ჲ ა (1)“. Incipit: „წ(ა)თ(ე)ლი წ(ა)თლისაგ(ა)ნ მოვლინებული, ქ(ალ)წ(უ)ლი|სა შ(ო)ბ(ი)ლი, ც(ა)თა მ(ე)უფჳ, დღეს მოჰყავს...“ (16v, 17rv-24rv).

5. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ამისვე დღჳ|ს(ა)სწ(აუ)ლის(ა)ნი. ჳ(მა)ჲ ღ (4). ზღჳსა მის მეწამული“. Incipit: „საუფლოო დღეს(ა)სწ(აუ)ლი, ვ(ითარცა) მზე, გამობრწ|ყინდა დღეს...“ (24v, 25rv-28r).

6. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ამისვე დღ(ა)ს(ა)სწ(აუ)ლის(ა)ნი. ჳ(მა)ჲ ბ (3) გ(უერდ) ი. | წამისყოფითა, ღ(მერთ)ო“. Incipit: „ა(ცურეთ ზეგარდამო | ღრ(უ)ბ(ე)ლთა ცუარი მადლისა, რ(ამეთუ) ღრ(უ)ბ(ე)ლსა...“ (28rv-30rv).

7. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ამისვე დღ(ი)სინი. წ(მა)ჲ ღ (4) გ(უერდ)ი. | გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ჲ შევწიროთ“. Incipit: „გ(ა)ნწმ(ა)რტენ მკლავნი შ(ე)ნნი, ძლ(ი)ერ(ა)დ ბრწყინვალეო | მოხუცებულო...“ (30v, 31rv).

Comment: Due to the missing folios II-VII of quire 5 (5), the second part of the hymnographic canon and the next canon, except for its final fragment, are lost. The missing folios were originally included between the leaves with current page numbers 31rv and 32 rv.

8. [February 3, The hymnographic canon to St. Simeon the Righteous and St. Anna the Prophetes. The final fragment.] Incipit: „ს(ა)ლ(მრთო)ჲ და წ(მიდ)აჲ მიჰრონი. შეგიყუარა ს(ი)ტყ(უ)ამ(ა)ნ | ღ(მრ)თისამ(ა)ნ, სძალო ღ(მრთ)ის(ა)ო და შ(ე)ნ თ(ა)ნა დაემკვ/დრა და ს(უ)ღწელო...“ (32r).

9. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ამისვე წ(მიდ)ისა ს(კ)მ(ეო)ნისნივე. წ(მა)ჲ გ~ე. | წამისყოფი“. Incipit: „გიგ(ა)ლობთ შ(ე)ნ, ო(კვალ)ო ღ(მერთ)ო, დაუხაბა/მოო, რ(ომელ)ი ჩჩვლ იქმენ...“ (32rv-35rv).

10. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ს(კ)მ(ეო)ნისნი. ღ (4) გ(უერდ)ი. ქ(უე)ყნისა მწ“. Incipit: „პ(იროუ)ელ შექმნულო, დ(ა)ბნელ(ე)ბ(უ)ლო ცთომითა, | გ(ა)ნ(ა)თლდი, რ(ამეთუ) ქ(რისტე) ღ(მერთ)ი...“ (35v, 36rv-37rv, 38r).

11. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ღ (4). წ(მიდ)ისა ისიდორე პილოსელი/საჲ. ო(კვალ)ო ღ(ა)ლ(ა)ტყ(ა)ვსა. წ(მა)ჲ ღ (4). მწნონი“. Incipit: „დახედვითა და საქმ(ი)თა აჰმალდი შ(ე)ნ ღ(მრთ)ი/სა მიმართ...“ (38rv-41rv, 42r).

12. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 5. წ(მიდ)ისა მღდ(ე)ლმ(ო)წ(ა)მისა აბრა/ჰამ სპარსისაჲ და წ(მიდ)ისა ალათისი. წ(მა)ჲ 1. შ(ე)ნ ს(ი)ტყ(უ)აჲ“. Incipit: „მღდელმ(ო)წ(ა)მესა აბრაჰ(ა)ჰმს ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)ჲთა შეს/ხმითა, ს(უ)ლიერ(ა)დ ღირსებით, ყ(ოველ)ნი...“ (42rv-44rv, 45r).

13. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მისა ალათისი. წ(მა)ჲ 1. გ(უერდ)ი“. Incipit: „გ~ხნ, ყ(ოველ)ად ქ(ე)ბ(უ)ლო ალათი, რ(ომელმ)ან შეიყუარე წყ/აროჲ კ(ე)თ(ი)ლთაჲ, რ(ამეთუ)...“ (46rv-49rv, 50r).

14. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 6. წ(მიდ)ისა ვუკულე ზმირნ/ელ ეპისკ(ო)პოსისაჲ, რ(ომელ)ი იყო მ(ო)წ(ა)ფწ წ(მიდ)ისა | ი(ოვან)ე ღ(მრთ)ისმ(ე)ტყ(უ)ელის(ა)ჲ. წ(მა)ჲ 1. ზ(ე)ცისა გ(ა)წწეს“. Incipit: „წ(ა)თლითა ღ(მრ)თივბრწყინვალითა ქ(რისტე)ს მცნე/ბათაჲთა ჰბრწყინვედი შ(ე)ნ, ვუკულწ | და ვ(ითარც)ა...“ (50rv-53rv).

15. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა ტიმოთე აღმსარებ/ელისაჲ. წ(მა)ჲ ღ (4) გ(უერდ)ი. ჳ, ს(ა)სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „ყ(ოველ)ითურთ შ(ე)მ(ო)ქმ(ე)დისა ღ(მრთ)ისა ხატებასა პა/ტივეც და მაღლისაგ(ა)ნ შეიკდიმე...“ (53v, 54rv-56rv).

16. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა | ივლიანესი და სილოვანესი და ლუკაჲ/სი და მოქიმეოესი. წ(მა)ჲ ღ (4). მწნონი“. Incipit: „მოვისწრაფოთ, მ(ო)რწმ(უ)ნენო, ს(ი)ყ(უ)არ(უ)ლთა | ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)ჲთა, სურვიელად და დღეს(ა)სწ(აუ)ლ/სა ბრწყინვალესა ა(ღ)ვ(ა)სრ(უ)ლ(ე)ბდეთ...“ (56v, 57rv-58rv, 59r).

17. „მასვე დღესა. წმიდისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა ბარსანო/ფისი და წმიდისა ი(ოვან)ესი და დორეთესი. ო(კფალ)ო ლ(ა)ტყ(ა)ვსა. წ(მა)ჲ პ (1). სამწუხროსა ლ(ო)ცვა“. Incipit: „უბიწოდ წაჰვლე ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ შ(ე)ნი, ს(ა)ნ(ა)ტრ(ე)ლო...“ (59v, 60rv-61rv).

18. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ზ (7). წმიდისა პარტენი ლამფ/საკელ ეპისკოპოსისაჲ. წ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწე“. Incipit: „ელისპონტოზსა დ(იდე)ბ(ა)ჲ, ლამფსაკოზსა ქ(ე)ბ(ა)ჲ / და ს(ა)კ(ვ)რვ(ე)ლ(ე)ბათა მნათობი შ(უე)ნიერი, პართე/ნი...“ (61v, 62rv-65rv, 66r).

19. „ამასვე დღესა. წმიდისა და დ(იდე)ბ(უ)ლისა მ(ო)წ(ა)მისა / თ(ეოდორ)ე [სტ]რატილატისაჲ. წ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწე“. Incipit: „ლ(მრთ)ისა მს(ა)ხ(უ)რ(ე)ბისა სიმწნე და დ(იდე)ბ(ა)ჲ დიდი მოიგ/ე, ახ(ო)ვ(ა)ნო, ლ(უა)წლითა...“ (66rv-70rv).

20. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წმიდისა თ(ეოდორ)ესნივე. ღ (4) გ(უერდ)ი. ქ(უე)ყ(ა)ნასა მწ“. Incipit: „ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)ჲ ლ(უა)წლი მოილ(უა)წჳ, მ(ო)წ(ა)მ(ე)ო და სრბაჲ აღა/სრულე და ს(ა)რწმ(უ)ნ(ო)ბ(ა)ჲ დაიმარხე...“ (70v, 71rv-72rv, 73r).

21. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა თ (8). წმიდათა / ათას და სამთა მ(ო)წ(ა)მეთ(ა)ჲ, ნიკომიდიას წამე/ბულთაჲ და წმიდათა მ(ო)წ(ა)მ(ე)თა მართაჲსი და / მ(ა)რ(ია)მისი და ლკკარიონ მონაზონისაჲ და / წმიდათა მ(ო)წ(ა)მ(ე)თა პაპია, დიოდორე და კლავ/დისი და სილოანე და ლუკიოზისი. ო(კფალ)ო / ლ(ა)ლ(ა)ტყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესებულ“. Incipit: „მ(ო)წ(ა)მ(ე)თა კრ(ე)ბ(უ)ლსა დღეს შევამკობდეთ, ერ/ნო, რ(ომელ)ნი...“ (73rv-80rv).

22. „ამასვე დღესა. წმიდისა წინაწ(არმეტ)ყ(უე)ლისა ზაქარი/აჲსი. წ(მა)ჲ ღ (4) გ(უერდ)ი. ვ(ითარმე)დ გხადოდით“. Incipit: „გაქუნდა ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ ანგ(ელ)ოზი(ს)ეპრი და ანგ(ელ)ოზთა / ნესნი ცხადად...“ (80v, 81rv-82rv, 83r).

23. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა თ (9). წმიდისა მ(ო)წ(ა)მისა ნიკი/ფორესი. ო(კფალ)ო ლ(ა)ლ(ა)ტყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესე“. Incipit: „შეყუარებულ იქმენ, მწნეო, ქ(რისტე)ს, მწსნე/ლისაგ(ა)ნ, რ(ამეთუ)...“ (83rv-87rv, 88r).

24. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წმიდისა ნიკიფო/რესნივე. ღ (4) გ(უერდ)ი. ეტლთა მფლობელი ფარა“. Incipit: „ზღუაჲ ს(ო)ფლისაჲ აღტეხილი ლელვა-ტეხით / ჰყოფს თუალთა ს(უ)ლისა...“ (88rv-91rv, 92r).

25. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ი(10). წმიდისა მღდელთმ(ო)ძლ(უ)რისა / თეოდონიასი. ო(კფალ)ო ლ(ა)ლ(ა)ტყ(ავ)სა. ღ (4). მწნეთა ზ(ედ)ა“. Incipit: „ჯ(უა)რითა იქმენ შეჭურვილ, მღდელთმ(ო)ძლ(უა)რო ო(კფლ)ი/საო, ლ(უა)წლისა...“ (92rv-94rv).

26. „მასვე დღესა წმიდისა მღდელთმ(ო)წ(ა)მისა ხარალ/ამპისი. წ(მა)ჲ პ (2) გ(უერდ)ი. ყ(ოვე)ლი სასოებაჲ“. Incipit: „ყ(ოვ)ლითურთ სიყრმიტგ(ა)ნვე შეწირულ იქმ/ენ ო(კფლ)ისა, მისსა...“ (94v, 95rv-99rv).

27. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ი(11). წმიდისა მღდელთმ(ო)წ(ა)მისა ვ/ლასისი. ო(კფალ)ო ლ(ა)ლ(ა)ტყ(ავ)სა. პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესებუ“. Incipit: „მ(ო)ლ(ა)წ(ე)ბისა ნაყოფად აღმოსცენდი, ვლასი, / და მღდ(ელ)ო(ბ)ისა მ(იე)რ, ვ(ითარც)ა...“ (99v, 100rv-104rv, 105r).

28. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ვლასისნი. ღ (4). და[-]ნთქენ“. Incipit: „ბრგუნვილსა ენასა მოეც დღეს, ქ(რისტე) ღ(მერთ)ო, მეტ/ყუშლებად და აღავსე იგი მადლითა...“ (105rv-107rv).

29. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ი/სა ვლასისნი. მ (3) გ(უერდ)ი. უგ(ალო)ბ(დით) სა. ნამისყო“. Incipit: „ქებაჲ შეზავებული ქ(რისტე)ს, ღ(მრთ)ისა, შევწიროთ / დღეს და აღვასრულებდეთ წს(ე)ნ(ე)ბ(ა)სა...“ (107v, 108rv-110rv, 111r).

30. „სხ(უ)ანი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ვლასისნი. ღ (4) გ(უერდ)ი. გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ჲ შე“. Incipit: „გ(ა)ლ(ო)ბით უგ(ა)ლ(ო)ბ დღეს წ(მიდა)სა წსენებასა ღ(უა)წლთა / შე(წ)ნთასა, ჳ, მღდელმ(ო)ნ(ა)მ(ე)ო...“ (111rv-114rv).

31. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა იზ (12). წ(მიდ)ისა მელეტი ანტიო/ქელ მამათმთ(ა) ვრის(ა)ჲ. წ(მა)ჲ ღ (4). მქწენთა ზა“. Incipit: „იწურთიდი, შენ, მღდელთმთ(ა)ვ(ა)რო, ყ(ოვლა)დ ნ(ე)ტ(ა)რო / მელეტი, შჯჴუჴლსა ცხ(ო)რ(ე)ბისასა...“ (114v, 115rv, 116rv).

Comment: Due to the missing folios IV-V of quire 03 (16), the middle fragment of the hymnographic canon is lost. The missing folios were originally included between the leaves with current page numbers 115rv and 116rv.

32. „[თ](უეს)ა ფებერვალსა იზ (12). საწსენებელი წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა / და მ(ო)ძლ(უ) რისა ჩ(უე)ნისა პროხოვრესი. დ(ა)სდ(ე)ბ(ე)ლნი ო(კფალო)ო / ღ(ა)ლ(ა)დყ(ა)ვსა. წ(მა)ჲ ღ (4) გ(უერდ)ი. მ(ი)ქ(ა)ელ მთ(ა)ვ(ა)რანგ(ე)ლ(ო)ზო“. Incipit: „[გ]მადლობთ, შე(წ)ნ, ჳ, მეუფეო, მამაო ყ(ოვე)ლთაო, მ(არა)დის...“ (117rv-120rv).

Comments:

1. The text of the hymnographic canon was written by the manuscript commissioner Iovane Khakhuleli at a later stage – somewhere shortly after 1066. The text is written on 4 leaves and is included in between folios VI and VII of quire 03 (16). At present, folios VI and VII of quire 03 (16) correspond to folios 116rv and 121rv of the manuscript. 117rv-120rv are the current page numbers of 4 leaves with text written by Iovane Khakhuleli and inserted into the manuscript.
2. See my article titled „იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ბერის იოვანე ხახულელის დაკვეთით გადაწერილი 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Vind. Georg.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან (კოდიკოლოგიური და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“ dedicated to compilation of the hymnographic canon by Iovane Khakhuleli and its insertion into the manuscript. The article is printed in vol. 2 of the present edition.

33. „მასვე დღესა. წ(მიდა)თა ათას და სამთა მ(ო)ნ(ა)მე/თა ნიკომიდიელთაჲ და წ(მიდ)ისა ანტონი კოს/ტანტინეპოლელ პ(ა)ტრ(ია)ქ(ი)ს(ა)ჲ. წ(მა)ჲ ღ (4). მწნ(ე)ონი“. Incipit: „მრ(ა)ვ(ა)ლრიცხუჴდად კრ(ე)ბ(უ)ლ(ა)დ, ღ(მრ)თ(ი)ვშეკრე/ბულად მწედრობად, შესაკრებელად სა/ღ(მრ)თოდ და მწყობრად ყ(ოვ)ლ(ა)დწ(მი)დად...“ (121rv, 257rv, 122rv-124rv, 125r).

34. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა იზ (13). წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა მარტინიანე/სი. ო(კფალო)ო ღ(ა)ლ(ა)ტყ(ა)ვსა. წ(მა)ჲ ა (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნენ“. Incipit: „ს(ი)ტყვსაებრ ღ(ავი)თისა გ(ა)ნეშორე, ბრძენო, უ/დაბნოს ჟ(ე)შმარიტად...“ (125rv-129rv).

Comment: Due to the missing quire 18 (18), the second part of the hymnographic canon, the next canon, and the first part of the following hymnographic canon are lost. The missing quire was originally included between the leaves with current page numbers 129rv and 130rv.

35. [February 14, Hymnographic canon to St. Auxentius, part 2]. Incipit: „განაბრწყინვე, ღმერთმ(ო)ს(ი)ლო მამ(ა)ო აქვსენტი, | ნეტ(ა)რო, ვნებ(ა)ნი ჳ(ო)რცთ(ა)ნი მოაკუდინენ ღ(უ)აწლთა | მ(ი)ერ მ(ო)ღ(უ)აწ(ე)ბისათა...“ (130rv-132rv).

36. „მასვე დღესა. წმიდისა კოზმ(ა)ნ აღმს(ა)რებ(ე)ლის(ა)ჲ, | ქალკიდონელისაჲ. ჳ(მა)ჲ ღ (4). მოგიცემიეს ღმერთო“. Incipit: „ცხებული საცხებლითა სამღდელოჲთა გა/მოშწნდი, ღირსო, მშვედ და წრფელ...“ (132v, 133rv-135rv, 136r).

37. „თ(უ)ესა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 15 (15). წმიდისა მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლისა ონისი/მესი, პ(ავ)ლე მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლისა მ(ო)წ(ა)ფის(ა)ჲ. ღ (4). მწნეონი“. Incipit: „მდინარისა მიმოსლვანი ს(ა)ლ(მ)რთ(ო)ჲსა ქადაგი/სანი, ვ(ითარცა) ქ(ა)ლ(ა)ქსა ღ(მ)რთ(ი)ს(ა)სა პირმ(ე)ტყ(უ)ელსა, ჭ(ე)მმარიტად...“ (136rv-139rv).

38. „მისნივე წმიდისა ონისიმესნი და წმიდისა მღდ(ე)ლ/მ(ო)წ(ა)მისა ათანასისნი. ო(კ)ფალ(ო) ღ(ა)ლ(ა)ტყ(ავ)სა. ღ (4). მწნეონი“. Incipit: „ჭურმ(ა)ნ რჩეულმ(ა)ნ გპოა შ(ე)ნ, საუნჯე | პ(ა)ტ(ი)ოს(ა)ნი და აღგავსო...“ (139v, 140rv-143rv, 144r).

39. „თ(უ)ესა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 16 (16). წმიდათა 12 (12) მ(ო)წ(ა)მეთაჲ პამფი/ლესი და მ(ო)ყ(უ)ასთ(ა)ჲ ჳ(მა)ჲ ღ (4). მწნეონი“. Incipit: „სწორო მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლთა რიცხვსა იქმნენით, თქ(უ)ენ, | მ(ო)წ(ა)მ(ე)ნო და გ(ო)ნ(ე)ბ(ა)ჲ მსგავსი...“ (144rv-147rv, 148r).

40. „თ(უ)ესა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა 17 (17). წმიდისა თ(ე)ოდორ(ე) ტირონისაჲ. | ჳ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)წნესებ“. Incipit: „კ(ე)თ(ი)ლ(ა)დ მს(ა)ხ(უ)რ(ე)ბითა სიმდიდრე მოიგე და ღ(უ)ა წ/ლისა შრომითა დაიუნჯე ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ...“ (148rv, 149rv-153rv).

Comments:

1. Due to the missing folios IV-VI of quire 21 (21), the mid part of the hymnographic canon is lost. The missing folios were originally included between the leaves with current page numbers 148rv and 149rv.

2. Due to the missing folios IV-V of quire 22 (22), the last fragment of the same hymnographic canon and the first part of the next canon are lost. The missing folios were originally included between the leaves with current page numbers 153rv and 154rv.

41. [February 17. Hymnographic canon to St. Theodore the Tyron, part 2]. Incipit: „ღწი, ამპარტანი და ღმერთსა უგ(ა)ლ(ო)ბდი. | მთ(ა)ვ(ა)რსა მას ბნელსა, ს(ო)ფლის მპყრობელ/სა ბ(ო)რ(ო)ტთა დას(ა)ბ(ა)მსა...“ (154rv-156rv).

42. „მასვე დღესა. წმიდისა მ(ა)მისა ჩ(უ)ენისა თეოსტ/ირიკტესი. ო(კ)ფალ(ო) ღ(ა)ლატყ(ავ)სა. ჳ(მა)ჲ ღ (4). მწნეონი“. Incipit: „ც(ე)ცხლი ვნებ(ა)თ(ა)ჲ დაჰშრიტე, მ(ა)მ(ა)ო თეოსტირი/კტე, ოფლთა...“ (156v, 157rv-159rv).

43. „მასვე დღესა. წმიდისა მ(ა)ჩ(ა)რ(ა)ჩ(ა)მნი, დისა წმიდისა ფ/ილიპე მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლ(ი)ს(ა)ჲ და წმიდისა მღდელმ(ო)წ(ა)მისა | პოლუხრონისი. ჳ(მა)ჲ ღ (4) გ(უ)ერდი. ჰ, ს(ა)

სწ(აუ)ლთა“. Incipit: „წ~ციოთ ამით მიწისაჲთა, ანგ(ელ(ო)სთა ებადე | და მტკიცითა სურვილითა...“ (159v, 160rv-163rv).

44. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა 183 (18). წ(მიდ)ისა ლეონ ჰრომთა პა/პისაჲ. ო(ვფალ)ო ღ(ა)ღ(ა)დ(ა)დ(ა)ვ(ა)სა. წ(მა)ჲ პ (1). წ(მიდა)ნო მარტვ“. Incipit: „სიბრძნით და გონიერად გ(ო)ნ(ე) ბ(ა)ჲ ვნ(ე)ბ(ა)თა თუთ/მპყრობელად გამოაჩინე...“ (163v, 164rv-167rv).

45. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა ალაპიტოს საკ(ვ)რვ(ელ)თ/მოქმედისაჲ, სვანელ ეპისკოპოსისაჲ. ო(ვფალ)ო | ღ(ა)ღ(ა)დ(ა)დ(ა)ვ(ა)სა. ღ (1) გ(უერდ)ი. არა დააკლდი საყდა“. Incipit: „ს(ი)ტყ(უა)ნი ცხ(ო)რ(ე)ბისანი, ს(უ)ლ(ი)ერნი, მდინარის სახედ...“ (167v, 168rv-171rv, 172r).

46. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა 180 (19). წ(მიდა)თა მ(ო)წ(ა)მ(ე)თა – მაქსიმე, თე/ოლორე და ასკლიპიოდოტისი. ო(ვფალ)ო ღ(ა)ღ(ა)დ(ა)დ(ა)ვ(ა)სა. პ (1). წ(მიდა)ნო მარტვლ“. Incipit: „მაქსიმე დ(იდე)ბ(უ)ლი მრ(ა)ვ(ა)ლთა | ტ(ა)ნჯვ(ა)თა მ(ი)ერ გარეშეცვული და გ(ა) ნლეული...“ (172rv-174rv, 175r).

47. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბანი ამ(ა)თვე წ(მიდა)თ(ა)ნი. ღ (4). დაანთქენ“. Incipit: „ქ(რისტ)ეს თ(ა)ნა მკვდრ ხ(ა)რთ და ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)ჲთა ნ(ა)თლითა | ჰბრწყინავთ მ(არა)დის ღ(უა) ნლისა...“ (175r, 176rv-177rv).

48. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა 180 (20). წ(მიდ)ისა არქიპოს მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლი/სა, პ(ა) ვლ(ე)ს მ(ო)წ(ა)ფისაჲ. წ(მა)ჲ ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „ნ(ა)თლითა ს(ი) ტყ(ვ)თაჲთა არქიპოს წარმა/რთნი გ(ა)ნ(ა)ნ(ა)თლნა და უმეცრეებისაგ(ა)ნ ივ/სნნა...“ (177v, 178rv-181rv).

49. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა ლეონ კატანელ ეპის/კოპოსისა, ს(ა)კ(ვ)რვ(ელ)თმ(ო)ქმ(ე)დის(ა)ჲ. ო(ვფალ)ო ღ(ა)ღ(ა)დ(ა)დ(ა)ვ(ა)სა. წ(მა)ჲ ღ (4). მოგიცემიეს, ღ(მერ)თო“. Incipit: „ლეონ ღ(მერ)თმ(ე)მ(ო)ს(ი)ლი, შემამკობელი კატანისაჲ, | მჭურვალე...“ (181v, 182rv-186rv, 187r).

50. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ლეონისნივე. წ(მა)ჲ ბ (2) გ(უერდ)ი. | უკუღ(ე) ვ(ელ)ად“. Incipit: „სასწაულთა დიდისა მღდელ/ლთმ(ო)ძლ(უ)რისათა შესხმად აღძრულსა | ამას მომეც...“ (187rv-189rv, 190r).

51. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა 181 (21). წ(მი)დისა და საკვრველთმო/ქმედისა ტიმოთესი. ო(ვფალ)ო ღ(ა)ღ(ა)დ(ა)დ(ა)ვ(ა)სა. ღ (4) გ(უერდ)ი. ზ, ს(ა)სწ(აუ)ლნი“. Incipit: „მ(ა)მ(ა)ო დ(იდე) ბ(უ)ლო ტიმოთე, დიდად მ(ო)ღ(უა)ნ(ე)ბითა და | მჭურვალედ...“ (190rv-191rv, 192rv).

Comment: Due to the missing folios IV-VI of quire 27, the mid part of the hymnographic canon is lost. The missing folios were originally included between the leaves with current page numbers 191rv and 192rv.

52. „მასვე დღესა. პოვნაჲ ნაწილთა წ(მიდა)თა მ(ო)წ(ა)მ(ე)თაჲ ევგენიას. წ(მა)ჲ ბ (3) გ(უერდ)ი. მჯდომარე ე“. Incipit: „მრ(ა)ვ(ა)ლ სახეთა მათ ტ(ა)ნჯვ(ა)თა მ(ი)ერ, ღირსნო, გ(ა)ნი/ძარცუშთ...“ (192v, 193rv-196rv, 197r).

53. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კბ (22). წ(მიდ)ისა ევსტათისი, ანტი/ოქელ მამათმთ(ა) ვრისაჲ. ო(კფალო) ლ(ა)ლ(ად)ყ(ავ)სა. პ (2) გ(უერდ)ი. შ(ენ, რ(ომელ)ი“. Incipit: „შეიჭურე მადლითა ს(უ)ლისაჲთა, ევსტათი / დ(იდე)ბ(უ)ლო...“ (197v, 198rv-202rv, 203r).

54. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ევსტათისნივე. ღ (4) გ(უერდ)ი. ქ(უე)ყ(ა)ჩ(ა)სა მწ“. Incipit: „პირი ჩემი აღავსე, ზ, ს(ა)ხ(იე)რო, გ(უ)ლისწმისყოფი/თა ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)ჲთა და სიბრძნითა ს(უ)ლ(იე)რიითა...“ (203v, 204rv-205rv).

55. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კბ (23). წ(მიდ)ისა პოლუკარქ(პ)ო ზმირ/ნელ ეპ(ი)სკ(ო) პ(ო)სისაჲ. წ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესე“. Incipit: „მოშაკობისა ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)ჲსა ვაზად გამოშჩნ/დი შ(ენ) და ტევანნი მნიფენი ს(ა)კ(ერ)ვ(ე)ლ(ე)ბ(ა)თანი...“ (205v, 206rv-209rv).

56. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კდ (24). პოვნაჲ პ(ა)ტ(იო)სნისა თავისა / წ(მიდ)ისა იოვანე ნ(ა)თლ(ი)სმც(ე)მლის(ა)ჲ. ო(კფალო) ლ(ა)ლ(ად)ყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ პ (1). / ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესე“. Incipit: „დღეს, პოვნასა თავისა მის ყ(ოვლ)ად/წ(მიდ)ისასა, შემოვკრბეთ...“ (209v, 210rv-214rv, 215rv, 216r).

Comment: Due to the missing folios VI-VIII of quire ლ (30), the mid part of the hymnographic canon is lost. The missing folios were originally included between the leaves with current page numbers 214rv and 215rv.

57. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა ნ(ა)თლისმცემლისა თავ/ის პოვნისანი. წ(მა)ჲ ბ (3) გ(უერდ)ი. წამისყოფითა“. Incipit: „რ(ომელ)მან იგი პ(ირ)უელ, გ(უ)ლნი უვალნი სავალ-ყვნა, / ს(ა)ლ(მრ)თოთა...“ (216rv-218rv, 219r).

58. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი წ(მიდ)ისა წინამორბედისანივე. წ(მა)ჲ / ღ (4) გ(უერდ)ი. ეტლთა მფლო“. Incipit: „ბჭეთა მ(ო)ლ(უ)ან(ე)ბისათა / და მარხვისათა გ(ა)ნგვხამს წინამორბედი / და ყ(ოვლ)ად სანადელსა...“ (219rv-221rv, 222r).

59. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კე (25). წ(მიდ)ისა ტარასი კოსტანტინე/პოვლელ მამათმთ(ა)ვრის(ა)ჲ. წ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესე“. Incipit: „მ(ო)ვ(ე)დით, მ(ო)ყ(უ)არ(ე) ნო დღესასწ(აუ)ლისანო და შევა/მკოთ წსენებაჲ ღირსისა ტარასისი შეს/ხმითა...“ (222rv-228rv, 229r).

60. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი ტარასისნივე. უგ(ა)ლობ(ა)დითსა. / პ (2) გ(უერდ)ი. უკულ(ე)ვ(ე)ლ(ა)დ“. Incipit: „ს(ა)მ(ე)ბისა წ(მიდ)ისა ბრ/წყინვალეებითა, ბრძენო, გ(ა)ნ(ა)თლებულ / ხ(ა)რ და ხედვითა მისითა...“ (229rv-231rv).

61. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა კვ (26). წ(მიდ)ისა პორფირი ღაზე/ლისაჲ. ო(კფალო) ლ(ა)ლ(ად)ყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ პ (1). ზ(ე)ცისა გ(ა)ნწესე“. Incipit: „ცრემლთა შ(ენ)თა მდინარითა, ნ(ე)ტ(ა)რო პორ/ფირი, გ(ა)ნსწმიდე...“ (231v, 232rv-235rv, 236r).

62. „სხ(უა)ნი გ(ა)ლ(ო)ბ(ა)ნი პორფირისნივე. ღ (4) გ(უერდ)ი. უგ(ა)ლობ(ა)დითსა. / უგ(ა)ლ(ო)ბდეთ ო(კფა)ლსა, რ(ომელ)მან“. Incipit: „შემაგებელსა ამას ბ/რწყინვალისა წსენებისა შ(ენ)ისასა ნ(ა)თელგა/დაფენილი...“ (236rv-238rv).

63. „მასვე დღესა. წ(მიდ)ისა მ(ო)წ(ა)მი/სა გელასისი. უგჯალობჯდით)სა. ღ (4) გ(უერდ)ი. უგჯაქოქბდქეთ ო(კვალ)სა, რ(ომელმ)ან გ“. Incipit: „გამოუკულებველ იქმნა სიმართლე <გ(ა)ნ> / გ(ა)ნგებულებათა შ(ე)ნთაჲ, რ(ამეთუ)ლ...“ (238v, 239rv, 240r).

64. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ერ)ვ(ა)ლსა ჟუ (27). ნ(მი)დისა პროკოპი დეკაპო/ლეღისაჲ და ნ(მი)დათა მ(ო)ნ(ა)მეთა – ნესტორ მღელღ/მ(ო)ნ(ა)მისა და ტრივიმესი. ჴ(მა)ჲ დ (4). მოგიცემიეს“. Incipit: „მ(ო)ლ(უა)ნ(ე)ბ(ა)თა მი(ერ) დაჰჴსნენ ვნ(ე)ბ(ა)თა სიბორგლ(ე)ნი, / ლ(მერ)თჴ(ე)მ(ო)ს(ი)ლო პროკოპი, დასთესე...“ (240r, 241rv-245rv, 246r).

65. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა ძჳ (28). წ(მიდ)ისა ბასილისი, თ(ა)ნამო/ლუანისა წ(მიდ)ისა პროკოპი დეკაპოლეელი/საჲ და წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა კასიანე დიდისაჲ. /ო(ვჳალო) ღ(ა)ლ(ად)ყ(ავ)სა. წ(მა)ჲ (4). მოგიცემიეს, ღ(მერთ)ო“. Incipit: „წ(ე)ტ(ა)რ(ე)ბისა მისთ(ჳ)ს გონებათა უაღრესისა შე/ჰრაცხე...“ (246rv-250rv, 251r).

66. „თ(უეს)ა ფ(ე)ბ(ე)რვ(ა)ლსა კთ (29). წ(მიდ)ისა პროტერი აღეჟსა/ნდრ{ი}ელ მ(ა) მ(ა)თმთ(ა)ვ(ა)რისაჲ, მღდელმ(ო)წ(ა)მისაჲ. | ო(ვფალო) ღ(ა)ლ(ად)ყ(ა)ვ(ა)სა. წ(მა)ჲ ბ (1). ეჰა, დ(იდე)ბ(უ)ლი საკურ“. Incipit: „ეჰა, სათნოებანი და შრომანი შ(ე)ნნი, მღდელთ/მთ(ა)ვ(ა)რო...“ (251rv-255rv).

67. „ოხითანი ფ(ე)ბ(ე)რელისანი. პ (1). ვ(მა)ჲ ღ (4)“. Incipit: „მ(ო)დით ყ(ოველ)ნი მ(ო)რწმ(უ)ნ(ე)ნი ბრწყინვალედ მივეგებ/ვოდით ქ(ა)ლ(უ)ლსა და დედასა და ქ(რისტ)ე ვიხილოთ / უხრწნელთა ნებთა მისთა ტკრთული...“ (255v, 256r).

68. „გამოავლინენი ფ(ე)ბ(ე)რვლისანი. პ (2). მიგ(ე)<გ>{ბ}(ე)ბაჲ. | წ(მა)ღ (4) გ(უერდ) ი. მოიხილა მალღ“. Incipit: „შეინყნარე | ნიაღთა, მღდელო ს(ა)ლ(მრ)თ(ო)ო, ქ(რისტ)ე ღ(მერთ)ი...“ (256rv, 258r).

I. Marginalia written by hand of the manuscript's scribe

1. The marginale is written in the first line of 1r, in the beginning of the hymn for February 1; one line; dimensions of the text: 4.7X13.6 cm.; in *Asomtavruli*; in red ink; separation and abbreviation marks – in brown ink; separation marks: colon after each word; abbreviation mark – tilde. In the very beginning of the text, in the left margin of the leaf, in line with I-V lines, is written a large Christogram with four dots in a loop on upper right of the upright arm and in each quadrant of the cross. Text of the marginale was published only once by me in 2019.²

ተ ሲሲ፡ ፒሳ ተፒ፡ የፐሳላቸው ስላሉ፡ ከፍ፡

„ქ. ო(ვფალ)ო ი(ეს)კ ქ(რისტი)ე, ნარ<უ>მართე შრომაჲ ჩ(უე)ნი“.

“Ch. Lord Christ, make my work secure”.

² „† ოცად: წყ ქუჩ: წტაოჲსტათე: ჟაბაქანი: ხნენ“, „ი. ოცვალო ი(ეს)კ ქ(რისტი)ე, ნარ^აუმართე შრომაჲ ჩუენი“ (თემო ჯოჯუა, „იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ბერის იოვანე ხახულელის დაკვეთით გადაწერილი 1042/1044-1066 წლების თებერვლის თვენი (Ven.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან [კოდირებული ფორმი] და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა“), სპიცალური კრებული, 7 (თბილისი, 2019), 178).

2. The text of the marginale occupies lines XX-XXVI on folio 258r, being written one line apart, i.e. each line of text is followed by a blank line. The marginale is written in the very end of the “Exapostilaria for February”; four lines; dimensions of the text: 6.0X13.5 cm.; in *Nuskhuri*; initials in *Asomtavruli*; in brown ink; separation marks: colon is used only once; four dots in the end of the text; abbreviation mark – tilde. Text of the marginale was published four times: for the first time in 1888 in a fragmented form by Alexandre Tsagareli;³ for the second time in 1940 by Grigol Peradze in German translation;⁴ for the third time in 2004 by me;⁵ and for the fourth time in 2019 by me.⁶

„ქ(რისტ)ე, მეუფეო დიდ(ე)ბისაო, დაიცევ კ(ურთ)ხ(ეუ)ლი | მონაჲ შ(ე)ნი და ს(უ)ლიერი მამაჲ და მოძლ(უ)არი ჩ(უე)ნი ი(ოვან)ე ხაზულელი და შეუნდვენ | ყ(ოველ)ნი შ(ე)ც(ო)დ(ე)ბანი მისნი, ა(მე)ნ“.

³ „ქე, მეუფეო დიდებისაო, დაიცევ კჲთხი (კურთხეული) მონაჲ შენი და სულიერი მჲმ და მოძღუარი ჩჲნი იოანე ხახუღელი“ (Александр Цагарели, „Памятники Грузинской Старины в Святой Земле и на Синае“, *Православный Палестинский Сборник*, IV, Выпуск первый (Санкт-Петербург, 1888), 164).

5 „ქ(რისტე), მეუფეო დიდ(ებ)ისაო, დაიცვე კ(ურთ)ხ(ეუ)ლი | მონაჲ შე(ენი) და ს(უ)ლიერი მამაჲ და მოძღ(უ)არი ჩ(უენი) ი(ოვანე) ხაზულელი, და შეუნდვენ | ყ(ოველ)ნი ცოდვანი მისნი, ა(მი)ნ“ (გრიგოლ ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, წერილი გერმანულიდან თარგმნა ცისია კილაძემ, თარგმანის რედაქტორი: პროფესორი დიმიტრი თუმანიშვილი. გამოსაცემად მოამზადა და კომენტარები დაურთო თემო ჯოჯუამ, *მნივნობარი*, '04 (თბილისი, 2004), 162, 164. Cfr.: გრიგოლ ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“, *ნმ. გრიგოლ ფერაძე, თხზულებათა კრებული*, წიგნი მეორე, წინარეზიზანტიური ქართული ლიტურგიკის შესახებ, პატროლოგია, პოეზია, ქადაგებანი, გამოსაცემად მოამზადა და დამატებითი შენიშვნები დაურთო დავით ყოლბაიამ (ვარშავა, 2014), 224-225; ენრიკო გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია* (თბილისი, 2018), 862).

II. Marginalia written by hand of the manuscript's commissioner

1. The marginales is written in the line 258v which was left blank, and occupies almost its entire length. It is written by hand of the scribe of 4 folios (117rv-120rv) inserted into the manuscript later; 21 lines; dimensions of the text: 16.5X11.0 cm.; in *Nuskhuri*; initials in *Asomtavruli*; in brown ink; separation marks: full stop, colon and three dots used here and there; one part of the abbreviation marks is written in red ink; abbreviation mark – tilde. In the end of the text is a kind of a decorative ornamental strip with the pattern made of small and large concentric circles, long horizontal curved line, and dots. The final fragment of line II of the marginales was thoroughly erased by scraping; the erased text has not yet been recovered. Two *Nuskhuri* graphemes (60) in later hand and black-brownish ink are overwritten over the erased four graphemes of the last word from line II (“Tue” – “month”); before the first word in line XIX („ლ(მრ)თისმშ(ო)ბლისა” – “of the Mother of God”), the word „ ~ “ (წინაშე – “before”) is written in the same hand and with ink of the same colour. Text of the marginales was published six times after being studied from the original, photocopy or digital copy: for the first time in 1888 in a fragmented form by Aleksandre Tsagareli;⁷ for the second time in 1940 by Grigol Peradze, who published its Georgian version and German translation;⁸ for the third time in 2002 by me⁹; for the fourth time in 2004 by me;¹⁰ for the fifth time by Maia Karanadze, Vladimir Kekelia, Lela Shatirishvili and Nestan

7 „მე გლახაკმან და უღირსმან იოანე სახულელმან დავსწერე ესე თთუჴნი...” (Цагарели, “Памятники Грузинской Старины в Святой Земле и на Синае”, 164. Cfr.: Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 225; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 162, 172, 176; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 224).

8 “Ich, der ärmste und unwürdigste Jowane Chachuleli, ließ dieses Menaion schreiben”, “Ich war sehr arm und hatte nichts, auf wessen Kosten diese Bücher geschrieben worden sind, vergib (o Herr) ihnen alle ihre Schulden. Es sagten zu mir meine Freunde, als ich dieses Buch zu schreiben angefangen hatte: ‘Woher hast du das Geld?’ Ich hatte nur 4 Drahanen. Sie sprachen zu mir: ‘Bist du von Sinnen, o Mönch?’ Als ich aber das Buch mit der Abschrift und den Binden fertigstellte, legte ich es vor die Ikone der Gottesmutter und versammelte die Mönche: ‘Was könnt ihr jetzt sagen, Brüder?’ Wir alle dankten Gott, der alles Gute zu Ende führt”, „მე გლახაკი ვიყავ და არარაჲ მქონდა. ვისთაცა საჴმრითა ესე წიგნი დაწერილ არიან. შეუწდვენ ყ-ნი ბრალნი მათნი. ოდეს ამათ თუეთა წერად დავიწყებდი მეგობარნი ჩემნი მეტყოდეს. სად არის საჴმარი. მე ოთხი დრაჴკანი მაქუნდა. ესრე მარქუეს ცნობასა მოსრულ ხარ ბერო. და ოდეს იგი ვასროვლენი წერითა და მოსითა წ-ე ღვთისეშობლისა ხატისა დავჴრიბენ. და მოუწმე მთ ბერთა. ან რაჲ სთქუათ ძმანო. და ერთობით მაღლი შევსწირეთ ღა. ყ-ლისა კეთილისა სრულ მყოფელსა“ (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 225. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 162; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 224; გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 862).

9 „მე გლახაკი ვიყავ და არარაჲ მქონდა... ოდეს ამათ თუეთა წერად დავიწყებდი, მეგობარნი ჩემნი მეტყოდეს: სად არის საჴმარი. მე ოთხი დრაჴკანი მაქუნდა. ესრე მარქუეს: ცნობასა მოსრულ ხარ ბერო. და ოდეს იგი ვასროვლენი წერითა და მოსითა, წ(ინაშე) ღვთის<ე>შობლისა ხატისა დავჴრიბენ. და მოუწმე მ(ა)თ ბერთა: ან რაჲ სთქუათ ძმანო. და ერთობით მაღლი შევსწირეთ ღ(მერთსა) ყ(ოველისა კეთილისა სრულ მყოფელსა“ (თემო ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჴში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, ისტორიულ-ეთნოგრაფიული შტუდიები, V, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტში ჩატარებული ინსტიტუტის 60 წლისთავისადმი მიძღვნილი ახალგაზრდა მეცნიერთა და ასპირანტთა დარგთაშორისი კონფერენციის მასალები (თბილისი, 2002), 115).

10 „მე, გლახაკმან და უღირსმან იოვანე | სახულელმან დავაწერ[...]| (ამოფხეკილია შეიდი სტრიქონი) | მე გლახაკი ვიყავ და არარაჲ მქ|ონდა. ვისთაცა საჴმრითა ესე წიგ|წნი დაწერილ არიან, შეუწდვენ ყ(ოველნი) | ბრალნი მ(ა)თნი. ოდეს ამათ თუეთა | წერად დავიწყებდი, მეგობარნი | ჩემნი მეტყოდეს: სად არის საჴმარი? მე | ოთხი დრაჴკანი მაქუნდა. ესრე მარ|ქუეს: ცნობასა მისრულ ხ(არ) ბერო? და ო|დეს გავასრულენ წერითა და მოსითა, წ(ინაშე) | წ(მიდისა) ღ(მრ)თის მშ(ო)ბლისა ხატსა დავჴრიბენ და მო|უწმე მ(ა)თ ბერთა: ან რაჲ სთქუათ, ძმა|ნო? და ერთობით მაღლი შევწირეთ ღ(მერთსა) | ყ(ოველისა კეთილისა სრულმყოფელსა“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 176. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ

1. ჰ

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10. ჰ

11.

12.

13.

14.

15.

16.

ავსტრიაში“ (2014), 224; გაბიაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია*, 862).

- 11 „მე გლახაკმან და უღირსმან იოვანე ხახულელმან დავწერე...“ (*ქართული ხელნაწერი წიგნი საზღვარგარეთ, შეადგინეს მაია კარანაძემ, ვლადიმერ კეკელიამ, ლელა შათირიშვილმა და ნესტან ჩხიკვაძემ, ნესტან ჩხიკვაძის რედაქციით* (თბილისი, 2018), 16. შდრ.: *ქართული ხელნაწერი წიგნი საზღვარგარეთ, შეადგინეს მაია კარანაძემ, ვლადიმერ კეკელიამ, ლელა შათირიშვილმა და ნესტან ჩხიკვაძემ, ნესტან ჩხიკვაძის რედაქციით, მეორე შევსებული გამოცემა* (თბილისი, 2023), 16).

- 12 „

ჰ

~

~

~

~

~

~

~

~

~

„მე, გლახაკმან და უღირსმან

იოვანე | ხახულელმან, დავაწერიე ე[ს]ე თუე [ფებე] | [რვალი] [-----] | [-----]
[-----] | [-----] | [-----] | [-----] | [-----]
[-----] | [-----] | [-----] | [-----] | მე გლახაკი ვიყავ და არა რაჲ მქონდა.
ვისითაცა საჴმრითა ესე წიგ | წნი დაწერილ არიან, შეუნდვენ ყ(ოველ)ნი | ბრალნი მ(ა)თნი. ოდეს
ამათ თუეთა | წერად დავიწყებდი, მეგობარნი | ჩემნი მეტყოდეს: „სად არის საჴმარი“? მე | ოთხი
დრაჴკანი მაქუნდა. ესრე მარ | ქუეს: „ცნობასა მისრულ ხ(ა)რ, ბერო“? და ო | დეს გავასრულენ,
წერთა და მოსითა, წ(ინა)შე | ლ(მრ)თისმშ(ო)ბლისა ხატსა დავკრიბენ და მო | უწმე მ(ა)თ ბერთა:
„ან, რაჲ სთქუათ, ძმა | ნო“? და ერთობით მაღლი შევწირეთ ლ(მერთს)ა, | ყ(ოვ)ლისა კეთილისა
სრულმყოფელსა“ „ქ ~

~

~

~

, „ქ(რისტ)ე,

მეუფეო დიდ(ე)ბისაო, დაიცევ კ(ურთ)ხ(ეუ)ლი | მონაჲ შ(ე)ნი და ს(უ)ლიერი მამაჲ და მოძლ | უარი
ჩ(უე)ნი ი(ოვანე) ხახულელი და შეუნდვენ | ყ(ოველ)ნი შ(ე)ც(ო)დ(ე)ბანი მისნი, ა(მე)ნ“ (ჯოჯუა,
„იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის ბერის იოვანე ხახულელის დაკვეთით გადაწერილი 1042/1044-
1066 წლების თებერვლის თვენი (Ven.3) ავსტრიის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან (კოდისკოლოგიური
და ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი გამოკვლევა)“, 180-181).

17. ~
18. ~
19. ~ ~
20. ~
21. ~
22. ~

„მე, გლახაკმან და უღირსმან იოვანე | ხახულელმან, დავანერე ე[ს]ე თუე
[ფებე]||[რვალი] [-----] | [-----] | [-----]
-----] | [-----] | [-----] | [-----]
-----] | [-----] |

მე გლახაკი ვიყავ და არა რა მქონდა.

ვისითაცა საწმრთა ესე წიგ|წნი დანერილ არიან, შეუდვენ ყ(ოველ)ნი | ბრალნი მ(ა)
თნი.

ოდეს ამათ თუეთა | წერად დავინყებდი, მეგობარნი | ჩემნი მეტყოდეს: „სად არის
საწმარი“?

მე | ოთხი დრაჰკანი მაქუნდა.

ესრე მარ|ქუეს: „ცნობასა მისრულ ხ(ა)რ, ბერო“?

და ო|დეს გავასრულენ, წერითა და მოსითა, წ(ინაშე) | ლ(მრ)თისმშ(ო)ბლისა ხატსა
დავკრიბენ და მო|უწმე მ(ა)თ ბერთა: „ან, რა სთქუათ, ძმა|ნო“?

და ერთობით მაღლი შევწირეთ ლ(მერთს)ა, | ყ(ოვ)ლისა კეთილისა სრულმყოფელსა“.

“I, the poor and indecent Iovane Khakhuleli commissioned to copying the February month

[-----] | [-----] | [-----] | [-----]
-----] | [-----] | [-----] | [-----]

I was poor and had nothing.

May the one with whose money the manuscript was copied, be pardoned for his sins.

When I started copying this Menaion, friends of mine would say: “Where is the money?”

I had four dirhams.

They told me: “Are you in your right mind, monk?”

**And when I have finished copying and binding the manuscript, I invited the monks to the
icon of the Mother of God: “What would you now say, brothers?”**

And we all gave thanks to the God, perfecter of all good”.

2. The marginale is written in lines XXIII-XXIX of folio 120v – the last leaf from 4 folios (117rv-120rv) inserted into the manuscript later, and also in lines I-III of the next folio 121r, in the final part of the hymn for February 12. The marginale is written by hand of the scribe of the 4 folios and commissioner’s testament; ten lines; dimensions of the text: 120v – 5.0X13.0 cm., 121r – 2.5X12.0 cm; in *Nuskhuri*; initials in *Asomtavruli*; in brown ink; initials and certain part of separation marks – in red ink; separation marks: colon here and there; four dots are found in the end of the text; abbreviation mark – tilde. Lines VIII-X of the marginale are written in place of the erased text of 3 lines. Text of the marginale was published once in 2019 by me.¹³

13 „წ ~ ~ ~ ~ ~ ღ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~

120v || 121r

წ ~ ~ ~ ~ ~ „
„ლ(მერ)თქემოსილო წ(მიდა)ო მ(ა)მ(ა)ო და მოძლ(უა)რო გ(იორგ)ი-პრო|ხოლე და შ(ე)ნცა, მ(ა)

Vind.Georg.4

A Collection “The Blessed One”¹. 1160

The general state of the manuscript / General description: The manuscript is a codex of medium format. The text is decorated with extremely beautiful headpieces and ornamented initials.

The number of folios in the manuscript: 301 folios. 299 folios belong to the initial manuscript and two folios are a later insertion. Five(!) endleaves are found at the very beginning and end of the manuscript.

Initial foliation: The quires were numbered by the scribe. The numbers are written in *Asomtavruli* graphemes, in the ink of the main text. Graphemes denoting the beginning of a quire are written in the top right corner of the first recto of the corresponding quire. Graphemes denoting the end of a quire are written in the bottom left corner of the last verso of the corresponding quire. Preserved graphemes: ლ (ბ) – 15v, თ (დ) – 32v, ე (ი) – 33r and 40v, ზ (პ) – 41r and 48v, ხ (ზ) – 49r and 55*v, ტ (ყ) – 56r and 63v, ც (ო) – 64r and 71v, კ (ნ) – 72r and 79v, ლ (იბ) – 80r and 87v, ე (იბ) – 88r and 95v, ე (იბ) – 96r and 103v, თ (იბ) – 104r and 111v, ე (იბ) – 112r and 119v, ე (იბ) – 120r and 127v, ე (იბ) – 128r and 135v, ე (იბ) – 136r and 143v, ე (იბ) – 144r and 152v, ე (იბ) – 153r and 160v, ე (იბ) – 161r and 168v, ე (იბ) – 176v, ე (იბ) – 177r and 185v, ე (იბ) – 186r and 194v, ე (იბ) – 202v, ე (იბ) – 226v, ე (იბ) – 251r and 258v, ე (იბ) – 259r and 266v, ე (იბ) – 267r and 274v, ე (იბ) – 275r and 282v და ე (იბ) – 298v.

New foliation: 1. Bishop Vlasi, the first renovator of the manuscript in 1570, numbered the quires in *Asomtavruli* graphemes and in the black ink. Graphemes denoting the beginning of a quire are written within the top margin of the first recto of the corresponding quire. Graphemes denoting the end of a quire are written within the bottom margin of the last verso of the corresponding quire. Bishop Vlasi of Urnisi numbered mainly those folios on which the quire numbers were lost entirely due to ink fading and discoloration or during reinforcement of the margins by Vlasi of Urnisi with strips of paper. Preserved graphemes: ტ (ბ) – 7v, ლ (ბ) – 15v, ე (ბ) – 24v, თ (დ) – 25r, ე (პ) – 169v, ე (პ) – 203r and 210v, ე (პ) – 211r and 218v, ე (პ) – 219r and 226v, ე (პ) – 227r and 234v, ე (ლ) – 235r and 242v, ე (ლ) – 243r and 250v, ე (ლ) – 290v, ე (ლ) – 291r and ე (ლ) – 299r. 2. In the XIX-XX centuries, folios were paginated by an unknown individual. The numbers are in Arabic numerals, in pencil. The page numbers are written in the upper right corner of a recto page and lower left corner of a verso page. Mistakes in the pagination: the folios next to 1rv, 20rv, 150rv, 180rv and 190rv were erroneously paginated as folios 4rv, 22rv, 152rv, 182rv and 192rv. As a result, the manuscript lacks folios with page numbers 2rv, 3rv, 21rv, 151rv, 181rv and 191rv. The folio between the folios numbered 55rv and 56rv was missed. After the mistake was noticed, it was assigned the number 55*rv.

The folios from the original manuscript which came down to us: five folios in quire ბ (1) (IV-VIII ff.; 1rv, 4rv-7rv); eight folios in each quire starting from გ (2) and ending with ლ (37)

1 Translator's note: The Georgian version of the text uses word „სანატრელი“ (sanatreli) as a title of the manuscript which in modern Georgian means “the desired one”. According to dictionaries of old Georgian language, the word meant “yearned for” or “beloved” in the past times. Though, its historical meaning is not an absolute, as dictionaries might lead us to believe. I have studied the use of the word „სანატრელი“ in vitas and religious texts in general and arrived to the conclusion that it was widely used with the meaning of the “blessed one”; e.g. compare Psalm 41.2 “and he shall be blessed upon the earth” with its Georgian translation: „სანატრელ ჰყოს ქვეყანასა ზედა“.

(8rv-20rv, 22rv-55rv, 55*rv, 56rv-150rv, 152rv-180rv, 182rv-190rv, 192rv-298rv), six folios in quire ԼԷ (38) (I-VI ff.; 299rv-304rv), 299 folios in total (1rv, 4rv-20rv, 22rv-55rv, 55*rv, 56rv-150rv, 152rv-180rv, 182rv-190rv, 192rv-304rv).

The number of folios in the original manuscript: 304 folios.

The folios missing from the original manuscript: three folios in quire Ծ (1) (I-III ff.), two folios in quire ԼԷ (38) (VII-VIII ff.), total five folios.

The folios added to the manuscript at a later period: 1. A folio (1rv) is inserted before folio IV of quire Ծ (1) in the beginning of the manuscript. Table of contents of the later period is the earliest among several texts written on the folio. Based on paleographic criteria, it dates to the XVI-XVII cc. 2. A folio (305rv) is inserted in the end of the manuscript, after folio VI (304rv) in quire ԼԷ (38). The earliest among several texts written on the folio is a marginale written in 1570 by Bishop Vlas of Urnisi, the individual who was the first to renovate the manuscript. 3. In addition to the three folios already mentioned, the manuscript contains five endleaves. Two endleaves from them (lacking page numbers) are inserted in the beginning of the manuscript, between the front cover and text block of the manuscript, and the remaining three endleaves (306rv, I*rv, II*rv) are inserted in the end of the manuscript, between the back cover and text block.

Folio dimensions: Dimensions vary a little: 31X24 cm at average.

Writing medium: Paper.

System of script: The main text is written in *Nuskhuri*. Capital letters, some titles and numerical values are written in *Asomtavruli*.

Number of calligraphic hands: One hand.

Number of columns on a folio: Two columns.

The number of lines in a column: 17 lines.

The type of separation marks: A fullstop, comma, colon, semicolon, two commas, colon and comma, colon and dash.

The special marks: tilde written below a word's first grapheme, a flipped comma in the end of a word, a dot within a circle in the end of a word, etc. The above-mentioned special marks are written in red ink.

The type of abbreviation mark: Tilde.

Ink colour: The main text is written in black-brownish ink; titles and capital letters – in red ink.

Trimming of edges: Margins have been partially trimmed.

Illumination: Extremely beautiful headpieces with foliate and geometric decoration are found at the beginning of each text, with several exclusions (1v, 41v, 178r, 180v, 187v, 208v, 224v, 249v, 255r, 266v, 292v). The headpieces are outlined in black-brownish and red ink, while the inner areas are coloured in blue, yellow, green, brown, etc.

Later graphical images: Graphical paintings, more precisely unfinished sketches are found within the manuscript margins. These paintings are by Svimeon, the Deacon who wrote eight marginalia in the XV-XVI cc. (NN 24, 28, 40, 41, 43, 44, 46 and 80). Among the sketches are the following: four images of the Mother of God and Child (33r, 68r, 179v, 260r) and three images of a Holy Warrior (St. George?) (71r, 94r, 192v).

Capital letters: Large *Asomtavruli* graphemes of geometric outline or foliate letters and colour initials.

Binding: The manuscript was bound supposedly in 1931.

Cover: The manuscript is bound in a leather cover with cardboard(?) backing. The manuscript received a new cover supposedly in 1931.

Seals:

1. Five impressions of the same circular seal (3.6 cm in diameter) are found in the manuscript: two impressions out of five are found within the lower half of the right margin of folio 56r, and three more within the right margin of folio 105r. The impression of the seal shows a five-fold cross (a large cross surrounded by four smaller Greek crosses, one in each quadrant) and two inscriptions in *Asomtavruli*. The inscription surrounding the seal reads: “The Slave of God, King of Kings Giorgi” and that in the center: “The Cross of Christ. The Cross of Christ”. Supposedly impression of the same seal was left within the bottom margin of folio 1r. What the seal’s graphic design looks like cannot be stated for sure, because a strip of restoration paper is glued over the impression.

2. An impression of a circular seal (1.5 cm in diameter) of the Austrian National Library with two inscriptions in Latin script are found within the bottom margin of folio 305v. The inscription surrounding the seal reads “ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK” and that in the center: “WIEN”.

Old shelfmarks: Georg. IV is written in the top right corner of the endleaf recto.

Scribe of the manuscript: Nikoloz Nikra.

Commissioner of the manuscript: Unknown.

The place of origin of the manuscript: A hermitage known as Berta in the environs of the Lavra of St. Davit in Gareji Wilderness.

The date of origin of the manuscript: 1160.

Damages: The manuscript has been renovated and restored.

Earlier renovations of the manuscript:

1. Based on the marginale 95 written on folio 305r, the manuscript was bound into the cover in 1570 by Vlasi, Bishop of Urbnisi, and was commissioned by Bishop Barnaba of Tiflis. Bishop Vlasi did not limit himself to making a new cover for the manuscript. He had reinforced folios with strips of paper and had rewritten fragments of the main text blocked by the paper.

2. According to marginale 38 found on folio 56r, in 1813, priest Besarion Kiotishvili disassembled the manuscript and dried damp folios. According to the colophon 18 written on folio 8r, in 1814, the same priest Besarion arranged folios in the correct order and repaired the ones damaged by bookworms.

Comments to the text of the manuscript: Two comments, more precisely an information about the author of the text, are written in the scribe’s hand within the folio margins: “Translated by Giorgi” (266v) and “Translated by Theophile” (303v). Apart from these, comments from the later period, mainly about content and consecutiveness of the texts are also found: “The seventh” (224v); “The Damnation of Heretics” (249v); “Chapter 10 (10)” (266v); “Chapter 11 (11)” (292v), etc.

Prospora seal impression found on a folio: On folio 259v is found a prospora seal impression with the following text in *Asomtavruli*: “Jesus Christ Nika”.

1. „თქუმული ანა/სტასი მონაზონი/სა, სინელის(ა)ჲ, შე/მოსლვისათჳს მა/რხვათაჲსა და / მეექუსისათჳს / ფს(ალმუ)ნისა“. Incipit: „შემსგავსებ(უ)ლი მარხვათა დაწყ/ებისაჲ და ჯე/|როვნისა სინანუ/ლისა მიზეზი, მიუ/ღებდეს ეკლესი/ასა, მეექუსე ფ/სალმუნი...“ (1v, 4r-20v, 22r-41r).

2. „თარგმ(ა)ნებ(ა)ჲ მომიწ/სენისაჲ, თქუმ(უ)ლი | წ(მიდ)ისა გ(რი)გ(ო)ლი ნ(ო)ს(ე)ლის(ა)ჲ“. Incipit: „ნ(ე)ტ(ა)რ იყვენენ გლ(ა)ხ(ა)კნი | ს(უ)ლითა, რ(ამეთუ) მ(ა)თი არს | ს(ა)ს(უ)ფ(ევე)ლი ც(ა)თაჲ ვინმცა...“ (41v-55rv, 55*rv, 56rv-150rv, 152rv-177v).

3. „აღვსებასა შ(ემდგომა)დ ამ[ბ]ო[რ]ის ყოფისა. ე[სე] საკით[ხ]ავი ერსა ზ[ე]დ[ა] იკ[ი]თხევების. თქუ[მ]ული წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა | ჩ(უე)ნისა ი(ოვა)ნე ოქრო[პ]ირისაჲ. | გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „რ(ომელ)ნი ხართ | ქ(რისტე)სმოყუარენი | და მორწმუნენი, | მიიღეთ კეთილისა | ამის დღისა კრებ(ა)ჲ | და რ(ომელ)ნი...“ (178r-180r).

4. „წ(მიდა)თა შ(ორო)ს მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა | ი(ოვა)ნე ოქროპირისა, | კოსტანტი-
ნეპო[ლელ] მთავარე[პისკოპოსისა]ჲ, | სიტყ(უა)ჲ ამაღლები[სათჳს] ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნი[სა]
ი(ესო)ჳ ქ(რისტეს)ა. გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „სამნი გ(ა)ნსაკრვებელნი
სა[საქმენი] და არა[საცნაურნი] კ(ა)ცო[ბრივისა] ბ(უ)ნ(ე)ბისაგ(ა)ნ | თ(ან)ა შემოათხზნ[ა]
ბ(უ)ნ(ე)ბ(ა)სა...“ (180v, 182rv-186v).

5. „სიტყვს-გებ(ა)ჲ კითხვა-|მიგებითი დიდისა | ბასილისი და გ(რი)გ(ო)ლი | ღ(მრთ)
ისმეტყუელისაჲ. გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „ჰ(რ)ქ(უა) გ(რი)გ(ო)ლი: „ვისსა |
შეჰგავს ნოდე[ბად] გ(უ)ლისწმისყო[ფად]?“ მი(უ)გო ბ(ა)ს(ი)ლი: | „რ(ომე)ლსა იგი...“ (187v-
190rv, 192rv-208r).

6. „შრომაჲ და ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ სანა[ტრელთა] მ(ა)თ შიშუ[ელ-მართალთა]ჲ | და წ(მიდ)
ისა მ(ა)მისა ზო[სიმესი]. გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „ჟამსა მ(ა)ს, რ(ომე)ლსა იყო
| კ(ა)ცი ერთი უდაბ[ნოს] და სახელი მი[სი] ზოსიმე...“ (208v-224r).

7. „ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ და მოქ(ა)ლ(ა)ქობ(ა)ჲ წ(მიდ)ისა | ნისიმესი, რ(ომე)ლი იყო ასული
მეფი[სა] ეგვტისაჲ | და იქმნა მ(ა)მასახლ[ის] უდაბნოს მძ[უვართა] ზ(ედ)ა, რი[ცხვთ]
ოთხასთა. | [გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ], [მე](უ)[ფეო]“. Incipit: „იყო ეგვტეს დე[და]კ(ა)ცი ერთი, |
რ(ომე)ლსა ერქუა | ნისიმე და იყო | ჯელსა ქუეშე...“ (224v-234v).

Comment: Texts 7 and 8 are two parts of the same composition. They have individual titles written in red ink. It is of note that the title of text 8, in difference from the titles of text 7 and other ten texts (NN1-6 and 9-12) are not embellished by decorated headpieces.

8. „მოთხრობ(ა)ჲ წ(მიდა)თა | მ(ა)მ(ა)თა მძუვართ[ათ(კ)ს, რიცხვთ] ოთ[ხასთა]“. In-
cipit: „ხ(ოლო) ამისა შ(ემდგომა)დ მო-ვინ[მე-ვიდა] მსახუ[რსა] ეკლესიის(ა)სა | თ(ან)ა
ალექსანდ[რიისა]სა, კაცი...“ (235r-249r).

9. „წვალებისა წინამ[ძღუართა] შეჩუ[ენებ(ა)ჲ“. Incipit: „არიოზ, უცხო ქმნული |
ღ(მრთ)ისაგ(ა)ნ, მწვალე[ბელთა] წინამძღუ[არი, სიტყუამ(ა)ნ მხ[ოლოდშობილმ(ა)ნ, |
რ(ომ)ლ(ი)სა იგი...“ (249v-254v).

10. „ქებ(ა)ჲ ქება[თაჲ, შესხმაჲ | წ(მიდ)ისა ღ(მრთ)ისმშ[ო]ბ[ე]ლისაჲ ბრძნისა |
სოლომონისგ(ა)ნ“. Incipit: „ამბოროის ყოფაჲ პი[რისა]ჲ მომეცინ მე, | რ(ამეთუ) შ(ე)ნნი
ძუძუნი ღვნი[სასა] || მჯოზ...“ (255r-266r).

11. „უწყებათაგ(ა)ნ | პ(ირუე)ლთა გამოწუ[ლილვით] შეკრებ[ული] ნეტ(ა)რისა ი(ოვა)
ნე[სგ(ა)ნ, ხუცისა] და მო[ნაზონისა] დამასკე[ლისა]ჲ, საკითხავი | შობისათჳს ო(ვფლ)ისა |
ჩ(უე)ნისა ი(ესო)ჳ ქ(რისტეს)ა. გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ, მე(უ)ფეო“. Incipit: „რ(ა)ქ(ამ)ს ზაფხული
| მოიწიოს, ყ(ოვლ)ისა || ს(ო)ფლისა ნივთნი კ(უალა)დ | გ(ა)ნახლებად მოიქც[ევიან] და
კაცნი...“ (266v-292r).

12. „ცხ(ო)რებ(ა)ჲ წ(მიდ)ისა დიონოსიოს | ეპისკოპოსისა, რ(ომელ)ი | იყო ძე სოკრატისი | და მთავარი ათენე|ქლ}თაჲ, რ(ომე)ლსა ეწოდა | ქ(ა)ლ(ა)ქი ბრძენთაჲ. მო|თხრობაი ჯ(უა)რცუმი|სათვს ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნისა | ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ესა. მე(უ)ფეო, გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ“. Incipit: „გვთხრობდა თავი|სა თვისისათვს | ნეტარი დიონოსიოს | და თქ(უ)ა: „მე, ძმანო ჩე|მნო სიბრძნისმოყ|უარენო...“ (292v-303r).

13. „მოთხრობ(ა)ჲ ს(უ)ლ მცირე | ვასილოღრაფის|(ა)გ(ა)ნ, რიცხვსათვს და|საბამითგ(ა)ნ გარდა|სრულთა ნელთაჲსა“. Incipit: „ადამისითგ(ა)ნ წყლით რლუნა|დმდის გარდაჲდეს | ნელნი ორ ათას ორას | ორმოცდაორნი. | წყლით...“ (303v-304r).

I. Table of contents of the later period

The table of contents is written within the top half of folio 1r, in the hand of the scribe of marginale 19; thirteen lines; in *Nuskhuri*; The following graphemes are in *Asomtavruli*: grapheme I in line I (ზ), graphemes I and II in line II (ა and შ), graphemes I and II in line III (ბ and თ), graphemes I and II in line IV (გ and ა), graphemes I and II in line V (დ and ს), graphemes I and II in line VI (ე and კ), graphemes I and II in line VII (ვ and ც), graphemes I and II in line VIII (ფ and ს), graphemes I and II in line IX (ჰ and შ), graphemes I and II in line X (თ and ქ), graphemes I and II in line XI (ი and ს), also grapheme I of the penultimate word (დ) and two graphemes of the last word (კე), graphemes I-III in line XII (ია and ს), graphemes I-IV in line XIII (იბ and ალ); in black-brownish ink; separation mark: colon is used only once; colon or colon followed by dash are written in the end of almost each line; abbreviation mark: tilde. According to palaeographic criteria, table of contents can be dated to the XVI-XVII cc. The text of the table of contents has been published four times based on the original, photocopy or a digital copy: the first time in 1889 by Aristo Kutateladze in a fragmented form (The first version of Niko Chubinashvili's reading was published)²; the second time – in 1894 by Aleksandre Tsagareli in a fragmented form (The second version of Niko Chubinashvili's reading was published)³; the third time – in 2002 by me in a fragmented form;⁴ the fourth time – in 2004 also by me, also in a fragmented form.⁵

- 2 „შემოსვლისათვის მარხვათასა თქმული ანასტასი მონაზონისა. ცხოვრება შიშველ მართალთა და წმინდისა მამისა ზოსიმესი ქება-ქებათა იამბიკონად თქმული“ (სარისტო ქუთათელაძე, „საისტორიო და საბიბლიოგრაფიო წერილი (ბიბლიოთეკა და წარწერანი წიგნებზედ ჯვარის მონასტერში“, ივერია, №73, 5 აპრილი (ტფილისი, 1889), გვ. 3).
- 3 „შემოსვლისათვის მარხვათასა, ქმნილი ანასტასი მონაზონისა; ცხოვრება შიშველ მართალთა და წ-ისა მამისა ზოსიმესი „ქება ქებათა“ იამბიკონად თქმული“ („Описание Крестнаго монастыря, близъ Иерусалима, и некоторыхъ Грузинскихъ рукописей, хранящихся в нем, сдѣланное Н. Чубиновым, с 3-4 по конецъ мая 1845 г.“, Александр Цагарели, Сведения о памятникахъ грузинской письменности, I, Выпускъ третій, С портретомъ профессора Давида Чубинова (Санктпетербург, 1894), 50).
- 4 „კითხვა-მიგება(ა)<დ>ნი წ(მიდ)ისა ბასილისა და გრიგოლისი“; „ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ შიშველ მ(ა)რთ(ა)ლთა“; „ს(ა)კითხ(ა)ვი წ(მიდ)ისა ნისიმასი“; „ს(ა)კითხ(ა)ვი დიონისიოს არიოპაგელისა“; „შემოსვლისათ(ვ)ს მ(ა)რხვათასა, თქმ(უ)ლი ანასტასი მონაზონისა“; „აღდგ(ო)მასა შ(ემდგომ)ად ამბორის ყ(ო)ფისა, თქმ(უ)ლი წ(მიდ)ისა ი(ოან)ე ოქროპირისა“; „საკითხავი ამ(ა)ლ(ე)ბისა“; „ქ(ე)ბ(ა)ჲ ქ(ე)ბ(ა)თა, იამბიკონად თქმ(უ)ლი“; „თ(ა)რგმ(ა)ნ(ე)ბ(ა)ჲ მომხს(ე)ნეთა, თქმ(უ)ლი გრ(ი)გ(ო)ლი ნოსელისა“; „ს(ა)კითხ(ა)ვი შ(ო)ბისა ლ(მრთისა)ჲ ჩ(უე)ნისა ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ესი, დეკენბერსა კჲ“; „შეჩუწნება(ა) მწვ(ა)ლ(ე)ბ(ე)ლთა(ა)ჲ“; „აღრიცხვა ნელთა ადამისითგ(ა)ნთა“ (თემო ფოჯუა, „საქართველოს მეფის გიორგი III-ის აღსაყდრების თარიღი 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ხელნაწერის (Ven.4-ის) ანდერძის მიხედვით“, ოჩხარი, ჯულიეტა რუხაძისადმი მიძღვნილი ეთნოლოგიური, ისტორიული და ფილოლოგიური ძიებანი (თბილისი, 2002), 106).
- 5 „შემოსვლისათ(ვ)ს მ(ა)რხვათასა, თქმ(უ)ლი ანასტასი მონაზონისა“; „თ(ა)რგმ(ა)ნ(ე)ბ(ა)ჲ მომხს(ე)ნეთა, თქმ(უ)ლი გრ(ი)გ(ო)ლი ნოსელისა“; „აღდგ(ო)მასა შ(ემდგომ)ად ამბორის ყ(ო)ფისა, თქმ(უ)ლი წ(მიდ)ისა ი(ოან)ე ოქროპირისა“; „საკითხავი ამ(ა)ლ(ე)ბისა“; „კითხვა-მიგება(ა)<დ>ნი წ(მიდ)ისა ბასილისა და გრიგოლისი“; „ცხ(ო)რ(ე)ბ(ა)ჲ შიშველ მ(ა)რთ(ა)ლთა“; „ს(ა)კითხ(ა)ვი წ(მიდ)ისა ნისიმასი“; „შეჩუწნება(ა) მწვ(ა)ლ(ე)ბ(ე)ლთა(ა)ჲ“; „ქ(ე)ბ(ა)ჲ ქ(ე)ბ(ა)თა, იამბიკონად თქმ(უ)ლი“;

7. *The Homily of St. Nisima.*
8. *The Damnation of Heretics.*
9. *The Praise Said in the Form of Iambics.*
10. *The Homily for the Nativity of Our Lord Jesus Christ, December 30 (25).*
11. *The Homily by Dionysus the Areopagite.*
12. *Chronology Since Adam's Time."*

II. Marginalia Written in the Hand of the Scribe of the Manuscript

1. The marginele was written within the bottom half of folio 186v, at the end of text 4 ("Homily on the Ascension of our Lord Jesus Christ Preached by John Chrysostom, our Holy Father, Archbishop of Constantinople"), below the left column of the main text; text of the marginele, except for its initial part, had been removed by peeling off the top layer of the paper leaf; two lines; the type of script cannot be made out; in brown ink; sepeparation marks cannot be made out; abbreviation marks: tilde or dash. The text starts with Ch.

1. † [...]
2. [...]

† [...] [...]

2. The marginele was written within the bottom half of folio 224r, at the end of text 6 ("The life and Activities of Nude Hermits and Saint Father Zosimas"), below the both columns of the main text; text of the marginele had been removed by peeling off the top layer of the paper leaf; one line; the type of script cannot be made out; in brown ink; sepeparation and abbreviation marks cannot be made out.

[...]

[...]

3. The marginele is written within the bottom half of folio 266r, at the end of text 10 ("The Praise and the Glorification of the Holy Mother of God"), in lines XVII and XVIII of the right column of the main text (The marginele is separated from the main text by a decorative stripe composed of dots and wavy or straight dashes) two lines; in *Nuskhuri*; graphemes I and II of word I in line I (ღბ) – in *Asomtavruli*; in brown ink; grapheme I of word I in line I (ღ) – in red ink; lacks sepeparation marks; the text ends with colon followed by dash; abbreviation mark – tilde. The text of the marginele read from the original, a photocopy or digital copy was published once – in 1983 by Zurab Sarjveladze.⁶

1. ღ~ღ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~

„ღ(იღე)ბ(ა)ღ ღ(მერტს)ა სრ(უ)ლ მყ(ო)ფელსა | ყ(ოველ)თასა, ა(მე)ნ“.

“Glory to God, the finisher of all matters, amen.”

6 „დიდება ღმერთსა, სრულ-მყოფელსა ყოველთასა, ამენ“ (ზურაბ სარჯველაძე, „ვენაში დაცული „ქებაჲ ქებათას“ ტექსტისათვის“, *მრავალთავი, ფილოლოგიურ-ისტორიული ძიებანი*, X (თბილისი, 1983), 86).

4. The marginale is written within the bottom half of folio 292r, at the end of text 11 (“Compiled in Detail from Primary Sources by the Blessed Priest and Monk John Damascene”), below the right column of the main text; text of the marginale had been removed by peeling off the top layer of the paper leaf; one line; the type of scrip cannot be made out; in brown ink; lacks separation marks; abbreviation mark – dash.

[...]

[...]

5. The marginale is written within the bottom half of folio 303r, at the end of text 12 (“The Life of Saint Bishop Dionysius, who was the Son of Socrates and Ruler of Athenians, which was Called the City of Wise Men. The Account of our Lord Jesus Christ’s Crucifixion”), below the right column of the main text; text of the marginale had been removed by peeling off the top layer of the paper leaf; two lines; the type of scrip cannot be made out; in brown ink; separation marks cannot be made out; abbreviation marks: tilde or dash; The first line ends with two commas. Several graphemes belonging to line I of marginale 89 of the later period are written on the area from where line II of the initial text was removed.

1. [...]

2. [...]

[...]

6. The testament of the scribe is written on folio 304v; eleven lines; in *Nuskhuri*; graphemes I and II (სა) of word I in line I, grapheme I (ჟ) of word II in line V, and the both graphemes of word III (გპ), the only grapheme (გ) of word VI in line VI, grapheme I (დ) of word IX in line VIII, and all three graphemes (დბდ) of word I in line X – in *Asomtavruli*, in red ink; the both graphemes (გპ) of word III in line V and the only grapheme (გ) of word VIII in line VI, which are used to convey numbers, are written in black ink; separation marks are used here and there: comma, flipped comma, colon, semi-colon, colon and comma; word VIII in line VIII, lines IX, X and XI end with colon and dash; abbreviation mark: tilde; the top part of grapheme (6) of word I in line II, the right part of grapheme V (ე), and the left part of grapheme VI (ლ), grapheme II and the right part of grapheme III of word V in line II, the left part of grapheme I of word II in line III (6) and the right part of grapheme II of word VI (თ), graphemes IV and V of word II and graphemes II and III of word V in line IV, grapheme VIII of word IV in line V, and the bottom part of grapheme V (ბ) of word III in line VII are illegible due to faded ink; I have restored the missing graphemes, except for the graphemes IV and V of word II in line IV, by context. Text of the testament has been published eight times based on the original, a photocopy or digital copy of the manuscript: the first time in 1940, by Grigol Peradze in German translation (The translation contains several fragments of the text in Georgian *Mkhedruli* script)⁷; the second

7 “Im Namen Gottes, dieses Buch heißt სანატრელი (etwa: das Begehrtenwerte), geschriben durch die Hand des unwürdigen Nikolaos Nikra (წკზ ნიკრასასათა) in Kedwa, das in der Welt heißt Bertha und ist eines von den Klöstern in der Umgebung des Klosters des hl. Davids in der Garedscha (wüste) (სანახეზსა წისა მამისა დავითისსა. გარესჯას, კედვისა რლსა ეწოდების სოფლად ბერთაჲ), Khoronikon tp (გპ) während der Herrschaft des Königs Giorgi, des Sohnes des Königs Demetre, im dritten Jahre seiner Regierung. Der Herr möge seine Herrschaft festigen zum Wohlgefallen unseres Herrn Jesus Christus, dem schwarzen Nikra (და შავ ნიკრასა) aber für seine Mühe den ewigen Segen verleihen, Amen” (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 226).

time in 2001 by me⁸; the third time in 2002 also by me⁹; the fourth time in 2002 by me¹⁰; the fifth time in 2003 also by me¹¹; the sixth time in 2004 by me (The publication contains several fragments of the text in Georgian *Mkhedruli* script published by Grigol Peradze in 1940)¹²; the seventh time in 2009 by Tina Dolidze

- 8 „სახელითა ღმრთისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაინერა ჴელითა უნდოჲსა შ[ა]ვ ნიკ(ოლო)ზ ნიკრასაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხ[ე]ლად [---] ბერთაჲ. ქრონიკონსა ტჳ (1160 წ.), მეფობას[ა] ძისა დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისაზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (მე-3 წ.). დაამყარენ ღმერთმაჲნ მეფობ(ა)ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნისა ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ს[ა], რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდე)ბ(ა)ჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ა(მი)ნ. დ(იდე)ბ(ა)ჲ ღმერთსა სრ(ულ) მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. მე(უ)ფეო, გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ“ (თემო ჯოჯუა, „საქართველოს მეფის გიორგი III-ის აღსაყდრების თარიღი 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ხელნაწერის (Ven.4-ის) ანდერძის მიხედვით, ისტორიის ინსტიტუტი 60 წლისაჲ, საინსტიტუტო სესია მიძღვნილი ისტორიის ინსტიტუტის დაარსების 60 წლისთავისადმი (მოხსენებების მოკლე შინაარსი) (თბილისი, 2001)).
- 9 „სახელითა ღმრთისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაინერა ჴელითა უნდოჲსა შ[ა]ვ ნიკ(ოლო)ზ ნიკრასაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხ[ე]ლად(?) ბერთაჲ. ქრონიკონსა ტჳ (380+780=1160 წ.), მეფობას ძისა დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისაზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (მე-3 წ.). დაამყარენ ღმერთმაჲნ მეფობ(ა)ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნისა ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ს[ა], რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდე)ბ(ა)ჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ა(მი)ნ. დ(იდე)ბ(ა)ჲ ღმერთსა სრ(ულ) მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. მე(უ)ფეო, გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ“ (ჯოჯუა, „საქართველოს მეფის გიორგი III-ის აღსაყდრების თარიღი 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ხელნაწერის (Ven.4-ის) ანდერძის მიხედვით“ (2002)).
- 10 „სახელითა ღმრთისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაინერა ჴელითა უნდოჲსა, შ[ა]ვ ნიკ(ოლო)ზ ნიკრასაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხ[ე]ლად ბერთაჲ. ქრონიკონსა ტჳ (1160 წ.), მეფობას[ა] ძისა დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისაზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (3). დაამყარენ ღმერთმაჲნ მეფობ(ა)ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნისა ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ს[ა], რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდე)ბ(ა)ჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ა(მი)ნ. დ(იდე)ბ(ა)ჲ ღმერთსა სრ(ულ)მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. მე(უ)ფეო, გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ“ (თემო ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაქმე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, *ისტორიულ-ეთნოგრაფიული შტუდიები*, V, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტში ჩატარებული ინსტიტუტის 60 წლისთავისადმი მიძღვნილი ახალგაზრდა მეცნიერთა და ასპირანტთა დარგთაშორისი კონფერენციის მასალები (თბილისი, 2002), 93-94).
- 11 „სახელითა ღმრთისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაინერა ჴელითა უნდოჲსა, შ[ა]ვ | ნიკ(ოლო)ზ ნიკრასაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, | გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხ[ე]ლად | ბერთაჲ, ქრონიკონსა ტჳ (380+780=1160 წ.), მეფობასა ძისა | დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისაზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (III). | დაამყარენ ღმერთმაჲნ მეფობ(ა)ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნისა | ი(ეს)ჲ ქ(რისტესათჳს, რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდე)ბ(ა)ჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კ(ურთ)ხ(ე)ვაჲ ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ჲ, ა(მი)ნ. | დ(იდე)ბ(ა)ჲ ღმერთსა, სრ(ულ) მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. | მე(უ)ფეო, გ(უა)კ(ურთ)ხ(ე)ნ“ (თემო ჯოჯუა, „XII საუკუნის გარეჯელი კალიგრაფი ნიკოლოზ ნიკრაი და მის მიერ გადანერილი ორი ხელნაწერი (Ven.4 და H-1669)“, *ახალგაზრდა მეცნიერთა ასოციაციის / რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენციის შრომები*, ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2003 წელი, 10-12 ოქტომბერი (თბილისი, 2003), 203).
- 12 „სახელითა ღმრთისაჲთა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაინერა ჴელითა უნდოჲსა, შავ | ნიკ(ოლო)ზ ნიკრასაჲთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა, | გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების სახელად | ბერთაჲ (ნი)კ(ოლო)ზ ნიკრასაჲთა სანახებსა წ(მიდ)ისა მ(ა)მისა დ(ავი)თისა. გარესჯას, კედელსა, რ(ომე)ლსა ეწოდების სოფლად, ბერთაჲ. ქრონიკონსა ტჳ (ტჳ) (1160 წ.) მეფობასა ძისა | დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისაზე, წელსა მეფობისა მისისასა ბ (3). | დაამყარენ ღმერთმაჲნ მეფობ(ა)ჲ მისი სათნოდ ო(ვფლ)ისა ჩ(უე)ნისა | ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ს[ა], რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდე)ბ(ა)ჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მი)ნ. და შავ ნიკრასა (და შავ ნიკრასა)

and Ekvtime Kotschlamazashvili¹³; and the eighth time in 2015 by Jost Gippert. The latter one contains the Latin transcript of the Georgian text and its English translation.¹⁴

1. $\mathbb{C}$
2. $\mathbb{R}$
3. $\mathbb{Q}$
4. $\mathbb{Z}$
5. $\mathbb{N}$
6. $\mathbb{Z}^+$
7. $\mathbb{Z}^-$
8. $\mathbb{Z}^{\times}$
9. $\mathbb{Z}^{\times+}$
10. $\mathbb{Z}^{\times-}$
11. $\mathbb{Z}^{\times\neq}$

„სახელობითა ღ(მრთ)ისაჲთა.

წიგნსა ამას ეწოდებოდა სა/ნატრელი.

დაინერა ჴელითა უნდოესა, შ[ა]ქ | ნიკ(ოლო)ზ ნიკრასაძეთა, სანახებსა წ(მიდ)ისა მ[ა]მისა დ(ავი)თისსა, | გარესჯას, კედ[--]სა, რ(ომე)ლსა ეწოდების ს[ა]ხელად | ბერთაჲ, ქრონიკონსა ტჲ (380+780=1160 წ.), მეფობას[ა] ძისა | დ(ემე)ტრეს გ(იორგ)ისა ზე, წელსა მეფობისა მისისასა პ (3). |

შრომისათვის კ(ურთ)ხეცვა ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)ე, ა(მი)ნ. | დ(იდ)ე(ბ)ა ღ(მერ)თსა სრ(უ)ლ მყოფელსა ყ(ოველ)თასა, ა(მი)ნ. | მე(უ)ფო, გ(უ)აკ(ურთ)ხეცნ“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 164, 176. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 225; ენრიკო გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია* (თბილისი, 2018), 862).

- 13 „სახელთა ღმრთისათა, წიგნსა ამას ეწოდების „სანატრელი“. დაიწერა ჯელოთა უნდოასა შავ ნიკოლოზ ნიკრაჲსათა, სანახებსა წმიდისა მამისა დავითისსა, გარესჯას, კედელსა, (თუ: კლდესა?), რომელსა ეწოდების სახელად ბერთაჲ, ქრონიკონსა ტპ (=1160 წ.), მეფობასა ძისა დემეტრეს გიორგის ზე, წელსა მეფობისა მისისასა გ. დაამყარენ ღმერთმან მეფობაჲ მისი სათნოდ უფლისა ჩუენისა იჲ ქსა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ უკუნიით-უკუნისამდე, ამენ. და შავ ნიკრასა შრომისათჳს კურთხევაჲ საუკუნოჲ, აწ. დიდებაჲ ღმერთსა, სრულმყოფელსა ყოველთასა, აწ. მეუფეო, გ კნ“ (პატრიტიკული კვლევა საქართველოში, I, პროგრამა „ლოგოსი“, პუბლიკაციები და ღონისძიებები კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის სფეროში, წმ. გრიგოლ ნოსელის თხზულებათა შემცველ ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ხელნაწერები აღწერეს, შესავალი და საძიებლები დაურთეს ექვთიმე კოჭლამაზაშვილმა და თინა დოლიძემ (თბილისი, 2009), 164).
- 14 “Saxelita ḡmrtisayta, c. ignsa amas ec, odebis saṗnaṭreli; daic. era qelita undoysa, šavisa | niḱ(olao)z niḱraysayta; sanaxebsa c(mid)isa mamisa d(avi)tissa | garežas, kədvasa r(ome)lsa ec odebis soplad | bertay; Kroniḱonsa : Ṫ P .; Mepobasa zisa, | d(eme)ṭres; ḡ(iorg)isa ze, c elsa mepobisa misisasa Ḡ. | daamqaren ḡ(mertma)n mepob(a)y misi, satnod o(wpl)isa c(ue)nisa | i(eso)w k(riste)s, r(om)lisay ars d(ide)b(a)y; uḱ(uni)ti uḱ(unisamd)e a(me)n : — Da šav | niḱrasa šromisatws k(urt)x(e)vay s(au)k(u)n(o)y : a(me)n | D(ide)b(a)y ḡ(merts)a sr(u)l-mqop(e)lsa q(ovel)tasa a(me)n: — | — : me(u)peo g(ua)k(urt)x(e)n : —”; “In the name of God! This book is named ‘the blissful | one’; it was written by the hand of the unapt ‘Black’ | Niḱolaoz ‘the Niḱra’, in the vicinity of the (monastery of) the holy Father David | in Gareža, in Kedva, which as a village is named | Berta; in the chronicon 380, under the reign of the son | of Demetre, Giorgi, in the third year of his reign. | May God consolidate his dominion, to the delight of our Lord | Jesus Christ, whose is the glory forever and ever. — And for the | black Niḱra eternal benediction for his endeavour! Amen! | Glory to God, the accomplisher of all! Amen! | Ruler, bless us!” (Jost Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, *Manuscript Cultures*. 8 (Hamburg, 2015), 113).

დაამყარენ ღმერთმა) მეფობა) მისი სათნოდ ო(ველ)ისა ჩ(უე)ნისა| ი(ეს)კ
ქ(რისტე)სა, რ(ომ)ლისაჲ არს დ(იდე)ბა)ჲ უკ(უნი)თი უკ(უნი)სადმდე, ა(მ)ენ.

“In the name of God. This book is titled “The Blessed One”. It was written by the hand of the vain Nikoloz Nikrai the Black, in the vicinity of the [Laura of] the holy Father David in Garesja, in [...] which is called Berta, in the Chronikon ԹՅ (380+780=1160), under the reign of Giorgi, the son of Demetre, in the third year of his reign.

III. The Manuscript Marginalia of the Later Period

1. ღმერთო შეიწყალე ვარდი კიკნაძის ქალი თამარი შ"ე უ"ო
2. ქაიხოსრო და თათია შეიწყალე უ"ო
3. გიორგი და მაია შ"ე სვიმონა გველესიანი შ"ე

„ღმერთო, შეიწყალე ვარდი კიკნაძის ქალი თამარი, შ(ეიწყალ)ე, უ(ფალ)ო. |
ქაიხოსრო და თათია შეიწყალე, უ(ფალ)ო. |
გიორგი და მაია შ(ეიწყალ)ე.
სვიმონა გველესიანი შ(ეიწყალ)ე“.

***“God, have mercy on Tamar, the daughter of Vardi Kiknadze; Lord, have mercy.
Lord, have mercy on Kaikhosro and Tatia.
Have mercy on Giorgi and Maya.
Have mercy on Svimona Gvelesiani”.***

3. The marginale is written within the top half of folio 1v; ten lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation marks: fullstop or colon almost after each word; colon and a short zigzag line are written in the end of the text; abbreviation marks: a short horisontal zigzag line. Before (კე) in word III in line I, initially was written grapheme o, though it was crossed out by the scribe; The marginale contains the date – 1772 AD. The marginale has been published five times based on the original, a photocopy or a digital copy of the manuscript: the first time – in 1940 by Grigol Peradze; The publication contains both the Georgian text and its translation into German;¹⁶ the second time – in 2002 by me;¹⁷ the third time – in 2004, also by me;¹⁸ the fourth

16 “Im Jahre 1770 (ჩლო) am 25. März schenkte ich, der unwürdige Mönchspriester Johannes der Stumme, dem Kreuzkloster: Horologion, Psalter, Euchologion (und) Kondakion der Buchdruckerei. Ihr alle, die ihr hierherkommt, könnt diese Bücher hier benützen, lesen und für die Vergebung meiner Sünden beten. Wer aber diese Bücher aus Jerusalem entfernt, dem werde die Hand abgeschlagen und er sei verdammt von Christus - mir aber soll er am Tage des Jüngsten Gerichts Rechenschaft abgeben, Amen. Das gedruckte Evangelion gehört der Muttergottes Pirghebuli”; „ჩლომ მარტს კე უღირსმან: იოანე. მღუდელ: მონაზონ მან მუნჯმან. შევსწირე. ჯვარის. მონასტერსა. ჩემი: მოგებული ჟამნი. დავითნი. კურთხევანი: კონდაკი. სტამბისა. ვინცა მოხვიდეთ. აქ. იხმარეთ. იაითხეთ. და შენდობა. მიბრძანეთ. ვინც. ამ იერუსალიმიდამ. წაილოს. ხელიმცა. მოეკვეთოს: და შეჩვენებულ იყოს. ქესგან. და მეცა. მეპასუხოს. დიდის. მსაჯულის. წინაშე. აწ: სახარებისა სტამბისა პირლებულისა. ღმრთის მშობლისა: არს:“ (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 231. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 168, 178; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 230).

17 „ჩლო (1772 წ.), მარტს კე (25). უღირსმან იოანე მღუდელ მონაზონმან მუნჯმან შევსწირე ჯვარის მონასტერს ჩემი მოგებული ჟამნი, დავითნი, კურთხევანი, კონდაკი სტამბისა. ვინც მოხვიდეთ, აქ იხმარეთ, იკითხეთ და შენდობა მიბრძანეთ. ვინც ამ იერუსალიმიდამ წაილოს, ხელიმცა მოეკვეთოს და შეჩვენებულ იყოს ქ(რისტ)ესგან და მეცა მეპასუხოს დიდის მსაჯ(უ)ლის წინაშე, ა(მი)ნ. სახარება სტა(მ)ბისა პირლებულის ღ(მრ)თის მშობლისა არის“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერგილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 109).

18 „ჩლო (1772 წ.), მარტს კე (25). | უღ(ი)რსმან იოანე მღუდელ მონაზონმან მუნჯმან | შევსწირე ჯვარის მონასტერს ჩემი მოგებული | ჟამნი, დავითნი, კურთხევანი, კონდაკი სტამბისა. | ვინც მოხვიდეთ, აქ იხმარეთ, იკითხეთ და შენ(დ)ობა მიბრძანეთ. ვინც ამ იერუსალიმიდამ წაი(ლ)ოს, ხელიმცა მოეკვეთოს და შეჩვენებულ | იყოს ქ(რისტ)ესგან და მეცა მეპასუხოს დიდის მსა(ჯ)ულის წინაშე, ა(მი)ნ. სახარება სტა(მ)ბისა პირლე(ბ)ულის ღ(მრ)თის მშობლისა არის“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 178. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 230; გაბიაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია*, 863).

time – in 2009 by me¹⁹; and the fifth time – by Jost Gippert.²⁰ The latter one contains the Latin transcript of the Georgian text and its English translation.

1. ჩლოზ მარტს. კე
2. ულრსან: იოანე. მღუდელ: მონოზონმან მუნჯმან.
3. შვესწირე. ჯვარის. მონასტარს. ჩემი: მოგებული
4. ჟამნი. დავითნი. კურთხევანი: კონდაკი. სტამბისა.
5. ვინც. მოხვიდეთ. აქ. იხმარეთ. იკითხეთ. და შენ
6. ღობა. მიგრძანეთ. ვინც. ამ. იეროსალიმიდამ. წაი
7. ღოს. ხელიმცა. მოეკვეთოს: და შეჩვენებულ
8. იყოს. ქუზგან. და მეცა. მეპასუხოს. დიდის. მსა
9. ჯლის. წინაშე. ან: სახარება. სტამბისა. პირლე
10. გულის. ღთის. მგომლისა: არის:-

„ჩლოზ (1772 წ.). მარტს კე (25). |

ულ{ი}რსმან იოანე მღუდელმონოზონმან, მუნჯმან, | შევსწირე ჯვარის მონასტერს ჩემი მოგებული | ჟამნი, დავითნი, კურთხევანი, კონდაკი, სტამბისა. |

ვინც მოხვიდეთ, აქ იხმარეთ, იკითხეთ და შენ/ღობა მიგრძანეთ.

ვინც ამ იეროსალიმიდამ წაი/ღოს, ხელიმცა მოეკვეთოს და შეჩვენებულ | იყოს ქ(რისტი)ესგან და მეცა მეპასუხოს დიდის მსა/ჯ{უ}ლის წინაშე, ა(მე)ნ.

სახარება სტამბისა პირლე/ბულის ღ(მრ)თისმგომლისა არის“.

19 „ჩლოზ: მარტს. კე | ულრსან: იოანე. მღუდელ: მონოზონმან მუნჯმან. | შვესწირე. ჯვარის. მონასტარს. ჩემი: მოგებული | ჟამნი. დავითნი. კურთხევანი: კონდაკი. სტამბისა. | ვინც. მოხვიდეთ. აქ. იხმარეთ. იკითხეთ. და შენ/ღობა. მიგრძანეთ. ვინც. ამ. იეროსალიმიდამ. წაი/ღოს. ხელიმცა. მოეკვეთოს: და შეჩვენებულ | იყოს ქ(რისტი)ესგან და მეცა მეპასუხოს დიდის მსა/ჯ{უ}ლის წინაშე, ა(მე)ნ. სახარება სტამბისა პირლე/ბულის ღ(მრ)თისმგომლისა არის“ (თემო ჯოჯუა, „მღვდელმონაზონი იოანე მუნჯის ბიბლიოგრაფიული მინაწერი (1772 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) ამიებიდან“, საქართველოს ისტორიის პრობლემური საკითხები, II, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, II რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენციის შრომები (ქუთაისი, 2009), 203).

20 “čg ob martš k e | uđirsman : ioane . mğdeli . monazonman munžman . | ševsc ire . žvars monaštars . čemi : m(o)gebuli | žamni . davitni . kurtxevari : kondaķi . štabisa . | vinca . moxvidet . ak . ixmaret . iķitxet . da šen|doba . mibrzanet . vinca . am . ierosalimidam . č ailğos . xelimca . moekvetos . da šecvenebul | iqos . k(rist)esgan . da meca . mepasuxos . didis . msa|žulis . cį naše . a(me)n . saxareba . štabisa . pirğebulis . ğ(mr)tis mšobelisa : aris : — ”; “1772, March 25 | I, Ioane the mute, the unworthy priest (and) monk, | have donated to the Monastery of the Holy Cross the (following books) acquired by me: | a book of hours, a psalter, a euchologion, (and) a kontakion, printed. | You who come here, use them, read them and grant forgiveness to | me. Whoever takes them away from Jerusalem here – | his hand shall be cut off and he shall be cursed | by Christ! And he shall have to answer to me before | the great judge. Amen! The printed Gospels belong | to the Theotokos ‘with a coloured face’ (Jost Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 117).

“On March 25, 1772

I, an unworthy hieromonk Ioane the Mute, donated a Horologion, a Psalter, an Euchologion, a printed Kontakion, acquired by me, to the Monastery of the Holy Cross.

You who come here, can use them, read them and pray for forgiveness of my sins.

Whoever takes them away from Jerusalem, let his hand be cut off and be damned by Christ, and let them also give an account to me before the Great Judge, amen.

The printed Evangelion belongs to the Mother of God of Pirghebuli”.

4. The marginale is written within the bottom half of folio 1v, directly below marginale 3, taking into account its placement; ten lines; in *Mkhedruli*; the first and second graphemes in line I (რი) and the last three graphemes in line II (გპჳ) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation marks: fullstop or colon here and there; abbreviation marks: a short horizontal zigzag line. The marginale contains the date – ჩლოჴ, i.e. 1778 AD. The marginale has been published three times based on the original, a photocopy or a digital copy of the manuscript: the first time – in 1940 by Grigol Peradze;²¹ The publication contains both the Georgian text and its translation into German; the second time – 2002 by me;²² and the third time – in 2004, also by me.²³

1. ჩლოჴ. ოკდობერს. კჳ:
2. უღირსი. არქიმანდრიტი ანტონიოს. ამა წმიდათა.
3. ადგილთა. მეორედ. მოვედ. და თაყვანის ვეც. ყოველთა. ამა წმიდათა.

21 “Im Jahre 1778 (ჩლოჴ) kam ich, der unwürdige Archimandrit Antonios, hierher zum zweitenmal, um das Grab Christi, das hl. Golgatha und andere hl. Ortschaften anzubeten. Ich habe die Beischrift des hl. Vaters Johannes gelesen und diese Bücher gesucht. Ich fand davon in Jerusalem in der Schatzkammer der Bücher (wahrscheinlich Bibliothek) nur zwei Bücher: das Evangelium und das Euchologion. Ich habe viel nach den anderen Büchern gesucht und nichts gefunden. Wer diese Bücher aus dem Kloster entfernt, dem Möge das widerfahren, was oben geschrieben ist, und er möge dieses ihm (dem Vater Johannes am Tage des Jüngsten Gerichts) verantworten”; ჩლოჴ ოკდობერსა კე უღირსი არქიმანდრიტი ანტონიოს. ამა წმიდათა. ადგილთა. მეორედ. მოვედ. და თაყვანისვეც. ყოველთა განმაცხოველებელს. ქეს საფლავსა. და წმიდასა. გოლგოთას. და ყოველთა. წმიდათა. ადგილთა. წმიდის მამის იოანეს ნაწერი ვნახე. წიგნები. ვეძიე. და იერუსალიმს. წიგნების საუნჯეში. ვნახე. სახარება. და კურთხევანი. ვპოვე. სხვა არა იყო. ბევრი ვეძიე ყველგან. და ვერ ვიპოვე. ვინცა წაიღო. აღწერილისა მრ. ეყოს. და მას უპასუხოს. ვინც. ამ მონასტერს. გამოახვავ. აწ“ (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 232. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 168, 178; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 224-225; გაბიაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 863).

22 „ჩლოჴ (1778 წ.), ოკდობერს კჳ (25). უღირსი არქიმანდრიტი ანტონიოს ამა წმიდათა ადგილთა მეორედ მოვედ და თაყვანის ვეც ყოველთა განმაცხოველებელს ქრისტეს საფლავსა და წმიდას გოლგოთას და ყოველთა წმიდათა ადგილთა. წმიდის მამის იოანეს ნაწერი ვნახე. წიგნები ვეძიე და იერუსალიმს წიგნების საუნჯეში ვნახე. სახარება და კურთხევანი ვპოვე. სხვა არა იყო. ბევრი ვეძიე ყველგან და ვერ ვიპოვე. ვინც წაიღო, აღწერილისაებრ ეყოს და მას უპასუხოს, ვინც ამ <ადგ> მონასტერს გამოახვავ, ა(მი)წ“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაწილე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 110-111. Cfr.: ჯოჯუა, „მღვდელმონაზონი იოანე მუნჯის ბიბლიოგრაფიული მინაწერი (1772 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) ამიებიდან“, 209).

23 „ჩლოჴ (1778 წ.), ოკდობერს კჳ (25). | უღირსი არქიმანდრიტი ანტონიოს ამა წმიდათა | ადგილთა მეორედ მოვედ და თაყვანის ვეც ყოველთა განმაცხოველებელს ქრისტეს საფლავსა და წმიდას გოლგოთას | და ყოველთა წმიდათა ადგილთა. წმიდის მამის იოანეს | ნაწერი ვნახე. წიგნები ვეძიე და იერუსალიმს, წიგნების საუნჯეში ვნახე. სახარება და კურთხევანი ვპოვე. | სხვა არა იყო. ბევრი ვეძიე ყველგან და ვერ ვიპოვე. ვინც წაიღო, აღწერილისაებრ ეყოს და მას უპასუხოს, ვინც ამ <ადგ> მონასტერს გამოახვავ, ა(მი)წ“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 178-179. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 230; გაბიაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 863).

6. The marginale is written within the top half of folio 1r, below marginale 5; three lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation and abbreviation marks. The left fragments of all three lines of the marginale are covered with restoration paper glued later; two graphemes were written in the end of line I which were crossed out by the scribe himself. According to palaeographic criteria, the marginale can be dated to the XV-XVI cc. The text of the marginale has not been published until now.

- 1.
- 2.
- 3.

„[...] [ფ]ილიპეს | [...]ვიდე | [...]ო ცოდვანი ჩემნი“.

“To Philipe {---} [---] sins of mine”.

7. The marginale is written within the top half of folio 1r, below marginale 6, taking into account its placement; three lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation marks: tilde. The left fragments of all three lines of the marginale are covered with a strip of the restoration paper glued later; I have restored the lacking fragments by context. The text of the marginale has not been published until now.

1. ~
2. ~
- 3.

„[ნეტარ] [არს] [კაცი, რ(ომე)ლ(ი) არა მივიდა | [ზრახვასა] [უ]ღმ(რ)თოთასა | [და] [გზასა] [ცოდვ]ილთასა არა დადგა“.

“Blessed is the man who did not follow the counsel of the wicked and did not take the path of sinners”.

8. The marginale is written in the middle of folio 1r, below marginale 7, taking into account its placement, in the hand of the scribe of marginale 6; one line; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation and abbreviation marks. The beginning and end of the marginale’s text are covered with restoration paper glued later; I have restored the concealed text by context. The text of the marginale has not been published until now.

„[ნეტარ] [არს] [კაცი, [რო]მელი არა მივიდა ზრახვ[ასა] [...]“.

“Blessed is the man who did not follow the counsel of [...]”.

9. The marginale is written in the middle of folio 1r, below marginale 8, taking into account its placement, in the hand of the scribe of marginale 6; one line; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation and abbreviation marks. The beginning and end of the marginale’s text are covered with restoration paper glued later; I have restored one of the lacking graphemes by context. In the end of the first word (მერ) two graphemes (თო) were written, which were later crossed out by the scribe himself. The text of the marginale has not been published until now.

„[...] [ლ]მერ{თო}, {ა}ცხოვნე [...]“.

“[...] God, give eternal life to [...]”.

10. The marginale is written in the middle of folio 1r, below marginale 9, taking into account its placement, in the hand of the scribe of marginale 6; one line; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation and abbreviation marks. The beginning and end of the marginale's text are covered with restoration paper glued later; I have restored one of the lacking graphemes by context. The text of the marginale has not been published until now.

„[ნეტარ] [არს] [კაცი], [რო]<[-]>მელი არა მივიდა ზრახვ[ასა] [...]“.

“Blessed is the man who did not follow the counsel of [...]”.

11. The marginale is written within the bottom half of folio 1r, below marginale 10, taking into account its placement, in the hand of the scribe of marginale 6; one line; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation and abbreviation marks; the starting fragment of the marginale is covered with restoration paper glued later; I have restored one of the lacking graphemes by context. The text of the marginale has not been published until now.

„[ნეტარ] [არს] [კაცი], რომელი არა მივი“.

“Blessed is the man who did not fo...”.

12. The marginale is written within the bottom half of folio 1r, below marginale 11, taking into account its placement, in the hand of the scribe of marginale 6; three lines; in *Nuskhuri*; the third grapheme in line II (ლ) – in *Asomtavruli*; in red ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; the starting and end fragments of line I, the end fragment of line II, and the starting fragment of line III of the marginale are covered with restoration paper glued later; I have restored part of the concealed text by context. The text of the marginale has not been published until now.

- 1.
2. ზ ~
3. ~ ~

„[ჯუარო] პატიოსანო, შეინყა[ლე] | ფილიპე, ამ[ენ]. |
[...] პ(ა)ტ(ი)ჟს, ა(მ)ენ“.

**“O, Holy [Cross], have mercy on Philippe, amen.
[...] penalty, amen”.**

13. The marginale is written in the lower left corner of folio 1r, in the hand of the scribe of marginale 2; nine lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has not been published until now.

1. ვარდი
2. და ბესარიონ ტასია ეფე
3. ნია და რუსუდან შუ
4. უო ვა იესო ძრისტე და
5. წმინდა ღვთსმყო
6. ბელო მარიამ შუ
7. ნ დღესა განკითხვისასა
8. საუკუნოდ უკუნისამდე, ამინ
9. დე ამინ

„ვარდი / და ბესარიონ, ტასია, ეფე / ნია და რუსუდან შ(ეინყალ)ე, / უ(ფალ)ო <ვა> იესო ქრისტე და / წმინდა {ო} ღვთ{ი}სმყო / ბელო მარიამ, შ(ეინყალ)ე / ნ დღესა განკითხვისასა, / საუკუნოდ უკუნისამდე, ამინ“.

“Lord Christ and the Holy Mother of God Mary, have mercy on Vardi and Besarion, Tasya, Ephenia and Rusudan, have mercy on the Day of Last Judgment, for centuries, eternally, amen”.

14. The marginale is written within the bottom margin of folio 1v; two lines; in *Nuskhuri*; in brown ink; seperation mark: colon almost after each word; abbreviation mark: tilde. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to XV-XVI cc. The text of the marginale has not been published until now.

1. ~ ~
2. ~

„ღ(მერთ)ო, მ(ე)ცა მაღირსე ნან{ი}ლსა მოყ{უა}რეთა და მეძებელთ[ა] / შენთასა, ცოდვ{ი}ლი დ(ავი)თ ჭულ{ე}ველი“.

“God, grant me to be part of your lovers and seekers, sinful Davit Tchuleveli.”

15. The marginale is written within the bottom margin of folio 1v, below marginale 14, taking into account its placement; one line; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; seperation mark: colon is used only once; lacks abbreviation marks; by content, the marginale is linked with marginale 14. Based on palaeographic criteria, the marginale dates to XV-XVI cc. The text of the marginale has not been published until now.

[...]ო მეცა: მაღრსე

„[ღმერთ]ო, მეცა მაღ{ი}რსე“.

“God, also grant me.”

16. The marginale is written within the middle area of the right margin of folio 4r, in the hand of the scribe of marginale 2; seven lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks seperation marks; abbreviation marks: dash or a short zigzag line. The marginale contains the date – Chronikon ԹՅԹԹ (=1813). The marginale was published

twice: in 2004 by me²⁵, and in 2015 by Jost Gippert²⁶, though just partially. The latter one contains the Latin transcript of the last fragment of the Georgian text and its English translation.

1. იესო ქრისტე შუე
2. ბესარიონ მღვ
3. დელი და მო
4. მხსენებელი მის
5. სი მოიხსენე ღმერთო
6. თვესა დეკენბერსა
7. თ ქს ჩჳიზ

„იესო ქრისტე, შ(ეინწყალ)ე | ბესარიონ მღვ/დელი და მო/მხსენებელი მის/ს>ი მოიხსენე, ღმერთო. | თვესა დეკენბერსა | თ(9), ქ(რონიკონ)ს ჩჳიზ (1813 წ.)“

“Jesus Christ, have mercy on priest Besarion and, oh God, mention the ones who will mention him.

On თ (=9) December of Chronikon ჩჳიზ (=1813 AD).”

17. The marginale is written within the bottom half of the right margin of folio 8r, in the hand of the scribe of marginale 2; four lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: breve mark. The marginale was published only once in 2015 by Jost Gippert based on the original, photocopy or a digital copy. The publication contains the Latin transcript of the last fragment of the Georgian text and its English translation.²⁷

1. ღმერთო შუე ბესარ
2. იონ სანა
3. ყალი და ცოდვ
4. ილი ამინ

„ღმე{რ}თო, შ(ეინწყალ)ე ბესარ/იონ, სან<ა>/ყალი და ცოდვ/ილი, ამინ“.

“God, have mercy on Besarion, the poor and sinful one, amen.”

18. The marginale is written within the bottom margin of folio 8r, in the hand of the scribe of marginale 2; six lines; in *Mkhedruli*; grapheme I of word V in line IV (ლ) – in *Asomtavruli*; grapheme V of word III in line II (ს), grapheme II of word I in line III (ს) and grapheme II of word IX in line III (ს), grapheme III of word III in line IV (ს) and grapheme II of word V in line IV (ო) – in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash, breve mark or a short horizontal zigzag line; initially, two graphemes were written following the first two graphemes of word II in line VI (ჩყიდ), but later they were crossed out by the scribe himself; graphemes I-VI in line VI are missing due to bookworm damage. The marginale contains the date – Chronikon was ჩჳიძ (=1814). The marginale was published three times based on the original, photocopy or

25 „იესო ქრისტე, შ(ეინწყალ)ე | ბესარიონ მღვ/დელი და მო/მ<ო>ხსენებელი მის/ს>ი მოიხსენე, ღმერთო. | თვესა დეკენბერსა | თ(9). ქ(რონიკონ)ს ჩჳიზ (1813 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 179).

26 “tvesa dekembersa t k(riste)s čqyg”; “in the month of December, 9; (in the year) of Christ, 1863” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 116).

27 “gme(rt)o š(eič qal)e besarion sač qali da codvili, amin”; “God, have mercy on Besarion, poor and sinful. Amen!” (Idem, 120).

a digital copy: the first time in 2002 by me²⁸, the second time in 2004 also by me²⁹, and the third time in 2015 by Jost Gippert³⁰. The latter one contains the Latin transcript of the last fragment of the Georgian text and its English translation.

1. წმინდანო მამან<ნ>ო, ვინაც იხილოთ წმინდა და სასულიერო წიგნი
2. ესა ბევრგან დამი ლუღი იყო მრავალგზის ვთვალე დ გავახსლე მეცა ვევედრე
3. უ ამის მწერლის და მკითხველისათვის მეცა შენდობა მიბძანეთ რ~
თქვენცა შენ
4. ნდობილ იყვნეთ უს მიერ ი~ და ცხოველსმყოფელ ჯვარო ქრისტესო
საფლაო ქრსტე
5. [-----] საფლაო ქრისტესო შენ ბსარიო
6. ნ. ქს ჩჰიდ

„წმინდანო მამან<ნ>ო, ვინაც იხილოთ წმინდა და სასულიერო წიგნი | ესე, ბევრგან დამლაღული იყო. მრავალგზის ვთვალე დ გავაჩახლე. მეცა ვევედრე | უ(ფალს)ა ამის მწერლის და მკითხველისათვის. მეცა შენდობა მიბძანეთ, რ(ათ)ა თქვენცა შენ/ნდობილ იყვნეთ უ(ფლი)სა მიერ. ლ(მერთ)ო და ცხოველსმყოფელ ჯვარო ქრისტესო, საფლა(ვ)ო ქრ(ი)სტე(ს)ო, | [-----] <საფლაო ქრისტესო> შეიწყალე ბ(ე)სარიონ. ქ(რონიკონ)ს ჩჰიდ (1814 წ.)“.

“Holy fathers, those who will see this holy and spiritual book; it was extensively eaten by worms. Many times, I had the intention and [finally] restored it. And I have implored God on behalf of its scribe and reader. Grant me forgiveness so that you too may achieve forgiveness from

28 „წმინდანო მამან<ნ>ო, ვინაც იხილოთ, წმინდა და სასულიერო წიგნი ესე ბევრგან დამლაღული იყო, მრავალგზის ვთვალე დ(ა) გავაჩახლე. მეცა ვევედრე უ(ფალს)ა ამის მწერლის და მკითხველისათვის, მეცა შენდობა მიბძანეთ, რ(ათ)ა თქვენცა შენ<ნ>დობილ იყვნეთ უ(ფლი)სა მიერ. ლ(მერთ)ო და ცხოველს მყოფელ ჯვარო ქრისტესო, <საფლაო ქრსტე> [-----] საფლაო ქრისტესო, შეიწყალე ბ(ე)სარიონ. ქ(რონიკონ)ს ჩჰიდ (1814 წ.)“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაწი გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 94-95).

29 „წმინდანო მამან<ნ>ო, ვინაც იხილოთ, წმინდა და სასულიერო წიგნი | ესე ბევრგან დამლაღული იყო, მრავალგზის ვთვალე და გავაჩახლე. მეცა ვევედრე | უ(ფალს)ა ამის მწერლის და მკითხველისათვის, მეცა შენდობა მიბძანეთ, რ(ათ)ა თქვენცა შენ<ნ>დობილ იყვნეთ უ(ფლი)სა მიერ. ლ(მერთ)ო და ცხოველს მყოფელ ჯვარო ქრისტესო, <საფლაო ქრსტე> | <[...]> საფლაო ქრისტესო, შეიწყალე ბ(ე)სარიონ<ნ>. ქ(რონიკონ)ს ჩჰიდ (1814 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 176-177. Cfr.: გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 865-866).

30 “*č mindano mamano vinac ixilet č minda da sasuliero č igni | ese bevrġan damġiluli iġo. mravalġzis vtvale davakāzme. meca vedvedre | u(pals)a amis mē erlis da mġitxvelisatvis. meca šendobas (?) mibzanet r(ayt) a tkuenca šen|dobil iġvnet u(pli)sa mier. Ġ(mert)o da cxovels-mġopelo, žvaro kristešo, saplao kriste|/so|, *****, saplao kristešo, s(eicqal)e besario|ni k(riste)s (?) č ġ yd | ġme(rt)o š(eicqal)e besarion sacqali da codvili, amin*”; “Holy fathers, you who have seen this holy and spiritual book (before): | it was extensively eaten by worms (?). Many times I have considered restoring it. And I have implored | God for its writer and reader. Grant me forgiveness so that you, too, may | achieve forgiveness from the Lord. God and Redeemer, Christ’s Cross, Christ’s Sepulcher, | *****, Christ’s Sepulcher, have mercy on me, | Besarion, (in the year) of Christ 1864. | God, have mercy on Besarion, poor and sinful. Amen!” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 115).

the Lord. Oh God, the True Cross of Christ, Christ's Sepulcher, [-----], Christ's Sepulcher, have mercy on Besarion.

Chronikon was ჩჳიდი (=1814 AD)".

19. The marginale is written within the bottom margin of folio 10r, in the later hand that copied the content; two lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; each line ends with a colon followed by a comma; abbreviation mark: tilde; the upper parts of graphemes II and III (6ს) of word VIII in line I, and of grapheme II of word IX in line I (6) are covered with restoration paper glued later; grapheme V of word III in line II (ბ) and grapheme I of word IV in line II (ბ) are missing due to bookworm damage. The text of the marginale has not been published until now.

1. ~ ~ ~ ~ ~ რ რ რ რ რ
2. ~ ~ ~ ~ ~

6. | „ფარ(ე)მ(უ)ზაშვი(ი)ლსა ს(ა)ბ(ა)ს და მისთა დედა-მ(ა)მ(ა)თა შ(ე)უნდ(ნ)ეს ლ{მერტმა}
და ვინცა შენდ(ო)ბ(ა) ბრძანოთ, თქ(უ)ნცა შე(ე)გ(ინდ)ნ(ე)ს ლ{მერტმა}ნ<ე>“.

*“God, forgive [sins] to Paremuzashvili Saba and his mother and father.
And let the one who grants forgiveness, be also forgiven by God”.*

20. The marginale is written within the bottom margin of folio 17r, in the hand of the scribe of marginale 6; one line; in *Niskhuri*; the first grapheme – a large capital letter (მ); in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; the right segment of grapheme VI (6) and the left segment of grapheme VII (ე) are obscured by inkblot (?). Text of the marginale has not been published until now.

მ ~
„მიწსენე სიტყ(უ)ა“.

“Mention to me a word”

21. The marginale is written within the bottom margin of folio 18v; four lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; the text starts with stylized Ch.; the bottom fragments of graphemes I-IV of word III in line I (ადგლ), the left fragment of grapheme III of word V (ფ), the right fragment of grapheme I of word VIII and graphemes II and III, two graphemes of word II in line II, the left fragment of grapheme II of word III (ლ), the bottom right fragment of grapheme I of word V (შ) and grapheme III of word VII, graphemes I and II in line III, graphemes I and II of word I in line IV, graphemes III and VI of word III, the top right fragment of grapheme VII (ო) and bottom left fragment of grapheme VIII (ს) are missing due to ink fading; I have reconstructed the missing graphemes by context. Based on palaeographic criteria and taking into account the timeline of activities of a historical person mentioned in the marginale – Ioseb Khuntisdze, the Superior of the Church of the Holy Sepulcher, the marginale can be dated to the second half of the XV century.³¹ The marginale was published three times based on the original, photocopy or a digital copy: the first

31 See details concerning the date of the marginale in my article „წმიდა მღვდელმონაძე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, published in vol. II of this book.

23. The marginale is written within the bottom half of folio 28v, within the left column of the main text, across the mid and right segments of line XIII, in the hand of the scribe of marginale XXII; one line; in *Nuskhuri*; the both graphemes of the first word (ქე) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde or a fullstop. The text of the marginale has not been published until now.

ქეჲ ლავრენტი

„ქ(რისტე), შ(ეინყალ)ე ლავრ{ე}ნტი“.

“Christ, have mercy on Lavrenti”.

24. The marginale is written within the bottom half of folio 29v; five lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I (ჱ) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; the text ends with three dots; abbreviation mark: tilde or dash. According to palaeographic criteria, the marginale can be dated to the XV-XVI cc. The text of the marginale has not been published until now.

1. ჱ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~ ~

„ჱ, საქმე ს(ა)კვრე(ე)ლო, | კ(ურთ)ხ(ეულ) (ა)რს კ(ა)ცთმ(ო)ყ(უა)რ(ე)ბ(ა)ჲ შ(ე)ნი, ღ(მერთ)ო | ჩ(უენო ქ(ე)შმარი)ტო, | ა(მე)ნ“.

“Oh, the wonderful work. Blessed is the kindness of yours towards the people, our true God, amen”.

25. The marginale is written in the middle of the right margin of folio 30r, in the hand of the scribe of marginale XXII; five lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes of the first word in line I (ქე) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation mark: fullstop is used only once; abbreviation mark: tilde or fullstop. The marginale contains the date – ჩჳჰ (=1806). The text of the marginale has not been published until now.

1. ქეჲ ლავრენტი
2. ლავრენტი
3. უღირსი ბერი
4. იმერელი გოგელიძე
5. ჩჳჰ

„ქ(რისტე), შ(ეინყალ)ე | ლავრენტი, | უღირსი ბერი, | იმერელი, გოგელიძე. | ჩჳჰ(1806 წ.)“.

“Christ, have mercy on Lavrenti, unworthy monk, Gogelidze from Imereti,³⁷ ჩჳჰ (=1806)”.

26. The marginale is written within the bottom half of folio 30r, within the area between columns of the text, and across the bottom margin, in the hand of the scribe of marginale 22; eight lines; in *Mkhedruli*; the

37 Translator’s note: see the note 33.

both graphemes in line I (ქე) and grapheme I of word III in line VII (ა) – in *Asomtavruli*; the sole grapheme of the last word in line (ო) – in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; separation mark: the fullstop is used only once; abbreviation marks: tilde or a fullstop; the marginale contains the date – ԲՅՅ (=1806 AD). The text of the marginale has not been published until now.

1. ქ~ი
2. შ~ე
3. ფ~დ
4. ცოდვლი
5. ბერი არა ღირსი არა თუ
6. მღვდლობისა არამედ არცაღა თუ
7. ღორთა მწყესობისა. ო~დ შ~ე მე ~
8. ԲՅՅ

„ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე | ფ(რია)დ | ცოდვ(ი)ლი | ბერი, არა ღირსი არა თუ | მღვდლობისა, არამედ არცაღა თუ | ღორთა მწყესობისა, ა(რამე)დ შ(ეინყალ)ე მე, ო(ცვალო). |
ԲՅՅ (1806 წ.)“.

“Christ, have mercy on a wretched, sinful monk, not worthy of being not only a priest, but even of being a pig shepherd. Have mercy on me, my Lord.

ԲՅՅ (=1806)“.

27. The marginale is written within the bottom half of folio 31v, within the area between columns of text, and across the bottom margin, in the hand of the scribe of marginale 23; five lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes in line I (ქე) – in *Asomtavruli*; the sole grapheme of the last word in line (ო) – in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; separation mark: the fullstop is used only once; abbreviation marks: tilde or a fullstop. The text of the marginale has not been published until now.

1. ქ~ი
2. შ~ე
3. ცო~ლი
4. ბერი იმერელი
5. ლავრენტი

„ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე | ცო(დვი)ლი | ბერი, იმერელი | ლავრენტი“.

“Christ, have mercy on the sinful monk, Lavrenti from Imereti”³⁸.

28. The marginale is written within the bottom margin of folio 33r, by the graphical images of the Mother of God and Christ, in the hand of the scribe of marginale 24; one line; in *Nuskhuri*; in dark red ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash or tilde. The text of the marginale was published twice based on the original, photocopy or a digital copy of the manuscript: the first time in 2002 by me³⁹, and the second time – in 2004 also by me⁴⁰.

38 Translator’s note: see the note 33.

39 „შ(ეინყალ)ე, ქ(რისტე)“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერგილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 105).

40 „შ(ეინყალ)ე, ქ(რისტე)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

~ ~

„შ(ე)მინყალ)ე ქ(რისტ)ე“.

“Christ, have mercy on me”.

29. The marginale is written within the bottom half of folio 33v, upside down; one line; in *Mkhedruli*; in red ink; separation mark: three dots after each word; abbreviation mark: a small loop. According to palaeographic criteria, the marginale can be dated to the XVI-XVII cc. The text of the marginale has not been published until now.

ლჴ. აცხოვნე. გოგელა. ამინ.

„ლ(მერთო), აცხოვნე გოგელა, ამინ“.

“Lord, grant eternal life to Gogela, amen”.

30. The marginale is written within the bottom margin of folio 39r, in the hand of the scribe of marginale 2; five lines; in *Mkhedruli*; grapheme II of word III in line V – in *Nuskhuri*; in black ink; separation marks: a fullstop or a short horizontal zigzag line here and there; abbreviation marks: dash or a short horizontal zigzag line. The text of the marginale was published once based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript – in 2002 by me.⁴¹

1. ჳი რომელმან ავაზაკს სამოთხისა კარი განუღე კაცთ
2. მოყვარეო ჳი მეუფეო უფალო იესო ქრისტე ღმერთო-
3. ჩვენო სიცრუვისა სოფლისა მიერ დაბრმავებული მონა
4. შენი ბე ბესარიონ შჲ უფალო სასუფეველსა. შენსა
5. მოიხსენე უფალო. იჴ

„ჳი, რომელმან ავაზაკს სამოთხისა კარი განუღე, კაცთ/მოყვარეო, ჳი, მეუფეო, უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო | ჩვენო, სიცრუვისა სოფლისა მიერ დაბრმავებული მონა | შენი <ბე> ბესარიონ შ(ე)მინყალ)ე, უფალო, სასუფეველსა შენსა | მოიხსენე, უფალო ღ(მერთო)“.

“You who opened the paradise gates to the thief, the Lover of Mankind, oh Lord, Jesus Christ, our God, have mercy on your slave Besarion, blinded by the lies of this world. Lord, mention him in the Kingdom of Heaven, Lord God”.

31. The marginale is written in the central and right sections of the top margin of folio 39v, in the hand of scribe of marginale 2; four lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation mark; abbreviation mark: a short horizontal zigzag line. The text of the marginale has not been published until now.

1. იხილეთ საკვირველება და კაცთმოყვარება
2. გლვთისა ჳი ღიღო მეუფეო შჲ ბესარიონ მოყვსითეთ

41 „ჳ(ო)ი, რომელმან ავაზაკს სამოთხისა კარი განუღე, კაცთ/მოყვარეო, ჳ(ო)ი, მეუფეო, უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო | ჩვენო, სიცრუვისა სოფლისა მიერ დაბრმავებული მონა | შენი <ბე> ბესარიონ შ(ე)მინყალ)ე, უფალო. სასუფეველსა შენსა | მოიხსენიე, უფალო ღ(მერთო)“ (Idem, 179).

3. რთ შე უ
4. უო

„იხილეთ საკვირველება და კაცთმოყვარება / მღვთისა.

ჰი, დიდო მეუფეო, შ(ეინყალ)ე ბესარიონ, მოყვ{ა}სით<თ>უ/რთ, შ(ეინყალ)ე, <უ> / უ(ფალ)ო“.

“Note wonders and love of mankind displayed by God.

Hei, Big Lord, have mercy on Besarion, together with the fellow men, Lord have mercy”.

32. The marginale is written within the upper half of the left margin of folio 39v, in the hand of the scribe of marginale 22; four lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has not been published until now.

1. იხილ
2. ეთ სა
3. კვრვ
4. ლეზა ლ~ა

„იხილ/ეთ სა/კვ{ი}რვ{ე}/ლეზა ლ(მრთის)ა“.

“See wonders of God”.

33. The marginale is written within the upper half of the left margin of folio 39v, below marginale 32, in the hand of the scribe of marginale 23; one line; in *Mkhedruli*; the sole grapheme in the last word (ო) – in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash or fullstop. The text of the marginale has not been published until now.

ლავრენტი შე ~

„ლავრენტი შ(ეინყალ)ე, ო(კვფალო)“.

“Lord, have mercy on Lavrenti”.

34. The marginale is written within the bottom half of folio 39v, within the area between columns of the text, and across the bottom margin, in the hand of the scribe of marginale 22; four lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes in line I (ქე) – in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; separation mark: fullstop here and there; abbreviation marks: dash, tilde, or a fullstop. The marginale contains the date ԲՄԶ (=1806). The text of the marginale was published twice based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript – in 2002 by me⁴², and the second time in 2004, also by me⁴³.

1. ქ~ქ
2. შ~ე
3. ც~ლი ლავრენტი
4. ქორიკ~ი. ԲՄԶ.

42 „ქრისტე, შ(ეინყალ)ე ც(ოდვი)ლი ლავრენტი ქორავა“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 113).

43 „ქრისტე, | შ(ეინყალ)ე | ც(ოდვი)ლი ლავრენტი. | ქორ(ონ)იკ(ონ)ი ԲՄԶ (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

„ქ(რისტ)ე, | შ(ეინყალ)ე | ც(ოდვი)ლი ლავრენტი. |
ქორ(ონ)იკ(ონ)ი (ან ქორიკ(აც)ი) ԲՄՅ (1806 წ.)“.

**“Christ, have mercy on sinful Lavrenti.
Chronikon(?) was ԲՄՅ (=1806)”.**

35. The marginale is written in the middle area of folio 41r, on both sides of the right colimn, in the hand of the scribe of marginale 22; four lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes in line I (ქე) – in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; seperation mark: fullstop is used only once; abbreviation marks: tilde, or a fullstop. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published once – in 2004 by me.⁴⁴

1. ქ~
2. შ~ ||
3. ლავრენ
4. ტი. ბერი
5. ც~ლი

ქ(რისტ)ე, | შ(ეინყალ)ე || ლავრენ|ტი ბერი, | ც(ოდვი)ლი“.

“Christ, have mercy on sinful Lavrenti”.

36. The marginale is written in the lower area of the right margin of folio 41r, in the hand of the scribe of marginale 22; ten lines; in *Mkhedruli*; grapheme I of word I in line IX (ლ) – in *Asomtavruli*; graphemes VI and VII of word III in line VI (ჴა) and grapheme II of word I in line IX (ო) – in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; seperation marks: fullstop or three dots here and there; the text ends with dash; abbreviation marks: tilde, or a fullstop. The text contains the date – chronikon(?) ԲՄՅ (=1806). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published once – in 2004 by me.⁴⁵

1. წმინდანო და პატიოსანო
2. მამანო ვნაც იხილოთ და
3. ღირს იქნეთ კითხვად სულ
4. თა განმანათლებელისა
5. ამის წიგნისა მადლობდეთ
6. ღ~ და გულის ~ ჴყ~ათ
7. ძალი. სიტყვათა ამათ
8. და მოწყალეა ღ~
9. ი~ შ~ ბერი იმერელი ცოლი
10. ლავრენტი. Բ.Մ.Յ-

⁴⁴ „ქ(რისტ)ე, შ(ეინყალ)ე ლავრენ|ტი ბერი | ც(ოდვი)ლი“ (Idem).

⁴⁵ „წმინდანო და პატიოსანო | მამანო, ვინაც იხილოთ და | ღირს იქნეთ კითხვად სულ|თა განმანათლებელისა | ამის წიგნისა, მადლობდეთ | ღ(მერთს)ა და გულის ჴ{მ}ა ჴყა(ვ)თ | ძალი სიტყვათა ამათ | და მოწყალეა ღ(მრთი)სა. | ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ბერი იმერელი, ც(ოდვი)ლი | ლავრენტი. Բ.Մ.Յ (1806 წ.)“ (Idem).

„წმინდანო და პატიოსანო / მამანო, ვჳინაც იხილოთ და / ღირს იქნეთ კითხვად
სულ / თა განმანათლებელისა / ამის წიგნისა, მადლობდეთ / ღ(მერთის)ა და გულისჳ(მა)²
ჰყავ(ვ)თ / ძალი სიტყვათა ამათ / და მოწყალება ღ(მერთის)ა. /
ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ბერი იმერელი, ცოჴდვილი / ღვაგრენტი.
ჩჳ3 (1806 წ.)“.

“Saintly and holy fathers, who will see and become worthy of reading this book which is enlightener of souls, give thanks to God and regard the strength of these words and of God’s mercy.

**God, have mercy on Imeretian⁴⁶ monk, sinful Lavrenti
ჩჳ3 (=1806).”**

37. The marginale is written within the bottom margins of folios 41v and 42r, in the hand of the scribe of marginale 2; four lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes of word III in line III (ქე) – in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; the text ends with dash; abbreviation marks: dash, breve mark or tilde; The marginale contains the date – chronikon ჩჳიზ (=1813). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published once – in 2002 by me.⁴⁷

1. შეინყალე უფალო გლაზაკი და ცოდვილი ბესარიონ
2. მღვდელი სასუფეველსა შენსა მოიხსენე მეუფეო
3. უო იესო ~ და უე აღმოგითხველნო მამანო 41v || 42r
4. უბძანეთ შენდობა ბესარიონს რათა
5. თქვენცა შენდობილ იყვენეთ უფლისა მიერ
6. ან და საუკუნოდ უე ამინ ჩჳიზ

„შეინყალე, უფალო, გლაზაკი და ცოდვილი ბესარიონ / მღვდელი, სასუფეველსა
შენსა მოიხსენე, მეუფეო, / უ(ფალ)ო იესო ქ(რისტ)ე და შ(ეინყალ)ე.
აღმოგითხველნო მამანო, ^{41v} / ^{42r} უბძანეთ შენდობა ბესა<ს>რიონს, რათა / თქვენცა
შენდობილ იყვენეთ უფლისა მიერ, / ან და საუკუნოდ უ(კუნისამდე)ე, ამინ.
ჩჳიზ (1813 წ.)“.

„God, have mercy on poor and sinful priest Besarion. Mention him in your heaven and have mercy on him, Lord, Jesus Christ the God.

The fathers who read this, say [a prayer] for forgiveness of Besarion, to be forgiven in return by God for now and ever and ever, amen.

ჩჳიზ (=1813)“.

38. The marginale is written within the bottom margin of folio 56r, in the hand of the scribe of marginale 2; seven lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: fullstop here and there; abbreviation marks: dash, short zigzag line or fullstop. The marginale contains the date – Chronikon ჩჳიზ (=1813). Based on the original,

⁴⁶ Translator’s note: ‘Imeretian’ stands for an individual from Imereti, province of Georgia.

⁴⁷ „შეინყალ(ე), უფალო, გლაზაკი და ცოდვილი ბესარიონ / მღვდელი. სასუფეველსა შენსა მოიხსენე, მეუფეო, / უ(ფალ)ო იესო ქ(რისტ)ე და შ(ეინყალ)ე. აღმოგითხველნო მამანო, / უბძანეთ შენდობა ბესა<ს>რიონს, რათა / თქვენცა შენდობილ იყვენით უფლისა მიერ, ან და საუკუნოდ უ(კუნისამდე)ე, ამინ. ჩჳიზ (1813 წ.)“ (Idem, 179).

photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginales was published twice – the first time in 2002 by me⁴⁸, the second time in 2004 by me.⁴⁹

1. იესო ქრისტე შუე ბესარიონ ყოველთა კაცთა უსაწყა
2. ლოკელსი მყოხებითა ღვთისმშობელისათა შემინყალე მე ცოდვი
3. ლი უო იესო ქრისტე ღო ჩვენო ჭი წა ესე წიგნი მზით დავ
4. შალე ღავამზეურე მრავალგზის ჩავიკითხე. მხილველნი ამისნი შუე
5. ღმო გ ბატონო მამანო წო ბრძანეთ ბესარიონს შენდობა
6. და ღმერთი თქენცა შეგინდობს ამინ
7. ჩჳიზ

„იესო ქრისტე, შეინყალე ბესარიონ, ყოველთა კაცთა უსაწყა/ლობელესი.
მეოხებითა ღვთისმშობელისათა, შემინყალე მე, ცოდვი/ლი, უ(ფალ)ო იესო ქრისტე,
ღ(მერთ)ო ჩვენო.

ჰი, წ(მიდ)ა ესე წიგნი მზით დავ/შალე, დავამზეურე, მრავალგზის ჩავიკითხე.

მხილველნი ამისნი შეინყალე, | ღმ(ერთ)ო.

<ბ> ბატონო მამანო წ(მიდან)ო, {უ}ბრძანეთ ბესარიონს შენდობა | და ღმერთი თქვენცა შეგინდობს, ამინ. |
ჩჳიზ (1813 წ.).“

“Jesus Christ, have mercy on Besarion, the most pitiful one among the men. With the assistance of the Mother of God, have mercy on me, the sinner, Lord Jesus Christ, our God.

I dismantled this holy book, aired it, read many times. God, have mercy on those who saw this.

Holy fathers, say [a prayer] for forgiveness of Besarion, and let God forgive you as well, amen.

ჩჳიზ (=1813)“.

39. The marginales is written in the middle of the right margin of folio 76r; twenty lines; in *Nuskhuri*; grapheme I of word I in line I (y) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation marks: fullstop or colon here and there; the text ends with colon and dash; abbreviation marks: dash or tilde. According to palaeographic criteria and taking into account chronology of activities of Ambrose, a historical person mentioned in the marginales, the latter can be dated to ca. 1501⁵⁰. The text of the marginales has not been published until now.

48 „წ(მინდ)ა ესე წიგნი მზით დავშალე, დავამზეურე, მრავალგზის ჩავიკითხე... ბატონო მამანო წ(მინდან)ო, {უ}ბრძანეთ ბესარიონს შენდობა და ღმერთი თქვენცა შეგინდობს, ამინ. ჩჳიზ (1813 წ.)“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 103).

49 „იესო ქრისტე, შეინყალე ბესარიონ, ყოველთა კაცთა უსაწყა/ლობელესი. მეოხებითა ღვთისმშობელისათა შემინყალე მე, ცოდვი/ლი, უ(ფალ)ო იესო ქრისტე, ღ(მერთ)ო ჩვენო. ჰ(ო)ი, წ(მიდ)ა ესე წიგნი მზით დავ/შალე, დავამზეურე, მრავალგზის ჩავიკითხე. მხილველნი ამისნი შეინყალე, | ღმ(ერთ)ო. <ბ> ბატონო მამანო წ(მიდან)ო, {უ}ბრძანეთ ბესარიონს შენდობა | და ღმერთი თქვენცა შეგინდობს, ამინ. | ჩჳიზ (1813 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 179. Cfr.: გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია*, 865-866).

50 See the details in my article concerning the date of the marginales „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, published in vol. II of this book.

1.	ყ	~	~	~	~
2.	~	~		~	
3.	~		~	~	
4.					
5.			~		
6.				~	
7.		~			
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.				~	
15.					
16.					
17.		~			
18.	~				
19.					
20.		~		~	

„ყ(ოვლა)დნ(მიდა)ო ღ(მრთ)ისმშ(ო)ბ(ელ)ო, | მ(ეო)ხ მ(ე)ყ(ა)ვ წ(ინაშ)ე ძისა | შ(ე)ნისა
 ყ(ოვლ)ით ც(ო)დვ|ით აღსჯ(ა)ვსესა | და ღონებ(უ)ლსა, სა|ბრჯ(ა)ლოსა და ყ(ოვე)ლ|თა კ(ა)
 ცთა | უცჯ(ო)დვ|ილე|სს|ა ოდესმე ყოფილსა, | შავ-საწყლობელ|სა ამბროსეს, რ(აჲთ)ა
 | არ|ა მივ|ეცე ც(ე)ცხლ|სა ს(აუ)კ(უ)ნ(ო)სა, მს|გჯ(ა)ვსად სჯ(ა)ქმ|ეთა წ(ე)მთა ბ(ო)რ(ო)
 ტთა“.

“The Most Holy Mother of God, [I ask to] intercede before your Son for miserable Ambrose, who is full of sin and worry, the pitiful and the most sinful man that ever lived, save from being thrown into the eternal fire in punishment for my evil deeds”.

40. The marginale is written in the middle of the left margin of folio 79v. In the hand of the scribe of marginale 24; ten lines; in *Nuskhuri*; in dark red ink; lacks separation marks; the text ends with colon and dash; abbreviation marks: dash or tilde. The text of the marginale has not been published until now.

1.	~	~	~	~	~
2.					
3.		~		~	
4.		~		~	
5.					
6.	~				
7.					
8.					
9.					
10.					

„ქ(რისტე)ე, ღ(მერთ)ო ყ(ოვლა)დმ(ო)ნყ(ა)ლ(ე)ო, შ(ე)მინყალ(ე) მე, არა/ღირსი შენყა} ლქე}ბისა, | ც(ო)დვ(ი)ლი დ(ია)კ(ო)ნი | და გ(ლა)ხ(ა)კი ს(უ)ლ/ითაჲ | ს(ვ)მეო)ნ, | აქმე}ნ“.

“Christ the God , have mercy on me, the one not deserving mercy, the sinful Deacon and the poor soul, Svimeon, amen”.

41. The marginale is written in the middle of the left margin of folio 80v, within the circle of the initial grapheme (ლ) of the main text, in the hand of the scribe of marginale 24; two lines; in *Nuskhuri*; in dark red ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash or tilde. The text of the marginale has not been published until now.

1. ~ ~
2. ~ ~

„რ(ომე)ლსა იტყ(ვ)ს: | „ო(ვფალო), ჩ(ე)მო“.

“Who says: my God”.

42. The marginale is written in the middle and right areas of the bottom margin of folio 81r, in the hand of the scribe of marginale 2; four lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: fullstop is used only once; abbreviation marks: dash, tilde or a short zigzag line. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice: the first time – in 2004 by me⁵¹, and the second time – in 2015 by Jost Gippert⁵². The latter one contains the Latin transcript of the last fragment of the Georgian text and its English translation.

1. ღმერთო სამეხით დიდებულო და ცხოვლსყოფელო ჯვარო
2. ქრისტესო შე ბესარიონ სანყალი ამ წერილის მხილველნ
3. ნი შენ ღწ და შენდობის. ბძანებელი შოს ღწ
4. ამინ

„ღმერთო, სამეხით დიდებულო და ცხოველსყოფელო ჯვარო | ქრისტესო, შ(ე)მინყალ(ე) ბესარიონ სანყალი.

ამ წერილის მხილველნ<ნ>ი შ(ე)მინყალო)ს ღ(მერთმა)ნ და შენდობის ბძანებელი შ(ე)მინყალო)ს ღ(მერთმა)ნ, ამინ“.

“God, exalted with the Trinity and the Life-Giving Cross of Christ, have mercy on pitiful Besarion.

May God pardon the readers of this text and may God pardon those who will grant forgiveness, amen”.

51 „ღმერთო, სამეხით დიდებულო და ცხოველსყოფელო ჯვარო | ქრისტესო, შ(ე)მინყალ(ე) ბესარიონ სანყალი. ამ წერილის მხილველნ<ნ>ი შ(ე)მინყალო)ს ღ(მერთმა)ნ და შენდობის {მ}ბძანებელი შ(ე)მინყალო)ს ღ(მერთმა)ნ, | ამინ“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 179).

52 “gmerto samebit didebulo da cxovels-mqopelo, žvaro kristeso, š(eic qal)e besarion sac qali am c. erilis mxilveln[i]ni š(eundo)s ġ(mertma)n da šendobisbzanebeli š(eundo)s ġ(mertma)n amin”; “God, exalted with the Trinity and Redeemer, Christ’s Cross, have mercy on pitiful Besarion! May God pardon the reader[s] of this note and may God pardon him who grants forgiveness. Amen!” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 115).

43. The marginale is written in the middle of the left margin of folio 83v, in the hand of the scribe of marginale 24; three lines; in *Nuskhuri*; in dark red ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash or tilde. The text of the marginale has not been published until now

1. . ჭ ~ ~ ~
2. ~
3. ~

„მ, ს(უ)ლი ახოვ(ა)ნი, რ(ომელმან) | ესე გ(უ)ლისწ(მ)ა ყოს | კ(უა)ლად“.

“Stalwart soul which will perceive it again”.

44. The marginale is written within the bottom area of the left margin of folio 84v, in the hand of the scribe of marginale 24; three lines; in *Nuskhuri*; in dark red ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash or tilde. The text of the marginale has not been published until now.

- 1.
2. ~
3. ~ ~

„ეგრეთვეო, ასრე | იტყვს, პატრო(ნო) | ჩ(ე)მო მკითხვე(ე)ლო“.

“In the same way’, will be said, my reading patron”.

45. The marginale is written within the mid and right areas of the bottom margin of folio 85v, in the hand of the scribe of marginale 21; three lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash or tilde; a strip of restoration paper is glued over the final fragment of the marginale. I have restored the concealed text fragment by context. The text of the marginale has not been published until now.

~ ~ ~

„ლ(მერთ)ო, შეიწყ(ა)ლეს ს(უ)ლი იოსებ მოძღ(უ)რისა, აღდგომელ[ისა]“.

“God, have mercy on the soul of Ioseb, Superior of the Holy Sepulcher”.

46. The marginale is written in the middle of the right margin of folio 94v, below a graphical image of a saint's head, in the hand of the scribe of marginale 24; seven lines; in *Nuskhuri*; grapheme I in line I (¥) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; line III ends with colon, and the text ends with three dots; abbreviation marks: dash or tilde. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice – the first time in 2002 by me⁵³, and the second time in 2004, also by me⁵⁴.

53 „მ ჩ(ე)მდა ს(ა)წყ(ა)ლობ(ე)ლისა ამ(ა)ს, რამე ვყო, მ(ა)რთლ(ა)მსაჯ(უ)ლო ქ(რისტ)ე ლ(მერთ)ო, ნუ დამს<(ა)>ჯი, ა(რამე)დ შ(ე)მიწყ(ა)ლეს“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 105).

54 „მ(ოი) ჩ(ე)მდა ს(ა)წყ(ა)ლობ(ე)ლისა ამ(ა)ს, | რამე ვყო, მ(ა)რთლ(ა)მსაჯ(უ)ლო ქ(რისტ)ე | ლ(მერთ)ო, ნ<ო>(ა)ს<ა>ჯი, | ა(რამე)დ შ(ე)მიწყ(ა)ლეს“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

1. ჭ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~ ~ ~
5. ~ ~ ~ ~ ~
6. ~ ~ ~ ~ ~
7. ~ ~ ~ ~ ~

„მ, ჩ(ე)მდა ს(ა)წყ(ა)ლობ(ე)ლისა ამ(ი)ს, | რამე ვყო, მ(ა)რთ(ლ)მს(ა)ჯ(უ)ლო, ქ(რისტ)ე
| ღ(მერთ)ო, ნუ დამს(ა)ჯი, | ა(რამე)დ | შ(ემიწყალ)|ე“.

“Woe, poor me, I have to do something. Judge Christ the God, don’t punish me but have mercy on me”.

47. The marginale is written in the middle of the right margin of folio 120r, in the hand of the scribe of margianale 39; eleven lines; in *Nuskhuri*; the first two graphemes in line I (ვა) and grapheme I in line V (ო) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; line IV ends with colon, and the text ends with colon and dash; abbreviation marks: dash or tilde. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice – the first time in 2002 by me⁵⁵, and the second time in 2004, also by me⁵⁶.

1. ზ~ ~ ~ ~ ~
2. ~ ~ ~ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~
4. ~ ~ ~ ~ ~
5. ო~ ~ ~ ~ ~
6. ~ ~ ~ ~ ~
7. ~ ~ ~ ~ ~
8. ~ ~ ~ ~ ~
9. ~ ~ ~ ~ ~
10. ~ ~ ~ ~ ~
11. ~ ~ ~ ~ ~

„ვაჲ მე, ყ(ოვლ)ით | ც(ო)დვით | სავსესა | ამბრ(ო)ს(ე)ს. |
ო(ვფალ)ო ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ე, | მოიხსენე ს(ულ)ი | პ(ა)ტრ(ო)ნისა ქა|იხოსროსი |
წყალობით | ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლსა | შ(ე)ნსა“.

“Woe is me, the sinful Ambrose.

Jesus Christ the God, mention the soul of the feudal lord Kaikhosro with benevolence in your kingdom”.

55 „ვაჲმე ყ(ოვლ)ით ც(ო)დვით სავსესა ამბრ(ო)ს(ე)ს. ო(ვფალ)ო ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ე, მოიხსენე ს(ულ)ი პ(ა)ტრ(ო)ნისი ქაიხოსროსი წყ(ა)ლობით ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლსა შ(ე)ნსა“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 102).

56 „ვაჲ მე ყ(ოვლ)ით | ც(ო)დვით | სავსესა | ამბრ(ო)ს(ე)ს, | ო(ვფალ)ო ი(ეს)ჲ ქ(რისტ)ე, | მოიხსენე ს(ულ)ი | პ(ა)ტრ(ო)ნისი ქა|იხოსროსი | წყ(ა)ლობით | ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლსა | შ(ე)ნსა“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 181).

48. The margianale is written in the middle and right areas of the bottom margin of folio 120r, in the hand of the scribe of margianale 2; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash or a short zigzag line. The scribe had crossed grapheme ს written in the beginning of the margianale. The text of the margianale has not been published until now.

1. სასუფევეველსა შენსა მოიხსენე უფალო და შეი/წყ(ა)ლე საწყალობელი ბესარიონ და მეცა შემინყალებ, უ(ფალო)ო“.
2. წყალო სანყალობელი ბესარიონ და მეცა შეი უო

„სასუფევეველსა შენსა მოიხსენე, უფალო და შეი/წყ(ა)ლე საწყალობელი ბესარიონ და მეცა შემინყალებ, უ(ფალო)ო“.

“Oh Lord, mention in your kingdom and have mercy on pitiful Besarion and have mercy on me as well, oh Lord”.

49. The margianale is written in the right area of the bottom margin of folio 129r, in the hand of the scribe of margianale 2; seven lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the margianale was published once – in 2004 by me⁵⁷.

1. ბესარიონ შეი
2. წყალოს ღმერ
3. თმან ამინ ამ
4. შენდობის მბრ
5. რძანაბელი შს
6. ღმერთმან
7. ამინ

„ბესარიონ შეი/წყალოს ღმერ/თმან, ამინ.
ამ | შენდობის მბრ/ <რ>ძანებელი შ(ე)ინყალოს | ღმერთმან, | ამინ“.

**“God, have mercy on Besarion, amen.
God have mercy on the one who asks for pardoning, amen”.**

50. The margianale is written in the middle area of the bottom margin of folio 154r, in the hand of the scribe of margianale 3; unfinished; one line; in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation mark: colon is used only once; lacks abbreviation marks. According to palaeographic criteria, the margianale can be dated to XV-XVI cc. The text of the margianale has not been published until now.

იჲოჲფჲ. კჲ

„ღმერთ{ო}, მი“.

“God, ... ”.

51. The margianale is written within the bottom margin of folio 156v; two lines; in *Nuskhuri*; grapheme I of word I in line I (§) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde.

57 „ბესარიონ შეი/წყალოს ღმერ/თმან, ამინ. <ამ> | შენდობის მბრ/ <რ>ძანებელი შ(ე)ინყალოს | ღმერთმან, | ამინ“ (Idem, 179).

According to palaeographic criteria and taking into account chronology of activities of Bartlome Kuvinchidze, a historical person – Catholicos of Khobi, the same as Catholicos of Apkhazeti, who is mentioned in the marginales, the latter can be dated to ca. 1490-1510s⁵⁸. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginales was published once – in 2002 by me.⁵⁹

1. ს ~
2. ~ ~

„ს(უ)ლსა ჯობისა ქათალ{ი}კოზ{ი}სა | ბართლომეს{ა} შ(ე)უნდნეს ღ(მ)ერთმა)ნ“.

“God, pardon the soul of Bartlome, Catholicos of Khobi”.

52. The marginales is written within the left area of the top margin of folio 168v; unfinished; one line; in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; lacks separation and abbreviation marks. According to palaeographic criteria, the marginales can be dated to XV-XVI cc. The text of the marginales has not been published until now.

ჰ I Ⴀ Ⴁ Ⴂ Ⴃ

„მე, ცოდვ{ი}ლი“.

“I, the sinner”.

53. The marginales is written within the right margin of folio 180r, in the hand of the scribe of marginales 2; sixteen lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: dash or a fullstop; the scribe had crossed out grapheme (გ) written next to word II in line VII (ა6). The marginales contains the date – 01 December of Chronikon ԲԿԾԾ (=9 December of 1813). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginales was published once – in 2004 by me.⁶⁰

1. საფლავო ქრისტე
2. სო და მხსნელო ალ
3. ღმრთაო ქრისტეს
4. ო უნ ბესარიონ
5. მღვდელი და მოყვასნი
6. მისნი უნ ღმერთი
7. ან ან ალმომკით
8. ხველო ამის წერილ

58 For details of the marginales date see my article „XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Vind.Georg.4-ის) ერთი მინაწერი და აფხაზეთის უცნობი კათოლიკოსი ბართლომე (დაახლ. 1488-1519 წწ.)“, published in vol. II of this book.

59 „ს ~ ~ ~ “; „ს(უ)ლსა ჯობისა | ქათალ{ი}კოზ{ი}სა ბართლომეს{ა} შ(ე)უნდნეს ღ(მ)ერთმა)ნ“ (თეიმურაზ ჯოჯუა, „XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) ერთი მინაწერი და აფხაზეთის უცნობი კათოლიკოსი ბართლომე (დაახლ. 1488-1519 წწ.)“, *საქართველოს სიძველენი*, 1 (თბილისი, 2002), 117. Cf.: გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია*, 864).

60 „საფლავო ქრისტესო და მხსნელო ალ|ღმრთაო ქრისტეს|ო, შ(ე)ინყალო ბესარიონ | მღვდელი და მოყვასნი | მისნი შ(ე)ინყალო ღმერთმ|ან, ა(მი)ნ. ალმომკით|ხველო ამის წერილ{ი}|სა, წმინდანო მამა|<ა>ნო, შენდობა გვი|ბძანეთ და თქვენცა | შენდობილ იყვნით უ(ფ)ლისა | მიერ ღვთისა ჩვენი|სა, | ა(მი)ნ. დაწერილი თვესა | დეკემბერსა 01 (9), ქრო(ნიკონ)ს | ԲԿԾԾ (1813 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 179).

9. სა წმინდანო მამა
10. ანო შენდობა გვი
11. ბძანეთ და თქვენცა.
12. შენდობილ იყვნენით უა
13. მიერ ღვთისა ჩვენი
14. ან დაწერილი თვესა
15. დეკემბერსა თ ქროს
16. ჩუიბ

„საფლავო ქრისტეს/სო და მხსნელო აღ/დგომავო ქრისტეს/ო, შეინყაღე ბესარიონ / მღვდელი და მოყვასნი / მისნი შეინყაღო/ს ღმერთმ/ან, ა(მი)ნ.

აღმომკით/ხველ{ნ}ო ამის წერილ(ი)/სა წმინდანო მამა/ანო, შენდობა გვი/ბძანეთ და თქვენცა / შენდობილ იყვენით უ(ფლის)ა / მიერ, ღვთისა ჩვენი{ს}ა, / ა(მი)ნ.
დაწერილი თვესა / დეკემბერსა თ(9), ქ(ო)რო(ნიკონ)ს(ა) / ჩუიბ(1813 წ.)“.

“The tomb of Christ and the Saving Resurrection of Christ, have mercy on priest Besarion and let God have mercy on his friends, amen.

Holy Fathers who will read this, pardon us and you will be also pardoned by Lord and God of ours, amen.

This was written on December 01 (=9), Chronikon was ჩუიბ (=1813)”.

54. The marginale is written within the bottom margin of folio 180r, in the hand of the scribe of marginale 2; one line; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: dash. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the marginale was published twice: in 2004 by me⁶¹, and in 2015 by Jost Gippert⁶². The latter one contains the Latin transcript of the last fragment of the Georgian text and its English translation.

ღმერთო შეე ბესარიონ ქიოტიშვილი ან

„ღმერთო, შე(ინყაღ)ე ბესარიონ ქიოტიშვილი, ა(მი)ნ“.

“God, have mercy on Besarion Kiotishvili, amen”.

55. The marginale is written at the upper right corner of folio 186v; one line; in *Nuskhuri*; the graphemes II (იე), III (შვ) and IV (ღნ) – in *Asomtavruli*; in red ink; lacks separation marks; the text ends with colon and colon; abbreviation marks: tilde. According to palaeographic criteria, the marginale can be dated to XV-XVI cc. The text of the marginale has not been published until now.

~ ოჲ ყნ იწნ::

„მოდლ(უა)რსა ი(ოვან)ე(ს) შე(უენდვე)ნ ღ(მერთმა)ნ“.

L“Let the God pardon priest Iovane”.

⁶¹ „ღმერთო, შე(ინყაღ)ე ბესარიონ ქიოტიშვილი, ა(მი)ნ“ (Idem).

⁶² “gmerto še(ic qal)je besarion kiotišvili. a(mi)n”; “God, have mercy on Besarion Kiotišvili. Amin!” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 120).

56. The marginale is written at the upper right corner of folio 186v, below marginale 55; one line; in *Asomtavruli*; word IV (დუმბაძე) – in Nuskhuri; the graphemes II (იე), III (შე), and IV (ლნ) – in *Asomtavruli*; in black ink; lacks separation marks; the text ends with colon and colon; abbreviation mark: tilde; the text starts with a cross-like combination of two graphemes; the end fragment of the marginale is concealed by a strip of restoration paper glued over it. According to palaeographic criteria, the marginale can be dated to XVII-XVIII cc. The text of the marginale has not been published until now.

ქ. იწჳ ყუი ჟღერს ~ ~

„წ. ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე იოს{ე}ბ დუმბაძე [-][...]“.

“*†. God, have mercy on Ioseb Dumbidze [-][...]*”.

57. The marginale is written within the middle area of the left margin of folio 186v, in the hand of the scribe of marginale 2; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: dash. The marginale contains the date – ჩჸიბ (=1813). The text of the marginale has not been published until now.

1. ბესარიონ სანყა
2. ლი შჸ ლმერ
3. თმან ამინ
4. ჩჸიბ

„ბესარიონ სანყა/ლი შ(ეინყალო)ს ლმერ/თმან, ამინ. /
ჩჸიბ (1813 წ.)“.

“*God, have mercy on miserable Besarion, amen.*
ჩჸიბ (=1813)”.

58. The marginale is written within the right area of the bottom half of folio 186v, in the hand of the scribe of marginale 3; seven lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: a short zigzag line or fullstop. The text of the marginale has not been published until now.

1. საფლაო ქრისტესო შუე
2. ბესარიონ მღვდელი ცხოვე
3. ლსმყოფელო ჯვარო ქრისტე
4. სო შუე სანყალი ყო
5. ვლის გზით გაჭირვებული
6. და დაგლახებული
7. ბეპესარიონ შუეს ღწ

„საფლაო ქრისტესო, შ(ეინყალ)ე | ბესარიონ მღვდელი.
ცხოვე/ლსმყოფელო ჯვარო ქრისტე/სო, შ(ეინყალ)ე სანყალი, ყო/ვლის გზით
გაჭირვებული | და დაგლახებული | ბე<ბე>სარიონ, შე(ინყალო)ს ლ(მერთმა)ნ“.

“*The Sepulcher of Christ, have mercy on the priest Besarion.*
The Life-Giving Cross of Christ, have mercy on a miserable, the complete poor and wretched Besarion. God have mercy on him”.

59. The marginale is written within the right area of the bottom half of folio 186v, below marginale 58, in the hand of the scribe of marginale 57; three lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; the text ends with three dots; abbreviation mark: a short zigzag line. The text of the marginale has not been published until now.

1. ~ ~
- 2.
3. ~ ~

„დ(იდე)ბაჲ ღ(მერ)თსა, | რომე ველირსე | აქ მოსლ(ვ)ასა, ც(ო)დ(ვი)ლი“.

“Glory to God that I was made worthy to visit this site, [I] the sinful one”.

60. The marginale is written within the right area of the bottom half of folio 186v, below marginale 59, taking it into the account, in the hand of the scribe of marginale 2; one line; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: a short zigzag line. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the marginale was published only once in 2004 by me.⁶³

შე ღმერთო

„შ(ემიწყალ)ე, ღმე{რ}თო“.

“God, have mercy on me”.

61. The marginale is written within the top half of folio 187r, in the hand of the scribe of marginale 5; seven lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation mark: colon after each word; lacks abbreviation marks, the sound Ⴆ in the text is represented by the so-called Machutadze’s tch (the Ⴆ-like grapheme). The starting fragments of all seven lines of the text are covered with a strip of the restoration paper glued later. I have restored the lacking fragments of the marginale text by context. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the marginale was published only once in 2004 by me.⁶⁴

1. [--]რისტას: მერნო: ძმანო: დანო: ყუვლნო:
2. [--]ოყურანო: სასუფველისანო: ცოდვილი:
3. [--]ოქული: ოძელი: ლუკა: გავდრებით:
4. [---]ცა: ამა: ნიგნსა: მიემთხუვანეთ: ჭამათუის:
5. [---]ლოზა: ბრძანეთ: აქა ჟამი: ვუწირვე:

63 „მ(ოი) ჩ(ე)მდა ს(ა)წყ(ა)ლობ(ე)ლისა ამ(ა)ს, | რამე ვყო, მ{ა}რთ{ლ}მსაჯ(უ)ლო ქ(რისტ)ე | ღ(მერთ)ო, ნ<ო>{უ} დამს<(ა)>ჯი, | ა(რამე)დ შ(ემი)წყალ(ე)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

64 „[ქ:] ქრისტას. მერნო: ძმანო: დანო: ყუვლნო: | [მო]ყურანო: სასუფველისანო: ცოდვილი: | [მო]ქული: ოძელი: ლუკა: გავდრებით: | [ვინა]ცა: ამა: ნიგნსა: მიემთხუვანეთ: ჭამათუის: | [შენ]ლოზა: ბრძანეთ: აქა ჟამი: ვუწირვე: | [მი]ტრაპოლიტსა: დე: თქუნცა: შენლოზად: | [მი]ბრძანეთ:“, „ქ. ქრისტეს მ{ი}ერნო ძმანო, დანო, ყ<უ>{ო}ვ{ე}ლნო | მოყურანო სასუფველისანო, ცოდვილი | მოქული ოძელი ლუკა გევ{ე}დრებით, | ვინ<ა>ცა ამა ნიგნსა მიემთხუვ<ა>ნეთ, <ქ>{ჩ}ემ<ა>თუის | შენდობა ბრძანეთ. აქა ჟამი ვუწირვე | მიტრაპოლიტსა და თქუ{ე}ნცა შენდობად | მიბრძანეთ“ (ჯოჯუა, „მოქვის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრხელი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მინაწერი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშეებიდან“, 34. Cfr.: ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქველი ეპისკოპოსის ლუკა ოძრხელის (1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, 260; გაბიაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 864).

6. [---]რაპოლიტსა: ღა: თქუნცა: შენდობა:
7. [---]ბრძანეთ:

„[ქ]. [ქ]რისტეს მჭიერნო ძმანო, დანო, ყუვექელნო | [მ]ოყუქარენო სასუფეველისანო, ცოდვილი, | [მ]ოქუქელი, ოძქრქელი ლუკა გევქედრებით, | [ვინ]ცა ამა წიგნსა მიემთხუვ<ა>ნეთ, ჭემ<ა>თუის | [შენ]დობა ბრძანეთ.

აქა ჟამი ვუნირვე | [მიტ]რაპოლიტსა და თქუქენცა შენდობა | [გუი]ბრძანეთ“.

“Ch. My brothers and sisters in Christ, and all lovers of the Heaven, the sinful Luka of Odzrkhe from Mokvi asks those who will use this book, to pardon him.

Here I have held the Liturgy for Metropolitan, and am awaiting to be pardoned by you”.

62. The marginale is written within the bottom half of folio 187r, below marginale 61, taking it into account; four lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation marks: colon after each word; abbreviation mark: a small loop. According to palaeographic criteria, the marginale can be dated to XV-XVI cc. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the marginale was published only once in 2006 by me.⁶⁵

1. ძ: საფლავო: ქტსო: ღა:
2. ჯუარო: პატიო
3. სანო: შეინყალე: არტანუჯე
4. ლი: ლომასძე: გწი:.

„ქ. საფლავო ქ(რისტე)სო და | ჯუარო პატიო|სანო, შეინყალე არტანუჯე|ლი ლომას-ძე გ(იორგ)ი“.

“Ch. Sepulcher of Christ and the Holy Cross, have mercy on Giorgi Lomas-dze from Artanuji”.

63. The marginale is written within the bottom half of folio 187r, within the empty area not filled with words between the marginalia 62 and 64, in the hand of the scribe of marginale 56; two lines; in *Nuskhuri*; in black ink; separation mark: fullstop is used only once; the text starts and ends with three dots; abbreviation mark: tilde. By content, marginale 63 is linked with marginale 62 and maybe with marginale 64 as well. The text of the marginale has not been published until now.

1. ~
- 2.

„ღ(მერთმა)ნ შეგინდნეს, | ვჭინცა ჰბრძანოთ“.

“God pardon you who will say [a prayer for forgiveness].”

65 „ძ: საფლავო: ქტსო: ღა: | ჯუარო: პატიო|სანო: შეინყალე: არტანუჯე|ლი: ლომასძე: გწი:–“; „ქ. საფლავო ქ(რისტე)სო და | ჯუარო პატიო|სანო, შეინყალე არტანუჯე|ლი ლომას-ძე გ(იორგ)ი“ (თემო ჯოჯუა, „არტანუჯელი პილიგრიმის გიორგი ლომას-ძის სავედრებელი (XV ს.) იერუსალიმში გადატანილი 1160 წლის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, *ქართული წყაროთმცოდნეობა*, XI, ეძღვნება ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორებს მამისა ბერძნისეილს და ლიანა დავლიანიძეს (თბილისი, 2006), 121-122. Cfr.: გაბიძაშვილი, *ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია*, 863-864).

64. The marginale is written within the bottom half of folio 187r, below marginale 62, taking it into account; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: three dots after each word; abbreviation mark: a small loop. According to palaeographic criteria, the marginale can be dated to XVI-XVII cc. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice – the first time in 2002 by me⁶⁶, and the second time in 2004, also by me⁶⁷.

1. ქ. ლმთო. და შენ. ტკბილო. ჯვარო. პატიოსანო.
2. შენ. მე. ფად. ცოდვილი. დიაკონი. ესაია.

„ქ. ლ(მერ)თო და შენ, ტკბილო ჯვარო პატიოსანო, | შ(ემინ)ყალ)ე მე, ფ(რია)დ ცოდვილი დიაკონი ესაია“.

„Ch. God and you – the sweet Holy Cross, have mercy on me, the wretched sinner, Deakon Esaia“.

65. The marginale is written within the bottom half of folio 187r, below marginale 64, in the hand of the scribe of marginale 56; two lines; in *Nuskhuri*; in black ink; separation mark: fullstop is used only once; abbreviation mark: tilde. By content, marginale 63 is linked with marginale 62 and maybe with marginale 64 as well. The text of the marginale has not been published until now.

- 1.
2. ~

„ზედ დაჰკროდა და მტკერი ჩაკროდა. ერთჯერ | დავათავე.
ამისთვის ჩავეჭუჭყე ც(ო)დ(ვი)ლი“.

“It was taped over and dust particles have stuck to the surface. I have finished the job once. To do that, I the sinful one, got wedged into the space”.

66. The marginale is written within the left area of the bottom margin of folio 203v, within a quadrangular frame with two vertical columns drawn by the scribe (probably a drawing of a prosphoron). The marginale is written in the hand of the scribe of marginale 2; four lines; in *Asomtavruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: fullstop. The text of the marginale has not been published until now.

1. Ⴆᄁ ||
2. Ⴆᄂ ||
3. Ⴆᄃ ||
4. Ⴆᄄ

„ი(ესო)ჳ || ქ(რისტ)ე, || ძლ(ე)||ვ(ა)ი“.

“Jesus Christ Nika”.

66 „ქ. ლ(მერ)თო და შენ ტკბილო ჯვარო პატიოსანო, შ(ემინ)ყალ)ე მე, ფ(რია)დ ცოდვილი დიაკონი ესაია“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 113).

67 „ქ. ლ(მერ)თო და შენ ტკბილო ჯვარო პატიოსანო, | შ(ემინ)ყალ)ე მე, ფ(რია)დ ცოდვილი დიაკონი ესაია“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 181).

67. The marginale is written within the middle area of the bottom margin of folio 203v, in the hand of the scribe of marginale 2; seven lines; in *Mkhedruli*; grapheme I of word I in line I (ქ) – in *Asomtavruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: a short zigzag line, breve mark or fullstop. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice – the first time in 2002 by me⁶⁸, and the second time in 2004, also by me⁶⁹.

1. ქე შე ბესარიონ
2. შეე

„ქ(რისტე), შე(ინწყალე) ბესარიონ, | შე(ინწყალე)“.

“Christ, have mercy on Besarion, have mercy [on him]”.

68. The marginale is written within the middle area of the bottom margin of folio 203v, below marginale 67, in the hand of the scribe of marginale 2; It repeats the text of marginale 66; four lines; in *Asomtavruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has not been published until now.

1. Ⴆჳ ||
2. ႦႦ ||
3. ႦႦ ||
4. ႦႦ

„ი(ესო)ჰ || ქ(რისტე), || ძლ(ე) || ვ(ა)ი“.

“Jesus Christ Nika”.

69. The marginale is written within the bottom margin of folio 208r, in the hand of the scribe of marginale 5; two lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation mark: colon after each word; abbreviation mark: a long horizontal curved line; the right fragments of both lines, the left part of line II, the lower parts of graphemes I-III (ლოთ) of word II and of graphemes I-III (შეგ) of word III are covered with a strip of restoration paper; I have restored these fragments by context. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published only once – in 2004 by me.⁷⁰

1. მოქულისათუის: ვინცა: შენდოზ[...]
2. [-][--] ლ[...], თ[...], მ[...], ა[...], ნ[...], ი[...], თ[...]

„მოქუ(ე)ლისათუის ვინცა შენდოზ[ა] [ბრ][d][ა][ნ][ო][თ], ლ(მერ)თმან შეგინდოს თ[ქ(უ)ნცა]“.

“And let the one who grants forgiveness for the Mokueli, be also forgiven by God”.

68 „ქ(რისტე), შე(ინწყალე) ბესარიონ“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 129).

69 „ქ(რისტე), შე(ინწყალე) ბესარიონ“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

70 „მოქულისათუის: ვინცა: შენდოზ[ა: ბრ][ქან]თ: ლ[...], თ[...], მ[...], ა[...], ნ[...], ი[...], თ[...]; „მოქულისათ[უ] ის ვინცა შენდობა ბრ[ქან(ო)თ, ლ(მერ)თმან შეგინდოს თქუენცა“ (ჯოჯუა, „მოქუის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრხელი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მინაწერი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) ამიებებიდან“, 34-35. Cfr.: ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქველი ეპისკოპოსის ლუკა ოძრხელის (1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, 260).

70. The marginale is written within the right area of the bottom margin of folio 208v, in the hand of the scribe of marginale 2; five lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: a short horizontal zigzag line. The text of the marginale has not been published until now.

1. ეჲ შჲ ბესარი
2. ონ მღვდელი ვინცა
3. ა მიბრძანოთ შჲნს
4. შიგინეს ღმერთმან
5. შეცოდებანი თქვენცა

„ქ(რისტე), შ(ეინყალ)ე ბესარი/ონ მღვდელი.
ვინცა | <ა> მიბრძანოთ, შე(გინდ)ნ(ეს) | <შეგინეს> ღმერთმ<ე>ან | შეცოდ<ვ>ებანი
თქვენცა“.

“Christ, have mercy on priest Besarion.

The one who grants me forgiveness, be also forgiven by God for his sins”.

71. The marginale is written within the right area of the bottom margin of folio 209r, in the hand of the scribe of marginale 22; three lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes of word I in line I (ქე), grapheme I of word III in line IV (ქ), and grapheme I of word IV (ლ) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation mark: fullstop here and there; abbreviation marks: tilde or fullstop. The marginale contains the date – ԲՅՅ (=1806). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published only once – in 2004 by me.⁷¹

1. ქჲ.
2. შჲ საფარველისა შენისა მოღვთელი. ფჲდ ცოდვლი
3. ბარი ლავრენტი. ვნაც ბრძანოთ შენდობა შიგინდ
4. ენეს თქვენცა ქნ იწნ აწნ. ԲՅՅ

„ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე საფარველ<ი>სა შენ<ი>სა მოღვ<ო>ლელი ფ(რია)დ
ცოდვ<ი>ლი | ბერი ლავრენტი.

ვ<ი>ნაც ბრძანოთ შენდობა, შეგინდ/<ე>ნეს თქვენცა ქ(რისტე)მან ღ(მერთმ)ან,
ა(მ)ენ.

ԲՅՅ (1806 წ.)“.

“Christ, have mercy on a wretched sinner, monk Lavrenti who seeks your protection.

And let the one who grants forgiveness, be also forgiven by Christ the God, amen.

ԲՅՅ (1806)”.

72. The marginale is written within the bottom half of the right margin and the right area of the bottom margin of folio 218r, in the hand of the scribe of marginale 22; fourteen lines; in *Mkhedruli*; graphemes I and II of word III in line I (ოჲ), the both graphemes of word II in line IV (ოა), the both graphemes of word I in line V (რა), grapheme I of word I in line XIII (ლ), and the both graphemes of word IV (ქე) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation mark: fullstop here and there; abbreviation marks: tilde or a horizontal curved line or a full stop; *Asomtavruli* grapheme I of word I in line V (რ) is in mirror writing. The marginale contains the date

71 „ქ(რისტე), | შ(ეინყალ)ე საფარველ<ი>სა შენ<ი>სა მოღვ<ო>ლელი ფ(რია)დ ცოდვლი | ბერი
ლავრენტი. ვინაც ბრძანოთ შენდობა, შეგინდ/<ე>ნეს თქვენცა ქ(რისტე)მან ღ(მერთმ)ან,
ა(მ)ენ. ԲՅՅ (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

– ჩჰ3 (=1806). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginales was published twice: once – in 2002 by me in a fragmentary form⁷², and the second time in 2004 also by me⁷³.

1. წმინდანო და ოჲწისა
2. შეჲყარებულო შიშველ
3. მართალნო ჩემთჲს
4. ცა. ევედრენით. ოჲწ
5. ჰჲწ შემიწყალოს
6. მე ცოდვლი და
7. უღირსი და უღვა
8. წი და არა. ღირსი
9. წყალობისა და არც
10. აღა. ღორთა მწყს.
11. აღ ღირსი. ცოდვლი
12. ბერი იმერელი მღვდელ მონაზონი
13. ზავრენტი შჲ ჰი ჰჲწ. დღესა
14. მას განკითხვისასა. ქორონიკონი. ჩჰ3.

„წმინდანო და უ(ფლ)ისა | შეყ(უ)არებულო შიშველ-|მართალნო, ჩემთ(ვ)ის|ცა ევედრენით ო(ვფალ)სა, | რ(აჲთ)ა შემიწყალოს | მე, ცოდვ(ი)ლი და | უღირსი და უღვა|წი და არაღირსი | წყალობისა და არც|აღა ღორთა მწყს|ად ღირსი, ცოდვ(ი)ლი | ბერი, იმერელი მღვდელმონაზონი | ლავრენტი, შე(ე)წყალე, ჰი, ქ(რ)ისტე, დღესა | მას განკითხვ(ი)სასა.

ქორონიკონი ჩჰ3 (1806 წ.)“.

“Saints and nude hermits who love God, plead with God for me to have mercy on me, the sinner, unworthy one who had never toiled, not deserving benevolence and not worthy even of herding pigs, the sinful monk from Imereti, priest-monk Lavrenti, have mercy, oh Christ, on the Day of Last Judgment.

Chronikon was (1806)”.

73. The marginales is written within the bottom half of folio 224r, filling in the blank line XVI in the right column of the main text, in the hand of the scribe of marginales 2; two lines; in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: a short horizontal zigzag (?) line. The text of the marginales has not been published until now.

1. ~
2. ყჲ

72 „წმინდანო და ო(ვფლი)<ე>სა შეყ(ვ)არებ<ე>ჲ(უ)ლო შიშველ მართალნო, ჩემთ(ვ)ის|ცა ევედრენით ო(ვფალ)სა“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერეილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 112).

73 „წმინდანო და ო(ვფლი)<ე>სა | შეყ(ვ)არებულო შიშველ | მართალნო, ჩემთ(ვ)ის|ცა ევედრენით ო(ვფალ)სა, | რ(ა)თა შემიწყალოს | მე ცოდვილი და | უღირსი და უღვა|წი და არა ღირსი | წყალობისა და არც|აღა ღორთა მწყს|ად ღირსი, ცოდვილი | ბერი იმერელი, მღვდელ მონაზონი | ლავრენტი. შე(ე)წყალე, ჰი, ქ(რ)ისტე, დღესა | მას განკითხვისასა. ქორონიკონი ჩჰ3 (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

„ო(კფალ)ო, | შ(ე)მინყალ}ე“.

“God, have mercy on me”.

74. The marginale is written within the bottom margin of folio 224v, in the hand of the scribe of marginale 22; five lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes of word I in line I (ქე) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation mark: fullstop here and there; abbreviation marks: tilde or a fullstop. The scribe had drawn a long line between the marginale written by him and the last lines of the right column of the main text to separate two texts. The marginale contains the date – ჩჰჰ (=1806). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice: the first time in 2002 by me⁷⁴, and the second time – in 2004, also by me.⁷⁵

1. ქუ შინყალე. ცოლი.
2. იმერელი. ოკრიბელი. გოგელაძე ბერი მონაზონი.
3. ლავრენტი ღმრის მოყვარენო ვნაც იხილოთ შენდობა ბქრძანეთ | დიდათ შემენევა.
4. დიდათ შემენევა. ფდ ცოდვილი ვარ. რა ვქნა, არა | უწყი. ვაი მე.
5. უწყი ვაი მე ჩჰჰ

„ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ცო(დვი)ლი, | იმერელი, ოკრიბელი, გოგელაძე, ბერი, მონაზონი | ლავრენტი.

ღ(მრ)თის მოყვარენო, ვ(ი)ნაც იხილოთ, შენდობა ბქრძანეთ. | დიდათ შემენევა.
ფ(რია)დ ცოდვილი ვარ. რა ვქნა, არა | უწყი. ვაი მე.
ჩჰჰ (1806 წ.).“

**“Christ, have mercy on the sinner from Imereti, Okriba⁷⁶, Gogeladze, monk, priest Lavrenti.
God’s lovers, who sees this, grant me forgiveness. It will be of great assistance to me.
I am a wretched sinner. I don’t know what to do. Woe is me.
ჩჰჰ (1806)”.**

75. The marginale is written in the middle area of folio 234v, within the space between two columns of text, along the lines X and XI, in the hand of the scribe of marginale 22; two lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes in line I (ქე) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation marks: tilde or full stop. The text of the marginale has not been published until now.

1. ქუ
2. ლავრენტი შუ

„ქ(რისტ)ე, ლავრენტი შ(ე)ინყალ}ე“.

“Christ, have mercy on Lavrenti”.

74 „ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ცო(დვი)ლი იმერელი, ოკრიბელი გოგელიძე, ბერი მონაზონი ლავრენტი“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერხილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 113).

75 „ქ(რისტ)ე, შ(ე)ინყალე ცო(დვი)ლი | იმერელი, ოკრიბელი გოგელიძე, ბერი, მონაზონი | ლავრენტი. ღ(მრ)თის მოყვარენო, ვინაც იხილოთ, შენდობა ბქანეთ, | დიდათ შემენევა, ფ(რია)დ ცოდვილი ვარ, რა ვქნა, არა | უწყი. ვაი მე. ჩჰჰ (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

76 Translator’s note: Okriba is a part of Imereti Province. Its territory covers the Municipality of Tkibuli.

76. The marginale is written in the top left corner of folio 238r upside down, with sloping text; two lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; each line ends with a colon followed by a comma; abbreviation mark: tilde; the upper left part of grapheme I of word I in line II (წ) and grapheme II, as well as upper right parts of graphemes IV (დ) and V (ბ) of word II in line III, and the bottom fragment of grapheme VI of word II in line III are missing due to bookworm damage. I have restored the missing graphemes by context. According to palaeographic criteria, the marginale can be dated to the XV-XVI cc. The text of the marginale has not been published until now.

- 1.
2. რ ~ ~
3. ~ ~ ~ ~ ~

„მამაო და ძეო, | წ[მიდა]ო ს(უ)ლო, შეინყაღე ცო/დვილი იორდანე“.

“Father and Son, the Holy Spirit, have mercy on the sinful Iordane”.

77. The marginale is written within the bottom area of the left margin of folio 248v, in the hand of the scribe of marginale 22; six lines; in *Mkhedruli*; the last grapheme in line VI (ო) – in *Nuskhuri*; in black-brownish ink; separation mark: fullstop here and there; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has not been published until now.

1. შიშველ მართალთა
2. ცხოვრებითგან აქამდინ
3. ორმოც ფურცლად
4. გასრულდა. ზი
5. საყვარელი სას
6. მენელი. ლავრენტი შეინყაღე. ~

„შიშველ-მართალთა | ცხოვრებითგან აქამდინ | ორმოც ფურცლად | გასრულდა.
ზი, | საყვარელი სას/მენელი.
ლავრენტი შეინყაღე, ო(კვალო)“.

**“[The text] from the life of nude hermits on forty pages ended.
Oh, It’s lovely to hear.
Lord, have mercy on Lavrenti”.**

78. The marginale is written within the bottom area of the right margin of folio 249r, in the hand of the scribe of marginale 22; six lines; in *Mkhedruli*; grapheme I of word III in line III (ა), grapheme I of word III in line IV (დ) and the both graphemes of word IV in line V (ზე) – in *Asomtavruli*; grapheme II of word III in line IV (ი) – in *Nuskhuri*; lacks separation marks; abbreviation marks: tilde or a short zigzag line or fullstop; The marginale contains the date – 1806 (=1806). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice: the first time in 2002 by me⁷⁷, and the second time – in 2004, also by me⁷⁸.

77 „დასრულდა აქა წმინდათა და ღირსთა მოთხრობა ჭეშმარიტისა ამბვისა. ოხითა მათითა, ლ(მერთ)ო, შეინყაღე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი, ბერი იმერელი ლავრენტი“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 112).

78 „დასრულდა აქა | წმინდათა და ღირსთა მოთხრობა ჭეშმარიტისა ამბვისა. | ოხითა მათითა, ლ(მერთ)ო, შეინყაღე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი, | ბერი იმერელი, ლავრენტი. ქ(რისტე), შეინყაღე. | 1806 წ.“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

1. დასრულდა აქა
2. წმინდათა და ღირსთა მოთხ
3. რობა. ჭეშმარიტისა ჯგერსა
4. ოხითა მათითა ი შუ. ფუდ. ცული
5. ბერი იმერელი ლავრენტი. ქუ შუ
6. ჩჰ

„დასრულდა აქა / წმინდათა და ღირსთა მოთხ/რობა ჭეშმარიტისა ამბჯავისა. /
ოხითა მათითა, ღმერთო, შეიწყალე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი, |ბერი, იმერელი
ლავრენტი, ქ(რისტ)ე, შეიწყალე. |
ჩჰ (1806 წ.)“.

*“Here ended the real story of the saints and blessed ones.
With their assistance, God, have mercy on a wretched, sinful monk from Imereti, Lavrenti.
Christ have mercy.
ჩჰ (1806)”.*

79. The marginale is written within the bottom margin of folio 249v, in the hand of the scribe of marginale 22; in black-brownish ink; lacks separation and abbreviation marks. The marginale contains the date – ჩჰ (=1806). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice: the first time in 2002 by me⁷⁹, and the second time – in 2004, also by me⁸⁰.

1. მიხსენ მე უფალო ნაწილისა მისგან მარცხენეთა
2. მე ცოდვლი ბერი ლავრენტი დღესა მას ბანკითხვისასა
3. ჩჰ იმ

„მიხსენ მე, უფალო, ნაწილისა მისგან მარცხენეთა, | მე, ცოდვილი ბერი ლავრენტი,
დღესა მას განკითხვისასა. |
ჩჰ (1806 წ.). <იმ>“.

*“God, deliver me, the sinful monk Lavrenti, from being among those on your left on the Day
of the Last Judgment
ჩჰ (1806) <იმ>”.*

80. The marginale, which contains the Greek-language text, is written within the middle area of the right margin of folio 260r, on both sides of the graphical image of the Mother of God and Jesus Christ drawn in the same hand by the scribe of marginale 24, sideways; one line; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has not been published until now.

1. ΜΡ ΘΥ ||
2. ΙC ΧC

79 „მიხსენ მე, უფალო, ნაწილისა მისგან მარცხენეთა, მე, ცოდვილი ბერი ლავრენტი, დღესა მას განკითხვისასა“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადანერვილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 112).

80 „მიხსენ მე, უფალო, ნაწილისა მისგან მარცხენეთა, | მე, ცოდვილი ბერი ლავრენტი, დღესა მას განკითხვისასა. | ჩჰ (1806 წ.) იმ(?)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180).

“Μ(ήτη)ρ Θ(εο)ῦ. ||
Ι(ησοῦ)ς Χ(ριστός)ς”.

„დედა ღმრთისა. ||
იესო ქრისტე “.

**“Mother of God,
Jesus Christ”.**

81. The marginale is written within the left area of the top margin of folio 265r, in the hand of the scribe of marginale 1; two lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation mark: colon almost after each word; abbreviation mark: a small loop. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice: the first time in 1983 by Zurab Sarjeladze, in a fragmentary form⁸¹, and in 2010 by me⁸².

1. მანდრაგორი: ვაშლია: ძმანო
2. უზი: სნ:

„მანდრაგორი ვაშლია, ძმანო. |
უ(რ)ბ(ნელ)ი ს(ვმო)ნ“.

**“Mandragora is an apple, brothers.
Svimon of Urbnisi”.**

82. The marginale is written within the right area of the bottom margin of folio 265r; two lines; in *Nuskhuri*; grapheme I of word I in line I (ღ) – in *Asomtavruli*; graphemes III and IV of word I in line II (ბა) and a grapheme written next to word II (ბ) – in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: fullstop here and there; the text ends with three dots; abbreviation mark: tilde. According to palaeographic criteria and based on the chronology of activities of Nino Bagratoni, the former queen of Odishi, a nun of Gelati Monastery, the former Tinatin, a historical person mentioned in the text, the marginale can be dated to the first half of the XVIII century.⁸³ Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published six times: the first time – in 1940 by Grigol Peradze in a fragmented form⁸⁴, the second time – in 1983

81 „მანდრაგორი ვაშლია, ძმანო“ (სარჯველაძე, „ვენაში დაცული „ქებაჲ ქებათაჲს“ ტექსტისათვის“, 85. Cfr.: ჯოჯუა, „უცნობი ურბნელი ეპისკოპოსის სვიმონ ჩხეიძის სამი მინაწერი (1700 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) ამიებიდან“, 132).

82 „მანდრაგორი: ვაშლია: ძმანო | უზი: სნ:“; „მანდრაგორი ვაშლია, ძმანო. | უ(რ)ბ(ნელ)ი ს(ვმო)ნ“ (ჯოჯუა, „უცნობი ურბნელი ეპისკოპოსის სვიმონ ჩხეიძის სამი მინაწერი (1700 წ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) ამიებიდან“, 132).

83 See details concerning the date of the marginale in my article „გელათელი მონაზონის – ლევან IV დადიანის ცოლყოფილის ნინო ბაგრატიონისა და მონაზონ ფებრონია ხევარიძის სავედრებლები (XVIII ს-ის I ნახ.) იერუსალიმში გადატანილი ერთი გარეჯული ხელნაწერის (Ven.4-ის) ამიებიდან“, published in vol. II of this book.

84 „ღო შე. ბატონიშვილი თინათინ. ყოფილი ნინო“ (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 232. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 231).

by Zurab Sarjveladze⁸⁵, the third time – in 1989 by Gulnaz Kiknadze⁸⁶, the fourth time – in 2002 by me⁸⁷, the fifth time – in 2004 also by me⁸⁸, and the sixth time – in 2008 also by me⁸⁹.

1. ი ~ ~
2. ნა ნ

„ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ბატონიშვილი | თინათინ-ყოფ(ი)ლი <ნ> ნინო“.

“God, have mercy on the Princess Nino, the former Tinatin”.

83. The marginale is written within the right area of the bottom margin of folio 265r, below marginale 82, taking it into consideration, in the hand of the scribe of marginale 82; four lines; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: tilde or a short zigzag line. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published five times: the first time – in 1983 by Zurab Sarjveladze⁹⁰, the second time – in 1989 by Gulnaz Kiknadze⁹¹, the third time – in 2002 by me⁹², the fourth time – in 2004 also by me⁹³, and the fifth time – in 2008 also by me⁹⁴.

85 Zurab Sarjveladze took two different texts of marginalia 83 and 84 for one text and published as a continuous single text: „ლმერთო, შეინყალე ბატონიშვილი თინათინ, ყოფილი ნინო. ღმერთო, შეინყალე ფებრონია მონაზონი, გურული, ბიძა მისი გრიგოლ ხევარიძე“ (სარჯველაძე, „ვენაში დაცული „ქება ქებათას“ ტექსტისათვის“, 86).

86 ძველი აღთქმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, შეასრულეს: ბაქარ გიგინეიშვილმა, ნარგიზა გოგუაძემ, გულნაზ კიკნაძემ, ციალა ქურციკიძემ, უჩა ცინდელიანმა, ნიგნო ძუელისა აღთქმისანი, I, შესაქმისა, გამოსვლათა, ყველა არსებული ხელნაწერის მიხედვით გამოსაცემად მოამზადეს ბაქარ გიგინეიშვილმა და ცოტნე კიკვიძემ, გამოკვეთვა ბაქარ გიგინეიშვილისა (თბილისი, 1989), 593.

87 „ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ბატონიშვილი თინათინ ყოფილი <ნ>ნინო“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონამე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 114).

88 „ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ფებრ(ო)ნია, | მონაზონი გურული, | ბიძა მისი გრიგ(ო)ლ | ხევარიძე“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 181).

89 „“; „ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ფებრ(ო)ნია | მონაზონი გურული | {და} ბიძა მისი გრიგ(ო)ლ | ხევარიძე“ (თემო ჯოჯუა, „გელათელი მონაზონის – ლევან IV დადიანის ცოლყოფილის ნინო ბაგრატიონისა და მონაზონ ფებრონია ხევარიძის სავედრებლები (XVIII ს-ის I ნახ.) იერუსალიმში გადატანილი ერთი გარეჯული ხელნაწერის (Ven.4-ის) აშეიბიდან“, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები, VIII, ეძღვნება გელათის მონასტრის დაარსების 900 წლისთავს (თბილისი, 2008), 153-155).

90 As I have already mentioned above, Zurab Sarjveladze took two different texts of marginalia 83 and 84 for one text and published as a continuous single text: „ლმერთო, შეინყალე ფებრონია მონაზონი, გურული, ბიძა მისი გრიგოლ ხევარიძე“ (სარჯველაძე, „ვენაში დაცული „ქება ქებათას“ ტექსტისათვის“, 86).

91 ძველი აღთქმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, 593.

92 „ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ფებრ(ო)ნია, მონაზონი გურული, ბიძა მისი გრიგ(ო)ლ ხევარიძე“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონამე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 114).

93 „ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ფებრ(ო)ნია, | მონაზონი გურული, | ბიძა მისი გრიგ(ო)ლ | ხევარიძე“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 181).

94 „“; „ლ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ფებრ(ო)ნია | მონაზონი გურული | {და} ბიძა მისი გრიგ(ო)ლ | ხევარიძე“ (ჯოჯუა, „გელათელი მონაზონის – ლევან IV დადიანის ცოლყოფილის ნინო ბაგრატიონისა და მონაზონ ფებრონია ხევარიძის სავედრებლები (XVIII ს-ის I ნახ.) იერუსალიმში გადატანილი ერთი გარეჯული ხელნაწერის (Ven.4-ის) აშეიბიდან“, 155).

1. ~ ~
- 2.
3. ~
- 4.

„ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ფებრ(ო)ნია | მონაზონი, გურული, | ბიძა მისი გრიგ(ო)ლ | ხევარიძე“.

“God, have mercy on Febronia, a nun, from Guria, her uncle Grigol Khevaridze”.

84. The marginale is written within the bottom margins of folios 265v and 266r, in the hand of the scribe of marginale 5; supposedly two lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation mark: colon after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch.; the right fragment of line I and the entire line II are covered with a strip of restoration paper glued over the text. Based on the context, I have partially restored the concealed text. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published once – in 2004 by me.⁹⁵

1. † მოქულსა: ოძრჳლელსა: ლუკს: ლ[----] 265v || 266r
2. [...]

„†. მოქუ(ე)ლსა, ოძრჳ(ე)ლელსა ლუკ(ა)ს ლ[(მერ)თმან] 265v || 266r [შეუნდვნეს] [...]“.

“†. God, have mercy on Luka Odzrkheleli, from Mokvi [...]”.

85. The marginale is written within the lower area of the bottom margin of folio 292r, in the hand of the scribe of marginale 22; three lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation mark: a fullstop is used only once; the text ends with colon; lacks abbreviation marks; the scribe drew a horizontal line to separate the main text from the text of marginale 86, the both written by the same person. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published twice: the first time – in 2002 by me⁹⁶, and the second time – in 2004, also by me (At that time, I took two different texts of marginalia 85 and 86 for one text and published as a continuous single text)⁹⁷.

1. დაესრულა შობის
2. მეტაპრასი. ოცდა
3. ექვსი ფურცელია:

„დაესრულა შობის | მეტაპრასი. ოცდა|ექვსი ფურცელია“.

95 „† მოქულსა: ოძრჳლელსა ლუკას ლ[თმან: შიონდვნეს]“; „ქ. მოქულსა ოძარ-ყოფილსა ლუკას ლ(მერ)თმან შე<ო>{უ}ნდვნეს“ (ჯოჯუა, „მოქვის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრხელი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მიწანერი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიეზიდან“, 35. Cfr.: ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქველი ეპისკოპოსის ლუკა ოძრხელის (1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, 260).

96 „დაესრულა შობის მეტაპრასი (sic). ოცდაექვსი ფურცელია“ (ჯოჯუა, „წმიდა მღვდელმონაშე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 112-113).

97 „დაესრულა შობის | მეტაპრასი. ოცდა|ექვსი ფურცელია, | ქ(რისტე), შ(ეინყალ)ე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი | ლავრენტი, ბერი | ივერიისა. | ლ(მრ)თ(ის) მოყვარენო, ვინც იხილოთ, შ(ე)ნდ(ო) ბა ბძანეთ. ჩჳმ (1806 წ.)“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 180-181).

***“The metaphrasis of the Nativity ended.
It has twenty six pages”.***

86. The marginale is written within the bottom area of the right margin and the bottom margin of folio 292r, below marginale 85, taking it into consideration, in the hand of the scribe of marginale 22; four lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes of word I in line I (ქე) – in *Asomtavruli*; in black-brownish ink; separation marks: fullstop or three dots here and there; abbreviation marks: tilde, a vertical line or a circle. The marginale contains the date – ჩჳჳ (=1806). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published only once – in 2004 by me (At that time, I took two different texts of marginalia 85 and 86 for one text and published as a continuous single text).⁹⁸

1. ქ~ჲ შ~ე ფ~დ. ც~ლი
2. ლავრენტი ბერი
3. ივრიისა
4. ღმრს მოყვარენო ვინც იხილოთ შქენდქო⁹⁹ ბძანეთ. ჩჳჳ

„ქ(რისტ)ე, შ(ეინყალ)ე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი | ლავრენტი, ბერი | ივქე⁹⁹რიისა. |
ღ(მრ)თ(ი)ს მოყვარენო, ვინც იხილოთ, შქენდქო⁹⁹ ბძანეთ.
ჩჳჳ (1806 წ.).“

***“Christ, have mercy on a wretched sinner Lavrenti, the Iberian”⁹⁹ monk.
The lovers of God, who sees this, grant me forgiveness.
ჩჳჳ (1806 წ.).“***

87. The marginale is written within the bottom margin of folio 292v, in the hand of the scribe of marginale 2; four lines; in *Mkhedruli*; the both graphemes of word II in line I (ქე) and grapheme VI of word VIII (დ) – in *Asomtavruli*; grapheme I of word III in line I (ღ) – in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: a horizontal zogzag line. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published only once – in 2004 by me.¹⁰⁰

1. ჰი ქ~ჲ ~ო შ~ე უღირსი მღვდელი ბესარიონ გამზრდელ ბაამგა
2. ცაბელთა და კეთილის მყოფელთა და მცნობელთა მისთა შეუნდ⁹⁹ს
3. ღმერმან ან ვინც აღმოიკითხოთ წ~ო ბაამგო შენდო⁹⁹ბა გვი
4. ბძანოთ შეგინდნეს თქენცა უნ ცოდვან თქენი ან

„ჰი, ქ(რისტ)ე, ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე უღირსი მღვდელი ბესარიონ, გამზრდელ-
გა<ა>მ<მ>კა/ცებელთა და კეთილის მყოფელთა და მცნობელთა მისთა შეუნდ(ნ)ეს |
ღმერთმან, ა(მი)ნ.“

ვინც აღმოიკითხოთ, წ(მიდან)ო მამანო, შენდობა გვი/ბძანოთ, შეგინდნეს თქენცა უ(ფალმა)ნ ცოდვანთა თქენი, ა(მი)ნ“.

98 „დაესრულა შობის | მეტაპრასი. ოცდაექვსი ფურცელია, | ქ(რისტ)ე, შ(ეინყალ)ე ფ(რია)დ ც(ოდვი)ლი | ლავრენტი, ბერი | ივერიისა. | ღ(მრ)თ(ი)ს მოყვარენო, ვინც იხილოთ, შქენდქო⁹⁹ ბა ბძანეთ. ჩჳჳ (1806 წ.).“ (Idem).

99 Translator’s note: The “Iberian” implies a citizen of the Caucasian Iberia, an exonym for the Georgian kingdom of Kartli.

100 „ჰი, ქ(რისტ)ე ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე უღირსი მღვდელი ბესარიონ. გამზრ<გ>დელ გა<ა>მო{მ} კა/ცებელთა და კეთილის მყოფელთა და მცნობელთა მისთა შეუნდოს | ღმერთმან, ა(მი)ნ. ვინც აღმოიკითხოთ, წ(მიდან)ო მამანო, შენდობა გვი/ბძანოთ, შეგინდნეს თქენცა უ(ფალმა)ნ ცოდვანთა თქენი, ა(მი)ნ“ (Idem, 180).

“Oh Christ the God, have mercy on an unworthy priest Besarion. God, forgive to those who have brought him up and to his well-wishers and those knowing him, amen.

Those who will read this, Holy Fathers, pray for forgiveness of my sins, and let God forgive your sins as well, amen”.

88. The marginale contains a Greek text written within the bottom half of the right margin of folio 303r; four lines; in black ink; separation mark: fullstop here and there; lacks abbreviation marks. The marginale can be dated to 1904-1921¹⁰¹, taking into account years of activities of a historical person, Kleopas, “the great Archdeacon“, i.e. the first archdeacon of the Patriarchate of Jerusalem. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published three times; the first time – in 1940 by Grigol Peradze¹⁰²; the second time – in 2004 by me¹⁰³, and the third time – in 2015 by Jost Gippert in a fragmentary form.¹⁰⁴

1. Κλεόπας
2. Μ.
3. ΑΡΧΙΔΙΑΚΟ
4. ΝΟC.

“Κλεόπας | μ(έγας) | αρχιδιάκο|νος”.

„დიდი მთავარდიაკონი კლეოპა“.

“Great Archdeacon Kleopas”.

89. The marginale is written within the bottom margin of folio 303r, below marginale removed by peeling off the top layer of the paper leaf, in the hand of the scribe of marginale 5 of the later period; two lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation mark: colon here and there; lacks abbreviation marks; the left fragment of line I is covered with a strip of restoration paper glued over the text; I have restored the concealed text by the context; the top fragment of grapheme V of word IV in line I (დ) and the top fragment of grapheme II of word V (რ) are written in the area removed by peeling off the top layer of the paper leaf in line II of marginale 5. The marginale contains the date – 203 years since copying (203+1160=1363). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published only once – in 2004 by me.¹⁰⁵

101 I had two main arguments when attempting to date the marginale: 1. The Archdeacon Kleopa Kikilidis (1866-1929), who according to Grigol Peradze knew Georgian and had published several articles about Georgian monasteries of the Holy Land in the newspaper “Nea Sion” of the Greek Patriarchate of Jerusalem, was ordained the Archdeacon in 1904, and 2. In 1921, Kleopa was ordained the Archbishop of Dio-caesarea and since then he did not hold the title of the Great Archdeacon (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 227; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 165, 172).

102 “Κλεόπας Μ. ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟC” (Peradze, “Über die georgischen Handschriften in Österreich”, 227. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 165; ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 226).

103 “ΚΛΕΟΠΑΣ | Μ | ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟC” (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 177).

104 “Μέγας” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 117).

105 „[ორს: ღა: სამი: ნაღწი: არის: ოდეს | ესე წიგნი დანერილა“ (ჯოჯუა, „მოქვის უცნობი ეპისკოპოსი ლუკა ოძრხელი (1360-იანი წწ.) და მისი ხუთი მინაწერი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიებიდან“, 35. Cfr.: ჯოჯუა, „რამდენიმე ახალი ცნობა მოქველი ეპისკოპოსის ლუკა ოძრხელის

1. [-]რას: ღა: სამი: წელწლი: არის: ოდეს
2. ესე წგნი დაწერილა

„[ო]რას და სამი წელწიწაკდი არის, ოდეს / ესე წიგნი დაწერილა“.

“Two hundred three years have passed since this book was written”.

90. The marginale is written within the bottom margin of folio 303r, below marginale 89, taking it into consideration; one line; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; lacks separation marks; abbreviation mark: a long horizontal tilde; the left fragment of the marginale is covered with a strip of restoration paper glued over the text; I have restored the concealed text by the context. Taking into account marginale 94 written on folio 304v in the same hand, the marginale dates to 1405. The text of the marginale has not been published until now.

[-]ზრს ღთ შუნდვნეს:

„[ლა]ზაკრეს ღ(მერ)თ(მან) შესუნდვნეს“.

“God, forgive to Lazare”.

91. The marginale is written at the top edge of folio 304v, above the testament 6 of the scribe, taking it into consideration; two lines; in entwined secretarial *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks; the sound *ḥ* in the text is represented by the so-called Machutadze’s *tch* (the *ჭ*-like grapheme); the right edge fragments of both lines are concealed by a strip of restoration paper glued later; I have restored the far right fragment of line I by context; word I and the far right fragment of line I cannot be read. Taking into account chronology of two marginalia containing dates – N92 (1347) and N94 (1355), the both of them written in the hand of the same scribe, marginale 91 can be dated to 1340s-1350s. The text of the marginale has not been published until now.

1. [-----] მნიგნ[-]ბრი ვიყვ [-----]
2. ან ვჭხრეკ ჰავ წყდა [----]

„[-----] მნიგნ[ო]ბაკრი ვიყვ[აკ]ვ [-----] /
ან ვჭხრეკ.
ჰავ წაკჷდა [წელი] (?)“.

*“ [-----] I was a bookman [-----]
Now I copy texts.
Alas, [my handwriting] (?) has gotten worse”.*

92. The marginale is written within the middle area of folio 304r, to the left of testament 6 of the scribe of the manuscript, and taking it into consideration; marginale 92 is written by the scribe of marginale 91; four lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; line II ends with colon and dash; abbreviation mark: slightly curved dash; the left fragments of lines III and IV are lost due to ink fading and paper damage by worms; I have restored the missing fragments by context. The marginale contains two dates: 1. 187th year from copying the manuscript, i.e. 1347AD (1169+187), and 2. Chronikon ლჳ (35), i.e. 1347 AD (35+1312). The text of the marginale has not been published until now.

(1360-იანი წწ.) ბიოგრაფიისათვის“, 260; გაბიაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინაწერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 864).

1. ას ოთხმცდაშუდ წელწდი
2. ესე წიგნი დწაწერწილა.
3. [-]ს ლე აქმდს ეს ბრდა
4. [-]ლწ

„ას ოთხმცდაშუდწი წელწინწადიწა, | ესე წიგნი დწაწერწილა. |
 [ქ(რონიკონ)]ს ლე (35+1312=1347 წ.).
 აქწამდწის ეს გწარდა/[სრწუ]წა“.

***“Its one hundred eighty seven years from copying of this book.
 Chronikon ლე (35+1312=1347).
 The above mentioned time has passed till now”.***

93. The marginale is written in the lower half of folio 304v, within the free space left between the scribe’s testament 6 and marginale 94, in the hand of marginale 90; three lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation marks: fullstop or colon almost after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch.; the right fragments of lines I and II are covered with a strip of restoration paper glued over the text; the left fragment of line III was lost when this part of paper has been torn off; I have restored the text concealed by the restoration paper and the lost fragment by context. The marginale contains two dates: 1. According to incarnation of Christ 1405AD and 2. According to “the reverse time flow” – 7009 years from the Creation, i.e. 1405 AD (7009-5604). The text of the marginale has not been published until now.

1. ძ. ქრიტეს: გწკეპით: აქმიდის: არის: წელწნი: ათას [-]
2. ხს: ღ: ხუთნი: ჟმთა: უკანსლით: მოვიდა შუდ [ათწას] | [ცხრა წწელ]ი (1405+5604=7009).
3. [-----]ი: ლაზარე

„ქ. ქრიტეს გწკეპით აქწამწდის არის წელწნი ათას [ოთ]|ხწას და
 ხუთნი (1405 წ.).
 ჟწამთა უკანსწლით მოვიდა შუდ [ათწას] | [ცხრა წწელ]ი (1405+5604=7009).
 ლაზარე“.

“Ch. According to incarnation of Christ, one thousand and five years have passed till now (1405AD).

According to “the reverse time flow”, seven thousand nine years have arrived (1405+5604=7009)”.

94. The marginale is written at the bottom margin of folio 304v, in the hand of marginale 92; three lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: fullstop, colon or four dots here and there; the text ends with colon and a dash; abbreviation mark: slightly curved dash; the following significant changes have been introduced into the text by the same scribe: 1. Initially, in line I and in the left half of line II was written the nine-word phrase containing the date „[ორმეოც]დაწათექუსმეტი (56) წელიწადი სხუადა, რწმე შუიდი ათასი წელიწადი | [გასრულ]დეს დაწაბწამითგწა[წ]“, that gives the date 1340 AD (7000-5604-56). A bit later, the scribe of the marginale introduced three changes into the phrase “fifty six” („[ორმეოც]დაწათექუსმეტი“): a) He crossed graphemes XI-XII (ქუ) of the word; b) The scribe changed the letter “ს” to “ხ”; and c) He wrote two graphemes “ოთ” above the right fragment of the word. As a result of these changes, the nine-word phrase containing the date received the following form: „[ორმეოც]დაწათ<ე>ოთხმეტი (54) წელიწადი სხუადა, რწმე შუიდი ათასი წელიწადი | [გასრულ]დეს დაწაბწამითგწა[წ]“, that gives 1342 AD (7000-5604-54); and 2. Initially, a two-word phrase denoting the date was written in line III: „ქ(რო)ნიკონსა ლე-სა (35)“, that gives 1347 (35+1312). Later, the scribe introduced three changes in word

1. [------] ღა. თაოთხამეტი: ნალინადი სხუაოდა რამე: ჟუიდი ათასი ნალინდი
2. [------]ღეს ღასპიმიტ[-] [-]ნმ[-]: ძნა: ორამეცღამსმა: ვნარ ამ[-]: [-]~[-]
3. [------]მ[-]შ[-]ი,ლ[-]ლ[-],მ[-],მ[-],რ[-]--ლ[-]სი[-]--ნ:-

“The difference is fifty four years to make 7000 years from the Creation (7000-5604-54=1342). [---]

$[-\infty] [-\infty] [-\infty] [-\infty] [-\infty] [-\infty] [-\infty] [-\infty] [-\infty]$ ".

109 „დღეებ(ა) ღმერთსა სრულმოყოფელსა ყოვლ(ა)სა კ(ე)თილის(ა)სა. ღირს ვიქმენ მე, ურბნ(ე)ლ მთ(ა)ვ(ა)რ ებისკ(ო)პ(ო)სი ვლასი, შეკაზმად წმიდისა ამის ნიგნისა ს(ა)ნატრ(ე)ლისა, რ(ა)მეთუ ყ(ა)მთა სიგრძის(ა)გ(ა)ნ გ(ა)ნწყუნილ და უზმარ ქმნილიყო. და ჩ(უ)ენ ახლ(ა)დ, ბრძან(ე)ბითა

publication contains the fragment in Georgian Mkhedruli script as published by Grigol Peradze in 1940)¹¹⁰; and the sixth time – in 2015 by Jost Gippert, as a Latin transcript and English translation of the text¹¹¹.

- $$\begin{array}{ccccccc} 1. & \tilde{\sigma} & & & & & \\ 2. & & & & & & \\ 3. & & & & & & \end{array}$$

და ჯ{ე}რჩინ{ე}ბითა მამისა ჩ{უენისა ტფილელ მთა(ე)არეზის(კ)ოპოსისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)სითა, ჯელ ვყ(ა)ე შეკ(ა)ზმ(ა)დ სალ(ო)ცველ(ა)დ ც(ო)დვილისა ს(უ)ლისა ჩ(ე)მისა და ც(ო)დვ{ა}თა ჩ(ე) მთა შეს(ა)ნდ(ო)ბ(ე)ლ(ა)დ, და ყ(ოველ)თა ჩ{უენთა თქ(ს)თა და წ{ა}თესავთა მიცვ(ა)ლ(ე)ბ{უ} ლთა შ(ე)ს(ა)ნდ(ო)ბელ(ა)დ. და ან გ(ე)ვ(ე)დრ(ე)ბი ყ(ოველ)თა, რ(ომელ)ნიცა იკითხვდით წ(მიდა)სა ამ(ა)ს წიგნსა, რ(ათთა) ჳს(ენ)ებ(უ)ლ ვი(კ)მწ(ე)ბ(ო)დეთ წ(მიდა)თა შ(ინ)ა ლ(ო)ც(უ)ათა თქ(უე) ნთა, რ(ათთა) თქ(უე)ნცა მო<ა>ილოთ ს(ა)სყიდელი უზუვად მიმნიჭებლისა მი(ს)<ს> ყ(ოველ) თა ლ(მრთ)ის(ა)გ(ა)ნ, და ერთობით ლირს ვიკმწნეთ ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ვ(ე)ლ(ი)სა ც(ა)თასა, ამ(ი)ნ. ლ(ო) ც(უ)აე ყ(ა)ეთ მამისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)ს(ა)თქ(ს), და ჩ{უენ} ს(უ)ლიერთა ძმათა(ქ)ს, და ჩ(ე)მ ც(ო) დვილისა ვლასეს(ა)თქ(ს), რ(ომელ)მან წ(მიდა)ე ესე წიგნი შევჰკაზმე. მრ(ა)ც(ა)ლი ჭირი ვიზილე, რ(ოვლ)მან უწყის. შეიკაზმა<ა> წ(მიდა)ე ესე წიგნი ქორნიკ(ო)ნსა სწჳ (1570 წ.)“ (ჯოჯუჲ, „წმიდა მღვდელმონაზე გრიგოლ ფერაძე და 1160 წელს გარეჯში გადაწერილი ერთი უცნობი ხელნაწერი“, 94. Cfr.: გაბიძაშვილი, ძველ ქართულ ხელნაწერთა ანდერძ-მინანერების კლასიფიკაცია და ბიბლიოგრაფია, 864-865).

- 110 „ღ(იდე)ბ(ა) ღ(მერთს)ა სრულ მყოფელსა ყ(ოვლ)ისა კ(ე)თილის(ა)სა. ღირს ვ(ი)ქმენ მე, ურბნ(ე)ლ მთ(ა)ვ(ა)რების(კო)პ(ო)სი ვლასი, შეკა|ზმად წ(მიდ)ისა ამის წიგნისა ს(ა)ნატრ(ე)ლისა (სანატრელი). რ(ამეთუ) ჟ(ა)მთა სიგ(რძის)აგ(ან) გ(ა)ნრჟუნილ და უჴმარ ქმნილიყო. და ჩ(უ)ენ | ახლ(ა)დ, ბრძ(ა)ნ(ე)ბითა და ჯ(ე)რჩინ(ე)ბითა მ(ა)მისა ჩ(უ)ენისა ტ(ფილელ მთ(ა)ვ(ა)რების(კო)პ(ო)სისა ბ(ა)რ(ა)ბ(ა)სითა, ჴელ(ე)ც(ა)ვ შეკ(ა)ზმ(ა)დ სალ(ო)ცველ(ა)დ ც(ო)დვილისა ს(უ)ლისა | ჩ(ე)მისა და ც(ო)დვ(ა)თა ჩ(ე)მთა შ(ე)ს(ა)ნდ(ო)ბ(ე)ლ(ა)დ. და ყ(ოველ)თა ჩ(უ)ენ|თა თ(ე)სთა და ნ(ა)თესავთა მიცვ<ი>|აოლ(ე)ბ(უ)ლთა შ(ე)ს(ა)ნდ(ო)ბ(ე)ლ(ა)დ. და აწ გ(ე)ვედრ(ე)ბი ყ(ოველ)თა, რ(ომელ)ნიცა იკითხვდით წ(მიდას)ა | ამ(ა)სა წიგნსა, რ(ა)თაჲ წ(ს)ენ(ე)ბ(უ)ლ ვიქმნ(ე)ბ(ო)დეთ წ(მიდა)თა შ(ინ)ა | ლ(ო)ც(უ)ათა თქ(უ)ენთა. რ(ა)თაჲ თქ(უ)ენცა მო<ა>იღოთ ს(ა)სყიდელსი უხუჴად მიმნეჭებლისა მი(ს)ს ყ(ოველ)თა ღ(მერთ)ის(ა)გ(ან). | და ერთობით ღირს ვიქმნეთ ს(ა)ს(უ)ფ(ე)ველსა ც(ა)თასა, ა(მი)ნ. | ლ(ო)ც(უ)ა ყ(ა)ვთ მ(ა)მისა ბ(ა)რ(ა)ბ(ა)ს(ა)თ(ე)ს, და ჩ(უ)ენ ს(უ)ლიერთა ძ(მ)ათათ(ე)ს, და ჩ(ე)მ ც(ო)დვილისა ვლასეს(ა)თ(ე)ს, რ(ომელ)მან | წ(მიდა)ჲ ესე წიგნი შევჴაზმე. მრ(ა)ვ(ა)ლი ჭირი ვ(ი)ხილე, ოცვალმან უწყის. | შეიკაზმა<ა> წ(მიდა)ჲ ესე წიგნი ქ(რონი)კ(ო)ნსა სწჳ (სწჳ) (1570 წ.).“ (ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2004), 164-165, 176. Cfr.: ფერაძე, „ქართული ხელნაწერების შესახებ ავსტრიაში“ (2014), 225-226).
- 111 “Didebay ġmrtisa srul-mq̇opelsa q̇ovliša ketilisasa: | ġirs-vikmen me urbnel mtavarebisk̇oposi. vłasi . řek̇azmad | e ṁidisa amis e ignisa sanatrelisa: rametu řamta siġrisagan | ganṙq̇unil, da uqmar-kmṅil iq̇o. | da řuen axlad bṙzanebita da řeṙčinebita mamisa řuenisa řpilel | mtavarebisk̇oposisa barnabaysita qel-vq̇av řek̇azmad salocvelad | codvilisa sulisa řemisa da codvata řemta řesandobelad. da q̇ovelta | řuenta twsta da natesavta ṁicvalebulta řesandobelat. | da ač gevedrebi q̇ovelta romelnica ikiṫwdit e midasa amas | e ignsa, rayta q̇senebit vikṁnbedet e midata řina locvata tkuenta, | rayta tkuenta moiġot sasq̇ideli uxuvad ṁimnič ebelisa mis | q̇oveltatwsgan, da ertobit ġirs vikṁnnet sasupevelsa catasa amen : | locvay q̇avt mamisa barna-bastws da řuen sulierta řmatatws. | da řem codvilisa vlasestws romelman e miday ese e igni | řevḣkazme. ṁravali ř iri vixile, upalman ucq̇is. | řek̇azma e miday ese e igni kroniķonsa : ř N Ē :”; “Glory to God, the accomplisher of everything good! | I, the archbishop of Urbnisi, Vłasi, have become worthy of | restoring this holy ‘blissful’ book. For due to the length of | time, it has become rotten and unusable. | And upon the order and regulation of our father, the archbishop | of Tbilisi, Barnaba, I have undertaken to restore it to receive | prayers for my sinful soul and forgiveness of my sins, and | forgiveness for all our deceased kin and relatives. | And now I beg all of you who read this holy book that we may | be remembered in your holy prayers, that you, too, may receive | ample reward from Him who gives to all, and that we may | become worthy of the kingdom of the heavens. Amen! | Pray for Father Barnaba and for us, the brethren in spirit, and | myself, sinful Vłase, I who have restored this holy book. I have | seen many hardships, as God knows! | This holy book was restored in the chronicon 258” (Gippert, “The Secondary Life of Old Georgian Manuscripts”, 114).

4.		~		~						~
5.	~			~				~		~
6.			~							
7.	~			~		~	~		~	
8.	~		~		~		~		~	~
9.		~				~			~	
10.	~			~		~				~
11.	~			~		~		~	~	~
12.	~		~		~				~	
13.						~	~		~	
14.							~		~	~
15.	~	~		~		~		~	~	
16.		~		~	~			~	~	
17.	~						~			
18.		~								
19.	ჟ		~			~		სნტ:.		

„დ(იდე)ბ(ა)ღ ღ(მერთს)ა სრულმყოფელსა ყ(ოველ)ისა კ(ე)თილის(ა)სა.

ღირს ვ|იქმენ მე, ურბნ(ელ) მთ(ა)ვ(ა)რეზისკ(ო)პ(ო)სი ვლასი, შეკა/ზმად წ(მიდ)ისა ამის წიგნისა ს(ა)ნატრ(ე)ლისა, რ(ამეთუ) ყ(ა)მთა სიგ|რძის(ა)გ(ა)ნ გ(ა)ნრყუნილ და უწმარ ქმნილიყო და ჩ(უე)ნ| ახლ(ა)დ, ბრძ(ა)ნ(ე)ბითა და ჯერჩინქებითა მ(ა)მისა ჩ(უე)ნისა, ტ|ფილელ მთ(ა)ვ(ა)რეზისკ(ო)პოსისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)სითა, ჯელ|ვე(ა)ვ შეკ(ა)ზმ(ა)დ, სალ(ო) ცველ(ა)დ ც(ო)დვილისა ს(უ)ლისა| ჩ(ემ)ისა და ც(ო)დვ(ა)თა ჩ(ემ)თა შეს(ა)ნდ(ო)ბ(ელ)ა დ და ყ(ოველ)თა ჩ(უე)|თა თ(ვ)სთა და ნ(ა)ტესავთა მიცვ(ა)ლ(ე)ბ(უ)ლთა შ(ე)ს(ა)ნდ(ო) ბ|ელ(ა)დ.

და აწ გ(ევე)დრ(ე)ბი ყ(ოველ)თა, რ(ომელ)ნიცა იკითხვდით წ(მიდა)სა | ამ(ა)ს წიგნსა, რ(აჲთა)ა წს(ე)ნ(ე)ბ(უ)ლ ვ(ი)ქმნ(ე)ბ(ო)დეთ წ(მიდა)თა შ(ინ)ა | ლ(ო)ც(უა)თა თქ(უე)ნთა, რ(აჲთა) თქ(უე)ნცა მო<ღ>ილოთ ს(ა)სყიდელ|ლი უხუვად მიმნიჭებლისა მის, ყ(ოველ)თა ღ(მერთ)ის(ა)გ(ა)ნ | და ერთო<ო>ბით ღირს ვიქმნეთ ს(ა)ს(უ)ფ(ევე)ლსა ც(ა)თასა, ა(მე)ნ. | ლ(ო)ც(უა)ღ ყ(ა)ვთ მ(ა)მისა ბ(ა)რნ(ა)ბ(ა)სთ(ვ)ს და ჩ(უე)ნ, ს(უ)ლიერთა ძ|მათათ(ვ)ს და ჩ(ემ), ც(ო)დვილისა ვლასესთ(ვ)ს, რ(ომელმან) წ(მიდა)ღ ესე წიგნი შევჰკაზმე.

მრ(ა)ვ(ა)ლი ჭირი ვ|იხილე, ო(კვალმან) უწყის. |

შეიკაზმა<ღ> წ(მიდა)ღ ესე წიგნი ქ(რონი)კ(ო)ნსა სნტ (258+1312=1570 წ.)“.

“Glory to God, the accomplisher of everything good. I, the archbishop of Urbnisi, Vlasi, have become worthy of restoring this holy book “The Blessed One”. Due to the length of time, it got damaged and became unusable. And upon the order and regulation of our father, the archbishop of Tiflis Barnaba, I have undertaken to restore it to receive prayers for my sinful soul and forgiveness of my sins, and forgiveness for all our deceased kin and relatives.

And now I beg all of you who will read this holy book, that we may be mentioned in your holy prayers, that you, too, may receive ample reward from God of all, and that we may together become worthy of the kingdom of the heavens, amen.

Pray for Father Barnaba and for us, the brethren in spirit, and myself, sinful Vlase, I who have restored this holy book.

God knows that I have seen many hardships.

This holy book was restored in the Chronicon სნტ (258+1312=1570)“.

96. The marginale is written in the hand of the scribe of marginale I within the bottom half of folio 305r, below marginale 95, taking it into consideration; three lines; in *Mkhedruli*; in black-brownish ink; separation mark: colon after each word; abbreviation mark: a small loop. The marginale contains the date – Chronikon ԹՅԾ (=388), i.e. 1700 AD (388+1312). Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published once – in 2010 by me.¹¹²

1. Ժ: ՔԵՆ: ՏԱԽԵԼ: ՏՅԵՆԻԵՐՈ: ՏԱՆԱԹՐԵԼՈ: ԵՅՐԱ: ՆԵԹԱՐԵԽԻՏԱԳԱՆ: ԵԱՐԻԵԼԻ:
2. ՄԵՐԵՆԵԼԻ: ՏՅԻՄՈՆ: ԲԽԵԻԺԵ: ԼԻՐՏ: ԿԱՅ: ԵՐՏՏԱ: ՄԱԹԵԱՆՏԱ: ՄԵՐԻԵ
3. Լ: ԲԱՄՈՔԻԹԵՅԻՏԱԹԵՅԻՏ: ՆՄ: ՄԵՍԼԵԲԵԼՏ: ՄԿՈՒ: ԺԿՈՏ: ԹՅԾ:

„Ժ. ՔԵՆ, ՏԱԽԵԼՏՅԵՆԻԵՐՈ ՏԱՆԱԹՐԵԼՈ, ԵՅՐԱ ՆԵԹԱՐԵԽԻՏԱԳԱՆ ԵԱՐԻԵԼԻ | ՄԵՐԵՆԵԼԻ
ՏՅԻՄՈՆ ԲԽԵԻԺԵ ԼԻՐՏ ԿԱՅ ԵՐՏՏԱ ՄԱԹԵԱՆՏԱ.
ՄԵՐԻԵ|Ը ԲԱՄՈՔԻԹԵՅԻՏԱԹԵՅԻՏ ՆՄ ՄԵՍԼԵԲԵԼՏ ՄԿՈՒ.
Ե(ՐՐՈՐՈՆԻ)ԿՈ(Ն)Տ ԹՅԾ(388+1312=1700 Բ.)“.

“Ch. You, the blessed one with beautiful name. Make Svimon Chkheidze of Urbnisi, who lacks all nine Beatitudes, worthy of at least one of them.

Don't spurn me because of short text.

Chronikon was ԹՅԾ (388+1312=1700)“.

97. The marginale is written by the scribe of marginale 82 within the bottom half of folio 305r, below marginale 96, taking it into consideration; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: fullstop or colon here and there; abbreviation marks: tilde or a short horizontal zigzag line. Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published once – in 2008 by me.¹¹³

1. ԼՄՈ ՄՆ ԳՃ ԵՐԵՎԻԼԻ ՄՈՆԱԶՈՆ. ՄԵՐՐՈՆԻԱ: ԵՄՐԱՄԼԻ
2. ԽԵՅԱՐԻԺԻՏ ՏՏՄԼԻ

„Լ(ՄԵՐ)ՏՈ, Մ(ԵԻՆԿԱԼ)Ե Գ(ՐԻԱ)Ը ԵՐԵՎԻԼԻ ՄՈՆԱԶՈՆ{Ի} ՄԵՐՐՈՆԻԱ, ԵՄՐԱՄԼԻ, |
ԽԵՅԱՐԻԺԻՏ ՏՏՄԼԻ“.

“God, have mercy on the wretched sinner nun Febronia, from Guria, daughter of Khevaridze”.

98. The marginale is written in the hand of the scribe of marginale 2 within the bottom half of folio 305r, in line with marginale 2's line II; one line; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: a short horizontal zigzag line. The text of the marginale has not been published until now.

112 „Ժ: ՔԵՆ: ՏԱԽԵԼ: ՏՅԵՆԻԵՐՈ: ՏԱՆԱԹՐԵԼՈ: ԵՅՐԱ: ՆԵԹԱՐԵԽԻՏԱԳԱՆ: ԵԱՐԻԵԼԻ: | ՄԵՐԵՆԵԼԻ: ՏՅԻՄՈՆ: ԲԽԵԻԺԵ: ԼԻՐՏ: ԿԱՅ: ԵՐՏՏԱ: ՄԱԹԵԱՆՏԱ: ՄԵՐԻԵ|Ը: ԲԱՄՈՔԻԹԵՅԻՏԱԹԵՅԻՏ: ՆՄ: ՄԵՍԼԵԲԵԼՏ: ՄԿՈՒ: ԺԿՈՏ: ԹՅԾ:“; „Ժ. ՔԵՆ, ՏԱԽԵԼՏՅԵՆԻԵՐՈ „ՏԱՆԱԹՐԵԼՈ“, ԵՅՐԱ ՆԵԹԱՐԵԽԻՏԱԳԱՆ ԵԱՐԻԵԼԻ | ՄԵՐԵՆԵԼԻ ՏՅԻՄՈՆ ԲԽԵԻԺԵ ԼԻՐՏ ԿԱՅ ԵՐՏՏԱ ՄԱԹԵԱՆՏԱ. ՄԵՐԻԵ|Ը ԲԱՄՈՔԻԹԵՅԻՏԱԹԵՅԻՏ ՆՄ ՄԵՍԼԵԲԵԼՏ ՄԿՈՒ. Ե(ՐՐՈՐՈՆԻ)ԿՈ(Ն)Տ ԹՅԾ (1700 Բ.)“ (ՋՈՋՅԱ, „ՄԵՐՐՈՆԻԱ ՄԵՐԵՆԵԼԻ ԵՍԻՍԿՈՅՈՍԻՏԻ ՏՅԻՄՈՆ ԲԽԵԻԺԻՏ ՏԱՄԻ ՄԻՆԱՆԵՐԻ (1700 Բ.) ԻԵՐՄՍԱԼԻՄԻ ԳԱԴԱԹԱՆԻԼԻ XII ՏԱՄԿՈՒՆԻ ԳԱՐԵՋՄԱԼԻ ԿՐԵԲՄԱԼԻ (Ven.4-ԻՏ) ԱՄԵԻԺԻԴԱՆ“, 132-133. Cfr.: ԳԱԽԻԱՄԵԼԻ, ՎԵԼ ԿԱՐԴՄԱԼ ԽԵԼՆԱՆԵՐԴԱ ԱՆԴԵՐՇ-ՄԻՆԱՆԵՐԵԽԻՏ ԿԼԱՏԻԳԻԿԱԿԻԱ ԸԱ ԲԻԺԼԻՈԳՐԱԳԻԱ, 865).

113 „ԼՄՈ ՄՆ ԳՃ ԵՐԵՎԻԼԻ ՄՈՆԱԶՈՆ. ՄԵՐՐՈՆԻԱ: ԵՄՐԱՄԼԻ | ԽԵՅԱՐԻԺԻՏ ՏՏՄԼԻ“; „Լ(ՄԵՐ)ՏՈ, Մ(ԵԻՆԿԱԼ)Ե Գ(ՐԻԱ)Ը ԵՐԵՎԻԼԻ ՄՈՆԱԶՈՆ{Ի} ՄԵՐՐՈՆԻԱ, ԵՄՐԱՄԼԻ, | ԽԵՅԱՐԻԺԻՏ ՏՏՄԼԻ“ (ՋՈՋՅԱ, „ԳԵԼԱԹԵԼԻ ՄՈՆԱԶՈՆԻՏ – ԼԵՎԱՆ IV ԸԱԴԻԱՆԻ ՇՈԼԿՈԳԻԼԻՏ ՆԻՆՈ ԲԱԳՐԱԿԻՈՆԻՏԱ ԸԱ ՄՈՆԱԶՈՆ ՄԵՐՐՈՆԻԱ ԽԵՅԱՐԻԺԻՏ ՏԱՎԵՐԵԲԼԵԽԻ (XVIII Տ-ԻՏ | ՆԱԽ.) ԻԵՐՄՍԱԼԻՄԻ ԳԱԴԱԹԱՆԻԼԻ ԵՐԴԻ ԳԱՐԵՋՄԱԼԻ ԽԵԼՆԱՆԵՐԻՏ (Ven.4-ԻՏ) ԱՄԵԻԺԻԴԱՆ“, 155-157).

ბესარიონ შეინყალე უო

„ბესარიონ შეინყალე, უ(ფალ)ო“.

“God have mercy on Besarion”.

99. The marginale is written within the top half of folio 305v; five lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: fullstop or comma here and there; the text ends with colon and dash; lacks abbreviation marks. The marginale contains the date: 1793, April 08 (12), i.e. 12 April, 1793 AD. The text of the marginale has not been published until now.

1. 1793. აპრილს, იბ, ლთო და წმიდაო ქრისტეს საფლავო
2. შეინყალე, მონა შენი სიხარულა, და მამა მისი ვასილი და.
3. დედა მისი მარიამ, ვინცა წერილი ესე აღმოიკითხეთ.
4. და შენდობა ბაძნოთ, უფლისა მიერ თქვენცა შენდობილ.
5. იყვენით, ამინ:-

„1793, აპრილს იბ (12).“

ლ(მერ)თო და წმიდაო ქრისტეს საფლავო, | შეინყალე მონა შენი სიხარულა და მამა მისი ვასილი და | დედა მისი მარიამ.

ვინცა წერილი ესე აღმოიკითხეთ | და შენდობა ბაძნოთ, უფლისა მიერ თქვენცა შენდობილ | იყვენით, ამინ“.

“On April 08 (12), 1793.

God and the Holy Sepulcher, have mercy on your slave Sikharula and his father Vasil and his mother Mariam.

Who reads this text and says a prayer for forgiveness of our sins, let they also be forgiven by God, amen”.

100. The marginale is written within the bottom half of folio 305v; four lines; in *Mkhedruli*; in black ink; separation marks: colon or three dots after each word; lacks abbreviation marks; the text starts with Ch. According to palaeographic criteria and taking into account the years of activities of a historical person – son of the Eristavi of Guria, monk Kristephore Sharvashidze, the marginale can be dated to 1760s.¹¹⁴ Based on the original, photocopy and a digital copy of the manuscript, the text of the marginale was published once – in 2009 by me.¹¹⁵

1. ქ. მოიხსენე: უფალო: იესო: ქრისტე: ცოდვილი: გური
2. სა: ერისთვის: შვილი: შარვაშიძე: მონაზონი:

¹¹⁴ See details concerning the date of the marginale in my article „გურიის ერისთვისშვილის, მონაზონ ქრისტეფორე შარვაშიძის მინაწერი (1760-იანი წწ.) 1160 წლის გარეჯული კრებულის (Vind. Georg.4) ფურცლებიდან“, published in vol. II of this book.

¹¹⁵ „ქ. მოიხსენე: უფალო: იესო: ქრისტე: ცოდვილი: გური|სა: ერისთვის: შვილი: შარვაშიძე: მონაზონი: | ქრისტეფორე: ვინც: შენდობა: ბაძნოთ: | თქვენც: შეინდოს: უფალმა: ამენ“; „ქ. მოიხსენე, უფალო იესო ქრისტე, ცოდვილი გური|სა ერისთვისშვილი, შარვაშიძე, მონაზონი | ქრისტეფორე. ვინც შენდობა ბაძნოთ, | თქვენც შეგინდოს უფალმა, ამენ“ (თემო ჯოჯუა, „გურიის ერისთვისშვილის, მონაზონ ქრისტეფორე შარვაშიძის სავედრებელი მინაწერი (1760-იანი წწ.) იერუსალიმში გადატანილი XII საუკუნის გარეჯული კრებულის (Ven.4-ის) აშიიდან“, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები, IX (თბილისი, 2009), 148-147).

3. ქრისტეფრა: ვინც: შენდობა: ბძანოთი..
4. თქვენც: შეინდოს: უფალმა: ამენ:

„ქ. მოიხსენე, უფალო იესო ქრისტე, ცოდვილი გური(ი)/სა ერისთვისშვილი, შარვაშიძე, მონაზონი/ქრისტეფ(ო)რე.
ვინც(ა) შენდობა ბძანოთ, / თქვენც(ა) შე(გ)ინდოს უფალმა, ამენ“.

“Ch. Lord Jesus Christ, mention the sinful son of the Eristavi of Guria, Sharvashidze, monk Christophore.

Those who will say a prayer for forgiveness of our sins, let they also be forgiven by God, amen”.

IV. Commemoration Texts of Later Period written on Extra Page And Inserted in the Manuscript

Between folios 19rv and 20 rv of the manuscript, a quadrangular list of a later period, with the mention of several dozens of individuals is inserted upside down. The commemorations are written in the hand of Besarion Kiotishvili, the scribe of marginales III of later period. In the very beginning, Besarion mentions that the commemorations must be inserted namely in the Gareji Collection. Configuration of the text on recto page is as follows: lines I and II are written at the left edge of the bottom half of the folio, sideways, from top to bottom; lines III-VI are written at the upper edge of the folio, lines VII-XXI – at the right edge, within the area framed by continuous lines, and lines XXII-XXXVI are written on the remaining main area; total fifty-five lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation marks: a short horizontal zigzag line or dash. Taking into account the time of writing six marginalia written in the same hand of later period and containing dates (#16, #18, #37, #38, #53 da #57), the commemoration text dates to 1813-1814. The text of the marginales has not been published until now.

1. ამ ნიგვნიდ იღვას ეს ნიგნი ღვთის მოყვრენო მხ
2. ილველნო ბძანეთ შ'ღვა ||
3. ქ იოაქიმ სარაფიმ ქრსტო ტრი
4. აღაფილოს კოსტანტი ნი
5. კოლა თევდორე კოზმან
6. კირიაკო ბალამ მიხაილ ||
7. ზაირამი კოზმა
8. ნ ლაზ
9. ა პროსკი
10. ნითო
11. პროდრომ
12. გაბრიელ
13. პეტრო
14. ანასტას
15. პრისკინი
16. თო
17. ანასტა
18. სი
19. სერაფიმ
20. ამითგან მამ
21. ა ფარა ||

22. ქახოსრო თათია
23. მოიხსენე საფლაო
24. ქრისტესო და შეინ
25. ყალე უფალო სული
26. მათი სახელისა შე
27. ნისათვის შე
28. ვარდიკა შე უო
29. მაია გიორგი ნანა
30. ასტნდარ ელისაბე
31. დ ტასია რუსუდ
32. ან ეფენია დედით
33. და მამითურთ შე
34. უო ისო ქრისტე
35. ბესარიონ და ვარდიკა შე
36. უო თამარი სვიმონა ||_v
37. მარკოზ ესტატი პაატა ელე
38. ნე მარიამ იესე გიორგი თათია
39. მარიამ ასაფია ფირან ელენე მათი
40. კა ხახუხტა მეუღლე მისი იესე და მე
41. ღლე მისი მამუკა ქიოტიშვილ
42. ის შვილნი და ნათესავნი შეი
43. წყალე და მოიხსენე უფალო
44. იესო ქრისტე მხსნალო ასულო სიონისო დედოფალო ოთია
45. ს შვილნი და ნათესავნი
46. და მეორე ოთიას შვილნი და ნა
47. თესავნი ყვიჩილი შვილნი
48. და ნათესავნი და სულით ერთო
49. გით ქიოტიშვილნი და მო
50. მავალი სახლთა მათთაგან
51. სახელისა შენისათვის და წყა
52. ლოგისა შენისათვის მოიხსენ
53. ე ქრტი მხსნალო ჭეშმარი
54. ტო და შეიწყალე და მე ცოდვილი
55. ესე ბესარიონ შემინწყალე ღო

„ამ წიგნშიდ იდვას ეს წიგნი. ღვთის მოყვ^აჩრენო მხ^ილველნო, ბძანეთ შ(ენ)დ(ო)ბა.

||

ქ. იოაკიმ, სარაფიმ, ქრ^იქსტო, ტრი^ადაფილოს, კოსტანტი, ნი^კოლა, თევდორე, კოზმან, | კირიაკო, ბალამ, მიხაილ, || ზაირამი, კოზმა^ნ, ლაზ^ა, პროსკი^ნითო, | პროდრომ, | გაბრიელ, | პეტრო, | ანასტას, | ვრსკინი^თო, | ანასტა^სი, | სერაფიმ. | ამითგან მაქ^ა ფარა. ||

ქახოსრო, თათია | მოიხსენე, საფლაო | ქრისტესო და შეინ^ყალე, უფალო, სული | მათი სახელისა შე^ნისათვის შ(ეინწყალ)ე. |

ვარდიკა შ(ეინწყალ)ე უ(ფალ)ო. |

მაია, გიორგი, ნანა, | ასტ^აქნდარ, ელისაბე^დ, ტასია, რუსუდ^{ან}, ეფენია, დედით | და მამითურთ შ(ეინწყალ)ე, | უ(ფალ)ო ი^ჩესო ქრისტე. |

ბესარიონ და ვარდიკა შ(ეინწყალ)ე, | უ(ფალ)ო.

თამარი, სვიმონა, _რ | _ვ მარკოზ, ესტატე, პაატა, ელე/ნე, მარიამ, იესე, გიორგი, თათია,
| მარიამ, ასაფია, ფირან, ელენე, დათი/კა, ხახუხტა, მეუღლე მისი, იესე და მე{უ}/ღლე
მისი, მამუკა ქიოტიშვილ/ის შვილნი და ნათესავნი შეი/წყალე და მოიხსენე, უფალო |
იესო ქრისტე, მხსნელო, ასულო სიონის{ა}ო, დედოფალო.

ოთია/ს შვილნი და ნათესავნი | და მეორე ოთიას შვილნი და ნა/თესავნი,
ყვიჩილიშვილნი | და ნათესავნი და სულ<ით> ერთო/ბით ქიოტიშვილნი და მო/მავალი
სახლთა მათთაგან | სახელისა შენისათვის და წყა/ლობისა შენისათვის მოიხსენ/ე, ქრი{ს}
ტე, მხსნელო ჭეშმარი/ტო და შეინწყალე.

და მე, ცოდვილი | ესე ბესარიონ, შემინწყალე, ღ(მერთ)ო“.

“Let this book lie in this book. The lovers of God, pray for forgiveness of my sins.

*Ch. Joakim, Saraphim, Christo, Triadafilos, Kostant, Nikola, Theodore, Kozman, Kiriako,
Balam, Michael, Zairam, Kosmas, Laza, Proskinito, Prodrom, Gabriel, Petro, Anastas, Vrskinito,
Anastasi, Serafim. From these I receive money.*

*The Sepulcher, mention Khaikhosrow, Tatia. God have mercy on their soul(s), for your sake
have mercy.*

God have mercy on Vardika.

*Christ the God, have mercy on Maya, Giorgi, Nana, Astandar, Elisabed, Tsya, Rusudan,
Ephenia, together with mother and father.*

God, have mercy on Besarion and Vardika.

*Christ the God, the Saviour, the Lady of Zion, the Queen, have mercy and mention Tamar,
Svimeon, Markoz, Estate, Giorgi, Tatia, Mariam, Asaphia, Firan, Elene, Datika, Khakhuta, his
spouse, Iesse and his spouse, children and relatives of Mamuka Kiotishvili.*

*Christ, the Real Saviour, mention [the following] for your name and your favour: the
children of Otia and relatives, and children and relatives of another Otia, the Kvichilishvilies and
relatives, and with spiritual union the Kiotishvilies and the future generation from their house.*

And God, have mercy on me – the sinful Besarion”.

Vind.Georg.5

Four Gospels [XVI-XVII cc.]

The general state of the manuscript / General description: The manuscript is a small codex placed in a silver embossed box. It is complete.

The number of folios in the manuscript: 281 folios.

Initial foliation: The quires were numbered by the scribe. The numbers are in *Asomtavruli* graphemes and in the ink of the main text. Graphemes denoting the beginning of a quire are written within the top margin of the first recto of the corresponding quire. Graphemes denoting the end of a quire are written within the bottom margin of the last verso of the corresponding quire. Preserved graphemes: Ⴀ (၁) – 8v, Ⴁ (၂) – 9r da 16v, Ⴃ (၃) – 17r da 24v, Ⴅ (၄) – 25r da 32v, Ⴇ (၅) – 33r da 40v, Ⴉ (၆) – 41r da 48v, Ⴋ (၇) – 49r da 56v, Ⴍ (၈) – 57r da 64v, Ⴏ (၉) – 65r da 72v, Ⴑ (၁၀) – 73r da 80v, Ⴓ (၁၁) – 81r da 88v, Ⴕ (၁၂) – 89r da 96v, Ⴗ (၁၃) – 97r da 104v, Ⴙ (၁၄) – 105r da 112v, Ⴛ (၁၅) – 113r da 120v, Ⴝ (၁၆) – 121r da 128v, Ⴟ (၁၇) – 129r da 136v, Ⴚ (၁၈) – 137r da 144v, Ⴜ (၁၉) – 145r da 152v, Ⴞ (၂၀) – 153r da 160v, Ⴘ (၂၁) – 161r da 168v, Ⴚ (၂၂) – 169r da 176v, Ⴜ (၂၃) – 177r da 184v, Ⴞ (၂၄) – 185r da 192v, Ⴘ (၂၅) – 193r da 200v, Ⴚ (၂၆) – 201r da 208v, Ⴜ (၂၇) – 209r da 216v, Ⴞ (၂၈) – 217r da 224v, Ⴘ (၂၉) – 225r da 232v, Ⴚ (၃၀) – 233r da 240v, Ⴜ (၃၁) – 241r da 248v, Ⴞ (၃၂) – 249r da 254v, Ⴘ (၃၃) – 262v, Ⴚ (၃၄) – 263r da 270v, Ⴜ (၃၅) – 271r da 278v, Ⴞ (၃၆) – 279r.

New foliation: The folios were paginated in the XIX-XX centuries by unknown individual.

The folios from the original manuscript which came down to us: eight folios in each quire starting from ၁ (1) and ending with ၃၁ (31) (1rv-248rv), six folios in quire ၃၂ (32) (I-VI ff.; 249rv-254rv), eight folios in each quire starting from ၃၃ (33) and ending with ၃၅ (35) (255rv-278rv), three folios in quire ၃၆ (36) (I-III; 279rv-281rv), 281 folios in total (1rv-281rv).

The number of folios in the original manuscript: 282 folios.

The folios missing from the original manuscript: one folio (IV f.) in quire ၃၆ (36).

Folio dimensions: Dimensions vary a little: 16.4X12.3 cm at average (e.g. 137rv).

Writing medium: Paper.

System of script: The main text is written in *Nuskhuri*. Capital letters, some titles and numerical values are written in *Asomtavruli*.

Number of calligraphic hands: One hand.

Number of columns on a folio: Two columns.

The number of lines in a column: In the main part of the manuscript – 20 lines, and in the additional part – 30 lines.

The type of separation marks: A full stop, colon, colon followed by a dash, three dots, or four dots.

The type of abbreviation mark: Tilde.

Ink colour: The main text is written in black ink; titles, capital letters and numbers – in red ink.

Trimming of edges: Margins have been partially trimmed.

Illumination: A headpiece with geometric decoration is found at the beginning of the Gospels by Matthew, Mark, Luke, and John; Each Gospel contains a large decorated initial with graphical patterns.

Capital letters: A graphical outline of *Asomtavruli* graphemes is applied.

Binding: The manuscript is bound.

Cover: The manuscript is bound in a new cardboard cover. Fragments of an old leather cover were affixed to it. The manuscript is placed in a silver embossed box decorated with floral motifs and bird images. The front side of the box features the Crucifixion in the center and the Four Evangelists in the corners. The Crucifixion and figures of the Four Evangelists are gilded and embossed in high relief.

Seal: In the bottom left margin of folio 1v is an impression of a quadrangular seal (1X1.4 cm in diameter). The imprint has faded away.

Old shelfmarks: Not found.

Scribe of the manuscript: Unknown.

Commissioner of the manuscript: Unknown.

The place of origin of the manuscript: Unknown.

The date of origin of the manuscript: The XVI-XVII cc.

Comments to the text of the manuscript: Comments written in the scribe's hand and in Mkhedruli of the XVIII-XIX centuries are found on folio margins, e.g. „სახარება მატთესია“ (7v), „დასან. | კდ (24)“ (18r), „აქა სასუჴნი“ (46v), „მარკოზ“ (71r), etc.

Damages: The top edges of the folios are ragged and stained.

1. The Main Part of the Four Gospels

1. „ესე თავები არს | მ(ა)თეს ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბისა“. Incipit: „ა(1). გ(ა)წვორციელე ბისათ(ჳ)ს ქ(რისტე)ს/ისა და ნ(ა)თეს(ა)ვთა შ(ო)ბ(ი)სა/თ(ჳ)ს და ვ(ითა)რ შეიმოსა ქ(ალ)ნ/(უ)ლის(ა) გ(ა)ნ კ(ა)ც(ე)ბ(ა)ჲ. | ბ(2). მოგუთა მოსლვას...“ (4r-6r).

Comment: The graphemes used for chapter numbers (a (1), b (2), etc.) are mainly written to the left of the main text columns, above the initial in the beginning of the corresponding chapter.

2. „თ(ა)ვი პ(ირვე)ლი. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბაჲ | მ(ა)თეს თავისა“. Incipit: „წიგნი შობისა ი(ესო)ჳ ქ(რისტე)სი, ძი/სა დ(ავი)თისი, ძისა აბრ(ა)ჰ(ა)მისი. | აბრაჰამ შვა...“ (7r-68v).

3. „ესე თ(ა)ვეები არს მ(ა)რკ/ოზის ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბისა“. Incipit: „ა(1). ი(ოვან)ე(ს)თ(ჳ)ს, უდ(ა)ბნოს რ(ა)ჲ ქა/დაგებდაჲ. | ბ(2). ვ(ითა)რ ი(ესო)ჳ ი(ოვან)ეს გ(ა)ნ ნ(ა)თ(ე)ლილო. | ბ(3). მიცემისათ(ჳ)ს ი(ოვან)ესისა...“ (69r-70r).

Comment: The graphemes used for chapter numbers (a (1), b (2), etc.) are mainly written to the left of the main text columns, above the initial in the beginning of the corresponding chapter.

4. „ს(ა)ხ(არე)ბაჲ მარკ(ო)ზის | თავი“. Incipit: „დასაბამი სახ(ა)რ(ე)ბისაჲ | ი(ესო)ჳ ქ(რისტე)სი, ძისა ღ(მრთისა)ჲ (1.1). ვ(ითარცა) | წერილ არს ესაიად...“ (71r-112v).

5. „ესე თ(ა)ვეები ლუკ(ა)ჲს | ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბისა არს“. Incipit: „ა(1). მლდ(ე)ლო ბისათ(ჳ)ს ზაქ(ა)რია/ჲსა და დადუმებისა. | ბ(2). ხ(ა)რ(ე)ბისათ(ჳ)ს ქ(ალ)ნ/(უ)ლისა მ(ა)რ(ია)მი/სა ანგ(ელო)ზისა მ(იე)რ. | ბ(3). მოკითხვისათ(ჳ)ს მ(ა)რ(ია)მისა...“ (113r-115v).

Comment: The graphemes used for chapter numbers (a (1), b (2), etc.) are mainly written to the left of the main text columns, above the initial in the beginning of the corresponding chapter.

6. „საქაზარქებზე ლეჟიკას თქავი“. Incipit: „ვინათგან უკუშ მრ(ა)ვ/ალთა წ(ე) ლყვეს | აღწერად მითხრობ/ისა ს(ა)ქმეთათ(ვ)ს გ(უ)ლსა | ესე ქმნ(ი)ლთა...“ (117r-192r).

7. „თ(ა)ვნი იწოვანეს თ(ა)ვისა | სახარებისანი“. Incipit: „ა(1). რ(ა)ჟ(ამ)ს იგი | თქ(უ)ა სიტყ(უ)ა ღ(მრთისა)დ | და ღ(მერთი) – სიტყ(უ)ად. | ბ(2). რ(ა)ჟ(ამ)ს თქ(უ)ა...“ (192r-193r).

Comment: The graphemes used for chapter numbers (a (1), b (2), etc.) are mainly written to the left of the main text columns, above the initial in the beginning of the corresponding chapter.

8. „ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ი იწოვანეს თ(ა)ვი“. Incipit: „პ(ირვე)ლითგან იყო სიტყ(უ)ა | და სიტყ(უ)ა იგი იყო | ღ(მრთ)ისა თ(ა)ნა და ღ(მერთი) იყო...“ (194r-251r).

The Additional Part of the Four Gospels

1. [Testament.] Incipit: „მ(ა)დლი და დ(იდე)ბ(ა)ი, პ(ა)ტივი და თ(ა)ყ(უ)ან/ისცემა ყოვლა ღნ(მიდას)ა ს(ა)მ(ე)ბასა, მ(ა)მ(ა)სა და ძესა და წ(მიდას)ა ს(უ)ლსა...“ (251r-254v).

2. „გ(ა)ნგ(ე)ბ(ა)ი ს(ა)ხარ(ე)ბათა საძ/იებ(ე)ლის(ა)ი“. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“, The same as „სახარებანი სამარადისონი“. Part I]. Incipit: „წელინდისა დღეს(ა)სწ(აუ)ლ/თაჲ, ვითა მივაღს | სვნაქსარი წესსა ზ(ედ)ა | ბერძულსა სრულეებითა. | დღესა...“ (255r-257r).

Comment: These readings from Gospel texts are read daily starting from the Devine Liturgy on Easter Sunday and till Saturday of the eighth week after Easter.

3. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. Part II]. Incipit: „პ(ირვე)ლსა კ(ე)რ(ია)კ(ე)სა ყ(ოველ)თა წ(მიდა)თა/სა. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ი მ(ა)თ(ესი), ჟბ(93), შ(ა): | „პ(რ)ე(უ)ა ო(ცფალმა)ნ თ(ვ)სთა...“ (257r-258v).

Comment: These readings from Gospel texts are read daily starting from Sunday of the ninth week after Easter, till Saturday of the sixteenth week after Easter.

4. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. Part III]. Incipit: „პ(ირვე)ლსა კ(ე)რ(ია)კ(ე)სა. | ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ი მ(ა)თესი, რმ(148): | „მ(ა)ს ჟ(ამს)ა შ(ინ)ა აიძულა ი(ესო)ვ შ(ე)ს/ლვად“...“ (258v-260v).

Comment: These readings from Gospel texts are read daily starting from Sunday of the seventeenth week after Easter, till Saturday of the twenty fourth week after Easter.

5. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. Part IV]. Incipit: „შ(ა)ბ(ა)თსა პ(ირვე)ლ ჯ(უ)ა რთა აპყ(რ) | ობისა. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ი მ(ა)თ(ესი), ჟბ(96): | „თქ(უ)ა ო(ცფალმა)ნ, რ(ომე)ლსა უყუარდეს...“ (260v-262r).

Comment: These readings from Gospel texts are read daily starting from the day next after the Exaltation of the Holy Cross (immovable feast celebrated on 14 September), till Saturday of the eighth week after the Exaltation of the Holy Cross.

6. [„სახარებანი ყოველთა დღეთანი“. Part V]. Incipit: „პ(ირვე)ლსა კ(ე)რ(ია)კ(ე)სა. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ი ლ(უ)კ(ასი), | რკა(121): „მ(ა)ს ჟ(ამს)ა შ(ინ)ა შჯ(უ)ლის მეცნი/ერი ვინმე“...“ (262r-263r).

Comment: These readings from Gospel texts are read daily starting from Sunday of the ninth week after the Exaltation of the Holy Cross, till Sunday of the twelfth week after the Exaltation of the Holy Cross.

7. [„სახარებანი შაბათ-კვრიაკეთანი“. Incipit: „აქ დასრ(უ)ლდეს ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი / ყ(ოველ)თა დღეთანი და აწ, კ(უალა)დ / შ(ა)ბ(ა)თ-კ(ვ)რ(ია)კ(ე)თა იწყების...“ (263r-264r).

Comment: These readings from Gospel texts are read only on Saturdays and Sundays starting from Saturday of the twelfth week after the Exaltation of the Holy Cross, till Sunday of the seventeenth week after the Exaltation of the Holy Cross.

8. [„სახარებანი მარხვათანი“. Incipit: „ვითა მარხვ(ა)თა ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი / სხ(უ)ანი მწ(უ)ხრის(ა)სა ზ(ე)და წარ/იკითხვიან, მითვე წე/სითა ესე...“ (264r-266r).

9. [„სახარებანი თუეთანი“. Incipit: „თ(უეს)ა ს(ე)კდენბ(ე)რსა ბ (1). დაწყებ(ა)ჲ / ინდიკტიონისაჲ და წ(მიდ)ისა სვმეონ ჰალაბ/ელისაჲ. ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ ლ(უ)კ(ასი)...“ (266r-278r).

10. „ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი სატ/ფურებისანი“. Incipit: „ბ (1). ი(ოვან)ესი რკზ (127): „ჰ(რ)ქ(უ)ა / ო(ვფალ)მან თ(კ)სთა მ(ო)წ(ა)ფეთა, ნუ შეძ/რწუნდებიან გ(უ)ლნი“, ვ(იდრ)ე „და მ(ა)მ(ა)ჲ...“ (278r).

Comment: The graphemes denoting chapter numbers of the Gospel of John are written in the right margin of folio (რკზ), in line with text #10.

11. „წ(ს)ენებასა თითო/ეულისა შიშის(ა)სა“. Incipit: „ბ (1). ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ჲ / მ(ა)თ(ესი), ჟთ (69): „მ(ა)ს ყ(ამს)ა შ(ინ)ა აღვიდა ი(ესო)ჲ / ნავსა და მისდევდა“, ვ(იდრ)ე...“ (278r).

Comment: The graphemes denoting chapter numbers of the Gospel (ბ, ზ, etc.), here or elsewhere, are written to the left of the main text columns, in line with the corresponding text.

12. „ზეთსა ზ(ე)და სნეულის(ა)სა, ოდეს / შვდნი ხუცესნი იყვნენ“. Incipit: „ბ (1). ჰპოო ნ(ოენ)ბ(ე)რსა ბ (1). მოუწოდა / ი(ესო)ჲ“. / ზ (2). ს(ა)ხ(არება)ჲ მ(ა)რ(კოზისი), იპ (15): „მ(ა)ს ყ(ამს)ა შ(ინ)ა...“ (278r).

13. „სქემის კ(უ)რთხ(ე)ვასა“. Incipit: „მ(ა)რ(კოზისი), პპ (86): / „თქ(უ)ა ო(ვფალ)მან, რ(ომე)ლსა ჰნებაჲს, უკუა“, / ვ(იდრ)ე „მომავალი ძ(ა)ლითა“. მ(ა)რ(კოზისი)...“ (278r).

14. „სნეულთათ(კ)ს“. Incipit: „ბ (1). ი(ოვან)ესი, ნე (55): / „თქ(უ)ა ო(ვფალ)მან, მე ვარ პური, ^{278r} / ^{278v} ცხ(ო)რ(ე)ბისა“, ვ(იდრ)ე „უკ(უ)ან(ა)სკნ(ე)ლსა მ(ა)ს დღ(ე)სა“ ...“ (278rv).

15. „ბრძ/-----“. Incipit: „ბ (1). ი(ოვან)ესი, ძდ (24), შა: / „ჰ(რ)ქ(უ)ა ო(ვფალ)მან თ(კ)სთა მ(ო)წ(ა)ფ(ე)თა, ესრეთ / შეიყუარა“, ვ(იდრ)ე „ქმნილ არიან“ (278v).

16. „ღ(მრთ)ისმშ(ო)ბ(ე)ლ(ისათ)კ(ს)“. Incipit: „ბ (1). ლ(უ)კ(ასი), მ (3), შა: / „აღმოვიდინ მ(ა)მ(ა)ჲ-დედაჲ“, ვ(იდრ)ე „წ(ინაშე) ღ(მრთისა)ჲ / და კ(ა)ცთა“. ზ (2). ს(ა)ხ(არება)ჲ...“ (278v).

17. „ჯ(უა)რისათ(ვ)ს“. Incipit: „ბ (1). მჭათქესი, ს63 (256): | „რ(ამეთუ) ვ(ითარცა) ელვაჲ რ(ა)ჲ გა“, | ვ(იდრ)ე „ჩ(ე)მნი არა წარჯდეს“. ბ (2). ს(ა)ხ(არება)ჲ...“ (278v).

18. „წ(მიდა)თა მ(ო)ც(ი)ქ(უ)ლთათ(ვ)ს“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), | ო3 (76): „და მოჰვლიდა ი(ესო)ჲ“, ვ(იდრ)ე „ქ(ა)ლ(ა)ქი | იგი“. ბ (2). მჭათქესი, რჰ3 (196): „მ(ა)შ(ი)ნ მოუგო პ(ეტრ)ე...“ (278v).

19. „წ(მიდა)თა წ(ინაჲ)წ(არმეტყვე)ლთ(ა)ჲ/თ(ვ)ს“. Incipit: „ბ (1). მჭათქესი, | ლ3 (33): | „ნუ ჰგონებთ ვ(ითარმე)დ“, | | ვ(იდრ)ე „შეს[-----] შ(ე)ნთა“. ბ (2). მჭათქესი, ს6 (240): „ამის/თ(ვ)ს...“ (278v).

20. „წ(მიდა)თა მ(ო)წ(ა)მეთათ(ვ)ს“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), პ3 (86): | „აჰა, მე მიგავლინე“, ვ(იდრ)ე „ს(რულო)ჲ იგი ც/ხონდეს“. ბ (2). მ(ა)თ(ესი), ჟ (90): „არა...“ (278v).

21. „წ(მიდა)თა მღდელთმოდ/ლ(უა)რთათ(ვ)ს“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), კლ (24): „და ვ(ითარცა) | იხილა ი(ესო)ჲ ერი“, ვ(იდრ)ე „თქ(უ)ნსა | ზ(ე)ც(ა)თასა“. ბ (2). მ(ა)თ(ესი), | რმ (140): „კ(უალა)დ...“ (278v).

22. „მ(ა)რთ(ა)ლთა და | ნეტჭაქრთა და აღმსარებ(ე)ლთა/თ(ვ)ს“. Incipit: „ბ (1). ს(ა)ხ(ა) რ(ე)ბ(ა)ნი | მჭათქესი, კლ (24): „და ვ(ითარცა) იხილა ი(ესო)ჲ ერი | იგი“, ვ(იდრ)ე „თქ(უ)ნსა ზ(ე)ც(ა)თასა“...“ (278v).

23. „მეფეთა/თ(ვ)ს“. Incipit: „ბ (1). ლ(უ)კ(ასი), მ3 (45): „და ვ(ითარცა) აღასრ(უ)ლა“, | ვ(იდრ)ე „მისი ცოცხალი“. ბ (2). ი(ოვან)ესი, კლ (24): „და შ(ემდგომ)ად...“ (278v-279r).

24. „ეკლესიისაჲ | საფუძველსა დასდებდენ“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), რმ3 (166): „მო-რად-ვიდა ი(ესო)ჲ ადგ/ილთა“, ვ(იდრ)ე „ვ(ითარმე)დ იგი არს <არს> ქ(რისტ)ე“ (279r).

25. „საბჭურსა ეკლესიისასა | შინაგ(ან) კ(უ)რთხ(ე)ვ(ა)სა“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), რმ3 (166): | „მო-რად-ვიდა ი(ესო)ჲ ადგილთა“, ვ(იდრ)ე | „ვ(ითარმე)დ იგი არს ქ(რისტ)ე“ (279r).

26. „ლიტანიქისანი“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), რლ3 (131): | „მ(ა)ს დღესა შ(ინ)ა“, ვ(იდრ)ე „ს/მენად ისმინენ“. ბ (2). მ(ა)თ(ესი), რლ3 (131): „და მო/უწდეს“, ვ(იდრ)ე „და არა...“ (279r).

27. „მთ(ა)ვ(ა)რანგ(ელო)ზთათ(ვ)ს“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), | რმ (140): | „მ(ა)შ(ი)ნ დაუტევს“, ვ(იდრ)ე „სმენა/დ ისმინენ“. ბ (2). მ(ა)თ(ესი), სო3 (273): „რ(ა)ჟ(ამ)ს მო/ვიდეს ძე...“ (279r).

28. „ს(უ)ლთათ(ვ)ს შესუწნებუ/ლთა“. Incipit: „ბ (1). მ(ა)თ(ესი), რი (110): „მ(ა)ს ჟ(ამ)ს ა შ(ინ)ა | იტყ(ო)და ი(ესო)ჲ ს(უ)ლითა წ(მიდ)ითა და | თქ(უ)ა, აღგია“, ვ(იდრ)ე...“ (279r).

29. „სღ̃თესათ̃ს“. Incipit: „[ბ] (1). მ(ა)რ(კოზისი), რლ3 (131): | „და მოვიდა მისა ერთი მწიგ“, | ვ(იდრ)ე „და დადვა საცხ(ო)რ(ე)ბ(ე)ლი თ(ვ)სი“. | [ბ] (2). ლ(უ)კ(ასი), რნ3 (151): „ნუ გეშინინ...“ (279r).

30. „ქორ/ნილისათ(ჳ)ს“. Incipit: „[ა](1). მ(ა)რ(კოზისი), რბ (103): | „ხ(ოლო) ფ/ | არის(ე) ვ(ე)ლნი იგი ჰკითხვიდე“, | ვ(იდრ)ე „აკ(ურთ)ხ(ე)ვდა მ(ა)თ“. პ (2). ი(ოვან)ესი, იჴ (18), შ: „და | მესამესა...“ (279r).

31. „მსგეფსისა ს(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ა)ნი“. Incipit: „ორშ(ა)ბა/თსა. ნ(მიდა)თა მთ(ა) ვარანგ(ელო)ზ/თაჲ. ლ(უ)კ(ასი), რიპ (116). ჰ(რ)ქ(უ)ა ო(ვფალმა)ნ თ(ჳ)ს/თა მ(ონ)აფეთა, რ(ომელმა)ნ თქ(უე)ნი...“ (279rv).

32. „ნ(მიდა)თა მლდ(ე)ლთმ(ო)ძლ(უ)ართა/თ(ჳ)ს“. Incipit: „მ(ა)თ(ესი), ლჴ (32). ჰ(რ)ქ(უ)ა ო(ვფალმა)ნ თ(ჳ)ს/თა მ(ო)ნ(ა)ფეთა, თქ(უე)ნ ხ(ა)რთ ნა/თ(ე)ლნი ს(ო)ფლის(ა)ნი“, ვიდრე...“ (279v).

33. „ზატიკსა პ(ირვე)ლსა, ფ(სალმუ)ნნი და | ალ(ილუი)ა-ფს(ალმუ)ნნი“. Incipit: „ალვსებასა, | ნ(მიდა)სა კ(ჳ)რ(ია)კ(ე)სა. სამხრად. ფ(სალმუ)ნნი. | წ(მა)ჲ ღ (4). ესე არს დღე, რ(ომე)ლ...“ (279v-280r).

I. Marginalia written by hand of the manuscript's scribe

1. The marginele is written on the right half of the bottom margin of folio 13r, below the right column of the main text; one line; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde. The text of the marginele has never been published before.

~ ~ ~

„ღ(მერთ)ო, შ(ეინყალ)ე ამისი მწერ(ა)ლი“.

„*God have mercy on the one who wrote this*“.

2. The marginele is written on the right half of the bottom margin of folio 21r, below the right column of the main text; one line; in *Nuskhuri*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks. The text of the marginele has never been published before.

„ჭირი ვნახე“.

„*I saw the sorrow*“.

3. The marginele is written in the end of the Gospel of Matthew, on the bottom half of folio 68v, between the columns of the main text; one line; in *Nuskhuri*; the first grapheme, large initial (w) – in *Asomtavruli*; in black ink; initial letter (w) – in red ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; three dots at the end of the text. The text of the marginele has never been published before.

წ ~ ~ ~

„ნ(მიდა)ო მ(ა)თე, შ(ეინყალ)ე ამისი მწერალი, ა(მე)ნ“.

„*Saint Matthew, have mercy on the one who wrote this, amen*“.

4. The marginale is written in the end of the Gospel of Mark, on the bottom half of folio 112v, to the left of the left column of the main text, sideways, from top to bottom; one line; in *Nuskhuri*; the first grapheme, large initial (w) – in *Asomtavruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; three dots at the end of the text. The text of the marginale has never been published before.

ⴓ ~ ~ ~ ~

„წ(მიდა)ო მ(ა)რკ(ო)ზ, შ(ეიწყალ)ე ს(ულ)ი ჩ(ემ)ი“.

„Saint Mark, have mercy on my soul“.

5. The marginale is written before the Gospel of Mark, on a blank folio 118v, sideways, from top to bottom; one line; in *Nuskhuri*; the first grapheme, large initial (R) – in *Asomtavruli*; in black ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; four dots at the end of the text. The text of the marginale has never been published before.

~ ~ ~ ~ ~

„ღ(მერთ)ო და წ(მიდა)ნო ოთხნო მ(ა)ხ(ა)რ(ე)ბ(ე)ლნო, შ(ეიწყალ)ეთ ამისი მწერ(ა)ლი და მისნი დედა<ე>მ(ა)მ(ა)ნი ს(უ)ლითა, ა(მე)ნ“.

“O God and Four Evangelists, have mercy on the one who wrote this, and his mother, [and] spiritual fathers, amen”.

6. The marginale is written in the end of the testament written within the space between the Gospel of Luke and indices of the Gospels on folio 254v, below the right column of the main text; one line; in *Nuskhuri*; the first grapheme, large initial (y) – in *Asomtavruli*; in black ink; initial (y) – in red ink; lacks separation marks; abbreviation mark: tilde; three dots at the end of the text. The text of the marginale has never been published before.

ყ ~ ~ ~ ~ ~

„ყ(ოველ)თა ს(უ)ლთა ქ(რის)ტ(ეა)ნეთ(ას)ა<ე> შ(ეუნდ)ნ(ე)ს ღ(მერთმა)ნ, ა(მე)ნ“.

“God, pardon all souls of the Christians, amen”.

II. The Manuscript Marginale of the Later Period

1. The marginale is written in the upper half of folio 3v; five lines; in *Nuskhuri*; graphemes I-III (ese) in line I and grapheme VII (g) – in *Asomtavruli*; in black ink; separation marks: colon and three dots here and there; abbreviation mark: tilde. The text of the marginale has never been published before.

1. ⴖⴗ
2. ~
3. ~ ⴖ
4. ~
5. ~

„ეხე თ[ა]ვებ[ი] | არს მ[ა]თეს ს[ა]ხ[ი]ნ[ა]რ[ი] | ბის[ა]დ. ა (1). გ[ა]ნჯორ[ი] | ც[ი]ელ[ი]ებ[ი] |
სათ[ა]ნ | ქ[რ]ი[ს]ტ[ი]სისა და ნ[ა]ტ[ი]ონ[ი]“.

“These chapters are from the Gospel of Matthew. 5 (1). For the conception of Christ and [the story of] His generation”.

2. The marginales is written on the bottom half of folio 112v, to the left of the left column of the main text, in line with marginales #4 written by the manuscript's scribe, sideways, from top to bottom; one line; grapheme I (w) – in *Nuskhuri*, grapheme II (o) – in *Nuskhuri*, and graphemes III-IV (mxre) – in *Mkhedruli*; in black ink; separation mark: colon used only once; lacks abbreviation marks. According to palaeographic criteria, the marginales can be dated to the XVI-XVII cc. The text of the marginales has never been published before.

ᄃᆞᆫ ᄆᄃᆞᆫ

„წ(მიღა)ო მ{ა}ხ{ა}რე“.

“Saint Evan[gelist]”.

3. The marginales is written in the end of the additional part of the manuscript, on the bottom half of folio 280r, below the right column of the main text; in *Mkhedruli*; in black ink; seperation marks: colon or three dots used after each word; abbreviation mark: tilde. The text starts with Ch.; the last word (iakob) in line III is written in spiralling letters. According to palaeographic criteria, the marginales can be dated to the XVI-XVII cc. Iakob Samebeli, an individual mentioned in the marginales, can be identified as Iakob Cholokashvili, the Bishop of Katsareti (1st half of the XVII c.), or Iakob Dumbadze, the Bishop of Shemokmedi (the 2nd half of the XVII c. – 1713). The text of the marginales has never been published before.

1. ქ.: უთესლოდ: გმოგელო:
2. სიფჰვისა: ღთისაო
3. შე: ცნი: სამეგელი: იაკოგ:

„ჩ. უთესლოდ მშობელი / სიტყვისა ღ(მრ)თისაო, / შეინყაღე ცოდვილი სამებელი
იაკობ“.

“† You, who gave birth to the Logos of God without a semen, have mercy on Iakob Samebeli, a sinner”.

4. The marginales is written on the bottom half of folio 280r, below marginales #3 of the later period; two lines; in *Mkhedruli*; in black ink; lacks separation and abbreviation marks. The marginales repeats the main idea of the text of marginales #3 of the later period and contains letters that share the same graphic design. According to palaeographic criteria, the marginales can be dated to the XVII-XVIII cc. The text of the marginales has never been published before.

1. უთქი იაკოზ
2. იაკოზ იაკოზ

„**Կրթ. ռազմ. / ռազմ. ռազմ.**“.

“...(?) Iakob. / Iakob. Iakob”.